Rudolf Pečman
Okouzlený poutník

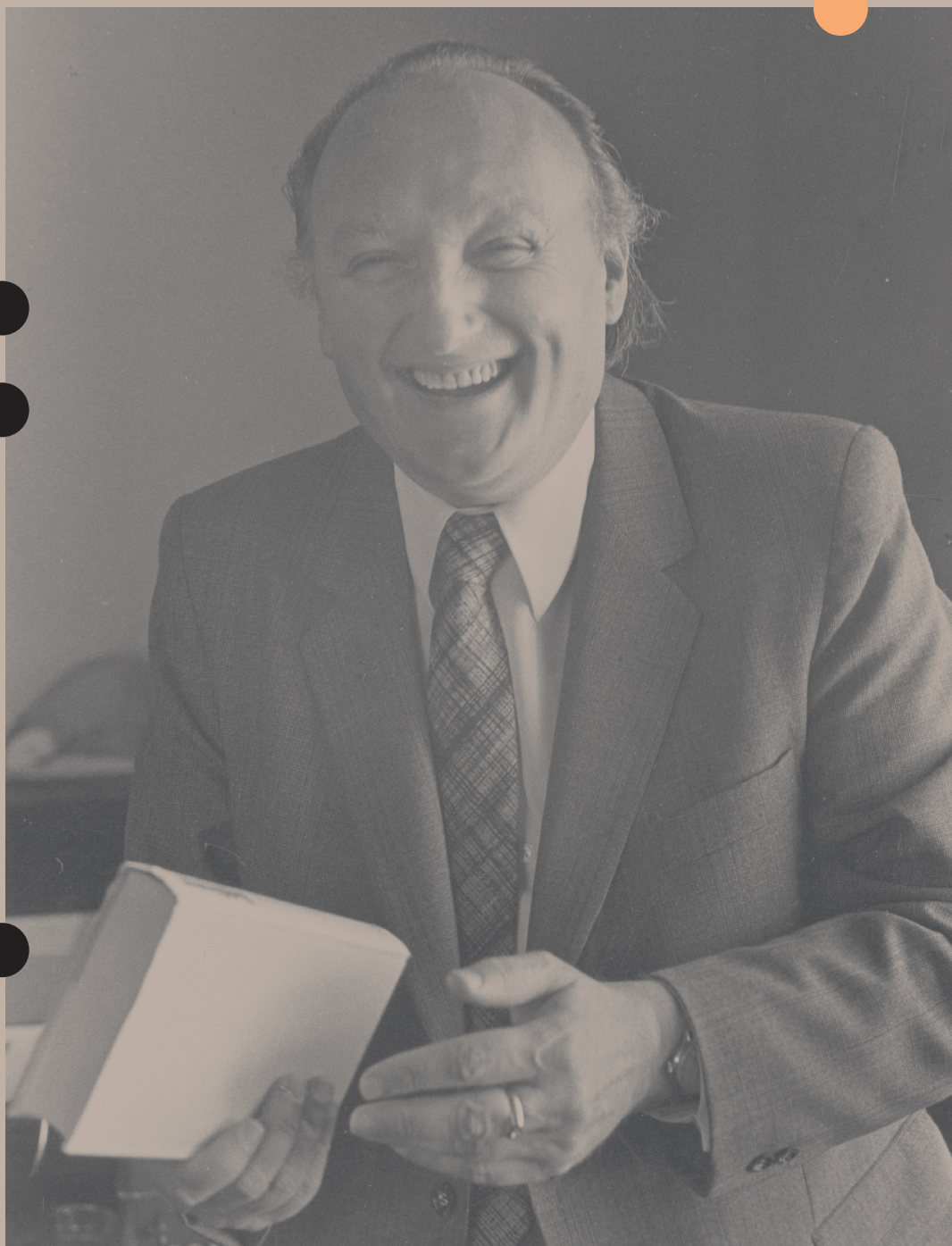

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

Rudolf Pečman
Okouzlený poutník

Moravská zemská knihovna v Brně
2022

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Veselá, Irena, 1977-
Rudolf Pečman : okouzlený poutník / autoři: Irena Veselá, Pavel Sýkora, Vlastimil Tichý, Stanislav Bohadlo, Alena Borková, Petr Hlaváček, Jana Krcháková, Tomáš Kučera, Vojtěch Kyas, Karol Medňanský, Jana Perutková, Jiří Sehnal, Jana Spáčilová, Karel Steinmetz, Jaroslav Střítecký, Miloš Štědroň, Jiří Zahrádka. -- V Brně : Moravská zemská knihovna, 2022. -- 592 stran
Částečně slovenský text, anglické resumé
Chronologický přehled. -- Obsahuje bibliografii, bibliografické odkazy a rejstřík

ISBN 978-80-7051-326-2 (brožováno)

* 78.01.072 * 78-027.22 * 929 * (437.3) * (437.322) * (0:82-94) * (082.2) * (092)
– Pečman, Rudolf, 1931-2008
– 1931-2008
– muzikologové -- Česko -- 20.-21. století
– muzikologové -- přátelé a spolupracovníci
– hudební život -- Česko -- 20.-21. století
– Brno (Česko)
– vzpomínky
– jubilejní publikace
– biografie

78.07 - Hudebníci, skladatelé a jiná hudební povolání [9]
929 - Biografie [8]

Publikace vznikla v rámci Institucionální podpory na dlouhodobý
koncepční rozvoj výzkumné organizace – Moravská zemská knihovna v Brně.

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA

Texty © Irena Veselá, Pavel Sýkora, Vlastimil Tichý, Stanislav Bohadlo, Alena Borková, Petr Hlaváček, Jana Krcháková, Tomáš Kučera, Vojtěch Kyas, Karol Medňanský, Jana Perutková, Jiří Sehnal, Jana Spáčilová, Karel Steinmetz, Jaroslav Střítecký, Miloš Štědroň, Jiří Zahrádka
Lektorovali: prof. PhDr. Jindra Bártová, Mgr. Václav Kapsa, Ph.D.

© Moravská zemská knihovna v Brně, 2022
Fotografie © Moravské zemské muzeum, Bavorská státní knihovna, Ruská státní knihovna, archiv autorů, Jiří Zapletal, Michal Přibáň, Vít Zouhar
Ilustrace © Jitka Nejedlá

ISBN 978-80-7051-326-2

Obsah

15 **Úvod**
(Irena Veselá)

19 **Chronologický přehled života a díla Rudolfa Pečmana**
(Irena Veselá)

25 **Rudolf Pečman – Vir doctus et probus**

26 **Na paměť prof. PhDr. Rudolfa Pečmana, DrSc., emeritního profesora Ústavu hudební vědy Masarykovy univerzity v Brně a zakladatele Mezinárodního hudebního festivalu v Brně (1966)**
(Stanislav Bohadlo)

37 **Rudolf Pečman**
(Miloš Štědroň)

42 **„Hle, pravý typ vědce" – aneb Malé pečmanovské pojednání o věži ze slonové kosti**
(Irena Veselá)

55 **Rudolf Pečman – rétor a literát klasické školy**
(Pavel Sýkora)

63 **Počátky putování okouzleného poutníka světem hudby: Rudolf Pečman ve 40. a 50. letech**
(Irena Veselá)

64 **Z hlubin pramenů**

69 **Dětství a mládí Rudolfa Pečmana**
69 Studium na gymnáziu v Místku (1945–1950)
75 Pečmanova činnost v místecké hudební škole (1940–1950)
78 Osudový rok 1947: rozhodnutí pro hudební vědu
84 1950–1955: Svár o muzikologickou duši Rudolfa Pečmana
93 Pečmanovo zapojení do hudebního života Filozofické fakulty MU během vysokoškolských studií
97 Pečmanovy začátky jako řečnícího popularizátora hudby
103 Rudolf Pečman jako hudební popularizátor na letních rekreacích ve Vysokých Tatrách

107 **Vědecká činnost Rudolfa Pečmana v 50. letech**
107 Rudolf Pečman hudebním folkloristou (1951–1955)
108 Výzkum hudebnin na kůru farního kostela ve Frýdku v létě roku 1955 a s ním spojené publikace
115 Profil skladatele Osvalda Chlubny – neuskutečněný publikační záměr
117 Martinů, Janáček a hesla pro Československý hudební slovník

120 **Rudolf Pečman na konci 50. let: Vstříc nové životní kapitole**
120 Pečman „přednáší přijatelně a poutavě“
123 Epilog: Soubor Musica nova – přerod umělce v organizátora

125 **Rudolf Pečman houslista: od Místeckého kvarteta mladých k Brněnskému vysokoškolskému komornímu souboru**
125 Hudební počátky v Místku (1941–1957)
141 Pečmanovo účinkování na Filozofické fakultě MU do roku 1954
144 Rok 1954: Zrod a počátky Brněnského vysokoškolského komorního souboru
146 Léta 1955–1957: Dvoje housle, viola a klavír – Brněnský vysokoškolský komorní soubor

184 ***Zdraví a líbá váš Rudek:*** **Pozdravy Rudolfa Pečmana zaslané rodičům Vladimírovi a Otilii Pečmanovým (1948–1967)**
188 *Ó, Přírodo…!*: Pozdravy z gymnaziálních výletů do Vysokých Tater a Krkonoš a ze severních Čech z let 1948–1949

192 *Počasí pro turistiku výtečné*: Pozdravy z Tater a Beskyd: 1958–1959
195 *Je zde výborně – jsem nadšen*: Pobyty v západních Čechách, v Praze, ve Vysokých Tatrách a první cesty do zahraničí: 1961–1963
202 *Mám opravdový úspěch, jaký jsem ani nečekal*: Pečmanova první cesta do Greifswaldu v dubnu 1964
205 *Celé město slaví Händla*: Cesta na festival Händel-Festspiele do Halle n. Sálou a cesta na kongres do Berlína v roce 1965
210 *Ve smokingu působím znamenitě*: Druhá cesta do Halle a exkurze pedagogů a studentů Filozofické fakulty do Greifswaldu v roce 1966
216 *Festival je tu opravdu velkolepý*: Návštěva hudebních festivalů v Zagrebu a Vídni na jaře 1967

219 ***Budu se vždy hlásit k Vaší vědecké škole:* Život a aktivity Rudolfa Pečmana v 50. a 60. letech v dopisech Janu Rackovi**
223 Korespondence z let 1953–1962
226 Korespondence z let 1963–1977
229 Další podepsaní odesílatelé
233 Formální stránka dopisů a pohlednic
251 Vyznání žáka učiteli

263 **Spoluorganizátor brněnského hudebního života**

264 **Spiritus agens brněnských hudebních festivalů** (Vlastimil Tichý)
265 1955–1965: Počátky Pečmanovy činnosti na festivalovém poli
268 Idea monotematického festivalu
276 1966–1968: První ročníky Mezinárodního hudebního festivalu v Brně
280 1968–1975: Mezinárodní hudební festival v prvních letech normalizace
293 1976: Vynucený odchod Rudolfa Pečmana a Jaroslavy Zapletalové z vedení festivalu

296 **Brněnské hudební festivaly v Pečmanových reflexích** (Vlastimil Tichý)

300 **Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně**
(Rudolf Pečman)

321 **Kruh přátel hudby v Brně**
(Pavel Sýkora)
322 Výchova k hudbě
324 Tematické koncertní cykly
330 Publikace KPH

335 **Loci communes Pečmanovy muzikologie**
(Pavel Sýkora)

336 **Otázka výběru**

337 **Od Händela po Martinů**
337 Beethoven – revolucionář, nebo dramatik?
343 Händel a Vivaldi – dva pilíře Pečmanova zájmu o baroko
350 Italská cesta
353 Myslivečkiana jako ústřední bod Pečmanových italských bohemik
364 Martinů perspektivou muzikologa i interpreta

367 **Muzikologické dialogy**
367 Umění dialogu
371 Vladimír Helfert redivivus
378 Pocta Gracianu Černušákovi
386 Okouzlení učitelem – kniha o Janu Rackovi
392 Z hlubin paměti

401 **Tři sondy do italské opery 18. století**

402 ***Ezio* převlékaný v Mnichově aneb „Skladatel z Čech Wickelseck (nebo jak se vlastně jmenuje)“**
(Stanislav Bohadlo)

421 **Barokní libretistika na příkladu scénografie pražské opery *La Libussa* (Ad honorem Rudolf Pečman)**
(Jana Spáčilová)

433 **Rozvíjení helfertovské tradice, Míčova opera a trocha vzpomínek na úvod**
(Jana Perutková)

445 **Rudolf Pečman ve vzpomínkách přátel a kolegů**

446 **Vzpomínka na Rudolfa Pečmana**
(Alena Borková)

448 **Naše vzpomínky na pana profesora Rudolfa Pečmana**
(Jana Krcháková, Petr Hlaváček)

451 **Milý Rudy**
(Tomáš Kučera)

453 **Přítel z nejvzácnějších**
(Vojtěch Kyas)

456 **Prof. Rudolf Pečman v mojich spomienkach**
(Karol Medňanský)
456 Stretnutia s vedcom a jeho dielom
457 Prvé stretnutie – konferencia v Ostrave – Janáčkov máj
458 Konferencie v Prešove – 2005, 2008
460 Vznik priateľstva
462 Posledné stretnutie – habilitačné pokračovania na Pedagogickej fakulte Ostravskej univerzity
463 Záver

464 **Profesor Pečman a já**
(Jiří Sehnal)

468 **Dvě mé vzpomínky na Rudolfa Pečmana**
(Karel Steinmetz)

470 **Můj Rudi Pečman**
(Jaroslav Střítecký)

477 **Pečman in fabula**
(Miloš Štědroň)
477 Are You Pečman?!?
479 Vláda lidu
479 Tůma × Jakobson
480 Lampa
481 Koláčky – Jedinečné!!! Dokonalé!!!

482 **Devět krátkých vzpomínek na Rudolfa Pečmana**
(Jiří Zahrádka)
482 Vzpomínka první – relativita věku
482 Vzpomínka druhá – pohrdání technickým pokrokem
483 Vzpomínka třetí – génius
483 Vzpomínka čtvrtá – jak jsem se vloudil do Rudolfovy přízně
484 Vzpomínka pátá – Rudýnkovy oči
484 Vzpomínka šestá – objekt nápodoby
484 Vzpomínka sedmá – úřední korespondence
485 Vzpomínka osmá – komediantská
485 Vzpomínka devátá a poslední

487 **Hrst z Pečmanovy korespondence**

488 **Zaniklé epistulární umění aneb Hrst z Pečmanovy korespondence**
(Pavel Sýkora)
490 Vyznání muzikologa
498 Ediční anabáze
501 Z úřední korespondence

507 Causa jmenování profesorem (prosinec 1989 – leden 1990)
512 Listy obdivovatelů a přátel

517 **Autoři příspěvků**

525 **Seznam vyobrazení**

531 **Prameny a literatura**

531 Archivní fondy
544 Publikace

569 **Rejstřík osob**

587 **Seznam zkratek**

591 **Summary**

Nepodnikám tuto obdivuhodnou cestu proto, abych sám sebe klamal, nýbrž abych sebe prostřednictvím věcí poznával.

Johann Wolfgang Goethe: *Italská cesta*

Úvod

Je to vůbec poprvé, kdy vychází kniha reflektující život a dílo Rudolfa Pečmana (1931–2008), jejímž výhradním autorem, nebo alespoň spoluautorem, není on sám. Kromě něj se totiž žádný z brněnských muzikologů nezabýval v tak velké míře nejen dějinami brněnského univerzitního pracoviště, ale také svým vlastním odborným vývojem a rozsáhlou popularizační činností. Nyní se tato Pečmanem opakovaně promýšlená témata ocitají v rukou jeho kolegů, přátel, žáků a následovníků, kteří je zpracovali ve formě vzpomínek, analýz či pramenných studií. Nabízejí tak jiný pohled na „Rudolfa Pečmana a jeho dobu" i na jeho muzikologický odkaz – pohled laskavý a plný úcty, ale také kritický.

Hlavním důvodem vzniku této knihy je výročí Pečmanových nedožitých 90. narozenin v roce 2021. Při této příležitosti uspořádala Moravská zemská knihovna v říjnu a listopadu toho roku multimediální prezentaci s názvem *Rudolf Pečman: Okouzlený poutník*, a to v rámci cyklu *Oči Brna*. Na prezentaci, v níž bylo veřejnosti představeno Pečmanovo rozsáhlé dílo a vybrané, dosud nepublikované fotografie a dopisy z jeho pozůstalosti i z osobních archivů jeho blízkých, navazuje tato publikace.

Již způsobem svého uspořádání je kniha silně inspirována Pečmanovým stylem tvorby monografií o osobnostech brněnské hudební vědy, zvláště v tomto směru navazuje na jeho knihu o zakladateli brněnské muzikologie Vladimíru Helfertovi. Zahrnuje tak životopisnou část, vědecké studie, osobní vzpomínky a také ukázky z Pečmanovy korespondence.

Knihu otvírají texty reflektující život a dílo Rudolfa Pečmana. Z velké části se sice opírají o jeho vlastní publikované vzpomínky, poprvé však staví také na bohaté

pramenné základně, kterou tvoří Pečmanova rozsáhlá písemná pozůstalost uložená v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea v Brně. Vyjádřeno pomocí jeho vlastní oblíbené floskule: poprvé se můžeme k Rudolfu Pečmanovi „doslova propálit“[1] na základě autentických pramenů osobní či úřední povahy a nikoli na něj nahlížet jen skrze filtr jeho vlastních vzpomínek. A opominout nelze ani ony typické floskule a s nimi také Pečmanovu pověstnou vysokou kulturu jazykového projevu a literárního stylu.

Protože kniha plní částečně rovněž úlohu sborníku studií neboli „festschriftu“ vydávaného obvykle k poctě kulatého jubilea velké osobnosti daného oboru, obsahuje také tři původní pramenné studie Pečmanových přímých žáků a pokračovatelů. Svými tématy přímo či nepřímo navazují na témata opakovaně promýšlená a zpracovávaná Rudolfem Pečmanem: opery Josefa Myslivečka, italská libretistika 18. století a italská opera na Moravě. Právě ke svým oblíbeným „italským“ tématům se Pečman vracel od 60. let 20. století až do konce svého života.

O své osobní vzpomínky na Rudolfa Pečmana a zážitky s ním se zde na výzvu editorů podělili jeho přátelé a žáci, z nichž někteří se v minulosti sami stali předmětem Pečmanových vlastních vzpomínek a úvah. Bez nich by byly sebehlubší odborné reflexe jeho života a díla neúplné, protože by scházelo to podstatné pro pochopení jeho životního příběhu: obraz svérázné, ale laskavé a noblesní osobnosti, která svým jedinečným způsobem nazírání problémů a témat přispěla k výzkumu ve svém oboru a svými organizačními schopnostmi a popularizační prací k výchově hudebního publika.

Témata zpracovaná v knize v sobě skrývají další badatelský potenciál. Lze jen doufat, že na ni v budoucnu naváží další monografie, které tato témata dále rozšíří a prohloubí nebo se zaměří na další oblasti Pečmanovy činnosti, jež zde z kapacitních důvodů nemohly být reflektovány (za všechny jmenujme Pečmanovu popularizační a hudebněkritickou činnost v denním tisku, která trvala více než čtyři desetiletí). Při práci na studiích v této knize rovněž vyvstala naléhavá potřeba budoucího kritického zhodnocení celých dějin brněnské muzikologické školy a syntetického zpracování hudebních dějin Brna druhé poloviny 20. století. Právě v tomto dějinném kontextu je především nutno vnímat význam Rudolfa Pečmana, který ještě stále nebyl doceněn.

1 Viz kapitolu *Rudolf Pečman – rétor a literát klasické školy*, s. 59.

Předkládanou publikaci proto provází především úmysl a přání všech jejích tvůrců, aby odkaz vzácného učitele a přítele, milovníka krásy, hudby, umění a života zůstal trvale v paměti nejen české muzikologie a nejen brněnské kulturní veřejnosti.

Editoři monografie si na tomto místě dovolují vyjádřit srdečný dík všem, kteří ochotně poskytli cenné a mnohdy unikátní materiály (fotografie, dopisy, programy koncertů aj.) vztahující se k osobnosti Rudolfa Pečmana – a to jak pro multimediální prezentaci Moravské zemské knihovny v rámci cyklu *Oči Brna*, tak následně i pro tuto knihu. Jména jsou uvedena bez akademických titulů.

Na prvním místě náš dík patří Ondřeji Pivodovi, kurátoru sbírek Oddělení hudby Moravského zemského muzea, který nám zpřístupnil dosud nezpracovanou pozůstalost Rudolfa Pečmana a poskytl nám vybrané materiály k naskenování. Dále patří velký dík blízkým Rudolfa Pečmana, manželům Janě a Jánovi Beňuškovým a Jiřímu Zapletalovi, za zapůjčení cenných materiálů z pozůstalosti paní Jaroslavy Zapletalové. Rovněž děkujeme Michalu Přibáňovi a Vítu Zouharovi za poskytnutí dokumentů z jejich rodinných archivů, Petru Mackovi za poskytnutí dopisů a Aleně Němcové za cenné informace k událostem spadajícím do 50. let 20. století. Za odborné studie a vzpomínky sepsané exkluzivně pro tuto publikaci děkujeme všem jejich autorům, z nichž většina nám rovněž poskytla ústní konzultace i písemné a obrazové materiály. Jsou to Stanislav Bohadlo, Alena Borková, Petr Hlaváček, Jana Krcháková, Tomáš Kučera, Vojtěch Kyas, Karol Medňanský, Jana Perutková, Jiří Sehnal, Jana Spáčilová, Karel Steinmetz, Jaroslav Střítecký, Miloš Štědroň a Jiří Zahrádka.

Z institucí, kterým jsme zvláště zavázáni díkem, je to již zmíněné Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea a Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Ediční poznámka: V citacích z korespondence, studií a monografií je ponechána jejich původní jazyková a stylistická podoba. Názvy institucí jsou uvedeny podle dobového úzu. U některých slov řeckého a latinského původu (filosofie, symposium apod.) je upřednostněn pravopis etymologický před pravopisem fonetickým pro zdůraznění jejich originálního významu.

IRENA VESELÁ

Chronologický přehled života a díla Rudolfa Pečmana

1931, 12. dubna Narozen ve Starém Městě u Frýdku (nyní Frýdek-Místek) jako jediný syn Vladimíra Pečmana, vyučeného mlynáře a po první světové válce úředníka vojenské správy, a jeho manželky Otilie, vyučené modistky pracující v domácnosti.

1937–1942 Česká obecná chlapecká škola v Místku.

1940–1950 Městská hudební škola v Místku (hra na housle, hudební teorie).

1942–1945 Újezdní hlavní škola chlapecká v Místku.

1945–1950 Gymnázium v Místku (kvarta–oktáva).

1947–1950 Městská hudební škola v Místku (externí výpomocný učitel hry na housle a teoretických předmětů, vedení žákovských hudebních souborů).

1950–1955 Studium hudební vědy a estetiky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně u Jana Racka, Bohumíra Štědroně, Mirko Nováka a Olega Suse.

1953–1955 Vyšší hudební škola v Kroměříži (externí učitel předmětu dějiny hudby).

1954 Obhájení diplomové práce na téma *Slovanské prvky v díle L. van Beethovena;* spolu s houslistou Jaroslavem Stanovským zakládá Komorní soubor hudebněvědného semináře.

1955, leden Absolvování studia hudební vědy a estetiky s titulem promovaný historik.

1955 Spolupráce se Zdeňkem Zouharem na propagaci a interpretaci díla Bohuslava Martinů (koncerty, průvodní slova).

1955, červenec Vítězství Komorního souboru v celostátní soutěži Lidové umělecké tvořivosti v Praze v kategorii komorních souborů, v listopadu přejmenování tělesa na Brněnský vysokoškolský komorní soubor.

1955, 15. září Přijat jako asistent na Katedru dějin umění FF MU pro Hudebně vědecký seminář, na univerzitě poté působí do konce svého života.

1955–1962 Asistentem Katedry dějin umění FF MU.

1956–1962 Tajemníkem Katedry dějin umění FF MU (od roku 1960 FF UJEP).

1959–1965 Externí vědecká aspirantura v oboru teorie a dějiny hudby, specializace *Světové dějiny hudby 18. století se zřetelem k české hudbě a hudební estetice 18. století* (školitel Jan Racek).

1959 Počátek působení v Kruhu přátel hudby při Parku kultury a oddechu v Brně (cykly přednášek, dramaturgická činnost).

1962–1984 Odborný asistent na Katedře dějin umění FF UJEP.

1965 Poprvé účastníkem na hudebním festivalu Händel-Festspiele v Halle nad Sálou (tehdejší NDR).

1966 Úspěšné rigorózní řízení v oborech hudební věda, estetika a filosofie (titul PhDr.).
Spolu s Jaroslavou Zapletalovou zakládá Mezinárodní hudební festival Brno jako první monotematicky zaměřený festival v tehdejším Československu a stává se jeho generálním tajemníkem; první ročník festivalu věnuje ve spolupráci se Zdeňkem Zouharem dílu Bohuslava Martinů. Rovněž zakládá brněnská muzikologická kolokvia.

1967 Obhájení kandidátské disertační práce na téma *Josef Mysliveček a jeho operní epilog*.
Stěhování do nového bytu na sídlišti Lesná, Loosova 12.

1968 Kandidátem věd o umění (titul CSc.).

1969 Odevzdává habilitační spis *Ke slohové analýze hudby 18. století*, nařízeno přepracovat jej a obohatit o výraznou marxistickou kapitolu.
Tiskem vychází kandidátská disertační práce v německém překladu *Josef Mysliveček und sein Opernepilog*.

1976	Členem prezidia Georg-Friedrich-Händel-Gesellschaft v Halle nad Sálou (do roku 1996). Odevzdání přepracovaného habilitačního spisu k obnovenému řízení.
1978	Vychází kniha *Beethoven dramatik*.
1981	Předsedou brněnské komise pro hudební vědu, kritiku a publicistiku Svazu českých skladatelů a koncertních umělců. Knižně vycházejí monografie *Josef Mysliveček* a *Beethovens Opernpläne*.
1984	Jmenování docentem pro obor teorie a dějiny hudby.
1985	Vychází monografie *Georg Friedrich Händel*.
1986	Odevzdání disertace pro udělení titulu doktor věd (DrSc.).
1989	Udělení titulu doktor věd o umění (DrSc.). Vychází kniha *Eseje o Martinů*.
1989–1991	Proděkanem FF MU.
1990	Jmenování profesorem teorie a dějin hudby.
1999	Vychází kniha *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena*.
2003	Vychází monografie *Vladimír Helfert*.
2005	Iniciátorem muzikologické konference *Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005* a spolueditorem sborníku z této konference.
2006	Vychází kniha *Hudební kontexty staré Itálie*.

2007 Vychází kniha *Z hlubin paměti*.
Vychází kniha Člověk čistého srdce*: Gracian Černušák včera a dnes*.

2008 Vychází kniha *Vivaldi a jeho doba*.

2008, 16. prosince Umírá náhle ve svém bytě na Lesné.

2009, 9. ledna Poslední rozloučení v krematoriu na Ústředním hřbitově v Brně.

2010 Posmrtně vychází kniha *Jan Racek: Vědec a člověk*.

Rudolf Pečman – Vir doctus et probus

STANISLAV BOHADLO

Na paměť prof. PhDr. Rudolfa Pečmana, DrSc., emeritního profesora Ústavu hudební vědy Masarykovy univerzity v Brně a zakladatele Mezinárodního hudebního festivalu v Brně (1966)

Kdyby býval psal Johann Gottfried Walther do svého barokního *Hudebního slovníku* (1732)[2] heslo „Pečman", jistě by použil nějaké latinské „laudatio" typu „Vir doctus et probus, liberalis et hospitalis, de literis humanioribus et arte Musica bene meritus".

Rudinek, jak mu říkali nejbližší přátelé, pocházel ze Starého Města u Frýdku-Místku (nar. 12. dubna 1931) a svou celoživotní hudební a muzikologickou pouť skončil 16. prosince 2008 ve věku 77 let uprostřed pedagogických, publicistických, vědeckých a hudebněpopularizačních prací. Jako absolvent oboru hudební věda a estetika a žák profesorů Racka, Štědroně, Nováka a Suse na brněnské univerzitě od roku 1955 soustavně vyučoval a přispěl výrazně k profilaci a charakteristice tohoto muzikologického pracoviště. Napsal přes 400 studií (publikovaných v deseti jazycích), byl spolehlivým editorem stovky vědeckých sborníků a zanechal za sebou výraznou stopu ve 47 samostatných publikacích a knihách! Naprosto úctyhodné je, že v posledních třech letech života dokončil a vydal čtyři obsáhlé monografie: soubor italofilních studií *Hudební kontexty staré Itálie*,[3]

2 WALTHER, Johann Gottfried. *Musicalisches Lexicon Oder Musicalische Bibliothec*. Leipzig: Wolfgang Deer, 1732.

3 PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie.* Brno: Masarykova univerzita, 2006. Spisy Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta. ISBN 80-210-4118-8.

Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa,[4] *Gracian Černušák včera a dnes*[5] a *Vivaldi a jeho doba*[6].

První z nich je souborem převážně již publikovaných studií cílený historicko-esteticky, často však i aktualizovaný (v oblasti populární hudby bychom napsali „remix"), a druhá má pro českou hudební vědu zvláštní statut. V seznamu pramenů a literatury nalezneme původní vydání studií nebo jejich předloh v českých a jinojazyčných sbornících. Pečmanovy faktograficky spolehlivé memoáry jsou v první řadě výpovědí o autorovi samotném, o jeho okolí, jsou i hodnocením vývoje oboru a jeho místa v životě „socialistického" Československa. Pro příští generaci je to ovšem pramen pro metapohled na scénu české (a moravské) hudební vědy. Od německé okupace k revoluci 1989 uplynulo padesát let, v nichž pamětník poutavým vyprávěním oživuje drobné příhody z osobního hudebního života i společenský a politický kontext, připomíná řadu osobností i pozapomenutých postav. Text, který by před rokem 1989 nikdy nemohl vyjít. Vzhledem k tomu, že se u Rudolfa Pečmana každodenní život prolíná s jeho hudebními, organizačními, pedagogickými a badatelskými radostmi a obtížemi, jsou obě publikace vzácně komplementární. Doplňují jedna druhou a tvoří vlastně jeden celek.

V *Kontextech* je Pečmanových osmnáct studií rozděleno do čtyř hlavních tematických okruhů: *Čechy a Itálie*, *Hudební Itálie od renesance k rokoku*, *Pramenné sondy do staré hudby, opery a baletu* a *Myslivečkiana membra disiecta*. Autor tak vedle sebe nově řadí do tematických okruhů starší texty, které zpravidla už publikoval při jiných příležitostech (i v jiných jazycích). Tyto oddíly svědčí mimo jiné o tom, jak vědomě zaměřoval svoji pozornost k určitým vybraným tématům, jak se k nim i vracel a v syntetických pohledech své závěry také precizoval a aktualizoval. Jeho osmnáct studií bychom mohli přirovnat ke sběrnému dokumentu z oblasti filmové dokumentaristiky. Jsou obrazem hloubky zpracovávaného předmětu, osobního zaujetí pro věc, ale zároveň i reflexí vývoje a stavu české muzikologie.

---

4 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006.* Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2007. ISBN 978-80-210-4232-2.

5 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes.* Praha: KLP, 2007. Editio Conservatorium Brunense, II. ISBN 978-80-86791-53-1.

6 PEČMAN, Rudolf. *Vivaldi a jeho doba.* Brno: Masarykova univerzita, 2008. Spisy Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-210-4601-6.

„Svou myslivečkovskou práci [týkající se předposlední Myslivečkovy opery *Il Medonte*, 1968] jsem psal bez jakéhokoliv styku s italskými archivy a knihovnami," popisuje Pečman status quo humanitního vědce za železnou oponou. Velký význam pak právem opakovaně připisuje svému studijnímu pobytu v Itálii na přelomu let 1973/1974, kde ho uchvátilo italské kulturní dědictví *in situ* a kde zažil doslova opojení při vyhledávání a evidenci bohemikálních pramenů v navštívených knihovnách a sbírkách. Řada zmíněných skladeb z italských archivů je originální nabídkou pro dramaturgii dnešních sólistů a souborů (Tůma, Bendové, Jírovec, Pichl, Vaňhal, Dusík, Jelínek, Tuczek). Kapitola *Okouzlený poutník objevuje hudební bohemica* se přibližuje pasáži z memoárů o cestách a studijních pobytech a doplňuje ji.[7] Sám autor připouští, že i síla dojmů ovlivňuje jazykový styl, a jeho text zde působí esejisticky a mnohem osobněji. Jeho nadšení po návratu z Itálie jsme my, jeho nejmladší studenti, v roce 1974 sdíleli, obdivovali a přímo hltali. Omezený přístup k zahraničním archivním fondům je zároveň obžalobou komunistického režimu, který oklešťováním osobní svobody omezoval i předpoklady pro vědeckou práci a silně znevýhodňoval domácí badatele právě v oblasti zahraniční heuristiky po celá desetiletí. Pro hudebního historika zabývajícího se česko-italskými vztahy 17. a 18. století to byl nepřekonatelný handicap, který tehdy (bez internetových zdrojů, skenerů, e-mailů a elektronických edic) nebylo možné překonat. Tady chápeme nadšení nad každým z bohemikálních materiálů, které byly už dříve v Itálii katalogizovány jednotlivými hudebními knihovnami (zpravidla konzervatorními a městskými). Přitom ani klíčové, knižně vydané katalogy nebyly v Československu k dispozici. Dalším handicapem celé jedné muzikologické generace bylo i nejedlovské a poúnorové ideologické odmítání baroka, které však v duchu Helfertových, Matějčkových, Kalistových a Vašicových názorů i vlastního přesvědčení zanícený obdivovatel 17. a 18. století nesdílel.

Tyto vnější nepříznivé okolnosti mu vyvažuje všestranná jazyková průprava, systematické osobní a písemné kontakty s kolegy z celého světa (zprostředkovávané zejména při brněnských kolokviích a konferencích v politicky dostupných zemích), obsáhlá recenzní činnost, sledování časopisů, čilá účast na konferencích a neúnavná editorská práce, při níž se seznamuje s produkcí ostatních kolegů, kterou hbitě reflektuje ve svých textech. Pečman dokonce navrhl smělý projekt „výměny kulturních statků", tj. výměnu

7 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 222–234.

kopií a mikrofilmů hudebnin českých autorů za kopie italských pramenů, který se však neuskutečnil. Přestože se v *Kontextech* zabývá dílčími tématy, je Pečmanovou silnou stránkou schopnost nadhledu, poukázání na širší souvislosti, schopnost pojmenovat procesy a vůbec všechno, co lze označovat za hudebně historicko-estetickou syntézu. V tomto duchu je třeba chápat úvodní rekapitulaci fenoménu *Čechy a Itálie: Pohled muzikologa*, nahlíženou nejen na základě nově publikované faktografie, ale i jako přehled domácí produkce a muzikologické scény a jako nutné směřování od faktografie k hudebnímu dílu – to je i Pečmanova výzva.

Ve *Vlasti starých accademií* se vyrovnává s fenoménem institucí, jež po staletí plnily funkci „glorifikace všenádhery světa" a zprostředkovávaly božské poslání hudby a dalších umění. Z pozice hudebního historika pléduje za návrat barokní italské opery do hudebního života (*Vstupní poznámky o italské opeře*). Ještě před monteverdiovskou monografií M. Štědroně vzbudil Pečman velký zájem o Monteverdiho obsáhlou průvodní studií pro supraphonské vydání *Orfea* (nahrál J. Jürgens, 1973, Supraphon 1978), kde tlumočil i dirigentovy praktické zkušenosti z realizace Monteverdiho „opery oper". Ta je základem kapitoly *Claudio Monteverdi aneb Polibek tonoucí v úzkosti: Monteverdiho návrat*. Dále se filosoficky a multioborově zamýšlí nad tématem galantního stylu („první vývojové období hudebního rokoka") v kapitole *Hudba staré Itálie 18. věku aneb Fenomén rokoka*, i s pergolesiovským exkurzem o sborníku z roku 1985 a se závěry o Corelliho anticipacích, a zdůrazňuje roli italské hudby při formulování galantního slohu.

V *Libretu o králi Václavu II.* identifikuje autor tři operní libreta ze sbírek knihovny Conservatorio di S. Cecilia jako poezii A. Zena a sleduje, jakou roli hrál adaptovaný příběh v italské operní produkci i cestu zenovské libretistiky v domácím prostředí. Pečmanovu identifikaci Zenova „polského krále Václava" jako Václava II. potvrdil i Václav Černý.

„*Druhý život*" *Antonia Vivaldiho* je pro autora příležitostí poukázat na renesanci operního díla slavného Benátčana, jak ji měl možnost sledovat na festivalech v Halle od roku 1978, a na závažnost jeho oratorií, doloženou rozborem *Juditha triumphans*.

Pod dojmem provedení Fuxovy opery *Giunone Placata* O. Mackem v krumlovském barokním zámeckém divadle (2005) srovnává Pečman skladatelský profil J. J. Fuxe a J. D. Zelenky a shledává četné podobnosti i individuální odlišnosti.

V kapitole *Neapolská opera seria* zase shrnuje libretní i hudební předpoklady klíčové éry italské opery 18. století až ke Gluckovu reformnímu zlomu. Na to navazuje

šetřením Helfertových příspěvků a názorů, až v jeho tezi „o nepřerušovanosti vývoje benátské a neapolské opery" spatřuje *Českou anticipaci myšlenky o celoitalském vývoji italské opery*.

Kapitola *Heroický balet* L. Koželuha *La Ritrovata figlia di Ottone II*[do] vychází ze studia kopie klavírního výtahu z Říma s francouzskými poznámkami k nastudování. Při rekapitulaci libreta připomíná např. motiv obětování se za záchranu bratra, který pojednal F. Schiller a jehož zhudebnění zvažoval Beethoven, avšak nejdůležitější je jeho postřeh o preromantické adaptaci libreta, respektive nastudování podle noverrovských režijních poznámek. Škoda, že neměl přístup k dalšímu tematicky příbuznému Koželuhovu baletu *La morte d'Ottone II Imperatore*, na jehož existenci v Boloni upozorňuje v postskriptu.

Oddíl *Myslivečkiana membra disiecta* pak zpracovává samostatně témata, která zúročil ve svých syntetických myslivečkovských monografiích (1970, 1981). Samostatně pojednává o biografických korekcích ve vztahu k pracím J. Čeledy a M. Šagiňanové, postihuje klíčovou roli libretisty P. Metastasia, označuje *Il Parnasso confuso* jako první Myslivečkovu operu-kantátu, zamýšlí se nad Myslivečkovou uměleckou nacionalitou (rakušanstvím) v Itálii a oddíl uzavírá studií o jeho předposlední opeře *Il Medonte*, jejíž opavské uvedení a Pečmanova objektivní kritika díla (i nastudování) způsobily málem mezinárodní konflikt se sovětskou spisovatelkou, hájící marně historickou existenci údajného epeirského krále. Stanovisko prof. J. Ludvíkovského k této diskusi stojí také za přečtení. Dovětek Pečmanových *Kontextů* tvoří úvaha o provozování staré hudby způsobem, jakým se s ní světové soubory, badatelé a interpreti vyrovnávali, a o tom, jak bylo nutné tyto názory v českém kontextu prosazovat. Omlouvá se v *Úvodních řádcích*, že v oblasti „Auffürungspraxis" už nepostihl vývoj po Harnoncourtovi a Venhodovi.

Monografii *Gracian Černušák včera a dnes* (2007) vytvořil Pečman sice na základě impulzu Pavla Sýkory, ale zcela se ztotožnil se závažností tématu jak biograficky, tak v poloze hudebního dějepisectví a vyplnil mezeru v galerii osobností společného oboru. Poučná je zejména rekapitulace reedicí Černušákovy učebnice *Dějepis hudby* (*Přehledný dějepis hudby*) coby vědecko-pedagogické syntézy, která ilustruje ediční přístupy k dobově nenahraditelnému dílu pod Černušákovým jménem. Jednotlivé stupně k odpovědné Černušákově syntéze pojmenoval Rudolf Pečman esejisticky názvy svých tří kapitol: *Dějepis hudby, východisko všeho*; *Hudební lexikografie jako disciplína všeobjímající* a *Kritika jako alfa a omega*.

Obr. 1: Obálka knihy *Hudební kontexty staré Itálie* (2006).

Jména Vivaldi a Mozart se u nás v posledních dvaceti letech, zejména v Praze, proměnila vedle rabi Löwa a Kafky na kulturní logo České republiky a milovníci umělecky profilovaných měst a hudby obou bohem nadaných skladatelů a hudebníků by z toho měli mít radost. Vivaldi se v Praze hraje téměř denně. Žel tato nálepka i praxe je příliš povrchní a účelová a proměnila se v regulérní turistický i pouliční byznys naší doby. Přesto stojí za připomenutí, že vztah obou skladatelů k Praze a k celé zemi byl výjimečný, jedinečný, vzájemně srovnatelný a s velkými důsledky pro vývoj hudby u nás. Není až tak důležité, že oba skončili svůj hudbu chrlící život s odstupem padesáti let bez poct a v nouzi na vídeňském hřbitově, ale překvapující je spíš tak různá úroveň

odborné reflexe. Zatímco Mozartovi a jeho pražské kapitole se věnuje (i opakovaně) řada odborných knižních prací i beletrie, v případě Vivaldiho nemělo toto téma zatím samostatnou monografii. Ba co víc, česká hudební věda ani hudební veřejnost neměly do té doby knižní titul o Antoniu Vivaldim, dokonce ani překlad zahraniční monografie![8]

Brněnský univerzitní profesor Rudolf Pečman tuto mezeru zaplnil obsáhlou prací, která vyšla v edici spisů Masarykovy univerzity už o prázdninách roku 2008. Bylo až symbolické, že nakladatel nabízel první čerstvé výtisky dychtivým návštěvníkům premiéry Vivaldiho „pražské" hrdinsko-pastorální opery *Dorilla in Tempe* (RV 709) 19. července 2008 ve Znojmě. Oficiální prezentace a mé laudatio knihy proběhly 2. září v Brně v knihkupectví Barvič & Novotný, ale už 16. prosince nás zastihla smutná zpráva, že náš učitel ve věku 77 let skonal. *Vivaldi a jeho doba* jsou tak završením a pomníkem jeho hudebněhistorického díla.

Autor se svou knihou vyznává z obdivu k Vivaldiho hudebnímu géniu a také k tomu, jak sám na cestě od prvních kroků interpreta ruku v ruce s narůstajícím zájmem o vivaldiovské „resurrectione" stupňoval od šedesátých let svůj zájem o historickou interpretaci a o význam operního libreta. Osobní dar autora první německé práce o Vivaldim W. Kolnedera v roce 1965 znamenal pro Pečmana odhalení moderních vivaldiovských „Fragestellungen" a nakročení k dalším vlastním vivaldiovským studiím po *„Druhém životě" Antonia Vivaldiho*.

Pečmanova kniha je poutavým vyprávěním dobrodružných osudů jedinečného skladatele na pozadí historické, kulturní a umělecké Itálie po roce 1678. Vřazuje do Vivaldiho biografie kněze, houslisty, skladatele, impresária i všechny dosavadní fáze muzikologického zájmu, předkládá nám úspěšné i zavádějící pokusy o definitivní zhodnocení a výklad Vivaldiho díla. Cenný je také přehled soupisů děl, identifikace sporných titulů i objevy zcela nedávné. Oddíl *Kaleidoskop života* představuje celkem 19 kapitol s expozicí Itálie jako *Mekky hudby a opery* a Benátek jako Vivaldiho rodiště. Dále sleduje hudební vliv kůru sv. Marka a Vivaldiho otce na proces profesionalizace nadaného Antonia, úlohu komponujícího houslisty, tvorbu pro dívčí orchestr Ospedale della Pietà, jeho vzrůstající zálibu v libretu a v operním divadle, cesty a zakázky operního impresária, návštěvu Říma i kardinálský zákaz dalšího styku s jeho družkou Annou Girò, světové uznání i poslední týdny ve Vídni. Pečman do své monografie stihne ještě zařadit zprávu

8 Srov. TALBOT, Michael. *Antonio Vivaldi*. Praha: Vyšehrad, 2014. ISBN 978-80-7429-389-4.

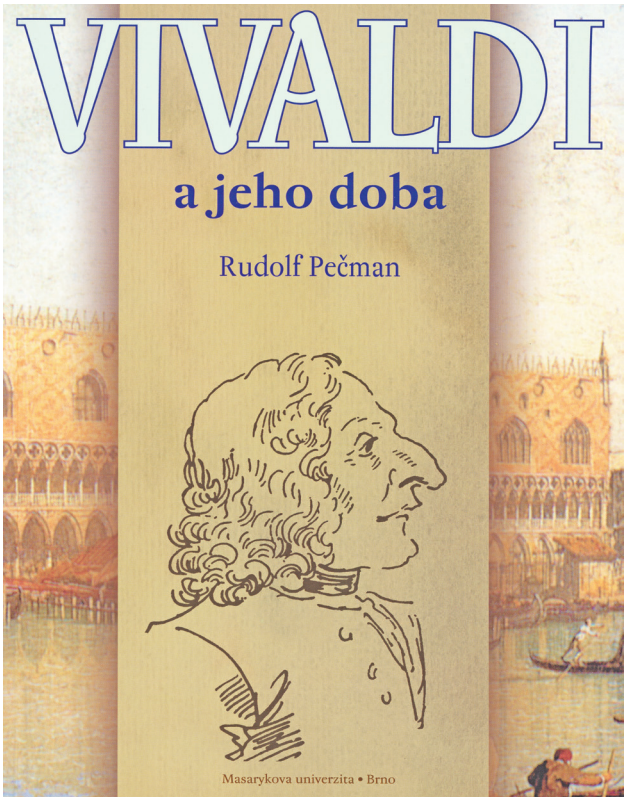

Obr. 2: Obálka knihy *Vivaldi a jeho doba* (2008).

o nálezu podstatné části opery *Argippo*, kterou v Řezně vystopoval a 3. května 2008 s Hofmusici ve Španělském sále Pražského hradu rekonstruoval Ondřej Macek.

Obsáhlým ponorem do Vivaldiho díla je oddíl *Panorama tvorby*, v němž ve třinácti kapitolách pojednává v různém rozsahu o vybraných skupinách a jednotlivých dílech. Příkladem budiž kapitola *Chef-d'oeuvre*, dílo vpravdě mistrovské, která je rozborem čtveřice koncertů *Quattro stagioni*, věnovaných v rámci op. VIII hraběti Václavu Morzinovi z Čech, nejvýznamnějšímu Vivaldiho mecenáši vůbec. Čtenář zde nalezne Vivaldiho dedikaci Morzinovi v italštině i v překladu stejně jako proslulé úvodní sonety jako faksimile, v italském originále i v českém překladu (K. a P. Osolsobě). Kromě toho se Vivaldiho opisy a tisky dostaly i na jiná místa Čech a Moravy, např. do hudební sbírky

hraběte Collalta v Brtnici. Pozoruhodný je i nález inventáře s Vivaldiho koncerty v hudební sbírce piaristů ve slovenském Podolinci (L. Kačic), z nichž dva jsou pro Ryomův seznam neznámé (žel také nedochované). Po vzoru předchozích světových katalogů a monografií (F. Degrada, 1978; T. Antonicek, E. Hilscher, 1979) nabízí kniha řadu nových obrazových příloh a dokumentů včetně notových ukázek, dobových hodnocení a výroků, vztahy k Vivaldimu ze strany Bacha, Zelenky a dalších autorů.

O Pečmanově pracovitosti vypovídá i to, že zároveň pracoval na dalším textu, který však již neměl dokončit. Jeho *Víra v baroko* na Vivaldiho monografii bezprostředně navazuje, protože shrnuje a zobecňuje Pečmanovy úvahy o hudebním i mimohudebním baroku, a sice „že tzv. barok a tzv. klasicismus (‚die Klassik') tvoří jedno nepřerušované údobí".

V memoárech se Pečman drží věcně tématu, ale i jeho vzpomínání obsahuje pozoruhodné obecnější hodnotící momenty a vysvětlení. Jeho vzpomínky na vlastním příkladu zpřítomňují i akademický život, způsob a metody dosažení akademických hodností. Nebojí se citovat i výtky a výpady proti svým pracím ze strany renomovaných kolegů a předkládá své protiargumenty. Písemná obhajoba práce *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena I, II* (k titulu DrSc.) je také součástí knihy a tvoří pozoruhodné téma k předmětu úvod do hudební vědy. Vůbec lze v plném rozsahu doporučit adeptům hudební vědy, aby se s Pečmanovými paměťmi seznámili a nahlédli do atmosféry oboru za jedné společenské situace. Uveřejnit své memoáry ještě v průběhu života je velká odvaha. Kdo další se k tomu odvážil?

Pečmanovy knihy jsou také svědectvím o tom, s jakým respektem přistupuje k badatelským výsledkům svých současníků, včetně mnohem mladších kolegů. Je dodnes velkou inspirací v tom, jaká volí témata, a i když se jedná o shrnující pohledy, povzbuzuje, vyzývá a provokuje k odborným reakcím a vyvolává diskusi i zájem mladých badatelů. Příkladem budiž např. jeho povzdech nad tím, že Václav Pichl nemá dosud českou monografii. I v souvislosti s jeho celoživotním akademickým působením byl nepřekonatelným autorem a řečníkem při nejrůznějších hudebních popularizačních a zpřístupňujících vystoupeních. Odtud se odvíjí i zájem jeho žáků o moravské dějiny, italskou hudbu, Händela, Richtera, Beethovena, Myslivečka, otázky opery a libreta, Mirko Nováka, Olega Suse, Janáčka a Martinů a mnoho dalších témat.

Rudolf Pečman se celým svým dílem hlásí k principům Romaina Rollanda, tj. zpracovávat muzikologické poznatky „vysokou literární" formou. „I já jsem byl několikrát naříčen, že píšu eseje, a ne vědecké články," předjímá kritiku, s níž se neprávem setkával. Právě Pečmanovo dosavadní celoživotní úsilí o popularizaci hudební vědy a jejích výsledků si získalo stovky a tisíce zájemců o hudbu, kteří se snažili podle jeho návodů nově poslouchat a nechávali se hudebním uměním vedeni jeho rukou povznášet.

Pečmanova zásada a zároveň schopnost kombinovat při výkladu díla různé aspekty z oblasti oborových speciálních estetik vedou k plastickému vyjadřování o hudbě. Platí to zejména o všech formách hudebního divadla, kde jsou všechny tyto umělecké obory tak koncentrovaně přítomné, že z nich nelze vypreparovat pouze hudbu. Pečman se cítí být celým svým dílem a životem povolán k tomu, aby „vykročil z ohrady hudební historie a muzikologie a stal se tak obecným historikem, literárním historikem, teatrologem, hudebním sociologem, znalcem antické kultury, Starého a Nového zákona atd. atd.". Při četbě jeho studií čtenář s napětím sleduje, jak autor s potěšením nalézá nejrůznější vztahy a propojení napříč obory, hledá a nalézá souvislosti, klade tak otázky a vede často úvahy za hranice prosté muzikologie. „Nic mi není vzdálenější než archívní studium, jež by se odvíjelo jakoby ve věži ze slonové kosti."

Profesor Pečman ve svých textech vždy klade důraz na logiku výkladu. Čtenáři se tak nabízí nejen pohodlné sledování a objasňování vývodů, ale zároveň se tak i nespecializovaný zájemce o hudbu a hudební historiografii dovídá v obdivuhodných zkratkách a obratných exkurzech základní informace z literatury, poezie, výtvarného umění, filosofie nebo baletu. V jeho pracích je vždy silným momentem přehled o muzikologické literatuře a o literatuře uměnovědy obecně, ale přesvědčivě argumentuje i při interpretaci pramenů, jak to dokládají např. francouzské poznámky ke Koželuhově baletu. Každá taková pramenná studie má ještě sekundární význam v případě, že autor pramen připojí ke studii v podobě edice.

Rudolf Pečman je reprezentantem staré školy v tom nejlepším slova smyslu. Své studie, přednášky a knihy psal s ohlušujícími údery na staré remingtonce a myšlenky na čisto formuloval tak, že je už nemusel opravovat a přepisovat. To my z PC generace už neumíme. Jeho jazyk je noblesní. Je nositelem sdílené autority mnoha generací muzikologů, jejichž zakladatelských prací si cení, a přenáší tuto oborovou kontinuitu i na své žáky. Mluvíme-li o staré škole, je součástí generace ztělesňované např. C. Dahlhausem

a H. H. Eggebrechtem, s nimiž byl v každoročním kontaktu díky brněnským muzikologickým kolokviím jako spoluorganizátor, aktivní účastník diskusí a roundtablů a editor kolokviálních sborníků.

Stará škola v humanitních oborech včetně hudební vědy už nestihla využít výhod, nabídky a doslova servisu internetové muzikologie včetně editačních, korekturních a předtiskových operací. Elektronické databáze pramenů (např. kompletní soubor latinských traktátů *Thesaurus Musicae Latinae),* online přístup do encyklopedií typu *Oxford Music Online* (Grove), MGG, RILM a RISM, fulltextové databáze a webové publikace, hudebniny, zvukové ukázky a diskusní servery šetří nesrovnatelně náš čas a energii a předkládají nám aktuální celosvětovou muzikologickou produkci.

Čteme jeho biografický text jako detektivku, protože témata, prostředí, jména a zmiňovaná hudba nám jsou důvěrně známé. Autentické zaujetí, upřímnost, oddanost hudbě a uměnovědným oborům a jejich popularizaci způsobují, že věříme pamětníkovi každé slovo. Jeho život byl těmito hodnotami doslova prostoupen a nedá se rozdělit na „práci" a „volný čas" ani na profesní a soukromou část. Jeho text je navíc laskavý, a to i v případě, že zmiňuje své oponenty. Kdyby bylo třeba získávat studenty pro hudební vědu, Pečmanovy vzpomínky by dobře fungovaly jako recruitment a vademecum pro obor.

Kuks, 21. srpna 2021

Rudolf Pečman

Pokusil jsem se o muzikologické marginální portréty svých učitelů Jana Racka[9] a Bohumíra Štědroně,[10] popsal jsem stručně teoretický a kompoziční přínos dalšího z učitelů Zdeňka Blažka,[11] vyrovnal jsem se i s osobností Jiřího Vysloužila[12] a nejpodrobněji jsem sledoval vynikající vklad Jiřího Fukače do české a evropské muzikologie.[13] Dnes je řada na posledním z mých učitelů, kterým byl spolu s nezapomenutelným Olegem Susem Rudolf Pečman.

Pokusím se v tezích zachytit to, co je po mém soudu pro tuto osobnost podstatné. Nejprve jedno extempore: Geniální moravský filolog František Kopečný napsal pro každodenní užití *Průvodce našimi jmény*.[14] Ne vždy je etymologický rozbor jména shodný s povahou a charakterem nositele – jak je tomu v našem případě? Staroněmecké jméno

9 ŠTĚDROŇ, Miloš. Jan Racek: Muzikologická osobnost mezi epochami (marginálie). In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005, s. 67–71. ISBN 80-86791-28-9.

10 ŠTĚDROŇ, Miloš. Všestranný hudebník a precizní historik (Poznámky k dílu). In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty.* Veverská Bítýška: Editio Moravia, 2005, s. 129–133. ISBN 80-86565-05-X.

11 ŠTĚDROŇ, Miloš. Sedmdesátiny Zdeňka Blažka. *Universitas*, 1975, roč. 8, č. 3, s. 94–95; ŠTĚDROŇ, Miloš. Zdeněk Blažek – teoretik. *Opus musicum*, 1985, roč. 17, č. 6, s. 176–177.

12 ŠTĚDROŇ, Miloš. Profesor Jiří Vysloužil zemřel. *Universitas*, 2015, roč. 48, č. 4, s. 45–47. ISSN 1211-3387.

13 ŠTĚDROŇ, Miloš. Jiří Fukač šedesátiletý?: Neuvěřitelné… *Hudební věda*, 1996, roč. 33, č. 1, s. 92–95. ISSN 0018-7003; ŠTĚDROŇ, Miloš. Versuch über Fukač. *Musicologica Brunensia,* 2017, roč. 52, č. 2, s. 11–19. ISSN 1212-0391.

14 KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény.* Praha: Academia, 1974.

„Hruodolf“ (Rudolf) je složeninou slov „hruod“ („sláva“) a „olf“ („vlk“), dohromady tedy „slavný vlk“. Potud Kopečný. Skutečnost byla však jiná. Rudolf byl jedináček a po narození se potýkal s problémy, které se dnes dořeší během několika dní nebo týdne ještě v porodnici. V roce 1931 v tehdejším Místku tomu bylo jinak a Rudolf musel projít poměrně složitým poporodním obdobím a až na přechodu z kojeneckého do batolecího věku bylo konstatováno, že se podařilo původní handicapy překonat. Tedy na samém začátku rozhodně ne „slavný vlk“. Někteří z nás si naopak představovali Rudolfa již v útlém věku v nějakém smokingu, který samozřejmě nemohl mít, a s motýlkem. V latinských bajkách obvykle spolu vystupují vlk s beránkem: Lupus et Agnus. Rudolf byl od počátku mnohem víc beránek než vlk. Jeho dobrácká povaha se proměňovala podle všeho už v pozdní pubertě a v juvenilním věku do staromládenecké podoby, která potom převládla až do pozdního zralého věku.

Emeritní profesor Masarykovy univerzity PhDr. Rudolf Pečman, DrSc., se narodil 12. dubna 1931 ve Starém Městě u Frýdku-Místku.

V letech 1950–1955 vystudoval na Filozofické fakultě MU hudební vědu a estetiku jako žák profesorů Jana Racka, Bohumíra Štědroně, Mirko Nováka a docenta Olega Suse. Po ukončení studia zůstal na fakultě a působil jako asistent a odborný asistent, od roku 1984 pak jako docent a od roku 1990 jako profesor teorie a dějin hudby, dva roky byl proděkanem FF MU. Byl členem řady odborných komisí, grémií, předsedou státních zkušebních komisí a oborové rady.

K jeho nejvýznačnějším počinům patří založení Mezinárodního hudebního festivalu v Brně v roce 1966. Jako jeho generální tajemník působil až do roku 1976, kdy byl coby nekomunista odstraněn. K největším pozitivům tohoto festivalu, který si za téměř čtyři desítky let své existence získal značné mezinárodní renomé, patří okolnost, že byl za Pečmanova předsednictví pojímán důsledně tematicky a od počátku spojován s mezinárodním kolokviem. Na kolokviích v průběhu několika desítek let vystoupili špičkoví představitelé hudební vědy ze západu a východu Evropy i ze zámoří, takže kolokvia brněnských festivalů hrála úlohu významného komunikačního setkání a mostu. V obtížných podmínkách tehdejšího československého politického klimatu se tak podařilo mnohé a v Brně se objevili takoví významní hudební vědci jako Erich Schenk, Ludwig Finscher, Dragotin Cvetko, Jens Peter Larsen, Hans Heinrich Eggebrecht (čestný doktor Masarykovy univerzity), Carl Dahlhaus, Theophil Antonicek

(čestný doktor Masarykovy univerzity), Michail Druskin, John Tyrrell (čestný doktor Masarykovy univerzity) a celá početná řada dalších. S existencí festivalu a kolokvií je spojeno Pečmanovo celoživotní editorství. Redigoval a připravil pro tisk 96 hudebněvědných sborníků. Z jeho vlastní monografické činnosti připomínám knižní monografie – českou a německou o Josefu Myslivečkovi, 3 knihy o Beethovenovi – jedna německá a dvě české, velkou monografii o Georgu Friedrichu Händelovi, monografie *Útok na Antonína Dvořáka, Eseje o Martinů*, dvě vydání pozoruhodně taxonomicky orientované monografie *Sloh a hudba*.

Za zcela mimořádné lze označit Pečmanovo celoživotní úsilí o vědeckou popularizaci. Vyvinul úplně nový typ kvalitních malých monografií, které provázely jednotlivé koncertní sezóny a nabízely obecenstvu hluboce fundovaný a zároveň kultivovaně a literárně s noblesou napsaný soubor esejů přibližujících vědeckou stránku daného problému. Tyto početné malé monografie patří k pravým skvostům tzv. popularizace a navazují na nové úrovni na to nejlepší, co u nás v tomto směru vznikalo v souvislosti s koncertní činností.

Kdybych měl stručně jmenovat Pečmanův hlavní vědecký přínos, obsahové jádro, které převyšuje veškeré veliké organizační úsilí, ediční a publikační činnost a nezměrnou píli, pak bych vytkl před závorku těchto několik, podle mého názoru nejdůležitějších, okolností a skutečností:

Profesor Pečman navázal na ideové dědictví svých učitelů, ovšem učinil tak tvůrčím způsobem. Konkrétní příklad: jeho školitel a učitel profesor Racek celoživotně podporoval a zdůrazňoval studium díla a života Ludwiga van Beethovena. Výsledkem pak byla u Racka poměrně kompilativní monografie *Beethoven – růst hrdiny bojovníka* z roku 1955, tedy z doby Pečmanova absolutoria. Teprve ve druhé monografii Racek dokázal překonat eklekticismus prvního spisu a vyřešit otázku Beethovenova vztahu k českým zemím – problematiku, k níž se současně vyjadřovala, a často i velmi kriticky a polemicky, řada dalších badatelů, například Vladimír Karbusický. Toto dilema po mém soudu Pečman brilantně vyřešil vědeckou konkrétností. Už jeho první kniha o Beethovenovi z roku 1978 *Beethoven dramatik* otevřela novou kapitolu v beethovenovském bádání. Pečman si uvědomil, že Beethovenova snaha vytvořit operu z literatury je něčím zcela neobvyklým a vymykajícím se z proudu tradice, v němž skladatel nevyjadřoval žádný osobní postoj, ale jen vyhovoval, často už poněkolikáté, nabídce libretistického trhu. Proces této změny, tj. jakási literarizace i politizace celého problému

a doložení těchto pokusů na desítkách situací a snah, u Beethovena je výrazným novem, zkrátka a dobře výborným nápadem, po jehož stopách se historik a hudební historik Pečman vydal. Nevím, zda si ve své dělnosti a skromnosti plně uvědomil závažnost tohoto objevu, ale tak tomu často bývá a jen to potvrzuje známou tezi Milana Kundery, že dílo je vždy jaksi chytřejší než jeho autor – nebo je prostě jinak, dlouhodoběji chytré, když to trochu obměníme…

Obdobně přínosná a podnětná je Pečmanova dlouhodobá snaha o přesnější monografický výklad významu díla Josefa Myslivečka. Kořeny této tradice jsou pochopitelně skryty v genetickém kódu brněnské muzikologie, neboť její zakladatel Vladimír Helfert byl asi nejvýznamnějším iniciátorem a pěstitelem vědeckého výzkumu jevu, kterému se tehdy říkalo česká hudební emigrace – pro nás pak to je dnes už spíše migrace.

Obě knihy o Myslivečkovi – jedna synteticky monografická, druhá věnovaná skladatelově poslední opeře – dovršují tuto významnou historickou sondu. Pramenné podklady k ní profesor Pečman získal také při svém italském studijním pobytu v Římě. Pro soubor těchto problémů dokázal vychovat a nadchnout další žáky a pokračovatele – především pak Stanislava Bohadla, vydavatele Myslivečkovy korespondence a autora tematického katalogu jeho vokálně-instrumentálního díla.

Je obtížné vyjmenovat všechny okruhy Pečmanova badatelského zájmu pro 18. století, připomínám proto aspoň ty nejdůležitější: Z titulu člena předsednictva Společnosti Georga Friedricha Händela pokračoval v řadě händelovských výzkumů a nabídl české muzikologii základní händelovskou monografii. Mimochodem připomínám, že členství v prestižní Společnosti se získává uvolněním místa úmrtím významného člena a profesor Pečman je získal po Benjaminu Brittenovi – to hovoří samo za sebe. Kromě početných studií tohoto okruhu Pečman patřil k významným hostům německých kolokvií věnovaných odkazu Händela, Telemanna, Bacha a jeho synů, zabýval se v řadě studií otázkami opery 18. století, libretistiky, operních reformních hnutí, z českých migrantů věnoval výraznější pozornost F. X. Richterovi v souvislosti s řešením otázky jeho původu. Kromě toho se Pečman zasvěceně dotýkal řady dalších migračních otázek, například v souvislosti s rodem Bendů. Zde chci připomenout jednu kulturní akci, která ho nad jiné výrazně charakterizuje. Na základě Helfertova výroku o Čechách jako rezervoáru hudebnosti inicioval a zorganizoval konferenci se stejným názvem, *Čechy, rezervoár hudebnosti*, a situoval ji do Benátek nad Jizerou – místa působiště a narození

většiny představitelů hudebního rodu Bendů. Výjezdní zasedání mělo přesný tematický rámec, regionální tradice udělala své a z konference se stala významná a po všech stránkách poutavá a odborně i lidsky přínosná akce – mladí studenti a budoucí muzikologové například poznali Zdeňka Kalistu, významného badatele o českém baroku.

Z moderní české hudby věnoval profesor Pečman značnou pozornost dvořákovským polemikám, dále dílu Bohuslava Martinů a Leoše Janáčka. Významným činem bylo zorganizování prvního ročníku Mezinárodního hudebního festivalu v Brně v roce 1966 jakožto projevu obdivu k dílu Bohuslava Martinů, jehož tradice v Brně vyvrcholila souborným provedením jeho úplného scénického díla.

Od 60. let provází Rudolfa Pečmana i hluboký zájem o českou a evropskou estetiku. Není to dáno jen jeho přednáškovými cykly, ale souvisí to i s brněnskou tradicí Mirko Nováka a především Pečmanova přítele Olega Suse, legendárního poststrukturalisty – našeho učitele v 60. letech.

IRENA VESELÁ

„Hle, pravý typ vědce“ aneb Malé pečmanovské pojednání o věži ze slonové kosti

Skutečnost, že celá tato publikace staví Rudolfa Pečmana poprvé do role objektu výzkumu jiných muzikologů, nás nutí k zamyšlení nad jeho vlastním přístupem k vytváření knižních biografií svých předchůdců a učitelů Vladimíra Helferta, Graciana Černušáka a Jana Racka a nakonec i k sestavení svých vlastních memoárů. Pečman je vždy psal formou poutavého vyprávění, s vytříbeným slohem, který prozrazoval jeho vzdělání a rozhled neobyčejné šíře. V tomto vyprávění se fakta mísí s jeho vlastními vzpomínkami (s výjimkou knihy o Vladimíru Helfertovi, kterého již Pečman nezažil osobně) a to vše je protkáno jedinečnými úvahami o dějinách, metodologii či perspektivách oboru. V žádné z těchto knih Pečman systematicky nepopisuje ani neanalyzuje pramennou základnu ani stav bádání o svých předchůdcích. Fakta z jejich životů a děl a koneckonců i z jeho vlastního života a díla totiž Pečmana vždy zajímala pouze natolik, nakolik mohl na jejich základě rozvíjet své úvahy filosofické či estetické povahy. Samotný historický pramen jako nositel těchto faktů neměl bez zmíněné vyšší myšlenkové nadstavby pro Pečmana význam, neboť byl odtržený od života, stejně jako archiválie, na které sedá prach. Patrně proto Pečman odmítl při práci na knize o Vladimíru Helfertovi prostudovat rozsáhlý soubor helfertovských pramenů uložených v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea (jak se to mezi brněnskými muzikology dodnes ústně traduje) a totéž předtím odmítl při práci na knize o Myslivečkovi, jak uvádí dále ve své vzpomínce Jiří Sehnal.[15] Rovněž při sestavování biografií Jana Racka a Graciana

15 Srov. s. 464–467.

Černušáka a své autobiografie se Pečman záměrně profiloval spíše jako literát a filosof než jako historik. Vzpomínky vylovené z hlubin jeho paměti pro něj byly, na rozdíl od historických pramenů, čímsi stále živým, na čem mohl stavět své aktuální úvahy a poselství pro budoucí generace.

Z tohoto Pečmanova přístupu k vytváření děl historiografické povahy vychází také jeho vlastní pohled na způsoby práce hudebního historika a na pramenné bádání. Ve zmíněných biografiích i ve své autobiografii tuto problematiku silně reflektuje. Jako červená nit se těmito texty vine stálý motiv jakéhosi permanentního Pečmanova strachu, nikoli snad z pramenného bádání jako takového, ale spíše z hrozícího historikova uzavření se mezi zaprášené archiválie a holá fakta bez živého spojení s reálným životem. V Pečmanově uvažování, které mělo silně imaginativní ráz, dostal tento strach své vlastní zhmotnění, svůj obraz či symbol: věž ze slonové kosti.

Pečman zdaleka nebyl první, kdo tento ikonografický příměr používal. Analýzu tohoto pojmu, sledující jeho různé významové posuny vzniklé v průběhu času, provedl ve své brilantní eseji historik umění Erwin Panofsky.[16] Účelem a cílem jeho analýzy byla obhajoba věže ze slonové kosti jakožto klidného útočiště přemýšlivého intelektuála. Pečman sice v tomto ohledu stojí na opačné straně názorového spektra nežli Panofsky, neboť vnímá onu věž v ryze negativním světle, ovšem právě díky Panofského analýze alespoň přibližně tušíme směr, kterým se mohla ubírat Pečmanova cesta k tomuto pojmu.

Ohledně výskytu věže ze slonové kosti v novodobé evropské literatuře přisuzuje Panofsky prvenství francouzskému spisovateli a literárnímu kritikovi Charlesi Augustinu Sainte-Beuve (1804–1869). Ten ji použil roku 1837, aby vyjádřil protikladný postoj dvou francouzských spisovatelů: Victora Huga (1802–1885), neohroženého bojovníka za své politické krédo se zbraní v ruce, a Alfreda de Vigny (1797–1863), kterého, ač byl s Hugem názorově spřízněn, přivedl jeho zdrženlivý postoj v rozhodující chvíli právě do věže ze slonové kosti, tedy jinak řečeno k pasivnímu postoji.[17]

Panofsky dále zmiňuje, že Charles Augustin Sainte-Beuve měl být velkým obdivovatelem děl básníka Johna Miltona (1608–1674), zvláště jeho dialogu extroverta jménem *Allegro* se ctitelem samotářské meditace jménem *Penseroso*, který se oddává

16 Srov. PANOFSKY, Erwin. Epilog: Na obranu věže ze slonové kosti. In: PANOFSKY, Erwin. *Význam ve výtvarném umění.* Praha: Malvern, 2021, s. 361–371. ISBN 978-80-7530-302-8.

17 Tamtéž, s. 362.

duchovní samotě ve věži (která ovšem u Miltona není postavena ze slonové kosti).[18] V souvislosti s Rudolfem Pečmanem je ovšem mnohem důležitější fakt, že Miltonův dialog z roku 1632 se o více než sto let později stal základem pro libreto ke světskému oratoriu Georga Friedricha Händela *L'Allegro, il Penseroso ed il Moderato*, díla s italským názvem a anglickým textem. Händelův libretista Charles Jennens původní Miltonův text přepracoval a přidal do něj třetí postavu, „smírného typu člověka", nazvanou *il Moderato*.[19] Pečman jako znalec Händelova života a díla toto oratorium dobře znal a při svých univerzitních přednáškách o Händelovi je nikdy neopomněl zmínit.

Jakožto estetik a znalec světové literatury musel Pečman pochopitelně znát i pozdější dějiny pojmu „věž" coby útočiště intelektuála před světem (bez ohledu na stavební materiál). Na užívání idiomu „věž ze slonové kosti" pak mohl narazit u svých současníků. Jak totiž píše Panofsky na jiném místě, dosáhl tento idiom v onom ryze negativním významu, v jakém jej používá Pečman, určité popularity v Německu po roce 1945, „kdy ho tam zanesli emigranti z dob vlády Adolfa Hitlera, kteří se po skončení války vrátili ze Spojených států"[20]. Právě tam, na opačné straně Atlantiku, se věž postavená ze slonové kosti stala dle Panofského symbolem „hluboce zakořeněné antipatie nejen k intelektuálnímu odtržení od života, nýbrž ke všemu, co je příliš složité".[21]

Jak již bylo zmíněno, užíval Rudolf Pečman obraz věže ze slonové kosti v užším smyslu, a sice jako charakteristiku jednoho ze způsobů vědecké práce, který odmítal. Při své pověstné a jím samotným přiznané rozkošatělosti mu ovšem přisoudil více významů, vždy v závislosti na kontextu, ve kterém jej použil, jak uvidíme dále. Přesto nikdy přímo neoznačil žádnou konkrétní osobnost za obyvatele dané věže. Pokud toto sousloví použil při charakteristice vědecké práce svých předchůdců a učitelů, činil tak vždy ve smyslu negativního přirovnání, čímž jim de facto vyjádřil své uznání. Pokud tak nemohl učinit, o věži nepsal.

Pokud tedy chceme pochopit Pečmanovu představu o „pravém typu vědce" i o jeho způsobu vědeckého myšlení a práce, musíme se chtě nechtě vypořádat s věží ze slonové kosti a pokusit se postihnout ony různé významy, které jí Pečman v různých textech a kontextech přidělil.

---

18 Tamtéž, s. 365.

19 PEČMAN, Rudolf. *Georg Friedrich Händel*. Praha: Editio Supraphon, 1985, s. 228.

20 PANOFSKY, Erwin. Epilog: Na obranu věže ze slonové kosti, s. 362.

21 Tamtéž, s. 364.

Není účelem této krátké úvahy vypátrat všechny výskyty tohoto pojmu v celém Pečmanově rozsáhlém díle a následně je podrobit analýze. Zamyslíme se pouze nad několika úryvky, které jsou cenné právě tím, že v nich Pečman vždy přechází do obecné roviny metodologických úvah.

Jako první příklad poslouží úryvek ze stati nazvané *Účast filozofické fakulty UJEP na hudebním dění v Brně: Panorama faktů a vzpomínek*, kterou Pečman sepsal mezi léty 1986–1989 a v níž zhodnotil mimo jiné také činnost a zásluhy zakladatele brněnské hudební vědy Vladimíra Helferta:

> [Helfert] svou činnost chápe komplexně, a proto hned na počátku svého brněnského působení založí Hudební archív Zemského moravského muzea, neboť je si plně vědom toho, že vědeckou práci nelze konkrétně vykonávat bez pramenné základny; nic mu není vzdálenější než badatelství ve věži ze slonové kosti, a protože je niterným vyznavačem hudební krásy, sáhne rád k taktovce a v čele brněnského orchestrálního sdružení (nyní Helfertovo orch. sdružení) dává se zanícením např. Smetanovu Mou vlast nebo díla svých generačních druhů.[22]

Podobně psal Pečman o Helfertovi o tři desetiletí později. Nepoužil sice námi sledovaný idiom, význam však zůstal stejný:

> Protivil se mu jakýkoliv akademismus. Věřil v hudební pramen. Ale uvědomoval si, jsa sám také praktický hudebník, že hudba žije jen tehdy, když zní.[23]

> Hle, pravý typ vědce, který neutonul v archivní práci, ale chápal svou hudební vědu jako pevnou součást širokého hudebního dění a jako platformu pro výchovu posluchačských zástupů.[24]

---

22 PEČMAN, Rudolf. *Účast filozofické fakulty UJEP na hudebním dění v Brně: Panorama faktů a vzpomínek*, [1986–1989], ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana, s. 1–2. Datum post quem je vydání knihy Jiřího Vysloužila *Muzikologické rozpravy* (Praha: Panton, 1986), datum ante quem je politický převrat na podzim roku 1989, po němž se záhy do názvu brněnské univerzity dostalo její původní označení „Masarykova". Text o Helfertovi v souvislosti s věží ze slonové kosti převzal Pečman později do svých pamětí, kde jej mírně pozměnil. Srov. PEČMAN, Rudolf: *Z hlubin paměti*, s. 98.

23 PEČMAN, Rudolf. Naše Collegium musium. *Universitas*, 2007, roč. [40], č. 1, s. 21. ISSN 1211-3387.

24 Tamtéž, s. 23.

Jinde Pečman o Helfertovi píše:

> Pramenem pro něho je nejen mrtvý písemný dokument přinášející například zápis hudebního díla, nýbrž i živé kompoziční opus.[25]

V Pečmanově pohledu na Helferta vnímáme důležitou skutečnost: Pečman na jedné straně uznával pramenné badatele a vážil si jich. Zcela v duchu pražské školy pozitivistického dějepisectví, založené a vedené historikem Jaroslavem Gollem, jejímž byl Helfert absolventem, připomíná Pečman, že vědeckou práci nelze vykonávat bez pramenné základny. Avšak konkrétně u Helferta vyzdvihl nejvíce fakt, že se první brněnský profesor hudební vědy nestal izolovaným kabinetním učencem, nýbrž vědcem, který dokonce vystupuje na veřejnosti jako výkonný umělec.

Je více než zřejmé, že Pečman zde chápe význam idiomu „věž ze slonové kosti" ve smyslu, jaký dle Panofského pronikl do Evropy ze Spojených států po druhé světové válce: ve smyslu izolovanosti kabinetního učence (konkrétně pozitivistického historika) od skutečného života a umění, jako synonymum pro utonutí v archivní práci, které vědce zbavuje možnosti zůstat v kontaktu s pulzujícím kulturním životem.

Ve stejném duchu psal Pečman o Helfertově generačním vrstevníku, taktéž absolventovi pražské školy pozitivistického dějepisectví, Gracianu Černušákovi (1882–1961), o němž vydal monografii v roce 2007:

> Gracian Černušák dobře věděl, že jako kritik musí souznít s vývojem. Byl historik, ale neměl rád, když vnímatel umění, badatel o umění, vyvíjel se v izolaci, ve věži ze slonové kosti. Život, život! Žhavá přítomnost! Budoucnost! To byla jeho optika, ač byl dějepiscem, školeným v nejlepší naší škole Gollově.[26]

Zde je význam idiomu poměrně jasný, stejně jako u Helferta. Věž ze slonové kosti zde představuje totéž co „skleníková věda":[27] způsob práce historiků vzešlých z Gollovy pozitivistické školy, jež skutečně kladla velký důraz na pramenný výzkum, který ale (což už Pečman nezmínil) měl být odtržený nikoli od života jako takového,

---

25 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 49.

26 Tamtéž, s. 55.

27 Tamtéž, s. 50.

ale od politických a společenských tlaků na historiky, čímž měl zaručovat pokud možno objektivitu výsledků historického bádání. Pečman jako vědec o umění viditelně oceňoval společenskou angažovanost těchto původně pozitivistických historiků v oblasti živého umění – ať již ve smyslu praktického provozování hudby či v hudební publicistice.

Co je v Pečmanových očích jednoznačné v případě Vladimíra Helferta, kterého již osobně nepoznal, nebo v případě Graciana Černušáka, který nebyl jeho přímým učitelem, to se poněkud začíná rozostřovat při jeho zpětném hodnocení svých dvou učitelů, Jana Racka a Bohumíra Štědroně:

> Specialista obhajuje detail, jejž objevil a jejž osvětluje. Mezioborově zaměřený badatel touží po odhalování vzájemných vztahů mezi věcmi. „Vědomí souvislostí" ho láká. Měl jsem dva učitele. Každý z nich byl zastáncem toho nebo onoho hlediska. Specialistou, ba detailistou, byl Bohumír Štědroň, koncepčním mezioborovým obhajovatelem vzájemných průniků pak Jan Racek. Přiznám se, že Rackovo stanovisko mi bylo vždy bližší. Vysloužil jsem si mnohdy i obvinění, že jsem povrchní, že málo dbám pramenů. „Pramen – toť ovzduší učencovo," citoval nám B. Štědroň výrok starého ruského vědce. Avšak pramenný výzkum setrvává na platformě pozitivismu, nevidí-li pramen ve vzájemných vztazích, třebas i vzdálených. Leckdy totiž zobecňující hledisko naznačí tu nebo onu skutečnost, a přece jen otevírá obzory, zatímco ryzí pramenné bádání může se pohybovat jakoby ve věži ze slonové kosti. Vidím cestu z bludného kruhu v důsledné mezioborové orientaci.[28]

V tomto Pečmanově vyznání se význam pojmu věž ze slonové kosti přesouvá z oblasti vytyčené kabinetní pozitivistickou vědou na jedné a uměleckou angažovaností na druhé straně dovnitř samotné vědy. Obyvatelem věže ze slonové kosti se v tomto pojetí stává vědec, který lpí na izolovaných detailech vyčtených z pramenů, zatímco vědec dlící mimo věž nejen že vidí detaily v širších souvislostech svého oboru, ale také ostatních oborů. Tento Pečmanův důraz na mezioborovost má počátky v dobách jeho studií v 50. letech 20. století, kdy byl Seminář hudební vědy na Filozofické

28 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 250–251. Charakteristiku Racka a Štědroně podává Pečman tamtéž na s. 103–106.

fakultě součástí Katedry věd o umění a muzikologové tak přirozeně vytvářeli jednu komunitu s estetiky, etnology či historiky umění a navzájem je spojovala i celoživotní pevná přátelství.[29]

Soustřeďme se ale tentokrát více nežli na samotnou věž na Pečmanovo srovnání Racka se Štědroněm, které mělo, poněkud zjednodušeně, zosobnit dva odlišné typy vědců. Zde se totiž objevuje první rozpor. Pokud budeme obraz věže v tomto textu chápat jako synonymum pro ono „specialistovo zaměření na detail", pak Bohumír Štědroň vychází z tohoto srovnání, když už ne přímo jako stálý obyvatel věže ze slonové kosti, tak alespoň její dočasný návštěvník. Vrátíme-li se však k původnímu Pečmanovu hodnocení Vladimíra Helferta, který se coby „pravý typ vědce" vyhnul pobytu ve věži, nelze tak snadno přisoudit stejnou věž právě Štědroňovi. Vždyť to byl právě on, kdo přesně odpovídal Pečmanově charakteristice Helferta, kterou jsme citovali výše:

> Věřil v hudební pramen. Ale uvědomoval si, jsa sám také praktický hudebník, že hudba žije jen tehdy, když zní.

Pečman dobře věděl, že Štědroň, který neúnavně hledal staré rukopisné hudebniny se skladbami zapomenutých autorů, většinou moravských kantorů a varhaníků, a dával je následně svým studentům za úkol spartovat, také často usedal k cembalu či klavíru a účinkoval na koncertech komorní hudby. Sám Pečman si pod Štědroňovým vedením vyzkoušel pramenný výzkum jako student a začínající asistent. Tehdy, v 50. letech, nemohl Štědroň pochopitelně provozovat většinu oněch studenty spartovaných skladeb z rukopisných pramenů, protože z velké části patřily do oblasti církevní hudby, která byla v době vlády ateistického režimu na indexu. Nemohl také na základě svých poznatků vyčtených z pramenů uvádět tuto hudbu do širších historických či hudebněestetických souvislostí a publikovat na toto téma odborné studie, neb to bylo ze stejného důvodu rovněž zapovězeno.[30]

Podobně se můžeme zamyslet nad Rackovým přístupem. Na rozdíl od Štědroně se věnoval „velikánům světové hudby", jejichž dílo vnímal v širších dějinných souvislostech spíše než jako objekt pramenného výzkumu. Díky jemu se jedním z Pečmanových

29 PEČMAN, Rudolf. *Účast filozofické fakulty UJEP na hudebním dění v Brně: Panorama faktů a vzpomínek*, s. 9; PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 91–95.

30 K tomuto tématu se Pečman rovněž vyjadřuje ve svých pamětech. Srov. tamtéž, s. 138–139.

celoživotních témat stal Ludwig van Beethoven. Avšak je nutno si položit otázku, do jaké míry zde bylo zobecňování a hledání širších souvislostí zapříčiněno skutečností, že po roce 1948 nebylo možné jednoduše vsednout do rychlíku a odjet do Vídně, Bonnu či jiného evropského hudebního centra a příslušné historické prameny si osobně prohlédnout v tamních archivech. (Pro čtenáře mladšího věku si dovolujeme podotknout, že v té době nebyly prameny dostupné online.) Je proto nutné mít na paměti fakt, že řadu vědců působících v českých zemích mezi léty 1948–1989 uzavřel do pomyslných věží ze slonové kosti totalitní komunistický režim.

Z Pečmanova naléhavého volání po životě, přítomnosti a budoucnosti, které vyjádřil v textu o Černušákovi, a z akcentování Rackova způsobu práce začínáme tušit, že jeho vyhraněnost vůči životu ve věži ze slonové kosti není až tak dána jeho apriorní averzí vůči práci historiků ovládajících své řemeslo a zaměřených na pramenné bádání. Odvolávání se na Helferta, Černušáka a Racka je nutné vnímat jako součást Pečmanovy argumentace vůči výtkám současníků, kteří, ať již jako jednotlivci či z pozice členů vládnoucích režimních struktur, kritizovali či snad přímo napadali jeho příliš „povrchní" způsob vědecké práce.

Tento Pečmanův apologetický postoj jasně vysvítá z textu nazvaného *Moje věda*, který je součástí jeho autobiografie nazvané *Z hlubin paměti*:

> Moje věda byla však přesto vždy vědou, která vycházela z pramenů, ač bylo leckdy zpochybňováno, zda vůbec jsem muzikolog. Připouštím. Jsem třebas příliš rozkošatělý. Ale ona šíře mých zájmů i mé publikační činnosti (mnozí muzikologové jsou například autory píšícími o jednom skladateli, tak jako Bezruč je pro nás vlastně autorem Slezských písní) se vymyká jakémukoliv příliš úzkému pojetí hudební vědy.[31]

Za slovy „příliš úzké pojetí hudební vědy" můžeme opět tušit věž ze slonové kosti, vyjádřenou tentokrát méně obraznou formou. „Pro mne," pokračuje Pečman, „je hudební věda polem širokým, které je jen tehdy úrodné, rozpučí-li se na něm květy, jež jsou dokladem mezioborových tendencí."[32]

Zde opět přichází ke slovu téma mezioborového přístupu, které již známe z Pečmanovy konfrontace způsobů práce Bohumíra Štědroně a Jana Racka. Opět tušíme

31 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 263–264.

32 Tamtéž, s. 264.

spíše jeho obrannou reakci na možné výtky kolegů stran jeho rozkošatělosti, neboť se nechce věřit, že by Pečman opravdu důsledně vylučoval spojitost ryzího pramenného bádání a výsostné specializace na jedno téma s otevřenými obzory pro vidění souvislostí z jiných oborů.

Jedním dechem ale musíme dát Pečmanovi za pravdu v tom, že jeho věda vycházela z pramenů, ač na nich příliš neulpívala. On sám považoval za jeden z vrcholů své odborné práce svou dvouměsíční badatelskou cestu do Itálie na přelomu let 1973 a 1974, kde bylo jeho hlavní pracovní náplní vyhledávání bohemikálních pramenů a studium operních libret z 18. století. Odtržen od svých obvyklých aktivit, od brněnského hudebního života i přátel, se kterými mohl pouze korespondovat, měl Pečman jedinečnou příležitost stát se načas dobrovolným obyvatelem věže ze slonové kosti. Avšak nestal se jím. Minimálně stejně jako zkoumané archiválie jej zajímal pulzující život a žhavá současnost, kulturní dění tehdejšího Říma, koncerty a divadelní představení.[33] Na výsledcích této cesty poté postavil řadu svých studií a také monografii *Hudební kontexty staré Itálie*, kde se s popisem nalezených pramenů a hudební analýzou opět mísí jeho vzpomínky a zážitky.[34]

Závěrem je nutné dodat, že život a žhavá přítomnost vzdorující obyvatelům věží spočívaly pro Pečmana také ve způsobu vyjadřování a sdělování vědeckých poznatků, a to jak písemnou, tak ústní formou. Sám měl velmi vybroušený styl literárního vyjádření, plný poetických obrazů a přirovnání, což je ostatně patrné z výše uvedených citátů. Odmítal suchý vědecký jazyk, který není schopen přiblížit hudební dílo a širší kontext jeho vzniku široké kulturní veřejnosti:

> Soudím například, že muzikolog má být dobrým literátem. Vezme-li do ruky pero, měl by vlastně zapomenout, že je hudebním vědcem, neboť zásady psaného textu, textu libého, se leckdy nekryjí s požadavky ryze naukového vyjádření.[35]

---

33 K italské cestě srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 222–231.

34 PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie*.

35 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 263. Obdobně tuto myšlenku vyjádřil již před vytvořením svých pamětí, a to v dopise Tomášovi Kučerovi, 25. 4. 2003, archiv Tomáše Kučery. Srov. citát v úvodu knihy.

Hudební věda byla pro Pečmana od mládí spojena také s brilantními rétorickými výkony, kterými jej již coby gymnazistu uchvátil roku 1947 jeho budoucí učitel – nikoli však Jan Racek, ale onen na prameny zaměřený specialista Bohumír Štědroň![36]

Poslední souvislost s naším tématem, která zde musí být zmíněna, ačkoli se na první pohled s věží ze slonové kosti zcela vylučuje, je (vyjádřeno Pečmanovým slovníkem) „utonutí" – nikoli v archivní práci, ale v praktickém provozování hudby. Od svých dětských let se Pečman intenzivně věnoval hře na housle a dosáhl coby interpret úrovně hudebního profesionála. Avšak pro jeho další odborný růst a vědeckou práci začala koncem 50. let hra na housle a s ní spojené veřejné vystupování na koncertech představovat nebezpečí, kterému úspěšně unikl a před nímž následně varoval i ostatní budoucí či stávající muzikology, sledující zároveň s vědeckou dráhou i dráhu uměleckou. Pochopitelně v tomto případě nepoužíval přirovnání k věži ze slonové kosti. Spíše, ač to takto nikdy nevyjádřil, vnímal tyto dva protipóly, totiž kabinetní vědu na jedné a aktivní provozování hudby na druhé straně, jako Skyllu a Charybdu číhající na všechny perspektivní a všestranně nadané kandidáty jeho oboru. Víme, že v případě pramenného badatele Vladimíra Helferta aktivní provozování hudby hodnotil kladně a také u Bohumíra Štědroně je obdivoval, jak uvidíme později. Kdyby se také on sám býval rozhodl pro práci s prameny a zavítal tak občas do věže ze slonové kosti, možná by se s provozováním hudby rozloučit nemusel, neboť obě dvě činnosti se velmi dobře doplňují, jak ostatně ukazují příklady Helferta i Štědroně. Naplnil by také jiné své přání – totiž aby hudba zněla, byla slyšena publikem a nebyla uzavřena v archivech. Avšak pouhé vyhledávání hudebních pramenů, ediční činnost a následné provádění objevených skladeb se Pečmanovi příčily, neboť v nich postrádal onu „vyšší" vědu, onen rozhled a vidění širších souvislostí, které mu tolik imponovaly u Jana Racka. Proto se, jakožto „rackovský" typ vědce, od praktické hudby na prahu třicítky dobrovolně odloučil, neboť by ji nadále nemohl provozovat na požadované úrovni a trpěla by zároveň jeho práce vědecká i organizační. Do množství jeho „rozkošatělých" muzikologických aktivit se aktivní hra na nástroj již nevměstnala.

36 Srov. kapitolu *Dětství a mládí Rudolfa Pečmana*, s. 78–80.

> Jedno vím zcela jistě: Nestal jsem se muzikologem takříkajíc z nouze. Ke své vědě jsem tíhl odjakživa. A pokud jsem v ní něčeho dosáhl (Stále si opakuji výrok Beethovenův: „Ich, ich mache bloss den Anfang!"), tak proto, že jsem se včas zřekl praktické hudby. Zní to pro mnohé paradoxně, ale u mne to platí.[37]

> Ke své vědě jsem se nedostal křivolakou cestou, nýbrž logickou vývojovou křivkou. Nepatřím k těm, kdo si muzikologii zvolili z nouze, protože zklamali v umění. […] Já jsem nepatřil ani k typu „zhrzených umělců", ani k typu tápavých a nerozhodných.[38]

> Hudebník, pokud považuje muzikologii za jakési *doplnění* [kurzíva RP] svého vzdělání a směřuje k typu „učeného hudebníka", není vlastně muzikologem v pravém slova smyslu, neboť muzikolog musí vše promítat do obecných, také filozofických aj., souvislostí. To se po „učeném hudebníkovi" nežádá.[39]

Jaký byl tedy z hlediska muzikologa a zároveň estetika Rudolfa Pečmana ideál pravého vědce? Pokud by hlavní kritérium představoval pouze požadavek vyhnout se za každou cenu věži ze slonové kosti, a to ve všech významových odstínech tohoto idiomu, jaké Pečman naznačil, měli bychom před sebou profil muzikologa, který ovládá historické řemeslo a staví na pramenech, ale především umí vstřebávat podněty z jiných oborů a promítat je do své práce, umí její výsledky prezentovat kultivovaně a přitom srozumitelně kulturní veřejnosti a je nedílnou součástí hudebního života – jako organizátor, hudební kritik nebo, pokud mu jeho věda dovolí, i aktivní hudebník. To je ovšem ideál a jako takový je těžko splnitelný.

Pokusme se tedy raději určit Pečmanovy priority. Jednoznačně upřednostňoval širší mezioborová hlediska a přesahy v duchu Jana Racka, jemuž byla „filozofická a zobecňující tendence v muzikologii bližší než pohled na strukturu a detail hudební skladby".[40]

---

37 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 267.

38 Tamtéž, s. 265.

39 Tamtéž, s. 175.

40 Tamtéž, s. 106.

> Hudbu jako důležitý fenomén vidím prizmatem humanitně orientovaného člověka. Proto ji důsledně zasazuji do širších kontextů a bádám o ní z pozice estetika a chcete-li filozofa.[41]

Vůči této „pravé" vědě, pokud jsme Pečmana pochopili správně, měl být pramenný výzkum de facto v podřízeném postavení. Jedině v této pozici by totiž neohrožoval vědce a nevlákal jej jako zrádná bludička do obávané věže, z níž by nebylo návratu. Protipól věže, totiž popularizace a společenská angažovanost muzikologa, je nezbytný, ale pouze do té míry, aby se ona „pravá" věda nezačala v těchto aktivitách rozmělňovat a poté pomalu vytrácet.

Do jaké míry tento svůj ideál naplňoval sám Pečman či, lépe řečeno, jak se on sám v tomto směru prezentoval? Dle svých slov založil svou práci na pramenech, avšak bez toho, aby ulpíval na detailech jako např. „specialista" Bohumír Štědroň. Sám se ve srovnání se svým přítelem Jiřím Sehnalem, hudebním historikem a pramenným badatelem par excellence, označil za „jiný ‚učenecký typ'".[42] Jemu se také vyznal v dopise, který citujeme dále v této knize: „Ty jsi výsostný specialista, já spíše rozkošatělý milovník hudby."[43] Příteli Vojtěchu Kyasovi se vyznal z téhož jinými slovy: „Já neumím tolik směřovat do hlubin nitra. Jsem člověk vnější agilnosti."[44]

Je bezesporu obdivuhodné, že Pečmanův obrovský kulturní rozhled jej neustále zval k exkurzím za hranice jednoho jediného oboru a nutil jej neustále sledovat mezioborové obecně kulturní souvislosti. Přiznejme však otevřeně, že kvůli tomuto nadhledu mnohdy viděl konkrétní historický pramen vytržený z dobových souvislostí, které již nebyl schopen zahlédnout právě pro svůj příliš široký záběr, jenž jej někdy vynesl do závratných výšek. Také šíře jeho dalších aktivit společenského a organizačního rázu, pro kterou jej dnes obdivujeme, mu nedovolovala zachytit a využít vše, co z výšky své mezioborové perspektivy zahlédl. Ač to tedy bude znít na závěr této úvahy jakkoli paradoxně, onu správnou perspektivu pro nahlížení širších souvislostí by bývala Pečmanovi dokázala lépe poskytnout právě ona zavrhovaná věž ze slonové kosti, která je dostatečně vysoká a zároveň pevně spojuje zdánlivě izolovaného intelektuála se zemí – lhostejno, zda se

41 Tamtéž, s. 266.

42 Srov. vzpomínku Jiřího Sehnala v této knize, s. 467–467.

43 Srov. dopis Rudolfa Pečmana Jiřímu Sehnalovi, 5. 7. 2006, archiv Jiřího Sehnala, viz též s. 495 v této knize.

44 Dopis Rudolfa Pečmana Vojtěchu Kyasovi, 20. 5. 2005, archiv Vojtěcha Kyase.

ve věži věnuje pramennému bádání, nebo filozoficko-estetickým úvahám – a současně jej přitom osvobozuje od vnějších aktivit k soustředěné vědecké práci. Slovy Erwina Panofského (odvolávajícího se opět na Johna Miltona): „… výška rozšiřuje pozorovatelův obzor a umožňuje mu vidět věci v perspektivě, která je dosti odlišná od té, v níž se mu jeví na zemi, kde ho obklopují.“[45] A dodejme, že je i odlišná od té, kterou vidí z velké výšky. Panofsky podotýká, že věž je také rozhlednou a strážní věží, ze které může její obyvatel varovat ostatní spoluobčany před hrozícím nebezpečím.[46]

Ač tedy v textech Rudolfa Pečmana zůstává obraz věže ze slonové kosti už navždy spojen s obrazem pramenného bádání odtrženého od života, tušíme, že by jemu samotnému nebyl býval občasný pobyt v této věži až tak nepříjemný. Jako by se Pečman v některých okamžicích začal sám obávat své přílišné vnější agilnosti a rozkošatělosti. Jak bychom si potom mohli vysvětlit jeho výrok „svou vědu zachráníme tím, ponoříme-li se do ní“?[47]

Obr. 3: Rudolf Pečman ve fakultní pracovně, 1975, archiv Jiřího Zapletala.

45 PANOFSKY, Erwin. Epilog: Na obranu věže ze slonové kosti, s. 368.

46 Tamtéž, s. 368–370.

47 PEČMAN, Rudolf. *Vysokoškolský učitel dnes*. nedatováno, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana, s. 3.

PAVEL SÝKORA

Rudolf Pečman – rétor a literát klasické školy

> Chápu-li se pera, musím zapomenout, že jsem hudební teoretik nebo muzikolog – stávám se literátem. I věda musí být prezentována srozumitelnými a literárně vytříbenými texty.
>
> Rudolf Pečman v dopise Tomáši Kučerovi ze dne 25. dubna 2003

„Rétorika je věda o tom, jak mluvit dobře." Těmito Quintilianovými slovy bychom mohli charakterizovat nejen Pečmanovo řečnické umění, ale přenést je i na jeho styl literární. Vzhledem k tomu, že oba výrazové okruhy se u něj prolínaly, dovolíme si na úvod několik poznámek o jeho rétorickém mistrovství.

Rudolf Pečman byl brilantní řečník. Vedle klasického požadavku na jasnost a srozumitelnost (*claritas*), založeného na dokonalé znalosti tématu, okořeňoval své projevy vtipem, případně různými odbočkami více či méně souvisejícími s tématem. Naplňoval takto též ideál ciceronského *persuadere*: podle Cicerona má řečník posluchače přesvědčit, strhnout jej na svou stranu. Pisatel těchto řádků sám zažil bouřlivé ovace v jednom východoslovenském městě, jichž se dostalo Pečmanovi po přednesu konferenčního příspěvku: nikomu, včetně předsedajícího, nevadilo, že mluvčí několikanásobně překročil stanovený časový limit.

Další ciceronský požadavek, který Pečman naplňoval, je dokonalá znalost lidí, k nimž hovoří. Snad právě proto byl Pečman schopen formulovat přednášky jak pro akademickou půdu, tak pro širší hudbymilovnou obec posluchačů.

Podle Cicerona má řečník dbát na vtip. Nedílnou a s dychtivostí očekávanou událostí bylo Pečmanovo vyprávění tzv. historek, jimiž okořeňoval i své přednášky. Strukturální součástí byla imitace různých osobností, která byla založena na parodii jejich výrazných vlastností. K tomu přistupovala unikátní gestika – i ta byla nedílnou součástí klasické rétoriky. Pečman kombinací zmíněných výrazových prostředků dokázal přiblížit téma daleko lépe než prostřednictvím dnes oblíbené tzv. prezentace.

Pečmanovi byla vlastní též *memoria*, jedna z etap přípravy řečnického projevu. Zpaměti přednášel studentům a improvizovanými vstupy oživoval často i čtené referáty na konferencích.

Je škoda, že se dochovalo jen minimum zvukových záznamů Pečmanova hlasu. Ožívá tak alespoň v imitaci některých svých kolegů nebo bývalých žáků. Naopak literární dílo Pečmanovo je více než obsáhlé. Proto je možno na jeho základě formulovat některé rysy Pečmanova literárního stylu.

Souvislost s rétorikou je u Pečmana literáta zjevná. Jeho přednášky byly tak vytříbené, že jejich zápis by bylo možné vydat jako vysokoškolskou učebnici – což byly vlastnosti minulých generací univerzitních učitelů, jako byli Otakar Hostinský nebo Max Dvořák. Ve snaze o maximální srozumitelnost myslel Pečman nejen na posluchače, ale též na čtenáře. Žádný „metajazyk", kterým se vyznačoval jeden z Pečmanových kolegů. I složitější muzikologickou nebo estetickou problematiku dokázal podat s bravurou a nadhledem, o čemž svědčí přízeň čtenářů jeho textů, kteří se rekrutovali a dodnes rekrutují z jiných, často vzdálených oblastí vědy a umění. V rámci těchto ambicí, které lze stručně charakterizovat požadavkem „být čten", autor však nikdy neslevil z odborné podstaty svého textu.

Jasnost (*claritas*) je dána nejen dokonalou znalostí a ovládnutím mateřského jazyka, ale především láskou k němu. (Druhým komunikačním jazykem Pečmanovým byla němčina.) Pečman se učil literárnímu stylu od velkého okruhu autorů. Patří k nim esejisté typu F. X. Šaldy, beletrizující muzikologové rodu Romaina Rollanda a velké množství literátů, zejména českých, německých a latinských. Nezřídka cituje své oblíbené autory, včetně jejich poezie.

Podobně jako ve svých přednáškách ani v písemném projevu neodlišuje mezi tzv. vysokým a nízkým literárním stylem. Texty pro odborné publikace jsou čtivé, podobně jako články pro laickou veřejnost neustupují z odborného základu: Pečman

i v tomto druhém případě počítá se vzdělanými milovníky hudby, což ostatně vyjadřuje v jedné z idejí pro Kruh přátel hudby v Brně – vychovávat publikum k hudbě.

Pozitivním znakem, který v éře úzké specializace přestává být samozřejmostí, je u Pečmana snaha objasnit určité téma v rámci širšího uměleckého i historického kontextu. Jeho knihy a studie v sobě nesou prvky všeobecného humanitního vzdělání svého autora. Projevuje se to četnými odkazy i v hledání souvislostí mezi hudbou a literaturou i dalšími obory umění. Takto ostatně vyznívá i titul knihy *Hudební kontexty staré Itálie*.[48]

Pečman tíhl k esejistickému způsobu vyjadřování. Vzniká tak určité napětí mezi esejistikou a „strohou" vědou. Vedle širších úvah o jednotlivých tématech je nedílnou součástí Pečmanových spisů důkladný poznámkový aparát, podrobná bibliografie, jmenný rejstřík atd. Toto podnětné pnutí mezi dvěma rovinami vyjádření vytváří unikátní styl, který se pro své odborné i literární kvality může stát příkladem i východiskem pro další generace muzikologů, aniž by nutně museli Pečmana napodobovat. Jde spíše o pochopení jeho metody a přístupu k jednotlivým tématům muzikologie a estetiky.

Literární podněty čerpal Pečman, vedle zmíněných esejistů, od českých i německých klasiků, a to jak prozaiků, tak básníků. Blízcí mu byli zejména autoři 19. a první poloviny 20. století. Jedním z neodmyslitelných vzorů pro Pečmanův literární styl a způsob myšlení vůbec se stali ovšem spisovatelé z období antiky, zejména její klasické fáze, kterou v duchu Winckelmannově vyzdvihoval.

Pečman se alespoň z hlediska humanitního vzdělání, jež se dříve rozvíjelo na klasických gymnáziích, narodil ve šťastné době. Uměl výborně latinsky, latinské autory četl v originále, mnohé citoval zpaměti (Ovidius, Horatius aj.). Latinu miloval, byla mu vedle hudby a umění jakousi obranou před nepřízní okolního světa. V období normalizace musel ve funkci předsedy Mezinárodního hudebního festivalu obhajovat skladby na latinské texty před tehdejšími ideology, pro něž byla latina jazykem církve – symbolu „reakčních" tendencí. Bylo by zajímavé sledovat, jak vnímal postavení latiny v éře posttotalitní demokracie, kdy latina sice zakázána není, ale, v duchu Patočkova vyjádření o době postevropské, ztratila své postavení; průvodním jevem je pak rezignace na humanitní ideje vzdělání, tak blízké právě Pečmanovi.

48 PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie.*

Jedním z nápadných vyjadřovacích prostředků Pečmanových jsou četné poetismy, kterými nahrazuje střízlivý jazyk běžné vědy. Objevují se v oblasti lexika i frazeologie. Vedle latinského a řeckého základu nalezneme četné aluze z oblasti české literatury. Pro ilustraci uvádíme několik příkladů.

Pečman se samozřejmostí jemu vlastní užívá latinských obratů, a to i v pasážích, které určují význam textu. Ruku na srdce, kolik dnešních studentů nejen hudební vědy rozumí formulacím typu: „Obě práce, Helfertovu a Nejedlého, lze srovnávat jen s jistým *captatio benevolentiae*.“[49] Nebo: „Pokrok bez těchto nových hájemství je pouhý *flatus vocis*.“[50] Snad v pozadí lásky k Ovidiovi lze spatřovat časté užívání slova „metamorfóza“, např.: „Gracian Černušák žil v době, kdy pojetí hudební historiografie prožívalo metamorfózu.“[51] Předmětem různých výkladů zůstává, jaký význam přisoudil tomuto obratu ve svém projevu k šedesátým narozeninám svého dlouholetého nadřízeného, k němuž měl ambivalentní vztah.

Pokud některé Pečmanem užívané obraty působí archaicky, čtenáři by si měli uvědomit, že obohacují slovní zásobu, která dnes v souvislosti s životním tempem, komunikací prostřednictvím krátkých textových zpráv, pohybem na sociálních sítích, překotnou mluvou mediálních hlasatelů atd., především však díky ztrátě vědomí souvislostí, a to i v oblasti mateřského jazyka, směřuje ke značné redukci. Takto lze hledět kupříkladu na výrazy z rodu bukolické poezie Vergiliovy nebo Sládkovy, jako jsou „kypřit půdu“ (Pečmanova „kniha o Vivaldim vznikala na zkypřené půdě“;[52] „v Brně byla „zkypřena půda“[53] pro uvedení Prokofjevova baletu *Romeo a Julie*), „zarýt brázdu“ (drobná studie nestačí Pečmanovi k tomu, aby „zaryl hlubší brázdu“[54] do projevů folklorismu v díle Martinů) nebo „lícha“ (zatímco Černušák byl „poctivý dělník na líše

---

49 PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert.* Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 2003, s. 95. Osobnosti. ISBN 80-86258-42-4. Jedná se o Helfertovu *Českou moderní hudbu* (1936) a Nejedlého *Sovětskou hudbu* (1937).

50 PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert,* s. 100.

51 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes.*

52 PEČMAN, Rudolf. *Vivaldi a jeho doba.*

53 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 60.

54 PEČMAN, Rudolf. Úvahy o lidové písni v pojetí Leoše Janáčka: Lidová píseň východiskem k novým koncepcím. In: PEČMAN, Rudolf. *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989, s. 119.

kritiky“,[55] Pečman sám sebe charakterizuje slovy „pokorný dělník na líše hudby“).[56] Zygmut Szweykowski není reprezentantem krakovské muzikologické školy, nýbrž povstal z „líhně krakovské muzikologie“.[57] Místo předmluvy užívá slov jako „předsloví“[58] nebo „připodotknutí“[59] (vedle latinského „preambulum“).[60] Pro bohemistu Adolfa Erharta volí sousloví „srovnávací jazykozpytec“.[61]

Některá slova upřednostnil Pečman pro zdůraznění významu textu. Patří mezi ně např. „zaměřit hledí“: „Proto zaměřujeme hledí i na problematiku některých kulturních aktivit a nakladatelského působení.“[62] Těžkou námahu provázející myšlenkový vývoj některých učenců, ale i umělců vyjadřuje autor výrazem „propálit se“: Pečman sám se „propálil k italské tematice“;[63] „Vladimír Helfert […] se propálil k Leoši Janáčkovi;“[64] k Janáčkovi se „propálil“[65] též Černušák, a dokonce samotný Janáček se „intuitivně propálil ke staroslověnské liturgii a melodice“.[66]

---

55 PEČMAN, Rudolf. Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Gracian Černušák a otázky české hudební historiografie, kritiky, lexikografie, pedagogiky a výchovy hudebního publika: Hudebně-vědná konference: Brno 7.–8. prosince 1982.* Brno: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1983, s. 10; PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 224.

56 PEČMAN, Rudolf. Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně, 2008, s. 20. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana; též archiv Tomáše Kučery. Srov. s. 317 v této publikaci.

57 PEČMAN, Rudolf. *Vivaldi a jeho doba*, s. 9.

58 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 11. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 5.

59 PEČMAN, Rudolf. Autorovo připodotknutí. In: PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk.* Brno: Opus musicum, 2010, s. 7. Knižnice Opus musicum. ISBN 978-80-903211-6-8.

60 PEČMAN, Rudolf. Preambulum aneb Brněnská muzikologie v době počátku a prvních vzmachů. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005, s. 7. ISBN 80-86791-28-9.

61 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 64.

62 *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 11.

63 PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie*, s. 23.

64 PEČMAN, Rudolf. Vladimír Helfert odkrývá význam Leoše Janáčka a jeho školy. In: SÝKORA, Pavel, PELÍŠKOVÁ, Lucie, HALÍŘ, Jiří, eds. *Fenomén Janáček včera a dnes: sborník z mezinárodní hudebněvědné konference, Konzervatoř Brno 2004.* Praha: Togga, 2006, s. 219. Editio Conservatorium Brunense, I. ISBN 80-87005-00-7.

65 PEČMAN, Rudolf. Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka, s. 10. PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 224.

66 PEČMAN, Rudolf. Úvahy o lidové písni v pojetí Leoše Janáčka: Lidová píseň východiskem k novým koncepcím, s. 120.

Jiné výrazy naopak slouží poetické kráse textu. Ne strohý pedagogický aspekt, který Pečman nazýval „pedagogizací ducha“,[67] ale spíše povznesení do světa mytického sochaře Pygmaliona líčí Černušáka, když „hnětl osobnost“[68] svých posluchačů. Svými kritikami hnětl též tvářnost *Hudebních rozhledů*,[69] v nadčasovém horizontu jimi „hnětl přítomnost, zíral k budoucnosti“[70]. Spolu s Helfertem pak podobně jako Leoš Janáček s dirigentem Františkem Neumannem hnětli brněnský hudební život.[71] Černušákovo dílo není objemné, ale „rozkošatělé“;[72] „rozkošatělý“ byl též „hudební a kulturní život v Brně“[73] za Černušákova působení; Jan Racek byl „rozkošatělý typ vědce“[74]. Do oblasti krásné literatury nás Pečman přenáší, když na místě názvu kapitoly cituje verše. Takto lze vnímat poděkování, které uvedl verši Svatopluka Čecha: „Díky vroucí, přehoroucí, hrudí slastně zavlály.“[75]

Člověk Pečman byl proslulý svým prudkým střídáním nálad: pověstné byly jeho záchvaty vzteku, jež však brzy přešly v laskavost provázenou úsměvem. Kdyby žil o několik staletí dříve, mohl by takto podnítit afektové principy početné madrigalové literatury, pohybující se mezi krajními vášněmi. V literární podobě jsou jeho projevy afektů samozřejmě uhlazenější, ale i tady mají velký emocionální účinek přesto, že je přenáší na jiné osobnosti. Pro výraz nenávisti užívá ironizujícího slova „škleb“: „Croceho úvahy o baroku, ony úvahy, které doprovází jistý autorův škleb…;“[76] „komika a smích jsou [Crocemu] za baroka něčím vynuceným, šklebivým“[77]. Někteří bojovníci za své názory se dokonce chápou meče: takto např. „tasili meč“ brněnští kritikové proti odbývání sborů při nácviku oper.[78] Meč klade Pečman do rukou vyznavačům různých postojů.

---

67 Srov. PEČMAN, Rudolf. Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka, s. 13.

68 Tamtéž.

69 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 138.

70 Tamtéž, s. 55.

71 Srov. PEČMAN, Rudolf. Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka, s. 11.

72 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 226.

73 Tamtéž, s. 54.

74 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk*, s. 58.

75 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 231.

76 PEČMAN, Rudolf. *Víra v baroko*, 2008, s. 68. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

77 Tamtéž, s. 50.

78 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, s. 129.

Zatímco Nejedlý „zahrocuje ostří proti tzv. sovremennikům“,[79] kteří se po Říjnové revoluci v Rusku zhlédli v západní modernistické hudbě, oblíbený Šalda je charakterizován jako „rytíř s mečem v ruce“.[80] Pečmanem preferovaný typ pedagoga „má inspirovat, ne vládnout mečem ohnivým“. Dokonce i samotný Janáček „mečem andělským vyháněl z ráje Karla Kovařovice“.[81]

Obr. 4: Rudolf Pečman přednáší.

Jak bylo vícekrát řečeno, Pečman s nevolí sledoval nové technické vynálezy, zejména ty, které zasahovaly do jeho každodenního osobního i profesního života. Těžko se smiřoval s tím, že gramofonové desky nahradilo CD. Projevovalo se to mj. tak, že nikdy

79 Tamtéž, s. 57.

80 Tamtéž, s. 215.

81 Tamtéž, s. 129.

neužil hovorového „cé dé“ nebo „cédéčko“, ale tento předmět, z něhož prostřednictvím studentů a jiných pomocníků pouštěl hudební ukázky, opisoval ve svých textech jako „kotouče CD“ nebo „desky CD“. Jeho ústa nikdy nehovořila o mobilním telefonu anebo o mobilu, ale pouze o „tzv. mobilu“; v této souvislosti nijak nepřekvapí, že si dotyčný „vynález“ sám nikdy nepořídil.

A na závěr tohoto orientačního výčtu zmiňme oblíbený Pečmanův výraz „antediluviální“, který přejal od Bedřicha Smetany pro charakteristiku kulturní úrovně ve své vlasti. Pečman jej rád používal pro různé oblasti domácího života.[82] I tady však pro stejný nebo obdobný význam volil krásný český poetismus „zápecnické ovzduší“.[83]

82 Srov. např. PEČMAN, Rudolf. *Vivaldi a jeho doba*, s. 15. Pojmem „antediluviální“ tu charakterizuje českou ignoraci tematických katalogů skladeb.

83 „V oboru hudební kritiky bylo v Praze takříkajíc zápecnické ovzduší.“ Srov. PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert*, s. 25.

IRENA VESELÁ

Počátky putování okouzleného poutníka světem hudby: Rudolf Pečman ve 40. a 50. letech

Z hlubin pramenů

> Jen žádné předstírání vědy, ono předstírání, jež se halí do pseudovědeckých formulací, ale pozbývá pravého dopadu na čtenáře!
>
> Rudolf Pečman: *Člověk čistého srdce*

Kapitolu pojednávající o počátcích muzikologické dráhy Rudolfa Pečmana uvádíme záměrnou parafrází názvu jeho vzpomínek vydaných pod titulem *Z hlubin paměti*. V nich Pečman popsal období svého mládí a rané dospělosti, vymezené 40. a 50. léty 20. století, velmi podrobně formou velkého vyprávění protkaného úvahami a letmými vzpomínkami. Pohled „zvenčí", který nyní nabízíme jako doplnění Pečmanova subjektivního pohledu na tyto dvě životní fáze, je postaven na pramenném výzkumu. Na základě informací převzatých z písemných pramenů, které se zachovaly z velké části v Pečmanově pozůstalosti, jsme se pokusili vytvořit obraz prvních tří desetiletí jeho života viděných tentokrát jinýma než Pečmanovýma očima.

Proč jsme zvolili právě toto období? Především proto, že většina zde publikovaných vzpomínek Pečmanových přátel, kolegů a žáků už do tohoto období nesahá. Mnozí z těch, kteří by k němu měli co říci, již pobývají společně s Pečmanem na onom pomyslném druhém břehu. Druhým a snad ještě pádnějším důvodem je nutnost zpracovat toto období na základě dochovaných písemných pramenů, neboť je klíčové pro pochopení nejen Pečmanova životního směřování, ale též dějin brněnské muzikologie.

Třetí a poslední důvod je prozaický: velmi široká pramenná základna vztahující se k životu a dílu Rudolfa Pečmana, na jejíž zpracování, interpretaci, výzkum a následné

publikování výsledků by bylo potřeba mnohem více času, než nám bylo vyměřeno a než umožnil režim fungování paměťových institucí v období pandemie, kdy tato kniha vznikala. Velké množství pramenů osobní a úřední povahy obsahuje především Pečmanova dochovaná pozůstalost uložená dnes v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea, avšak pečmanovský výzkum se neobjede ani bez laskavého přispění dalších majitelů cenných materiálů, jak ostatně dokazuje tato kniha. Vedle toho čeká na zhodnocení také Pečmanovo rozsáhlé publikované dílo. Proto zůstává pramenný výzkum Pečmanova života a díla úkolem pro budoucí zpracovatele dějin brněnské muzikologie.

Nutnost ponořit se do pramenné základny a objektivně zhodnotit dobové poměry, ve kterých Pečman žil, je dána také jeho nekonfliktním a smířlivým postojem, se kterým se ve svých pamětech ohlížel za svým aktivním životem, prožitým z větší části v době vlády totalitního režimu. Ačkoli nezamlčel, že se musel prodírat „trním a hložím“,[84] nepatřil k těm, kteří by si stěžovali, ani neměl potřebu mstít se lidem, kteří mu kladli do cesty překážky, naopak. Jeho krédo bylo v tomto ohledu jasné:

> Jsem vždy přesvědčen, že dobrá kulturní, umělecká i vědecká práce se dá dělat i za těch nejtěžších podmínek, a neuznávám teorii o tom, že například odpůrci režimu (ať už jakéhokoliv) se mají uzavřít do vlastní ulity a hrdě mlčet.[85]

A proto nám někdy pouze dochované dobové písemnosti odhalují, s čím vším se musel coby vědec nestraník v době komunistické diktatury potýkat. Z textů dopisů a z fotografií zase prosvítá jeho laskavá osobnost, zatímco množství dochovaných článků a studií ve strojopisech vypovídá o jeho neutuchající píli a činorodosti.

Z hlubin pramenů jsme pro tuto studii vybrali ty, které se týkají námi sledovaného období 40. a 50. let a částečně i začátku 60. let 20. století. Základem je soubor Pečmanových úředních životopisů dochovaných v jeho pozůstalosti. Pocházejí z let 1950–1988. Dva nejstarší životopisy jsou nejspolehlivější pro období Pečmanova mládí co do faktografické přesnosti, zároveň jsou ale napsány strukturovanou formou. Od roku 1964 začíná Pečman psát své životopisy vyprávěcím stylem, čímž poskytuje o své osobně mnohem více informací. U těchto pozdějších textů ovšem zase hrozí riziko, že co se období mládí týká, budou již postrádat onu faktografickou přesnost.

---

84 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 296–297.

85 Srov. tamtéž, s. 184.

Jsou to tyto úřední autobiografie:

— *Curriculum vitae.* [12. 9. 1950, Místek], strojopis – příloha k dopisu adresovanému na FF MU dne 12. 9. 1950.
— *Curriculum vitae*. 17. 5. 1954 – příloha k žádosti o místo asistenta semináře hudební vědy.
— *Curriculum vitae.* Prom hist. Rudolf Pečman, odborný asistent filosofické fakulty v Brně, Grohova 7. Brno, 1. 4. 1964, strojopis, 2 s.
— *Rudolf Pečman. Životopis.* Brno, 29. 10. 1972, strojopis, koncept s Pečmanovými korekturami, 13 s.
— *Dr. Rudolf Pečman, CSc.: Životopis.* 12. 11. 1972, strojopis (kopie), 3 s. Příloha k *Návrhu na jmenování PhDr. Rudolfa Pečmana, CSc., státním docentem pro obor muzikologie se zvláštním zřetelem k obecným dějinám hudby podle zákona 19/1966.* Strojopis, kopie, 1 s.
— *Rudolf Pečman. Vlastní životopis*. Brno 12. 1. 1973, 7 s., strojopis + 2 s. přílohy: místopřísežné prohlášení, že nikdo z příbuzných RP nebyl vyloučen nebo vyškrtnut z KSČ (Brno 12. 1. 1973, strojopis, s vlastnoručním podpisem) a místopřísežné prohlášení, že nikdo z přímých příbuzných RP nežije v zahraničí (Brno 12. 1. 1973, strojopis; originál a kopie, oba s vlastnoručním podpisem).
— *Rudolf Pečman. Životopis.* Brno 1. 6. 1976, 2 s., strojopis; obě prohlášení připojena k životopisu, vše dohromady stvrzeno jedním podpisem, strojopis, originál a kopie.
— *Dr. Rudolf Pečman, CSc. Curriculum vitae.* Brno 10. 2. 1981, 5 s. Na poslední straně připojen dodatek o vojenské službě a prohlášení, že nikdo z přímých příbuzných RP (kromě tety Leopoldine Czapka, NSR) nežije v zahraničí a nikdo nebyl vyloučen nebo vyškrtnut z KSČ. Dodatek datován v Brně 18. 2. 1981. Originál a strojopisná kopie.
— *Dr. Rudolf Pečman, CSc. Vlastní životopis*. Brno 24. 6. 1983, originál a strojopis, 3 s.
— *Rudolf Pečman. Životopis.* Brno 26. 6. 1985, originál a strojopisná kopie, 4 s.
— *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc. Životopis*. Brno 12. 5. 1986, strojopisná kopie, 4 s.
— *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc. Životopis*. Brno 4. 12. 1987, strojopisná kopie, 3 s.
— *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc. Životopis***.** Brno 23. 5. 1988, originál a strojopisná kopie, 5 s.

V této studii vycházíme především z prvních pěti shora uvedených životopisů. Pro budoucí Pečmanovy životopisce budou tyto životopisy nepochybně představovat nedocenitelný zdroj informací – jak životopisy z počátku 70. let, kde Pečman vysvětluje své politické postoje v letech 1968 a 1969, tak i pozdější životopisy a dochované kádrové dotazníky z Filozofické fakulty, obsahující výčty Pečmanových výzkumných úkolů, vydaných publikací i hudebněpopularizačních aktivit ze 70. a 80. let 20. století.

Kromě úředních životopisů posloužily jako zdroje informací po tuto studii vybrané fotografie, plakáty a pozvánky ke koncertům a přednáškám, úřední potvrzení o absolvování kurzů, školení či brigád, posudky, školní vysvědčení a jiné, dosud neutříděné a nepublikované materiály z Pečmanovy pozůstalosti.

Do výčtu faktů převzatých z výše jmenovaných pramenů bude v následujícím textu tu a tam promlouvat prostřednictvím citátů z vlastních pamětí i z jiných publikací sám Rudolf Pečman, čímž dojde ke konfrontaci autentických pramenů z mládí s retrospektivním pohledem zralého muzikologa.

Jako dva samostatné celky zde pojednáváme dva dochované soubory korespondence, a sice soubor pohlednic, které Rudolf Pečman adresoval svým rodičům, resp. matce Otilii Pečmanové, a soubor dopisů adresovaných Janu Rackovi. Jejich prostřednictvím doplní toto vyprávění opět sám Rudolf Pečman – ale tentokrát ovšem nikoli onen nám dobře známý pětasedmdesátiletý vážený profesor muzikologie, který se ohlíží za naplněným životem, ale Rudolf Pečman jako sedmnáctiletý gymnazista a posléze student hudební vědy a estetiky, Rudolf Pečman na prahu třicítky jako asistent Katedry věd o umění a konečně také Rudolf Pečman šestatřicetiletý coby tajemník nově založeného brněnského hudebního festivalu. Prostřednictvím obou zmíněných souborů korespondence, které souhrnně pokrývají období přibližně mezi léty 1948–1968, nahlédneme částečně i do let šedesátých.

Co hodláme při sledování Pečmanova mládí a muzikologických začátků sledovat? V období gymnaziálních studií v druhé půli 40. let budeme sledovat Pečmanovu hudební a přednáškovou činnost v rodném Místku, která přesahuje i do let jeho univerzitních studií po roce 1950. V období studia hudební vědy a estetiky v Brně (1950–1955) se za pomoci Pečmanových vzpomínek zaměříme na klíčové období zrání budoucího vědce ovlivněného dvěma osobnostmi s odlišnými způsoby práce a nazírání na metodologii oboru: Jana Racka a Bohumíra Štědroně. V následném období Pečmanova působení coby asistenta na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (od roku 1960 Univerzity Jana Evangelisty Purkyně) popíšeme jeho tehdejší badatelské aktivity v oblastech,

ke kterým se později již nevrátil, a až do konce 50. let budeme sledovat jeho činnost přednáškovou a popularizační a také aktivní provozování hudby se zvláštním zaměřením na činnost Brněnského vysokoškolského komorního souboru.

Nutno zdůraznit, že právě 50. léta jsou obdobím zásadním a rozhodujícím nejen pro samotného Pečmana, ale i pro další vývoj brněnského kulturního života druhé poloviny 20. století; je to období studií, zrání, hledání, období, kdy Pečman ještě nebyl vyhraněn jako vědec a teoretik, nýbrž stále sledoval i dráhu výkonného hudebníka a kdy následně dospěl k definitivnímu rozhodnutí zvolit si pouze jednu z cest, které se mu nabízely. Pečman totiž od svých gymnaziálních let nejen uváděl koncerty průvodními slovy, ale vystupoval zároveň jako interpret. Tato jeho dvojkolejnost přestává kolem roku 1959, v době, kdy Pečman nastupuje na externí aspiranturu v oboru teorie a dějin hudby a sám cítí, že se musí rozhodnout mezi vědou a praktickou hudbou. Volí si vědu, ponechává si popularizaci a hudební kritiku a „odkládá smyčec".

Ještě předtím však provádí jinou volbu, a to přímo v rámci svého hlavního oboru: když si předtím pod vedením jednoho ze svých učitelů, Bohumíra Štědroně, vyzkouší archivní a muzejní praxi spojenou s pramenným bádáním, spartací starých skladeb z hudebních rukopisů a ve spolupráci s etnology také sběr lidových písní v terénu, zaměří se posléze definitivně na hledání estetických východisek u velikánů světové hudby, kráčeje tak ve stopách druhého z učitelů, Jana Racka. A konečně je to období, kdy je Pečman coby výkonný umělec okouzlen dílem Bohuslava Martinů a kdy se, snad aniž to na začátku tuší, svou aktivní činností hudebního publicisty, popularizátora a organizátora pozvolna připravuje na roli tajemníka budoucího Mezinárodního hudebního festivalu Brno, jehož první ročník zahájí spolu se Zdeňkem Zouharem právě k oslavě Bohuslava Martinů.

Je to období jeho definitivního odchodu z rodného Místku a zakotvení v Brně, patnácti let nesnadného života v podnájmu v těsné blízkosti Filozofické fakulty na ulici Gorkého 48 (1952–1967). Teprve ve svých šestatřiceti letech, v počátcích následujícího „festivalového" období, se Pečman nastěhoval do vlastního bytu na Loosově ulici č. 12 v Brně-Lesné, kde také roku 2008 zemřel.[86]

Pojďme se tedy ponořit do hlubin pramenů – anebo je raději libo vystoupat do věže ze slonové kosti?

---

86 PEČMAN, Rudolf. *Životopis*, 29. 10. 1972, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Dětství a mládí Rudolfa Pečmana

Studium na gymnáziu v Místku (1945–1950)

Základními prameny pro poznání Pečmanova života od dětství až do roku 1954 jsou dva jím samotným sepsané úřední životopisy – dvě zatím nejstarší Pečmanovy autobiografie. Obě Pečman napsal na psacím stroji a obě nazval latinsky *Curriculum vitae*. První z obou životopisů není datován, musel však být sepsán nejpozději 12. září 1950. Tehdy jej totiž Rudolf Pečman, čerstvý maturant přijatý ke studiu hudební vědy a estetiky, poslal z Místku na Filozofickou fakultu do Brna spolu s výpisem z matriky.[87] Pečman zde jako poslední událost ve svém dosavadním životě zaznamenal brigádu mládeže, která trvala od 2. do 30. srpna 1950. Druhý, rozsáhlejší životopis je datován 17. 5. 1954. Pečman jej sepsal již jako posluchač 4. ročníku studia hudební vědy a estetiky na Filozofické fakultě.[88] Tento životopis zde přetiskujeme celý, mimo jiné i jako ukázku toho, co bylo v době vlády nejtužšího totalitního režimu vhodné v úředním životopise vyzdvihnout a co naopak zamlčet.

87 PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae*, 12. 9. 1950, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. V pozůstalosti Rudolfa Pečmana se dochovala kopie tohoto životopisu i s průvodním dopisem adresovaným na tehdejší Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity a datovaným 12. 9. 1950. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

88 PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae.* 17. 5. 1954, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Rudolf Pečman přišel na svět 12. dubna 1931 ve Starém Městě u Frýdku jako jediný syn úředníka vojenské správy Vladimíra Pečmana a jeho manželky Otilie, rozené Jarošové, která byla vyučenou modistkou a celý život pracovala v domácnosti. V letech 1937–1942 navštěvoval českou chlapeckou obecnou školu v Místku. „Protože místní české gymnasium bylo za okupace zavřeno, vstoupil jsem do Újezdní hlavní školy

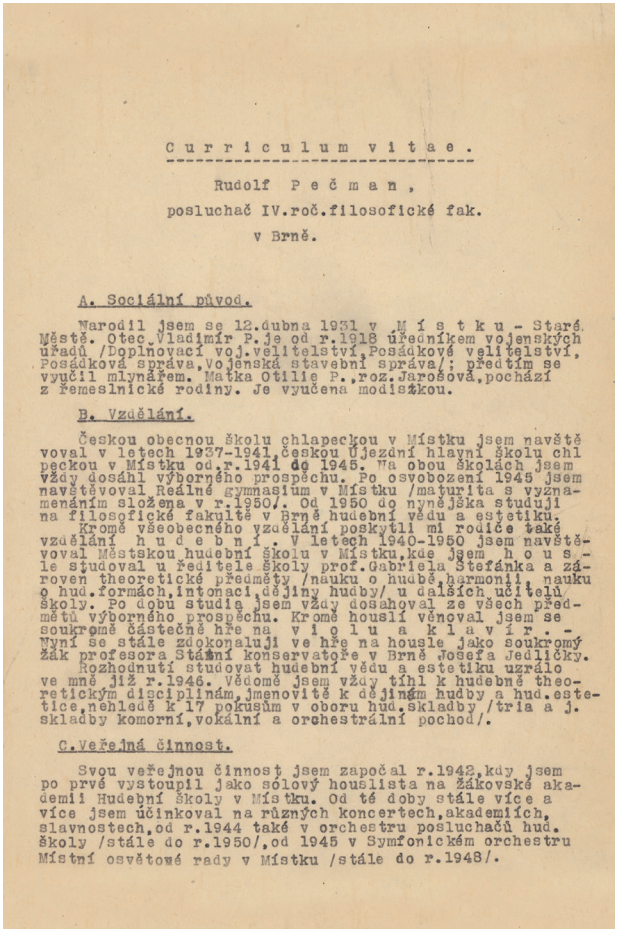

C u r r i c u l u m v i t a e .

Rudolf P e č m a n ,
posluchač IV.roč.filosofické fak.
v Brně.

A. Sociální původ.

Narodil jsem se 12.dubna 1931 v M í s t k u - Staré Městě. Otec Vladimír P. je od r.1918 úředníkem vojenských úřadů /Doplňovací voj.velitelství, Posádkové velitelství, Posádková správa, vojenská stavební správa/; předtím se vyučil mlynářem. Matka Otilie P., roz. Jarošová, pochází z řemeslnické rodiny. Je vyučena modistkou.

B. Vzdělání.

Českou obecnou školu chlapeckou v Místku jsem navště voval v letech 1937-1941, českou Újezdní hlavní školu chlapeckou v Místku od r.1941 do 1945. Na obou školách jsem vždy dosáhl výborného prospěchu. Po osvobození 1945 jsem navštěvoval Reálné gymnasium v Místku /maturita s vyznamenáním složena v r.1950/. Od 1950 do nynějška studuji na filosofické fakultě v Brně hudební vědu a estetiku.

Kromě všeobecného vzdělání poskytli mi rodiče také vzdělání h u d e b n í . V letech 1940-1950 jsem navštěvoval Městskou hudební školu v Místku, kde jsem h o u s . - le studoval u ředitele školy prof.Gabriela Štefánka a zároveň theoretické předměty /nauku o hudbě, harmonii, nauku o hud.formách, intonaci, dějiny hudby/ u dalších učitelů školy. Po dobu studia jsem vždy dosahoval ze všech předmětů výborného prospěchu. Kromě houslí věnoval jsem se soukromě částečně hře na v i o l u a k l a v í r . - Nyní se stále zdokonaluji ve hře na housle jako soukromý žák profesora Státní konservatoře v Brně Josefa Jedličky.

Rozhodnutí studovat hudební vědu a estetiku uzrálo ve mně již r.1946. Vědomě jsem vždy tíhl k hudebně theoretickým disciplinám, jmenovitě k dějinám hudby a hud.estetice, nehledě k 17 pokusům v oboru hud.skladby /tria a j. skladby komorní, vokální a orchestrální pochod/.

C. Veřejná činnost.

Svou veřejnou činnost jsem započal r.1942, kdy jsem po prvé vystoupil jako sólový houslista na žákovské akademii Hudební školy v Místku. Od té doby stále více a více jsem účinkoval na různých koncertech, akademiích, slavnostech, od r.1944 také v orchestru posluchačů hud. školy /stále do r.1950/, od 1945 v Symfonickém orchestru Místní osvětové rady v Místku /stále do r.1948/.

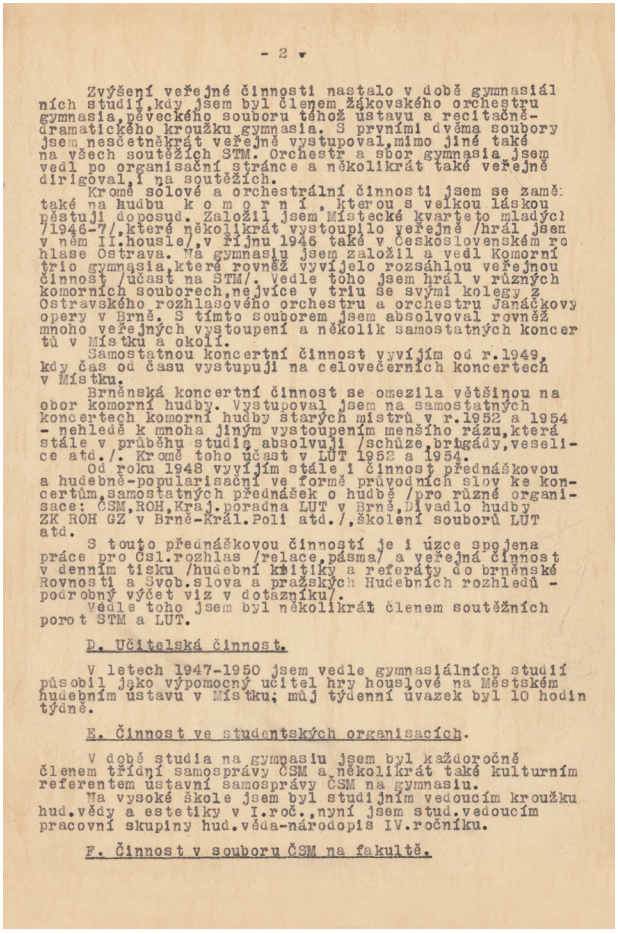

- 2 -

Zvýšení veřejné činnosti nastalo v době gymnasiálních studií, kdy jsem byl členem žákovského orchestru gymnasia, pěveckého souboru téhož ústavu a recitačně-dramatického kroužku gymnasia. S prvními dvěma soubory jsem nesčetněkrát veřejně vystupoval, mimo jiné také na všech soutěžích STM. Orchestr a sbor gymnasia jsem vedl po organisační stránce a několikrát také veřejně dirigoval, i na soutěžích.

Kromě sólové a orchestrální činnosti jsem se zamě. také na hudbu k o m o r n í , kterou s velkou láskou pěstuji doposud. Založil jsem Místecké kvarteto mladých /1946-7/, které několikrát vystoupilo veřejně /hrál jsem v něm II. housle/, v říjnu 1946 také v Československém rozhlase Ostrava. Na gymnasiu jsem založil a vedl Komorní trio gymnasia, které rovněž vyvíjelo rozsáhlou veřejnou činnost /účast na STM/. Vedle toho jsem hrál v různých komorních souborech, nejvíce v tríu se svými kolegy z Ostravského rozhlasového orchestru a orchestru Janáčkovy opery v Brně. S tímto souborem jsem absolvoval rovněž mnoho veřejných vystoupení a několik samostatných koncertů v Místku a okolí.

Samostatnou koncertní činnost vyvíjím od r.1949, kdy čas od času vystupuji na celovečerních koncertech v Místku.

Brněnská koncertní činnost se omezila většinou na obor komorní hudby. Vystupoval jsem na samostatných koncertech komorní hudby starých mistrů v r.1952 a 1954 - nehledě k mnoha jiným vystoupením menšího rázu, která stále v průběhu studia absolvuji /schůze, brigády, veselice atd./. Kromě toho účast v LUT 1952 a 1954.

Od roku 1948 vyvíjím stále i činnost přednáškovou a hudebně-popularisační ve formě průvodních slov ke koncertům, samostatných přednášek o hudbě /pro různé organisace: ČSM, ROH, Kraj.poradna LUT v Brně, Divadlo hudby ZK ROH GZ v Brně-Král.Poli atd./, školení souborů LUT atd.

S touto přednáškovou činností je i úzce spojena práce pro Čsl.rozhlas /relace, pásma/ a veřejná činnost v denním tisku /hudební kritiky a referáty do brněnské Rovnosti a Svob.slova a pražských Hudebních rozhledů - podrobný výčet viz v dotazníku/.

Vedle toho jsem byl několikrát členem soutěžních porot STM a LUT.

D. Učitelská činnost.

V letech 1947-1950 jsem vedle gymnasiálních studií působil jako výpomocný učitel hry houslové na Městském hudebním ústavu v Místku; můj týdenní úvazek byl 10 hodin týdně.

E. Činnost ve studentských organisacích.

V době studia na gymnasiu jsem byl každoročně členem třídní samosprávy ČSM a několikrát také kulturním referentem ústavní samosprávy ČSM na gymnasiu.

Na vysoké škole jsem byl studijním vedoucím kroužku hud.vědy a estetiky v I.roč., nyní jsem stud.vedoucím pracovní skupiny hud.věda-národopis IV.ročníku.

F. Činnost v souboru ČSM na fakultě.

chlapecké s českým jazykem vyučovacím v Místku (1942–1945),“ uvedl Pečman v jednom ze svých pozdějších životopisů.[89]

Zásadní vliv na život Rudolfa Pečmana měl bohatý kulturní život v rodném Místku, který mladému nadanému hudebníkovi, řečníku a organizátorovi poskytl potřebné zázemí k rozvinutí jeho četných talentů. Ve svém nejstarším životopise, z roku 1950,

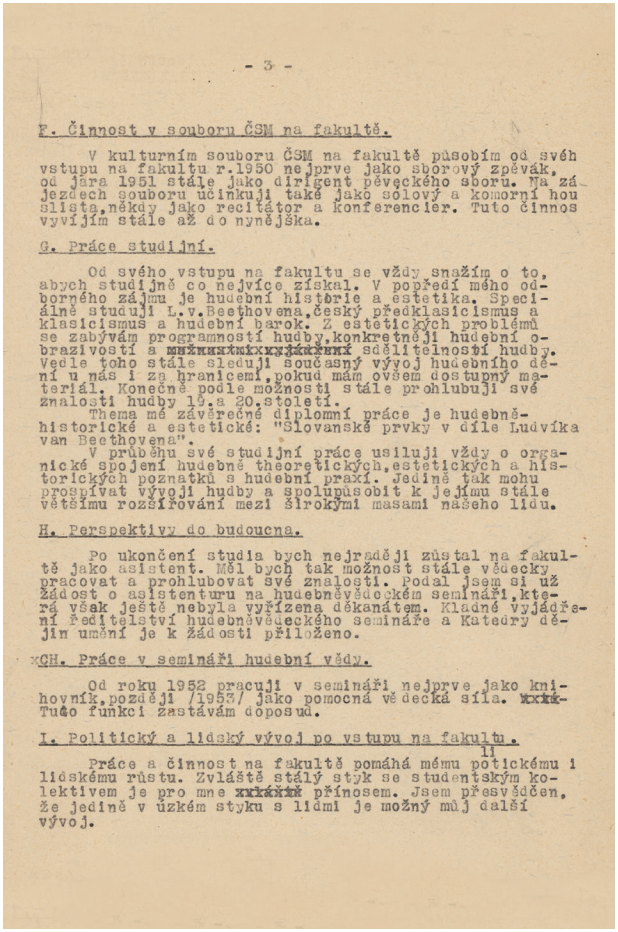

- 3 -

F. Činnost v souboru ČSM na fakultě.

V kulturním souboru ČSM na fakultě působím od svého vstupu na fakultu r.1950 nejprve jako sborový zpěvák, od jara 1951 stále jako dirigent pěveckého sboru. Na zájezdech souboru účinkuji také jako sólový a komorní houslista, někdy jako recitátor a konferenciér. Tuto činnost vyvíjím stále až do nynějška.

G. Práce studijní.

Od svého vstupu na fakultu se vždy snažím o to, abych studijně co nejvíce získal. V popředí mého odborného zájmu je hudební historie a estetika. Speciálně studuji L.v.Beethovena, český předklasicismus a klasicismus a hudební barok. Z estetických problémů se zabývám programností hudby, konkretnější hudební obrazivostí a možnostmi sdělitelnosti hudby. Vedle toho stále sleduji současný vývoj hudebního dění u nás i za hranicemi, pokud mám ovšem dostupný materiál. Konečně podle možnosti stále prohlubuji své znalosti hudby 19.a 20.století.

Thema má závěrečné diplomní práce je hudebně-historické a estetické: "Slovanské prvky v díle Ludvíka van Beethovena".

V průběhu své studijní práce usiluji vždy o organické spojení hudebně theoretických, estetických a historických poznatků s hudební praxí. Jedině tak mohu prospívat vývoji hudby a spolupůsobit k jejímu stále většímu rozšiřování mezi širokými masami našeho lidu.

H. Perspektivy do budoucna.

Po ukončení studia bych nejraději zůstal na fakultě jako asistent. Měl bych tak možnost stále vědecky pracovat a prohlubovat své znalosti. Podal jsem si už žádost o asistenturu na hudebněvědeckém semináři, která však ještě nebyla vyřízena děkanátem. Kladné vyjádření ředitelství hudebněvědeckého semináře a Katedry dějin umění je k žádosti přiloženo.

CH. Práce v semináři hudební vědy.

Od roku 1952 pracuji v semináři nejprve jako knihovník, později /1953/ jako pomocná vědecká síla. Tuto funkci zastávám doposud.

I. Politický a lidský vývoj po vstupu na fakultu.

Práce a činnost na fakultě pomáhá mému politickému i lidskému růstu. Zvláště stálý styk se studentským kolektivem je pro mne přínosem. Jsem přesvědčen, že jedině v úzkém styku s lidmi je možný můj další vývoj.

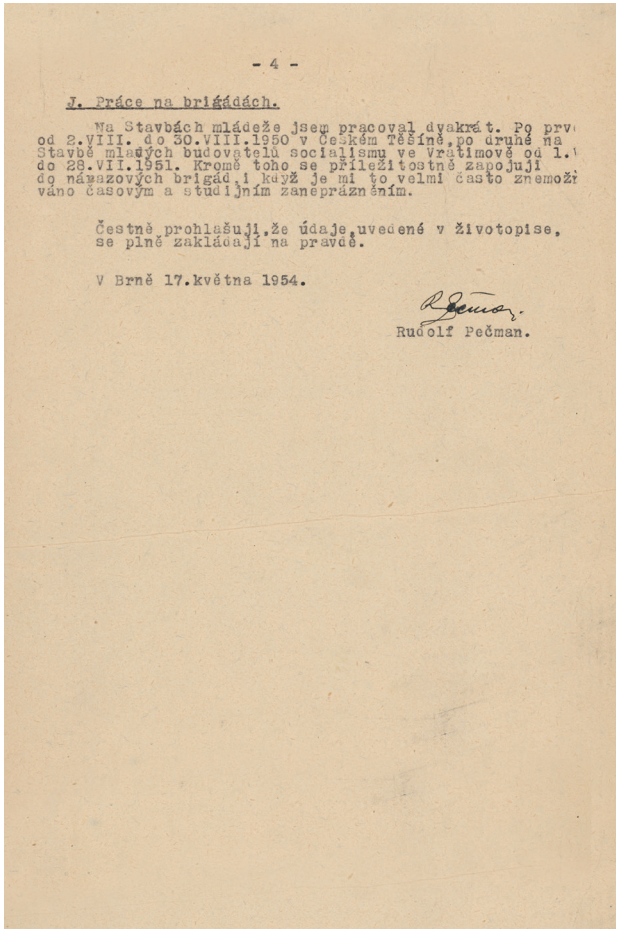

- 4 -

J. Práce na brigádách.

Na Stavbách mládeže jsem pracoval dvakrát. Po prvé od 2.VIII. do 30.VIII.1950 v Českém Těšíně, po druhé na Stavbě mladých budovatelů socialismu ve Vratimově od 1.6 do 28.VII.1951. Kromě toho se přiležitostně zapojuji do nárazových brigád, i když je mi to velmi často znemožňováno časovým a studijním zaneprázdněním.

Čestně prohlašuji, že údaje, uvedené v životopise, se plně zakládají na pravdě.

V Brně 17.května 1954.

Rudolf Pečman.

Obr. 5a–d: PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae*, 12. září 1950, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

89 PEČMAN, Rudolf. *Životopis*, 29. 10. 1972, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

datuje Pečman počátky své veřejné činnosti do školního roku 1942/1943. S odstupem několika let ji hodnotí jako „nepatrnou", neboť účinkoval pouze na závěrečné akademii hudební školy, zato ale jako sólista na housle. Počínaje rokem 1943 se však jeho „hudební a osvětová činnost" zintenzivnila: účinkoval tehdy na koncertech jako člen žákovského orchestru hudební školy i jako sólista. S přáteli také založil smyčcové kvarteto.[90]

Po skončení druhé světové války a osvobození Československa došlo opět k otevření místeckého gymnázia, které předtím německé protektorátní úřady zavřely, neboť ve škole byly rozmnožovány protiněmecké letáky.[91] „Věřili jsme tehdy všichni, že ke znovuotevření ústavu dojde po válce,"[92] vzpomínal Pečman po půl století a pokračoval:

> Cílevědomě jsem se připravoval již během válečných let např. z latiny (chodil jsem na soukromé hodiny) – a četbou jsem dohánět mezery ve znalostech z literatury. Po r. 1945 tedy pro mne nebylo příliš obtížné dostat se po přijímacích zkouškách (po absolutoriu hlavní školy) do kvarty místeckého gymnázia. Měli jsme možnost pokusit se hned o kvintu, ale já jsem skromně volil nižší ročník, protože jsem sebekriticky hodnotil své znalosti a schopnosti. I na hlavní škole jsme měli velmi dobré učitele, ale měl jsem neustále „komplex latiny". Snad bych byl udělal přijímací zkoušku i do kvinty, ale pak bych měl s latinou přílišné potíže, protože v páté třídě byly kladeny na mladé adepty právě z latiny daleko větší požadavky než v nižším ročníku. […][93]
>
> Žák měl nabýt pevné orientace, měl pěstovat schopnost přemýšlet o umění, odlišovat pravé umění od kýče a mít přehled o vývoji uměleckých stylů. Podobně byla koncipována i výuka hudební výchovy, kde jsme se dověděli mnohé zejména o naší české hudbě a o jejích představitelích. Byl tu rozvíjen princip receptivní hudebnosti, ač naše aktivní hudebnické schopnosti nebyly také zanedbávány,

90 Podrobněji se o tomto ansámblu zmiňujeme na s. 125–132.

91 PEČMAN, Rudolf. *Gymnázium vychovávalo k humanitě*, [25. 9. 1993]. Kopie tohoto článku, který Pečman zaslal jako příspěvek do almanachu Gymnázia Petra Bezruče k 100. výročí jeho založení, včetně kopie průvodního dopisu z 25. 9. 1993 adresovaného řediteli tohoto gymnázia, se nachází v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

92 Tamtéž, s. 1.

93 Tamtéž, s. 1.

neboť jsme na gymnáziu měli výborný smíšený sbor (provedl např. r. 1947 světovou premiéru tehdy nově nalezených *Ukvalských písní* Leoše Janáčka ve /sborovém znění/).[94] Jako na mnohých jiných ústavech, konstituoval se i u nás gymnaziální orchestr. Dodnes nepochopím, jak mohlo toto těleso, jehož členové si stěží dovedli sami naladit své nástroje, hrát i díla typu Mozartovy *Malé noční hudby* nebo Janáčkovy *Suity pro smyčce*. Troufali jsme si i na skladby s větším, tj. „dechovým" obsazením, i když jsme dechových nástrojů měli v orchestru poskrovnu. Sám jsem tehdy mnohá díla „upravoval" tak, že náročné dechové party jsem „transponoval" do smyčců. Pravda, dnes bych toto počínání tvrdě odsoudil, ale tehdy byla situace jiná. V nás, hudebně nadaných, jako by vznikal jakýsi vnitřní přetlak. Měli jsme touhu poznávat velké skladby a vlastního, byť diletantského, dotyku s nimi.[95]
Jednou ročně uspořádalo gymnázium tzv. akademii, v níž prezentovalo širší veřejnosti (tvořili ji hlavně naši páni rodičové), že jsme schopni se uplatnit v nejedné humanitní disciplíně. Na „akademii" jsme zpívali, hráli, přednášeli básně, nastudoval jsem dokonce zdramatizované *Písně otroka* (S. Čech) nebo *Faëthónta* (O. Theer), já sám jsem přednesl krátkou přednášku o J. B. Foerstrovi. Jednou se mi poštěstilo, že jsem během jediné akademie měl průvodní slovo, zpíval jsem ve sboru, hrál v orchestru, řídil jsem sbor i orchestr – a ještě si zahrál ve scéně z Klicperovy *Veselohry na mostě*.[96]

Rudolf Pečman však nebyl pouze členem studentského orchestru, ale vedl zde také Komorní trio účastníků STM,[97] což je důležité pro jeho hudební aktivity v dalších letech.

---

94 Tamtéž, s. 2. Pečman ve své skromnosti neuvedl, že tento Janáčkův písňový cyklus, objevený Bohumírem Štědroněm na Hukvaldech roku 1947, dirigoval ve světové premiéře on sám. Až později, ve svých pamětech z roku 2006, tuto skutečnost zaznamenal. Srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 164.

95 PEČMAN, Rudolf. *Gymnázium vychovávalo k humanitě*, s. 2–3.

96 Tamtéž, s. 3. Srov. též PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 163–164.

97 Srov. potvrzení o Pečmanových aktivitách vydané školní skupinou Československého svazu mládeže na gymnáziu ve Frýdku-Místku dne 11. 5. 1950, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Zkratka STM znamená Soutěž tvořivosti mládeže, viz též s. 131.

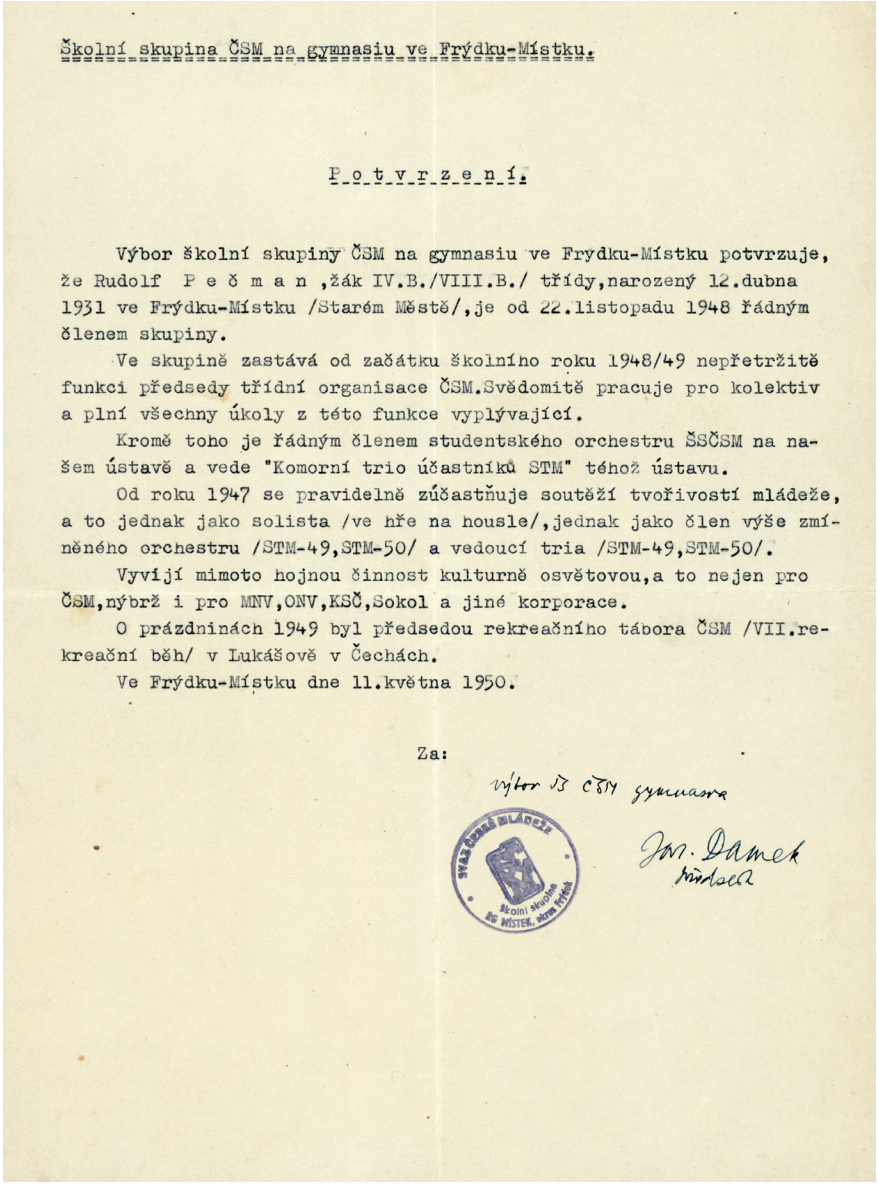

Školní skupina ČSM na gymnasiu ve Frýdku-Místku.

P o t v r z e n í.

Výbor školní skupiny ČSM na gymnasiu ve Frydku-Místku potvrzuje, že Rudolf P e č m a n ,žák IV.B./VIII.B./ třídy,narozený 12.dubna 1931 ve Frýdku-Místku /Starém Městě/,je od 22.listopadu 1948 řádným členem skupiny.

Ve skupině zastává od začátku školního roku 1948/49 nepřetržitě funkci předsedy třídní organisace ČSM.Svědomitě pracuje pro kolektiv a plní všechny úkoly z této funkce vyplývající.

Kromě toho je řádným členem studentského orchestru ŠSČSM na našem ústavě a vede "Komorní trio účastníků STM" téhož ústavu.

Od roku 1947 se pravidelně zúčastňuje soutěží tvořivostí mládeže, a to jednak jako solista /ve hře na housle/,jednak jako člen výše zmíněného orchestru /STM-49,STM-50/ a vedoucí tria /STM-49,STM-50/.

Vyvíjí mimoto hojnou činnost kulturně osvětovou,a to nejen pro ČSM,nýbrž i pro MNV,ONV,KSČ,Sokol a jiné korporace.

O prázdninách 1949 byl předsedou rekreačního tábora ČSM /VII.rekreační běh/ v Lukášově v Čechách.

Ve Frýdku-Místku dne 11.května 1950.

Za:

výbor ŠS ČSM gymnasia

Jan. Damek
předseda

Obr. 6: Potvrzení o Pečmanových aktivitách vydané školní skupinou Československého svazu mládeže na gymnáziu ve Frýdku-Místku dne 11. 5. 1950, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

„Hle, před námi již stojí budoucí muzikolog, popularizátor a organizátor," chtělo by se nyní zvolat v Pečmanově duchu.

Pečmanova gymnaziální vysvědčení ovšem dokládají, že rozhodně nebyl třídním premiantem. Z matematiky dostával opakovaně dostatečnou,[98] „dobře" si vedl většinou v přírodovědných oborech, chvalitebně prospíval v jeho oblíbené latině i v jazyku anglickém. Zato filosofie, dějepis či zeměpis a pochopitelně hudební výchova mu vycházely na výbornou. Jako nepovinný předmět navštěvoval hodiny náboženství a ze zájmových kroužků kromě žákovského sboru a orchestru také kroužek ruského jazyka.[99] Z maturitního vysvědčení (tehdy jako vysvědčení o závěrečné zkoušce), vystaveného dne 12. června 1950, se dovídáme, že Rudolf Pečman maturoval „z jazyka českého, z jazyka ruského, ze společenských nauk, z jazyka latinského a z přírodopisu" (v pamětech píše, že přírodopis jej jakožto maturitní předmět zachránil před matematikou).[100]

Pečmanova činnost v místecké hudební škole (1940–1950)

Hudební aktivity studenta Rudolfa Pečmana se ve 40. letech zdaleka neomezovaly jen na gymnázium. Plných deset let působil také v Hudební a pěvecké škole při Hudebně pěveckém spolku Smetana v Místku (od roku 1949 v Městské hudební škole ve Frýdku-Místku), a to nejprve jako žák a v době gymnaziálních studií také jako výpomocný učitel hry na housle:

> V letech 1940–1950 navštěvoval jsem Městskou hudební školu v Místku, kde jsem studoval houslovou hru a hudebně-teoretické předměty (během války jsem navštěvoval,

98 Ve svých pamětech Pečman vzpomínal na přísného profesora matematiky a fyziky Josefa Kotalu, „hromovládného Peruna matematiky a fyziky", který Pečmanovi jen díky jeho hudebním a kulturním aktivitám dal na předmaturitní vysvědčení „čistou" čtverku z matematiky, a z fyziky, kterou se Pečman dle svých vlastních slov poctivě učil, mu dával „dobrou" jen kvůli neúspěchu v matematice. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 70–71.

99 Srov. soubor pololetních a výročních vysvědčení Rudolfa Pečmana ze Státního reálného gymnázia ve Frýdku-Místku z let 1947–1950, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

100 Vysvědčení o závěrečné zkoušce, Gymnasium ve Frýdku-Místku, 12. 6. 1950, formulář vyplněný na stroji, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

> ač o mnoho mladší, přímo pedagogické oddělení této školy); na téže škole jsem v letech 1947–1950 vyučoval jako externí výpomocný učitel hře na housle, zastupoval jsem vyučování teoretickým předmětům a řídil žákovské soubory. Bylo to v době mého studia na gymnasiu (týdenní úvazek 10 hodin).[101]

Pečmanovu výpověď potvrzují a zpřesňují dochované úřední dokumenty, z nichž je patrná změna zřizovatele hudební školy v roce 1949, spojená se zestátňováním veškerého školství a s rušením stávajících zájmových spolků po roce 1948. Od 1. září 1947 do 30. června 1949 působil Pečman na Hudební škole Hudebně pěveckého spolku Smetana v Místku. Od 1. září 1949 byla ve Frýdku-Místku zřízena městská hudební škola, která převzala všechny pedagogy z původní Hudební školy, včetně Pečmana. Jak vedení původní Hudební školy, tak i vedení nové městské hudební školy, kde Pečman působil do konce června roku 1950, se o Pečmanovi vyjádřilo pochvalně: „Svou práci zastával po celou dobu svého zaměstnání k úplné naší spokojenosti," uvedl ředitel městské hudební školy František Petruška.[102]

Pominout nelze ani další kulturní počiny, jichž se student Pečman horlivě účastnil. Ve svém prvním dochovaném úředním životopisu, z roku 1950, je shrnul takto:

> […] člen symf. orch. MRO ve Frýdku-Místku,[103] účinkování na akademiích h. šk., kulturní vložky při slavnostech a podnicích veřejného rázu, účinkování na samostatných koncertech na venkově, kulturně-osvětová práce mezi studentstvem, iniciativní práce pro SČM (ČSM), vedoucí souborů STM, hráč komorní atd. atd. Mimo to přednášel jsem jednak samostatně, jednak při jednotlivých koncertech ve formě průvodního slova k provedeným skladbám o hudbě, a to jak z hlediska hudebně-historického, tak i z hlediska estetického. Zúčastnil jsem se aktivně všech soutěží tvořivosti mládeže rovněž jako sólista a hráč komorní.

---

101 Rudolf Pečman. *Životopis*, 29. 10. 1972, s. 1. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

102 Zástupci obou škol vystavili Pečmanovi v květnu a červnu roku 1950 (patrně pro přijímací zkoušky na Filozofickou fakultu) potvrzení, že na nich vyučoval jako výpomocný učitel hry na housle (od 1. září 1947 do 30. června 1949 a od 1. září 1949 do 30. června 1950). Opisy obou potvrzení (strojopisy) se nacházejí v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

103 Jednalo se o Symfonický orchestr Místní osvětové rady v Místku, kde Pečman působil jako houslista v letech 1945–1948. PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae*, 17. 5. 1954, s. 1.

> Ve volných chvílích se pokouším o skladbu menších děl komorních, napsal jsem také pochod „Abiturient“ pro orchestr. Tři z mých skladeb byly již několikrát provedeny veřejně (mezi nimi i onen pochod).[104]

V souvislosti se začátky své hudebnické dráhy v Městské hudební škole i na místeckém reálném gymnáziu Pečman s vděčností vzpomínal na svého učitele Gabriela Štefánka, který jej na hudební škole vyučoval houslové hře, angažoval jej v žákovském orchestru jako hráče a později i jako dirigenta. Rovněž na gymnáziu jej Štefánek učil hudební výchovu, nechal jej upravovat skladby pro studentský orchestr a „pouštěl jej i za dirigentský pult“.[105] Stejně tak angažoval Štefánek Pečmana v gymnaziálním pěveckém sboru jako zpěváka a posléze sbormistra. Jak víme, provedl zde Pečman v premiéře Janáčkovy *Ukvalské písně*.[106] Gabriel Štefánek se tak stal první a klíčovou osobností pro Pečmanovo budoucí odborné směřování. Díky jeho vlivu a působení se Pečman stal již v době svých středoškolských studií zároveň hudebníkem, hudebním aranžérem i hudebním znalcem, který vzhledem k rozvíjejícímu se zájmu o muzikologii a rétoriku dokázal o hudebních dílech poutavě vyprávět.

Informace o koncertech a hudebních pořadech, kterých se Pečman aktivně zúčastnil a k nimž se dochovaly plakáty a programy v jeho pozůstalosti, uvádíme v tabulce 2.

Nutno také dodat, že v lednu roku 1950, krátce před maturitou na místeckém gymnáziu, absolvoval Rudolf Pečman krátkodobý knihovnický kurs, který jej opravňoval zastávat funkci knihovníka ve veřejných knihovnách v obcích do dvou tisíc obyvatel.[107] Nevěděl, zda bude přijat na univerzitu a chtěl mít alespoň nějakou kvalifikaci pro humanitní obory.

---

104 PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae*, 12. 9. 1950, s. 1. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

105 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 162–166.

106 Tamtéž, s. 164.

107 Srov. tamtéž, s. 83.

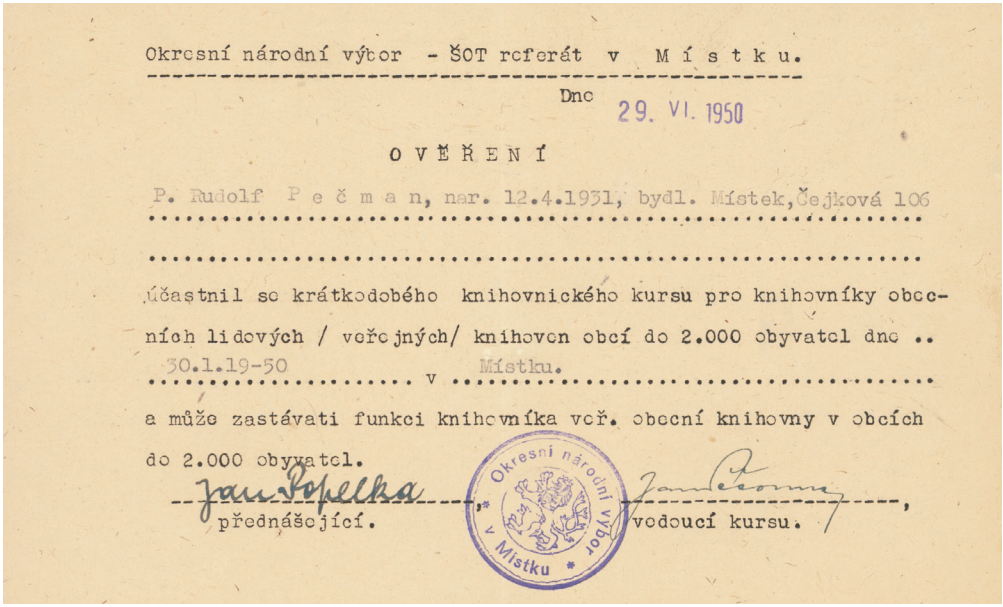

Okresní národní výbor - ŠOT referát v M í s t k u.

Dne 29. VI. 1950

O V Ě Ř E N Í

P. Rudolf P e č m a n, nar. 12.4.1931, bydl. Místek, Čejková 106

účastnil se krátkodobého knihovnického kursu pro knihovníky obecních lidových / veřejných/ knihoven obcí do 2.000 obyvatel dne 30.1.19-50 v Místku.

a může zastávati funkci knihovníka veř. obecní knihovny v obcích do 2.000 obyvatel.

Jan Popelka, přednášející.

Okresní národní výbor v Místku

vedoucí kursu.

Obr. 7: Potvrzení ze dne 29. června 1950 o tom, že Rudolf Pečman absolvoval dne 30. ledna 1950 v Místku kurs pro knihovníky veřejných knihoven, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Osudový rok 1947: rozhodnutí pro hudební vědu

„Rozhodnutí studovat hudební vědu a estetiku uzrálo ve mně již r. 1946," napsal vysokoškolský student Pečman roku 1954 do svého životopisu. „Vědomě jsem vždy tíhl k hudebně theoretickým disciplínám, jmenovitě k dějinám hudby a hud. estetice, nehledě k 17 pokusům v oboru hud. skladby (tria aj. skladby komorní, vokální a orchestrální pochod)."[108]

Ačkoli nemáme důvod Pečmanovi nevěřit, zvláště když toto tvrzení uvedl v úředním dokumentu, vracely se v pozdějších letech jeho vzpomínky na dobu, kdy rozhodl o svém životním směřování, opakovaně až k roku 1947 a k osobnosti brněnského muzikologa Bohumíra Štědroně, tehdy ještě středoškolského profesora a od roku 1945 soukromého docenta:

108 PEČMAN, Rudolf: *Curriculum vitae*, Brno 17. 5. 1954.

> […] roku 1947 přednášel [Bohumír Štědroň] v Místku tak zaujatě o Janáčkovi, že dokonce podnítil hudebního nadšence Jaroslava Procházku k založení festivalu Janáčkovo hudební Lašsko, který pak od roku 1948 konal se v Místku a na Hukvaldech (uskutečňuje se doposud). Byl jsem tohoto roku 1947 též přítomen Štědroňovu hřímavému projevu, jímž oslavoval „svého" Janáčka. Přiznám se, že to byl patrně onen Štědroňův řečnický výkon, který byl poslední kapkou v poháru mého rozhodnutí věnovat se hudební vědě.[109]

„Nepamatuji si již na datum této akce," píše Pečman na jiném místě, „ale mám v živé paměti projev a společenské vystupování dvaačtyřicátníka Bohumíra Štědroně."[110]

> Byl černovlasý („havraní čerň" vlasů byla nápadná), hovořil vášnivě, akcentoval význačná slova, měl strhující řečnický projev, který doprovázel brilantními ukázkami z Janáčkovy tvorby, jež jakoby „ex abrupto" hrál na klavír. […] Po vyslechnuté přednášce Bohumíra Štědroně o Janáčkovi, o níž jsem psal výše, jsem se naplno rozhodl, že chci být také takovým „Bohumírem Štědroněm", který tak krásně přednáší o hudbě.[111]

Pečman ve vzpomínkách opakovaně zdůrazňuje fakt, že jeho okouzlení projevem Bohumíra Štědroně v sobě zahrnovalo jak samotnou muzikologii, tak jeho milovanou rétoriku a jazykovou kulturu, kteréžto obory pro něj již od mládí představovaly spojené nádoby:

> Jako mladíček jsem si vypůjčil z Městské lidové knihovny, tehdy jako první, Helfertova „Janáčka" (O. Pazdírek, Brno 1939), znal jsem z autopsie Rackovy *Slohové problémy italské monodie*, přelouskal jsem Černušákův *Dějepis hudby*, ale po vyslechnutí Štědroňovy místecké přednášky o Janáčkovi jsem zatoužil být takový řečník jako on. Měl jsem nadání k rétorice, hrával jsem i divadlo, dovedl jsem zaimprovizovat průvodní slovo ke

109 PEČMAN, Rudolf, *Jan Racek. Vědec a člověk*, s. 236–237. Ve své knize *Z hlubin paměti* Pečman přiznává, že na konci školního roku 1949/50 ještě stále nebyl rozhodnut, jaký obor půjde studovat. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 83–85.

110 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně. In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty*. Veverská Bítýška: Editio Moravia, 2005, s. 37. ISBN 80-86565-05-X.

111 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně, s. 37–38.

koncertu apod. Myslel jsem si, jsa tehdy naprosto nezkušený, že hudební vědec musí být především dokonalý ve svém řečnickém projevu.[112]

S tímto Pečmanovým silným zážitkem též bezprostředně souvisí jeden z prvních dokumentů o něm jakožto zájemci o hudební vědu, a sice přihláška za člena Společnosti Leoše Janáčka v Brně, odbočky ve Frýdku-Místku, datovaná v Místku dne 22. července 1947. Šestnáctiletý student místeckého gymnázia ji vyplnil obyčejnou tužkou. Své hudební zájmy uvedl stručně: „hra na housle, Místecká filharmonie."[113] Nutno podotknout, že Pečmanův podpis na tomto, patrně nejstarším dosud známém a jím podepsaném, dokumentu se prakticky neliší od jeho podpisu, který používal po zbytek života. Razítko „Archiv Jaroslav Karel Procházka" v levém horním rohu upomíná na onoho hudebního nadšence a zakladatele festivalu Janáčkovo hudební Lašsko, kterého Pečman zmínil v jedné z verzí své vzpomínky na Štědroňovu památnou místeckou přednášku.

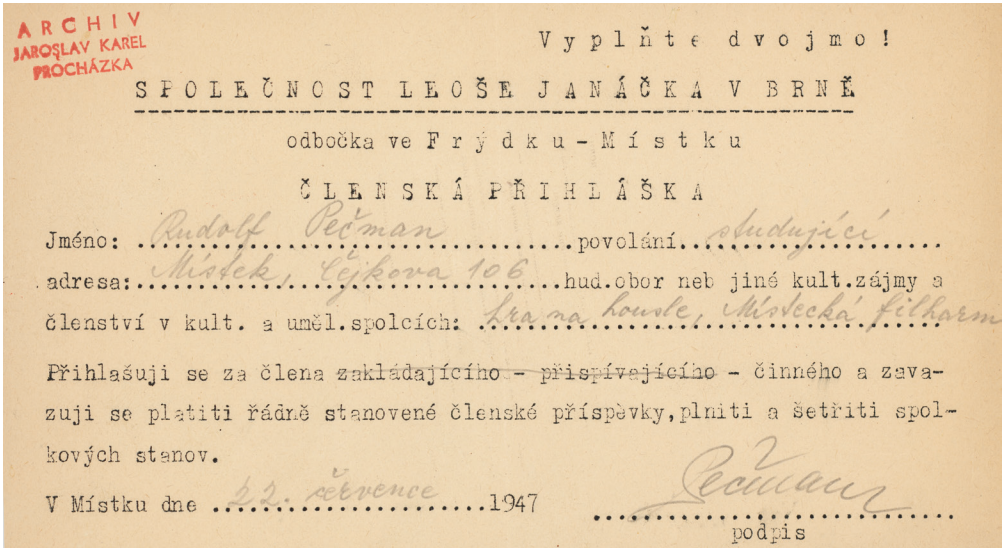
ARCHIV JAROSLAV KAREL PROCHÁZKA

Vyplňte dvojmo!

SPOLEČNOST LEOŠE JANÁČKA V BRNĚ

odbočka ve Frýdku-Místku

ČLENSKÁ PŘIHLÁŠKA

Jméno: Rudolf Pečman ..... povolání studující

adresa: Místek, Čejkova 106 ..... hud.obor neb jiné kult.zájmy a členství v kult. a uměl.spolcích: hra na housle, Místecká filharm

Přihlašuji se za člena zakládajícího - přispívajícího - činného a zavazuji se platiti řádně stanovené členské příspěvky, plniti a šetřiti spolkových stanov.

V Místku dne 22. července 1947 ..... Pečman

podpis

Obr. 8: Přihláška za člena Společnosti Leoše Janáčka v Brně, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

112 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk*, s. 236–237. O založení festivalu Janáčkovo hudební Lašsko píše Pečman také v knize *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 47.

113 Jednalo se o již zmíněný Symfonický orchestr Místní osvětové rady v Místku, kde Pečman působil v letech 1945–1948.

Nedlouho poté si Pečman neplánovaně odbyl svůj debut jako přednášející (budoucí) muzikolog. Byl tehdy čerstvě okouzlen plamenným projevem Bohumíra Štědroně o Janáčkovi a definitivně rozhodnut pro studium hudební vědy. Vypravil se na koncert violisty Ladislava Černého do nedaleké Karlovy Huti jako posluchač a netušil, že jej mistr požádá o pronesení improvizovaného průvodního slova před každým hudebním číslem. Pečman to po rychlé přípravě bravurně zvládl.[114]

Dva roky poté se Pečman poprvé dostal do kontaktu s brněnskou hudební vědou:

> Ještě jsem neměl po maturitě, ale vypravil jsem se do Brna na hudební vědu, abych „oťukal" situaci a dověděl se něco bližšího o náplni studia, o tzv. přijímacích pohovorech, které byly tehdy právě zavedeny. Na fakultě jsem měl štěstí. Setkal jsem se s panem profesorem Rackem. Byl ve své pracovně, pozval mě dále a dal se se mnou do řeči. Vyptával se mě, z jaké rodiny pocházím, jaké jsou mé hudební zájmy. Obdivoval jsem, jak upřímně a otevřeně dovede hovořit s neznámým mladým „venkovánkem". Jeho projev byl navýsost ušlechtilý. Žádné středoškolské profesorské nadýmání. Oslovoval mě „pane kolego", řekl několik vlídných vět o hudební vědě, dodával mi předem odvahu.[115]

Pouze Pečmanovi rodiče nebyli volbou povolání svého jediného syna vůbec nadšeni. „Sami ani dost dobře nevěděli, co vlastně chci studovat," vzpomíná Pečman po více než půli století ve svých pamětech. „Jakápak hudební věda? Co je to vlastně? Je to hudba? Patrně nikoliv. A jak se budu živit, až budu studium mít za sebou?"[116]

Roku 1950 odmaturoval Rudolf Pečman s vyznamenáním na místeckém gymnáziu.[117] Vzhledem ke špatnému posudku uličního výboru Komunistické strany Československa však bylo předem rozhodnuto, že Pečman nejen že nebude ke studiu přijat, ale že nebude ani připuštěn k přijímacímu pohovoru. Rodina Pečmanových totiž nesla neblahou

---

114 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 167–168.

115 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk*, s. 237. Své první setkání s Janem Rackem na Filozofické fakultě MU roku 1949 popisuje Pečman poněkud stručněji také v knize *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 85–86.

116 Tamtéž, s. 86.

117 Tamtéž, s. 74.

nálepku „buržoazní“. Rudolfu Pečmanovi přitížil i fakt, že hrával v místním kostele na svatbách a pohřbech, při velkých mších nebo o Vánocích, což bylo ze strany ateistického režimu jednoznačně vnímáno jako aktivní podpora úhlavního nepřítele: římskokatolické církve. Navíc byl Pečmanův otec Vladimír od ledna roku 1948 předsedou okresního výboru národně socialistické strany, která byla, stejně jako ostatní politické strany, po únorovém komunistickém puči roku 1948 systematicky potlačována.[118] Onou pověstnou „náhodou“, která navzdory nepříznivým okolnostem rozhodla o Pečmanově připuštění k přijímacím zkouškám, se stala nemoc kádrového referenta, který ve shodě s nepříznivým posudkem uličního výboru již předem zařadil Pečmanův spis do složky s nápisem „nepřijmout“. Jeho zástupce však Pečmanův spis z této složky vytáhl a založil jej do složky „přijmout“. Pečman se tedy dostavil k přijímacím zkouškám, na které si ještě po půl století velmi detailně pamatoval.[119] Jako druhý obor by si býval rád zvolil klasickou filologii nebo češtinu, to však v té době nebylo možné. Ze tří nabízených možností (etnologie, fonetika a estetika) si proto vybral estetiku.[120] Teprve později při zpětném pohledu poznal, že zvolil pro sebe tu nejlepší kombinaci a že právě tyto dva obory jsou svázány nejužším poutem. „Estetika je pro muzikologa hlubinou bezpečnosti. Vede jej k širším koncepcím. […] Jsem muzikolog a estetik a věřím v manželství obou oborů,“ vyjádřil se po půl století ve svých pamětech.[121]

Ani coby novopečený vysokoškolský student však Pečman nebyl zproštěn tehdejší povinnosti všech mladých lidí, totiž přiložit ruku k budování světlých zítřků neboli socialistického ráje, což prakticky znamenalo především práci na stavbách závodů těžkého průmyslu nebo práci v zemědělství. Těsně před zahájením přijímací zkoušky mu proto o několik let starší budoucí kolega Jiří Vysloužil položil zásadní otázku: „Půjdeš na brigádu?“ Pečman, jsa trochu zaskočen, odpověděl kladně.[122] Po přijetí na Filozofickou fakultu byl v rámci Staveb mládeže v Českém Těšíně přidělen jako zaměstnanec ČSSZ v Třinci na stavbu VI. vysoké pece.[123] Brigáda trvala celý srpen roku 1950 a Pečman zde

118 Tamtéž, s. 89.

119 Tamtéž, s. 90–91; PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk*, s. 237.

120 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 91.

121 Tamtéž, s. 252.

122 Tamtéž, s. 90.

123 PEČMAN, Rudolf *Curriculum vitae*, 12. 9. 1950, s. 2. Naproti tomu ve svých pamětech uvádí, že tehdy stavěl Novou huť Klementa Gottwalda v Kunčicích u Ostravy. V tomto případě přikládáme více váhy údajům uvedeným v životopisu z roku 1950. Srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 90.

odpracoval celkem 227 pracovních hodin.[124] Pro nás je důležitější fakt, že Pečman se i zde projevil jako kulturní pracovník a praktický hudebník:

> Na téže brigádě jsem po pracovní době vyvíjel činnost kulturní (vedoucí pěveckého kroužku, účast na meziúsekové STM, uspořádání dvou samostatných koncertů s výkladem o provedených skladbách pro osazenstvo tábora).

Zmíněné dva samostatné koncerty, či spíše jeden a týž Pečmanův sólový recitál, se konaly ve dnech 25. a 26. srpna 1950.[125]

Shrnující přehled svých uměleckých aktivit z místeckého období a z počátku jeho vysokoškolských studií podal Pečman ve své autobiografii sepsané o více než dvacet let později, roku 1972. Zde se o těchto Pečmanových aktivitách dozvídáme paradoxně v oddílu věnovaném jeho politické, nikoli umělecké činnosti. Z textu je opět patrné, že činnost výkonného umělce byla vždy nerozlučně spojena s činností vzdělávací a (použijme onen totalitním režimem poněkud zprofanovaný, ale trefný výraz) agitační. V rubrice věnované politické činnosti, která byla v době komunistické totality nezbytnou součástí každého oficiálního životopisu, čteme:

> V průběhu okupace jsem nevyvíjel politickou činnost (dětský věk). Po r. 1945 jsem spolupracoval s SČM, hlavně v oblasti kulturní (hudební brigády, politické besedy apod.) – OV SČM ve Frýdku. Členem jsem se stal r. 1946 na gymnasiu ve Frýdku-Místku, kde jsem byl předsedou třídní samosprávy 1946–50 a kulturním referentem ústavního výboru 1949. V letech gymnasiálního studia jsem pro SČM (ČSM) konal zdarma řadu kulturních brigád (hra na housle, hra v komorním souboru, řízení sboru a orchestru gymnasia), zúčastňoval jsem se pravidelně soutěží LUT, kde jsem několikrát získal I. cenu v okresním krajském nebo celostátním měřítku.[126]

---

124 PEČMAN, Rudolf *Curriculum vitae*, 12. 9. 1950, s. 2.

125 Více informací je k dispozici v tabulce 1, s. 137, a kapitole *Rudolf Pečman houslista* na s. 132.

126 PEČMAN, Rudolf. *Životopis*, 29. 10. 1972, s. 2–3, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

1950–1955: Svár o muzikologickou duši Rudolfa Pečmana

Ke studiu hudební vědy a estetiky nastoupil Rudolf Pečman na podzim roku 1950. Na Katedře věd o umění i v samotném Hudebněvědném semináři se potkával se spolužáky, z nichž někteří se později stali jeho kolegy a někteří i celoživotními přáteli. Především to byl Pečmanův krajan Jaromír Gelnar, s nímž se Pečman znal již od roku 1949. Společně nastoupili roku 1950 ke studiu hudební vědy, k níž si Gelnar jako druhý obor zvolil etnologii.[127] Rok po Pečmanovi nastoupil ke studiu hudební vědy a estetiky Ivan Poledňák[128] a po něm Milena Černohorská[129]. Roku 1952 započal své studium hudební vědy budoucí martinůovský badatel František (Iša) Popelka z Poličky[130] a roku 1953

127 Jaromír Gelnar (1931–1990) studoval hudební vědu a etnologii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v letech 1950–1955, poté pracoval v brněnském v Ústavu pro lidovou píseň Československé akademie věd (1956–1975) a od roku 1975 v Československém rozhlase Ostrava. Na Jaromíra Gelnara vzpomínal Pečman ve svých pamětech. Viz PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 151–153. Srov. STEINMETZ, Karel. Gelnar, Jaromír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 19. 3. 2012 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5845

128 Ivan Poledňák (1931–2009) po absolvování studia hudební vědy a estetiky (1951–1956) spolupracoval na tvorbě Československého hudebního slovníku. Roku 1959 přešel do Prahy, kde působil jako odborný pracovník (posléze vedoucí) oddělení hudební výchovy ve Výzkumném ústavu pedagogickém. V roce 1968 přešel do Ústavu pro hudební vědu ČSAV (později Ústav pro teorii a dějiny umění ČSAV), kde byl zprvu odborným, pak vědeckým pracovníkem. Po roce 1989 se zasadil o znovuobnovení samostatného Ústavu pro hudební vědu ČSAV (později AV ČR) a v letech 1990–19997 byl jeho ředitelem. Srov. BEK, Mikuláš, MACEK, Petr, STEINMETZ, Karel. Poledňák, Ivan. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 7. 12. 2017 [cit. 4. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=662

129 Milena Černohorská (1933–2009) vystudovala hudební vědu a estetiku na Masarykově univerzitě v Brně, v letech 1956–1960 pracovala v Hudebním archivu Moravského muzea a zároveň působila v brněnské pobočce Svazu československých skladatelů (1960–1963). Zabývala se nápěvky mluvy Leoše Janáčka či písňovou tvorbou jeho žáka Osvalda Chlubny. V 60. letech přešla do Prahy a pracovala do roku 1977 jako redaktorka knih a hudebnin ve vydavatelství Supraphon, poté byla politicky perzekvována a ze Supraphonu propuštěna. V letech 1991–1999 byla ředitelkou vydavatelství Editio Supraphon. Srov. POLEDŇÁK, Ivan. Černohorská, Milena. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 27. 5. 2009 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6329

130 František Popelka, přezdívaný Iša (kvůli odlišení od otce, též Františka Popelky, v Poličce přezdívaného „Beethoven"), žil v letech 1933–2020. Hudební vědu studoval v Brně v letech 1952–1957 a studium absolvoval prací *Česká léta Bohuslava Martinů.* Od 60. let byl redaktorem knižní edice Státního hudebního vydavatelství, resp. Supraphonu, v Praze a každoročně pořádal v rodné Poličce festival z díla Martinů, byl také editorem vydávaných martinůovských pramenů. ▷

také budoucí kurátorka Janáčkova archivu Svatava Nováková (provd. Přibáňová)[131]. O rok později se přidal také Pečmanův budoucí univerzitní kolega, znojemský rodák Jiří Fukač.[132]

Také klavírista a absolvent JAMU Branko Čuberka (1932–2006; po emigraci do Rakouska v roce 1971 jako Czuberka),[133] který se stal v Semináři hudební vědy lektorem klavírní hry, se pro Pečmana stal „přítelem z nejmilejších", stejně jako starší kolegové, etnolog Ivo Stolařík (1923–2010)[134] či estetik a literární vědec Oleg Sus (1924–1982)[135].

Brzy po zahájení studia hudební vědy a estetiky začal Rudolf Pečman zastávat na domovské Katedře věd o umění různé funkce. Nejprve požádal v prosinci roku 1951, po dohodě s Janem Rackem a tehdejším asistentem a tajemníkem katedry Přemyslem

Viz ZAPLETAL, Petar. Popelka, František (Iša). In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 10. 2020 [cit. 29. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=24

131 Svatava Přibáňová (1934–2014) navštěvovala po absolvování gymnázia v rodné Opavě abiturientský kurz na JAMU (1952–1953), kde se věnovala studiu sólového zpěvu. V letech 1953–1958 studovala hudební vědu na Masarykově univerzitě a poté působila od roku 1961 do roku 2004 jako odborná pracovnice a kurátorka v Janáčkově archivu Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea a stala se přední odbornicí na osobnost a dílo Leoše Janáčka a na dějiny brněnské opery. Srov. ZAHRÁDKA, Jiří. Přibáňová, Svatava. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 5. 10. 2014 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=24

132 Jiří Fukač (1936–2002) absolvoval studium hudební vědy v roce 1959, poté se stal asistentem a roku 1964 odborným asistentem brněnské Katedry věd o umění. Roku 1992 se habilitoval, roku 1994 byl jmenován profesorem. V letech 1990–1998 stál v čele Ústavu hudební vědy FF MU, poté byl prorektorem univerzity. Zabýval se hudební lexikografií, estetikou a sémiotikou. Více MACEK, Petr, POLEDŇÁK, Ivan. Fukač, Jiří. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 4. 7. 2008 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5234

133 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 283–290.

134 Srov. tamtéž s. 154–159.

135 Ve svých pamětech věnoval Pečman Olegu Susovi vzpomínkovou kapitolu *Intermezzo III.: Oleg Sus redivivus*. Tamtéž, s. 239–244. K životu a dílu Olega Suse viz SOLDÁN, Ladislav. Oleg Sus. In: *Slovník českých filosofů* [online]. Brno: Katedra filosofie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 1998 [cit. 22. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/susol.html

Novákem[136], děkanát Filozofické fakulty o místo knihovníka Hudebně vědeckého semináře. Jan Racek jej na toto místo jednoznačně doporučil:

„Žádost s. Rudolfa Pečmana doporučuji příznivému vyřízení. Znám s. Pečmana jako svědomitého a pilného posluchače. Jeho zájem o hudební vědu i jeho znalosti jsou zárukou, že bude vykonávat jemu svěřenou funkci poctivě a svědomitě."[137]

O půl roku později, v květnu roku 1952, žádal posluchač 2. ročníku Rudolf Pečman o místo pomocné vědecké síly v semináři s platností od září téhož roku – opět s kladným doporučením Jana Racka a opět úspěšně.[138] Jeho žádost o totéž místo byla vyřízena kladně i v následujícím roce 1953.[139]

Toto místo, dotované stipendiem 1000 Kč měsíčně, bylo výhodnější nežli předchozí místo knihovníka, kde si Pečman vydělal pouze 600 Kč měsíčně. Výrazně tak vypomáhal svým rodičům, kteří jej na studiích finančně podporovali.[140] V letech 1953–1955 byl Pečman učitelem dějin hudby na Vyšší hudební škole v Kroměříži.[141] Tohoto místa se vzdal teprve na podzim roku 1955, kdy byl na Filozofické fakultě jmenován asistentem.[142]

Od začátku se ve svém novém působišti snažil včlenit do bohatého kulturního života a podílet se na něm.

---

136 Přemysl Novák (1925–1975), muzikolog a hudební skladatel, absolvent brněnské hudební vědy u Jana Racka, od roku 1949 asistent a tajemník Katedry věd o umění MU, v letech 1953–1959 odborný asistent a vědecký aspirant. Dirigoval fakultní studentský soubor „1. máj", komponoval pro něj a účinkoval na hudebních pořadech fakulty jako klavírista. Viz STEINMETZ, Karel. Novák, Přemysl. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 1. 2009 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5708

137 Doporučení Jana Racka připsané strojem na Pečmanovu žádost o místo knihovníka a datované v Brně dne 7. 1. 1951. Samotná žádost je datována v Brně dne 20. prosince 1951 a prof. Rackovi byla pravděpodobně zaslána poštou před Vánocemi, neboť Rackovo doporučení je psáno na jiném typu psacího stroje nežli Pečmanova žádost. Racek také ke svému doporučení vepsal chybné datum 7. 1. 1951 namísto 7. 1. 1952. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

138 Žádost RP o jmenování pomocnou vědeckou silou na Hudebně vědeckém semináři pro akademický rok 1952/53 s doporučením Jana Racka, 25. 5. 1952, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

139 Žádost RP o jmenování pomocnou vědeckou silou na Hudebně vědeckém semináři v akademickém roce 1953/54, 7. 7. 1953, s doporučením Jana Racka datovaným 8. 7. 1953, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Viz též plný text Rackova průvodního dopisu k této žádosti na s. 236.

140 Srov. Pečmanův dopis Janu Rackovi z 19. 7. 1954 (JR5).

141 Pečman se o tom zmiňuje v dopise Rackovi (JR5), kde žádá o souhlas vyučovat na Vyšší hudební škole v Kroměříži, aby ulevil svým rodičům, srov. též *Curriculum vitae*, 1. dubna 1964, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

142 Na Pečmanovo místo v Kroměříži měla původně nastoupit Milena Černohorská, avšak vedení Vyšší hudební školy na ně od 15. 11. 1955 přijalo Jiřího Masaříka. Srov. dopis Josefa Brabce, ředitele Vyšší hudební školy v Kroměříži Rudolfu Pečmanovi, 9. listopadu 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

> Do Brna na hudební vědu jsem vstoupil jako „andělíček rozkochaný“, zajímalo mě mnohé, hned jsem navštěvoval každodenně koncerty, chodil jsem do operního domu (kam nás tehdy pouštěli po předložení indexu zadarmo). Prostě: vstupoval jsem do brněnského hudebního a koncertního dění. Chopil jsem se i kritického pera a od 12. prosince 1952 jsem psal hudební recenze a glosy do Rovnosti, později do Práce, Mladé fronty i jinam.[143]

Pečmanovo odborné muzikologické směřování zásadně ovlivnily v době studií dvě tehdejší vůdčí osobnosti brněnské hudební vědy: Jan Racek a Bohumír Štědroň. Rozdílnost v jejich metodologickém přístupu popsal Pečman s odstupem let takto:

> Hned jsem poznal, že pánové Racek a Štědroň jsou přece jen ve výuce a požadavcích rozdílní. U profesora Racka šlo vždy o zobecňování problémů, o kontexty s jinými obory, o vyústění do příbuzných uměnovědných oblastí, do estetiky a do filozofie. Docent Štědroň uplatňoval za vysokoškolskou katedrou vlastně postupy středoškolské. Nezapřel, že kdysi, v Kuchařovicích u Znojma, byl učitelem na obecné škole, že celým svým naturelem je prostě pedagog. „Žádám přesnost!“ vyslovoval se zvýšeným hlasem, a kladl důraz na fakta a zase fakta. „Fakta, toť ovzduší učencovo!“ opakoval při každé příležitosti heslo jakéhosi starého ruského vzdělance. Jan Racek zase stále opakoval, že mu jde ve vědě o koncepci, a neustále se pohyboval ve výšinách, jako by promlouval se všemi génii typu Platóna, Aristotela, Goetha nebo F. X. Šaldy.
> Během studia jsem se pohyboval tedy mezi dvěma krajnostmi. Přiznávám, že ta „rackovská“ mi byla bližší, ač jsem také soustavně rozšiřoval své praktické hudební znalosti, zejména poznáváním a neustálým analyzováním skladeb, které jsem slyšel na každodenních koncertech jako „profesionální“ hudební kritik, ale také například studiem problematiky hudebních nástrojů, která mi byla velmi blízká. Koneckonců jsem však tíhl k vyústění zejména do estetiky, vždyť estetika byla mým druhým oborem […].[144]

---

143 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července*, s. 170. Pečmanova hudebněpublicistická činnost, trvající od roku 1952 do roku 1996, představuje rozsáhlé téma pro samostatný výzkum, proto se jí zde nebudeme blíže zabývat.

144 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek. Vědec a člověk*, s. 238. Srov. též jiné Pečmanovo hodnocení profesorů Racka a Štědroně: PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 250–251 (citováno na s. 47).

Již v první polovině 50. let se Pečman takto vyprofiloval a tímto „rackovským" typem vědce zůstal po celý zbytek života. Na začátku Pečmanovy muzikologické dráhy však toto směřování k estetice a mezioborovým přesahům nebylo tak jednoznačné, což později sám vylíčil ve svých pamětech a v monografii o Janu Rackovi.

Mějme na paměti, že to byl právě Bohumír Štědroň, který mladého studenta místeckého gymnázia okouzlil roku 1947 svým brilantním řečnickým uměním. A tématem jeho projevu byl Janáček, nikoli Beethoven či Mysliveček.

Sám Štědroň si přál mít z Pečmana janáčkovského badatele, vždyť Pečman pocházel ze stejného kraje jako Janáček. Navrhl dokonce Pečmanovi, aby psal janáčkovskou diplomovou práci, a nabízel mu, že ji sám povede.[145] „Bohumíra Štědroně jsem zklamal," vyznal se po půl století Pečman. „Nestal jsem se janáčkovským badatelem, ač jsem o Janáčkovi napsal později nejednu studii, dokonce jsem hrál i houslový part jeho *Sonáty* a vedle *Ukvalských písní* jsem s orchestrem místeckého gymnázia nejednou provedl (jako dirigent) i jeho smyčcovou *Suitu*."[146] Zcela se však Pečman janáčkovské tematiky nevzdal, provázela jej především v průběhu 50. let a poté i v 60. letech již jako organizátora Mezinárodního hudebního festivalu v Brně.[147]

Pečman měl v 50. letech ke Štědroňovi blízko i skrze spřízněnost v aktivním provozování hudby spojeným s přednáškovou činností. Dne 2. prosince 1951 na koncertě v Místku dokonce vytvořili s Rudolfem Pečmanem duo. Oba, docent i jeho student, doprovodili tento koncert průvodním slovem.[148] Štědroň se tehdy rovněž angažoval coby hudebník a muzikolog v rámci festivalu Janáčkovo hudební Lašsko, který na jeho nepřímý popud založil Jaroslav Procházka. Účinkoval jako klavírista na Komorním večeru Janáčkových skladeb, který se konal 21. června 1952 v Národním domě v Místku v rámci 5. ročníku festivalu. Spolu s ním koncertoval jeho bratr, houslista Jan Štědroň,

145 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně, s. 40. Bohumír Štědroň nabízel Pečmanovi jako téma diplomové práce také rozbor oper s názvem *Žižkův dub* od F. B. Kotta nebo od J. Macourka; srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 193.

146 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně, s. 38.

147 Pečman uvádí, že připravil do tisku *Korespondenci Leoše Janáčka s Maxem Brodem* (ač v knize není uveden coby editor), roku 1958 napsal ze Štědroňova popudu studii o Janáčkově první opeře *Šárka* do *Slezského sborníku* a téhož roku se zapojil do organizace prvního velkého janáčkovského festivalu v Brně, když stanul v jeho výboru a také ve výboru mezinárodního muzikologického kongresu „Leoš Janáček a soudobá hudba", který se stal pro janáčkovské bádání klíčovým. Srov. tamtéž, s. 38.

148 Bližší informace k tomuto koncertu viz s. 133–134.

a také špičkový violoncellista Miloš Sádlo z Prahy. Pod vedením Josefa Nováka, ředitele hudební školy v Místku, zde účinkoval také Místní smyčcový orchestr, ve kterém pravděpodobně zasedl také absolvent druhého ročníku muzikologie a angažovaný místecký hudebník Rudolf Pečman.[149]

Bohumír Štědroň také „směroval Pečmana k hudebně-historické práci."

„Nepříliš rád viděl mou orientaci k estetice a vytýkával mi, že formuluji své myšlenky příliš obecně, čímž se vzdaluji přísným zásadám hudebních historiků," vzpomínal Pečman po letech. Když Pečmana zaujala beethovenovská tematika, kterou si také zvolil za obsah své diplomové práce, nesetkal se u Štědroně s pochopením: „Beethoven, pořád jenom Beethoven! I ti malí přece něco znamenají…"

> Myslím, že mi nikdy neodpustil, že jsem se věnoval převážně tzv. světové hudbě, všem těm svým Händelům, Haydnům, Mozartům, ale i Vivaldiům, Bachům a Beethovenům. ‚Musíme zkoumat prameny o české a slovenské hudbě,' bylo jeho krédem.[150]

Pod Štědroňovým vedením si všichni studenti hudební vědy alespoň na začátku studia povinně vyzkoušeli spartaci skladby přímo z rukopisného pramene. V dochované sbírce spartací skladeb, pocházejících z různých sbírek a kostelních kůrů, která je dnes součástí Štědroňovy hudební pozůstalosti, se nachází také vzorně opsaná spartace *Mottetta in C pro festo nativitatis* (*Verbum caro factum est*) od Františka Navrátila, kterou dne 27. 5. 1951 vyhotovil student prvního ročníku Rudolf Pečman.[151]

---

149 Program koncertu se dochoval v pozůstalosti Rudolfa Pečmana, ODH MZM. Jsou zde zaznamenány informace i o koncertech 22. a 23. 6. 1952 – na obou účinkoval pěvecký sbor z gymnázia v Místku, jehož byl Pečman absolventem, a mohl se tudíž na těchto akcích také aktivně podílet.

150 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně, s. 45

151 NAVRÁTIL, František. *MOTTETTO in C Pro festo nativitatis: Canto, alto, tenore, basso; Violino Imo et IIdo, Clarinetto Imo et IIdo, Clarino Imo et IIdo, Tympano con Organo,* [spartace] Rudolf Pečman, I. ročník, 27. 5. 1951. ODH MZM, sign. A 36.780.

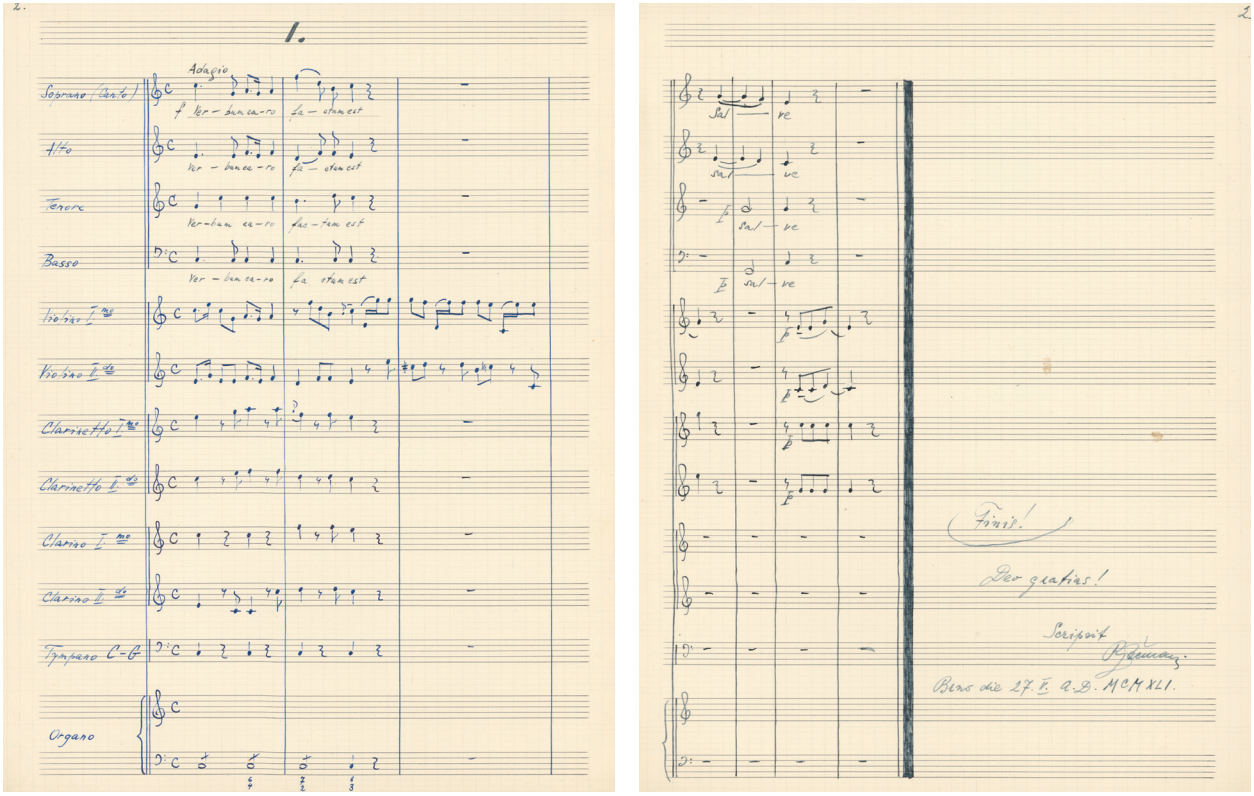

Obr. 9a–b: NAVRÁTIL, František. *Mottetto in C pro festo nativitatis* (*Verbum caro factum est*), spartace Rudolfa Pečmana, 27. 5. 1951, ODH MZM, sign. A 36.780.

Na první léta Pečmanova muzikologického života měl Bohumír Štědroň vliv také díky svému tehdejšímu výzkumu pramenů k hudebním dějinám Slezska. O této části Pečmanovy rané tvorby se zmíníme později.

Když se Pečman rozhodl absolvovat své muzikologické studium diplomovou prací na téma slovanských prvků v díle Ludwiga van Beethovena, přijal doc. Štědroň toto rozhodnutí „s krajní nevolí". Zato školitel Jan Racek byl Pečmanovou prací nadšen:

> Vychválil mě při obhajobě, napsal velmi kladný posudek, zatímco B. Štědroň se vyjádřil zcela negativně: „Nečetl jsem horší práci od roku 1945. Je to práce povrchní a nepoctivá."

> A výsledek? Marně jsem se snažil spis obhájit. Pan profesor Racek navrhl, aby byl hodnocen jako výborný, docent Štědroň navrhoval nedostatečně, a dokonce odmítl podepsat protokol.[152]

Nakonec došlo ke smírnému řešení. Bohumír Štědroň, jak Pečman napsal ve svých pamětech, ohodnotil práci jako „dobrou".[153] Na vysvědčení o Pečmanově závěrečné zkoušce však stojí, že absolvent obhájil diplomovou práci s výsledkem velmi dobrým. Státní závěrečnou zkoušku z hudební vědy vykonal sice na výbornou, avšak státní zkoušku z tehdy povinného a pochopitelně neoblíbeného marxismu-leninismu vykonal pouze „dobře".[154] „A tak jsem ztratil červený diplom," poznamenal Pečman lakonicky po půl století ve svých vzpomínkách.[155]

Obr. 10: Rudolf Pečman s Bohumírem Štědroněm, 1952
(výřez), ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

152 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 193.

153 Tamtéž, s. 193.

154 Vysvědčení o státní závěrečné zkoušce Rudolfa Pečmana na Filozofické fakultě Masarykovy university v Brně, 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečman.

155 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 193.

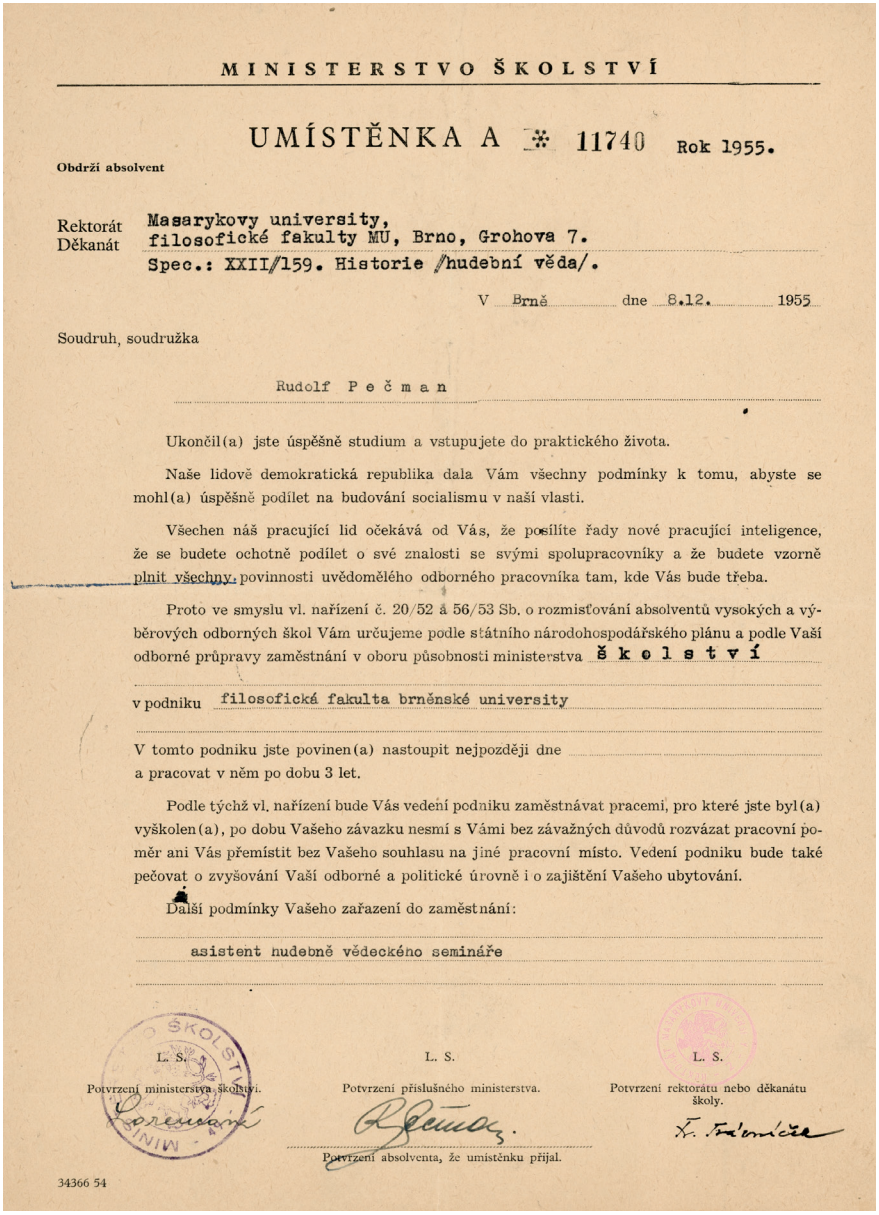

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ

UMÍSTĚNKA A * 11740 Rok 1955.

Obdrží absolvent

Rektorát / Děkanát: Masarykovy university, filosofické fakulty MU, Brno, Grohova 7.
Spec.: XXII/159. Historie /hudební věda/.

V Brně dne 8.12. 1955

Soudruh, soudružka

Rudolf P e č m a n

Ukončil(a) jste úspěšně studium a vstupujete do praktického života.

Naše lidově demokratická republika dala Vám všechny podmínky k tomu, abyste se mohl(a) úspěšně podílet na budování socialismu v naší vlasti.

Všechen náš pracující lid očekává od Vás, že posílíte řady nové pracující inteligence, že se budete ochotně podílet o své znalosti se svými spolupracovníky a že budete vzorně plnit všechny povinnosti uvědomělého odborného pracovníka tam, kde Vás bude třeba.

Proto ve smyslu vl. nařízení č. 20/52 a 56/53 Sb. o rozmisťování absolventů vysokých a výběrových odborných škol Vám určujeme podle státního národohospodářského plánu a podle Vaší odborné průpravy zaměstnání v oboru působnosti ministerstva š k o l s t v í

v podniku filosofická fakulta brněnské university

V tomto podniku jste povinen(a) nastoupit nejpozději dne
a pracovat v něm po dobu 3 let.

Podle týchž vl. nařízení bude Vás vedení podniku zaměstnávat pracemi, pro které jste byl(a) vyškolen(a), po dobu Vašeho závazku nesmí s Vámi bez závažných důvodů rozvázat pracovní poměr ani Vás přemístit bez Vašeho souhlasu na jiné pracovní místo. Vedení podniku bude také pečovat o zvyšování Vaší odborné a politické úrovně i o zajištění Vašeho ubytování.

Další podmínky Vašeho zařazení do zaměstnání:

asistent hudebně vědeckého semináře

L. S. Potvrzení ministerstva školství.

L. S. Potvrzení příslušného ministerstva.

Potvrzení absolventa, že umístěnku přijal.

L. S. Potvrzení rektorátu nebo děkanátu školy.

34366 54

Obr. 11: Umístěnka Rudolfa Pečmana, 8. 12. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Štědroňovo přísné hodnocení, ba dokonce ostrý odsudek Pečmanovy absolventské práce jistě nebyl myšlen jako osobní invektiva vůči očividně nadanému a pilnému studentovi. Vnímáme z něj nespokojenost pedagoga vůči způsobu vědecké práce, který není založen na přímém kontaktu s historickými prameny.

Studium hudební vědy a estetiky zakončil Pečman promocí dne 31. ledna 1955 a získal titul „promovaný historik". V Hudebněvědném semináři tehdy již nezastával funkci knihovníka (tím byl v letech 1952–1953), ale nadále zde působil jako pomocná vědecká síla (od roku 1953). V létě roku 1955 se s doporučením svého učitele Jana Racka přihlásil do výběrového řízení na místo asistenta tamtéž.[156] Byl přijat a od 15. září 1955 započalo jeho působení na univerzitě, které mělo trvat dalších přibližně 50 let.

Pečmanovo zapojení do hudebního života Filozofické fakulty MU během vysokoškolských studií[157]

Tradice čilého hudebního života sahala na brněnské Filozofické fakultě MU až k dobám jejího založení roku 1919 a k Vladimíru Helfertovi, který zde založil Collegium musicum. V dobách uzavření českých vysokých škol za nacistické okupace byla tato tradice přerušena, avšak již roku 1947 bylo Collegium musicum znovu obnoveno.[158] V době Pečmanových studií a v počátcích jeho pedagogického a vědeckého působení byla filozofická fakulta opět místem provozování živé hudby, a to na koncertech, přednáškách, zasedáních včetně slavnostních zahájení akademického roku, na oslavách různých výročí nebo na schůzích.

---

156 Srov. Žádost o přijetí na místo asistenta Hudebně vědeckého semináře FF MU, 22. 8. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

157 V této kapitole zmiňujeme především Pečmanovu dirigentskou činnost. O jeho účinkování coby houslisty píšeme podrobněji v kapitole následující.

158 PEČMAN, Rudolf. *Účast filozofické fakulty UJEP na hudebním dění v Brně. Panorama faktů a vzpomínek*. Strojopis, [1987?], ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečman, s. 2 a 5. PEČMAN, Rudolf. Brněnská muzikologie v časech minulých. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1992, roč. 39–40, H25–26, s. [91]–103. ISSN 0231-522X. V tomto přepracovaném textu se již Pečman vyjadřuje v ovzduší nově nabyté svobody mnohem otevřeněji. Viz též PEČMAN, Rudolf. Naše Collegium musium. *Universitas*, 2007, roč. [40], č. 1, s. 19–23. ISSN 1211-3387.

Sestavit hudební program koncertů či dalších akcí pořádaných v rámci fakulty bylo úkolem Semináře hudební vědy. Dokladem pro to nám může být např. program cyklu koncertů přiložený k zápisu ze schůze Katedry dějin umění na začátku nového akademického roku z 2. října 1953, který obsahuje program cyklu šesti večerů houslových sonát v podání houslisty Josefa Jedličky a klavíristy Jana Kunce, a program cyklu sedmi písňových večerů v podání pěvkyně a lékařky Běly Dejmkové, opět za klavírního doprovodu Jana Kunce.[159] Hudba doprovázela i přednášky fakultních pedagogů, špičkových odborníků a zdaleka ne jen muzikologů či estetiků. Konaly se v aule fakulty a byly vždy zaplněny do posledního místa.[160]

Například rok 1954 byl Rokem české hudby a v květnových dnech bylo připomínáno 50. výročí úmrtí Antonína Dvořáka. Filozofická fakulta MU a Janáčkova akademie múzických umění uspořádaly dne 3. 5. v aule FF MU slavnostní shromáždění, na kterém promluvil rektor JAMU, Janáčkův žák a klavírista Ludvík Kundera, a po něm Jan Racek. Violoncellista Váša Černý poté přednesl za Kunderova doprovodu volnou větu z Dvořákova violoncellového koncertu a Moravské kvarteto provedlo finále ze *Smyčcového kvartetu E dur* od téhož skladatele.[161]

Hudba zněla také na veřejných přednáškách Filozofické fakulty MU, které se týkaly jiných oborů. Na těch se coby interpreti mohli uplatnit studenti hudební vědy a ani houslista Rudolf Pečman zde pochopitelně nestál stranou.

Aula byla ostatně i místem mezioborových setkání a pořadů. Členové Hudebně vědeckého semináře pravidelně spoluúčinkovali při rozmanitých literárně-hudebních večerech věnovaných např. kultuře antické, ruské, francouzské, německé ap. V nové rekonstrukci tu zazněly v cyklu přednášek o řeckém dramatu, o němž vyprávěl ve zcela

---

159 *Příloha k zápisu o 1. zasedání katedry dějin umění 2. X. 1953*, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Srov. též PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 107–108. V textu *Účast filozofické fakulty UJEP* uvádí také koncert klavíristky a zasloužilé umělkyně Věry Řepkové, která hrála např. v aule (s výkladem profesora Miroslava Očadlíka) klavírní skladby Bedřicha Smetany. Pro zájem musel být koncert opakován. PEČMAN, Rudolf. *Účast filozofické fakulty UJEP*, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana, s. 6.

160 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 109–110.

161 Oslava Dvořákova výročí v Brně. *Rovnost*, 1. 5. 1954, roč, 70, č. 34, s 6. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 110.

naplněném auditoriu auly profesor Ferdinand Stiebitz, nejstarší památky řecké hudby v živém provedení v interpretaci posluchačů hudební vědy.[162]

Pečman se také podílel např. na hudebním doprovodu přednášky doc. Karla Štěpaníka *Walt Whitman, básník demokracie* či na *Večeru Federica Garcie Lorcy při příležitosti 20. výročí básníkova zavraždění*, na kterém promluvil Antonín Přidal.[163]

O Pečmanově hudebním repertoáru předneseném v rámci těchto akcí píšeme na jiném místě v této knize.

Kvalitní hudba doprovázela paradoxně i bezduché ceremoniály, které byly úlitbami vládnoucímu systému a byly nerozlučně spojeny s režimní propagandou a agitací. Pro hudebníky to však představovalo vítanou příležitost vystoupit na veřejnosti.

> Hrával jsem také skoro na všech veřejných schůzích fakulty. Tehdy bylo předepisováno, že každá taková akce musí mít „kulturní vložku". I zaznával na nich v mé (leckdy nedokonalé) interpretaci Beethoven (zejména první věta z *Jarní sonáty*), ale i některé Schubertovy sonatiny, skladby Chačaturjanovy, Vítězslava Nováka, ale třebas i věta z Vycpálkovy *Sonatiny*.[164]

Ne všechna hudební čísla však byla výsledkem spontánního nadšení studentů a pedagogů, ale vyplývala rovněž z povinnosti ukládané vládnoucími strukturami komunistického režimu vykazovat kulturní aktivity. Bylo totiž žádoucí, ba nezbytně nutné, aby studenti vykazovali tzv. „veřejně prospěšnou činnost". Jednoznačnou úlitbou vládnoucímu režimu byla činnost fakultního sboru „1. máj", ve kterém se Pečman začal záhy po nástupu ke studiu angažovat.

> Mnozí řešili otázku „veřejně prospěšné práce" tím, že se dali do služeb StB, jiní přispívali třebas do novin (mezi ty jsem patřil já), další byli pověřováni pečováním o nástěnky atd. Záhy po mém příchodu na fakultu bylo zjištěno, že jsem „hudebník" a že jsem již na

---

162 PEČMAN, Rudolf, *Účast filozofické fakulty UJEP*, s. 6. Týž text v mírně pozměněné verzi zařadil Pečman i do svých pamětí, srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 109–110.

163 Viz kapitolu *Rudolf Pečman houslista,* s. 145 a 166.

164 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 182. Viz též kapitola *Rudolf Pečman hudebník*, s. 141–144.

> gymnáziu řídil sbor i orchestr. Asistent Přemysl Novák mi roku 1951 předal žezlo „uměleckého vedoucího a dirigenta“ fakultního souboru „1. máj“. Měl sekci hudební (zaměřenou k lidové hudbě), sekci sborovou (jež s onou hudební úzce spolupracovala) a sekci dramatickou. Já jsem dirigovával onu sekci sborovou, která s nástrojovým doprovodem zpívávala dobové častušky aj. písně či sbory. Měli jsme i několik „světových“ premiér, například Piňosových nebo Ištvanových (i já sem napsal sbor „Zemědělská“), do repertoáru přispěl i Přemysl Novák svou písní „Chlapci a děvčata, pojďte s námi, každý, kdo máte tu zemi rád“. Já jsem prosadil i *Hukvaldské*[sic] *písně* Leoše Janáčka nebo jeho některé jiné písně.[165] […]

Ještě ve svém úředním životopisu z roku 1972 Pečman uvádí, že v letech 1950–1954 řídil pěvecký sbor fakulty „1. máj“ (který ovšem začal řídit až o rok později, poté, co v něm rok pouze zpíval):

> Během vysokoškolského studia jsem dirigoval pěvecký soubor ČSM filosofické fakulty („1. máj“ 1951–1954), s nímž jsem vystupoval pravidelně na všech kulturně-politických a politických akcích na fakultě i v Jihomoravském kraji, hrál jsem v agitačních scénkách a divadelních výstupech, jako houslista a člen komorních souborů jsem pravidelně vystupoval v letech 1951–1959 na všech větších politických shromážděních filosofické fakulty, na akcích kulturně-politického zaměření (večery světových kulturních výročí, spolupráce se Světovou radou míru, míst. výborem v Brně).[166]

S Pečmanovou sbormistrovskou činností na fakultě pravděpodobně souvisí i jeho pobyt na „krajském internátním školení pro zpěv“, které se konalo od 11. do 18. srpna roku 1952 na (tehdy státním) zámku v Boskovicích.[167] V Pečmanově pozůstalosti se dochovala fotografie z tohoto školení zachycující jeho účastníky v době pauzy na oběd.

---

165 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 181.

166 PEČMAN, Rudolf. *Životopis*. 29. 10. 1972, s. 2–3. Vedení sboru zmiňuje Pečman i v životopisu napsaném o rok později. PEČMAN, Rudolf. *Vlastní životopis*, 12. 1. 1973.

167 Potvrzení Krajského národního výboru v Brně o tom, že Pečman absolvoval toto školení, vystavené v Boskovicích dne 16. 8. 1952, je dochováno v jeho pozůstalosti. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Obr. 12: Přestávka během školení vedoucích a členů pěveckých souborů Lidové umělecké tvořivosti na zámku v Boskovicích, srpen 1952 (Rudolf Pečman první zleva), ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pečmanovy začátky jako řečnícího popularizátora hudby

Jak víme, započal Pečman svou dráhu hudebního popularizátora přednášejícího na koncertech a hudebních pořadech již ve svém rodišti a přilehlém okolí. Díky violistovi Ladislavu Černému si tam Pečman odbyl svůj debut coby přednášející již roku 1947 a v této činnosti pokračoval dle možností i v době svých vysokoškolských studií. Hrál na housle jako sólista i jako komorní hráč a uváděl koncerty průvodním slovem či přednáškou.

O hudebních pořadech konaných od roku 1951 v Místku a okolí, kde Pečman hrál na housle či dirigoval a zároveň se ujímal průvodního slova s rozborem prováděných

skladeb, se zmiňujeme na jiném místě. Podle plakátů a programů dochovaných v Pečmanově pozůstalosti jsme sestavili seznam akcí, na kterých se aktivně podílel.[168]

Zde připomeňme pouze fakt, že roku 1951 řečnil Pečman ve svém rodišti především o Antonínu Dvořákovi, jehož 110. výročí narození dalo podnět ke konání mnohých koncertů a hudebních večerů s uvedením jeho skladeb. Na většině z nich působil Pečman ve dvojí roli – interpreta a přednášejícího odborníka. Pouze na *Lidovém koncertě ze skladeb hudeb. skladatele Ant. Dvořáka k 110. výročí narození* v Národním domě v Místku dne 13. června 1951 Pečman výjimečně neúčinkoval jako houslista, ale měl jen průvodní slovo obsahující rozbor skladeb.

Ani Pečmanův dlouholetý učitel houslí a hudební výchovy na místeckém gymnáziu Gabriel Štefánek na svého absolventa nezapomněl. Dne 25. dubna následujícího roku (1952), který se pro změnu nesl ve znamení 125. výročí úmrtí Ludwiga van Beethovena, totiž student 2. ročníku filozofické fakulty Rudolf Pečman řečnil v Národním domě v Místku. Tato *Beseda o Ludvíku van Beethovenovi* sestávala z Pečmanovy přednášky nazvané *Tvůrčí odkaz L. van Beethovena*, po které následoval poslech ukázek jeho díla z gramofonových nahrávek, ke kterým opět Pečman poskytl rozbor. Během přednášky byly také promítány „snímky a diapozitivy z Beethovenova života". Druhého dne, 26. dubna, pronesl Pečman na místeckém gymnáziu přednášku *Lidský a tvůrčí profil L. v. Beethovena při příležitosti 125. výročí úmrtí skladatele*.[169]

Když byl na 20. 5. 1952 plánován kulturně-společenský večírek Sdružení rodičů a přátel školy gymnázia v Místku, hodlal tamní pedagog Gabriel Štefánek zařadit na program i Pečmanovu skladbu *Zemědělská*. Původně ji Pečman složil, jak sám píše ve svých pamětech, pro fakultní sbor „1. máj". Štefánek mu poslal pozvánku na večírek s přípisem:

> Milý Rudo! Jak vidíš, že akademie se pořádá, ale zdali tu Tvoji skladbu provedu, ještě dnes nevím. Zítra mám zkoušku, a když to dohromady stluču, tak to půjde. Ještě jsem to společně nedělal. Zdraví Tě Tvůj Štefánek.

168 Viz tabulku 1.

169 Vedení školy vystavilo Pečmanovi téhož dne potvrzení o této akci, které se dochovalo. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Skladba nakonec provedena byla, což si Pečman pečlivě zaznamenal na tutéž pozvánku: „Provedena moje *Zemědělská* (na slova Svat. Šmiráka) pro smíš. sbor, 2 harm., 2 kytary a ob[?]“.[170]

Z dochovaných pramenů vyplývá, že v době svých vysokoškolských studií se Pečman angažoval jako řečník na akcích pořádaných v jeho rodišti, zatímco na přednáškách a hudebních pořadech v rámci filozofické fakulty či v jiných brněnských institucích působil téměř výhradně jako hudebník. Teprve v posledním ročníku studia, tedy roku 1954, a především záhy po dokončení studia na jaře roku 1955 se také zde ujal role přednášejícího odborníka, a to i na veřejných přednáškách pořádaných mimo fakultu.

V květnu Roku české huby 1954 přednášel hned dvakrát v Domě osvěty města Brna o dvou předních českých skladatelích: nejprve 11. května pro Krajskou poradnu LUT to byla přednáška *Bedřich Smetana, tvůrce české národní hudby* (na plakátu je Pečman označen jako „vědecký pracovník Hudebního semináře Filosof. Fakulty MU“) a poté 20. května přednáška o Antonínu Dvořákovi, tentokrát v Domě osvěty města Brna, kde zároveň přednesl na housle hudební ukázky z jeho díla.[171]

V květnu 1955 uspořádal Pečman celý přednáškový cyklus pro závodní kluby podniků Tisk a Kniha. Dne 10. května tak v sále Závodního klubu na ulici Veveří č. 8 zazněla přednáška, či spíše „poslech reprodukované hudby“ s průvodním slovem, s názvem *Bedřich Smetana, jeho růst a uzrání*.[172] Dne 26. května toho roku se na programu další Pečmanovy přednášky ocitly symfonická báseň *Prokletý lovec* od Césara Franka a *Šeherezáda* Nikolaje Rimského-Korsakova. Navštívit tyto přednášky mohl kdokoli, neboť byly avizovány také v denním tisku. U druhé z těchto přednášek stojí na pozvánce uveřejněné v novinách, že pořad uvede „dr. R. Pečman“. Ve skutečnosti měl Pečman v té době pouze čerstvý titul promovaného historika.[173]

Pro tytéž závodní kluby uvedl Pečman *Večer slavných hlasů*. Dochovaný program není datován, předpokládáme však, že se tato přednáška uskutečnila v přibližně

170 Strojopisná pozvánka se Štefánkovým vzkazem a Pečmanovou poznámkou o provedení jeho skladby se nachází v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

171 Srov. kapitolu *Rudolf Pečman houslista*, s. 144.

172 Zazněla nahrávka Smetanova *Tria g moll* a jeho symfonických básní *Richard III.*, *Valdštýnův tábor* a *Hakon Jarl*. Vstupné na akci činilo 2 Kčs. Pozvánka se dochovala v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

173 Avízo v deníku *Práce*, 25. 5. 1955, roč. 11, č. 126, s. 6. Plakát v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

stejném období jako ty již výše citované. V sále Závodního klubu Tisk představil Pečman gramofonové nahrávky s hlasem F. Šaljapina, B. Gigliho, E. Carusa a dalších.[174]

V září roku 1955 se v Místku a na Hukvaldech opět konal festival Janáčkovo hudební Lašsko. Nesměl zde chybět hlavní přednášející Bohumír Štědroň, který tvořil jakousi muzikologickou záštitu: vystoupil na slavnostním večeru nazvaném *Ukvalský maestro*, kde hovořil na téma Janáčkových listů milostných před provedením *Listů důvěrných* Janáčkovým kvartetem. Druhého dne (4. září) pronesl řeč při položení věnců a pietní vzpomínce u hukvaldské školy, kde se Leoš Janáček roku 1854 narodil. O týden později však dostal slovo také Rudolf Pečman, kterého před osmi lety právě Štědroňův tehdejší projev tolik uhranul, že rozhodl o jeho celoživotním poslání. Pečman provedl rozbor symfonické rapsodie *Taras Bulba* na pořadu konaném v hukvaldském kině Vesmír.[175]

K výročí narození Ludwiga van Beethovena uspořádala Filozofická fakulta MU v březnu roku 1957 sérii čtyř přednášek s beethovenovskou tematikou. Na programu se vedle Jana Racka poprvé jako přednášející objevil jeho žák Rudolf Pečman.

Přednášky byly doprovázeny ukázkami živé hudby. Rudolf Pečman se tak opět na své vlastní přednášce, tentokrát již na Filozofické fakultě, představil jako houslista.[176]

Pečman zavítal se svými přednáškami rovněž mimo Brno. Památná je jeho přednáška o Bohuslavu Martinů v sále hudební školy ve skladatelově rodné Poličce uskutečněná dne 7. prosince 1957.[177] Dne 26. dubna 1958 přednášel Pečman v sále Domu osvěty na Masarykově náměstí ve Znojmě pro tamní Klub přátel umění při Jihomoravském museu na téma *Beethovenova IX. symfonie*.[178]

V Pečmanově pozůstalosti se dále nachází plakát k jeho přednášce, kterou při příležitosti výročí Světové rady míru pořádala dne 27. října 1960 v aule Filozofické fakulty MU tamní odbočka Revolučního odborového hnutí (ROH). Téma mělo v souladu s příležitostí patřičný politický náboj: *Robert Schumann. Snílek a revolucionář (K 150. výročí narození skladatele a kritika)*. Opět zde zněla živá hudba, tentokrát

174 Strojopisný program večera je dochován v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

175 Srov. dochovaný program tohoto ročníku festivalu, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

176 Viz též kapitolu *Rudolf Pečman houslista*, s. 167.

177 Bližší informace k této akci včetně dochované fotografie přednášejícího Pečmana podává autorka ve své stati *Zdeněk Zouhar a Rudolf Pečman. Brněnští propagátoři díla Bohuslava Martinů*. Viz FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, 2020, s. 61–64. ISBN 978-80-7051-303-3.

178 Srov. též Pečmanův pozdrav rodičům do Frýdku-Místku z téhož dne (poř. č. OP18), s. 192–193.

Obr. 13: Plakát ***Cyklu přednášek o L. v. Beethovenovi*** z roku 1957, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Obr. 14: Plakát Pečmanovy přednášky ***Beethovenova IX. symfonie*** **26. dubna 1958 ve Znojmě**, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

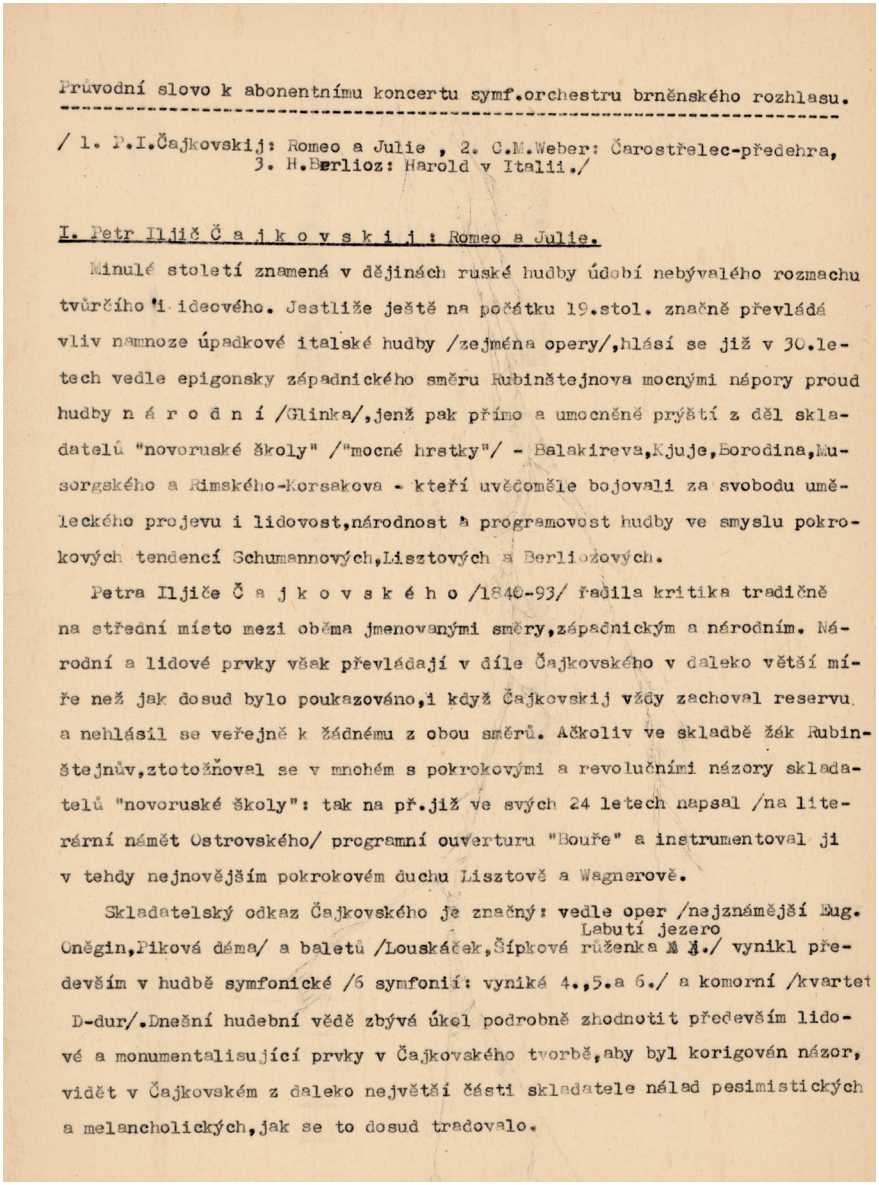

Průvodní slovo k abonentnímu koncertu symf.orchestru brněnského rozhlasu.

/ 1. P.I.Čajkovskij: Romeo a Julie , 2. C.M.Weber: Čarostřelec-předehra,
3. H.Berlioz: Harold v Italii./

I. Petr Iljič Čajkovskij: Romeo a Julie.

Minulé století znamená v dějinách ruské hudby údobí nebývalého rozmachu tvůrčího i ideového. Jestliže ještě na počátku 19.stol. značně převládá vliv namnoze úpadkové italské hudby /zejména opery/,hlásí se již v 30.letech vedle epigonsky západnického směru Rubinštejnova mocnými nápory proud hudby národní /Glinka/,jenž pak přímo a umocněné pryští z děl skladatelů "novoruské školy" /"mocné hrstky"/ - Balakireva,Kjuje,Borodina,Musorgského a Rimského-Korsakova - kteří uvědoměle bojovali za svobodu uměleckého projevu i lidovost,národnost a programovost hudby ve smyslu pokrokových tendencí Schumannových,Lisztových a Berliozových.

Petra Iljiče Čajkovského /1840-93/ řadila kritika tradičně na střední místo mezi oběma jmenovanými směry,západnickým a národním. Národní a lidové prvky však převládají v díle Čajkovského v daleko větší míře než jak dosud bylo poukazováno,i když Čajkovskij vždy zachoval reservu a nehlásil se veřejně k žádnému z obou směrů. Ačkoliv ve skladbě žák Rubinštejnův,ztotožňoval se v mnohém s pokrokovými a revolučními názory skladatelů "novoruské školy": tak na př.již ve svých 24 letech napsal /na literární námět Ostrovského/ programní ouverturu "Bouře" a instrumentoval ji v tehdy nejnovějším pokrokovém duchu Lisztově a Wagnerově.

Skladatelský odkaz Čajkovského je značný: vedle oper /nejznámější Eug. Oněgin,Piková dáma/ a baletů /Louskáček,Šípková růženka a Labutí jezero/ vyniká především v hudbě symfonické /6 symfonií: vyniká 4.,5.a 6./ a komorní /kvartet D-dur/.Dnešní hudební věda zbývá úkol podrobně zhodnotit především lidové a monumentalisující prvky v Čajkovského tvorbě,aby byl korigován názor, vidět v Čajkovském z daleko největší části skladatele nálad pesimistických a melancholických,jak se to dosud tradovalo.

Obr. 15: Ukázka z Pečmanova průvodního slova k abonentnímu koncertu Symfonického orchestru brněnského rozhlasu, [1953], ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

z díla Roberta Schumanna (výběr z písní a klavírního cyklu *Karneval*, op. 9), účinkovali sólista Janáčkovy opery Václav Halíř a klavíristka Olga Petráňová.

Nejpozději v roce 1954 tvořil Pečman také průvodní texty do tištěných programů cyklů abonentních koncertů Československého rozhlasu Brno[179] a také průvodní slova ke koncertům. O tom, jak vypadala Pečmanova průvodní slova, vždy pečlivě připravená a napsaná na psacím stroji, se můžeme přesvědčit díky ukázce z dochovaného nedatovaného průvodního slova k abonentnímu koncertu Symfonického orchestru brněnského rozhlasu.[180] Od roku 1959 nalézáme Pečmanovo jméno pod doprovodnými texty programů koncertů pořádaných Kruhem přátel hudby, který byl oficiálně nazýván „návštěvnickou obcí Parku kultury a oddechu v Brně".

Rudolf Pečman jako hudební popularizátor na letních rekreacích ve Vysokých Tatrách

Soubor Pečmanových pozdravů z Vysokých Tater adresovaných rodičům (od roku 1962 pouze mamince) a prof. Janu Rackovi mezi léty 1958 a 1965 svědčí o jeho pravidelném letním hudebním a hudebně popularizačním působení v různých rekreačních střediscích a zotavovnách Vysokých Tater, nejvyššího pohoří tehdejšího Československa. Ačkoli se tento aspekt Pečmanova života na sklonku 50. a v první půli 60. let zdá být na první pohled okrajovým, tvoří významnou součást období, kdy se jeho popularizační činnost začala poznenáhlu setkávat s prací vědeckou a kdy obě dvě Pečmana nezadržitelně vedly až k prvnímu ročníku Mezinárodního hudebního festivalu Brno roku 1966.

Tatry Pečmana okouzlily již jako gymnazistu v roce 1948, kdy navštívil v rámci školního výletu Demänovské jeskyně (srov. pohlednici zaslanou rodičům OP1), a v roce 1949, kdy navštívil tytéž jeskyně, Lomnický štít i Štrbské pleso (OP7–OP9). Avšak první doklady o tom, že do Tater odjel jako člen skupiny umělců majících za úkol přípravu kulturního programu pro ubytované rekreanty, máme k dispozici až z roku 1958, kdy napsal pozdravy Janu Rackovi (JR21) i svým rodičům (OP19 a OP20).

179 V Pečmanově pozůstalosti se dochovaly např. programy k 6. a 7. koncertu XIV. abonentního cyklu Československého rozhlasu v Brně v sezóně 1953/54. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

180 Koncert tohoto orchestru se konal před koncem roku 1955, neboť začátkem ledna roku 1956 vznikla jeho sloučením se Symfonickým orchestrem kraje Brněnského Státní filharmonie Brno.

Po návratu do Brna koncem července 1958 Pečman nelenil a informoval o prázdninovém pracovním pobytu brněnských umělců také širokou veřejnost v Moravském vydání deníku *Práce*. Díky jeho obšírné zprávě, napsané v osobním tónu a poetickém stylu, známe jména účinkujících brněnských umělců i jména autorů provedených děl. Popisované dojmy můžeme díky dochovaným pohlednicím doplnit postřehy z Pečmanových pozdravů domů.

> Odjížděli jsme třináctého července, tentokrát daleko od Brna. Čekal nás krásný čtrnáctidenní pobyt ve Vysokých Tatrách – rekreace ROH. Do Tatranské Lomnice jsme však přijeli přece jen za poněkud jiným úkolem. Jeli jsme hrát, zpívat a recitovat našim rekreantům, kteří hledali v lůně nebetyčných horských velikánů osvěžení po celoroční práci.
> Naše umělecká skupina byla dosti početná. Kromě klavíristy Janáčkovy opery Pavla Kuchaře byli jejími členy pěvci Antonín Jurečka a Václav Halíř (sólisté Janáčkovy opery v Brně), Stanislava Secká (posluchačka JAMU), členka olomoucké opery Danuše Pešková a Karel Kos, člen Divadla železničářů v Brně; Štěpán Zemánek, člen Mahenovy činohry v Brně, doplňoval pěvecké výstupy přednesem monologů a poesie. Zpěvní a hudební čísla pořadu doprovázel odborným průvodním slovem pisatel tohoto článku, recitační výstupy uváděl Jaroslav Vyskočil, který byl organizačním vedoucím zájezdu.
> Jak přijímalo značně různorodé obecenstvo naše pořady? Hudba Mozartova, Rossiniho, Bizetova, Pucciniho, Smetanova, Blodkova, Dvořákova, Musorgského, Čajkovského a Saint-Saensova [sic] spolu s monology a poesií E. Rostanda, F. Šrámka, J. Wolkera, J. Nohy aj. měla značný ohlas, stejně srdečný u českých a slovenských rekreantů jako u členů německých odborů, kteří trávili v Tatrách svou dovolenou. V řadě zotavoven si rekreanti vyžadovali četné přídavky a některá z čísel musela být opakována. Pro nás bylo nejkrásnějším zážitkem sledovat soustředěné tváře rekreantů při poslechu hudby i poesie. Vřelé přijetí a kladná odezva obecenstva na každé z čísel našeho pořadu byla dokladem toho, že tzv. „vážné" umění – je-li odpovědně a pečlivě prováděno – nalezne cestu k srdci posluchačů i v době rekreačního pobytu, kdy bývá zpravidla většina rekreantů soustředěna k odpočinku a pobytu v přírodě – či prostě k příjemnému prožití krásné čtrnáctidenní dovolené.

> A nakonec alespoň několik řádků díků našemu Revolučnímu odborovému hnutí: prostředí k rekreaci je opravdu vzorné, strava výtečná. Na takový pobyt se nezapomíná, zvláště probíhá-li v prostředí tak srdečném a přátelském jako v Tatranské Lomnici či okolních zotavovnách. Kdo z nás by si nepřál, aby se takovýto pobyt znovu a znovu opakoval?[181]

Z dopisu adresovaného z tohoto pobytu Janu Rackovi (JR21) i z některých pozdravů rodičům z pozdějších let je patrné, že svůj pobyt skutečně pojímal jako pracovní a využíval volných chvilek (zvláště bylo-li deštivé počasí) k muzikologické práci. Pokud ale počasí přálo, rád podnikal horské túry.

O rok později referoval Pečman do deníku *Práce* již stručněji. Přesto prozradil mnohé o průběhu pobytu i tematickém zaměření prezentovaného programu:

> Stejně jako vloni zúčastnili se i letos někteří brněnští umělci zájezdu do Vysokých Tater, aby zde skoro každodenně v rozsahu čtrnácti dnů uspořádali umělecké pořady. Tak slyšeli rekreanti ROH ve všech hlavních zotavovnách Vysokých Tater pořad umělecké skupiny členů Hanácké obce v Brně pod názvem „S písní kolem světa". Hodnotný a úspěšný program přednesli H. Supová, Vl. Hruda (člen zpěvohry St. divadla v Brně), K. Kos a H. Stonavská, pásmo uváděli Vl. Hruda a Jar. Vyskočil. – Poté se zúčastnila uměleckého zájezdu druhá skupina, jež se zaměřila na vážnější pořad operních árií, písní, monologů a básní. V ní účinkovali A. Jurečka a V. Halíř (sólisté Janáčkovy opery), S. Secká, H. Supová a P. Kuchař (člen Janáčkovy opery), instrumentální sóla na hoboj hrál Fr. Svoboda z orchestru brněnské opery. Recitoval Š. Zemánek, člen Mahenovy činohry, pořad uváděl prom. hist. Rud. Pečman, asistent fil. fakulty v Brně. Pořady obou skupin se setkaly s mimořádným zájmem rekreantů.[182]

Z tohoto pobytu se zachovala série pozdravů adresovaných rodičům (OP24–OP28). Tyto letní pracovní pobyty ve Vysokých Tatrách se staly nedílnou součástí Pečmanova prázdninového programu až do poloviny 60. let (srov. JR34, JR37, JR45 a JR54 a OP36,

181 PEČMAN, Rudolf. S hudbou, zpěvem a poesií mezi rekreanty. *Práce*, roč. 14, 25. 7. 1958, č. 176, s. 5. Podepsán prom. hist. Rudolf Pečman, Brno.

182 -rp- [= PEČMAN, Rudolf]. Brněnští umělci rekreantům. *Práce*, roč. 15, 12. 8. 1959, č. 191, s. [4].

OP37, OP41–OP44, OP53–OP59, OP65–OP67 a OP75). Potom, jak se domníváme, musely ustoupit každoročním intenzivním přípravám brněnského hudebního festivalu, který se konal vždy v časném podzimu. Od té doby musel Pečman, pracující po dobu akademického roku vědecky i pedagogicky na Filozofické fakultě MU, obětovat přípravám festivalu celé prázdniny, jak se sám vyjádřil v jednom z dopisů Janu Rackovi (JR87). Z obou Pečmanových novinových zpráv z let 1958 a 1959 také vyplývá, že se v rámci programů pro rekreanty angažoval pouze jako přednášející odborník a již nikoli jako houslista.

Obr. 16: Hromadný snímek účinkujících ve Vysokých Tatrách roku 1959 (Rudolf Pečman pátý zprava), ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pobyty v Tatrách znamenaly pro Pečmana i pro účinkující umělce vítanou příležitost k pobytu v horách, který v té době nebyl, alespoň co se týče dostupnosti míst v rekreačních zařízeních, takovou samozřejmostí jako dnes. Účastí na této akci umělci zároveň splnili požadavek vládnoucího režimu na společenskou angažovanost a na vykazování kulturně-politické činnosti v souladu s propagovanou ideologií.

Vědecká činnost Rudolfa Pečmana v 50. letech

Rudolf Pečman hudebním folkloristou (1951–1955)

Doba Pečmanových vysokoškolských studií byla zároveň jedinou etapou v jeho životě, kdy se hlouběji zabýval hudební folkloristikou. Již jsme zmínili, že díky úzkým kontaktům muzikologů a etnologů v rámci jedné katedry k sobě představitelé těchto oborů měli lidsky velmi blízko; navíc Pečmanův spolužák a blízký přítel Jaromír Gelnar si za svůj druhý obor vybral právě folkloristiku. Svou roli hrál v tomto ohledu i fakt, že výzkum lidové hudby byl v té době z ideologického hlediska velmi žádoucí a vládnoucím režimem podporovaný. Setkání s folkloristikou zprostředkoval Pečmanovi hned v prvním ročníku studia muzikolog Karel Vetterl. Již na podzim roku 1950 byl Pečman angažován do sběru lidových písní na Hrozenkovsku.

> Zdráhal jsem se zapisovat melodie písní, protože jsem v tom neměl pražádné zkušenosti. […] Ale nakonec jsem žádosti Karla Vetterla a kolegyně [Zdeny] Jelínkové vyhověl.
> Na jaře roku 1951 jsem vyjel na Hrozenkovsko. Mým úkolem bylo zapisovat písně přímo na první poslech (texty zaznamenával kolega Měrka, tehdy posluchač lékařské fakulty). Nemusím připomínat, že pro mne to byl úkol nemalý. Tehdy se ještě písně zapisovaly jen podle náslechu. Magnetofonových pásů nebylo, existovaly (sporadicky) pouze „drátové" magnetofony, které jsme ovšem neměli k dispozici. Pro kontrolu jsem si s sebou vzal housle; to proto, abych přesně zachytil absolutní výšku zpívaných melodií (což kdyby mě můj sluch vypověděl poslušnost?). Hrozenkovsko jsme s kolegou Měrkou prošli důkladně.

> A tak se stalo, že naše zápisy se dostaly do sbírky tehdejšího Kabinetu pro lidovou píseň ČSAV (pobočka v Brně). Po letech s nimi pracoval Karel Vetterl, když připravoval svou publikaci *Lidové písně a tance z Valašskoklobouck*a. Hudebním folkloristou jsem se však nestal, i když jsem několik let poté ještě zapisoval písně na Dačicku. Přes lidovou píseň jsem se však úže dostal ke Karlu Vetterlovi, který se mnou o zápisech diskutoval. [183]

Na druhém sběru lidových písní v okolí Dačic a Telče v létě roku 1956 spolupracovala s Pečmanem studentka muzikologie Sylva Obenrauchová. O postupu práce informoval Pečman Jana Racka v dopise z 21. července 1956 (srov. JR14 a pozdrav ze Studené JR13).

Za pozdní dozvuk Pečmanova „folkloristického období" můžeme v jistém smyslu považovat studii *Lidové taneční motivy v Pogliettiho suitě Rossignolo*, kterou v roce 1960 věnoval své matce Otilii Pečmanové k šedesátinám. [184] Bylo to poprvé, kdy Pečman upřel svou pozornost k některému z císařských dvorních hudebníků působících ve Vídni v době vrcholného baroka. Alessandro Poglietti, dvorní varhaník císaře Leopolda I., se stal také prvním ze skladatelů 17. století, kteří se ocitli v Pečmanově zorném poli, a snad jediným, který nebyl výhradně specializován na houslový repertoár a neproslul jako operní skladatel. Studie je zároveň první z nemnoha Pečmanových statí, ve kterých se věnuje tvorbě pro klávesové nástroje.

Výzkum hudebnin na kůru farního kostela ve Frýdku v létě roku 1955 a s ním spojené publikace

Těsně před svým nástupem na univerzitu do funkce asistenta Semináře hudební vědy začal Rudolf Pečman pracovat na více vědeckých úkolech zároveň. Své výzkumy prováděl jako stipendista Českého hudebního fondu. Nejvýznamnějším z těchto úkolů byl bezpochyby pramenný výzkum na kůru farního kostela ve Frýdku v červenci a srpnu roku 1955.

---

183 PEČMAN, Rudolf. *Karel Vetterl jako hudební historik a muzikolog*. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana, s. 1. Srov. též PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 91–92.

184 PEČMAN, Rudolf. Lidové taneční motivy v Pogliettiho suitě Rossignolo: Své matce k šedesátinám. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1960, roč. 9, F4, s. [47]–60. Strojopis článku se nachází v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

> Z podnětu Československého hudebního slovníku (konkrétně univ. doc. dr. Bohumíra Štědroně) podnikl jsem v srpnu 1955 hudebně historický výzkum na kůru farního kostela ve Frýdku. Podařilo se mi doplnit výsledky předchozího výzkumu prof. Jiřího Siblíka z roku 1954 o některé nálezy českých pastorel, jmenovitě od Josefa Preisse.[185]

Výzkum byl součástí širšího výzkumného záměru na zmapování pramenů k dějinám hudby na Ostravsku, potažmo v celém Slezsku. Na jeho realizaci se podíleli především brněnští univerzitní muzikologové v čele s Bohumírem Štědroněm a s nimi spřátelení etnologové, především Jaromír Gelnar, který byl členem redakce časopisu *Radostná země* zaměřeného na výzkum historie a kultury českého Slezska.[186]

Hudební archiv frýdeckého kůru byl objeven několik let před tímto Pečmanovým výzkumem, a sice již roku 1947 při předávání matričních knih, „v zapomenuté a jiným nábytkem zastavěné skříni ve výklenku kůru".[187] V červenci roku 1954 se jeho odborného průzkumu ujal Jiří Siblík a tehdejší frýdecký ředitel kůru, skladatel a někdejší absolvent Janáčkovy Varhanické školy v Brně Vít Kment (nar. 1894, zem. 27. října 1954).[188] Ještě téhož roku napsal Jiří Siblík o archivu krátkou stať do *Slezského sborníku*.

První zprávy o výsledcích výzkumu sdělil Pečman zcela spontánně v dopise adresovaném dne 20. července 1955 Zdeňku Zouharovi do Brna:

> Já budu do konce srpna doma. Dělám ve Slezsku hudebněhistorický výzkum pro Čs. hudební slovník (Černušák – Štědroň). Hrabu se v archivech a snažím se najít neznámá jména a skladby. Pak z materiálu zpracovávám nová hesla. Víš, není to zrovna příjemná práce: polykat kilogramy prachu nakupeného staletími. Výsledky však nejsou tak špatné. Tak na příklad na frýdeckém kůru (farní kostel) jsem objevil asi 20 nových

185 PEČMAN, Rudolf. Ke skladebnému stylu Amanda Ivanschitze. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1958, roč. 7, F2, s. [39]–43.

186 Rozsáhlou stať na téma dějin hudby ve Slezsku včetně zmapování pramenného výzkumu (do roku 1954) napsal Jan Racek. Viz RACEK, Jan. Problémy a úkoly slezské hudební historiografie. *Slezský sborník*, 1954, roč. 52, č. 1–2, s. 1–22.

187 SIBLÍK, Jiří. Hudební archiv na frýdeckém kostelním kůru. *Slezský sborník*, 1954, roč. 52, č. 4, s. 555 (poznámka pod čarou).

188 Tyto informace uvádí Jiří Siblík. Vít Kment byl synem Jana Kmenta (nar. 1860), taktéž ředitele kůru ve farním kostele ve Frýdku, v letech 1882–1890 učitele varhanní hry a zpěvu na Varhanické škole Leoše Janáčka v Brně. Srov. KUNDERA, Ludvík. *Janáčkova varhanická škola*. Velehrad, Olomouc 1948.

jmen, vesměs krajových. Zajímavé jsou také přínosy k otázce slezských pastorel 18. století. Asi 30–40 kusů. Většinou od jakéhosi Josefa Preise. Myslím, že celý materiál zpracuji pro Slezský sborník v článku „Pastorely na frýdeckém kůru".[189]

Pečmanův výzkum se roku 1955 dočkal také publicity, i když provázené poněkud nepříjemnou epizodou týkající se otázky původnosti jeho výzkumu. Ve své první zprávě o nálezech českých pastorel na frýdeckém kůru, kterou Pečman pod názvem *Nález neznámých českých pastorel* a pod šifrou „rp" uveřejnil v časopise *Hudební rozhledy*, se čtyřiadvacetiletý čerstvě diplomovaný muzikolog vyjádřil poněkud nediplomaticky. Hned v první větě totiž de facto připsal veškeré zásluhy o objev těchto hudebnin sobě a navíc označil autora oněch nalezených pastorel, ředitele frýdeckého kůru Josefa Preisse, za dosud neznámého skladatele, ačkoli o něm již rok předtím psal objevitel hudebnin Jiří Siblík:

> Nalezl je Rudolf Pečman, asistent hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty MU v Brně[190] na kůru farního kostela ve Frýdku. Stalo se tak při hudebně historickém průzkumu Ostravska, který se rozvíjí v rámci příprav Čs. hudebního slovníku. Jde o několik zajímavých ukázek české pastorelové tvorby z poslední třetiny 18. století s českým textem. Z autorů pastorel je nejpozoruhodnější dosud zcela neznámý Josef Preiss, který byl ve Frýdku ředitelem kůru. Jeho životní data se nepodařilo zjistit. Vedle anonymních pastorel se na frýdeckém kůru setkáváme se jmény skladatelů Navrátila, Kratochvíla aj. Skladby jsou psány na český text (S výraznými nářečními znaky slezskými), s výjimkou vstupního „Gloria in excelsis Deo". Jejich skladebná faktura je ve stylu haydnovsko-mozartovského klasicismu; melodika je málo typická, objevují se často chyby deklamační. Tyto znaky skladebného diletantismu jsou dokladem malého školení skladatelů. – Nalezené skladby dokazují, že frýdecký hudební život na kůru v 18. století byl ještě ryze český; ke germanisaci repertoáru dochází až skoro o sto let později. Pastorely jsou zajímavým příspěvkem k dějinám české hudby ve Slezsku.[191]

---

189 Dopis Rudolfa Pečmana Zdeňku Zouharovi, 20. 7. 1955, archiv Zdeňka Zouhara.

190 V době výzkumu na frýdeckém kůru ještě Pečman asistentem nebyl, k jeho jmenování do této funkce došlo až 15. 9. 1955.

191 [PEČMAN, Rudolf]. Nález neznámých českých pastorel. *Hudební rozhledy*, 1956, roč. 9, č. 3, s. 126.

Avšak Jiří Siblík, dotčen tím, že mu Pečman upřel zásluhy o prvenství, považoval za správné uvést hned v následujícím čísle časopisu věci na pravou míru. Připomněl, že archiv na kůru farního kostela ve Frýdku a tamních českých pastorel objevil v červenci 1954 a téhož roku jej popsal v již výše zmíněném článku uveřejněném ve *Slezském sborníku*, kde také analyzoval „nejzávažnější pastorelu" z tohoto archivu, a to českou *Pastorellu* Josefa Preisse z roku 1820. „Ze zprávy R. Pečmana není jasné," uvádí Jiří Siblík, „kolik skladeb našel (pastorely či mše!), ale je jisté, že je mohl pouze doplnit, nikoliv objevit."[192]

Krátká zpráva o nálezu na frýdeckém kůru se koncem prosince roku 1955 dostala i do deníku *Práce*, kam Pečman pravidelně přispíval svými recenzemi na brněnské koncerty a hudební pořady. V rubrice „Brněnské zajímavosti" ve zprávě s názvem „Zajímavý objev pracovníka brněnské univerzity" čteme:

> Při hudebně historickém průzkumu Ostravska pro připravovaný Čs. hudební slovník bylo objeveno na kůru farního kostela ve Frýdku několik neznámých vánočních skladeb. Nalezl je Rudolf Pečman, asistent hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty brněnské university. Jde o několik typických ukázek českých vánočních pastorel z druhé poloviny 18. století s českým a latinským textem.[193]

Ačkoli si tedy Rudolf Pečman nemohl připsat objevitelské zásluhy, byl rozhodně prvním, kdo v 50. letech podrobněji analyzoval frýdecký repertoár či, lépe řečeno, vybrané skladby. Siblíkův krátký odstavec věnovaný v jeho výše citovaném článku ve *Slezském sborníku Pastorelle* Josefa Preisse, který byl doplněn krátkou hudební ukázkou, totiž není při nejlepší vůli možné nazvat analýzou. Nicméně v první části svého článku podal Siblík základní charakteristiku sbírky jako celku a poukázal na základě složení jejího repertoáru na styky hudebníků frýdeckého farního kostela s piaristy.

Pečman se naopak nedíval na sbírku jako celek, a to ani z hlediska případných hudebnětopografických souvislostí zohledňujících možný směr migrace repertoáru a jeho složení, nepopsal titulní listy rukopisných hudebnin ani si nevšímal jiných znaků jako

192 SIBLÍK, Jiří. Ještě k nálezu neznámých českých pastorel. *Hudební rozhledy*, 1956, roč. 9, č. 8, s. 347.

193 Zajímavý objev pracovníka brněnské univerzity. *Práce*, 31. 12. 1955, roč. 11, č. 315, s. 8.

např. starých signatur, jak by to na jeho místě učinil Bohumír Štědroň.[194] Vybral si pouze několik děl k hloubkové analýze, aby na jejím základě zjistil, že skladby z frýdeckého kůru nedosahují úrovně tehdejších velkých mistrů. Již tehdy pohlížel na hudebniny jinou optikou, spíše hudebně-estetickou než očima pramenného badatele, archiváře či muzejníka. Tímto Pečmanovu práci rozhodně nezatracujeme; je nutné si totiž uvědomit, že znalost moravských hudebních sbírek byla v 50. letech na zcela jiné úrovni nežli dnes a že Pečmanova hodnoticí kritéria („českost" a „lidovost" repertoáru) byla vlastní i Bohumíru Štědroňovi.

Z Pečmanova „frýdeckého" výzkumu vzešly v letech 1958–1959 celkem tři studie: *Ke skladebnému stylu Amanda Ivanschitze*,[195] *Vánoční moteto Františka Navrátila*[196] a *Originální rukopisy českých pastorel Josefa Preisse*.[197]

Bylo to poprvé a také naposledy, co Pečman nejen (spolu)objevil, ale na místě objevu také podrobně zkoumal kostelní hudební sbírku a co se zabýval do té doby neznámými skladateli působícími, nebo alespoň přítomnými prostřednictvím repertoáru, v českých zemích v 18. a na počátku 19. století. Jeho výzkum z roku 1955 i předchozí výzkum Jiřího Siblíka z roku 1954 zůstaly již navždy zapsány do historie výzkumu českých pastorel, jehož hlavní postavou byl v celostátním měřítku Jiří Berkovec[198] a po něm také brněnský muzikolog a Pečmanův vrstevník Jan Trojan.

Naplnění bohužel nedošly Pečmanovy plány na vánoční provedení pastorel v místeckém kostele. Na tištěném programu 8. ročníku festivalu Janáčkovo hudební Lašsko, který se konal v září roku 1955, se dočteme, že dne 26. prosince 1955 budou v chrámu sv. Petra a Pavla v Místku provedeny „České lidové pastorely XVIII. stol.". Mělo to být „první provedení nově objevených skladeb (na kůru farního kostela ve

194 Soudíme tak na základě Štědroňova popisu hudební sbírky augustiniánů v Brně, publikovaného roku 1943, která právě tyto výše uvedené skutečnosti zohledňuje.

195 PEČMAN, Rudolf. Ke skladebnému stylu Amanda Ivanschitze.

196 PEČMAN, Rudolf. Vánoční moteto Františka Navrátila. *Slezský sborník*, 1959, roč. 57, č. 4, s. 457–479. Desetistránkový strojopis téhož článku, který byl předlohou k jeho tištěné verzi, se nachází v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Zkoumaný pramen: NAVRÁTIL, [František]. *Mottetto Natale ex Turba Rustica: a Canto, Alto. Tenore, Basso, Violinis 2, Tuba Ex B con Organo*, 1771. Rukopis byl tehdy uložen, dle Pečmanova článku, ve Slezském ústavu ČSAV v Opavě. Dnes uchován v ODH MZM, sign. A 57.970.

197 PEČMAN, Rudolf. Originální rukopisy českých pastorel Josefa Preisse. *Radostná země*, 1959, roč. 9, č. 4, s. 97–101.

198 Berkovec zmínil Siblíka a Pečmana roku 1987 ve své syntetizující monografii: srov. BERKOVEC, Jiří. *České pastorely*. Praha: Editio Supraphon, 1987, s. 124.

Frýdku) zapomenutých místních autorů". Za řízení Rudolfa Pečmana měl účinkovat komorní orchestr, ženský sbor pěveckého odboru Leoš Janáček ZK Sfinx ve Frýdlantě nad Ostravicí a blíže nespecifikovaní posluchači AMU z Prahy, patrně jako sólisté. Toto provedení však nakonec zmařily komunistické úřady.

Výsledků svého letního frýdeckého výzkumu z roku 1955 si Pečman velmi považoval i s odstupem půlstoletí:

> Řadu hudebnin, které již nezajímaly nikoho, jsem tehdy objevil. Na veřejnost se dostal například Josef Preiss i se svými česko-německo-polsko-latinskými pastorelami, z nichž některé jsem připravil pro provedení na místeckém kůru, ale nedošlo k němu (měl jsem být dirigentem produkce), protože stranické orgány akci považovaly „za veřejnou podporu církve" a zakázaly ji. O Preissových pastorelách jsem alespoň napsal studii do Radostné země 1959. Na kůru jsem zachytil také dosud neznámou kompozici řádového skladatele 18. století, Slovince Amanda Ivanschicze, o níž jsem pak psal ve Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, F2/1958 a maně jsem tak navázal i na orientaci bývalého semináře Vladimíra Helferta, který Ivanschiczovi (Ivanschitzovi) rovněž věnoval pozornost."[199]

Na památku zůstal Pečmanovi soubor rukopisných hudebnin frýdecké provenience, který byl po jeho smrti nalezen v pozůstalosti. Pečman patrně hodlal dále pracovat na výzkumu těchto skladeb, spartovat je či provést, k čemuž ale již nedošlo.[200]

Dodejme, že od Českého hudebního fondu dostal Pečman za tento výzkum v září roku 1955 vyplacené stipendium ve výši 367 Kčs (z toho 300 Kčs za práci a 67 Kčs za úhradu výloh).[201]

---

199 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně, s. 41.

200 Tyto hudebniny z frýdeckého kůru pocházející z prvních desetiletí 18. století byly autorkou tohoto textu roku 2011 zaevidovány a včleněny do sbírek ODH MZM, sign. A57.965–A57.982.

201 Průvodní dopis ČHF ke smlouvě o tvůrčím závazku týkajícím se vytvoření monografie o Osvaldu Chlubnovi (viz níže), 19. 9. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

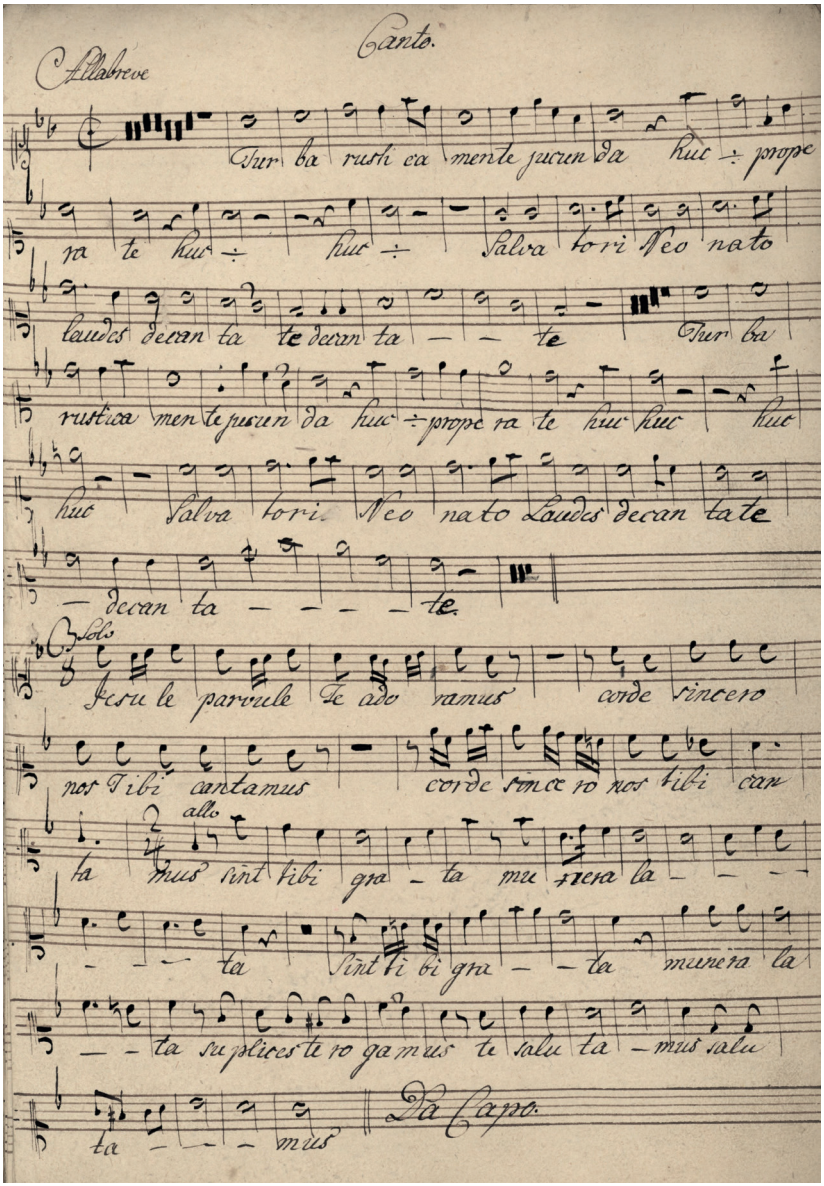

Obr. 17: NAVRÁTIL, [František]. Mottetto Natale ex Turba Rustica, 1771, ODH MZM, sign. A 57.970.

Profil skladatele Osvalda Chlubny – neuskutečněný publikační záměr

Spojení Rudolfa Pečmana s výzkumem života a díla skladatele Osvalda Chlubny se nám s odstupem času a při znalosti Pečmanovy hlavní odborné orientace na hudbu starších období jeví být poněkud překvapujícím, nicméně v období svých muzikologických začátků se Pečman potkal i s tímto tématem. Zmínili jsme, že Bohumír Štědroň chtěl mít z Rudolfa Pečmana janáčkovského badatele, což nevyšlo. Tušíme však, že za výběrem tématu vzešlého z okruhu tvorby Janáčkových žáků mohl stát právě on. Snad doufal (ale to se již dostáváme do roviny spekulací), že tímto tématem i výzkumem frýdeckých pastorel Pečmana přece jen získá pro hlubší pramenný výzkum a že se mu podaří již tehdy rozkošatělého mladého hudebního estetika zkáznit a „posadit do věže ze slonové kosti". Projekt publikace o Osvaldu Chlubnovi nakonec ze zatím neznámých důvodů nakonec nevyšel. Ani Pečman se k této krátké kapitole své vědecké práce již nikdy nevrátil a nezmínil ji ani ve svých pamětech. Problém mohl představovat už pouhý fakt, že šlo o žijícího skladatele s ještě nezavršeným dílem. Navíc by bylo bývalo v 50. letech zcela jistě nutné zamlčet některé velmi choulostivé reálie z nedávné doby, kdy po komunistickém puči v únoru 1948 přebírali dohled nad (nejen) kulturními institucemi lidé oddaní režimu, kteří ve svých funkcích ještě roku 1955 setrvávali. Pečman na tento problém skrytě naráží v dopise Rackovi (JR11), který se týká Chlubnova postoje ke Svazu československých skladatelů.

Otázkou zůstává, zda si Pečman toto téma zvolil sám, či zda je přijal z existenčních důvodů. V době mezi ukončením studia v lednu roku 1955 (vysvědčení o jeho státní závěrečné zkoušce pochází z 31. ledna) a přijetím na místo asistenta od 15. září byl Pečman bez trvalého pracovního poměru. Vyučoval nadále na Vyšší hudební škole v Kroměříži a v Semináři hudební vědy na Filozofické fakultě vypomáhal za „nepatrnou odměnu 100 Kč měsíčně". Na překlenutí několika měsíců mezi ukončením studia a nástupem do pracovního poměru na fakultu (který ovšem zatím neměl jistý) mu to patrně stačilo, ovšem finanční přilepšení mu tehdy jistě přišlo vhod.

Úkol napsat monografickou práci o Chlubnovi mu Jan Racek a Bohumír Štědroň písemně zadali 1. dubna. Hned 6. dubna oslovil Pečman Český hudební fond s žádostí o tvůrčí stipendium s plánem dokončit knihu do konce dubna 1956.[202] Racek a Štědroň

202 Žádost Rudolfa Pečmana ČHF, 6. 4. 1956, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

přiložili k této žádosti společné doporučení. V něm uvedli čtyři důvody, proč svěřili práci na monografii právě Pečmanovi:

1. Brněnská hudebně vědecká škola věnovala dosud profil jen skladatelům V. Petrželkovi (L. Firkušný) a J. Kvapilovi (L. Kundera).[203]
2. Ačkoliv O. Chlubna patří do téže generace a zaujímá v české hudební tvorbě významné místo, nebyla dosud zhodnocena jeho tvorba žádnou větší studií.
3. R. Pečman by mohl napsat profil O. Chlubny v rozsahu asi 100 stránkové knížky s přílohami. Jeho práce může být ukončena do jednoho roku.
4. Podepsaní jsou přesvědčeni, že R. Pečman, který se již uplatňuje studiemi v Hudebních rozhledech a úspěšně absolvoval diplomní prací, je dobře kvalifikován k zvládnutí profilu O. Chlubny. Proto doporučují jeho žádost ke kladnému vyřízení.[204]

Dne 15. září 1955 vystavil Český hudební fond Pečmanovi smlouvu o tvůrčím závazku, ve které jej na základě jeho žádosti pověřil sestavením monografie o Osvaldu Chlubnovi s názvem *Profil skladatele O. Chlubny*, s tím, že Pečmanovi bude na dobu práce vyměřeno stipendium. Pečman, který od podání žádosti v dubnu 1955 na textu nepracoval a očekával nejprve uzavření písemné smlouvy, žádal o odklad termínu odevzdání práce do konce září roku 1956. Výbor ČHF mu vyhověl s tím, že stipendium poskytne do konce roku 1955, kdy má Pečman předložit výsledek své dosavadní práce, a poté má být rozhodnuto o případném prodloužení stipendia.[205] Pečman s těmito podmínkami souhlasil, neboť dne 30. září smlouvu podepsal. Bylo mu v ní přiznáno do konce roku 1955 stipendium 1.500 Kčs (vyplácených po 500 Kčs za měsíc).[206] Dne 20. října oznámil Pečmanovi Svaz československých skladatelů, že ustanovil konzultantem práce na monografii o Chlubnovi Zdeňka Blažka, se kterým se má Pečman co nejdříve spojit.[207] Podle smlouvy s ČHF mu měl Pečman podávat pravidelně zprávy o postupu práce.

---

203 Monografie Zdeňka Zouhara o Janu Kuncovi vyšla teprve roku 1960.

204 Doporučení adresované Janem Rackem a Bohumírem Štědroněm ČHF, 6. 5. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

205 Dopis ČHF Rudolfu Pečmanovi, 27. 9. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

206 Smlouva o tvůrčím závazku mezi ČHFv Praze a Rudolfem Pečmanem, podepsaná dne 30. 9. 1955 Rudolfem Pečmanem a za ČHF K. Šromem a J. Kalašem, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

207 Dopis Svazu Československých skladatelů Rudolfu Pečmanovi, 20. 10. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Zprávy o jeho práci na chlubnovské studii nacházíme pouze v dopise Janu Rackovi z 24. listopadu 1955 (srov. JR11),[208] díky kterému víme, že Pečman spolupracoval při sběru materiálů na tuto monografii přímo s Osvaldem Chlubnou. Knihu však Pečman nikdy nedokončil a téma výzkumu skladatelského díla Osvalda Chlubny převzala v druhé polovině 50. let jeho bývalá spolužačka Milena Černohorská.[209]

Bohuslav Martinů, Leoš Janáček a hesla pro Československý hudební slovník

V srpnu roku 1955 byl Pečman, který právě prováděl výzkum hudebnin na frýdeckém kůru, osloven Zdeňkem Zouharem, skladatelem, sbormistrem a již tehdy předním brněnským propagátorem díla Bohuslava Martinů, aby pro chystaný sborník vzpomínek a studií ke skladatelovým 65. narozeninám vytvořil studii na téma „jevištní dílo Bohuslava Martinů na brněnské scéně". Termín pro vytvoření textu byl velmi krátký, neboť Martinů slavil polokulaté narozeniny 8. prosince 1955. Protože však Pečmana na podzim čekala práce na monografii o Chlubnovi, tvorba několika slovníkových hesel pro vznikající Československý hudební slovník osob a institucí, dále studium frýdeckých pastorel pro jejich zamýšlené provedení a k tomu ještě povinnosti na katedře a také koncertní a přednášková činnost, rozhodl se, že svou první studii o díle Bohuslava Martinů zaměří na skladbu, kterou znal jako houslista. Byla jí *Serenáda č. 2 pro dvoje housle a violu* (H. 216):

> Pro krátkost termínu k odevzdání studie nebyl jsem z pracovních i jiných důvodů schopen včas zpracovat roztroušený historický pramenný materiál, a proto jsem se po domluvě s redaktorem tohoto sborníku rozhodl, že napíši stať se zaměřením na některou z malých komorních forem B. Martinů. Proč jsem právě sáhl k rozboru II. serenády pro dvoje housle a violu, je vysvětlitelné m. j. tím, že ji sám podrobně znám z vlastního praktického provozování.[210]

---

208 Dopis citován *in extenso* na s. 240–241.

209 Její monografie o Chlubnovi rovněž nebyla vydána a v současnosti je považována za ztracenou. Srov. PAŠEK, Martin. *Osvald Chlubna: Smyčcový kvartet č. 1 g-moll, op. 21: monografie díla* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 8. Milena Černohorská vydala pouze studii o Chlubnově písňové tvorbě; srov. ČERNOHORSKÁ, Milena. Písňová tvorba Osvalda Chlubny. *Časopis Moravského musea: Vědy společenské*, 1959, roč. 44, s. 179–192.

210 ZOUHAR, Zdeněk, ed. *Bohuslav Martinů: Sborník vzpomínek a studií.* Brno: Krajské nakladatelství, 1957, s. 73.

Až poté se Pečman dostal také k Leoši Janáčkovi, s jehož životem a dílem se více či méně konfrontovali všichni významní brněnští muzikologové počínaje Vladimírem Helfertem. Ačkoli pocházel ze stejného kraje a jako gymnazista premiéroval *Ukvalské písně*, nikdy se (k velké lítosti Bohumíra Štědroně) nezabýval Janáčkovým dílem do hloubky a dával přednost Bohuslavu Martinů, jak později uvedl ve svých pamětech.

> Mé aktivity směřující k Janáčkovi nebyly tak intenzivní, což možná bylo dáno mj. tím, že kdysi před léty jsme si na katedře jaksi rozdělili své úkoly. Zatímco sféra zájmu J. Vysloužila směřovala k Janáčkovi, měl jsem se já věnovat hlavně Martinů. Ale to jsou samozřejmě měřítka vnější. Leč Martinů mě přitahoval proto, že bylo třeba stále bojovat o jeho dílo, že bylo třeba nově a nově osvětlovat jeho život. U Janáčka tomu bylo jinak. Měl již gildu bojovníků, znalců jeho díla, jimž jsem se mohl vyrovnat. A také mé janáčkovské stati mají přece jen příležitostný charakter, ač například o Šárce nebo o Věci Makropulos jsem uveřejnil i podstatnější studie.[211]

Pečmanova stať o Janáčkově opeře Šárka vznikla právě v době jeho muzikologických začátků, roku 1958.[212] Uveřejnil ji, stejně jako dvě ze svých statí o frýdeckých hudebninách, ve *Slezském sborníku*, který brněnským muzikologům poskytoval vítanou možnost k publikování jejich studií v době, kdy ještě neexistovaly oborové časopisy *Hudební věda* a *Opus musicum* ani sborníky z kolokvií při brněnském hudebním festivalu (který Pečman spoluzaloží až roku 1966). K dispozici nebyla ani samostatná hudebněvědná řada *Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity* (dnes časopis *Musicologica Brunensia*), pouze řada uměnovědná; rovněž muzikologický časopis Univerzity Palackého *Musicologica Olomucensia* byl založen teprve v 60. letech 20. století.

Znalost Janáčkova hudebně-dramatického díla a postupné prosazování děl Bohuslava Martinů na brněnské scéně počátkem 60. let poskytne Pečmanovi roku 1964 příležitost porovnat díla obou českých hudebních velikánů a pronést na toto téma svou první zahraniční přednášku, a to na univerzitě ve východoněmeckém Greifswaldu. To už je však součástí další Pečmanovy životní kapitoly.

---

211 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 263.

212 PEČMAN, Rudolf. Janáčkova opera Šárka. *Slezský sborník*, 1958, roč. 56, č. 4, s. 498–502.

Již bylo zmíněno, že Pečman se podílel také na vzniku *Československého hudebního slovníku osob a institucí*, jehož editory byli Gracian Černušák, Bohumír Štědroň a Zdenko Nováček. Dne 15. září 1955, tedy v den, kdy nastoupil na filozofickou fakultu jako asistent Semináře hudební vědy, dostal od Českého hudebního fondu pověření vypracovat šest hesel k šesti jménům, mezi kterými bylo také jméno Gabriela Štefánka, jeho učitele houslí a hudební výchovy z Místku.[213] Ostatní jména byla tato: Basler J., Basler Lad., Bartoň Pepa, Burejsa E., Kaplan Erich.

213 Dopis ČHF Rudolfu Pečmanovi se seznamem hesel k vypracování, 15. 9. 1956, strojopis, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Rudolf Pečman na konci 50. let: Vstříc nové životní kapitole

Pečman „přednáší přijatelně a poutavě“

Celá druhá polovina 50. let byla pro Rudolfa Pečmana životní etapou znamenající postupný přechod od studentských let, kdy se činnost popularizační přirozeně potkávala a prolínala s činností hudebnickou, k novému životnímu režimu, v němž postupně získávala navrch aktivita vědecká, z níž přirozeně vycházela činnost popularizační. Činnost hudebnická se mezitím vytrácela, až ustala docela. Pečman působil samozřejmě také pedagogicky, toto působení však v naší studii záměrně nerozvádíme, stejně jako práci recenzenta v denním tisku. K povinnostem asistenta přibyly Pečmanovi od roku 1956 povinnosti tajemníka katedry.[214] Po odchodu dosavadního asistenta Přemysla Nováka do Ostravy pověřil Pečmana touto funkcí vedoucí katedry Jan Racek.[215]

Z listopadu roku 1959, tedy z doby, kdy se Rudolf Pečman ucházel o vědeckou aspiranturu na filozofické fakultě, pochází série dochovaných úředních dokumentů, v nichž je hodnocena jeho práce, politické postoje a spolehlivost. Vyplývá z nich, že Pečman byl všude, kde působil, oblíben a uznáván nejen pro své odborné znalosti, ale rovněž pro svou pracovitost, obětavost i smysl pro zodpovědnost.

214 PEČMAN, Rudolf. *Životopis*, 1. 4. 1964, s. 1.

215 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 144; úryvek z Pečmanova textu na s. 223–224.

V redakci deníku *Práce*, kde Pečman působil jako recenzent od roku 1954, si jeho texů velmi cenili, jak vyplývá z dopisu, který zaslal vedoucí redaktor deníku Jindřich Opavský dne 6. listopadu 1959 na Katedru dějin umění FF MU:

> Vážení soudruzi, brněnská redakce Práce oceňuje tímto pomoc s. Rudolfa Pečmana, asistenta Vaší katedry, který je už od roku 1954 stálým spolupracovníkem našeho listu. Přispívá referáty i kritikami z brněnského hudebního života a pomáhá tak k neustálému zvyšování jeho úrovně. Tím spíše, že si všímá a popularizuje rozšiřování hudebního umění mezi mládeží, pracujícími na závodech i od předměstí. Jeho články je možno označit za ideově správné a výchovné, po stránce odborné za vysoce náročné. Oceňujeme i příkladnou obětavost soudruha, který bez ohledu na osobní volno předkládá články včas. Tuto ochotu pro spolupráci s jednou z brněnských redakcí posuzujeme za vzácnou.[216]

Podobně jej oceňovali také zástupci Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, kde pracoval jako vědecký tajemník hudební sekce. Prakticky to znamenalo podílet se na organizaci akcí a vyvíjet vlastní přednáškovou činnost. Zástupkyně krajské organizace této společnosti neopomněla ve svém posudku dodat, že Pečman „patří mezi nejoblíbenější lektory proto, že přednáší přijatelně a poutavě". Navíc, což bylo zvláště oceňováno, patřil Pečman mezi „malý počet pracovníků uměnovědných oborů filosofické fakulty, kteří obětavě – většinou bezplatně – pracují v Čs. společnosti. Proto také byl s. Pečman na konferenci Čs. společnosti v únoru 1959 vyznamenán (s 20 ostatními lektory brněnského kraje), a to za vzornou přípravu Lidové university".[217]

Velmi příznivého posudku se Pečmanovi dostalo ze strany Státní filharmonie Brno.[218]

---

216 Dopis Jindřicha Opavského na Katedru dějin umění FF MU, 6. 11. 1959, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

217 Potvrzení Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, krajské organizace Brno (podepsána Bronislava Gabrielová), 6. 11. 1959, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

218 Pracovní posudek vystavený ředitelstvím Státní filharmonie Brno pro Katedru dějin umění filosofické fakulty brněnské [sic] university (podepsán Emanuel Barša, ředitel), 11. 11. 1959, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Posudek zde otiskujeme vzhledem k obsaženému systematickému výčtu Pečmanových aktivit a s vědomím, že podepsaný E. Barša představuje pro svou oddanost komunistickému režimu v kontextu kulturních dějin Brna velmi problematickou osobnost.

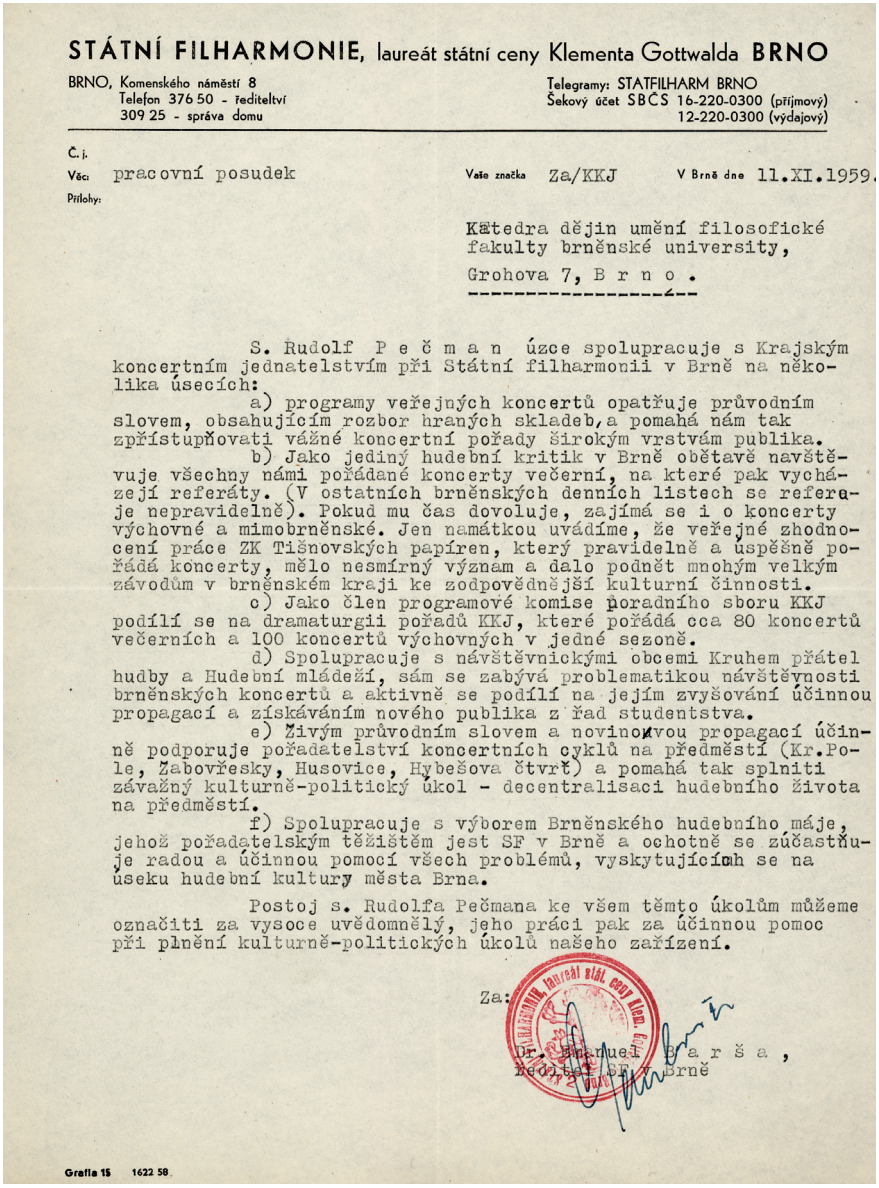

STÁTNÍ FILHARMONIE, laureát státní ceny Klementa Gottwalda **BRNO**

BRNO, Komenského náměstí 8
Telefon 376 50 - ředitelství
309 25 - správa domu

Telegramy: STATFILHARM BRNO
Šekový účet SBČS 16-220-0300 (příjmový)
12-220-0300 (výdajový)

Č. j.
Věc: pracovní posudek
Přílohy:

Vaše značka Za/KKJ V Brně dne 11.XI.1959.

Kátedra dějin umění filosofické
fakulty brněnské university,
Grohova 7, B r n o .

S. Rudolf P e č m a n úzce spolupracuje s Krajským koncertním jednatelstvím při Státní filharmonii v Brně na několika úsecích:

a) programy veřejných koncertů opatřuje průvodním slovem, obsahujícím rozbor hraných skladeb, a pomahá nám tak zpřístupňovati vážné koncertní pořady širokým vrstvám publika.

b) Jako jediný hudební kritik v Brně obětavě navštěvuje všechny námi pořádané koncerty večerní, na které pak vycházejí referáty. (V ostatních brněnských denních listech se referuje nepravidelně). Pokud mu čas dovoluje, zajímá se i o koncerty výchovné a mimobrněnské. Jen namátkou uvádíme, že veřejné zhodnocení práce ZK Tišnovských papíren, který pravidelně a úspěšně pořádá koncerty, mělo nesmírný význam a dalo podnět mnohým velkým závodům v brněnském kraji ke zodpovědnější kulturní činnosti.

c) Jako člen programové komise poradního sboru KKJ podílí se na dramaturgii pořadů KKJ, které pořádá cca 80 koncertů večerních a 100 koncertů výchovných v jedné sezoně.

d) Spolupracuje s návštěvnickými obcemi Kruhem přátel hudby a Hudební mládeží, sám se zabývá problematikou návštěvnosti brněnských koncertů a aktivně se podílí na jejím zvyšování účinnou propagací a získáváním nového publika z řad studentstva.

e) Živým průvodním slovem a novinovou propagací účinně podporuje pořadatelství koncertních cyklů na předměstí (Kr.Pole, Žabovřesky, Husovice, Hybešova čtvrť) a pomahá tak splniti závažný kulturně-politický úkol - decentralisaci hudebního života na předměstí.

f) Spolupracuje s výborem Brněnského hudebního máje, jehož pořadatelským těžištěm jest SF v Brně a ochotně se zúčastňuje radou a účinnou pomocí všech problémů, vyskytujících se na úseku hudební kultury města Brna.

Postoj s. Rudolfa Pečmana ke všem těmto úkolům můžeme označiti za vysoce uvědomělý, jeho práci pak za účinnou pomoc při plnění kulturně-politických úkolů našeho zařízení.

Za:
Dr. Emanuel B a r š a ,
ředitel SF v Brně

Grafia 15 1622 58

Obr. 18: Pracovní posudek Rudofa Pečmana vystavený ředitelstvím Státní filharmonie Brno pro Katedru dějin umění FF MU, 11. listopadu 1959, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Dekretem ze dne 8. prosince 1959 ustanovil tehdejší rektor „University v Brně" (název Masarykova univerzita zatím nebyl oficiálně zrušen, ale nebyl ani oficiálně používán) Theodor Martinec Rudolfa Pečmana „externím vědeckým aspirantem v oboru hudební věda ve specialisaci světové dějiny hudby 18. století se zřetelem k české hudbě, hudební estetika 18. století, na katedře dějin umění filosofické fakulty university v Brně, s nástupem od 1. 12. 1959". Školitelem byl Rudolfu Pečmanovi ustanoven Jan Racek.[219]

Epilog: Soubor Musica nova – přerod umělce v organizátora

Posledním významným Pečmanovým počinem uskutečněným na přelomu 50. a 60. let je založení hudebního souboru Musica nova.[220] Rudolf Pečman již tehdy nebyl veřejně vystupujícím hudebníkem, ale nadchl se pro novou, experimentální hudbu, která se rozvíjela na západ od hranic tehdejšího Československa, kde byla naopak po celá 50. léta fakticky hudbou zapovězenou. Tento hlad po nové hudbě, osvobozené od požadavků tehdy oficiální ždanovské estetiky, sdílel Pečman s profesionálními hudebníky i publikem a můžeme jej vystopovat už v polovině 50. let v Pečmanově zaujetí Bohuslavem Martinů. Spolu s blízkým přítelem, klavíristou Brankem Čuberkou, proto založili soubor Musica nova, kde Pečman působil jako „nehrající člen", plnící především úlohu přednášejícího odborníka a dramaturga.[221] „Já jsem již nebral smyčec do ruky," vzpomínal později, „měl jsem vždy průvodní slovo ke všem koncertům (nejen v Brně, nýbrž po celé republice), vedl jsem administrativu souboru a řídil jsem jeho koncertní provoz."[222] Soubor oficiálně fungoval pod hlavičkou Revolučního odborového hnutí Filozofické fakulty MU.

K členům souboru patřili kromě klavíristy Branka Čuberky také vynikající basklarinetista Josef Horák, který si v následujících letech vybudoval světové renomé, dále flétnistka Oldřiška Vaňharová, violista Richard Kozderka, japonský houslista

219 Dekret o jmenování Rudolfa Pečmana externím vědeckým aspirantem, 8. 12. 1959, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

220 Miloš Štědroň uvádí jako rok založení souboru 1961 (existoval do roku 1964). ŠTĚDROŇ, Miloš. *Josef Berg: Skladatel mezi hudbou, divadlem a literaturou*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 36.

221 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 286.

222 PEČMAN, Rudolf: *Jan Racek: vědec a člověk*, s. 235.

Takeshi Kobayashi a hráč na bicí nástroje Jan Novák. Obsazení se však proměňovalo podle momentální potřeby. V některých číslech také účinkovala pěvkyně Stanislava Secká, kterou již známe jako účastnici letních uměleckých zájezdů do Vysokých Tater. Členem souboru se stal také hudební skladatel a varhaník Zdeněk Pololáník. K prováděným autorům patřili Paul Hindemith, Karlheinz Stockhausen, Pierre Boulez, Bohuslav Martinů, Ernst Křenek, Igor Stravinskij, E. F. Burian aj.[223] Mladí brněnští skladatelé tuto hudbu dychtivě poznávali, nechávali se jí inspirovat a jejich novátorská díla byla pro soubor Musica nova vítaným repertoárem. Byli to např. Pavel Blatný, Leoš Faltus, Alois Piňos, Zdeněk Pololáník či Zdeněk Zouhar.

> Konali jsme oddanou službu moderní hudbě (já jsem byl tehdy nadšen buďto pro starou, nebo pro výlučně moderní, respektive experimentální hudbu) – nic nám nevadilo, že stojíme v opozici proti proudům spojeným s prezentací oficiózního umění tradicionalistického.[224]

Těmito slovy popsal Pečman pozici, v níž se nacházel na konci 50. let – předtím, než coby vědec i organizátor propadl kouzlu „staré opery", a to v podobě děl Händelových, Telemannových či Myslivečkových, a než se opět vrátil k beethovenovské problematice. Snad již tehdy tušil, že jeho snahy o prosazení staré i nové hudby do povědomí kulturní veřejnosti jsou pouze předehrou k bojům, které bude muset ve jménu kvalitní hudby podstoupit za několik let jako tajemník nově etablovaného Mezinárodního hudebního festivalu Brno.

223 ŠTĚDROŇ, Miloš. *Josef Berg: Skladatel mezi hudbou, divadlem a literaturou*, s. 36–40. Rudolf Pečman uvádí pouze Stockhausenův *Kreuzspiel*. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 286.

224 Tamtéž, s. 287.

Rudolf Pečman houslista: od Místeckého kvarteta mladých k Brněnskému vysokoškolskému komornímu souboru

Bez hudby by byl život omylem.

Friedrich Nietzsche

Hudební počátky v Místku (1941–1957)

Praktické provozování hudby mělo, jak jsme již zmínili, pro Rudolfa Pečmana v období jeho studií i v počátečních letech muzikologické dráhy velký význam. Vyzkoušel si práci dirigenta i sbormistra, ale nejdůležitější místo u něj zaujímala hra na housle, a to jak sólová, tak i komorní. Pečman začal hrát na tento nástroj již počátkem 40. let a svůj vrchol v tomto oboru prožil v polovině 50. let jako člen Brněnského vysokoškolského komorního souboru.

Počátky Pečmanovy nedlouhé, zato intenzivní dráhy houslisty je nutné hledat v první půli 40. let v jeho rodném Místku. Tehdy se jako žák chlapecké školy a zároveň žák Gabriela Štefánka v houslové třídě místecké hudební školy scházel v bytě svých rodičů na Čejkově ulici č. 106 se třemi dalšími přáteli, houslistou Lubomírem Kubalákem, violistou Borisem Hajduškem a violoncellistou a učitelem Arnoštem Šustkem, aby společně studovali dostupný repertoár pro smyčcové kvarteto. Rudolf Pečman hrál v této sestavě part druhých houslí. Podrobně o tom píše ve svých pamětech:[225]

225 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 77 a především s. 166–167.

Studovali jsme lehčí kvartety, mezi něž patřily i kvartetní úpravy, které bych dnes naprosto zavrhl. Tak jsme pro kvarteto hrávali jakousi podivnou úpravu Bachovy *Sonáty g moll* pro sólové housle, ale „vrhli" jsme se směle i na Dvořákovy *Cypřiše*. Hráli jsme asi hrozivě, ale poznávali jsme kvartetní literaturu. Když nám našeho odborného učitele Šustka zavřeli do koncentračního tábora, kde posléze podlehl, osiřeli jsme.[226] Vladimír Spěvák nastoupil k violoncellu až později. Ale my jsme chtěli nepřerušovaně hrát a hrát. Měl jsem doma také knihu Mařák–Nopp, *Housle* (Praha, 2. vydání 1941). V ní bylo mnoho údajů nejen o nástroji, nýbrž i o význačných souborech. Věděli jsme, že jedním z nejlepších kvartetních ansámblů je Černého kvarteto s hvězdným violistou Ladislavem Černým, přítelem Hindemithovým. Byl jsem velmi podnikavý. Znali jsme tehdy pouze jedinou skladbu, Dvořákovy *Drobnosti*, která měla obsazení dvou houslí a violy. Tu jsme mohli my sirotci, ochuzení o violoncellistu, s úspěchem hrát. Ale byl to repertoár přece jen chudičký. Lubomíru Kubalákovi, Rudolfu Pečmanovi a Borisi Hajduškovi nestačil. Ze zoufalství jsme si začali sami skládat kompozice pro naše obsazení, a pokud si pamatuji, napsal L. Kubalák jedno trio, které se mi zdálo nejlepší, já také jedno – a přítel Boris dokonce dvě. Byli jsme „samozásobitelé", ale pro trvalý provoz to nedostačovalo. I napsal jsem na psacím stroji úpěnlivý dopis Ladislavu Černému, jehož adresu jsem si zjistil, vylíčil jsem mu, jak rádi máme komorní hudbu a jak byla naše práce přervána smrtí violoncellisty. Zároveň jsem ho poprosil, aby nám poslal *Terzetto C dur* od Antonína Dvořáka. Slíbil jsem mu, že si skladbu ihned opíšeme a pak mu ji vrátíme v nejkratší době. Stal se zázrak. Velký umělec odpověděl žákům. Dobře věděl, že „materiály" jsou pro nás nedostupné, ale nikterak se nebál, že bychom mu je třebas nevrátili. Přiložil dokonce ještě *Trio* od Tanějeva pro obsazení dvou houslí a violy. Byli jsme nadšeni. Napsali jsme Mistru Černému děkovný dopis, rychle jsme si party opsali a hudebniny jsme mu vrátili.[227]

---

226 Tamtéž, s. 77, Pečman píše, že „odborný učitel Šustek" byl v době německé okupace zatčen gestapem a internován v koncentračním táboře, protože spolupracoval s odbojovou skupinou a věnoval se zakázanému vysílání do ciziny. Šlo téměř jistě o Arnošta Šustka (nar. 1914, zem. 17. 4. 1945), který před svým zatčením vedl 5. oddíl Junáka v Místku, jehož byl Pečman také členem (srov. tamtéž, s. 81–82). Před koncem 2. světové války byl Šustek nacisty ubit ve vlaku smrti jedoucím z bavorského Flossenbürgu poblíž českých hranic (kde byl koncentrační tábor) a následně z něj vyhozen. Srov. Šustek, Arnošt. In: *Hrdinové války* [online]. [Praha]: Skautský institut, [cit. 8. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.hrdinovevalky.cz/person/sustek-arnost/

227 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 166–167.

Když se posléze ujal partu violoncella „úředník z Karlovy Huti“ Vladimír Spěvák, který nahradil Arnošta Šustka, začal se soubor nazývat Místecké kvarteto mladých.

Obr. 19: Rudolf Pečman jako sekundista Místeckého kvarteta mladých, 1944, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana

Violista Ladislav Černý si na Rudolfa Pečmana vzpomněl, když koncertoval v sezóně 1947/48 v Karlově Huti v Lískovci poblíž Místku. Před koncertem jej vyhledal a požádal o pronesení průvodního slova k předneseným skladbám. Gymnazista Pečman byl poctěn a Černého žádosti rád vyhověl.[228]

Ve svých pamětech Pečman uvádí, že Místecké kvarteto mladých účinkovalo v době před rokem 1949 v ostravském rozhlase, kde provedlo „v přímém vysílání jeden z Malátových kvartetů“.[229] Rozhlasová činnost může souviset s tehdejším angažmá jednoho z členů kvarteta, violisty Borise Hajduška, v tamním rozhlasovém orchestru.

228 Tamtéž, s. 167–168, srov. s. 81 v této publikaci.

229 Tamtéž, s. 154. Přesné datum tohoto vysílání Pečman neuvádí.

Patrně nejintenzivnější činnost vyvíjel Pečman coby hrající houslista a přednášející odborník na akcích v Místku a okolí koncem 40. a počátkem 50. let.[230]

Dne 11. května 1949 pořádala městská hudební škola v Místku *Hudební večer svého žactva se vzpomínkou na 45. výročí úmrtí mistra A. Dvořáka*. Zahájil jej proslov Rudolfa Pečmana, studenta septimy místního reálného gymnázia, o Antonínu Dvořákovi. Rovněž první část programu patřila výhradně Dvořákově hudbě. Pečman přednesl na housle první větu ze *Sonáty pro housle a klavír*. Spolu s kolegou z Místeckého kvarteta, violistou Borisem Hajduškem, a houslistou L. Langerem (žákem Městské hudební školy v Místku, který studoval o dva ročníky níže nežli Pečman)[231] potom zahráli Dvořákovo *Smyčcové trio* (tj. *Terzetto C dur*, které si ještě za dob protektorátu opsali od Ladislava Černého). Druhou část večera zahájil Pečman v roli dirigenta žákovského souboru, který pod jeho vedením přednesl skladbu Emila Štolce *Tanec kostlivců*.

Přibližně v téže době pořádala místecká hudební škola slavnostní akademii u příležitosti 125. narozenin Bedřicha Smetany a také při příležitosti oslav desetiletého trvání školy. Z této akce se v Pečmanově pozůstalosti nedochoval program ani plakát. Víme o ní díky krátké zprávě z denního tisku, kterou si Pečman vystřihl a uschoval.[232] Stojí zde, že se Pečman ujal průvodního slova ke koncertu, že žákovský orchestr pod vedením Gabriela Štěpánka [sic] provedl pochod *Gaudeamus* a že po ukázkách ze Smetanovy tvorby zazněl na závěr koncertu smyčcový kvartet *Z mého života*, který provedli Gabriel Štefánek (v novinové zprávě opět chybně uvedený jako Štěpánek), Rudolf Pečman, Boris Hajdušek (ve zprávě uvedený jako Hajdošek) a Vladimír Spěvák (ve zprávě uvedený jako Zpěvák). Zatím se jedná o jediné známé vystoupení, ve kterém se Gabriel Štefánek stal hostujícím členem Místeckého kvarteta mladých, když nahradil Lubomíra Kubaláka. „Posluchači odměnili jejich skvělý přednes bouřlivým potleskem. Stinnou stránkou akademie byla velmi slabá návštěva," zakončil pisatel svůj novinový referát.

Tři měsíce poté, dne 13. srpna 1949, se ve Frýdlantu nad Ostravicí konal koncert s názvem *Když hudba promlouvá*. Šlo o setkání několika hudebních těles a zároveň

---

230 Srov. tamtéž, s. 266–267.

231 Srov. program k závěrečnému koncertu školy dne 28. 6. 1950, kde Langer hrál jednu ze skladeb Otakara Ševčíka a byl označen jako „žák III. ročníku vyš." (tj. vyššího cyklu).

232 *Oslava narozenin B. Smetany v Místku*. Autor se podepsal šifrou -eska-. Název novin a datum vydání si Pečman na svůj výstřižek bohužel nepoznamenal. Zatím se nepodařilo tyto údaje dohledat.

ŘEDITELSTVÍ A UČITELSKÝ SBOR
MĚSTSKÉ HUDEBNÍ ŠKOLY „SMETANA“
VE FRÝDKU-MÍSTKU

zve Vás na

HUDEBNÍ VEČER

svého žactva se vzpomínkou na 45. výročí úmrtí mistra A. Dvořáka,

který se koná

ve středu dne 11. května 1949 v 19·30 hodin
v Národním domě v Místku

POŘAD:

1. O Ant. Dvořákovi promluví R. Pečman.
2. A. Dvořák: Valčík A-dur - hraje žákovský orchestr, řídí řed. G. Štefánek.
3. » Silhouttes, pro klavír - hraje J. Svobodová.
4. » Sonata, pro housle a klavír, I. věta - R. Pečman a A. Kučerová.
5. » Furiant, pro klavír - A. Kučerová.
6. » Smyčcové trio - R. Pečman, L. Langer, B. Hajdušek.

* * *

7. E. Štolc: Tanec kostlivců - hraje žákovský soubor - řídí R. Pečman.
8. B. Dobrodinský: Koncertino op. 5., I. věta, pro housle a klavír - B. Skotnica a L. Štefánek.
9. B. Martinů: Pochod, pro klavír - J. Procházková.
10. Vobořílek: Hrajeme směs národních písní pro 6 harmonik.
11. Fr. Drdla: Tarantella, pro housle a klavír - M. Hučka a L. Štefánek.
12. B. Smetana: Nevinnost a Láska, pro klavír - A. Nováková.
13. Kreutzer: Koncert č. 19, II. věta, pro housle a klavír - St. Kavka.
14. H. Dohnal: Ve vzpomínkách, pro harmoniku - Fr. Sobotík.
15. Godard: Mazurka, pro klavír - M. Fryščák
16. W. A. Mozart: Koncert D-dur, II. věta, pro housle a klavír - O. Hazuková a L. Štefánek.
17. V. Maňas: Naši trumpetisté, pro 2 trubky a klavír - Vl. Chvístek a Vl. Petřík.
18. Grečaninov: Na louce, pro klavír - V. Složilová.
19. Moszkowski: Španělské tance, pro 4 ruč. klavír - J. Stanečková a S. Kalodová.
20. A. Siegel: Santa Rita, pro harmoniku - J. Král.
21. P. Sarasatte: Romance Andaluza, pro housle a klavír - L. Langer a A. Kučerová.
22. Fr. Liszt: Uherská rhapsodie č. 2, pro klavír - L. Štefánek.

Obr. 20: Plakát k Hudebnímu večeru Městské hudební školy Smetana, věnovanému 45. výročí úmrtí Antonína Dvořáka 11. května 1949, kde osmnáctiletý student Rudolf Pečman nejprve pronesl úvodní slovo o skladateli a poté sám účinkoval jako houslista a dirigent, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

i dvou žánrů: klasické hudby a jazzu. Klasické hudbě patřila první část večera. Představili se na ní opět členové místeckého komorního tria (či spíše Místeckého kvarteta mladých bez violoncellisty) se skladbou z jejich kmenového repertoáru, kterou bylo opět Dvořákovo *Terzetto*. Houslista Lubomír Kubalák, student brněnské konzervatoře a člen orchestru Janáčkovy opery v Brně, zde rovněž přednesl, spolu s klavíristkou Boženou Nýplovou, studentkou pražské konzervatoře, dvě části ze Smetanova dua *Z domoviny*. Violista Boris Hajdušek, tehdy již člen rozhlasového orchestru v Ostravě, zase řídil komorní orchestr, který provedl Stamicovu *Sinfonii in D* č. 1. Je pravděpodobné, že Pečman zasedl i v tomto orchestru k pultu houslí. A byl to opět Pečman, kdo obstaral pro tuto první část koncertu průvodní slovo a rozbor skladeb. Hudební čísla byla proložena přednesem poezie.

Obr. 21: Program koncertu *Když hudba promlouvá* 13. srpna 1949, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Z dochovaných úředních dokumentů z dob Pečmanových středoškolských studií víme, že také na reálném gymnáziu v Místku založil smyčcové trio, a sice Komorní trio účastníků STM (Soutěže tvořivosti mládeže). Rudolf Pečman se ujal jednoho z houslových partů, jména dalších dvou hráčů, jeho spolužáků, zatím neznáme. Jak název napovídá, byl tento ansámbl sestaven za účelem účasti na Soutěži tvořivosti mládeže, které se zúčastnil v letech 1949 a 1950, stejně jako orchestr této školy.[233] Roku 1949 vyhrál školní orchestr okresní, a dokonce i krajské kolo této soutěže. Odměnou byl rekreační pobyt zdarma. „Náš soubor (orchestr) by nejraději jel do Krkonoš," napsal v červenci roku 1949 mluvčí školního hudebního tělesa Rudolf Pečman na sekretariát krajského výboru ČSM do Ostravy. „Nebude-li to však možné, může to být i kdekoliv jinde, vyjma Beskyd." Nakonec v srpnu toho roku odjeli místečtí gymnazisté do Lukášova u Rýňovic v severních Čechách.[234]

Další koncert, kterého se Pečman účastnil jako student gymnázia a zároveň žák i pedagog místecké hudební školy, byl *Velký koncert sólistů* pořádaný dne 1. dubna 1950 okresním spolkem Československého červeného kříže ve Frýdku-Místku. Hlavním účinkujícím tělesem zde byl orchestr místní posádky, a to jednak ve „velkém" obsazení a také v menším dechovém. Pečman zde hrál jako sólista první větu z Beethovenovy *Jarní sonáty*. Jako sóloví hráči se představili rovněž tehdejší studenti konzervatoří: houslista a pozdější slavný houslový pedagog Zdeněk Gola a klavíristé Božena Nýplová a Vladimír Čech. Také Lubomír Kubalák zde přednesl první větu z Čajkovského *Houslového koncertu* za doprovodu velkého orchestru místní vojenské posádky, řízeného kapelníkem Josefem Vaňoučkem, „žákem Humperdinckovým a Foersterovým"[235]. Vzhledem k účinkování v této společnosti profesionálů je zřejmé, že úroveň Pečmanových interpretačních dovedností zdaleka přesahovala úroveň absolventa městské hudební školy.[236]

---

233 Potvrzení o Pečmanových aktivitách, vydané školní skupinou Československého svazu mládeže na gymnáziu ve Frýdku-Místku dne 11. května 1950, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

234 Jedná se pravděpodobně o „rekreační tábor", který je zmíněn v potvrzení od ČSM (viz předchozí pozn.) a kterého byl Pečman vedoucím. Srov. Pečmanovy pozdravy rodičům ze zotavovny v Lukášově a z Ještědu (OP13–OP15) a Pečmanovu korespondenci s Československým svazem mládeže, okresním výborem Frýdek-Místek z července roku 1949. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

235 O svém účinkování pod taktovkou štábního kapitána Josefa Vaňoučka píše Pečman ve svých pamětech: PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 266–267.

236 Srov. tabulku 1. Plakát k tomuto koncertu se nachází v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Koncertem pořádaným dne 28. června 1950 v Českém domě v Místku se devatenáctiletý novopečený vysokoškolský student Rudolf Pečman fakticky rozloučil s místeckou hudební školou, na které strávil coby žák a posléze pedagog celkem deset let života. Na tomto koncertě řídil žákovský soubor a orchestr a na samotném konci celého večera přednesl na housle první větu Lipińského *Concerto Militaire*.

Po úspěšných přijímacích zkouškách na filozofickou fakultu čekala Pečmana letní měsíční brigáda mládeže na stavbě jedné z vysokých pecí v Českém Těšíně. Na závěr brigády připravil Pečman vlastní sólový recitál, ke kterému přizval klavíristku Květu Dillikovou z místecké hudební školy. Tento jeho koncert se konal rovnou dvakrát: poprvé dne 25. srpna v 9.30 hodin (patrně šlo o generální zkoušku) a poté 26. srpna 1950 v 19 hodin.

Poslední koncert před definitivním Pečmanovým odchodem na studia do Brna byl *Večer komorní hudby*, konaný dne 28. září 1950 v Národním domě v Místku. Jeho spoluúčinkující byla opět klavíristka Květa Dilliková a program se částečně překrýval s recitálem, který Pečman uspořádal o měsíc dříve k zakončení brigády mládeže. Důležitým faktem je, že Pečman na obou těchto koncertech, tedy na onom „brigádním" koncem srpna a místeckém na konci září 1950, poprvé zařadil do svého repertoáru *Intermezzo* od Bohuslava Martinů, a to jako vůbec první skladbu od poličského rodáka, který se měl zanedlouho stát jedním ze „skladatelů jeho srdce".[237]

I po odchodu na studia do Brna se Pečman rád vracel do rodného kraje, aby tam na koncertech a hudebních pořadech účinkoval jako interpret nebo přednášející (nebo nejlépe obojí). Svědčí o tom dochované plakáty a programy koncertů.

Dne 17. února roku 1951 uspořádal Pečman společně se svými místeckými hudebními souputníky Lubomírem Kubalákem (který také působil v Brně) a Borisem Hajduškem v Místku koncert ke 110. výročí narození Antonína Dvořáka. Na programu byly tentokrát výhradně skladby pro smyčcové trio dvou houslí a violy: Dvořákovy *Drobnosti* a *Terzetto*, dále *Trio* Sergeje Ivanoviče Tanějeva a *Domácí hudba* od Jana Zdeňka Bartoše. „Proslov, průvodní slovo a rozbor skladeb," jak stojí psáno na programu, obstaral jako obvykle Rudolf Pečman.[238]

Na dalším koncertu, uspořádaném k poctě Antonína Dvořáka v Místku 13. června 1951, účinkoval Pečman pouze jako řečník.

---

237 Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 32–33.

238 Program ke koncertu v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

V dopise z 15. června 1951, v němž Pečman navrhuje Okresní osvětové radě v Opavě program zamýšleného tamního koncertu k Dvořákovu výročí, vidíme v tomto opět ryze dvořákovském programu důležitý posun. Poprvé se vedle sehraného smyčcového tria Kubalák–Pečman–Hajdušek objevuje klavíristka Květa Dilliková. Program je již sestaven tak, aby se střídaly skladby pro smyčcové trio se skladbami pro sólové housle a klavír, případně pro sólový klavír. Chybí tu tedy již jen skladby, ve kterých by se uplatnilo více smyčcových nástrojů spolu s klavírem. I tak již máme před sebou co do nástrojového obsazení fakticky hotový model budoucího Brněnského vysokoškolského komorního souboru.[239]

Zda se tento opavský koncert uskutečnil, nevíme. Víme však, že k realizaci koncertního programu, na kterém se znovu sešlo místecké trio i Květa Dilliková, došlo nejpozději 28. října 1951 na koncertě, který měl připomenout památku Josefa Bohuslava Foerstera (1859–1951). Foerster zemřel 29. 5. toho roku a byl jako národní umělec pohřben se státními poctami. „Koncert in memoriam dvaadevadesátých narozenin," které by Foerster oslavil 30. prosince 1951, se konal v Národním domě v Místku a zazněla na něm výhradně jeho díla. Protože Foerster nenapsal žádnou skladbu pro dvoje housle a violu, zazněly zde dvě jeho skladby pro housle a klavír (*2. sonáta h moll* v podání Rudolfa Pečmana a *Sonata quasi fantasia* v podání Lubomíra Kubaláka) a *Zbirožská suita* pro violu a klavír v podání Borise Hajduška, to vše za klavírního doprovodu Květy Dillikové. Ta spolu s recitátorem Jiřím Urbancem, posluchačem Filozofické fakulty MU, přednesla Foersterův melodram na slova Jana Nerudy *Romance štědrovečerní*. Součástí večera byla také přednáška o skladateli a průvodní slovo k jeho skladbám v podání účinkujícího houslisty a studenta druhého ročníku studia hudební vědy Rudolfa Pečmana.

Dne 2. prosince 1951 se Pečman představil místeckému publiku po boku svého učitele Bohumíra Štědroně a pěvkyně Daniely Uhrovičové, posluchačky JAMU. Večer měl opět název *Když hudba promlouvá*, tentokrát s podtitulem *Koncert populární komorní hudby*. První půli večera vyplnila převážně hudba starších období, druhá byla věnována nejznámějším českým skladatelům 19. a první poloviny 20. století: Smetanovi, Dvořákovi, Sukovi, Novákovi, Foerstrovi a Janáčkovi.

Tento koncert je prozatím jediným dokladem o tom, že Pečman účinkoval veřejně jako houslista společně s Bohumírem Štědroněm coby klavíristou. Se svým učitelem

239 Dopis Rudolfa Pečmana Okresní osvětové radě v Opavě, k rukám p. dirig. Homolky, 15. 6. 1951, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

a velkým vzorem, co se týkalo odborných znalostí i řečnického projevu, se Pečman tentokrát podělil o průvodní slovo ke koncertu.

Rok 1951 byl v Místku završen hudebně-literárním pořadem nazvaným *Matinée hudby a poesie z děl českých, ruských, sovětských a polských skladatelů a básníků*. Konal se dne 29. prosince a Pečman se zde po více nežli roce představil se svým již stálým houslovým repertoárem, který se střídal s čísly recitačními (Věra Hanusová a Viktor Kudělka) a pěveckými (Jiří Wiedermann). Pečman zahrál první větu z Rubinštejnovy *Sonáty G dur,* op. 13, a rovněž z Foersterovy *Sonáty h moll,* op. 10, a dále provedl skladby *Lístek do památníku* Vítězslava Nováka a *Nokturno pro housle* od Arama Chačaturjana. Novinkou v Pečmanově repertoáru byla pouze čtvrtá věta ze *Sonáty,* op. 38, Vladimira Nikolajeviče Krjukova. Na klavír doprovodila všechna hudební čísla opět Květa Dilliková. Průvodního slova k hudebním číslům se ujal samozřejmě Rudolf Pečman.

Dne 9. února 1952 následoval v Posádkovém domě v Místku další koncert, nazvaný *Komorní koncert z děl moderních českých skladatelů*, který opět doprovodil svým průvodním slovem Rudolf Pečman. Společně s Květou Dillikovou také přednesl *Sonatinu,* op. 26, pro housle a klavír od Ladislava Vycpálka, který toho roku slavil 70. narozeniny.

Soubor dochovaných pramenů mapujících Pečmanovy koncertní aktivity v Místku za dob jeho gymnaziálních a vysokoškolských studií uzavírá program koncertu s názvem *Živá hudební minulost: Hudba feudálně barokního údobí*, který byl uspořádán 30. března 1952 v Posádkovém domě armády v Místku. V rozšířeném smyčcovém ansámblu, který vzhledem k avizované náplni programu sáhl k triovým sonátám italských autorů doby baroka, se vedle jmen Rudolfa Pečmana a Květy Dillikové objevuje jméno houslisty Josefa Nováka, učitele na místecké hudební škole a zakladatele tamního orchestru, dále jména violistů Zdeňka Kmošťáka a Herberta Růžičky a violoncellisty Bohumila Nováka. Jak stojí psáno v programu, šlo o první ze zamýšleného cyklu celkem deseti koncertů. Zda i na dalších koncertech z tohoto cyklu účinkoval i Rudolf Pečman, zatím nevíme.

Jako „přednášející interpret" se Rudolf Pečman vrátil do svého rodného kraje ještě v letech 1956 a 1957. Nejprve koncertoval v lednu 1956 v Ostravě jako člen Brněnského vysokoškolského komorního souboru.[240] Na dobu od 10. do 23. srpna 1956 byl dokonce přijat na poloviční úvazek do pracovního poměru na odbor pro kulturu rady ONV

240 Více k tomuto koncertu na s. 162–164.

(okresního národního výboru) ve Frýdku-Místku.[241] Dne 10. listopadu 1956 uspořádal Pečman v Domě osvěty v Místku *Komorní koncert*, který byl fakticky jeho sólovým recitálem. Průvodní slovo ke skladbám pronesl sám interpret, kterého na klavír doprovodil Vladimír Svatoš, profesor Vyšší hudebně-pedagogické školy Zdeňka Nejedlého v Ostravě. Program měl široké časové rozpětí, od hudby baroka po tehdy současnou hudbu. Pečman přednesl tři z celkem čtyř čísel: *Sonátu g moll* Georga Friedricha Händela, *Sonatinu G dur* Antonína Dvořáka a *Sonatinu pro sólové housle s doprovodem klavíru* od Bohuslava Martinů.

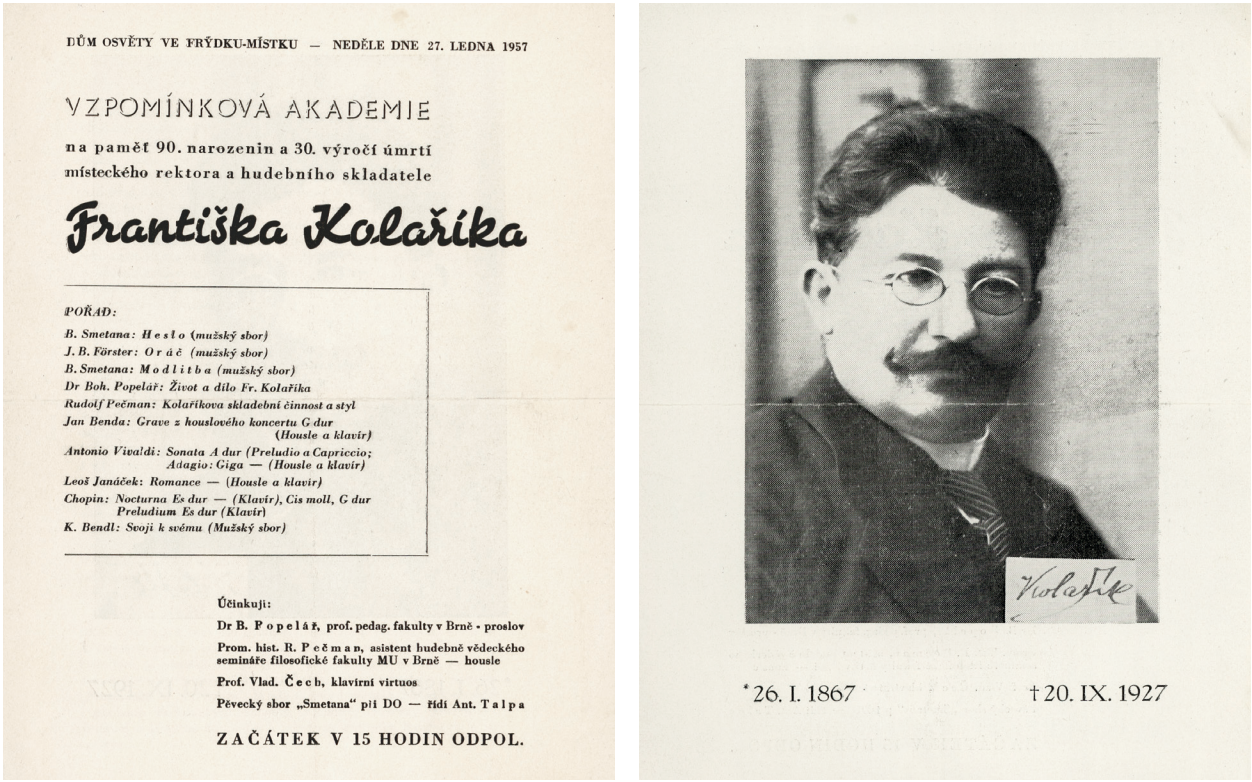

DŮM OSVĚTY VE FRÝDKU-MÍSTKU — NEDĚLE DNE 27. LEDNA 1957

VZPOMÍNKOVÁ AKADEMIE

na paměť 90. narozenin a 30. výročí úmrtí místeckého rektora a hudebního skladatele

František Kolaříka

POŘAD:

B. Smetana: Hesla (mužský sbor)
J. B. Förster: Oráč (mužský sbor)
B. Smetana: Modlitba (mužský sbor)
Dr Boh. Popelář: Život a dílo Fr. Kolaříka
Rudolf Pečman: Kolaříkova skladební činnost a styl
Jan Benda: Grave z houslového koncertu G dur (Housle a klavír)
Antonio Vivaldi: Sonata A dur (Preludio a Capriccio; Adagio: Giga — (Housle a klavír)
Leoš Janáček: Romance — (Housle a klavír)
Chopin: Nocturna Es dur — (Klavír), Cis moll, G dur Preludium Es dur (Klavír)
K. Bendl: Svoji k svému (Mužský sbor)

Účinkují:

Dr B. Popelář, prof. pedag. fakulty v Brně - proslov

Prom. hist. R. Pečman, asistent hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty MU v Brně — housle

Prof. Vlad. Čech, klavírní virtuos

Pěvecký sbor „Smetana" při DO — řídí Ant. Talpa

ZAČÁTEK V 15 HODIN ODPOL.

* 26. I. 1867 † 20. IX. 1927

Obr. 22a–b: Program vzpomínkové akademie na paměť Františka Kolaříka 27. ledna 1957, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

241 Potvrzení o přijetí do pracovního poměru z 16. 8. 1956 včetně výměru platu 256,20 Kč, který byl Pečmanovi zkrácen o 10 procent pro nedostatek praxe (!), uloženo v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Poslední doloženou účastí Rudolfa Pečmana na kulturním dění v rodném městě je jeho účinkování v obvyklé roli přednášejícího houslisty na vzpomínkové akademii konané v místeckém Domě osvěty 27. ledna 1957 na paměť dvojího výročí místeckého rodáka Františka Kolaříka (1827–1927). Zatímco o životě a díle jubilanta promluvil brněnský historik Bohumír Popelář, Pečmanovým tématem byla Kolaříkova skladebná činnost a styl. Na housle přednesl Pečman za klavírního doprovodu Vladimíra Čecha skladby od Jana Bendy, Antonia Vivaldiho a Leoše Janáčka.

Tabulka 1: Seznam koncertů, na kterých Rudolf Pečman účinkoval v Místku v letech 1949–1957

Datum a místo konání	**Název akce**	**Repertoár přednesený Rudolfem Pečmanem[242]**	**Spoluúčinkující Rudolfa Pečmana**	**Role Rudolfa Pečmana**	**Pořadatel koncertu, prameny a jiné poznámky**
11. 5. 1949 Místek Národní dům	*Hudební večer* […] *se vzpomínkou na 45. výročí úmrtí mistra A. Dvořáka*	A. Dvořák *Sonáta pro housle a klavír* A. Dvořák: *Smyčcové trio* [*Tercet C dur*] E. Štolc: *Tanec kostlivců*	A. Kučerová (klavír) L. Langer (housle), B. Hajdušek (viola) Žákovský soubor [orchestr] Městské hudební školy Smetana v Místku	Přednášející, 2. housle, housle sólo, dirigent	Hudební škola Program (ODH MZM)
[květen 1949] Místek [hudební škola]	[*Slavnostní akademie při příležitosti 125. narozenin B. Smetany a desetiletého trvání školy*]	B. Smetana: *Z mého života*		Housle v rámci smyčcového kvartetu, přednáška o významu a díle B. Smetany	Výstřižek z novin (ODH MZM)
13. 8. 1949, Frýdlant n. O. Hotel Duda	*Když hudba promlouvá. Večer komorní a hodnotné jazzové hudby*	A. Dvořák: *Terzetto C dur* pro dvoje housle a violu, op. 74	L. Kubalák, B. Hajdušek	Housle, průvodní slovo a rozbor skladeb v první části večera (komorní hudba)	Program a plakát (ODH MZM)

242 Názvy skladeb jsou uvedeny v původním znění, jaké je uvedeno na programech a plakátech.

1. 4. 1950 Frýdek Sokolovna	*Velký koncert sólistů* *V rámci každoročního velikonočního prohlášení míru Československého červeného kříže*	L. van Beethoven: *Jarní sonáta* (1. věta)	[klavírista neuveden]	Housle sólo	Čsl. červený kříž, okr. spolek Frýdek-Místek
28. 6. 1950 Místek Český dům	*Závěrečný koncert žactva MHÚ* [*Městského hudebního ústavu*] *ve Frýdku-Místku*	J. Žemla: *Už umím hrát* – čtyři národní písně J. Táborský: *Předehra k loutkové rytířské hře* K. Lipiński: *Concerto Militaire* pro housle (I. věta ve stylu N. Paganiniho)	Žákovský soubor Žákovský orchestr	Dirigent žákovského souboru a orchestru; housle sólo	Hudební škola Program (ODH MZM)
25. a 26. 8. 1950 Český Těšín	*Koncerty komorní hudby pro I. a II. brigádu ČSM (na rozloučenou a v upomínku na BM* [brigádu mládeže] – *1950)*	A. Vivaldi: *Concerto a moll*, op. 3, č. 6 W. A. Mozart: *Sonáta I.* A dur A. G. Rubinštejn: *Sonáta G dur,* op. 13 (I. věta) L. Vycpálek: *Sonatina op. 26* (I. věta) B. Martinů: *Intermezzo – čtyři skladby pro housle a klavír*	K. Dilliková	Housle sólo (celý program)	Program (ODH MZM)
28. 9. 1950, Místek Národní dům	*Večer komorní hudby*	A. Vivaldi: *Concerto in la,* op. 3 č. 6 J. Haydn: *VII. Sonáta pro housle a klavír* A. Dvořák: *Sonatina G dur*, op. 100 A. Chačaturjan: *Nokturno* B. Martinů: *Intermezzo*	K. Dilliková	Housle sólo (celý program), průvodní slovo, rozbor skladeb	Svaz bojovníků za svobodu, jednota Místek Program (ODH MZM)

17. 2. 1951, Místek Národní dům	*Komorní koncert k 110. výročí narození Antonína Dvořáka. Na pořadu tria pro dvoje housle a violu*	A. Dvořák: *Drobnosti*, *Terzetto C dur* S. I. Tanějev: *Trio D dur* J. Z. Bartoš: *Domácí hudba*	L. Kubalák, B. Hajdušek	2. housle; průvodní slovo a rozbor skladeb	Závodní klub ROH Okresní spořitelny a záložny, Státní banky čs. a Čs. Pojišťovny v Místku Program (ODH MZM), avízo v denním tisku, kde je uveden program a poznámka, že tyto skladby nebyly dosud v Místku provedeny.
13. 6. 1951, Místek Národní dům	*Lidový koncert ze skladeb hudebního skladatele Ant. Dvořáka k 110. výročí narození.*			Pouze průvodní slovo a rozbor skladeb	Závodní kluby ROH okresního národního výboru, místního národního výboru, zaměstnanců peněžnictví a pojišťovnictví a okresní národní pojišťovny v Místku Program (ODH MZM)
28. 10. 1951 Místek Národní dům	*Foersterův večer in memoriam dvaadevadesátých narozenin Jos. B. Foerstra*	J. B. Foerster: *2. sonáta h moll*, op. 10	K. Dilliková	Housle sólo, přednáška, průvodní slovo a rozbor skladeb	Závodní klub ROH – 13. svaz v Místku, Okresní spořitelna a záložna, Státní banka čs. a Čs. Pojišťovna Poznámka na programu: *Uvedené skladby (vyjma Romanci štědrovečerní) nebyly ještě v Místku provedeny*.
2. 12. 1951 Místek Český dům	*Když hudba promlouvá. Koncert populární komorní hudby*	J. S. Bach: *Air* ze *Suity D dur* J. Haydn: *8. Sonáta G dur pro housle a klavír* (1. část) B. Smetana: *Z domoviny* (1. část) A. Dvořák: [Sonáta] *pro housle a klavír* (2. a 3. část) J. B. Foerster: *2. Sonáta h moll* (2. a 3. část) L. Janáček: *Romance pro housle s průvodem klavíru*	B. Štědroň (klavír), D. Uhrovičová (alt)	Housle, průvodní slovo	Útvarová skupina ČSM Místek Program (ODH MZM)

29. 12. 1951 Místek Posádkový dům armády	*Matinée hudby a poesie*	A. G. Rubinštejn: *Sonáta G dur* op. 13 pro housle a klavír (1. část) J. B. Foerster: *Sonáta h moll pro housle a klavír* (1. část) V. Novák: *Lístek do památníku*, op. 3 A. Chačaturjan: *Nokturno* V. N. Krjukov: *Sonáta,* op. 38 pro housle a klavír (4. část)	K. Dilliková	Housle, průvodní slov k hudební části programu	Útvarová skupina ČSM Program (ODH MZM)
9. 2. 1952 Místek Posádkový dům armády	*Komorní koncert z děl moderních českých skladatelů*	J. Suk: *Radůz a Mahulena* (prolog) – housle, klavír, recitace) L. Vycpálek: *Sonatina pro housle a klavír*	K. Dilliková a H. Koníčková (klavír 4 ruce), A. Šlapetová (recitace) K. Dilliková	Housle, průvodní slovo	Útvarové skupina ČSM v Místku Program (ODH MZM)
30. 3. 1952, Místek Posádkový dům armády	*Živá hudební minulost. Hudba feudálně barokního údobí. První z deseti vývojově sestavených koncertů cyklu Minulostí k přítomnosti*	J. B. Vitali: Skladby pro troje housle, violu, violoncello a klavír A. Corelli: *Sonata da chiesa* d moll pro dvoje housle, violoncello a klavír A. Vivaldi: *Concerto a-moll* pro housle s průvodem klavíru J. Zach: *Triová sonáta* pro dvoje housle a violoncello	K. Dilliková, J. Novák (housle), Z. Kmošťák, H. Růžička (viola), B. Novák (violoncello)	Housle a průvodní slovo k jednotlivým skladbám	Koncert byl pořádán nejen pro příslušníky posádky, ale i pro členy jejich rodin a jimi přizvané hosty Program (ODH MZM)
20. 1. 1956 Ostrava	*Komorní koncert Brněnského vysokoškolského komorního souboru, vítěze celostátní soutěže LUT v Praze 1955*	G. Torelli: *Sinfonia e moll*, op. 6, č. 6 pro dvoje housle, violu a klavír A. Vivaldi: *Koncert d moll*, op. 3, č. 11 pro dvoje housle a klavír J. Z. Bartoš: *Domácí hudba*, op. 30 B. Martinů: *Sonatina pro dvoje housle a klavír*	Brněnský vysokoškolský komorní soubor (J. Stanovský, J. Přibáň, H. Stonavská)	Housle a průvodní slovo	Program a plakát (ODH MZM)

10. 11. 1956 Místek Dům osvěty	*Komorní koncert*	G. F. Händel: *Sonáta II.* (g-moll) A. Dvořák: *Sonatina G-dur*, op. 100 M. Reger: *Šest přednesových skladeb (Suita a-moll)*, op. 103/a B. Martinů: *Sonatina*	V. Svatoš (klavír)	Housle a průvodní slovo	Divadlo hudby Domu osvěty v Místku Pozvánka (ODH MZM)
27. 1. 1957 Frýdek-Místek Dům osvěty	*Vzpomínková akademie na paměť 90. narozenin a 30. výročí úmrtí místeckého rektora a hudebního skladatele Františka Kolaříka* *Dům osvěty ve Frýdku-Místku*	Jan Benda: *Houslový koncert G dur* (*Grave*); A. Vivaldi: *Sonáta A dur* L. Janáček: *Romance*	V. Čech (klavír)	Housle; promluva s názvem *Kolaříkova skladebná činnost a styl*	Dalším přednášejícím byl historik prof. B. Popelář z PedF MU v Brně (přednáška *Život a dílo Fr. Kolaříka*) Program (ODH MZM)

Pečmanovo účinkování na Filozofické fakultě MU do roku 1954

V Brně se Pečmanovi nabízely další možnosti rozvoje v oblasti houslové hry. Rád by býval tehdy studoval hru na tento nástroj současně s hudební vědou a estetikou:

> V počátečních brněnských letech jsem se domníval, že budu moci spojovat své „umělectví", své houslové zaměření, s muzikologií.[243] Chtěl jsem zpočátku zůstat věren své hudebnické orientaci i jako mladý muzikolog.[244]
> Bláhově jsem se domníval, že třebas budu v Brně moci studovat externě na Janáčkově akademii múzických umění. Přehrával jsem Františku Kudláčkovi, který se vyjádřil, že mám úroveň pro přijetí do houslové třídy, ale že on sám mě nemůže vzít, protože má již příliš velký úvazek.[245] Doporučil mi však Josefa Jedličku, svého kolegu z Moravského kvarteta, který byl profesorem na brněnské Konzervatoři [velké písmeno RP].
> Chodíval jsem pak čtyři léta do hodin k němu do bytu na Kotlářské ulici.
> Patrně to se mnou nebylo tak beznadějné, neboť jsme studovali i Wieniawského a Mendelssohnův koncert.[246]

Již zmíněné společné účinkování Rudolfa Pečmana s Bohumírem Štědroněm v Pečmanově rodném Místku v prosinci 1951 dokládá, že se student hudební vědy v té době etabloval jako houslista také v Brně na své alma mater.[247] Jedním z dokladů této skutečnosti, dochovaným v Pečmanově pozůstalosti, je program slavnostního zahájení akademického roku 1953/54 v aule Filozofické fakulty MU dne 1. října 1953. Po projevu děkana V. Chmelaře přednesla posluchačka JAMU Zdena Lidmilová za klavírního doprovodu asistenta Hudebně vědeckého semináře Přemysla Nováka písně *Pérečko* a *Stálosť* z Janáčkovy sbírky *Moravská lidová poesie v písních* a po projevech zástupců KSČ, ROH a ČSM a hostí provedli Rudolf Pečman a Přemysl Novák *Scherzo*, op. 3, č. 2, pro housle a klavír od Vítězslava Nováka. Po následném vyhlášení (pracovních) závazků členů fakulty bylo slavnostní zahájení ukončeno zpěvem *Písně práce*.

---

243 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 170.

244 Tamtéž, s. 266.

245 Tamtéž, s. 85.

246 Tamtéž, s. 170.

247 O působení v roli houslisty na akcích Filozofické fakulty se Pečman zmiňuje i ve svých pamětech. Tamtéž, s. 108–110.

O prvních Pečmanových pokusech založit komorní ansámbl v Semináři hudební vědy svědčí dochovaný, avšak bohužel nedatovaný program pořadu nazvaného *Večer Julia Fučíka*. Konal se patrně v aule Filozofické fakulty MU, neboť úvodní slovo pronesl soudruh děkan V. Chmelař. Dále hovořili bohemista dr. Artur Závodský o životě a díle Julia Fučíka a Viktor Kudělka[248] o české literatuře v boji za svobodu. Pořad obsahoval také recitační a hudební čísla. Zpěv dr. M. Juřenové, která přednesla dvě ruské lidové písně od Sergeje Prokofjeva a dvě moravské lidové písně od Leoše Janáčka, doprovodil na klavír Bohumír Štědroň. Původně ohlášené houslové číslo Rudolfa Pečmana, Rubinštejnovu sonátu, měl na klavír doprovodit Luděk Kult, který však onemocněl. Zastoupil jej Bohumír Štědroň, který svého žáka doprovodil v první části Dvořákovy *Sonatiny,* op. 100. Skladbu Josefa Suka *S kyticí v ruce* provedl soubor, který se nazýval Trio hudebně vědeckého semináře: M. Krejčí (flétna), Rudolf Pečman (housle) a Luděk Kult (klavír). Klavírní part hrál tentokrát za nemocného Kulta pravděpodobně také Bohumír Štědroň. Obsazení souboru bylo jiné, než na jaké byl Pečman do té doby zvyklý, nicméně je třeba vzít v úvahu, že účastí na podobných akcích museli účinkující dát především najevo svou ochotu angažovat se politicky ve prospěch vládnoucího režimu a někdy bylo třeba bezpodmínečně a narychlo sestavit ansámbl z hráčů, kteří byli zrovna k dispozici.

Podobný program měla též fakultní oslava výročí Velké říjnové socialistické revoluce dne 7. listopadu 1953: nechyběly projevy, vyhlášení závazků, recitace i hudba. Pečman se uplatnil jako houslista (přednesl *Dumku,* op. 3/III, od Vítězslava Nováka) a tentokrát i jako dirigent fakultního pěveckého tělesa „1. máj". Novým s Pečmanem spolupracujícím klavíristou se tehdy stal jeho vrstevník a mladší spolužák Oldřich Pukl.[249]

---

248 Viktor Kudělka (1929–2018) byl Pečmanovým vrstevníkem a rodákem ze stejného kraje (pocházel z Frýdlantu nad Ostravicí). Stejně jako Pečman studoval na reálném gymnáziu v Místku, které absolvoval roku 1949, poté odešel do Brna na Filozofickou fakultu studovat bohemistiku a rusistiku. V letech 1963–1978 tamtéž externě vyučoval slovinštinu a slovinskou literaturu a v letech 1971–1991 působil v brněnské pobočce Ústavu pro českou literaturu ČSAV. Viz FIALOVÁ, Kateřina: *Viktor Kudělka: Monografie* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 6–7; HANZALOVÁ, Zuzana. PhDr. Viktor Kudělka, CSc. In: *Internetová encyklopedie města Brna* [online]. Brno, 25. 2. 2022 [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=33075

249 PhDr. Oldřich Pukl, CSc., (1933–1995) pocházel z Ostravy. V letech 1953–1958 studoval hudební vědu a etnologii na FF MU. Po studiích pracoval nejprve jako redaktor hudebních pořadů v Československém rozhlasu v Ostravě (1958–1964) a posléze v letech 1964–1990 v tehdejším Ústavu pro hudební vědu *ČSAV* v Praze (nejprve jako stážista, poté interní aspirant a v letech 1972–1990 jako vědecký pracovník). Zabýval se výzkumem teorie a dějin hudby 20. století, byl též klavíristou ▹

Svůj houslový repertoár uplatnil Pečman nejen na akcích konaných v rámci celé fakulty, ale také na povinných přehrávkách určených pro studenty hudební vědy. Spolu s klavíristou Přemyslem Novákem sestavil Pečman na 21. října 1953 celý program přehrávek na téma skladeb starých českých mistrů, pořádaných v posluchárně hudební vědy. V rámci Hudebně vědeckého semináře, kde jeho vedoucí prof. Jan Racek pěstoval „svobodného ducha", prošel na programu bez problémů název sonáty Heinricha Ignaze Franze Bibera *Kristova modlitba na hoře Olivetské*. Když ale Pečman tutéž skladbu zařadil na program fakultní stranické schůze, musel jí dát jiný, ideologicky neutrální název:

> Za vrchol „ideologické diverze" považuji, když se mi podařilo prosadit na fakultní veřejné zasedání členů KSČ, jež se konalo v aule, dosti obtížnou sonátu Heinricha Ignaze Franze Bibera „Kristova modlitba na hoře Olivetské" (c moll, se skordaturou). Hráli jsme ji s Jarouškem Gelnarem, ale neuvedli jsme do programu, že jde o novozákonní tematiku. Označili jsme prostě, že budeme hrát *sonátu c moll*.[250]

Na přehrávkách dne 21. října 1953 však Pečman provedl kromě Biberovy sonáty ještě další díla českých skladatelů 18. století: Jana Jiřího a Jiřího Antonína Bendů, Josefa Myslivečka, Jana Křtitele Vaňhala, Jana Václava Hugo Voříška a Jana Ladislava Dusíka. Od každého autora provedl vždy část z některé jeho sonáty, sonatiny či houslového koncertu.[251] Na jiných přehrávkách hudebněvědeckého semináře, sestavených tentokrát z koncertů Johanna Sebastiana Bacha, interpretoval Pečman spolu s Přemyslem Novákem Bachův *Koncert a moll*. Poté zazněly z gramofonové nahrávky *Braniborské koncerty* č. 3, 4 a 6.[252]

a autorem básní. Srov. HAVLÍK, Jaromír. Pukl, Oldřich. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 1. 2009 [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6606; MŠ. PhDr. Oldřich Pukl, CSc. In: Internetová encyklopedie města Brna [online]. Brno, 27. 2. 2019 [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=13103

250 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 182.

251 Seznam provedených děl v tabulce 3, s. 179–183.

252 Program III. Přehrávky v posluchárně hudební vědy, 27. 10. 1953. Na programu je také avizován Koncert houslových sonát v aule FF MU v podání profesorů Josefa Jedličky (JAMU) a Jana Kunce (Konzervatoř Brno), naplánovaný na 29. 10. 1953. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Rok 1954: Zrod a počátky Brněnského vysokoškolského komorního souboru

Z výše jmenovaných dochovaných zpráv o koncertech, hudebních večerech a přednáškách vyplývá, že Pečman nejen že stačil nastudovat během svého studia hudební vědy nemalé množství houslového repertoáru, ale také že měl k dispozici několik stabilních klavírních doprovazečů – Přemysla Nováka a především Oldřicha Pukla, se kterým spolupracoval i ve druhé polovině 50. let. Zatím však neměl možnost uplatnit repertoár určený pro smyčcové trio dvou houslí a violy, na který byl zvyklý z Místku, nebo alespoň repertoár určený pro dvoje housle s doprovodem klavíru. To se však mělo brzy změnit. Na dochované strojopisné kopii programu *Komorního večera ze skladeb starých mistrů*, který se konal dne 23. dubna 1954 v aule Filozofické fakulty MU, figuruje (patrně vůbec poprvé) vedle Pečmanova jména také jméno houslisty Jana Stanovského, tehdy studenta JAMU. V první části večera zazněla Corelliho *Sonata da camera A dur* a Vivaldiho *Koncert d moll*, op. 3, č. 11, v druhé části provedli oba houslisté *Dvojkoncert d moll* č. 1 Johanna Sebastiana Bacha a *Triovou sonátu E dur* Jiřího Antonína Bendy. Klavírní doprovod svěřili posluchačce konzervatoře Marcele Svobodové. Průvodního slova se dle očekávání ujal Rudolf Pečman.[253] Tento koncert můžeme považovat za vůbec první dosud známé vystoupení budoucího Komorního souboru hudebněvědného semináře Filozofické fakulty, později nazývaného Brněnský vysokoškolský komorní soubor. Ten totiž vznikl, alespoň jak později napsal Pečmanův spolužák a přítel Ivan Poledňák, již v únoru toho roku, kdy započala spolupráce houslistů Pečmana a Stanovského a klavíristky Marcely Svobodové – patrně nastudováním výše uvedených skladeb pro dubnový koncert. K dosažení plného počtu členů budoucího souboru chyběl v té době ještě violista.

Pečman ovšem nadále spolupracoval i s dalšími hudebníky. Dne 20. května 1954 účinkoval Pečman jako přednášející na akci, kterou v Domě osvěty města Brna na Rooseveltově ulici č. 13 pořádala Krajská poradna lidové umělecké tvořivosti v Brně. Šlo o vzpomínkový večer s názvem *Antonín Dvořák – klasik české hudby*. Pečman pronesl přednášku a zároveň účinkoval jako hudebník. Spolu s ním účinkovali pěvkyně Alena Němcová a klavírního partu se ujal Pečmanův spolužák a celoživotní přítel Jaromír Gelnar.[254]

253 Program dochován v ODH MZM, pomocné materiály, Komorní koncerty 1951–1955.

254 Provedený repertoár není na dochované pozvánce uveden. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Tehdy se Pečman, student čtvrtého ročníku filozofické fakulty, rozhodl, že po čtyřech letech intenzivní soukromé výuky hry na housle u prof. Jedličky vykoná státní zkoušku ze hry na tento nástroj. Svůj zážitek z této zkoušky popsal po letech takto:

> Přijdu před zkušební komisi na brněnskou Konzervatoř. Její předseda otevře mou „složku", zkoumá, kdo vlastně jsem. „Pane, vy nejste učitel hudby v činné službě?" táže se mě. „Nikoliv. Jsem posluchač čtvrtého ročníku hudební vědy na Masarykově univerzitě." „Tak to tedy promiňte. Nemůžeme Vás ke státní zkoušce připustit, protože je míněna právě jen pro učitele hudby v činné službě!" Nezahrál jsem před komisí ani tón. Poroučel jsem se. Zůstal jsem hudebníkem bez jakéhokoliv úředního posvěcení. Zasáhla byrokracie.[255]

Tento fakt ale nezměnil nic na Pečmanově hudebnické angažovanosti na přednáškách a hudebních pořadech filozofické fakulty, a to ani poté, co v lednu roku 1955 oficiálně ukončil svá studia a stal se promovaným historikem. Dne 25. února 1955 vystoupil v aule fakulty na koncertě věnovaném dílu Bohuslava Martinů, o kterém pojednáme níže. O tři měsíce později, 25. 5. 1955, vystoupil, taktéž v aule, na komponovaném literárněvědném večeru nazvaném *Walt Whitman: básník demokracie*. Byla to veřejná přednáška doc. Karla Štěpaníka prokládaná recitací Whitmanových básní v překladech a také hudebními čísly. Pořadateli večera byly Krajský výbor obránců míru a Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí v Brně. Rudolf Pečman přednesl za doprovodu klavíristky a studentky JAMU Pomněnky Greineckerové *Allegro* a *Presto con fuoco* z Beethovenovy *Sonáty Es dur*, op. 31, č. 3, dále *Sonatinu G dur*, op. 100, Antonína Dvořáka a skladbu *Šumění lesa* od Ference Liszta.[256]

---

255 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 266.

256 Program večera je dochován v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Akci pořádala Filozofická fakulta Masarykovy univerzity (na programu je dokonce slovně vypsán celý oficiální název univerzity), Krajský výbor obránců míru a Československá společnost pro šíření politických a vědeckých informací v Brně. Avízo na tuto akci se nachází v deníku *Práce*, 25. května 1955, roč. 11, č. 126, s. 6, v rubrice *Brněnské zajímavosti*.

Léta 1955–1957: Dvoje housle, viola a klavír – Brněnský vysokoškolský komorní soubor[257]

Dne 25. února 1955 vystoupil poprvé na veřejnosti nově zformovaný instrumentální ansámbl – Komorní soubor hudebněvědného semináře Filozofické fakulty Masarykovy univezity. Název souboru byl poněkud zavádějící, neboť nikdo z jeho členů nebyl v té době řádným studentem semináře hudební vědy – už jím nebyl ani houslista Rudolf Pečman, od jehož promoce tehdy uběhl necelý měsíc. Další tři hudebníci, Jan Stanovský (housle), Josef Přibáň (viola) a Hedvika (Heda) Stonavská (klavír) byli v té době studenty Janáčkovy akademie múzických umění. V tomto složení již soubor zůstal natrvalo. Obsazení souboru odpovídalo tomu, na co byl Pečman již zvyklý jednak z místeckého kvarteta ochuzeného o violoncellistu, jednak z jeho někdejších sólových recitálů s Květou Dillikovou: dvoje housle s violou a k tomu klavír.

Zatím prvním doloženým vystoupením souboru v tomto již definitivním složení je právě koncert uskutečněný dne 25. února 1955, který patřil do cyklu koncertů z díla Bohuslava Martinů. Ten pořádala brněnská Univerzitní knihovna, přesněji řečeno vedoucí jejího hudebního oddělení Zdeněk Zouhar. Tento *3. Večer z díla Bohuslava Martinů* se výjimečně nekonal ve velké studovně Univerzitní knihovny jako jiné koncerty a hudební večery tohoto cyklu, ale v aule filozofické fakulty. Komorní soubor účinkoval v první části koncertu a představil instrumentální díla Bohuslava Martinů: *Impromptu: Tři skladby pro housle a klavír* (1927) *Sonatinu pro housle a klavír* (1937) a *Serenádu č. 2 pro dvoje housle a violu* (1932). Pečman účinkoval jako sólista v *Sonatině* a společně s houslistou Stanovským a violistou Přibáněm v Serenádě č. 2. V druhé polovině večera zazněla vokální díla Bohuslava Martinů, především vybrané části jeho písňového cyklu *Petrklíč*, jejichž provedení v podání Malého ženského sboru OPUS řídil Zdeněk Zouhar.[258] Pečman a Zouhar se také podělili o průvodní slovo ke koncertu.

---

257 Vše podstatné o historii a působení tohoto souboru shrnul v průvodním textu programu ke koncertu v Domě umění v Ostravě dne 20. 1. 1956 Pečmanův spolužák z hudební vědy Ivan Poledňák. Jeho text zde přetiskujeme a dle možností doplňujeme dalšími informacemi získanými z pramenů.

258 Program koncertu je uložen ve fondu MZK, sign. Skř.2G-0220.780,2. Více informací k martinůovským koncertům, na kterých účinkoval Pečman, viz FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 43–54 a s. 104–105.

Obr. 23: Členové Komorního souboru hudebněvědného semináře na koncertě v aule Filozofické fakulty MU 25. února 1955 (zleva Jan Stanovský, Josef Přibáň a Rudolf Pečman), archiv rodiny Přibáňovy.

Brzy se objevil pozitivní ohlas na tento koncert v denním tisku z pera Pečmanovy mladší spolužačky Mileny Černohorské:

> […] Iniciátoři večera Z. Zouhar a R. Pečman zdůraznili ve svých úvodních slovech především nutnost častějšího provádění skladeb Martinů, jehož upřímný poměr k českému lidu a k české a moravské lidové písni není oslaben ani dlouhým skladatelovým pobytem v cizině. […] Největší pozornost se soustředila na československou premiéru cyklu „Petrklíč" a vokálních skladeb „Narození Páně" a „Chudá děvčica", jimiž byla vyplněna druhá část koncertu. Skladby z posledního tvůrčího období Martinů se vyznačují především zdravou a prostou melodičností, byly proto velmi srdečně přijaty všemi posluchači. O zdar celého večera se přičinili nejen pořadatelé vhodným výběrem skladeb, nýbrž také všichni účinkující, většinou z řad mladých umělců (J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň,

> I. Krkošková, S. Obenrauchová, K. Sovíček, H. Stonavská a malý ženský sbor OPUS, řízený Z. Zouharem), kteří se věnovali nastudování skladeb s velkou pozorností a zájmem.[259]

Rudolf Pečman na toto období později vzpomínal:

> Zouhar byl ojedinělým inspirátorem večerů v Univerzitní knihovně, odvážně propagoval zejména díla Bohuslava Martinů, jenž byl tehdy naší oficiózní kritikou, marxisticky orientovanou, považován za kosmopolitu a formalistického skladatele, jehož dílo nevyhovuje zásadám socialistického realismu. My jsme se k Zouharovi iniciativně připojili.[260]

Po vystoupení se skladbami Bohuslava Martinů v únoru roku 1955 se soubor načas odmlčel. Připravoval se na akci, která mu měla otevřít cestu k publicitě, a tou byla každoroční soutěž Lidové umělecké tvořivosti. Ta se v 50. letech stala výkladní skříní kultury kontrolované komunistickým režimem a měla zobrazovat šťastný život nového, socialistického člověka, mířícího ke světlým zítřkům. Soutěž LUT pořádaná na jaře a v létě roku 1955 měla mít navíc, jak hlásalo brněnské vydání deníku *Svobodné slovo*, „větší význam a důstojnější rámec než soutěže minulé; její vyvrcholení – krajská kola a ústřední přehlídky – připadnou právě na měsíc oslav 10. výročí osvobození naší vlasti a na zahájení I. celostátní spartakiády. Tím větší péči je proto třeba věnovat okresním kolům, z nichž budou vybrány soubory, kroužky a jednotlivci pro další zařazení“.[261]

Přihlásit se do různých kategorií soutěže mohly hudební, pěvecké i taneční soubory, komorní tělesa, sólisté, recitátoři, artisté a žongléři, i dramatičtí umělci a celé soubory, včetně loutkoherců i lidových vypravěčů. Z krajských kol postoupili ti nejlepší do kola celostátního (bylo jich celkem 10 tisíc). Dělili se do celkem 29 kategorií dle vyspělosti a pokročilosti, od profesionálů po začínající umělce, a jejich výkony hodnotilo 29 odborných porot. Celostátní kolo soutěže probíhalo pod heslem „Radostně pracovat, radostně žít!“ ve dnech 28. června – 3. července 1955 v Praze, pro velký počet účastníků

259 ČERNOHORSKÁ, Milena. Ze skladeb B. Martinů. *Práce*, 2. 3. 1955, roč. 11, č. 52, s. 3.

260 PEČMAN, Rudolf, *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 108.

261 jtj. Pro zdárný průběh soutěže LUT. *Svobodné Slovo*, 1. 12. 1954, roč. 10, č. 288, s. 7.

na více místech zároveň: především v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka (PKO JF, dnes Výstaviště Praha), ale také v městské knihovně, na konzervatoři a jinde. Režimní propaganda zajistila této akci nevídanou publicitu v denním tisku, stejně jako první Československé spartakiádě, která na ni bezprostředně navazovala (začínala v sobotu 2. července). Zdůrazňovala přitom silně podíl tvůrčích sil vycházejících z „lidu". Zprávy v novinách se proto týkaly především úspěchů lidových amatérských souborů i jednotlivců. Deník *Práce* psal zpětně o průběhu festivalového finále takto:

> Ze 300.000 účastníků celostátní soutěže postoupilo jich do hlavní festivalové soutěže deset tisíc. A členové porot se vesměs shodovali v tom, že umělecká úroveň průměrných souborů – ať tanečních, pěveckých nebo hudebních – daleko převyšovala úroveň nejlepších souborů, které se zúčastnily prvního celostátního festivalu v Brně v roce 1953. I to je jistě další doklad toho, jak blahodárnou půdou pro rozkvět lidské osobnosti je naše lidově demokratické zřízení. Pracující lidé změnili pod vedením komunistické strany společenské poměry a nyní poměry mění lidi. A tak se stal festival spolu s I. celostátní spartakiádou věrným obrazem harmonického rozvoje duševních i tělesných sil pracujícího člověka a zejména mládeže.
> Jedním z nejpodstatnějších znaků všech souborů byl jejich strhující elán, živelná chuť zpívat, tančit a jejich bezprostřední nevyumělkovaný projev. Vždyť jsme se s tančícími a zpívajícími soubory setkávali nejen na scénách a podiích Parku kultury a oddechu Julia Fučíka, v závodním klubu spojařů, na Zimním stadionu a [v] Ledeburských zahradách, ale i v pražských ulicích a v sadech. Mnohokrát se stalo, že housle, klarinet a tančící páry v krojích strhly diváky k stejnému veselí, k zpěvu a tanci pod širým nebem. Je možné, aby takto dávali najevo radost ze života lidé, jejichž touha po lepším bytí a po vyjádření krásna v duši by byla něčím brzděna?[262]

Rudolf Pečman měl s účastí na této soutěži zkušenosti již z let 1952 a 1954.[263] Teprve roku 1955 se jí však účastnil jako člen Komorního souboru hudebněvědného semináře. Na jaře toho roku prošel soubor ve své kategorii profesionálních komorních těles úspěšně všemi koly soutěže a dostal se až do kola celostátního. Stal se tím součástí

262 Světlá cesta lidového umění. *Práce*, 13. 7. 1955, roč. 11, č. 168, s. 1.

263 PEČMAN, Rudolf: *Curriculum vitae*, 17. 5. 1954, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

velké výpravy, která na pražském finále soutěže reprezentovala tehdejší Brněnský kraj. Ve své kategorii nakonec zvítězil a získal zlatou medaili. Výsledky celostátního kola byly vyhlášeny dne 2. července. V neděli 3. července večer vyvrcholil celý festival přehlídkami, na nichž se představili vítězové soutěže. Konaly se na Zimním stadionu, v Klubu spojařů na Vinohradech, v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka, a sice v hale Sjezdového paláce, na přírodní scéně, a také na „slavnostně osvětlených a vyzdobených Ledeburských terasách, které patřily vítězným smíšeným uměleckým skupinám z Čech". Jak víme z níže citované zprávy uveřejněné v časopise *Hudební rozhledy*, právě zde se představil také Komorní soubor hudebněvědného semináře.[264]

Deník *Práce* podal dne 5. července rovněž zprávu o návratu výpravy reprezentující Brněnský kraj:

> Brněnský kraj se umístil jako nejlepší v republice. Jeho účastníci získali 33 cen, z toho 13 zlatých vyznamenání a 20 stříbrných. Soubor Radost získal tři zlaté první ceny – v cymbálové [sic] muzice, tanečním i pěveckém souboru. Mezi vítěznými soubory se dále umístil kolektiv VTA [Vojenské technické akademie] Antonína Zápotockého v Brně, Vachův sbor moravských učitelek, komorní trio filosofické fakulty, dechová hudba Dopravního podniku města Brna aj. Ze sólistů zpěváků zvítězil M. Pokorný a N. Vilímová, v recitaci Daubner a Divíšková a soudruh Pelc získal první cenu jako lidový komponista.
>
> Účastníci soutěže mají radost ze svého úspěchu a Brno může být hrdé na své mladé representanty. Výprava by si však zasloužila důstojnějšího oficiálního přivítání. Nestává se totiž často, aby do Brna bylo hned přivezeno 33 prvních cen.[265]

---

264 Pro deník *Práce* však bylo zajímavější vyzdvihnout v tomto programu jiné číslo programu, kterým bylo vystoupení skupiny z Kladna-Rozdělova, jejíž členové doplnili svou písňovou tvorbu „výbornými satirickými agitkami a častuškami".
Srov. Skončil Celostátní festival lidové umělecké tvořivosti. *Práce*, 5. 7. 1955, roč. 11, č. 161, s. 5.

265 Vítězové celostátní soutěže LUT se vrátili z Prahy. *Práce*, 5. 7. 1955, roč. 11, č. 161, s. 5. V témže deníku jsou vítězové soutěže jmenováni znovu o tři dny později: „Zlatou plaketu získali: Vachův sbor moravských učitelek, Pěvecký soubor Radost ZK ZPS Líšeň, a to v oboru pěveckém, tanečním a cimbálové hudby, pěvecký soubor VTA AZ v oboru pěveckém, dechová hudba ZK Dopravních podniků z Brna, Komorní trio filosofické fakulty, Echo-kvartet foukacích harmonik, ve zpěvu s. Vilímová z Křenovic na Slavkovsku a s. Pokorný z Brna, v recitaci s. Daubner a s. Divíšková z Brna a za tvůrčí práci skladatelskou s. Pelc z Vyškova." Srov. Vítězové celostátní soutěže LUT z Brněnska. *Práce*, 8. 7. 1955, roč. 11, č. 164, s. 4.

Teprve z časopisu *Hudební rozhledy* se o účinkování Komorního souboru hudebněvědného semináře dovídáme více informací:

> Komorní soubory hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty v Brně, klavírní trio (Jan Stanovský a Rudolf Pečman – housle, Heda Stanovská [sic] – klavír) a smyčcové trio (Jan Stanovský a Rudolf Pečman – housle, Josef Přibáň – viola), se umístily v celostátní soutěži Lidové umělecké tvořivosti (kategorie komorní hudby) na prvém místě a obdržely zlatou medaili. Mladí brněnští representanti hráli soutěžní program, II. serenádu Bohuslava Martinů a Vivaldiho Concerto grosso d moll, také na komorním koncertu v Ledeburské zahradě. Zde dokonce sklidili takový úspěch, že přítomný zástupce Čs. gramofonových závodů navrhl, aby Serenádu B. Martinů a jiné skladby nahráli na gramofonové desky. Nahrávka se uskuteční koncem září nebo začátkem října tohoto roku. Úspěchy zavazují oba soubory k ještě vytrvalejší a usilovnější umělecké práci.[266]

Stručně, ale též pochvalně zhodnotil vystoupení souboru neznámý recenzent v časopisu *Lidová tvořivost*:

> Vystoupení Komorního tria hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty v Brně […] bylo promyšlené, stylové a prakticky bez kazů.[267]

O úspěchu souboru Pečman 12. července referoval Zdeňku Zouharovi v dopise:

> Milý Zdeňku,
> zasílám Ti konečně fotografie z večera B. Martinů. Stejně ještě nejsou všechny, chybí kopie 2 snímků. No, ale co mám, to dám.
> Před několika dny jsem se vrátil z Prahy, kde oba naše soubory, klavírní trio (Stanovský – Pečman – Stonavská) a smyčcové trio (s violistou Přibáněm), soutěžily v ústředním kole LUT a hrály na komorním koncertě v Ledeburské zahradě. Vyhráli jsme v kategorii profesionálních komorních souborů I. místo (zlatá medaile). Největší úspěch na soutěžním vystoupení měla Serenáda II. B. Martinů.

266 CHUCHRO, Josef. K soutěži LUT v oboru komorní hudby. *Hudební rozhledy*, 1955, roč. 8, č. 15, s. 784.

267 Komorní hudba na Festivalu lidové umělecké tvořivosti 1955. *Lidová tvořivost*, 1955, roč. 6, č. 11, s. 245.

Na koncertě rovněž. Na žádost dr. Josefa Loewenbacha z Gramof. závodů budeme Serenádu II. natáčet na gramof. desky spolu se Sonatinou pro 2 housle a klavír téhož autora. Marné: Martinů vítězí plně a rozhodně!
Zdraví Tě srdečně
Rudolf.
Budeš-li mít čas, napiš!

Pečman od Zouhara věděl, že Bohuslav Martinů komponuje pro oba soubory, které 25. února 1955 společně provedly jeho díla, totiž Malý ženský sbor OPUS vedený Zdeňkem Zouharem a Komorní soubor hudebněvědného semináře Filozofické fakulty v Brně, kantátu *Otvírání studánek*, již dle přání Bohuslava Martinů měla tato tělesa provést v jeho rodné Poličce. Instrumentální obsazení bylo šité na míru Komornímu souboru a Rudolf Pečman s radostí přijal Zouharovu nabídku podílet se na premiéře díla, což dokládá dopis Zdeňku Zouharovi z 20. července tohoto roku. Měl však zájem také o skladby od samotného Zouhara.

Milý Zdeňku,
děkuji Ti za milý dopis. Velice mě těší, že Martinů komponuje tu věc pro žen. sbor, soprán, alt, baryton, 2 h. [housle], vlu [violu] a klavír. Je samozřejmé, že nadšeně přijímám nabídku k jeho premiéře v našem obsazení!! – Kdybych mohl tebe o něco poprosit, tedy to bude skromná (neskromná?) žádost, abys něco psal pro 2 h, vlu a klavír. Nezapomeň, že máme vlastně tria dvě: klavírní (Stanovský, Pečman, Stonavská) a smyčcové (Stanovský, Pečman, Přibáň). Bylo by nám velmi milé, kdybychom byli obdařeni takovou skladbou, kde bychom mohli vystoupit společně. Pokud se desky *s nahrávkou Martinů Serenády II. týče, je samozřejmé, že jednu dostaneš.* Také jsem navrhl, abychom vedle té Serenády natočili také Sonatinu pro 2 housle a klavír (kterou jsem nechal u vás v knihovně ofotografovávat). Dosud však nepřišla odpověď.
Co bude mít v plánu fakulta, resp. náš seminář, ve svých Collegiích musicích, není mi dosud známo. Ani jsme o tom s Rackem dosud nejednali. Dost času po prázdninách (v září). Můžeš se však spolehnout, že nějaký ten podnik dáme dohromady. […][268]

268 Dopisy Rudolfa Pečmana Zdeňku Zouharovi, 12. a 20. 7. 1955, archiv Zdeňka Zouhara. Podtržená místa v dopise pocházejí od Rudolfa Pečmana. Dopis pokračuje zprávou o Pečmanově výzkumu hudebnin na kůru farního kostela ve Frýdku a pozváním Zouhara a jeho manželky Věry do Místku. Viz faksimile dopisu na s. 490–494.

Zatím však nebyla kantáta hotova, a nebyl tudíž znám ani termín jejího provedení. Jak je patrné z dopisu Zouharovi, pociťoval Pečman, stejně jako kdysi v době protektorátu, nouzi o nový repertoár pro své komorní seskupení, tentokrát ale již usiloval o repertoár pro smyčcové trio s klavírem.

O nastudovaném repertoáru souboru v době prvního roku jeho existence se dozvídáme z kopie Pečmanova dopisu, na které chybí adresát – tím byl skladatel Jaroslav Křička (1882–1969), kterého Pečman jménem tehdy ještě Komorního souboru hudebněvědného semináře Filozofické fakulty MU v Brně žádal o jeho *Malou suitu ve starém slohu*, op. 9, pro dvoje housle a klavír, protože i nadále hledal moderní repertoár vhodný alespoň pro větší část souboru.[269]

Dopis zde citujeme celý:

> Vážený Mistře,
> dovolujeme si velmi zdvořile požádat, zda byste nám nemohl zaslat svou Malou suitu ve starém slohu pro dvoje housle a klavír, op. 9 (z r. 1907, vyšlo u Simrocka).[270] Náš komorní soubor si totiž vytkl cíl pěstovat méně obvyklá komorní obsazení, mimo jiné také dvou houslí a klavíru. Notový materiál je obsáhlý pro starší dobu (barok, předklasicismus). Modernější a soudobé skladby pro toto obsazení jsou však řídké. Máme již některé autory nastudovány, ze soudobých B. Martinů (Sonatina),[271] Axmana (Tři kusy)[272]. Jinak víme

269 Dopis není datován, ale dobu jeho vzniku lze přibližně určit podle zmínky o *Sonatině pro dvoje housle a klavír* od Bohuslava Martinů v předchozím Pečmanově dopisu Zdeňku Zouharovi, kterou v červenci 1955 ještě Pečman neměl k dispozici. Když psal Křičkovi, označil již tuto skladbu za nastudovanou. Poprvé se objevila na tištěném programu ke koncertu konanému 18. 11. 1955, o kterém píšeme níže. Na tištěný program však byla *Sonatina* připsána dodatečně na psacím stroji. Soubor tedy tuto skladbu nastudoval pravděpodobně v průběhu září a října roku 1955 (část července a srpen toho roku strávil Pečman na kůru kostela ve Frýdku) a k prvnímu veřejnému provedení *Sonatiny* se rozhodl až po vytištění koncertního programu (avizoval jej také 12. 11. v deníku *Práce* – viz níže). Na programu ke koncertu 18. 11. je navíc soubor již označen novým názvem, který Pečman v dopise Křičkovi ještě nepoužil. Dopis tedy vznikl pravděpodobně v průběhu září, či spíše října roku 1955.

270 Simrock vydal skladbu v Berlíně roku 1920. Obsahuje části *Präludium*, *Arieta* a *Fuga*.

271 *Sonatina pro dvoje housle a klavír*, H. 198.

272 Pravděpodobně se jedná o *Tři skladby pro dvoje housle a klavír* (I. *Allegro*, II. *Andante sostenuto*, III. *Vivace*) Emila Axmana (1887–1949), komponované v březnu a dubnu roku 1948 a provedené v premiéře až po skladatelově smrti, dne 13. 2. 1949. Srov. PALA, František. *Emil Axman: Život a dílo*. Praha: Academia, 1966, s. 371. Zatím nejsou známy informace o jejich provedení Komorním souborem hudebněvědného semináře (Brněnským vysokoškolským komorním souborem).

o Sindingovi (Serenáda A),[273] Norenovi (Serenáda ?) a přirozeně o celé řadě starých skladatelů, z nichž jsme také některé skladby nastudovali (Corelli, Vivaldi, Bach aj.). Poněvadž bychom rádi nastudovali také Vaši skladbu, která je bohužel už dávno rozebraná, obracíme se přímo na Vás. Dílo bychom si případně opsali nebo dali ofotografovat. Nemohl byste nám laskavě poradit, kde sehnat další soudobý materiál? Byli bychom Vám velice zavázáni. Máme rovněž zájem o obsazení dvou houslí a violy.
Děkujeme předem za Vaši laskavou odpověď a doufáme, že můžeme mít naději.
Se srdečnými pozdravy
a projevem dokonalé úcty
Rudolf Pečman – jménem souboru.[274]

Zda Pečman dopis Jaroslavu Křičkovi odeslal či zda na něj skladatel odpověděl, nevíme, každopádně v repertoáru souboru, pokud je známo, jeho *Malá suita* nefiguruje.

Mezitím Rudolf Pečman, který se 15. září 1955 stal asistentem na Semináři hudební vědy, pokračoval dále ve svých hudebních aktivitách na Filozofické fakultě MU, a to jak s kolegy z Komorního souboru, tak s jinými hudebníky. Když Filozofická fakulta uspořádala 30. října 1955 *Večer věnovaný mírovému řešení německé otázky*, přednesl zde Pečman společně s klavíristou Oldřichem Puklem 4. část ze *Sonatiny g moll,* op. 137, č. 5, pro housle a klavír od Franze Schuberta. Byl to opět pořad laděný v intencích vládnoucího režimu. Kromě povinných projevů zástupců fakulty a zakončení společným zpěvem *Písně práce* zde byl prostor i pro hodnotná hudební díla. Kromě zmíněné Schubertovy *Sonatiny* to byla Beethovenova *Sonáta c moll – Patetická* v podání klavíristy Milana Valtra.[275]

O dalším koncertu víme díky dopisu Rudolfa Pečmana Janu Rackovi do lázní, datovanému 24. listopadu 1955 (srov. JR11), ve kterém odkazuje na kladné recenze na tento koncert v denním tisku. Byl to první dosud známý samostatný koncert souboru, který se zde také poprvé prezentoval pod novým názvem: Brněnský vysokoškolský komorní soubor. A rovněž poprvé se k členům tohoto souboru přidala také absolventka abiturientského kurzu na JAMU v oboru zpěv a Pečmanova mladší spolužačka z hudební vědy Svatava Nováková.

---

273 Pravděpodobně SINDING, Christian. *Serenade für 2 Violinen und Pianoforte, Op. 92*. Leipzig: Peters, 1909.

274 Dopis Rudolfu Pečmanovi Jaroslavu Křičkovi, [1954–1956], ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

275 Program dochován v ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

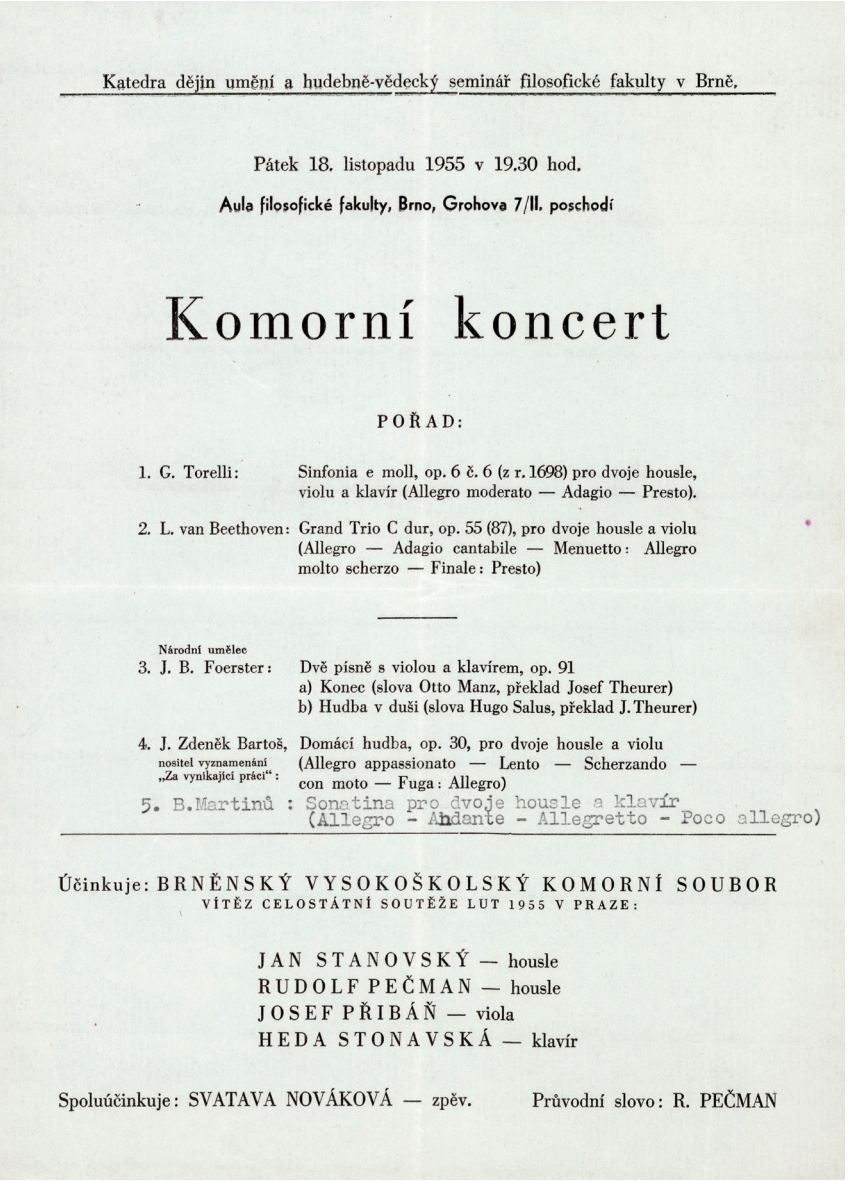

Katedra dějin umění a hudebně-vědecký seminář filosofické fakulty v Brně.

Pátek 18. listopadu 1955 v 19.30 hod.

Aula filosofické fakulty, Brno, Grohova 7/II. poschodí

Komorní koncert

POŘAD:

1. G. Torelli: Sinfonia e moll, op. 6 č. 6 (z r. 1698) pro dvoje housle, violu a klavír (Allegro moderato — Adagio — Presto).

2. L. van Beethoven: Grand Trio C dur, op. 55 (87), pro dvoje housle a violu (Allegro — Adagio cantabile — Menuetto: Allegro molto scherzo — Finale: Presto)

Národní umělec
3. J. B. Foerster: Dvě písně s violou a klavírem, op. 91
a) Konec (slova Otto Manz, překlad Josef Theurer)
b) Hudba v duši (slova Hugo Salus, překlad J. Theurer)

4. J. Zdeněk Bartoš, nositel vyznamenání „Za vynikající práci": Domácí hudba, op. 30, pro dvoje housle a violu (Allegro appassionato — Lento — Scherzando — con moto — Fuga: Allegro)

5. B. Martinů: Sonatina pro dvoje housle a klavír (Allegro - Andante - Allegretto - Poco allegro)

Účinkuje: BRNĚNSKÝ VYSOKOŠKOLSKÝ KOMORNÍ SOUBOR
VÍTĚZ CELOSTÁTNÍ SOUTĚŽE LUT 1955 V PRAZE:

JAN STANOVSKÝ — housle
RUDOLF PEČMAN — housle
JOSEF PŘIBÁŇ — viola
HEDA STONAVSKÁ — klavír

Spoluúčinkuje: SVATAVA NOVÁKOVÁ — zpěv. Průvodní slovo: R. PEČMAN

Obr. 24: Program komorního koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru 18. listopadu 1955 v aule Filozofické fakulty MU, archiv rodiny Přibáňovy.

Konal se v pátek dne 18. listopadu 1955 v aule Filozofické fakulty MU a pořádala jej Katedra dějin umění a pod ni spadající Hudebně vědecký seminář Filozofické fakulty MU.[276] Na tištěném programu tohoto koncertu byl nejen poprvé použit nový název souboru, ale též dodatek „vítěz celostátní soutěže LUT 1955 v Praze". Rudolf Pečman se jako obvykle ujal nejen houslového partu, ale též průvodního slova. Koncert byl avizován v deníku *Práce* v rubrice *Brněnské zajímavosti*, kde bylo také připomenuto vítězství souboru v soutěži Lidové umělecké tvořivosti:

> Brněnský vysokoškolský komorní soubor, který letos zvítězil v celostátním festivalu lidové umělecké tvořivosti v Praze a s úspěchem hrál též v pražské Ledeburské zahradě, přednese na koncertu pořádaném katedrou dějin umění a hudebně vědeckým seminářem filosofické fakulty v pátek 18. listopadu v 19.30 hodin v aule filosofické fakulty řadu skladeb, které se běžně neobjevují na pořadech koncertů: Symfonii e moll G. Torelliho, Beethovenovo Grand Trio C-dur op. 87, Dvě písně s violou a klavírem od J. B. Foerstra, Domácí hudbu op. 30 J. Zd. Bartoše a Sonatinu pro dvoje housle a klavír od B. Martinů. Účinkují Jan Stanovský a Rudolf Pečman (housle), Josef Přibáň (viola) a Heda Stonavská (klavír). Spoluúčinkuje Svatava Nováková (zpěv). Průvodním slovem pořad doplní Rudolf Pečman.[277]

Kritiku na koncert napsala do deníku muzikoložka a ročníková spolužačka Svatavy Novákové Milena Černohorská, která označila soubor jako „nový", ačkoli psala tři čtvrtě roku předtím recenzi na výkon tohoto ansámblu v rámci *Večera Bohuslava Martinů* pořádaného Zdeňkem Zouharem. Tehdy však ještě nepovažovala soubor za samostatné a především stálé hudební těleso, což se nyní změnilo:

> Představilo se nám nové brněnské komorní sdružení čtyř vysokoškoláků: J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň a H. Stonavská. Čtyři mladí umělci, kteří se z počátku scházeli jen pro potěšení si zahrát a kteří pak nadchli soutěžní porotu při festivalu LUT 1955 v Praze tak, že jim udělila I. cenu, se rozhodli dát o sobě vědět také brněnské veřejnosti a uspořádali 18. listopadu svůj první samostatný koncert.

---

276 ČERNOHORSKÁ, Milena. Koncert Brněnského vysokoškolského komorního souboru. *Práce*, 23. 11. 1955, roč. 11, č. 282, s. 3. Viz též úryvek z kritiky M. Černohorské v dopise Janu Rackovi (JR11).

277 Komorní koncert triových skladeb. *Práce*, 12. 11. 1955, roč. 11, č. 273, s. 5.

> Byl to po všech stránkách velmi zajímavý večer. Jednak zvuková kombinace dvou houslí s violou nebo s klavírem zněla nezvykle (avšak krásně) a pak také výběr programu přinášel vesměs málo známé skladby, neboť koncerty v tomto obsazení se u nás téměř nepěstují. V prvé části jsme slyšeli skladby G. Torelliho a L. v. Beethovena, druhá část byla věnována skladbám českých moderních skladatelů: J. B. Foerstra, J. Z. Bartoše a B. Martinů. Všechny skladby byly velmi náročné po technické i výrazové stránce, a tu můžeme říci, že soubor všem vysokým požadavkům plně vyhověl. Byl si náležitě vědom choulostivosti a citlivosti triového obsazení, a proto všichni členové věnovali studiu největší péči, souhra pak vyzněla bezpečně a zvukově vyváženě a také požadavky stylového odlišení skladeb byly plně respektovány. Ke zdaru celého večera přispěla také Svatava Nováková, která zaujala velmi příjemným hlasem a vhodným podáním. Stručným průvodním slovem uváděl jednotlivé skladby R. Pečman.

Následujícího dne, 24. listopadu 1955, napsal do brněnského vydání *Svobodného slova* další pochvalnou recenzi Bohumír Štědroň, což můžeme považovat za další projev pozornosti ze strany hudebních odborníků, kteří začali nový ansámbl akceptovat jako součást brněnského hudebního života:

> Minulý týden vystoupil v aule filosofické fakulty Masarykovy university v Brně po prvé pod novým názvem Brněnský vysokoškolský komorní soubor, letošní vítěz celostátní soutěže Lidové umělecké tvořivosti v Praze. Jde o neobvyklou sestavu 2 houslí a violy, po pořípadě [sic] 2 houslí a klavíru, pro kterou nemáme dosud zvláštní veřejný soubor, ač literatury je poměrně dosti. Sdružili se tu houslisté J. Stanovský, R. Pečman, violista J. Přibáň a klavíristka H. Stonavská. Výkon, který podali ve skladbách Torelliho, Beethovena, J. Zd. Bartoše i B. Martinů, měl znaky vážné a odpovědné práce a slibuje při soustavném studiu krásné výsledky. K členům souboru se připojila S. Nováková, která vkusně a příjemným hlasem přednesla Foerstrovy Dvě písně s violou a klavírem.[278]

Nedlouho poté, dne 25. listopadu 1955, pořádala koncert Náboženská obec československých unitářů ve Velkém sále sídla Českobratrské církve evangelické na

278 BŠ [=ŠTĚDROŇ, Bohumír]. Nový komorní soubor. *Svobodné slovo*, 24. 11. 1955, roč. 11, č. 282, s. 3.

Opletalově ulici v Brně, tedy v bezprostředním sousedství Hudební fakulty JAMU, jejíž studenti a pedagogové se na tomto večeru podíleli. Z členů Brněnského vysokoškolského komorního souboru se zúčastnili studenti JAMU Jan Stanovský, v programu označený jako „Jenda", a také Heda Stonavská. Večer uvedl předseda brněnských unitářů bratr Tomáš Balcárek a průvodního slova k hudebním číslům se ujal Rudolf Pečman, v programu označený poněkud bizarně jako „promovaný hudební kritik".[279]

Ve výše citovaném dopise adresovaném Janu Rackovi (JR 11) se Pečman zmínil o tom, že Brněnský vysokoškolský komorní soubor byl vyzván výborem Svazu Československo-sovětského přátelství Filozofické fakulty MU k uspořádání dalšího koncertu, jehož program Pečman k dopisu přiložil. Tento „Večer ruské a české hudby", pořádaný oficiálně k zakončení Měsíce československo-sovětského přátelství, se konal ve středu 7. prosince 1955, náhodou (?) v předvečer 65. narozenin Bohuslava Martinů, v aule Filozofické fakulty MU. Zazněla na něm díla českých a ruských autorů (z českých to byli Dvořák, Vycpálek a Martinů, z ruských Čajkovskij, Tanějev, Musorgskij a Šostakovič). Program koncertu orámovaly dvě skladby pro smyčcové trio, které přednesli Jan Stanovský, Rudolf Pečman a Josef Přibáň: na úvod to bylo Tanějevovo *Trio D dur,* op. 21, a na závěr *Serenáda č. 2* Bohuslava Martinů, kterou již provedli 25. února téhož roku na společném koncertě se Zdeňkem Zouharem a Malým ženským sborem OPUS a se kterou poté zvítězili na festivalu LUT v Praze. Dále již členové souboru účinkovali ve dvojicích, vždy smyčcový nástroj s klavírem. Heda Stonavská tak doprovodila nejprve Josefa Přibáně v *Ukolébavce* z Čajkovského opery *Mazepa* a Rudolfa Pečmana ve Vycpálkově *Sonatině*, op. 26. Stejně jako na koncertě tři týdny předtím spoluúčinkovala i na tomto pěvkyně a tehdy studentka hudební vědy Svatava Nováková. Zatímco na předchozím koncertě účinkovala v jednom hudebním čísle se svým budoucím manželem Josefem Přibáněm, nyní zpívala pouze za doprovodu Hedy Stonavské, a sice dvě písně od Čajkovského (*Proč?* a *Ó zapěj mi, matko!*) a čtyři písně z Dvořákova cyklu *V národním tónu*. Jediné ryze klavírní číslo

279 Program *Hudebního večera k uctění památky prof. Emanuela Ambrose*, 25. 11. 1955, ODH MZM, Komorní koncerty 1951–1955, pomocné materiály, Komorní koncerty 1951–1955. Účinkovali zde též studenti a studentky JAMU Jarmila Makariusová, El. Plošilová-Čapková, violista Richard Kozderka, na klavír doprovázeli Fr. Salák a Vlastimil Lejsek.

(*Preludia op. 34* pro klavír od Dmitrije Šostakoviče) přednesla přizvaná posluchačka JAMU Pomněnka Greineckerová.[280]

Záhy nato, 11. prosince 1955, účinkoval soubor na zahájení Celostátní výstavy lidových výtvarníků v Domě umění města Brna. Chyběla zde tentokrát klavíristka Heda Stonavská. Na programu totiž byla pouze *Serenáda č. 2* od Bohuslava Martinů pro smyčce. Výstavu pořádalo ministerstvo kultury a pořadatelé soutěže lidové umělecké tvořivosti 1954–1955, ve které soubor roku 1955 zvítězil. Zřejmě právě proto provedl na zahájení výstavy tuto svou „vítěznou" skladbu.[281]

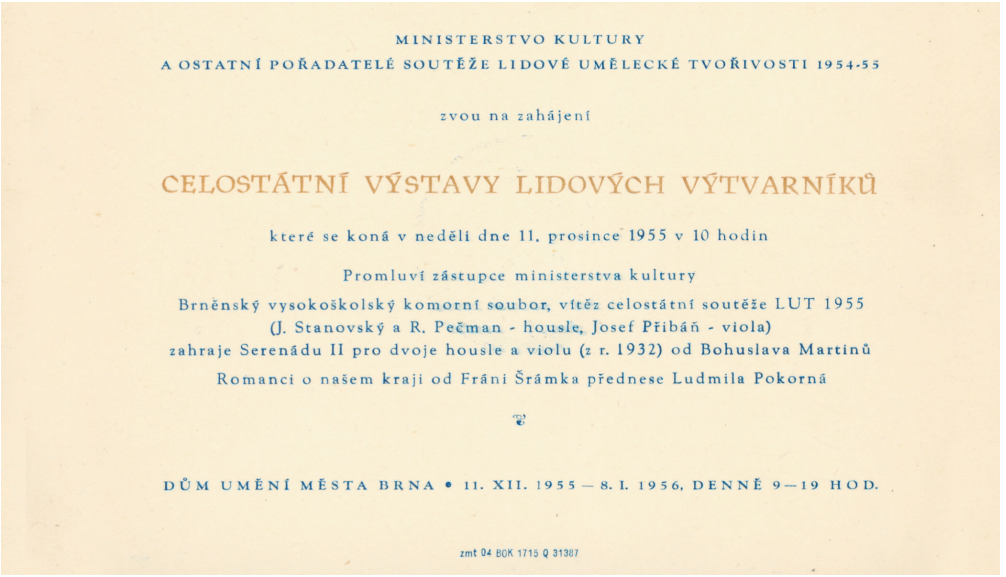
MINISTERSTVO KULTURY
A OSTATNÍ POŘADATELÉ SOUTĚŽE LIDOVÉ UMĚLECKÉ TVOŘIVOSTI 1954-55

zvou na zahájení

CELOSTÁTNÍ VÝSTAVY LIDOVÝCH VÝTVARNÍKŮ

které se koná v neděli dne 11. prosince 1955 v 10 hodin

Promluví zástupce ministerstva kultury

Brněnský vysokoškolský komorní soubor, vítěz celostátní soutěže LUT 1955
(J. Stanovský a R. Pečman - housle, Josef Přibáň - viola)
zahraje Serenádu II pro dvoje housle a violu (z r. 1932) od Bohuslava Martinů

Romanci o našem kraji od Fráni Šrámka přednese Ludmila Pokorná

DŮM UMĚNÍ MĚSTA BRNA • 11. XII. 1955 — 8. I. 1956, DENNĚ 9—19 HOD.

zmt 04 BOK 1715 Q 31387

Obr. 25: Pozvánka na zahájení Celostátní výstavy lidových výtvarníků 11. prosince 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

280 „Odbočka SČSP a katedra dějin umění pořádají ve středu 7. prosince v 19.30 hodin v aule filosofické fakulty, Brno, Grohova 7, II. p., večer ruské a české hudby k Měsíci čs.-sovětského přátelství. Na pořadu jsou skladby: S. I. Tanějev, Trio D dur, písně Dvořákovy a Čajkovského, Šostakovičova Preludia pro klavír, Sonatina Lad. Vycpálka a Serenáda II. Bohuslava Martinů. Účinkuje Brněnský vysokoškolský komorní soubor, vítěz celostátní soutěže LUT 1955 v Praze (Jan Stanovský, Rudolf Pečman, Josef Přibáň, Heda Stonavská, Svatava Nováková a Pomněnka Greineckerová)." Večer ruské a české hudby. *Práce*, 2. 12. 1955, roč. 11, č. 290, s. 3.

281 Pozvánka na zahájení Celostátní výstavy lidových výtvarníků v Domě umění města Brna, 11. 12. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana

Ještě 19. prosince 1955 účinkovali všichni Pečmanovi kolegové ze souboru na 8. abonentním koncertě JAMU. Od Pečmana se dočkali pochvalné kritiky v novinách:

> Poslední koncert Janáčkovy akademie byl opět pěkným překvapením. Všichni účinkující projevili vyspělé interpretační schopnosti a cit pro slohovost podání – Violista Josef Přibáň byl postaven před velmi těžký úkol přednést violový přepis II. houslové partity J. S. Bacha. Uvážíme-li, že Bachovy sólové sonáty jsou pro obtížnost violové transkripce velmi málo provozovány a že jsou vždy technickým problémem vlastně obtížnějším než v původní houslové versi, nutno přijat výkon Přibáňův velmi kladně. – Houslista Jan Stanovský přednesl za klavírního doprovodu V. Lejska známý Mozartův Koncert A-dur s kadencemi Fr. Ondříčka. Podstata Stanovského technicky velmi vyspělého reprodukčního umění pramení z převážně lyrického základu jeho projevu. Zvláště oceňujeme podání volné věty koncertu, kde mohl nejlépe uplatnit svůj vřelý, sytý tón. Výkon klavíristky H. Stonavské je stále vzestupný. Po úspěšném Bachovi minulý týden[282] podala na tomto koncertě stejně vyrovnaný a ucelený výkon ve slohově zcela odlišných Preludiích impressionisty C. Debussyho. Její výrazová škála je velmi bohatá, zvláště působí v místech dramaticky vzedmutých a rytmicky vypjatých. […][283]

Dne 7. ledna 1956 se konečně uskutečnila premiéra nové kantáty od Bohuslava Martinů *Otvírání studánek*, a to v Tylově domě osvěty v Poličce za řízení Zdeňka Zouhara. Členové Brněnského vysokoškolského komorního souboru tam však chyběli a nezúčastnili se ani prvního brněnského provedení kantáty dne 8. dubna 1956 v Besedním domě (tehdejším Domě armády).[284]

V lednu 1956 přinesl zprávu o novém souboru celostátní časopis *Hudební rozhledy* v rubrice *Zprávy z domova*:

---

282 Na předchozím 7. abonentním koncertě JAMU 12. prosince 1955 přednesla Heda Stonavská *Chromatickou fantazii a fugu* J. S. Bacha. Program koncertu uložen v ODH MZM, pomocné materiály, Koncerty 1951–1955.

283 PEČMAN, Rudolf. Osmý abonentní koncert JAMU. *Práce*, 25. 12. 1955, roč. 11, č. 310. s. 7.

284 Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 50, 54, 105–106.

Dosavadní Komorní soubor hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty v Brně přijal v listopadu 1955 název „Brněnský vysokoškolský komorní soubor“ a ve svém nynějším složení Jan Stanovský (housle), Rudolf Pečman (housle), Josef Přibáň (viola) a Heda Stonavská (klavír) bude se soustavně věnovat reprodukci různých triových skladeb.[285]

Obr. 26: Členové Brněnského vysokoškolského komorního souboru s pěvkyní Svatavou Novákovou na plese, 1955/1957? (zprava: Josef Přibáň, Svatava Nováková, provdaná Přibáňová, Rudolf Pečman, Heda Stonavská), archiv rodiny Přibáňovy.

285 [PEČMAN, Rudolf]. Nový Komorní soubor v Brně. *Hudební rozhledy*, 1956, roč. 9, č. 2, s. 83. Na Pečmanovo autorství textu usuzujeme podle šifry „rp“ pod následujícím textem nazvaným *Vyjde sborník o B. Martinů*.

Obr. 27: Členové Brněnského vysokoškolského komorního souboru se Svatavou Novákovou na plese Státní filharmonie Brno, únor 1957 (zleva: Svatava Nováková, provdaná Přibáňová, Josef Přibáň, Heda Stonavská, Jan Stanovský a Rudolf Pečman, archiv rodiny Přibáňovy.

Jedním z vrcholů činnosti souboru byl bezesporu jeho celovečerní koncert v Domě umění v Ostravě pod hlavičkou závodního klubu Ostravských tiskáren dne 20. ledna 1956. Tento koncert byl také jediný, ke kterému byl vytištěn program, jak se na profesionální soubor sluší: žádný strojopis či cyklostyl, nýbrž plnohodnotný koncertní program s fotografiemi účinkujících a s průvodním textem zasvěceného odborníka, kterým byl Pečmanův bývalý spolužák Ivan Poledňák. Jeho shrnující text, který stručně a výstižně charakterizuje zaměření a dosavadní práci souboru, včetně úryvků z recenzí uveřejněných v denním i odborném tisku, představuje zatím jedinou rozsáhlejší stať pocházející z doby aktivního působení souboru.[286]

286 Program ke *Komornímu koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru* 20. 1. 1956 v Domě umění Ostrava. ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

DŮM UMĚNÍ DNE 20. LEDNA 1956

V 19,15 HODIN

KOMORNÍ KONCERT

BRNĚNSKÉHO VYSOKOŠKOLSKÉHO KOMORNÍHO SOUBORU

vítěze celostátní soutěže LUT v Praze 1955

JAN STANOVSKÝ *(housle)*

RUDOLF PEČMAN *(housle)*

JOSEF PŘIBÁŇ *(viola)*

HEDA STONAVSKÁ *(klavír)*

1. G. TORELLI:
Sinfonia e moll, op. 6, č. 6 (z roku 1698) pro dvoje housle, violu a klavír. (Allegro moderato - Adagio - Presto)

2. A. VIVALDI:
Koncert d moll, op. 3 č. 11, pro dvoje housle a klavír. (Allegro - Largo - Allegro)

3. L. VAN BEETHOVEN:
Grand Trio C dur, op. 55 (87) pro dvoje housle a violu (Allegro - Adagio cantabile - Menuetto: Allegro molto scherzo - Finale: Presto)

4. J. ZD. BARTOŠ, nositel Vyznamenání za vynikající práci:
Domácí hudba, op. 30, pro dvoje housle a violu (Allegro appassionato - Lento - Scherzando: Con moto - Fuga: Allegro)

5. B. MARTINŮ:
Sonatina pro dvoje housle a klavír (Allegro - Andante Allegretto - Poco - Allegro)

Průvodní slovo:

RUDOLF PEČMAN *asistent hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty v Brně*

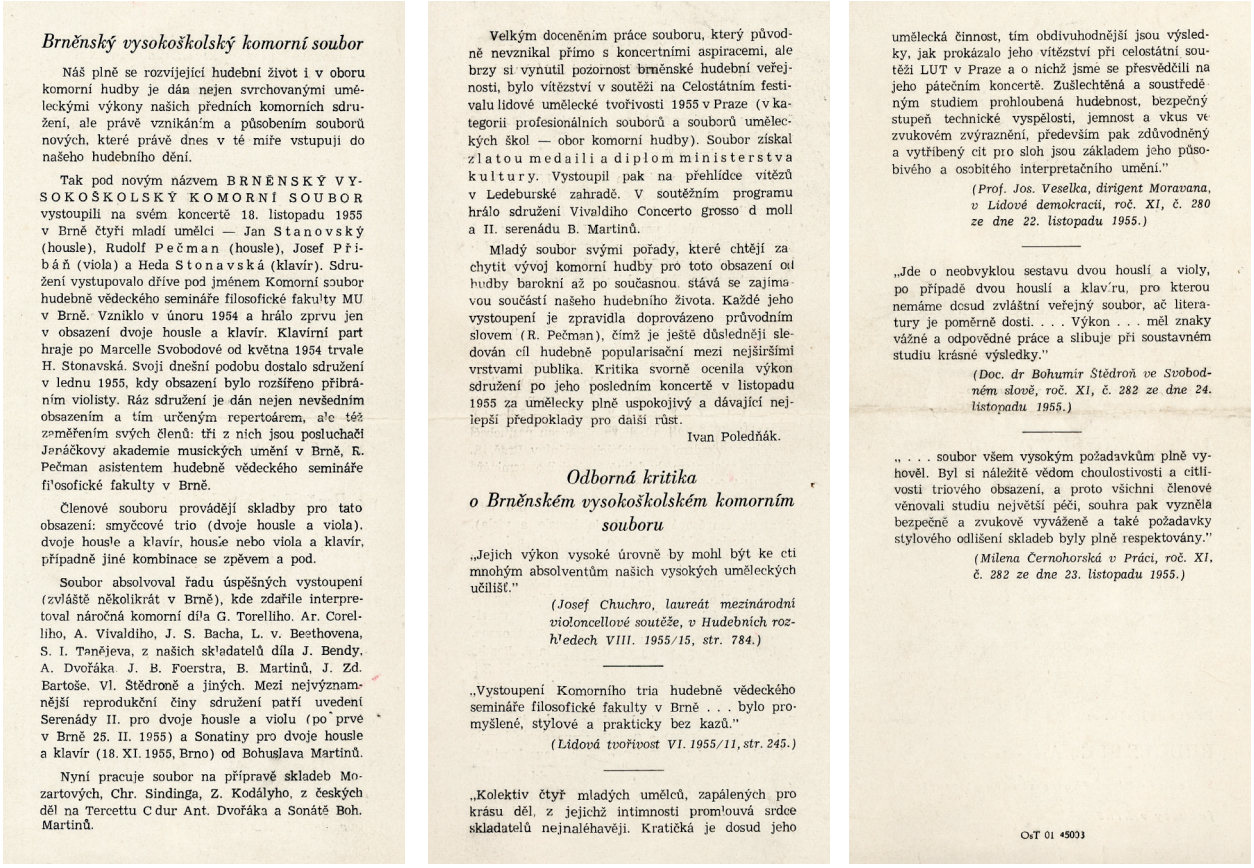

Brněnský vysokoškolský komorní soubor

Náš plně se rozvíjející hudební život i v oboru komorní hudby je dán nejen svrchovanými uměleckými výkony našich předních komorních sdružení, ale právě vznikáním a působením souborů nových, které právě dnes v té míře vstupuji do našeho hudebního dění.

Tak pod novým názvem BRNĚNSKÝ VYSOKOŠKOLSKÝ KOMORNÍ SOUBOR vystoupili na svém koncertě 18. listopadu 1955 v Brně čtyři mladí umělci — Jan Stanovský (housle), Rudolf Pečman (housle), Josef Přibáň (viola) a Heda Stonavská (klavír). Sdružení vystupovalo dříve pod jménem Komorní soubor hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty MU v Brně. Vzniklo v únoru 1954 a hrálo zprvu jen v obsazení dvoje housle a klavír. Klavírní part hraje po Marcelle Svobodové od května 1954 trvale H. Stonavská. Svoji dnešní podobu dostalo sdružení v lednu 1955, kdy obsazení bylo rozšířeno přibráním violisty. Ráz sdružení je dán nejen nevšedním obsazením a tím určeným repertoárem, ale též zaměřením svých členů: tři z nich jsou posluchači Janáčkovy akademie musických umění v Brně, R. Pečman asistentem hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty v Brně.

Členové souboru provádějí skladby pro tato obsazení: smyčcové trio (dvoje housle a viola), dvoje housle a klavír, housle nebo viola a klavír, případně jiné kombinace se zpěvem a pod.

Soubor absolvoval řadu úspěšných vystoupení (zvláště několikrát v Brně), kde zdařile interpretoval náročná komorní díla G. Torelliho, Ar. Corelliho, A. Vivaldiho, J. S. Bacha, L. v. Beethovena, S. I. Taněјeva, z našich skladatelů díla J. Bendy, A. Dvořáka, J. B. Foerstra, B. Martinů, J. Zd. Bartoše, Vl. Štědroně a jiných. Mezi nejvýznamnější reprodukční činy sdružení patří uvedení Serenády II. pro dvoje housle a violu (poprvé v Brně 25. II. 1955) a Sonatiny pro dvoje housle a klavír (18. XI. 1955, Brno) od Bohuslava Martinů.

Nyní pracuje soubor na přípravě skladeb Mozartových, Chr. Sindinga, Z. Kodályho, z českých děl na Tercettu C dur Ant. Dvořáka a Sonatě Boh. Martinů.

Velkým doceněním práce souboru, který původně nevznikal přímo s koncertními aspiracemi, ale brzy si vynutil pozornost brněnské hudební veřejnosti, bylo vítězství v soutěži na Celostátním festivalu lidové umělecké tvořivosti 1955 v Praze (v kategorii profesionálních souborů a souborů uměleckých škol — obor komorní hudby). Soubor získal zlatou medaili a diplom ministerstva kultury. Vystoupil pak na přehlídce vítězů v Ledeburské zahradě. V soutěžním programu hrálo sdružení Vivaldiho Concerto grosso d moll a II. serenádu B. Martinů.

Mladý soubor svými pořady, které chtějí zachytit vývoj komorní hudby pro toto obsazení od hudby barokní až po současnou, stává se zajímavou součástí našeho hudebního života. Každé jeho vystoupení je zpravidla doprovázeno průvodním slovem (R. Pečman), čímž je ještě důsledněji sledován cíl hudebně popularisační mezi nejširšími vrstvami publika. Kritika svorně ocenila výkon sdružení po jeho posledním koncertě v listopadu 1955 za umělecky plně uspokojivý a dávající nejlepší předpoklady pro další růst.

Ivan Poledňák.

Odborná kritika o Brněnském vysokoškolském komorním souboru

„Jejich výkon vysoké úrovně by mohl být ke cti mnohým absolventům našich vysokých uměleckých učilišť."

(Josef Chuchro, laureát mezinárodní violoncellové soutěže, v Hudebních rozhledech VIII. 1955/15, str. 784.)

„Vystoupení Komorního tria hudebně vědeckého semináře filosofické fakulty v Brně . . . bylo promyšlené, stylové a prakticky bez kazů."

(Lidová tvořivost VI. 1955/11, str. 245.)

„Kolektiv čtyř mladých umělců, zapálených pro krásu děl, z jejichž intimnosti promlouvá srdce skladatelů nejnaléhavěji. Kratičká je dosud jeho umělecká činnost, tím obdivuhodnější jsou výsledky, jak prokázalo jeho vítězství při celostátní soutěži LUT v Praze a o nichž jsme se přesvědčili na jeho pátečním koncertě. Zušlechtěná a soustředěným studiem prohloubená hudebnost, bezpečný stupeň technické vyspělosti, jemnost a vkus ve zvukovém zvýraznění, především pak zdůvodněný a vytříbený cit pro sloh jsou základem jeho působivého a osobitého interpretačního umění."

(Prof. Jos. Veselka, dirigent Moravana, v Lidové demokracii, roč. XI, č. 280 ze dne 22. listopadu 1955.)

„Jde o neobvyklou sestavu dvou houslí a violy, po případě dvou houslí a klavíru, pro kterou nemáme dosud zvláštní veřejný soubor, ač literatury je poměrně dosti. . . . Výkon . . . měl znaky vážné a odpovědné práce a slibuje při soustavném studiu krásné výsledky."

(Doc. dr Bohumír Štědroň ve Svobodném slově, roč. XI, č. 282 ze dne 24. listopadu 1955.)

„ . . . soubor všem vysokým požadavkům plně vyhověl. Byl si náležité vědom choulostivosti a citlivosti triového obsazení, a proto všichni členové věnovali studiu největší péči, souhra pak vyzněla bezpečně a zvukově vyváženě a také požadavky stylového odlišení skladeb byly plně respektovány."

(Milena Černohorská v Práci, roč. XI, č. 282 ze dne 23. listopadu 1955.)

OsT 01 45003

Obr. 28a–d: Program ke *Komornímu koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru* 20. ledna 1956 v Domě umění Ostrava, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Týden nato, 28. ledna 1956, se Brněnský vysokoškolský komorní soubor účastnil dalšího cyklu věnovaného Bohuslavu Martinů a pořádaného Zdeňkem Zouharem. Tentokrát to byl samostatný koncert souboru v Univerzitní knihovně pod názvem *Komorní skladby Bohuslava Martinů*. Stejně jako předchozího roku zazněly skladby *Impromptu: Tři skladby pro housle a klavír*, *Sonatina pro housle a klavír*, *Sonatina pro dvoje housle a klavír* a *Serenáda č. 2 pro dvoje housle a violu*. Nově do repertoáru souboru přibyla skladba *Intermezzo: Čtyři skladby pro housle a klavír* H. 261. Jediného pěveckého čísla,

kterým byly *Písničky na jednu stránku*, se ujala studentka hudební vědy Sylva Obenrauchová, která rok předtím také účinkovala na martinůovském koncertě v aule Filozofické fakulty MU.[287]

V květnu roku 1956 završil jeden ze členů souboru, houslista Jan Stanovský, svá studia na brněnské JAMU absolventským koncertem. Rudolf Pečman napsal na jeho výkon pochvalnou kritiku do deníku *Práce*:

> Absolventský koncert Jana Stanovského ze třídy prof. J. Šlaise byl dokladem stálého růstu mladého nadaného instrumentalisty. Přímo se strhujícím žárem a opravdovou účelně promyšlenou stavebností byl proveden zejména koncert A dur W. A. Mozarta, v němž sólista prokázal opravdovou hloubku hudebnosti; rovněž tak úspěšné bylo provedení málo hrané Sukovy balady op. 3, v níž se projevil jako velmi příhodný interpret skladeb modernějšího rázu. Vůbec se zdá, že Stanovský by měl směřovat hlavně k vhodně voleným skladbám moderním a repertoáru klasickému. Na tomto dramaturgickém výběru by mohl daleko úspěšněji vnitřně hudebně růst než na skladbách převážně technicistního rázu. Stanovský má totiž zcela bezpečný technický základ, který však nutně musí být vyvážen opravdu promyšlenou volbou programu směřujícího přísně a nekompromisně k ryzím vnitřním uměleckým hodnotám. Vždyť i ona opravdová hudebnost je u Stanovského zcela evidentní a primární. Bylo by tedy neodpustitelnou škodou na něm samém, kdyby směřoval jen k ryze houslistickým vrcholkům technického zaměření. Vždyť umělec, má-li být opravdu velkým reprodukčním zjevem, musí probíjet cestu a bojovat právě za díla nesporné artistní hodnoty. V tom je jeho cíl a nejvyšší úkol, jímž slouží svému růstu, společnosti a umění. A právě Stanovský má k tomu ty nejlepší předpoklady. Klavírní průvod obstaral velmi úspěšně lektor JAMU V. Lejsek, který projevil opravdu pozoruhodný smysl pro souhru a výrazovou vyrovnanost se sólistou.[288]

Ve svých pamětech Pečman uvádí, že po premiéře *Otvírání studánek* v lednu roku 1956, které se soubor neúčastnil, Jan Stanovský ze souboru vystoupil: „Rozpadli jsme se.

---

287 Přehled skladeb provedených v rámci martinůovských cyklů v Univerzitní knihovně v publikaci FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 104–110.

288 rp [= PEČMAN, Rudolf]. Úspěšný koncert houslisty Stanovského. *Práce,* 19. 5. 1956, roč. 11, č. 122, s. 5.

Pak jsme hrávali jen občas.“[289] Je pravda, že frekvence koncertů, jakou soubor měl od listopadu 1955 do ledna 1956, již nikdy nedosáhl. Nerozpadl se však úplně. Členové souboru účinkovali nadále spolu jako sólisté.

Tak Rudolf Pečman účinkoval společně s Hedou Stonavskou na *Večeru Federica Garcíe Lorcy*, který pořádal v aule Filozofické fakulty MU její Románský seminář dne 7. prosince 1956 při příležitosti 20. výročí básníkova zavraždění. Projev o životě a díle básníka pronesl Antonín Přidal. Recitační čísla z básníkových děl byla proložena hudbou námětově související s tématem večera. V podání Jarmily Míčkové zazněly části z cyklu *Španělské písně* od Dmitrije Šostakoviče, Rudolf Pečman zase přednesl skladby Manuela de Falla *Asturian* a *El paño moruno*, to vše za doprovodu Hedy Stonavské. Ta celý večer zakončila dvěma částmi z *Dubnových preludií* Vítězslavy Kaprálové.

Ještě k roku 1957 se dochovalo několik dokladů o účinkování Brněnského vysokoškolského komorního souboru. Dne 20. února 1957 pořádal Hudebně vědecký seminář ve fakultní aule hudební pořad věnovaný skladateli Ladislavu Vycpálkovi k pětasedmdesátým narozeninám. Rudolf Pečman zde pronesl průvodní slovo a účinkoval také jakou houslista. Spolu s ním účinkovali dva zbylí členové souboru Josef Přibáň a Heda Stonavská, pěveckého čísla se ujala Svatava Nováková. Na programu byly pouze skladby jubilanta. „Pro brněnské obecenstvo to byl večer příliš ‚moderní‘,“ vzpomínal Pečman po letech, „a tak návštěva pořadu nebyla příliš potěšující…“[290]

HUDEBNĚ VĚDECKÝ SEMINÁŘ FILOSOFICKÉ FAKULTY MU V BRNĚ

Středa dne 20. února 1957 v 19.30 hodin
Aula filosofické fakulty, Brno, Grohova 7

LADISLAVU VYCPÁLKOVI
K PĚTASEDMDESÁTINÁM

Tvůrčí profil Ladislava Vycpálka - Hovoří asist. Rudolf Pečman

Ladislav Vycpálek:

Tichá usmíření - čtyři písně op. 1 pro zpěv a klavír
(Anemone - Jul. Schmitt. - Tuberosy - J. Karásek ze Lvovic. - Žluté květy - Ant. Sova. Sentimentální rozhovor - P. Verlaine).

Suita op. 21 pro sólovou violu
(Moderato assai. Con moto. Lento. Allegro ma non tanto, poco rubato.)

Sonatina op. 26 pro housle a klavír
(Allegro moderato, ma energico e poco rubato. Lento, non troppo.)

Účinkují: Svatava Nováková, zpěv - Rudolf Pečman, housle - Josef Přibáň, viola, Heda Stonavská, klavír

Obr. 29: Pozvánka na hudební pořad k pětasedmdesátinám Ladislava Vycpálka v aule Filozofické fakulty MU, archiv rodiny Přibáňovy.

289 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 109.

290 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk*, s. 235. Za poskytnutí pozvánky z rodinného archivu děkuje autorka Michalu Přibáňovi.

V březnu roku 1957 se Brněnský vysokoškolský komorní soubor v kompletní sestavě aktivně podílel na hudebním programu doprovázejícím Pečmanovu přednášku nazvanou *Beethoven, mannheimská škola a Jiří Benda*, která zazněla v rámci cyklu čtyř přednášek o Ludwigu van Beethovenovi v aule Filozofické fakulty MU na počest 130. výročí skladatelova úmrtí (1827–1957).

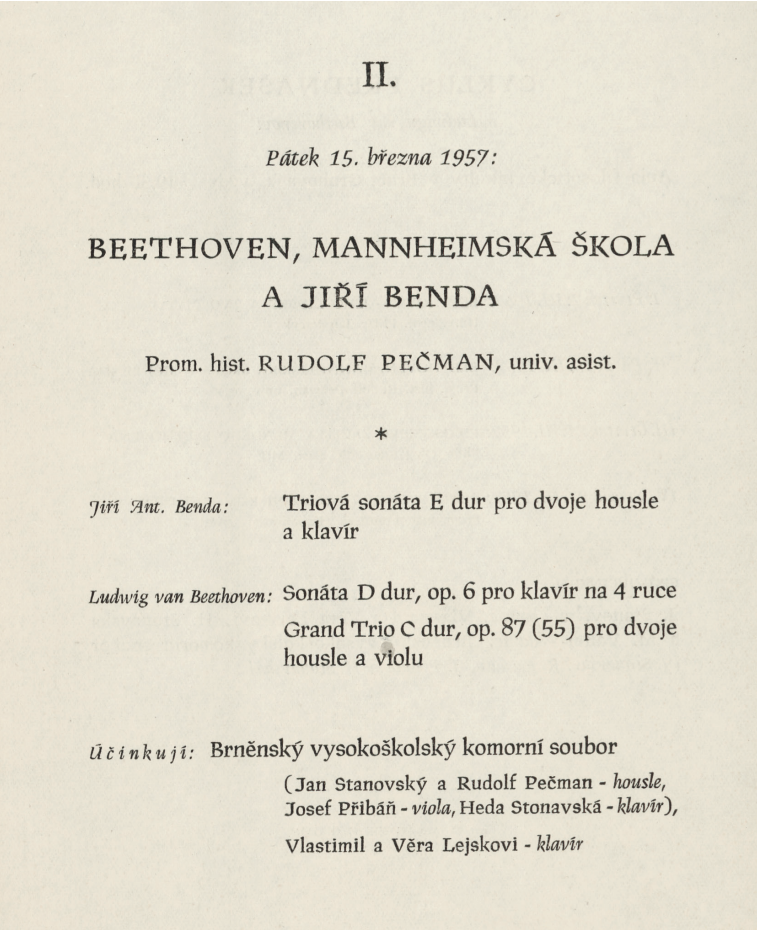

II.

Pátek 15. března 1957:

BEETHOVEN, MANNHEIMSKÁ ŠKOLA
A JIŘÍ BENDA

Prom. hist. RUDOLF PEČMAN, univ. asist.

*

Jiří Ant. Benda: Triová sonáta E dur pro dvoje housle a klavír

Ludwig van Beethoven: Sonáta D dur, op. 6 pro klavír na 4 ruce
Grand Trio C dur, op. 87 (55) pro dvoje housle a violu

Účinkují: Brněnský vysokoškolský komorní soubor
(Jan Stanovský a Rudolf Pečman - *housle*,
Josef Přibáň - *viola*, Heda Stonavská - *klavír*),
Vlastimil a Věra Lejskovi - *klavír*

Obr. 30: Program Pečmanovy přednášky *Beeethoven, mannheimská škola a Jiří Benda* uskutečněné 15. března 1957 v aule Filozofické fakulty MU, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Dne 6. července roku 1957 uzavřel Josef Přibáň, od roku 1956 člen Státní filharmonie Brno, manželství se Svatavou Novákovou. Rudolf Pečman byl na této svatbě svědkem a zúčastnila se jí také Heda Stonavská.

Hodná pozornosti je také jedna mimobrněnská akce, které se dne 17. prosince téhož roku zúčastnil pouze Rudolf Pečman se Svatavou Přibáňovou. Na klavír je doprovázel Oldřich Pukl. Jednalo se o vernisáž výstavy malířů Kubíčka, Matala, Vaculky a Vašíčka v Galerii mladých v Praze, kterou odborným výkladem uvedl historik umění Zdeněk Kudělka. Na repertoáru byl mimo jiné i Bohuslav Martinů, a sice výběr z *Nového špalíčku*, a také Vycpálkova *Sonatina*, kterou Pečman v únoru toho roku provedl s Hedou Stonavskou. Z této vernisáže se v Pečmanově pozůstalosti dochovaly cenné fotografie:

Obr. 31: Rudolf Pečman hraje Vycpálkovu *Sonatinu, op. 27*, na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Obr. 32: Rudolf Pečman a Oldřich Pukl hrají Vycpálkovu *Sonatinu, op. 27*, na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Obr. 33: Oldřich Pukl, Svatava Přibáňová a Rudolf Pečman na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

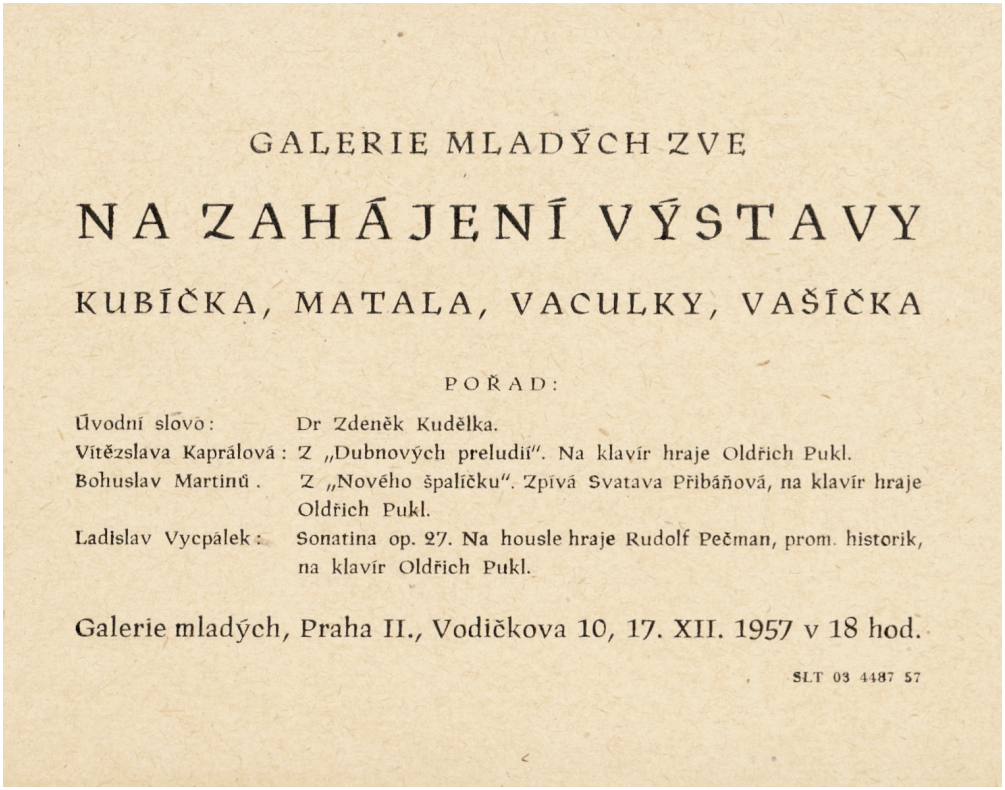

GALERIE MLADÝCH ZVE

NA ZAHÁJENÍ VÝSTAVY

KUBÍČKA, MATALA, VACULKY, VAŠÍČKA

POŘAD:

Úvodní slovo: Dr Zdeněk Kudělka.
Vítězslava Kaprálová: Z „Dubnových preludií". Na klavír hraje Oldřich Pukl.
Bohuslav Martinů. Z „Nového špalíčku". Zpívá Svatava Přibáňová, na klavír hraje Oldřich Pukl.
Ladislav Vycpálek: Sonatina op. 27. Na housle hraje Rudolf Pečman, prom. historik, na klavír Oldřich Pukl.

Galerie mladých, Praha II., Vodičkova 10, 17. XII. 1957 v 18 hod.

SLT 03 4487 57

Obr. 34: Pozvánka na vernisáž v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

O den později, 18. prosince 1957, účinkovali Rudolf Pečman i Svatava Přibáňová zase v Brně, na další akci pořádané v aule Filozofické fakulty MU. Jednota klasických filologů, odbočka v Brně, zde uspořádala *Večer poesie Ovidiovy k 2000. výročí básníkova narození*. Pořad zahájila přednáška prof. Ferdinanda Stiebitze. Následovaly úryvky z Ovidiovy poezie proložené čtyřmi hudebními čísly. Pečman zahrál *Siciliano* z Vivaldiho houslového koncertu *Il ritiro* a dvě věty ze *Sonáty h-moll*, op. 1, č. 2, Francesca Marii Veraciniho. Svatava Přibáňová přednesla dvě skladby vážící se svými náměty k recitačním číslům vybraným pro tento večer z básníkova díla (*Opuštěná Ariadna* a úryvky z *Metamorfóz*). Zaznělo Monteverdiho *Lamento d´Arianna* z nedochované

opery *Arianna* a recitativ a árie Eurydiky z opery *Orpheo* od Christopha Willibalda Glucka. Na klavír tentokrát nedoprovázela Heda Stonavská, ale Přemysl Novák, který Pečmana doprovázel na klavír již za jeho studií.

Se Svatavou Přibáňovou se Pečman sešel jako hudebník ještě 4. března roku 1958, kdy spolu účinkovali na *Jubilejní valné schůzi Musejního spolku v Brně na paměť 70. výročí jeho založení*. Konala se ve dvoraně budovy tehdejšího Hudebního archivu Moravského muzea na Smetanově ulici č. 14,[291] kam Svatava Přibáňová o tři roky později nastoupila jako kurátorka archivu Leoše Janáčka. Pečman opět provedl Veraciniho *Sonátu h-moll*, zatímco Svatava Přibáňová přednesla tři písně od Wolfganga Amadea Mozarta, to vše za klavírního doprovodu S. Wolkerové.[292]

Z roku 1958 již doklady o účinkování Brněnského vysokoškolského komorního souboru či jeho členů v Pečmanově pozůstalosti chybí. Když se 10. prosince toho roku konal obvyklý každoroční koncert k zakončení Měsíce československo-sovětského přátelství, tentokrát nazvaný *Večer ruské a sovětské hudby a poesie*, již na něm neúčinkoval ani soubor, ani žádný z jeho členů.[293] Každý z nich se posléze vydal svou cestou.

Houslista Jan Stanovský (nar. 1932) vystoupil poprvé již v roce 1956 jako sólista se Státní filharmonií Brno, do které po studiích nastoupil jako člen skupiny druhých houslí. Poté se stal aspirantem na JAMU. V roce 1961 opět nastoupil do filharmonie jako hráč prvních houslí a začal pedagogicky působit na brněnské konzervatoři. Léta 1964–1966 strávil v Japonsku, kde působil pedagogicky na vysoké hudební škole Musashin v Tokiu a vystupoval také koncertně. Po návratu do Brna vyučoval v letech 1968–1980 na JAMU a do roku 1995 na brněnské konzervatoři. V roce 1978 se stal prvním koncertním mistrem brněnské filharmonie a v této funkci setrval do roku 1992. V roce 1988 na Janáčkově festivalu v Brně provedl ve světové premiéře Janáčkův houslový koncert *Putování dušičky*. Vystupoval také jako sólista s orchestrem a na pravidelných recitálech a s filharmonií pořídil také četné gramofonové nahrávky.[294] Violista Josef Přibáň (1930–2016), rodák

291 Prostor dnes náleží k ZUŠ varhanické.

292 Za poskytnutí pozvánky z rodinného archivu děkuje autorka Michalu Přibáňovi.

293 Program *Večera ruské a sovětské hudby a poesie* 10. 12. 1955, ODH MZM, pomocné materiály, Komorní koncerty 1951–1955.

294 SLIMÁČKOVÁ MICHÁLKOVÁ, Jana. Z cest zpět do Brna. In: *Harmonie* [online]. Praha: Nakladatelství Muzikus, 12. 12. 2008 [cit. 11. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/z-cest-zpet-do-brna.html; MARCANÍKOVÁ, Barbora. *Koncertní mistři brněnské filharmonie – houslisté* [bakalářská diplomová práce]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2012, s. 14–17.

z Nového Jičína, absolvoval studium na Janáčkově akademii u Antonína Hyksy roku 1958 (studoval zde od roku 1952). Od roku 1956 působil jako violista ve Státní filharmonii Brno a také v souboru Čeští komorní sólisté pod vedením Miroslava Matyáše. Ačkoli aktivní činnost v orchestru ukončil v lednu roku 1991, působil ještě v letech 1988–1996 jako profesor na brněnské konzervatoři.[295] Klavíristka Heda Stonavská (provd. Vláčilová, 1932–2005) se vydala na pedagogickou dráhu. Vyučovala nejprve na konzervatoři v Ostravě a od roku 1969 na konzervatoři v Brně.

Obr. 35: Jan Stanovský účinkuje na slavnostním zahájení Mezinárodní hudebního festivalu Brno ve sněmovním sále Nové radnice 25. září 1971 (mezi členy festivalového výboru v zadní řadě druhý zprava Rudolf Pečman, v popředí zleva další členové festivalového výboru Zdeněk Cupák, Jaroslava Zapletalová a Arnošt Parsch), archiv Jiřího Zapletala.

295 Dle laskavého sdělení Michala Přibáně, syna Josefa a Svatavy Přibáňových.

Rudolf Pečman naproti tomu ukončil na sklonku 50. let své působení v roli hudebníka a začal se věnovat pouze muzikologii. Pro jeho nedlouhou hudebnickou dráhu zůstalo už navždy charakteristickým preferování repertoáru pro ne zcela obvyklé nástrojové seskupení: dvou houslí a violy, později dvou houslí a klavíru s případnou účastí violy. Potřeba tohoto repertoáru vznikla původně z nouze, avšak po vzniku Komorního souboru hudebněvědného semináře (posléze Brněnského vysokoškolského komorního souboru) se fakticky stala předností tohoto tělesa a pro Pečmana znamenala příležitost k dalšímu hledání nových skladeb a jejich provozování. Již málokdo dnes ví, že právě toto netypické složení brněnského ansámblu bylo důvodem, proč Bohuslav Martinů zvolil za nástrojový doprovod kantáty *Otvírání studánek* právě dvoje housle, violu a klavír. Ačkoli se již nedozvíme, proč právě tento soubor paradoxně tuto kantátu nikdy neprovedl a proč došlo k rozpadu souboru nedlouho po úspěšném etablování se na (nejen) brněnské hudební scéně, zůstává jeho krátké působení nedílnou součástí hudebních dějin Brna ve 20. století a jednou z důležitých etap Pečmanovy muzikologické dráhy. Neboť důvěrná znalost děl, která sám prováděl jako houslista, konkrétně skladeb období baroka a klasicismu a též díla Bohuslava Martinů, se později stala základem pro jeho hudebněestetické úvahy.

Po ukončení činnosti Brněnského vysokoškolského komorního souboru se již Rudolf Pečman nestal členem žádného ansámblu jako aktivní hudebník. Ve svých pamětech vzpomíná, že rád hrával pro radost doma nebo v posluchárně na fakultě s kolegou, který mu byl po celý další život velmi blízký. Byl jím klavírista Branko Čuberka, lektor klavírní hry v Semináři hudební vědy. Pečman po letech vzpomínal, že spolu přehrávali „jednu sonátu za druhou, od starličkého Corelliho až po velké klasiky, rakouské a německé romantiky, až po Smetanu, Dvořáka, Martinů, Vítězslava Nováka aj.“[296]

> Ty naše společné hodiny byly dobou neustálého poznávání hudby. Přehráli jsme třebas najednou všechny tři sonatiny Schubertovy, abychom se v příštích dvou dnech věnovali plně Beethovenovi, jindy zase Mozartovi nebo Césaru Franckovi apod. I na Debussyho

296 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* s. 284. Branko Čuberka se zapojoval do koncertního dění na Filozofické fakultě MU už jako student JAMU – 9. 11. roku 1957 např. účinkoval na houslovém večeru.

jsme si troufali. Branko hrál perfektně z listu, já jsem vždy trochu zápasil se svým partem. Ale to nám nevadilo. Našim cílem bylo, abychom pokorně poznávali krásy komorní hudby.[297]

Spolu s Čuberkou založil Pečman roku 1959 soubor Musica nova, kde však již neúčinkoval jako hudebník, ale jako dramaturg, organizátor a autor průvodních slov ke koncertům. Také na letních kulturních večerech pro rekreanty tatranských zotavoven účinkoval Pečman do roku 1965 již pouze jako přednášející. Nepřímým důkazem o tom, že by Pečman přece jen i po roce 1960 občas mohl sáhnout po smyčci, je fotografie z Luhačovic z roku 1962, kterou pravděpodobně pořídil Branko Čuberka. Pečman zde stojí na luhačovickém nádraží vedle zavazadel, na kterých je položen houslový futrál. K fotografii se váže pozdrav, který Pečman poslal z Luhačovic 21. srpna toho roku své mamince Otilii Pečmanové a v němž mimo jiné píše: „Včerejší koncert byl do posledního místečka navštíven – a měli jsme všichni opravdu velký úspěch.“[298] Patřily housle na fotografii Pečmanovi, nebo se na onom kulturním podniku v Luhačovicích ujal pouze role přednášejícího odborníka? Snad nám na tuto otázku jednou odpoví dosud nenalezené prameny.

Na druhou, zásadnější otázku, která se nabízí na závěr této kapitoly, již bohužel nikdy nedostaneme odpověď, přesto ji ale musíme položit. Ukončil by Rudolf Pečman úspěšnou dráhu hudebníka, kdyby nedošlo k rozpadu Brněnského vysokoškolského komorního souboru?

297 Tamtéž, s. 284–285.

298 Srov. pohlednici poř. č. OP46, plný text Pečmanova pozdravu na s. 199.

Tabulka 2: Seznam dosud známých pořadů na Filozofické fakultě a koncertů Brněnského vysokoškolského komorního souboru, na kterých Rudolf Pečman účinkoval jako houslista

Datum a místo konání	Název akce	Repertoár	Účinkující	Poznámka
1. 10. 1953 FF MU, aula	*Slavnostní zahájení studijního roku 1953/54*	Janáček: *Pérečko*, *Stálosť* Novák: *Scherzo* op. 3, č. 2	Z. Lidmilová, P. Novák R. Pečman, P. Novák	Na závěr *Píseň práce* (společný zpěv všech účastníků akce) Program ODH MZM
21. 10. 1953 FF MU, posluchárna hudební vědy	*Přehrávky Semináře hudební vědy FF MU: Skladby starých českých mistrů*	H. I. F. Biber: *Sonáta Kristova modlitba na hoře Olivetské* J. J. Benda: *Koncert G dur (Grave)* J. A. Benda: *Andante gratioso* J. Mysliveček: *Minuetto* J. K. Vaňhal: *Sonáta G dur (Rondo)* J. V. Voříšek: *Andante sostenuto* J. L. Dusík: *Sonatina,* op. 20, č. 3 *(Allegro)*	R. Pečman, P. Novák	Program ODH MZM
27. 10. 1953 FF MU, posluchárna hudební vědy	*Přehrávky Semináře hudební vědy FF MU: Koncerty J. S. Bacha*	J. S. Bach: *Koncert a moll pro housle s průvodem klavíru*	R. Pečman, P. Novák	Zbytek programu gramofonové nahrávky *Braniborských koncertů* č. 2., 3. a 4 Program ODH MZM
7. 11. 1953 FF MU, aula	*Oslava Velké říjnové revoluce*	V. Novák: *Dumka*, op. 3/III D. B. Kabalevskij: *Píseň o rozloučení* z opery *Tarasova rodina* B. Urbanec: *Ej, slnko vychodí* V. I. Muradeli: *Píseň bojovníků za mír*	R. Pečman, O. Pukl Kulturní soubor „1. máj“ R. Pečman (dirigent)	Na začátku akce zazněly hymny (patrně československá a sovětská státní hymna, zpívali zřejmě všichni zúčastnění), na konci zazpívána *Internacionála* (také celým shromážděním). Program ODH MZM

23. 4. 1954 FF MU, aula	*Komorní večer ze skladeb starých mistrů*	A. Corelli: *Sonata da camera A dur* A. Vivaldi: *Koncert d moll,* op. 3, č. 11 J. S. Bach: D*vojkoncert d moll,* č. 1 J. A. Benda: *Triová sonáta E dur*	J. Stanovský, R. Pečman, M. Svobodová	Pořádaly Katedra dějin umění a Hudebně vědecký seminář FF MU
20. 5. 1954 Dům osvěty města Brna	*Antonín Dvořák – klasik české hudby*	?	R. Pečman, A Němcová, J. Gelnar	Přednáška R. Pečmana s hudebními ukázkami; pořádala Krajská poradna lidové umělecké tvořivosti v Brně
25. 2. 1955 FF MU, aula	*3. večer z díla Bohuslava Martinů*	B. Martinů: *Impromptu: Tři skladby pro housle a klavír* *Sonatina pro housle a klavír* *Serenáda č. 2 pro dvoje housle a violu*	J. Stanovský, H. Stonavská R. Pečman, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Koncert z cyklu Univerzitní knihovny Spoluúčinkovali Malý ženský sbor OPUS a vokální ansámbl (dir. Z. Zouhar), V. Šimůnková (klavír) a Sylva Obenrauchová (zpěv) Z. Zouhar a R. Pečman – průvodní slovo
11. 5. 1955 FF MU, aula	*Friedrich Schiller – bojovník za mír, svobodu a spravedlnost*	L. v. Beethoven: *Grand trio*	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Pořádala FF MU, Krajský výbor obránců míru a Čs. Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí v Brně Program ODH MZM
25. 5. 1955 FF MU, aula	*Walt Whitman: básník demokracie*	L. v. Beethoven: *Sonáta Es dur*, op. 31, č. 3 (*Allegro* a *Presto con fuoco*) A. Dvořák: *Sonatina,* op. 100 *G dur* F. Liszt: *Šumění lesa*	R. Pečman, P. Greineckerová	Přednáška doc. K. Štěpaníka s hudebními ukázkami a recitačními čísly; pořádal Krajský výbor obránců míru a Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí v Brně
18. 11. 1955 FF MU, aula	*Komorní koncert*	G. Torelli: *Sinfonia e moll* pro dvoje housle, violu a klavír L. v. Beethoven: *Grand trio C dur*, op. 55	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	R. Pečman – průvodní slovo Program – MZM, dr. Přibáň, Dopis Rudolfa Pečmana Janu Rackovi 24. 11. 1955, kritiky v denním tisku

		J. B. Foerster: *Dvě písně s violou a klavírem* J. Z. Bartoš: *Domácí hudba*, op. 30 B. Martinů: *Sonatina pro dvoje housle a klavír*	H. Stonavská, S. Nováková (zpěv) J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská	
7. 12. 1955 FF MU, aula	*Večer ruské a české hudby*	S. I. Tanějev: *Trio D dur,* op. 21 P. I. Čajkovskij: *Dvě písně, Ukolébavka* D. Šostakovič: *Preludia,* op. 34 L. Vycpálek: *Sonatina,* op. 26, *pro housle a klavír* A. Dvořák: *V národním tónu*: *cyklus písní s dopr. klavíru* B. Martinů: *Serenáda pro dvoje housle a violu*	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň S. Nováková, H. Stonavská J. Přibáň, H. Stonavská P. Greineckerová R. Pečman, H. Stonavská S. Nováková, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Koncert k Měsíci československo-sovětského přátelství
11. 12. 1955 Brno, Dům umění	*Zahájení Celostátní výstavy lidových výtvarníků*	B. Martinů: *Serenáda č. 2 pro dvoje housle a violu*	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Pořádalo Ministerstvo kultury ČSR a ostatní pořadatelé soutěže LUT 1954–1955
20. 1. 1956 Ostrava, Dům umění	*Komorní koncert*	G. Torelli: *Sinfonia e moll,* op. 6, č. 6 A. Vivaldi: *Koncert d moll*, op. 3, č. 11 L. v. Beethoven: *Grand Trio,* op. 55 (87) J. Z. Bartoš: *Domácí hudba*, op. 30 B. Martinů: *Sonatina pro dvoje housle a klavír*	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská	Koncert pro Závodní klub Ostravských tiskáren národní podnik Ostrava
28. 1. 1956 Brno, Univerzitní knihovna, velká studovna	*I. Komorní skladby Bohuslava Martinů*	B. Martinů: *Impromptu, Sonatina pro housle a klavír, Serenáda č. 2 pro dvoje housle a violu, Písničky na jednu stránku, Intermezzo, Sonatina pro dvoje housle a klavír*	J. Stanovský, H. Stonavská R. Pečman, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň S. Obenrauchová, H. Stonavská R. Pečman, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman	Koncert z cyklu Univerzitní knihovny

7. 12. 1956 FF MU, aula	*Večer Federica Garcíe Lorcy*	D. Šostakovič: *Španělské písně* M. de Falla: A*sturian* a *El paño moruno* V. Kaprálová: *Dubnová preludia* (dvě části)	J. Míčková, H. Stonavská R. Pečman, H. Stonavská H. Stonavská	Pořádal Románský seminář FF MU při příležitosti 20. výročí básníkova zavraždění
20. 2. 1957 FF MU, aula	*Ladislavu Vycpálkovi k pětasedmdesátinám*	L. Vycpálek: *Suita pro sólovou violu,* op. 21 *Sonatina,* op. 26, pro housle a klavír Čtyři písně, op. 1; *Tichá usmíření*	J. Přibáň, H. Stonavská R. Pečman, H. Stonavská S. Nováková, H. Stonavská	Pořádal Hudebně vědecký seminář FF MU, průvodní slovo R. Pečman
15. 3. 1957	*Beethoven, mannheimská škola a Jiří Benda*	J. A. Benda*: Triová sonáta E dur* L. v. Beethoven: *Sonáta D dur*, op. 6, pro klavír na 4 ruce Beethoven: *Grand Trio C dur,* op. 87 (55), pro dvoje housle a violu	J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská V. a V. Lejskovi (klavír) J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Přednáška R. Pečmana v rámci přednáškového cyklu na počest 130. výročí skladatelova úmrtí. Pořádal Hudebně vědecký seminář FF MU
17. 12. 1957 Praha, Galerie mladých, Vodičkova 10	*Zahájení výstavy Kubíčka, Matala, Vaculky, Vašíčka*	V. Kaprálová: *Dubnová preludia* (výběr) B. Martinů: *Nový špalíček* (výběr) L. Vycpálek: *Sonatina*, op. 27	O. Pukl S. Přibáňová, O. Pukl R. Pečman, O. Pukl	Pozvánky, archiv M. Přibáně
18. 12. 1957 FF MU, aula	*Večer poesie Ovidiovy k 2000. výročí básníkova narození*	A. Vivaldi: *Siciliano* z houslového koncertu *Il ritiro* F. M. Veracini: *Sonáta h-moll,* op. 1, č. 2 (dvě věty) C. Monteverdi: *Lamento d´Arianna* C. W. Gluck: *Orfeo ed Euridice* (recitativ a árie Eurydiky)	R. Pečman, P. Novák R. Pečman, P. Novák S. Přibáňová, P. Novák S. Přibáňová, P. Novák	Program ODH MZM
4. 3. 1958 Brno, dvorana Janáčkova musea, Smetanova 14	*Jubilejní valná schůze Musejního spolku v Brně na paměť 70. výročí jeho založení*	W. A. Mozart: *Jaro, Luisa se loučí, Fiálka* F. M. Veracini: *Sonata h-moll*	S. Přibáňová, S. Wolkerová R. Pečman, S. Wolkerová	Pozvánka ODH MZM

Tabulka 3: Skladby provedené Rudolfem Pečmanem v letech 1949–1957 sólově, v rámci Místeckého kvarteta (tria) mladých a Brněnského vysokoškolského komorního souboru

Autor	Název	Data provedení	Obsazení	Poznámka
Bach, J. S.	*Air* ze *Suity D dur*	2. 12. 1951	R. Pečman, B. Štědroň	Místek, Český dům
	Koncert a moll	27. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy
	Dvojkoncert d moll č. 1	23. 4. 1954	Stanovský, R. Pečman, M. Svobodová	Brno, aula FF MU
Bartoš, J. Z.	*Domácí hudba*, op. 30, pro dvoje housle a violu	17. 2. 1951 18. 11. 1955 20. 1. 1956	L. Kubalák, R. Pečman, B. Hajdušek J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Místek, Národní dům Brno, FF MU, aula Ostrava, Dům umění
Beethoven, L. v.	*Grand Trio C dur*, op. 55 (87), pro dvoje housle a violu	11. 5. 1955 18. 11. 1955 15. 3. 1957	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Brno, aula FF MU, pořad *Friedrich Schiller – bojovník za mír, svobodu a spravedlnost* Komorní koncert Přednáška Rudolfa Pečmana *Beethoven, mannheimská škola a Jiří Benda*
	Jarní sonáta	1. 4. 1950	R. Pečman	Frýdek, sokolovna (pořadatel Čs. červený kříž)
	Sonáta Es dur (*Allegro* a *Presto con fuoco*)	25. 5. 1955	R. Pečman, P. Greineckerová	Brno, FF MU, aula; pořad *Walt Whitman: básník demokracie*
Benda, J. J.	*Houslový koncert G dur* (*Grave*)	21. 10. 1953 27. 1. 1957	R. Pečman, P. Novák R. Pečman, V. Čech	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy Frýdek-Místek, Dům osvěty
Benda, J. A.	*Triová sonáta E dur* pro dvoje housle a klavír	23. 4. 1954 15. 3. 1957	J. Stanovský, R. Pečman, M. Svobodová J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská	Brno, FF MU, aula Přednáška Rudolfa Pečmana *Beethoven, mannheimská škola a Jiří Benda*
	Andante grazioso	21. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy
Biber, H. I. F.	Sonáta *Kristova modlitba na Hoře olivetské*	21. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy

Corelli, A.	*Sonata da camera A dur*	23. 4. 1954	R. Pečman, J. Stanovský, M. Svobodová	Brno, FF MU, aula
	Sonata da chiesa d moll, pro dvoje housle, violoncello a klavír	30. 3. 1952	J. Novák, R. Pečman, B. Novák, K. Dilliková	Místek, Posádkový dům armády
Dusík, J. L.	*Sonatina,* op. 20, č. 3 (Allegro)	21. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy
Dvořák, A.	*Drobnosti*	17. 2. 1951	Kubalák, Hajdušek	Místek, Národní dům
	Sonáta pro housle a klavír	11. 5. 1949	R. Pečman, A. Kučerová	Místek, Hudební škola; Pečman zahrál 1. větu
	Sonatina G dur, pro housle a klavír, op. 100	28. 9. 1950 Nedat., mezi léty 1951–1954 25. 5. 1955 10. 11. 1956	Dilliková R. Pečman, B. Štědroň R. Pečman, P. Greineckerová R. Pečman, V. Svatoš	Místek, Národní dům Brno, [aula FF MU] Brno, aula FF MU, pořad *Walt Whitman: básník demokracie* Místek, Dům osvěty
	Terzetto C dur	11. 5. 1949 13. 8. 1949 17. 2. 1951	L. Langer, R. Pečman, Hajdušek Kubalák, R. Pečman, Hajdušek Kubalák, R. Pečman, Hajdušek	Místek, hudební škola Frýdlant n. Ostravicí, hotel Duda Místek, Národní dům
	II. a III. část (*Lento*, *Allegro vivace*) z neuvedené skladby pro housle a klavír (*Sonatina G dur* ?)	2. 12. 1951	R. Pečman, B. Štědroň	Místek, Český dům
Falla, M. de	*Asturian*; *El peño moruno*	7. 12. 1956	R. Pečman, H. Stonavská	Brno, aula FF MU
Foerster, J. B.	*2 Sonáta h moll*, op. 10	28. 10. 1951 2. 12. 1951 29. 12. 1951	R. Pečman, K. Dilliková R. Pečman, B. Štědroň R. Pečman, K. Dilliková	Místek, Národní dům Místek, Český dům (2. a 3. část sonáty) Místek, Posádkový dům armády (1. část sonáty)
Händel, G. F.	*Sonáta g moll*	10. 11. 1956	R. Pečman, V. Svatoš	Místek, Dům osvěty
Haydn, J.	*VII. sonáta pro housle a klavír*	28. 9. 1950	K. Dilliková	Místek, Národní dům

	VIII. sonáta G dur pro housle a klavír, 1. věta	2. 12. 1951	R. Pečman, B. Štědroň	Místek, Český dům
Chačaturjan, A.	*Nokturno pro housle a klavír*	28. 9. 1950 29. 12. 1951	R. Pečman, K. Dilliková R. Pečman, K. Diliková	Místek, Národní dům Místek, Posádkový dům armády
Janáček, L.	*Romance pro housle s průvodem klavíru*	2. 12. 1951 27. 1. 1957	R. Pečman, B. Štědroň R. Pečman, V. Čech	Místek, Český dům Frýdek-Místek, Dům osvěty
Krjukov, V. N.	*Sonáta,* op. 38, pro housle a klavír (4. část *Finale*)	29. 12. 1951	R. Pečman, K. Dilliková	Místek, Posádkový dům armády
Lipiński, K.	*Concerto Militaire* (I. věta)	28. 6. 1950	R. Pečman	Místek, závěrečný koncert žactva MHÚ
Liszt, F.	*Šumění lesa*	25. 5. 1955	R. Pečman, Greinec-kerová	Brno, aula FF MU, pořad *Walt Whitman: básník demokracie*
Martinů, B.	*Intermezzo*	25. 8 a 26. 8. 1950 28. 9. 1950	R. Pečman, K. Dilliková R. Pečman, K. Dilliková	Český Těšín, brigáda Místek, Národní dům
	Serenáda č. 2 pro dvoje housle a violu	25. 2. 1955 [3.] 7. 1955 7. 12. 1955 11. 12. 1955	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Brno, FF MU, aula, *3. večer z díla Bohuslava Martinů* Praha, festival LUT, Ledeburská zahrada Brno, FF MU, aula Brno, Dům umění města Brna
	Sonatina pro dvoje housle a klavír	18. 11. 1955 20. 1. 1956	J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská	Brno, FF MU, aula Ostrava, Dům umění
	Sonatina pro housle a klavír	25. 2. 1955 10. 11. 1956	R. Pečman, H. Stonavská R. Pečman, V. Svatoš	Brno, aula FF MU, *3. večer z díla Bohuslava Martinů* Místek, Dům osvěty
Mozart, W. A.	*Sonáta I. A dur*	25. a 26. 8. 1950	R. Pečman, K. Dilliková	Český Těšín, brigáda
Mysliveček, J.	*Minuetto*	21. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy
Novák, V.	*Dumka,* op. 3/III	7. 11. 1953	R. Pečman, O. Pukl	Brno, FF MU, aula
Novák, V.	*Lístek do památníku*, op. 3/I.	29. 12. 1951	R. Pečman, K. Dilliková	Místek, Posádkový dům armády
	Scherzo, op. 3 č. 2, pro housle a klavír	1. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, aula

Rubinštejn, A. G.	*Sonáta G dur,* op. 13 (1. věta)	25. a 26. 8. 1950 29. 12. 1951	R. Pečman, K. Dilliková R. Pečman, K. Dilliková	Český Těšín, brigáda Místek, Posádkový dům armády
Schubert, F.	*Sonatina g moll*, op. 137, č. 5 (4. část)	30. 10. 1955	R. Pečman, O. Pukl	Brno, FF MU, aula, *Večer věnovaný mírovému řešení německé otázky*
Smetana, B.	*Z domoviny*, duo pro housle a klavír (1. část A dur)	2. 12. 1951	R. Pečman, B. Štědroň	Místek, Český dům
Suk, J.	*S kyticí v ruce*	Nedat., mezi léty 1951–1954	M. Krejčí (flétna), R. Pečman, B. Štědroň	Brno, [FF MU, aula]
Tanějev, S. I.	*Trio D dur*, op. 21, pro dvoje housle a violu	17. 2. 1951 7. 12. 1955	L. Kubalák, R. Pečman, B. Hajdušek J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň	Místek, Národní dům Brno, FF MU, aula
Torelli, G.	*Sinfonia e moll*, op. 6, č. 6, pro dvoje housle, violu a klavír	18. 11. 1955 20. 1. 1956	J. Stanovský, R. Pečman, J. Přibáň, H. Stonavská	Brno, FF MU, aula Ostrava, Dům umění
Vaňhal, J. K.	*Sonáta G dur* (*Rondo*)	21. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy
Vitali, G. B.	*Gavotta, introdukce a allegro, giga, Sinfonia*	30. 3. 1952	J. Novák, R. Pečman, Z. Kmošťák, H. Růžička, B. Novák, K. Dilliková	Místek, Posádkový dům armády
Vivaldi, A.	*Concerto a moll* (*Concerto in la*), op. 3, č. 6	25. a 26. 8. 1950 28. 9. 1950 30. 3. 1952	R. Pečman, K. Dilliková R. Pečman, K. Dilliková R. Pečman, K. Dilliková	Český Těšín, brigáda Místek, Národní dům Místek, Posádkový dům armády
	Koncert d moll (Concerto grosso?), op. 3, č. 11, pro dvoje housle a klavír	23. 4. 1954 [3.] 7. 1955 20. 1. 1956	J. Stanovský, R. Pečman, M. Svobodová J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská J. Stanovský, R. Pečman, H. Stonavská	Brno, FFMU, aula Praha, festival LUT, Ledeburská zahrada Ostrava, Dům umění
	Sonáta A dur	27. 1. 1957	R. Pečman, V. Čech	Frýdek-Místek, Dům osvěty

Voříšek, J. V. H.	*Andante sostenuto*	21. 10. 1953	R. Pečman, P. Novák	Brno, FF MU, posluchárna hudební vědy
Vycpálek, L.	*Sonatina*, op. 26, pro housle a klavír	25. a 26. 8. 1950 9. 2. 1952 7. 12. 1955 20. 2. 1957 17. 12. 1957	R. Pečman, Dilliková R. Pečman, Dilliková R. Pečman, H. Stonavská R. Pečman, H. Stonavská R. Pečman, O. Pukl	Český Těšín, brigáda (pouze 1. věta) Místek, Posádkový dům armády Brno, FF MU, aula Brno, FF MU, aula Praha, Galerie mladých (vernisáž výstavy)
Zach, J.	*Triová sonáta pro* *dvoje housle* *a violoncello*	30. 3. 1952	J. Novák, R. Pečman, B. Novák	Místek, Posádkový dům armády

Zdraví a líbá váš Rudek: Pozdravy Rudolfa Pečmana zaslané rodičům Vladimírovi a Otilii Pečmanovým (1948–1967)

Ať již Rudolf Pečman cestoval ve svém mládí a rané dospělosti kamkoli, nikdy nezapomněl poslat rodičům, resp. mamince, alespoň krátký pozdrav nebo rovnou celou sérii několika pozdravů. Otilie Pečmanová si tyto pozdravy od svého syna pečlivě uschovala. Po její smrti roku 1967 přešly do majetku Rudolfa Pečmana. V jeho zatím nezpracované pozůstalosti, uložené v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea, byl nalezen ucelený soubor celkem 98 těchto pohlednic a jeden dopis. Vedle souboru Pečmanových dopisů a pohlednic adresovaných Janu Rackovi se jedná o nejdůležitější soubor jeho osobní korespondence z 50. a 60. let.

O svých rodičích i mládí stráveném v Místku se Pečman dostatečně rozepsal ve svých pamětech. Zopakujme zde tedy pouze základní fakta, totiž že otec Vladimír Pečman (1898–1962) byl původně vyučen mlynářem a od roku 1918 až do svého penzionování pracoval jako úředník vojenské správy. Matka Otilie Pečmanová, rozená Jarošová (1900–1967), pocházela z řemeslnické rodiny, byla vyučenou modistkou a pracovala v domácnosti.

Ve svých úředních životopisech z druhé poloviny 80. let se Pečman o svém rodinném zázemí zmiňoval vždy pozitivně: „Rodinné prostředí bylo utěšené. Rodiče mi dali možnost vzdělání a všestranné výchovy, mj. hudební.“[299] Uvedl také, že jej rodiče „mnohostranně orientovali ke kultuře a hudbě“.[300]

299 [PEČMAN, Rudolf]. *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc. Životopis*, 12. 5. 1986, s. 1, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Stejně Pečman píše o umožnění jeho hudebního rozvoje ze strany rodičů i ve svém životopisu z 23. 5. 1988, s. 1, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

300 [PEČMAN, Rudolf]. *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc. Životopis*, 4. 12. 1987, s. 1, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Přesto nebyli manželé Pečmanovi zpočátku příliš nadšeni z oboru, jaký si jejich jediný syn vybral ke studiu.[301] Jeho volbu však respektovali a na studiích v Brně jej dle svých skromných možností finančně podporovali. Snad právě proto se Rudolf Pečman během svého studia snažil být co možná nejdříve soběstačným, aby jim ulevil (srov. dopis Janu Rackovi s poř. číslem JR5). Když měl příležitost, zajížděl rád za rodiči do Místku, kde se i po skončení gymnaziálních studií a odchodu do Brna aktivně účastnil tamních kulturních podniků. Po smrti Vladimíra Pečmana (3. března 1962) zůstala Otilie Pečmanová v Místku sama. Rudolf Pečman si ji mohl vzít k sobě do Brna teprve poté, co koncem června roku 1967 dostal přidělený družstevní byt na sídlišti v Brně-Lesné. Tam s ním maminka bydlela pouhé dva a půl měsíce, než koncem září toho roku náhle zemřela. V tomto roce se uzavírá také námi sledovaný soubor korespondence.

Pečmanovy pozdravy rodičům z prázdninových či služebních cest a pobytů nám dávají možnost alespoň částečně nahlédnout do jeho nejbližších rodinných vztahů, které byly velmi důvěrné a láskyplné. Pozdravy adresoval Pečman většinou mamince Otilii nebo (za otcova života) oběma rodičům. Pokud Pečman psal oběma, oslovoval je „drazí" nebo napsal pouze stručný pozdrav bez oslovení. Někdy adresoval pozdrav Otilii Pečmanové s oslovením „milá maminko" a tatínka vzkázal pozdravovat. Pohlednice adresované pouze Vladimíru Pečmanovi tvoří mezi pozdravy menšinu. Charakteristický a jedinečný je pro pozdravy v tomto souboru tvar Pečmanova křestního jména: zatímco pro kolegy a pedagogy na univerzitě to byl vždy Rudolf či Rudi, případně Rudinek, na pozdravy adresované rodičům se většinou podepisoval jako Rudek – právě tak jej zřejmě oslovovali doma. Na některých pozdravech se podepsal pouze iniciálou R. a výjimečně použil spisovný tvar svého jména Rudolf.

V textech některých pozdravů odkazuje Rudolf Pečman na dopisy poslané rodičům do Místku. Právě ty zřejmě znamenaly pro rodiče hlavní zdroj informací o tom, jak žije jejich syn v dalekém Brně či na cestách. Není známo, kolik takovýchto dopisů Pečman napsal svým rodičům či po otcově smrti roku 1962 matce, neboť se v rámci tohoto souboru pozdravů dochoval pouze jediný, a to dopis z Greifswaldu odeslaný v dubnu roku 1964. Další dopisy nebyly zatím v Pečmanově pozůstalosti nalezeny, a kdyby se tak stalo, nebylo by vhodné je publikovat vzhledem k předpokládanému výskytu informací velmi osobního a intimního charakteru. Naproti tomu pohlednice podobné citlivé

301 Srov. s. 81.

informace neobsahují. Jednak je obsah zpráv na nich napsaných dostupný každému, kdo je dostane do ruky, a rovněž zde není mnoho místa pro rozsáhlejší texty, a to ani na pohlednicích podélného formátu, kde se Pečman vždy maximálně snažil využít prostoru a napsat domů co nejvíce informací.

Přestože Pečman sděluje informace o místě a situaci, v nichž se právě nachází, pouze ve zkratce, odhalují tato sdělení do určité míry jeho osobnost a charakter. Cenné jsou především bezprostřední postřehy a glosy popisující pisatelovy dojmy z navštívených míst, ať již se jedná o Vysoké Tatry, pobřeží Baltského moře nebo různá evropská města, dále zprávy o navštívených festivalech, koncertech a operních představeních nebo také nadšená sdělení o vlastních úspěšných vystoupeních. Mnohdy se zprávy na pohlednicích adresovaných rodičům propojují s dochovanými fotografiemi a plakáty či doplňují informace obsažené v dopisech a na pohlednicích napsaných ve stejné době a ze stejných míst Janu Rackovi.

Pro přehlednost jsme Pečmanovy pozdravy rodičům seřadili na úvod do tabulky 4, která poskytuje přehled o počtech pozdravů zaslaných v jednotlivých letech a desetiletích. Soubor pozdravů jsme následně rozdělili do sedmi časových údobí a ke každému zvlášť jsme vytvořili tabulkový přehled s daty a místy odeslání jednotlivých pozdravů. Každý z pozdravů má přiděleno své pořadové číslo s označením OP (podle Otilie Pečmanové, které její syn adresoval největší počet z těchto pohlednic). Pokud Pečman psal z téhož místa a ve stejnou dobu rodičům i Janu Rackovi, odkazujeme v tabulkách i na pořadové číslo konkrétního Rackovi adresovaného dopisu či pohlednice, a to s označením JR. Většinu Pečmanových pozdravů rodičům zde publikujeme *in extenso*, neboť jejich obsah má, zvláště u pozdravů z 60. let, význam pro výzkum Pečmanových hudebních a muzikologických aktivit. Stejně tak publikujeme výše zmíněný dopis z Greifswaldu z roku 1964, který tvoří logický celek nejen spolu s několika pohlednicemi zaslanými rodičům z této Pečmanovy cesty, ale také s dopisem Janu Rackovi (JR48). U pohlednic, které nejsou citovány vcelku, neuvádíme obsahy sdělení – jedná se totiž výhradně o krátké pozdravy, na nichž je důležitý především snímek daného navštíveného místa. Případná další sdělení, např. že v Tatrách již několikátý den prší, či zpráva, že Pečman bydlí v zotavovně na pokoji s balkónem, totiž nejsou pro naše účely až tak relevantní. Pro adresu doručení užíváme několika zkratek, přestože pozdravy putovaly vždy do Místku (později Frýdku-Místku) na stejnou ulici a na stejnou adresu. Název ulice a číslo orientační se však dvakrát změnily. Pozdravy z let 1948–1950 směřovaly na ulici Čejkovu č. 106 (zkratka MČ106), pozdravy z let 1958–1963

na tutéž ulici, avšak s číslem 436 (zkratka MČ436) a konečně v letech 1964–1967 doručila pošta Pečmanovy pozdravy opět na tutéž ulici, ovšem přejmenovanou na ulici Zdeňka Nejedlého, přičemž číslo orientační 436 zůstalo tentokrát nezměněno (zkratka MZN436).

Jak jsme již uvedli výše, je soubor pozdravů rozdělen chronologicky do sedmi skupin. Tu první tvoří soubor pohlednic z posledních dvou Pečmanových gymnaziálních let (1948–1949). K těmto pozdravům jsme přiřadili i jeden z roku 1950, kdy byl již Pečman studentem filozofické fakulty. Druhou skupinu představuje soubor pozdravů z let 1958–1959. Dalších pět skupin spadá do 60. let, z nichž se pozdravů dochovalo nejvíce. Třetí skupinu tvoří pohlednice z let 1961–1963, čtvrtou skupinu, která obsahuje i jediný dochovaný dopis, pozdravy z let 1964, pátou pozdravy z roku 1965, šestou pohlednice z roku 1966 a poslední, sedmá, skupina zahrnuje pozdravy datované rokem 1967.

Tabulka 4: Počty pohlednic zaslaných v letech 1948–1961 Rudolfem Pečmanem rodičům a v letech 1962–1967 matce Otilii Pečmanové

Rok	Počet pohlednic
1948	6
1949	9
1950	1
40. léta celkem	**16**
1958	7
1959	6
50. léta celkem	**13**
1961	11
1962	12
1963	7
1964	8 + 1 dopis
1965	11
1966	16
1967	5
60. léta celkem	**71**
Celkový počet	**99**

Ó, Přírodo…!: Pozdravy z gymnaziálních výletů do Vysokých Tater a Krkonoš a ze severních Čech z let 1948–1949

Prvních 16 dochovaných pohlednic pochází ve velké většině ze školních výletů a prázdninových pobytů, kterých se Pečman zúčastnil v posledních dvou letech svých gymnaziálních studií. Na většinu z nich se podepsali i další Pečmanovi souputníci: spolužáci a profesoři z místeckého reálného gymnázia či kamarádi. Všechny pohlednice z léta roku 1948 jsou omarkovány známkou s portrétem tehdejšího prezidenta Edvarda Beneše, který o rok později vystřídal portrét „prvního dělnického" prezidenta Klementa Gottwalda. Většina pozdravů je napsána obyčejnou tužkou.

Na jaře a v létě roku 1948 poslal sedmnáctiletý gymnazista Rudek Pečman rodičům pozdravy ze tří destinací. Dne 16. května to byl pozdrav z výletu (patrně školního) na Slovensko, do Demänovských jeskyní. Z další cesty třídy VI. B místeckého gymnázia poslal již Pečman pět pohlednic. Byl to výlet do Krkonoš a na Prachovské skály, který studenti absolvovali v první půli června roku 1948. Na posledním pozdravu z tohoto výletu (poř. č. OP6) se okouzlený student neubránil silným dojmům z přírodních krás a nemaje vlastních slov, jak by své nadšení vyjádřil, citoval svého zvláště oblíbeného českého básníka:

> Povšechná charakteristika:
> „… a pojednou se mému zjevil oku zjev krásy kouzelné…"
> (Svat. Čech.).

Na vysvětlenou, proč byl na pohlednici citován právě Svatopluk Čech, přidejme Pečmanovu vlastní vzpomínku na gymnaziální léta:

> Svatopluk Čech mi byl blízký, protože sám jsem tíhl k rétorice. Mnohým se zdá, že Čechův verš je dutý. Po letech – když jsem byl v sextě, prošel jsem septimou a došel jsem do oktávy – jsem přečetl celého Svatopluka Čecha. Myslím, že to neudělal patrně nikdo.[302]

302 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 67.

Obr. 36a–b: Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 23. srpna 1949, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

O rok později, v červnu 1949, se třída VII. B místeckého gymnázia vypravila do slovenských hor. První pozdrav poslal Pečman rodičům dne 17. června z Demänovských jeskyní, které navštívil již rok předtím. Poté referoval každý den až do 20. června o průběhu výletu a navštívených místech. Jeho pozdrav z 18. června, napsaný až telegrafickým stylem, vyznívá spíše jako záznam z deníku cestovatele objevitele na dobrodružné expedici:

> Druhý den výpravy. 10.25 hod. Krásný, přepychový hotel (šťáva 10 Kčs). Mlha.
> Zásob doposud dostatek. Zdraví Rudek

Není se čemu divit, vždyť sám Pečman o tomto období svého života později napsal: „… rád jsem měl spisy zeměpisné, cestopisné romány, vábil mě Orient… To byl můj svět…“[303]

Do Vysokých Tater se Pečman vrátil ještě v červenci 1949 a zajížděl tam poté v letním období pravidelně až do roku 1965. V srpnu 1949 se vydal do severních Čech, a sice do zotavovny v Lukášově u Rýňovic poblíž Jablonce nad Nisou. Byl zde předsedou rekreačního tábora Československého svazu mládeže. Pobyt dostali členové orchestru místeckého gymnázia jako odměnu za vítězství v okresním i krajském kole Soutěže tvořivosti mládeže.[304] Historicko-geografickou hodnotu má pohlednice zaslaná 23. srpna z Ještědu (OP13). Je na ní vyfotografován zasněžený(!) vrchol Ještědu, na němž se tehdy ještě namísto vysílače a hotelu s typickou špičatou siluetou vypínala pouze horská chata.

Také tamní přírodní krásy okouzlily studenta Pečmana natolik, že tento jeho letní pozdrav se zasněženým horským vrcholem opět vyzněl poeticky:

> „Ó, Přírodo, v Tvé lokty zelené chci pohřbít druhou polovinu žití!“
> Je krásně, živo, příjemně.

303 Tamtéž, s. 51.

304 Srov. Potvrzení o Pečmanových aktivitách vydané školní skupinou Československého svazu mládeže na gymnáziu ve Frýdku-Místku dne 11. 5. 1950, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana. Viz též obr. 6, s. 74.

Z dob univerzitních studií se v tomto souboru dochovala pouze pohlednice z Bratislavy z 18. prosince roku 1950. Pečman, tehdy již student prvního ročníku hudební vědy a estetiky, na ní zdraví rodiče z „úřední cesty“.

Tabulka 5

Poř. č.	Datum	Místo odeslání	Adresa doručení	Poznámka
OP1	16. 5. 1948	Demänovské jaskyně	MČ106	Též další 2 podpisy.
OP2	10. 6. 1948	Hradec Králové	MČ106	Podepsána též celá VI. B.
OP3	11. 6. 1948	Janské Lázně	MČ106	
OP4	12. 6. 1948	Špindlerův Mlýn	MČ106	
OP5	12. 6. 1948	Labská bouda (strašná túra)	MČ106	
OP6	14. 6. 1948	Prachovské skály	MČ106	Též dalších 6 podpisů.
OP7	17. 6. 1949	Demänovské jaskyně	MČ106	
OP8	18. 6. 1949	Lomnický štít	MČ106	Též dalších 7 podpisů.
OP9	20. 6. 1949	Štrbské pleso	MČ106	
OP10	[20. 7. 1949]	Žilina	MČ106	Též další 2 podpisy.
OP11	21. 7. 1949	Ružomberok	MČ106	Též další podpis.
OP12	22. 7. 1949	Demänovské jaskyně	MČ106	Též další podpis.
OP13	23. 8. 1949	Ještěd	MČ106	Též dalších 6 podpisů.
OP14	27. 8. 1949	Zotavovna SČM, Lukášov, p. Rýňovice	MČ106	Datum určeno podle poštovního razítka.
OP15	[1. 9. 1949]	[Lukášov, p. Rýňovice]	MČ106	
OP16	18. 12. 1950	Bratislava	MČ106	

Počasí pro turistiku výtečné: Pozdravy z Tater a Beskyd (1958–1959)

Další dochované pozdravy pocházejí z doby, kdy již Pečman pracoval na filozofické fakultě jako asistent.

V letech 1958 a 1959 psal již Pečman rodičům na jinou adresu, na Čejkovu ulici č. 436. Na poštovních známkách se již vyjímaly portréty dalších československých prezidentů, nejprve Antonína Zápotockého a roku 1959 Antonína Novotného. Většina pohlednic z těchto let byla poslána z Vysokých Tater, kam Pečman od poloviny 50. let jezdil pravidelně v letních měsících spolu s dalšími brněnskými umělci, aby v tamních odborářských zotavovnách zajistil večerní kulturní program pro ubytované rekreanty (srov. dopis JR21 a pohlednice JR34, JR37, JR38, JR45 a JR52). Působil zde jako hudebník a také moderátor těchto pořadů, přičemž druhá role později převážila. Našel si však také čas na horské túry, jak sdělil rodičům 28. července 1959 (OP24):

> Hrst polibků z Tater, kde je tak krásně! Jsme ubytováni na adrese, kterou už znáte z dopisu. Zmáháme velké tury[sic], dnes na vrcholek Lomnického štítu. Vystupujeme denně, takže práce je dost. Vzpomíná na vás oba a líbá Rudek.

Coby rekreant bez dalších hudebních či moderátorských povinností se Pečman vypravil v srpnu roku 1958 do Beskyd. Také odtamtud zaslal rodičům několik pozdravů, v nichž informoval o místech, která navštívil. Citujeme zde pozdrav z Bezručovy chaty na Lysé hoře (OP22) se zajímavým geografickým přirovnáním:

> Drazí, dnes Vám v duchu posílám pozdravy z našeho beskydského Pamiru[sic]. Počasí pro turistiku výtečné. Srdečně zdraví a líbá Rudek. (Včera jsme byli na Ostravské chatě.)

Z hlediska Pečmanových aktivit konaných v rámci popularizace hudby má význam pozdrav ze Znojma z 26. dubna 1958 (OP18). Toho dne měl přednášku o Beethovenově 9. symfonii pro Klub přátel umění při Jihomoravském muzeu ve Znojmě a byl s ní velmi spokojen:

Drazí, posílám srdečné pozdravy ze Znojma. Přednáška dopadla velmi dobře a byla pěkně navštívena. Obecenstvo vděčné. – Dík za dopis. – Přijedu v sobotu. Srdečně zdraví a líbá Rudek.

K této přednášce se v Pečmanově pozůstalosti dochoval také plakát.[305]

Tabulka 6

Poř. č.	Datum	Místo odeslání	Adresa doručení	Pozn.
OP17	6. 2. 1958	Gottwaldov	MČ436	
OP18	26. 4. 1958	Znojmo	MČ436	
OP19	15. 7. 1958	Popradské pleso		Srov. JR21 ze stejného dne
OP20	18. 7. 1958	Lomnický štít	MČ436	
OP21	24. 8. 1958	Ostravice, Zotavovna ROH – Sepetná		Srov. JR24.
OP22	25. 8. 1958	Lysá hora, Bezručova chata	MČ436	
OP23	29. 8. 1958	Beskydy – Bílý Kříž, zotavovna ROH Sulov	MČ436	
OP24	28. 7. 1959	Lomnický štít	MČ436	
OP25	2. 8. 1959	A. Struhár: *Leto vo Vysokých Tatrách* (reprodukce obrazu)		
OP26	5. 8. 1959	Starý Smokovec	MČ436	
OP27	6. 8. 1959	Popradské pleso	MČ436	
OP28	31. 8. 1959	Vysoké Tatry, útulňa pod sedlom Váha	MČ436	
OP29	[září 1959]	Bratislava	MČ436	Datum odeslání určeno dle žádosti o povolení ke služební cestě do Bratislavy z 8. 9. 1959, srov. JR28

305 Srov. obr. 14, s. 101.

Obr. 37: Rudolf Pečman v Bratislavě, 1959, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Je zde výborně – jsem nadšen: Pobyty v Západních Čechách, v Praze, ve Vysokých Tatrách a první cesty do zahraničí (1961–1963)

Již v roce 1961 je z pohlednic zasílaných rodičům patrné, že Rudolf Pečman začal jezdit i mimo Československo, a to do sousedních socialistických států, které byly součástí tehdejšího sovětského bloku (Sovětský svaz, Polsko, Maďarsko). Hodna pozornosti je také exkurze do Prahy se studenty brněnského hudebněvědného semináře ve dnech 24. až 26. května 1961, ze které se kromě pozdravů zaslaných jak Otilii Pečmanové, tak Janu Rackovi dochovaly i fotografie. V červnu roku 1961 poslal Pečman dva pozdravy z „kulturního zájezdu do Maďarska", který pořádal národní podnik Kniha.[306]

Poté, co v březnu roku 1962 zemřel ve věku 64 let Rudolfův otec Vladimír Pečman, zůstala Otilie Pečmanová až do května 1967 jedinou adresátkou jeho pozdravů. Snad tím více se Pečman od té doby snažil zpravovat osamělou maminku o svých zážitcích z cest a posílal jí do té doby nevídaně početné série pozdravů. Pozoruhodná je série pěti pozdravů ze zájezdu do západních Čech v září roku 1962. V listopadu téhož roku odjel Pečman jako člen československé delegace na Dny československé kultury do tehdejšího Sovětského svazu. Kromě Moskvy navštívil také gruzínské hlavní město Tbilisi, dále pobřeží Černého moře (ve svých jednatřiceti letech uviděl moře vůbec poprvé) a také Kyjev.[307] Pokračovalo také zasílání pozdravů z Vysokých Tater, kam se Pečman až do roku 1965 každé léto vracel jako organizátor hudebních pořadů pro tamní rekreanty. Stejné role se ujal také na krátkém zájezdu do Luhačovic roku 1962, který podnikl s Brankem Čuberkou (a kde, jak se domníváme, hrál také na housle).[308] V 60. letech sledujeme také vyšší frekvenci pohlednic větších formátů, na kterých se Pečman mohl více rozepsat. Od roku 1961 se tak na pozdravech začínají vyskytovat pro nás tolik cenná svědectví i postřehy z navštívených koncertů, festivalů či konferencí. Z československých poštovních známek mizí portréty prezidentů a objevují se motivy hradů (téměř výhradně hradu Pernštejna). Vybrané pozdravy zde citujeme *in extenso*.

---

306 Viz PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 213.

307 Více informací k této cestě viz tamtéž, s. 213–214.

308 Viz s. 199 a obr. 39, s. 200.

Tabulka 7

Poř. č.	Datum	Odkud	kam	Pozn.
OP30	15. 5. 1961	Gottwaldov	MČ436	
OP31	22. 5. 1961	Brno	MČ436	Adresát V. Pečman.
OP32	25. 5. 1961	Praha	MČ436	Přání V. Pečmanovi k svátku.
OP33	9. 6. 1961	Warszawa	MČ436	
OP34	15. 6. 1961	Budapest	MČ436	Srov. JR33.
OP35	18. 6. 1961	Balaton	MČ436	
OP36	10. 8. 1961	Zotavovňa Tatra, Ždiar, Belanské Tatry	MČ436	
OP37	12. 8. 1961	Vysoké Tatry, Bilíkova chata pod Hrebienkom	MČ436	
OP38	10. 9. 1961	Hluboká	MČ436	
OP39	24. 9. 1961	Domažlice	MČ436	
OP40	24. 11. 1961	Praha	MČ436	
OP41	16. 7. 1962	Horný Smokovec, Zotavovňa ROH Partizán	MČ436	Přidán další podpis, patrně Jaroslav Vyskočil.
OP42	17. 7. 1962	Horný Smokovec	MČ436	
OP43	20. 7. 1962	Vysoké Tatry, pohled z Gerlachovského štítu	MČ436	Pohlednice pochází z doby mezi léty 1949–1959, kdy se vrchol jmenoval Stalinův štít.
OP44	25. 7. 1962	Vysoké Tatry, Horný Smokovec, Zotavovňa ROH Partizán	MČ436	
OP45	7. 8. 1962	Karlovy Vary	Krhanice	Srov. JR39.
OP46	21. 8. 1962	Luhačovice	MČ436	Viz obr. 39 na s. 200.
OP47	17. 9. 1962	Mariánské Lázně, zotavovna ROH Polonia – Tolstoj	MČ436	
OP48	18. 9. 1962	Lázně Kynžvart	MČ436	
OP49	26. 9. [1962]	Cheb	MČ436	
OP50	26. 9. 1962	Františkovy Lázně	MČ436	
OP51	27. 9. 1962	Teplá	MČ436	
OP52	30. 11. 1962	Archangelskoje [u Moskvy] (SSSR)	MČ436	Srov. JR41.
OP53	7. 8. 1963	Vysoké Tatry	MČ436	Srov. JR45.

OP54	8. 8. 1963	Vysoké Tatry, Starý Smokovec, zotavovna ROH Partizáň	MČ436
OP55	9. 8. 1963	Vysoké Tatry	MČ436
OP56	10. 8. 1963	Vysoké Tatry, Bielovodská dolina	MČ436
OP57	14. 8. 1963	Vysoké Tatry	MČ436
OP58	14. 8. 1963	Vysoké Tatry, dolina Zeleného plesa	MČ 436
OP59	16. 8. 1963	Vysoké Tatry, dolina Zlomísk nad Popradským plesom	MČ436

OP30

Gottwaldov, 15. 5. 1961

Drazí,

posílám upřímné pozdravy z oslav 15. výročí založení Filharmonie v Gottwaldově. Je zde slavnostní zasedání – a večer 9. symfonie Beethovenova (s německými sólisty). Jsem pozván jako čestný host a zastupuji naši fakultu a redakci Hud. rozhledů. Líbá R.

OP32

Praha, 25. 5. 1961

Drazí,

jsem zase na skok (=3 dny) v Praze: vedu exkurzi hud. věd. semináře. Je nás tu celkem 25. Všechno jde báječně, počasí je krásné… Uslyšíme Oistracha, absolvovali jsme Tátraiovo kvarteto – a uvidíme Borise Godunova. Jinak hojně navštěvujeme pražské pamětihodnosti.

Domů přijedu až za týden, před odjezdem do Polska. Jsem v Brně vázán koncerty Brněnského hudebního máje…

Na shledanou se těší a líbá vás oba

Rudek[309]

309 Viz též fotografii z pražské exkurze Rudolfa Pečmana se studentkami hudební vědy na s. 472, obr. 94.

Obr. 38: Rudolf Pečman během exkurze na Bertramku, 1962, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

OP33
Warszawa, 9. 6. 1961

Drazí, tisknu vám oběma ruku a posílám tisíce pozdravů. Zájezd se daří… Ve Varšavě se velmi moderně staví, život tady plyne klidně, bez spěchu (obchody otevírají až v 11 hodin). Dnes uslyším Národní filharmonii – dopoledne jsme dělali (ve spěchu) okružní cestu Varšavou s výkladem, navštívili jsme muzea, památníky, nový krásný stadion; je třeba se obdivovat té obrovské nové výstavbě, když za války bylo 85 % města srovnáno se zemí. Bližší ústně. Včerejší trasa: Czenstochova [sic], Katovice [sic] – Varš. Zítra: Krakov. Zdraví – líbá Rudek.

OP34

Budapest, 15. 6. 1961

Drazí, v Budapešti je výborně. Jsem nadšen. Krásně se zde domluvíme německy, město je velmi výstavné – a mít velice mnoho peněz, dovedl bych zde prožít krásnou dovolenou… Ale musím šetřit, abych vyšel s 220 forinty. Vyjeli jsme z Brna ve 2 hod. v noci – a ve 12 hodin jsme už byli zde.
Dnes večer navštívím Státní operu, kde dávají Bartókova Krále Modrovouse, Dřevěného prince a Podivuhodného mandarina. Za dva dni budu na Blatenském jezeře. Škoda, že tu nemůžete být se mnou!

Vzpomíná Rudek.

OP36

Zotavovňa Tatra, Ždiar, Belanské Tatry, 10. 8. 1961

Pozdrav z další naší „štace". Vystupovali jsme zde s velkým úspěchem. Srdečně zdraví R.

OP45

Karlovy Vary, 7. 8. 1962 (zasláno k příbuzným do Krhanic u Prahy)

Milá maminko,
přijmi upřímný pozdrav z naší karlovarské konference a tlumoč jej také všem u Jordánků a tetě Blaži. Je zde výborně… Naši beethovenovskou akci navštívil A. Chačaturjan. Líbá R.

OP46

Luhačovice, 21. 8. 1962

Milá maminko, je tady moc a moc krásně… Včerejší koncert byl do posledního místečka navštíven – a měli jsme všichni opravdu velký úspěch. Srdečné přijetí, hluboce zasvěcené publikum, květinové dary a potom malé společenské posezení – dnes procházka Luhačovicemi a okolím: To jsou moje zážitky za poslední 2 dny.

Srdečně zdraví a líbá Rudek

Obr. 39: Rudolf Pečman na luhačovickém nádraží, 1962, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

OP47

Mariánské Lázně, 17. 9. 1962

Milá maminko,

zdravím srdečně a posílám snímek zotavovny. Je uprostřed města na hlavní třídě. Stavební styl je zastaralý (secese), nelíbí se mi, ale jinak je tady krásně. Škoda, že tu nejsi, ten klid by ti jistě pomohl. Dnes jsme prohlíželi město (je nás přes 300 rekreantů), zítra jedeme na Metternichův zámek Kynžvart, ve středu do kláštera Teplá (knihovna 120.000 svazků). Zdraví, líbá Rudek

OP51

Teplá, 27. 9. 1962

Milá maminko,

dojem z knihovny, románského chrámu a kláštera je velkolepý. Posuď sama!

Srdečně zdraví a líbá Rudek

OP52

Archangelskoje [u Moskvy], 30. 11. 1962

Milá maminko,

dnes jsem se setkal s akad. Lvem Ginsburgem, kterého už znám dříve. Pozval mě do bytu, královsky mě hostil, dal připít vodky, pojísti jakýchsi exotických jídel (kaviár, olivy etc.). Zná kdejaký můj článek, až mě to udivilo. Hned mě zavedl do čsp. Sovět. muzyka – představil mě jako „významného čes. hud. vědce" a zprostředkoval mou spolupráci s redakcí na naší společ. poradě s vedoucím redaktorem. Zdraví a líbá Rudek

OP53

Vysoké Tatry, 7. 8. 1963

Milá maminko,

nemá smyslu opakovat, jak krásný je pobyt tady v Tatrách. V Partyzánu máme novou společenskou místnost, obsluha, pobyt atd. jsou prvotřídní. Též kuchyně mi vyhovuje – a mám opravdu výtečnou chuť k jídlu. Jako kdyby tady ve výškách byl jiný vzduch. Ostatně je dokázáno, že v horách líp chutná. – Jinak má naše skupina každý den vystoupení – a naše výkony jsou přijímány s velkým vděkem

a uznáním. Večer tedy pracujeme a přes den oxydujeme [sic] v přírodě. Hodně mi to pomůže. Shodím se sebe celoroční únavu, slunce vykoná své dobré dílo a vrátím se bohdá jako znovuzrozený.
Moc na tebe vzpomíná tvůj Rudek

OP55
Vysoké Tatry, 9. 8. 1963

Milá maminko,
včera jsme byli ve Žďáru, odkud je překrásný pohled na pásmo – hřeben Belanských Tater. Posílám ti jeden z překrásných snímků. Rekreanti přijímají naše pořady s velkým nadšením. V jedné zotavovně mi dokonce darovali knihu o čs. horolezectví. Jinde zase nás podarují horskými květinami. Je tady výzkumné středisko ČSAV pro tatranskou květenu – setkali jsme se tu s jeho vedoucím, Brňanem doc. Šmardou.

Zítra ti zase napíši pár řádků. Budeš-li mít čas, napiš mi také.

Srdečně zdraví a líbá Rudek

Mám opravdový úspěch, jaký jsem ani nečekal: Pečmanova první cesta do Greifswaldu v dubnu 1964

V celkem pěti zprávách popsal Rudolf Pečman, třiatřicetiletý odborný asistent Semináře hudební vědy brněnské univerzity, své matce Otilii svou cestu a pobyt na spřátelené univerzitě v Greifswaldu a svůj tamní první a úspěšný výstup. Z dopisu se dovídáme ještě více informací, než kolik jich Pečman sdělil v dopisu prof. Janu Rackovi (srov. JR48). Pečman si opakovaně pochvaloval, jak nečekaně snadno si osvojil německý jazyk, a jeden z pozdravů napsal dokonce celý v němčině. Tuto Pečmanovu cestu zde chceme pomocí pozdravů a dopisu popsat celou, a proto citujeme všechny dochované zprávy *in extenso*.

Tabulka 8

Poř. č.	Datum	Místo odeslání	Adresa doručení	Pozn.
OP60	20. 4. 1964	Berlin	MZN436	
OP61	21. 4. 1964	Greifswald	MZN436	
OP62	23. 4. 1964	Greifswald	[MZN436]	Dopis
OP63	24. 4. 1964	Greifswald	MČ436	Pozdrav psán německy
OP64	26. 4. 1964	Berlin	MZN436	
OP65	31. 7. [1964?]	Tatranská Lomnica	MZN436	Nedatováno, rok na razítku špatně čitelný, určen na základě adresy doručení
OP66	4. 8. 1964	Vysoké Tatry	MZN436	
OP67	7. 8. 1964	Vysoké Tatry, Studenovodské vodopády	MZN436	
OP68	17. 9. 1964	Berlin	MZN436	Podepsáni též manž. Kachelovi a syn Filípek

OP60
Berlin, 20. 4. 1964, 22 hod.

Milá maminko,
tak jsem šťastně dorazil do Berlína – a čekám na přípoj do Greifswaldu.

Líbá tě R.

OP61
Greifswald, 21. 4. 1964

Milá maminko,
dojel jsem naprosto bez problémů. Bydlím u kol. Vettera. Starají se tu o mne znamenitě, opravdu výborně. Dnes jsem byl představen pí. prof. Brockové. Je to sympatická dáma, zítra organisuje se všemi členy katedry slavnostní oběd na moji počest. – Greifswald sám je rozkošné město, které připomíná kroměřížské prostředí. Zcela bezpečně se domluvím. Drž palce, aby přednáška dopadla dobře!! R.

OP62
Greifswald, 23. 4. 1964

Milá maminko,

Líbám Tě a vzpomínám, snad o to více, že tu mám opravdový úspěch, jaký jsem ani nečekal.

Přednáška trvala rovné 3 hodiny. Učil jsem se ji ve vlaku a dosáhl jsem toho, že moje výslovnost byla – po mém soudu – velmi slušná. Už před přednáškou jsem byl uvítán tak upřímně, že potlesk doslova nebral konec (studenti klepali rukama do lavic). Přednáška byla poslouchána s naprostou soustředěností – a jako zkušený řečník jsem poznal, že to „bezpochyby zabralo". Sám sobě jsem se divil, že jsem hovořil tak plynule a že jsem byl schopen mluvit německy i v diskusi po přednášce, která pak následovala…

Dostal jsem přednášku hned zaplacenou (160 DM brutto), takže tu nežiju špatně, uvážíš-li, že jsem stále někam zván jako oficiální host.

Po přednášce mě pozvala paní prof. Hella Brock na oběd do klubu a zve mě na oběd ještě dnes do bytu. Dnes večer mě pozvala na premiéru Hamleta.

Ještě večer po přednášce mě pozval k „audienci" děkan prof. Geerdts, který mi vlastně cestu zprostředkoval. Velice vzpomíná na Brno a přijede zase za měsíc. Nestačilo na tom, že jsem byl přijat děkanem na děkanátě. Na večer mě pozval do klubu na diskusi o obecných otázkách umění, která tu probíhala s literárním kritikem dr. Viktorem [sic] z Výmaru. Také jsem byl nucen diskutovat o problému odrazu v hudbě.

Diskusi byl přítomen také rektor zdejší univerzity, přírodovědec prof. Dr. Wehrli, jemuž jsem byl osobně představen. Je to bodrý a laskavý Švýcar, který tu požívá úcty přímo božské. Po diskusi mi řekl, že se mu velice líbím a že prosí, abych za ním ještě přišel dnes na rektorát k soukromému „slyšení". To prý je tu vyznamenání, jehož se tak hned někomu nedostane. Normálně jsou i naši profesoři přijímáni pouze děkanem. No, jsem zvědav na ten rozhovor…

Tak myslím, že jsem tu udělal celkově dobrý dojem a že dobře reprezentuju naši fakultu. To mě těší nejvíce.

Líbá Tě a vzpomíná

R.

P.S.: Zapomněl jsem podotknout, že bydlím opravdu výtečně u kol. Vettera. Starají se tu o mně[sic] s dojemnou úctou, takže už dnes mám těžkou hlavu z toho, jak se budu revanšovat.

R.

OP63

Greifswald, 24. 4. 1964

Meine liebste Mama,
ich kann deutsch schon besser als tschechisch. Es gefällt mir sehr gut hier an der Ostsee. Ich habe sehr gut gemacht, daß ich mir meinen großen Mantel nahm.
Es is[sic] hier nämlich ziemlich kalt.

Tausende Küsse
Vom[sic] R.

OP64

Berlin, 26. 4. 1964

Milá maminko,
dorazil jsem šťastně do B. a chystám se právě na Valkýru. Je zde pěkné počasí; nocuji u přítele doc. Kopeckého, který se mě ujal a dělá mi zasvěceného průvodce.

Moc Tě zdraví a líbá
Rudolf
Srdečné pozdravy si dovoluji připojit
Milan Kopecký

Celé město slaví Händla: Cesta na festival Händel-Festspiele do Halle n. Sálou a cesta na kongres do Berlína v roce 1965

Rok 1965 zahajuje v řadě dochovaných pozdravů zaslaných do Frýdku-Místku pohlednice z výletu do Moravského krasu (OP69), kam Pečman zavítal spolu s přáteli z univerzity v Greifswaldu, kteří přijeli do Brna. Na pohlednici se podepsala mimo jiné prof. Hella Brock, se kterou se Pečman spřátelil již o dva roky dříve při své první návštěvě v Greifswaldu, a také Pavla Racková, manželka prof. Jana Racka. Díky Helle Brock

navštívil Pečman již v červnu toho roku festival Händel-Festspiele v Halle nad Sálou.[310] Zatímco v pozůstalosti Jana Racka se dochoval jeden Pečmanův pozdrav z této akce, Otilie Pečmanová obdržela od svého syna pozdravů pět. Též je zde citujeme všechny. O letních prázdninách zavítal Pečman opět do Vysokých Tater a opět „pracovně". V listopadu se cílem jeho další pracovní cesty stal Berlín.

Tabulka 9

Poř. č.	Datum	Místo odeslání	Adresa doručení	Poznámka
OP69	17. 5. 1965	Moravský kras, Macocha	MZN346	Podepsáni též tři hosté z Německa, Hella Brock napsala krátký pozdrav (Freundlich Grüße der lieber Mutti meiner guten Betreuer!), dále podepsáni Pavla Racková a pravděpodobně JR
OP70	12. 6. 1965	Halle	MZN346	
OP71	13. 6. 1965	Halle	MZN436	
OP72	14. 6. 1965	Halle	MZN436	
OP73	16. [6]. 1965	Halle	MZN436	Srov. JR52 Na pohlednici uvedl RP chybné datum 16. 5. 65. Vyobrazení Händelova pomníku též na JR52
OP74	16. 6. 1965	Halle	MZN436	
OP75	3. 7. 1965	[Tatranská Lomnica]	MZN436	Srov. JR54
OP76	6. 11. 1965	Berlin	MZN436	
OP77	6. 11. 1965	Berlin	MZN436	
OP78	6. 11. 1965	Berlin	MZN436	
OP78	12. 11. 1965	Dresden	MZN436	

310 K první návštěvě Halle viz informace na s. 226–227.

OP70
Halle, 12. 6. 1965

Milá maminko,
cesta byla dlouhá, ale bez závad. Je tady krásně, jsem dobře zaopatřen (Tagegeld[sic] 150MDN), jednají se mnou se vší úctou. Celé město žije Händlem. Festival má mezinárodní účast a vysokou úroveň. Poznávám stále nové věci – je to krásné, a škoda, škoda, že tu nejsi se mnou. Za těch 150 marek bychom tu mohli žít oba. Budu hodně vykládat, až přijedu (do Místku) 19. t. m. A budu ti samozřejmě denně psát. Líbám tě, zdravím srdečně a vzpomínám

tvůj
Rudek

OP71
Halle, 13. 6. 1965

Milá maminko,
dnes ti posílám foto překrásného historického města Naumburku, kde kdysi bojoval Žižka s křižáky. Mají tu překvapivě vyvinutý smysl pro historii. Ve známém gotickém dómu jsme vyslechli koncert Hallských madrigalistů a v jiném chrámu (Sv. Václava [!!, pozn. RP]) byl pro nás připraven varhanní koncert na původní renovované varhany Hildebrandtovy. Hrál prof. Köhler (Zachow, Scheidt, Händel, Bach). Znamenité!

Líbá a vzpomíná R.

OP72
Halle, 14. 6. 1965

Milá maminko,
jsem v jednom kole. Händlova hudba je silná. Stále mám nějaká setkání, koncerty. Plně se vyžívám společensky. Jsem také trochu unaven. Ale je to tady velice krásné a poučné.

Líbá tě Rudek

OP73
Halle, 16. [6]. 1965

Milá maminko,
posílám Ti obrázek Händlova monumentálního pomníku, který je nyní ozdoben květinami a stále obklopen zástupy lidí. Je tu opravdový händlovský kult.
Celé město slaví Händla.

Srdečně pozdravuje a líbá tě Rudek

OP74
Halle, 16. 6. 1965

Milá maminko,
už se ten krásný pobyt chýlí ke konci. Dnes jsme všichni zahr. hosté jeli parníkem po řece Sále. Krajina je pěkná, ale u nás máme daleko lepší pohledy.

Zdraví, líbá tvůj Rudek

OP75
[Tatranská Lomnica], 3. 7. 1965

Milá maminko,
na Lomnický štít se jenom dívám, protože počasí je pořád značně nestálé. Ale zato naše každodenní vystoupení mají poměrně dobrou úroveň (včera jsem měl průvodní slovo zpaměti plynulou němčinou). – Abych nezapomněl: Domnívám se, že mou relaci o Händelfestspiele budou vysílat na Československu I (dlouhé vlny) ve středu v 10.30 hod. v pořadu Z brněnského hud. života. Nevím přesně, jak se ten pořad jmenuje, ani kdy (tj. který den) je vysílán. Vím jenom hodinu vysílání. Najdi si to, prosím, ve věstníku…

Vzpomíná a líbá tě Rudek

OP76
Berlin, 6. 11. 1965

Milá maminko,
tak jsme šťastně dorazili, bydlíme v nejlepším hotelu Berlína. Dnes odpoledne začíná kongres, na kterém je přes 280 delegátů z celého světa.

Líbá tě a vzpomíná Rudek

OP77

Berlin, 6. 11. 1965

A abys věděla, milá maminko, jak vypadá hala hotelu Berolina…
Líbá R.

OP78

Berlin, 6. 11. 1965

Milá maminko,
za chvíli jdu do Státní opery na Prokofjevova Ohnivého anděla.
Vzpomíná tvůj Rudek

Ve smokingu působím znamenitě: Druhá cesta do Halle a exkurze pedagogů a studentů Filozofické fakulty MU do Greifswaldu v roce 1966

Pozdravy z druhé návštěvy Händelova festivalu v Halle nad Sálou zde, vzhledem k jejich obsahu, taktéž citujeme. Hlavní akcí toho roku však byla exkurze pedagogů a studentů brněnské hudební vědy i studentů jiných oborů na univerzitu v Greifswaldu. Z velké výpravy k Baltskému moři poslal Pečman tři pohlednice také Janu Rackovi (JR6–JR63). Otilie Pečmanová obdržela z této cesty osm pozdravů.

Na podzim Pečman odcestoval na hudební festival a kolokvium v polské Bydgoszczi, odkud poslal pět pozdravů s velmi zajímavými postřehy, které prozrazují, že na celou akci pohlížel již očima tajemníka nového brněnského hudebního festivalu.

Tabulka 10

Poř. č.	Datum	Odkud	Adresa doručení	Pozn.
OP79	7. 6. 1966	Halle	MZN436	
OP80	8. 6. 1966	Halle	MZN436	
OP81	1.[7.] 1966	Berlin	MZN436	Na pohlednici uvedl RP chybné datum 1. VI. 1966; Podepsáni též manželé Gelnarovi
OP82	2. 7. 1966	Saßnitz	MZN436	„na skok do Švédska“. Srov. JR61: „na skok od Švédska“
OP83	5. 7. 1966	Lubmin	MZN436	
OP84	7. 7. 1966	Ostseebad Baabe (Rügen)	MZN436	
OP85	9. 7. 1966	Stubbenkammer (Rügen)	MZN436	
OP86	11. 7. 1966	Vitte (Hiddensee)	MZN436	
OP87	12. 7. 1966	Kloster (Hiddensee)	MZN436	
OP88	12. 7. 1966	Vitte (Hiddensee)	MZN436	
OP89	13. 7. 1966	[Hiddensee]	MZN436	
OP90	10. 9. 1966	Bydgoszcz	MZN436	

OP91	12. 9. 1966	Bydgoszcz	MZN436
OP92	14. 9. 1966	Bydgoszcz	MZN436
OP93	14. 9. 1966	Bydgoszcz	MZN436
OP94	16. 9. 1966	Bydgoszcz	MZN436

OP79

Halle, 7. 6. 1966

Milá maminko,

Jeden z největších zážitků byl Händlův Juda Makabejský, provedení včera v „Theater des Friedens“. Vzpomíná a líbá tvůj Rudek

OP80

Halle, 8. 6. 1966

Milá maminko,

Jsem nadšen Händlovou hudbou, která je tu provozována opravdu stylově. Mám tu již spoustu známých ze zahraničí. Ve smokingu působím znamenitě.

Líbá tvůj Rudek

OP81
Berlin, 1. 7. 1966

Milá maminko,
vše dobře dopadlo, místenky jsme dostali – a nyní už tě zdravím z Berlína, kam jsme dorazili ráno. Greifswald je ovšem ještě daleko. Zdá se, že nám bude počasí přát.

Zdraví – vzpomíná Rudek

Upřímné pozdravy Gelnarová, J. Gelnar

OP82
Saßnitz, 2. 7. 1966

Milá maminko,
malebně kouzelný je tento přístav, z něhož už je jenom na skok do Švédska. Charakter krajiny je zcela jiný než např. v Greifswaldu.

Zdraví – líbá Rudek

OP83
Lubmin, 5. 7. 1966

Milá maminko,
to je pláž, ze které ti dnes posílám pozdrav. Klid, dálky nepřehledné, voda 18 °C. Je to pro mne znamenitá rekreace.

Líbá Rudek

OP84
Ostseebad Baabe (Rügen), 7. 7. 1966

[Ostseebad Baabe (Rügen)][311] jsou rozkošné lázně přímo na břehu mořském. Ty okamžiky, které tu prožívám, patří k nejkrásnějším v mém dosavadním životě. Lituji pouze, že tu nemůžeš být s sebou.

Zdraví a líbá tě tvůj Rudek

311 Název místa v záhlaví pohlednice Pečman podtrhl a svým textem na něj navázal.

OP85
Stubbenkammer (Rügen), 9. 7. 1966

Milá maminko,
znovu říkám: jsem s tou dovolenou plně spokojen. Budeš muset se vypravit sem také (příští rok).

Líbá tě
Rudek

OP86
Vitte (Hiddensee), 11. 7. 1966

Milá maminko,
dorazili jsme k pravému moři na malý ostrov Hiddensee. Vše je tu bouřlivě krásné, drsně námořnické. Bůh Neptun nám přeje, protože počasí je stále výtečné.

Zdraví, líbá, vzpomíná Rudolf

OP87
Kloster (Hiddensee), 12. 7. 1966

Milá maminko,

Místo, ze kterého ti posílám pozdrav, je posvěceno jménem Gerharta Hauptmanna, jenž tu žil a tvořil.

Líbá tě Rudek

OP88
Vitte (Hiddensee), 12. 7. 1966

Milá maminko,
přál bych ti, aby ses dostala někdy na Hiddensee. Vše je tu osobité, člověk, příroda i věci kolem nás. Zážitky největší však přináší moře, které je divoké, bouřlivé a nekonečné. I milovník typické severoněmecké venkovské architektury si tu přijde na své. Roztomilých chaloupek (viz obr.) je na ostrově rozeseto bezpočet.
Srdečně tě pozdravuje a vzpomíná R.

OP89
[Hiddensee], 13. 7. 1966

Milá maminko,

Loučíme se s Hiddensee, nasedáme na loď a jedeme – nikoli do Athén, ale do Stralsundu, Greifswaldu, Berlína a Brna.

Moc se těší na shledání a líbá tě Rudek

OP90
Bydgoszcz, 10. 9. 1966

Milá maminko,

Srdečně zdravím a vzpomínám. B. je pěkné historické město, festival bude zřejmě dobrý, horší to už bude s kongresem. Nejsem spokojen s organizací.

Líbá R.

OP91

Bydgoszcz, 12. 9. 1966

Milá maminko,

B. je ruské město, historické. Škoda, že nemám více času na prohlídku. Jsem 7 hodin na koncertech a 4–5 hodin na kolokviích. Je to všechno velká únava, ale poučím se…

Zdraví – líbá R.

OP92

Bydgoszcz, 14. 9. 1966

Milá maminko,

festival je tu opravdu slavností celého Polska. Propagace je výborná, nešetří se penězi. Za každým výkladem jsou upoutávky, hudební motivy se objevují na pohlednicích i na jiném zboží. A všechny koncerty (2–3 denně!) jsou zcela vyprodány. Žije se tu prostě velmi kulturně. Až mne popadá lítost, že to u nás není zrovna takové – a tak spontánní.

Líbá tvůj R.

OP93

Bydgoszcz, 14. 9. 1966

Milá maminko,

je to záplava hudby, která se tu na mne hrne. Vzpomínám stále na tebe a srdečně zdravím

Tvůj Rudek

OP94

Bydgoszcz, 16. 9. 1966

Milá maminko,

Poslední pozdrav před odjezdem domů patří tobě…

Zdraví Rudolf

Festival je tu opravdu velkolepý: Návštěva hudebních festivalů v Zagrebu a Vídni na jaře 1967

Závěrečnou kapitolu dějin Pečmanovy korespondence s rodiči přestavuje první polovina roku 1967. Pečman tehdy navštívil festivaly ve Vídni a v Zagrebu. Koncem června se také aktivně zúčastnil konference o Georgu Philippu Telemannovi v Magdeburgu. Předpokládáme, že z ní také poslal mamince pozdrav, ten se však nedochoval nebo nebyl zatím nalezen. Nebylo by divu – v té době se totiž Otilie Pečmanová již chystala na stěhování do Brna.

Tabulka 11

Poř. č.	Datum	Odkud	Adresa doručení	Poznámka
OP95	12. 4. 1967	Bratislava	MZN436	
OP96	27. 4. 1967	Brno	MZN436	Zmínka o kandidátské disertační práci (Mysliveček), viz též JR54
OP97	17. 5. 1967	Zagreb	MZN436	
OP98	20. 5. 1967	Zagreb	MZN436	
OP99	26. 5. 1967	Wien	MZN436	

OP96

Brno (Hotel Slavia), 27. 4. 1967

Milá maminko,

Dnes jsem dokončil jednu velkou kapitolu o Myslivečkovi. Zbývá mi ještě doplnit kapitolu poslední a napsat rejstříky.

Dnes telefonovali z Prahy, že letím do Záhřebu 14. května. Jinak jsem dostal zprávu z Magdeburgu: Jsem zařazen na konferenci o Telemannovi jako prvý referent. Jinak budou hovořit vědci z Londýna, Waršavy [sic], Dánska a NSR.[312] Je to pro mne vyznamenání.

Zdraví a líbá tě Rudek

Přijedu v sobotu.

312 Pozdrav z Magdeburgu poslal Pečman Janu Rackovi dne 25. 6. 1967 a zmínil se v něm o tématu svého referátu, kterým byla Telemannova opera *Pimpinone* (srov. JR74).

OP97
Zagreb, 17. 5. 1967

Milá maminko,

Dnes jsem měl tiskovou konferenci a recepci na zdejším Svazu skladatelů. Jsou to znamenití lidé – a festival organizují výborně. Ovšem jsou jich celé zástupy. Takto náš festival s Jaruškou nezorganizujeme, když jsme na všechno sami dva.

Zdraví – líbá R.

OP98
Zagreb, 20. 5. 1967

Zagreb – to není, milá maminko, pouze historie, ale především prudce pulzující dnešek. Hodně se staví, a moderně. Chtěl bych v tom městě ztrávit [sic] delší dobu, tak se mi tady líbí!

Zdraví a líbá Rudek.

Zítra ráno už jedu domů. Bude-li čas, pošlu lístek z Budapešti.

OP99
Wien, 26. 5. 1967

Milá maminko,

Festival je tu opravdu velkolepý. Dosud se mi nepodařilo vyslechnout tak znamenité pěvce jako na včerejší opeře J. Haydna „Orfeus a Eurydika" (vynikající italské obsazení).

Zdraví – líbá R.

Pečmanovou pohlednicí z Vídně z 26. května 1967 soubor pozdravů končí. Měsíc po jejím obdržení, koncem června roku 1967, opustila Otilie Pečmanová nadobro Frýdek-Místek a přestěhovala se ke svému synovi do jeho nového bytu na sídlišti v Brně-Lesné. Rudolf Pečman na tu dobu později vzpomínal ve svých pamětech:

> Můj návrh na brněnský pobyt přijala [maminka] s jásotem. Byla šťastna a v Brně se jí velice líbilo. Byl to pro ni velký svět, chodili jsme nakupovat do nově zřízené samoobsluhy, a když jsem se vracel domů z fakulty, vždy mě již odevzdaně

očekávala na balkóně a zdáli mi mávala. Naše společná radost však trvala příliš krátce. Ze samé radosti maminku ranila mrtvice.[313]

Čtyři dny po převozu do nemocnice, 27. září 1967, Otilie Pečmanová zemřela ve věku pouhých 67 let. Jak Pečman píše, stalo se tak krátce před zahájením druhého ročníku Mezinárodního hudebního festivalu Brno, kdy měl spoustu práce s jeho přípravami. „Bylo dojemné," píše Pečman dále, „že s maminkou, kterou v Brně málokdo znal, se přišlo do krematoria rozloučit přemnoho zahraničních hostů festivalu. Uspořádal jsem pro ně ve Slavii malé setkání po pohřbu."[314]

Rozloučení se konalo dne 5. října 1967.[315]

Věříme, že mnozí z těchto zahraničních hostů, s nimiž Rudolf Pečman navázal přátelství v předchozích letech během svých cest, znali Otilii Pečmanovou z vyprávění jejího syna. Jistě byli nejednou u toho, když jí psal pozdrav do Frýdku-Místku, a nejspíš tušili, že právě ona mu byla tím nejbližším člověkem ze všech a hlubinou bezpečnosti.

313 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 237.

314 Tamtéž. Na pohřbu Otilie Pečmanové řečnil Jan Racek (srov. dopis JR98).

315 Parte Otilie Pečmanové i Vladimíra Pečmana jsou uložena v pozůstalosti Rudolfa Pečmana, ODH MZM. Oba rodiče Rudolfa Pečmana jsou od roku 2009 pochováni spolu s ním na Ústředním hřbitově v Brně.

Budu se vždy hlásit k Vaší vědecké škole: Život a aktivity Rudolfa Pečmana v 50. a 60. letech v dopisech Janu Rackovi

Pozoruhodným pramenem, který poskytuje vhled do pracovního a částečně i soukromého života Rudolfa Pečmana v období 50. a 60. let, je ucelený soubor dopisů, pohlednic a telegramů adresovaných prof. Janu Rackovi – Pečmanovu učiteli, nadřízenému a později ctěnému kolegovi a příteli.

Muzikolog Jan Racek se narodil roku 1905 v Bučovicích, kde také roku 1924 maturoval na gymnáziu. Na nově založené Masarykově univerzitě studoval dějiny umění, historii, zeměpis a filozofii. Za svůj hlavní obor si však zvolil hudební vědu, kterou vystudoval u Vladimíra Helferta, od roku 1921 prvního docenta a od roku 1931 prvního řádného profesora hudební vědy. Studium Racek absolvoval roku 1928. Hned roku následujícího převzal vedení Hudebního archivu (dnes Oddělení dějin hudby), založeného roku 1919 taktéž Vladimírem Helfertem a tvořícího součást tehdejšího Zemského muzea moravského. Spolupracoval zde s muzikology Karlem Vetterlem a Jaroslavem Ušákem. Roku 1939 se Racek na univerzitě habilitoval. Poté, co Helfert v květnu roku 1945 zemřel na následky věznění v Terezíně, se Racek roku 1948 stal jeho nástupcem ve vedení Katedry dějin umění (v 50. letech vícekrát přejmenované: nejprve na Katedru hudební vědy a výchovy, poté na Katedru muzikologie a posléze Katedru věd o umění). V Semináři hudební vědy, který pod tuto katedru spadal, spolupracoval Racek s kolegy Bohumírem Štědroněm, Zdeňkem Blažkem, Josefem Burjankem či Mirko Novákem. Nadále však spolupracoval i s Hudebním archivem Moravského muzea, jehož vedení po něm roku 1948 převzala Theodora Straková (1915–2010), taktéž někdejší žákyně Vladimíra Helferta. Navzdory vládnoucímu komunistickému

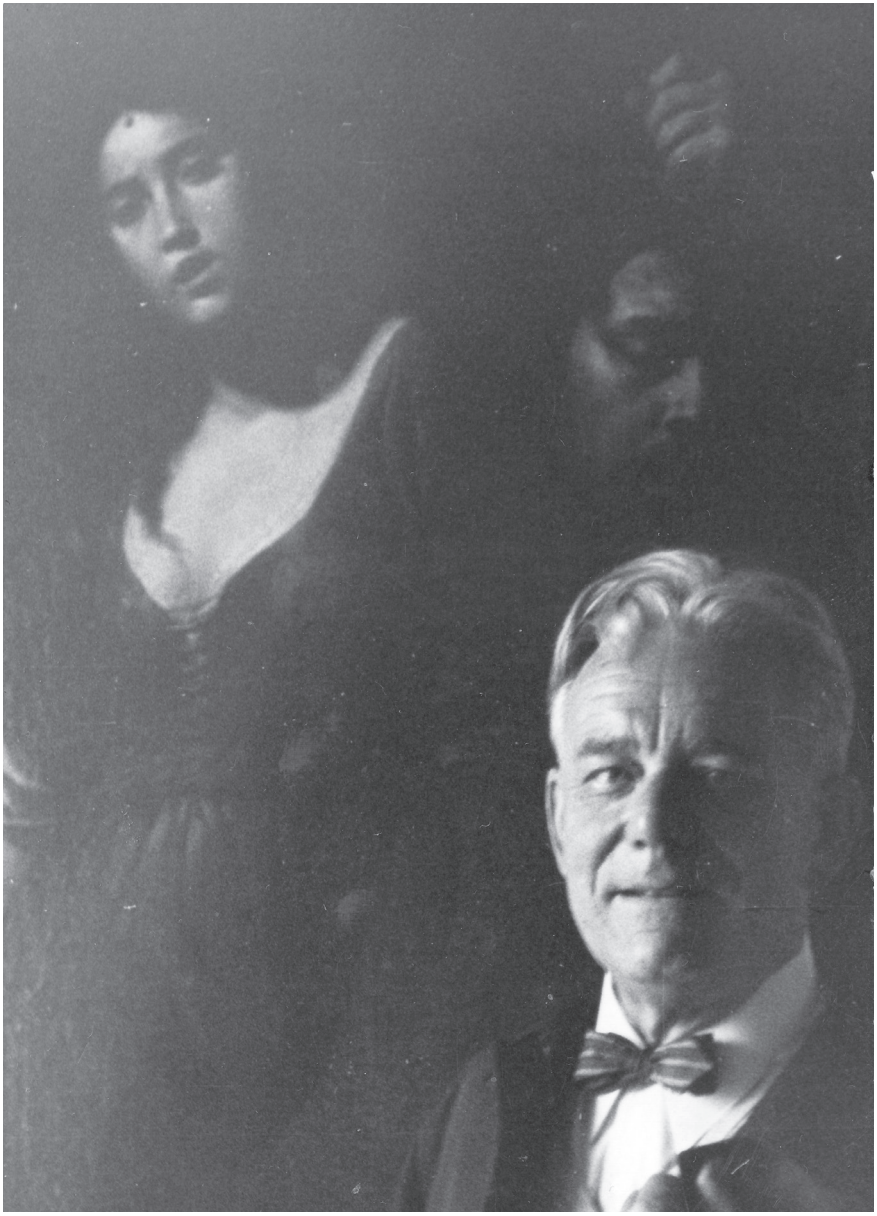

Obr. 40: Jan Racek na zámku v Hradci nad Moravicí, 1969, ODH MZM, pozůstalost Jana Racka.

režimu vedl Racek své univerzitní přednášky a semináře v duchu akademické svobody. Rudolf Pečman ještě po letech citoval ve svých vzpomínkách Rackovu výzvu, kterou jej a jeho spolužáky v prvním ročníku studia překvapil: „Tady jste na svobodné půdě, nebojte se diskutovat."[316] Roku 1962 musel Racek z místa vedoucího katedry odejít. Nahradil jej Pečmanův starší vrstevník a kolega Jiří Vysloužil. Racek na katedře působil až do roku 1970, kdy byl penzionován. I poté byl však činný v brněnském hudebním dění a dále publikoval vědecké studie i rozsáhlé monografie. Zemřel náhle 5. prosince roku 1979.

K Rackovým stěžejním dílům patří monografie *Slohové problémy italské monodie* (1938, pozdější verze 1965), *Ruská hudba* (1953), *Česká hudba* (1958), *Leoš Janáček: Člověk a umělec* (1963), *Beethoven a české země* (1964) a třídílná monografie *Kryštof Harant z Polžic a jeho doba* (1970, 1972 a 1973).[317] Po téměř třiceti letech od Rackovy smrti mu jeho oddaný žák Rudolf Pečman věnoval svou rozsáhlou monografii s názvem *Jan Racek: Vědec a člověk*, která vyšla tiskem až po Pečmanově smrti, roku 2010.[318]

Soubor Pečmanovy korespondence adresované Rackovi je uložen ve sbírkách Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea v souboru písemností z pozůstalosti Jana Racka pod signaturou G 1111. Obsahuje celkem 99 položek: 68 dopisů, 26 pohlednic (z toho jeden korespondenční lístek) a 5 telegramů z let 1953–1977. Téměř dvě třetiny z tohoto počtu spadají do 60. let, jedna třetina do let padesátých a pouze tři položky do let sedmdesátých.

---

316 Srov. např. PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně. In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty*, s. 38.

317 Podrobnější informace k Rackovu odbornému zaměření podává ŠTĚDROŇ, Miloš. Racek, Jan. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 11. 6. 2013 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5111

318 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk.*

Tabulka 12: Počty dopisů, pohlednic a telegramů zaslaných Rudolfem Pečmanem Janu Rackovi v letech 1953–1977

Rok	Celkový počet položek	Počet dopisů	Počet pohlednic	Počet telegramů
1953	4	4	-	-
1954	4	4	-	-
1955	3	2	-	1
1956	5	4	1	-
1957	3	3	-	-
1958	5	4	1	-
1959	5	5	-	-
1960	3	3	-	-
50. léta celkem	**32**	**29**	**2**	**1**
1961	4	1	3	-
1962	5	2	3	-
1963	5	-	4	1
1964	5	2	1	2
1965	8	4	3	1
1966	11	8	3	-
1967	10	8	2	-
1968	10	8	2	-
1969	3	1	2	-
1970	3	3	-	-
60. léta celkem	**64**	**37**	**23**	**-**
1972	1	1	-	-
1977	2	2	-	-
70. léta celkem	**3**	**3**	**-**	**-**
Celkový počet	**99**	**69**	**25**	**5**

Nejstarší část tohoto souboru pochází z 50. let a vypovídá o počátcích Pečmanova působení na univerzitě v době jeho studií (coby knihovníka a pomocné vědecké síly) a po absolvování studia roku 1955 o jeho působení jako asistenta. V 60. letech, kdy již Racek nebyl vedoucím katedry a Pečmanovým nadřízeným, dokumentují jemu zaslané dopisy a pohlednice Pečmanovy zahraniční služební cesty a také okolnosti, za nichž se roku 1966 rodil první ročník Mezinárodního hudebního festivalu Brno. Podle výskytu těchto dvou hlavních, časově navazujících tematických okruhů (nejprve provoz katedry a poté zahraniční cesty a festival) jsme celý soubor rozdělili do dvou časových úseků, a sice na období mezi léty 1953–1962 a 1963–1977.

Korespondence z let 1953–1962

První období zahrnuje poslední tři léta Pečmanova studia hudební vědy a estetiky (1953–1955) a především prvních sedm let na pozici asistenta v rámci Semináře hudební vědy. Po celou tu dobu byl Jan Racek vedoucím semináře i celé Katedry věd o umění. Svého pilného a nadaného studenta Rudolfa Pečmana plně podporoval v jeho snahách o získání honorovaného místa na katedře. Svědčí o tom Rackovo příznivé doporučení Pečmana na místo knihovníka hudebněvědného semináře na konci roku 1951 i na místo pomocné vědecké síly na akademické roky 1952/53 a 1953/54.[319] Racek Pečmana podpořil také roku 1955, kdy se na katedře ucházel o místo asistenta.

Sám Pečman vzpomínal na tuto dobu svých začátků na katedře takto:

> Ač žák, mohl jsem z titulu funkce „knihovníka“ nebo „pomocné vědecké síly“ navštěvovat i zasedání semináře nebo později i katedry. Jak bylo vše jednoduché! Měl jsem na starost hlavně knihovnu Semináře hudební vědy, ale profesor Racek mě záhy pověřoval i jinými úkoly. Oslovoval mě křestním jménem, říkal mi Rudi. Měli jsme k sobě vždy krásný vztah. Pan profesor byl sice nevýslovně pořádný („v knihovně musejí být knížky v regálech jako vojáci,“ říkával), ale neúřadoval rád. Mně, studentovi, dával vlastně i pravomoci asistentské. Po letech se vše utužilo ve strohém plánovacím systému, ale v době mých počátků byl ředitel semináře pánem, který měl volnou ruku v rozhodování.

319 Text Rackova doporučení k Pečmanově žádosti o místo knihovníka je citován vcelku na s. 86. Všechny tři žádosti s doporučeními se dochovaly v pozůstalosti Rudolfa Pečmana uložené v ODH MZM.

> Seminář měl ve spořitelně účet, na který dostával přiděleny finanční dotace. […]
> Já jsem docházel do spořitelny a měl jsem mj. volnou ruku při nákupu knih a hudebnin, později i gramofonových desek. Když jsem se stal administrativním asistentem (15. září 1955), oznámil mi pan profesor Racek s patosem, že mě jmenuje „správcem knihovny a sbírek". Jeho důvěra ke mně byla značná. Mnohé hlavičkové papíry mi podepisoval „in bianco", já jsem s podepsanými papíry mohl volně nakládat.
> Nikdy jsem nezneužil páně profesorovy důvěry. Roku 1956 mě překvapil rozhodnutím: „Víte, Rudi, budete mi dělat tajemníka katedry."[320]

Pečmanovy dopisy z tohoto období (poř. č. JR1–JR41) se týkají z velké části provozních záležitostí semináře. Většinu z nich Pečman napsal v období letních prázdnin, nejvíce v letech 1954 a 1959. Po většinu roku totiž byli profesor a student (později asistent) v denním pracovním styku, a tudíž si nepotřebovali psát. Pouze o prázdninách, kdy Racek pobýval spolu s manželkou Pavlou a dcerami Jarmilou a Janou na chatě v Řícmanicích (obci ležící severovýchodně od Brna v blízkosti Moravského krasu), mu Pečman v dopisech podával zevrubné zprávy o dění v semináři, potažmo na celé katedře, a zároveň jej žádal o vyřízení některých neodkladných záležitostí – někdy opakovaně a s jistou naléhavostí, ale vždy velmi zdvořile. Jan Racek se mohl plně spolehnout na to, že mu poctivý, pracovitý a v úředních záležitostech akurátní „Rudinek" Pečman vždy pošle do Řícmanic doručenou úřední poštu a že jej zpraví do nejmenších detailů o tom, co se právě v semináři děje, jakou práci kdo vykonává a jaké úkoly je třeba splnit.

Jediným Pečmanovým dopisem z tohoto období, který nebyl napsán v letních měsících, je dopis z 24. listopadu roku 1955 adresovaný Janu Rackovi do lázní. Jen díky Rackovu lázeňskému pobytu se nám tak dochovala cenná zpráva o tehdejších koncertech a činnosti Brněnského vysokoškolského komorního souboru.[321]

O pracovním, nikoli však úředním charakteru korespondence, která je vždy vedena v důvěrně přátelském tónu, svědčí i fakt, že v období mezi léty 1953–1956 je devět z celkem 14 dopisů napsáno na hlavičkovém papíru hudebněvědného semináře a jeden z nich je dokonce opatřen kulatým razítkem téže instituce.

Pečman rovněž zpravoval Racka o své vědecké práci, a to nejen ze svého pracoviště, ale též ze svého domova v Místku, kam každé léto zajížděl za rodiči. Stejně tak

320 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 143–144.

321 Pro více informací k tomuto dopisu viz kapitolu *Rudolf Pečman houslista*, s. 154.

posílal Rackovi pozdravy z míst, kde trávil dovolenou. Je z nich patrné, že Pečman pilně pracoval i v době zaslouženého odpočinku.

O již tehdy přátelském vztahu profesora a jeho studenta svědčí rovněž jeho osobní návštěvy na Rackově chatě v Říčmanicích, o nichž se v dopisech zmiňuje, ale také např. jeho kondolence k úmrtí Rackova otce Josefa Jana Ctibora Racka (8. května 1955 v Bučovicích).[322]

Obr. 41: Jan Racek na chatě, 26. července 1961, ODH MZM, pozůstalost Jana Racka.

322 Pro bližší informace k historii rodiny Rackovy viz PEČMAN, Rudolf, *Jan Racek: Vědec a člověk*, s. 14–16.

Korespondence z let 1963–1977

Po roce 1962, kdy došlo ke změně ve vedení katedry a Pečman se stal z asistenta odborným asistentem, je v obsahu jeho sdělení adresovaných Janu Rackovi (poř. č. JR42–JR99) patrná změna. Dopisy přestávají mít podobu podrobných hlášení o situaci v hudebněvědném semináři a definitivně z nich mizí i naléhavé žádosti o vyřízení neodkladných úředních záležitostí. Přesto v nich nadále zůstávají reálie týkající se semináře – tentokrát ale spíše pro informaci. V této době také začínají přibývat pohlednice z Pečmanových pracovních cest, především těch zahraničních (nejvíce do tehdejší Německé demokratické republiky). Důležitým dokladem o Pečmanově první cestě na Univerzitu Ernsta Moritze Arndta v Greifswaldu, kde přednášel o Janáčkovi a Martinů jako dvou typech operních skladatelů, je dopis z dubna roku 1964 (poř. č. JR48). Právě Janu Rackovi totiž Pečman vděčil za možnost hostovat na této univerzitě, se kterou již koncem 50. let navázala brněnská (tehdy ještě Masarykova) univerzita družbu. Jan Racek hostoval v Greifswaldu jako přednášející již roku 1963 a poté, co tamní univerzita projevila zájem o dalšího přednášejícího, doporučil Racek právě svého bývalého studenta Rudolfa Pečmana.[323]

Pečman poté zorganizoval na květen roku 1965 exkurzi pracovníků greifswaldské univerzity do Brna.[324] Účastnice této exkurze, profesorka Hella Brock, se rozhodla, že se brněnskému kolegovi odvděčí. V souladu s Pečmanovou odbornou orientací na 18. století mu přes svého bratra, prof. Walthera Siegmunda-Schultzeho, který byl vědeckým tajemníkem Händelovy společnosti v Halle nad Sálou, zařídila účast na hudebním festivalu Händel-Festspiele, který se konal v červnu roku 1965. Pečman se tak poprvé ocitl v Halle, vstoupil do Händelovy společnosti a navázal kontakty s přítomnými hudebníky i muzikology. Právě tehdy a tam započala Pečmanova cesta okouzleného händelovského badatele, završená roku 1985 vydáním jeho knižní monografie o tomto skladateli.[325]

Jan Racek obdržel v červnu roku 1965 pozdrav od svého bývalého studenta s fotografií Händelovy sochy v nadživotní velikosti stojící v jeho rodném městě (poř. č. JR53).[326]

---

323 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 215–217.

324 Tamtéž, s. 217. Srov. pohlednici adresovanou Otilii Pečmanové z Moravského krasu dne 17. 5. 1965 (poř. č. OP69).

325 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 217–218.

326 Srov. pohlednice z Halle zaslané v červnu roku 1965 Otilii Pečmanové do Frýdku-Místku (poř. č. OP70– OP74).

Obr. 42: Pohlednice Rudolfa Pečmana Janu Rackovi, 12. června 1965, ODH MZM, sign. G 1111.

V letech 1963–1965 psal Pečman Rackovi pravidelně k 1. červnu blahopřejné telegramy k narozeninám, v následujících letech mu k témuž datu blahopřál v dopisech. Pečmanovy dopisy Rackovi se již neomezovaly pouze na letní měsíce, ale vznikaly a byly odesílány dle potřeby v průběhu celého roku. Ačkoli se Pečman s Rackem nadále osobně vídali, považoval Pečman ve své akurátnosti za nutné sdělovat mu důležité věci, především stran nově vznikajícího festivalu, úředním písemným stykem, ač nadále vedeným v přátelském a uctivém tónu.

Pro počátky a první léta fungování Mezinárodního hudebního festivalu je důležitý soubor dopisů z let 1966–1968 (poř. č. JR60–JR90). Počínaje 24. červnem roku 1966 již Pečman komunikuje se svým bývalým pedagogem jako tajemník Mezinárodního hudebního festivalu Brno, což je znát i na frekvenci hlavičkového papíru a razítka tohoto festivalu.

Z dopisů je patrná důležitá úloha, jakou Pečman Rackovi ve svém snažení o vznik nového brněnského festivalu přisoudil. Vysvítá to z Pečmanových snah učinit Racka hlavním domácím mluvčím prvního ročníku festivalu i s ním souvisejícího mezinárodního hudebněvědného kolokvia, kteréžto akce byly roku 1966 věnovány Bohuslavu Martinů. Svou naléhavou prosbu o Rackův úvodní proslov o Bohuslavu Martinů pronáší Pečman ve svých dopisech i na pohlednici z jara a léta roku 1966 opakovaně. Jakožto uznávaná autorita ve svém oboru s mezinárodním věhlasem a kontakty byl Racek roku 1966 zvolen předsedou festivalu, což bylo opět především Pečmanovou zásluhou. Tím, že zapojil či doslova vtáhl jednašedesátiletého a na půdě univerzity předčasně a neprávem odstaveného Racka do příprav nového festivalu a mezinárodního hudebněvědného kolokvia, jej opět postavil do středu brněnského kulturního dění.

Soubor korespondence vrcholí dvojicí dopisů z roku 1970 (poř. č. JR94 a JR95), a sice blahopřejným dopisem k Rackovým 65. narozeninám (29. května 1970) a dopisem k Rackovu odchodu do důchodu (12. října 1970). V nich se Pečman otevřeně a upřímně vyznává Rackovi ze své hluboké úcty k němu. Po dlouhé časové prodlevě uzavírají celý soubor dopisů dva, které pocházejí z roku 1977 (poř. č. JR98 a JR99). V prvním z nich Pečman děkuje za zaslanou kopii proslovu, který Racek pronesl o deset let dříve, v září roku 1967, při pohřbu jeho maminky Otilie Pečmanové, a s druhým z nich posílá Rackovi program k bulharskému nastudování Janáčkovy *Její pastorkyně*.

Další podepsaní odesílatelé

Pokud Pečman cestoval, ať již v 50. letech na Vysočinu či do Tater nebo od 60. let služebně do zahraničí, nikdy nezapomněl poslat prof. Rackovi pohlednici se srdečným pozdravem. Pokud neputoval sám, nechal je vždy podepsat také dalšími účastníky cesty nebo přáteli a kolegy z míst, kde právě prodléval. Především se tak dělo v 60. letech.

Z 50. let se dochovala pouze pohlednice ze Studené u Telče poslaná 17. července 1956 (poř. č. JR13) a podepsaná kromě Pečmana také jeho spolužačkou, studentkou muzikologie a pěvkyní Silvií Obenrauchovou, která s Pečmanem spolupracovala na sběru lidových písní v okolí Telče. Na dopisu z 6. července 1960 (poř. č. JR30), který Pečman psal z brněnského hudebněvědného semináře, připsala doušku tehdejší sekretářka Hana Zelenková, která potřebovala z pracovních důvodů navštívit spolu s Pečmanem Jana Racka v Řícmanicích.

Teprve od roku 1961 nám Pečmanovy pozdravné pohlednice prozrazují, s kým kterou cestu podnikl a s kým se na daném místě setkal.

Na Pečmanův pozdrav z již zmíněného „kulturního zájezdu" do Budapešti se slovy „je zde krásně a zážitky jsou veliké" z 16. června roku 1961 se podepsal Ivo Krsek (1922–1993), historik umění a od roku 1956 odborný asistent Katedry dějin umění na Filozofické fakultě brněnské univerzity.[327]

Pečmanovou pravidelnou letní destinací byly v 50. a 60. letech Vysoké Tatry. Spolu s dalšími brněnskými umělci zde pobýval služebně – jejich úkolem bylo připravovat večerní koncerty a kulturní program pro rekreanty v tamních horských střediscích a hotelech.[328] Ani zde nezapomínal na Jana Racka. Dne 9. srpna 1961 poslal pozdrav ze Starého Smokovce, na který se podepsali také muzikoložka a pěvkyně Alena Grulichová-Němcová, dvě osoby, jejichž podpis je nečitelný, a dále Jaroslav Vyskočil (poř. č. JR34). Posledně jmenovaný Jaroslav Vyskočil se podepsal na zdravici pro Jana Racka z Tater také o rok později, 16. července 1962 (poř. č. JR37). Na dalším letním pozdravu, ze dne 4. září 1961, tentokrát

327 Pečman se o Ivu Krskovi zmiňuje ve svých pamětech jako o jednom ze spřízněných kolegů, s nimiž v rámci Katedry věd o umění „hledal vzájemné kontakty" v době komunistického útlaku: „Tuhý režim nás stmeloval. Nevyvíjeli jsme se pod bičem milostným, nýbrž nenávistným. […] Ivo Krsek mi imponoval svými znalostmi malířství 18. století." Srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 149. Odborný životopis Ivo Krska uvádí *Internetová encyklopedie dějin Brna*. Prof. PhDr. Ivo Krsek, DrSc. In: *Internetová encyklopedie města Brna* [online]. Brno, 1. 6. 2020 [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=20125

328 Srov. text na s. 103–106.

z povinné studentské letní brigády v Malontech u Kaplice, kde Pečman již coby asistent působil jako pedagogický dozor, je podpis druhé osoby nečitelný (poř. č. JR36). Z Beethovenovských dnů v Karlových Varech poslal Pečman Rackovi dne 6. srpna 1962 pozdrav společně s Miroslavem Malurou (1937–2000), absolventem brněnské hudební vědy, který se v té době stal tajemníkem Beethovenovy společnosti v Československu (poř. č. JR39).[329]

Obr. 43: Rudolf Pečman s manželi Malurovými, 1958, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

329 STEINMETZ, Karel. Malura, Miroslav. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 23. 3. 2012 [cit. 5. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6606

Z let 1965 a 1966 pocházejí pozdravy z cest do tehdejší Německé demokratické republiky. Z návštěvy festivalu Händel-Festspiele v Halle nad Sálou pozdravil Pečman Jana Racka dne 12. června 1965 již zmíněnou černobílou pohlednicí s tamním pomníkem Georga Friedricha Händela (poř. č. JR53). Svůj pozdrav na pohlednici připojil a k čerstvě propůjčenému vyznamenání „nositel Řádu práce" Rackovi pogratuloval dr. Zdenko Nováček (1923–1986).[330] Tentýž se podepsal i na pozdrav z Pečmanovy cesty do Lipska ze 7. listopadu 1965, napsaný ve chvíli, kdy oba muži vzpomínali na Racka „při dobré večeři a vínečku" (poř. č. JR59).

Tři pohlednice (poř. č. JR61–JR63) dokumentují cestu na spřátelenou univerzitu do Greifswaldu, na kterou se v létě roku 1966 vydala hned celá skupina pedagogů a studentů hudební vědy, studentů jiných kateder filozofické fakulty i muzikologů z dalších institucí.[331] Program zájezdu zahrnoval také výlety do okolí, jak do měst, tak k pobřeží Baltského moře. První ze tří pozdravů poslal Pečman svému učiteli do Brna spolu se svým blízkým přítelem, etnologem a muzikologem Jaromírem Gelnarem dne 2. července 1966 z ostrova Rujany („na skok od Švédska"). O dva dny později, 4. července, poslali brněnští cestovatelé Rackovi pozdrav ze Stralsundu (poř. č. JR62) se stručným textem: „Milý pane profesore, moc na Vás všichni vzpomínáme!" Na pohlednici, která je stejně jako ta z Rujany černobílá, se kromě Rudolfa Pečmana a Jiřího Fukače, od roku 1964 asistenta katedry,[332] podepsali studenti Olga Bartoňková (provd. Janáčková), Jiřina Kopecká (provd. Mátlová), Zdena Planetová, Milena Václavíková (provd. Brůžová), Miloš Štědroň, Petra Heerenová, Helena Nahodilová, Karel Steinmetz, studentka etnologie Viera Viecková, Jaromír Gelnar (který se zájezdu zúčastnil s manželkou) a Alena Grulichová (provd. Němcová).[333] Pečman, který tehdy

330 KARAFIÁT, Jan. Nováček, Zdenko. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 1. 2012 [cit. 5. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6606

331 Této cesty se zúčastnil též dr. Jiří Sehnal (od listopadu 1964 kurátor sbírek v Hudebněhistorickém oddělení MM) s manželkou, dr. Helenou Sehnalovou. Srov. jeho vzpomínku na s. 464.

332 MACEK, Petr, POLEDŇÁK, Ivan. Fukač, Jiří. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 4. 7. 2008 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5234

333 Za pomoc s identifikací podepsaných účastníků exkurze děkuje autorka jednomu z nich, prof. Karlu Steinmetzovi.

Obr. 44a–b: Pohlednice Rudolfa Pečmana Janu Rackovi, 4. července 1966, ODH MZM, sign. G 1111.

připravoval první ročník Mezinárodního hudebního festivalu, připsal pod podpisy kolegů postscriptum: „Prosím, abyste laskavě nezapomněl na přednášku B. Martinů (festival). Mohu s ní počítat? R. P.“

Na pozdravu odeslaném o dva dny později, 6. července, jsou naopak podepsáni němečtí přátelé Gudrun Hillemann, Peter Schröder, Ekkehard Ochs a spolu s nimi také Jiří Fukač a Miloš Štědroň.

Dvakrát se na dopisy či pozdravy adresované Janu Rackovi podepsali také Pečmanovi blízcí příbuzní. Dne 5. srpna 1967 připojila na dopis Janu Rackovi svůj srdečný pozdrav maminka Otilie Pečmanová, která se právě nastěhovala za svým synem z Místku do jeho nového brněnského bytu na Loosově ulici č. 12.[334] V poslední den téhož roku je napsána pohlednice (poř. č. JR80) z Mnichova, kde Rudolf Pečman trávil první Vánoce bez maminky u svých příbuzných z její strany. Srdečné novoroční pozdravy zaslala tehdy do Brna jak Pečmanova teta Leopoldine (Poldi) Czapka, tak její syn a Pečmanův bratranec Wolfgang Czapka (přezdívaný Kuki) a jeho manželka Hannelore.

Formální stránka dopisů a pohlednic

Drtivá většina Pečmanových dopisů Janu Rackovi je psána na psacím stroji. Rukou napsal Pečman celkem 12 dopisů a samozřejmě všechny pohlednice. Do tohoto výčtu patří i rukou psaný utržený lístek z 2. září 1959 (poř. č. JR27), který nepřišel Rackovi do Řícmanic poštou, ale který napsal Pečman narychlo přímo v Řícmanicích před zamčenými dveřmi Rackovy chaty, když za svým nadřízeným přijel spolu se sekretářkou katedry paní Grimmovou kvůli naléhavé záležitosti (výměně sekretářek na katedře) a nezastihl jej doma. Svědčí o tom rukopis vykazující známky spěchu i omluvná poznámka na okraj: „Promiňte, jiný papír nemáme.“

Pobyt mimo Brno a hudebněvědný seminář však pro Pečmana nemusel automaticky znamenat i absenci psacího stroje. V dopise psaném na stroji a datovaném ve Studené 21. července 1956 sám Pečman píše, že při sběru lidových písní na západní Moravě mu v hotelu Javořice, kde byl ubytován, psací stroj zapůjčili (poř. č. JR14).

334 O několik týdnů později (27. 9. 1967) Otilie Pečmanová zemřela.

Stejně tak tomu pravděpodobně bylo v červenci roku 1958 při jeho účinkování pro rekreanty ve Vysokých Tatrách (poř. č. JR21).

Pečman oslovoval Racka většinou „Vážený a milý pane profesore", několikrát též pouze „vážený" nebo pouze „milý". Pouze jedinkrát jej oslovil oficiálním a komunistickým režimem preferovaným titulem „Vážený soudruhu", a to v ryze úředním dopise z 23. listopadu 1966 napsaném na příkaz vedoucího katedry Jiřího Vysloužila (poř. č. JR69).

Obdobně si Pečman dával záležet také na tom, aby na adresy, které psal do záhlaví dopisů i na obálky (pochopitelně pokud možno na psacím stroji), vypsal Rackovy akademické i jiné tituly. Pouze jednou, a to v 60. letech na jednom z dopisů s hlavičkou MHF Brno (poř. č. JR86), jej označil jako člena korespondenta Rakouské akademie věd. Počínaje pohlednicí z Vysokých Tater z 2. června 1965 (poč. č. JR52) psal Rackovi k adrese pravidelně titul „nositel Řádu práce". Na výše zmíněné pohlednici ze Stralsundu ze dne 4. července 1966 potom k tomuto vyznamenání, propůjčenému od tehdejšího socialistického státu, přidával Pečman pravidelně latinskou zkratku „etc.", čímž tento titul získával poněkud bizarní podobu.

Adresy, na které Pečman své dopisy a pohlednice psal, jsou celkem tři: Řícmanice, pošta Bílovice nad Svitavou (prázdninová adresa); Martínkova 7, Brno – Černá pole, což bylo Rackovo trvalé bydliště; a v případě posledních dvou dopisů z roku 1977 (poř. č. JR98 a JR99) adresa Pod Kaštany 21 v Brně-Žabovřeskách. Jediný dopis napsal Pečman Rackovi dne 24. listopadu 1955 do lázní. Protože se nedochovala obálka k tomuto dopisu, nevíme prozatím, o které lázně se jednalo. Je to jediný z dopisů psaných na stroji, kde neznáme adresu doručení. Protože ne u všech dopisů psaných na stroji Pečman vepsal do záhlaví Rackovo jméno, tituly i adresu a obálky k nim se nedochovaly, odhadujeme adresu pro jejich doručení podle data odeslání dopisu – od druhé půlky července do konce srpna (příp. do prvních zářijových dnů) to pravděpodobně byly Řícmanice, v ostatních měsících roku trvalé bydliště Rackových na Martínkově ulici č. 7.

Pro přehlednost uvádíme také u tohoto souboru korespondence tabulkový přehled všech položek – dopisů, pohlednic a telegramů –, které v letech 1953–1977 zaslal Rudolf Pečman Janu Rackovi. Opakující se jména a pojmy uvádíme v tabulce pomocí zkratek, stejně jako formální znaky jednotlivých dopisů a pohlednic, které uvádíme kurzívou:

— RP – Rudolf Pečman
— JR – Jan Racek
— Ř – Řícmanice
— M7 – Martínkova 7, Brno – bydliště Jana Racka
— Pk21 – Pod kaštany 21, Brno – bydliště Jana Racka roku 1977
— SHV – Seminář hudební vědy FF MU
— MHF Brno – Mezinárodní hudební festival Brno
— HHO MM – Hudebněhistorické oddělení Moravského muzea, dnešní ODH MZM
— HR – časopis *Hudební rozhledy*
— MAB – edice *Musica antiqua bohemica*
— NDR – Německá demokratická republika
— OP – Otilie Pečmanová
— *HP* – hlavičkový papír
— *D-rkp.* – dopis – rukopis
— *D-stroj.* – dopis – strojopis
— *Pohl.* – pohlednice

Ze souboru 99 dopisů a pohlednic jsme vybrali pouze 22, které zde citujeme *in extenso*. Prvních jedenáct pochází z období mezi léty 1953–1962. Dalších jedenáct dopisů zde reprezentuje období mezi léty 1963 a 1977, kdy se Pečman stal z oddaného žáka Rackovým blízkým přítelem. Ucelená edice této korespondence by vyžadovala hlubší a podrobnější sondu do tehdejšího fungování hudebněvědného semináře a též konfrontaci s dalšími dobovými prameny úřední povahy i s publikovanými vzpomínkami samotného Rudolfa Pečmana. Nemáme rovněž k dispozici Rackovy odpovědi na tyto dopisy, které jsme v Pečmanově pozůstalosti dosud nenalezli – s jedinou výjimkou, kterou je dopis Jana Racka Rudolfu Pečmanovi napsaný v Řícmanicích dne 8. července 1953. Jedná se o průvodní dopis k Rackovu písemnému doporučení Rudolfa Pečmana na místo pomocné vědecké síly v semináři hudební vědy. Tento dopis publikujeme na úvod, abychom dokumentovali, že vztah Jana Racka k jeho žákovi byl vřelý až otcovský.

Jan Racek Rudolfu Pečmanovi
Řícmanice, 8. 7. 1953

Milý Rudinku,

Posílám Vám obratem Vaši žádost o pom. věd. sílu s doporučením. Dejte ještě pod moje doporučení razítko (kulaté) našeho semináře. Mnoho a často na Vás všechny v semináři vzpomínám. Co je nového, jak pracujete? Já jsem zde zavalen prací, korektury, korespondence, nové vědecké práce, zvláště velká práce o Beethovenovi atd. Tedy, jak vidíte, nemám nikde nouzi o práci. Mám tu klid a pak se dobře a soustředěně pracuje. Při tom stačím ještě časně z rána, někdy i o 4 hod. si vyskočit do lesa do mé tak vroucně zamilované přírody.

Srdečně Vás pozdravuje Váš

Jan Racek

Rudolf Pečman Janu Rackovi
Poř. č. JR3
Brno, 13. 7. 1953

Vážený pane profesore,

děkuji za Váš dopis z 8. července. Svou žádost o jmenování pom. věd. silou jsem už odevzdal na děkanát (díky za doporučení). Tážete se, co je nového v semináři? Vše plyne svým tempem. Z administrativní práce jsem provedl skartaci a zařazení došlé i odeslané pošty, pokud tak ještě nebylo učiněno, vyřizuji běžnou agendu mezi seminářem a knihovním střediskem. Navrhl jsem Přemyslovi,[335] abychom nechali svázat některé seminární knihy. Souhlasí a pověřil mě, abych záležitost vyřídil.

Kdysi jste si přál, abychom pro seminář koupili Dvořákovo Stabat Mater na gramof. deskách. Opatřil jsem je od p. Svobody. Při té příležitosti mi p. Svoboda řekl, že náhradní desky za ony rozbité, které jsme mu před nějakým časem dodali na výměnu, se shánějí velmi těžko, ale že se pokusí je opatřit.

Také Váš psací stroj jsem dnes donesl z opravy. Píše výborně. Já nyní pracuji na rozhlasové relaci „Ruské lidové prvky v Beethovenových smyčcových kvartetech", kterou si Rozhlas vyžádal. Až nastoupí Mil. Černohorská[336] (15. 7.), provedeme generální revisi knihovny, diskotéky a sbírky diapositivů.

335 Přemysl Novák, tehdejší asistent a tajemník katedry. Viz pozn. 136 na s. 86.

336 Milena Černohorská, Pečmanova mladší spolužačka. Viz pozn. 129 na s. 84.

Vaše Ruská hudba je už venku. Dnes jsem ji viděl za výkladem. Úprava výborná, cena 20,– Kčs. Rovněž i Helfertův „Tvůrčí rozvoj B. S.“ (Cena 20 Kčs).

Se srdečnými pozdravy Vám i milostivé paní

Váš R. Pečman.

Poř. č. JR5

Brno, 19. 7. 1954

Vážený pane profesore,

srdečné pozdravy a krásné prožití dovolené (jistě je čistě „pracovní“?)!

Zde v semináři je celkem klid; jen je nutné dělat velmi podrobnou inventarisaci (pí Grimmová) a zajišťovat některé personální věci posluchačů III. ročníku, hlavně praxe, které už dávno měl zařídit Přemysl. To vyřizuji já. Knihovna pí Kutalové[337] bude závazně proplacena do konce tohoto týdne. Musel jsem dnes zase pohonit účtárnu rektorátu, kde všechny přípisy stran knihovny zase už přes týden ležely! Spolupráce s rektorátem je hrozná!

Píši dnes hlavně proto, abych s Vámi projednal jednu svou personální záležitost. Dr. Vysloužil mně nabídl, abych od září t. r. přednášel místo něho 6 hodin týdně dějiny hudby na Vyšší hudebně-pedagogické škole v Kroměříži. Sám se místa vzdává pro velký úvazek na JAMU. Škola má velmi dobré finanční podmínky: dostal bych na 400,-- Kčs a k tomu jízdné hrazeno. Poněvadž bych ulehčil svým rodičům, kteří jen s krajní obětavostí mně mohou vydržovat na studiích, velmi rád bych toto výhodné místo vzal. Podle předběžné informace bych do Kroměříže musel dojíždět jednou týdně, a to v sobotu. Napište mi laskavě, zda souhlasíte s tím, abych místo vzal. V případě jmenování asistentem bych sobotní úvazek odpracoval během týdne.[338]

S pozdravy Váš

R. Pečman

---

337 Manželka kunsthistorika a od roku 1948 profesora Masarykovy univerzity Alberta Kutala (1904–1976). Kromě knih věnovala paní Kutalová do knihovny Semináře hudební vědy zdarma některé ročníky německých časopisů, které zde dosud chyběly. Pečman se o tom zmiňuje v dopisu Rackovi z 24. 7. 1954.

338 Jak již víme z citované autobiografie, Pečman toto místo přijal a působil zde až do doby, kdy byl jmenován asistentem, tedy do září roku 1955. V úředním životopise z roku 1964 Pečman chybně uvádí, že v Kroměříži působil již od roku 1953.

Poř. č. JR7
Brno, 22. 7. 1954

Vážený pane profesore,

děkuji srdečně za dopis. Píšete, že chcete mít ze semináře vzorný ústav. Ujišťuji Vás, že se všichni zde o to také snažíme. Jak jsem se na příklad mohl sám přesvědčit, jsme jeden z mála seminářů, kde opravdu po celou dobu prázdnin funguje služba. Na mnoha jiných ústavech tomu tak vůbec není. Měl jsem možnost to zjistit právě nyní, když děláme inventarisaci (ještě daleko složitější než k 31. XII. m. r.): potřebuji-li na př. zjistit nějaké údaje z jiných seminářů – nikde nikdo.

Milenka[339] Vám bude moci kartotéční lístky odevzdat do konce července. Klíče, zámky a dvířka jsou již v bezvadném pořádku – jak jsem Vám konečně už psal. Jediný dosud nevyřešený problém jsou praxe posluchačů III. ročníku, které Přemysl[340] pravděpodobně „zapomněl" zajistit. Vždyť nejedená se pouze o to, určit a rozdělit praxe. Je nutné také doslova bojovat o to, aby všichni dostali za to nějakou peněžitou odměnu, přesně domluvit nástupní termíny, domluvit náplň praxí (na př. v rozhlase) atd. Zvláště stran finančních otázek je s tím potíž. Nikdo nechce praxe platit. Děkanát může pouze poskytnout malý peněžitý příspěvek, který nestojí za řeč – a instituce, kde posluchači budou praktikovat, nechtějí o placení ani slyšet. Kromě tohoto došla už třetí změna v instrukcích pro praxe z děkanátu, takže třeba různé údaje znova hlásit, doplňovat a podobně.

Jinak pracuji na diplomní práci – a „těším" se už na vojenské cvičení v srpnu.

Srdečně zdraví Vás a milostivou paní

Váš R. Pečman

P. S. Zároveň posílám veškerou poštu na Vaši adresu.

Papír vůbec nemáme. Pokusím se nějaký sehnat v Narpě[341] a přinesu jej v sobotu 24. VII. (Děkuji za pozvání).

---

339 Milena Černohorská, viz pozn. 129 na s. 84.

340 Přemysl Novák, viz pozn. 136 na s. 86.

341 NARPA – zkratka sousloví „národní papír" či „národní papírny", v 50. letech název jednotného a komunistickým státem centrálně řízeného obchodního řetězce prodávajícího papírenské zboží.

Poř. č. JR10
Místek, 22. 8. 1955

Vážený a milý pane profesore,

konečně byl vypsán konkurs na asistenturu hudební vědy (Rudé právo 19. VIII. t. r.). Sděluji Vám to, abyste byl o tom informován. Samozřejmě jsem hned podal žádost děkanátu naší fakulty, kterou odesílám zároveň s tímto dopisem. Jistě Vás děkanát uvědomí, kdyby bylo třeba napsat vyjádření katedry dějin umění a semináře k mé žádosti. Prosím Vás, buďte tak laskav a napište pro děkanát žádané doporučení nebo vyjádření. Děkuji Vám.

Do Brna přijedu 30. VIII. v noci. Během prázdnin jsem pracoval pro Čs. hudební slovník (výzkum v archivech a muzeích Slezska). Na frýdeckém kůru jsem nalezl několik velmi zajímavých českých pastorel (s českým textem) z 2. poloviny 18. století od skladatelů Jos. Preise, Nawratila, Kratochwily a j. Myslím vesměs zcela neznámí autoři. Také po textové stránce jsou pastorely pozoruhodné.[342] Prozatím provádím transkripci textu (psán kurentem značně nečitelně) a potom se vrhnu na spartaci. Hodlám o těch pastorelách napsat studii.[343] Domluvil jsem už s dr. Stolaříkem,[344] že by ji bylo možno uveřejnit ve Slezském sborníku asi v rozsahu od 10 do 20 stran strojopisu.[345] Potom mám ještě v úmyslu letos na vánoce pastorely provést na frýdeckém nebo místeckém kůru.[346] Obsazení je malé, snad to půjde i s místními silami.

Zasílám originál dopisu na Vaši brněnskou adresu, kopii do Řícmanic, poněvadž právě nevím, kde se nyní zdržujete.

Se srdečnými pozdravy Vám i milostivé paní

Váš

R. Pečman

---

342 Blíže k Pečmanovu výzkumu hudebních pramenů na frýdeckém kůru v kapitole *Vědecká činnost Rudolfa Pečmana v 50. letech*, s. 108–114.

343 Viz studii PEČMAN, Rudolf. Originální rukopisy českých pastorel Josefa Preisse.

344 Ivo Stolařík, etnolog, viz pozn. 134 na s. 85.

345 Nakonec Pečman publikoval tři studie, viz s. 112.

346 K provedení nedošlo, viz s. 112–113.

Poř. č. JR11
Brno, 24. 11. 1955

Vážený a milý pane profesore,

děkuji za Váš milý pozdrav; škoda, že jste nemohl být na našem koncertu. Opravdu dopadl dobře, a to jak po stránce organisační a co do návštěvy (asi 185 lidí), tak i reprodukční. Večer měl velký společenský ohlas a celá řada posluchačů žádala další podniky podobného druhu, jejichž program by byl seřazen ze skladeb málo provozovaných. I kritika – Lidová demokracie, Práce, Svobodné slovo – dopadla velmi dobře, ba zdá se mi, že prof. Veselka nás poněkud přecenil. Píše v úterý 22. listopadu mimo jiné:

„Kolektiv čtyř mladých umělců, zapálených pro krásu děl, z jejichž intimnosti promlouvá srdce skladatelů nejintimněji. Kratičká je dosud jeho umělecká činnost, tím obdivuhodnější jsou výsledky, jak prokázalo jeho vítězství při celostátní soutěži LUT v Praze a o nichž jsme se přesvědčili na jeho pátečním koncertě. Zušlechtěná a soustředěným studiem prohloubená hudebnost, bezpečný stupeň technické vyspělosti, jemnost a vkus ve zvukovém zvýraznění, především pak zdůvodněný a vytříbený cit pro sloh jsou základem jeho působivého a osobitého interpretačního umění."

Rovněž Milena Černohorská (Práce 23. listopadu) píše velmi kladně:

„Všechny skladby byly velmi náročné po technické i výrazové stránce, a tu můžeme říci, že soubor všem vysokým požadavkům plně vyhověl. Byl si náležitě vědom choulostivosti a citlivosti triového obsazení, a proto všichni členové věnovali studiu největší péči, souhra pak vyzněla bezpečně a zvukově vyváženě a také požadavky stylového odlišení skladeb byly plně respektovány."

Doc. Štědroň napsal krátký, výstižný článek (Svob. slovo 24. listopadu), v němž hlavně hodnotí poctivost přípravy a dobré předpoklady dalšího vývoje.

Jak jste správně předpokládal, byli jsme požádáni Výborem SČSP[347] na naší fakultě, abychom uspořádali večer k Měsíci čs.-sov. přátelství. Sestavili jsme tedy pořad, kopii přikládám.[348]

Jinak zde není nic nového (v úterý byla schůze katedry), jen práce máme všichni dost. Mám jisté starosti s tím Chlubnou; víte, jaké bylo jeho stanovisko k založení odbočky SČS v Brně.[349] Ukazoval mi svou korespondenci s prof. dr. Sychrou, Dobiášem a jinými. Velmi ostré a naprosto ne konjunkturalistické! Jak to nyní zpracovat?

Vám se jistě v lázních daří dobře; věřte, přeji Vám, abyste si hodně odpočinul a načerpal nových sil pro svou další práci. Vždyť Vy ještě tolik můžete vykonat! Těším se už, jak přijedete osvěžen a s novým elánem, který je vždy vlastní každé Vaší práci.

Na shledanou se těší
a srdečné pozdravy zasílá
Váš
R Pečman.

Poř. č. JR14
Studená, 21. 7. 1956

Milý pane profesore,

dnes jsem dostal Váš milý dopis; došel z Místku sem do Studené, kde jsem – jak víte – na sběru lidových písní. Stále ještě nemám předvolání k lékařské prohlídce, ale pořád doufám, že má vojenská záležitost dopadne dobře.

Sběr písní pokračuje celkem velmi dobře. Za 4 dni jsme nasbírali 51 písní. Tak doufám, že do úterka, kdy odjíždím domů do Místku, jich budeme mít aspoň stovku! Jinak je sběr spíše rekreací. Zpravidla půl dne sbíráme a další půlden věnujeme opisu písní na čisto a kontrole textu. Je zde krásné prostředí, v okolí plno lesů a rybníků – počasí nám celkem přeje, takže můžeme být spokojeni.

---

347 Svaz československo-sovětského přátelství, státní organizace ideologického charakteru, která musela mít pobočky ve všech institucích (všechny byly řízeny státem). Fungovala až do pádu komunistického režimu v roce 1989. Měsíc československo-sovětského přátelství byl připomínán každoročně, trval vždy od 7. listopadu (den výročí bolševické revoluce v Rusku roku 1917) do 7. prosince.

348 K programu koncertu viz též kapitolu *Rudolf Pečman houslista*, s. 158 a 177.

349 K Pečmanovu záměru zpracovat monografii o Osvaldu Chlubnovi viz s. 115–117.

Též já zde vyřizuji spousty korespondence. Ještě štěstí, že v hotelu Javořice jsem dostal k dispozici psací stroj, jehož pilně využívám též k přepisu písní (v tom smyslu se cítím „skoro" jako v hudebně vědeckém semináři).

Článek do Práce o našem semináři napíši po skončení sběru. Jinak se budu doma věnovat odborné práci a doufám, že alespoň zbytek dovolené budu moci nerušeně pracovat.

Srdečně zdraví
Vás i milostivou paní
Váš Rudolf

Poř. č. JR17
Místek, 25. 7. 1957

Vážený a milý pane profesore,

posílám Vám ty nejkrásnější pozdravy ze svého prázdninového pobytu. Počasí nám příliš nepřeje, zato tím více se věnuji četbě krásné literatury a odborné práci. Pustil jsem se nyní do studie o Janáčkově „Šárce" (dr. Straková mě totiž před prázdninami požádala, abych měl v září o Šárce přednášku v rámci janáčkovského cyklu v muzeu). Práci bych pak chtěl uveřejnit v příštím čísle uměnovědné řady Sborníku prací fil. fak. MU.

Můj kolega prom. hist. Jaroslav Bužga (místecký rodák), který je aspirantem u dr. Buchnera, má jakési styky s Lipskem a požádal mě nedávno, abych do „Beiträge zur Musikwissenschaft" poslal něco z beethovenovské tematiky. Domluvil jsem se s ním, že bych rozpracoval část své přednášky, kterou jsem měl v březnu na fakultě, a to pod názvem „Beethoven a Jiří Benda". Buďte, prosím, tak laskav a napište mi, zda s tím souhlasíte. Mohl bych Vám poslat článek k nahlédnutí asi kolem 5. srpna? (termín k odevzdání je 15. srpna t. r.).

Těším se na Vaši odpověď a jsem se srdečným pozdravem
Váš R. Pečman.

Adresa do 25. VIII.:
RP, Místek, Čejkova 436.

Poř. č. JR20
Brno, 12. 7. 1958

Vážený pane profesore,

Váš návrh na úpravu základního platu jsem odeslal děkanátu (jednu kopii Vám přiloženě posílám). Dopis hudebně vědeckému ústavu Humboldtovy university odesílám. Český text dopisu přikládám. Přijímací pohovory z hudební výchovy probíhají dnes a v pondělí. V komisi je za náš seminář dr. P. Novák.

Máme tady v semináři stále plno shonu. Řada lidí vrací knihy, vypůjčené ze seminární knihovny, je třeba podávat rozsáhlé zprávy o plnění resortních úkolů na r. 1958, provádět určité úpravy v inventarisaci, plánovat potřeby materiálně technického zásobování atd. Vše zde společně s paní Grimmovou statečně zmáháme…

A ještě nakonec si Vám dovoluji sdělit, že p. doc. Štědroň mi dal příkaz, abych mu pro jeho potřebu vydal z Vaší pracovny Groveho slovník na dobu prázdnin (pro potřeby slovníku).

V neděli ráno odjíždím na dovolenou – přeji Vám krásné prožití Vaší dovolené a srdečně Vás zdravím.

S pozdravem Váš

R. Pečman.

Adresa prázdninová: od konce t. m. Místek, Čejkova 436.

Poř. č. JR21
Tatranská Lomnica, 15. 7. 1958

Vážený pane profesore,

posílám Vám nejkrásnější pozdravy ze zájezdu do Tater. Jsem zde spolu se členy SD v Brně na 14 dní. Každý den večer pořádáme pro rekreanty večer písní a árií – já k tomu dělám průvodní slovo. Za to máme všichni pobyt zcela zdarma i se stravou. Opravdu – stojí to za to, je zde krásně a počasí nám prozatím přeje.

Zároveň Vám přikládám dopis z NDR, který jsem omylem vzal s sebou na Slovensko. Vše odešlo v pořádku do Německa, doufám, že jedině až příštím rokem bychom snad mohli pomýšlet na nějaký ten výměnný zájezd. Pro letošní rok je už příliš pozdě.

Pozdravujte, prosím, milostivou paní i své sl. dcery.

Srdečně Váš

R. Pečman

Poř. č. JR25
Frýdek-Místek, 14. 8. 1959

Vážený a milý pane profesore,

Posílám Vám srdečné pozdravy ze svého prázdninového pobytu u rodičů v Místku. Kromě jiné práce jsem přednášel v dálkovém studiu hudební výchovy na Vyšší pedagogické škole v Brně (letní prázdninové zasedání). Protože k proplacení honoráře je třeba povolení vedlejší činnosti, obracím se na Vás se zdvořilou prosbou, abyste laskavě přiložený vyplněný tiskopis podepsal, a nebude-li Vás to obtěžovat, poslal přímo na děkanát naší fakulty.

Nezlobte se, že Vás obtěžuji ještě o prázdninách, ale nevím, jak bych podepsání žádosti jinak zařídil; jako obvykle – spěchá to velice, jinak by mi nemohl být honorář vyplacen. Děkuji Vám už předem za Vaši laskavost.

Byl jsem včera v Brně a při té příležitosti jsem se byl podívat na fakultě. U nás není nic nového, vše je v pořádku; posílám Vám přiloženě poštu, která došla na Vaši adresu. Jinak jsem viděl Povolení děkanátu, týkající se přestupu B. Foltýnové z ext. studia na II. roč. řádného studie, a přejití J. Stříteckého z oboru Ruš-češ do II. roč. Hv-Dj. Máme to tedy definitivně přiklepnuto a budeme mít 3 posluchače ve II. ročníku.

Jinak jsem o prázdninách vypracoval stať o českých pastorelách Jos. Preisse pro čas. Radostná země a pracuji na článku o latinské pastorele Navrátilově pro Slezský sborník; přitom pokračuji ve výzkumu absolutního sluchu a píši nějaké drobnější články pro Hud. rozhledy. Práce mám tedy dostatek!

Přeji Vám, vážený pane profesore, příjemné prožití zbytku prázdnin, děkuji Vám ještě jednou za Vaši laskavost

a jsem
se srdečným pozdravem
Váš R. Pečman.

Poř. č. JR31
Brno, 21. 7. 1960

Vážený a milý pane profesore,

Právě dnes byla na semináři soudružka Pokorová z děkanátu a prosila mě, abych děkanátu půjčil o prázdninách přijímač Kriváň; prý hlavně pro potřebu

soudruha tajemníka dr. Vodičky. Buďte, prosím, tak laskav a napište mi, zda povolujete zapůjčení přijímače.

Jinak pomalu končím svůj předprázdninový pobyt v Brně. 26. července odjíždím do Frýdku-Místku, Čejkova 436, ale pouze na několik dní. Již 3. srpna nastupuji na vojenské cvičení – pětitýdenní – do Českého Těšína.

Byl bych, vážený pane profesore, velice rád, kdybyste mi pak v září povolil ještě alespoň 14 dní dovolené, zbývající 3 týdny bych si pak vybral o vánocích nebo po částech během roku.

Přeji Vám i celé rodině krásné prožití prázdnin a srdečně Vás zdravím.

Upřímně Váš

R. Pečman

R. P., Brno, Gorkého 48.

P. S.: Kdybyste, pane profesore, během mého vojenského cvičení něco potřeboval, pište, prosím, na moji místeckou adresu. S našimi doma budu ve stálém spojení.

Poř. č. JR48
Greifswald, 24. 4. 1964

Vážený a milý pane profesore,

zdravím Vás ještě jednou z greifswaldského pobytu. Chovají se ke mně tady velmi pěkně, paní profesorka Hella Brock Vás srdečně pozdravuje a velmi se těší na příští setkání s Vámi.

Moje přednáška měla výtečný úspěch, následovala po ní dlouhá diskuse o Janáčkovi a Martinů. Všichni byli vděční za to, že jsem přednášel o věcech, které jim jsou neznámé. Myslím, že jsem zapůsobil dobrým dojmem, protože děkan prof. Geerdts mě pozval k malému slyšení – a navíc ještě mě vyzval, abych s ním povečeřel. Byl jsem také pozván na diskusi o umění, při které byli přítomni literární vědci, Magnificence greifswaldské university prof. Dr. Wehrli a „legendární" velitel greifswaldské posádky za války, Petershagen. Diskusi vedl významný člen Svazu spisovatelů NDR dr. Viktor [sic] z Výmaru.

Po diskusi mě pozval rektor Wehrli k „audienci" na rektorát a hovořil se mnou o umění i o brněnské universitě. Daroval mi pak knihu s vlastnoručním věnováním.

Vůbec se tady ke mně chovají velmi dobře, zvláště paní prof. H. Brock a kolega Vetter.

Jinak jsem se tady setkal s přítelem Dušanem Šlosarem, který tady působí na Slovanském institutu. Oba na Vás upřímně vzpomínáme a těšíme se na opětovné setkání v Brně.

Se srdečným pozdravem

Vám i ct. paní

R. Pečman[350]

Poř. č. JR55

Brno, 9. 8. 1965

Vážený a milý pane profesore,

Srdečně Vás pozdravuji a přiloženě přikládám recenzi Vaší knihy o monodii, kterou zasílám do Hudebních rozhledů. Je to objednáno, takže doufám, že referát opravdu vyjde. Kdyby přece jenom nebyl otištěn, pošlu jej do Slovenské hudby.[351]

Po přečtení si Vám dovoluji znovu gratulovat. Je to opravdu jedna z nejpronikavějších prací, jaké jsem kdy četl. A upřímně řečeno: Myslím, že v cizině bude mít daleko větší úspěch než u nás, protože problematice monodie rozumí u nás jen velmi málo lidí.

Jinak pracuji velmi pečlivě na své kandidátské disertaci, kterou už musím odevzdat po těchto prázdninách. Vím, dělá se to těžko, když člověk nemá možnost soustavné práce v italských archívech… Ale snažím se dovést Myslivečka k dobrému konci přes veškeré potíže, které se postupně vyskytují a pramení většinou z nedostatku srovnávacího materiálu.

Přeji Vám, pane profesore, příjemné prožití zbytku prázdnin a věřím, že se z prázdnin vrátíte osvěžen zase zpět ke své práci.

Srdečně pozdravuje Vás i milostivou paní

Váš R. Pečman

---

350 K dopisu je připojena rukopisná zdravice: „Vážený pane profesore, i já si dovoluji připojit svůj srdečný pozdrav. Váš Dušan Šlosar." Srov. též Pečmanův dopis Otilii Pečmanové z Greifswaldu, poř. č. OP61.

351 Pečmanova recenze na Rackovu knihu *Stilprobleme der italienischen Monodie* vyšla v *Hudebních rozhledech*. Srov. PEČMAN, Rudolf. Jak vzniklo hudební baroko. *Hudební rozhledy*, 1965, roč. 18, č. 17, s. 735.

Poř. č. JR71
Brno, 9. 2. 1967

Vážený pane profesore,

Promiňte, že se vracím ještě k našemu pondělnímu rozhovoru. Znovu opakuji, že bych byl velice nerad, kdybyste si myslel, že jsem se jakkoli angažoval v celé záležitosti bydgošťské. Ujišťuji Vás nyní i písemně, že jsem článek v Hostu do domu ani nezprostředkoval, ani jsem nikoho nenabádal k podobné práci.[352]

Velice by mne mrzelo, kdybyste si domníval, že patřím k těm, kdo za zády „inscenují" články proti Vám a proti katedře. Víte jistě během té dlouhé doby, co se známe, že bych toho vůbec nebyl schopen.

Srdečně Vás pozdravuje

R. Pečman

Poř. č. JR76
Brno, 5. 8. 1967

Vážený pane profesore,

dík za téma Vaší úvodní festivalové přednášky i za gratulaci k novému bytu.

To víte, mám ještě plno práce se zařizováním – a hlavně mám potíže s množstvím knih (není tu na ně místa). Ale po 17 letech kolejí a podnájmu se cítím jako na jiném světě. Bude nás oba s maminkou velice těšit, přijedete-li nás navštívit!

Pokud se týká Vaší úvodní přednášky, zamlouvá se mi její téma znamenitě. Prosím Vás ovšem velice, abyste se laskavě zaměřil hlavně na starší údobí naší hudby, aby vše zapadalo do rámce festivalu.

Mám k Vám dále, vážený pane profesore, ještě jednu prosbu. Jak víte, byl jsem pověřen vypracováním kratší studie o hudební vědě na naší universitě (stať má vyjít ve Sborníku „50 let Univerzity v Brně", red. akad. Borůvka a prof. Macůrek). Článek mám dodat do konce září v rozsahu 5–7 stran. Podle pokynu redakce má v něm být podchycen rozvoj oboru od založení na universitě. V nejstarší etapě naší akademické hudební vědy mi není leccos jasné (míním tím hlavně léta po I. světové válce od roku 1945). Máte prosím nějaké prameny? Mohl bych si s Vámi o té mikrostudii promluvit? Budu Vám vděčen za Vaši laskavou zprávu.

---

352 Jednalo se o článek v časopise *Host do domu*, který dehonestoval Racka. Srov. FIKÁČEK, Jaroslav. Bydhošť. *Host do domu*, roč. 13, č. 11, s. 65–66.

Konečně závěrem si Vám dovoluji sdělit, že dnes poslal definitivní přihlášku na festival a kolokvium prof. Schenk (s paní). Oba přijedou dne 2. října dopoledne a zdrží se do 5. října. Prof. Schenk zdraví všechny milé kolegy z Brna, zvláště pak pana prof. dr. Racka – kterýžto pozdrav Vám velmi rád vyřizuji.

Srdečně Vás zdraví
a přeje pěkné prázdniny
R. Pečman

Za pozdrav děkuje a srdečně jej opětuje O. Pečmanová.

Poř. č. JR78
Brno, 7. 9. 1967

Vážený pane profesore,

dovoluji si Vám oznámit, že včerejší plénum výboru Mezinárodního hudebního festivalu schválilo jednomyslně, abyste stál v čele výboru jako jeho předseda. Výsledek volby jsme oznámili Městskému národnímu výboru (oddělení kultury), který Vám zašle jmenovací dekret.

K volbě si Vám dovoluji jménem svým i jménem výboru upřímně gratulovat.

Přiloženě zasílám německý text Vaší úvodní přednášky. Máme jej přepsán a dáme jej přeložit do češtiny. Překlad si dovolím s Vámi ještě prokonzultovat.

S pozdravem
dr. Rudolf Pečman

Poř. č. JR81
Brno, 10. 1. 1968

Vážený pane profesore,

včera jsem obdržel z děkanátu oficiální dekret o udělení kandidatury věd o umění.

Dovolte prosím, abych Vám při této příležitosti znovu – tentokrát písemně – poděkoval za všechno, co jste pro mne udělal jako můj učitel a školitel během aspirantury.

Budu Vám vděčen i nadále za tvůrčí podněty a rady. Vážím si Vašich znalostí a dlouholetých zkušeností a prosím Vás, abyste mi dovolil i nadále obracet se

na Vás vždy tehdy, když sám nebudu stačit na řešení náročných vědeckých a pedagogických úkolů na fakultě i mimo ni.

S díky a projevem hluboké úcty

R. Pečman

Poř. č. JR85

Bad Lauchstädt, 30. 6. 1968, pohlednice

Vážený a milý p. profesore, zdravím Vás i celou rodinu z Händel-Festspiele. Z Halle jsem nyní na zájezdu v Lázních Lauchstädtu, kde pro nás připravili Händlovu operu Deidamia.

Též Vám předávám srdečný pozdrav od pí Jarky a jejího manžela, s nimiž jsem se setkal v Lipsku.

Váš R. Pečman

Poř. č. JR87

Brno, 25. 7. 1968

Vážený a milý pane profesore,

srdečně Vám děkuji za článek pro sborník, který mi dnes odevzdal kolega Trojan i s vypracovaným českým souhrnem. Studii dám přeložit, jen ještě nevím komu. Všichni jsou na dovolené – a paní doc. Kocmanová překládá nyní pro náš sborník studii Olega Suse (asi 30 stran). Snad někoho vhodného najdu. Pan doc. Krejčí mi dal dvě jména zcela spolehlivých překladatelů, na které se mám obrátit a za které ručí. Z francouzštinářů tu není nikdo jiný než snad dr. Otakar Nováček, který by mi překlad možná udělal (nemluvil jsem s ním o tom). Prosím, napište mi, komu mám překlad zadat, zda byste souhlasil (kdybych nenašel jiného překladatele) také s dr. Nováčkem.

Já jsem nyní zavalen festivalovou prací a píšu také studii pro náš sborník „Šalda a hudba“. Takže nemám o zábavu nouzi. Velice rád bych se přijel za Vámi podívat, ale upřímně řečeno si myslím, že mi na to prostě nevyjde čas. Nedovedete si představit, co všechno mám na krku. Čekám korektury programové brožury festivalu, dále korektury sborníku z kolokvia Musica antiqua, mám ještě hodně práce s letošním kolokviem janáčkovským (svízelní jednání finanční) atd. atd. Když chci, aby festival dokonale klapal, musím vždy obětovat prázdniny, nehledě

k tomu, že o prázdninách vždycky také něco píšu. Je to jediná doba, kdy mohu poměrně nerušeně pracovat.

Před několika dny jsem přijel z Budapešti, kde jsem jednal s prof. dr. Barthou o round tablu na našem letošním kolokviu. Přiznám se, že mezi mým zájezdem do NDR a do Budapešti jsem měl ještě spoustu věcí na vyřizování, takže jsem využil Vašeho dovolení, že balíček nikterak nespěchá (jak jste mi řekl do telefonu), a posílám Vám jej doporučeně do Řícmanic až nyní. Prosím o prominutí, ale myslím, že se naprosto nic nestalo, protože jde jenom o trochu máku.

Těší se na Váš laskavý dopis a prosí o omluvení

Váš

R. Pečman

Poř. č. JR91

Brno, 27. 2. 1969

Vážený pane profesore,

Srdečně Vás pozdravuji a prosím o laskavé sdělení přesného tématu Vašeho referátu na kolokviu „Hudba a slovo". Zároveň si Vás dovoluji zdvořile požádat o zaslání tezí tohoto referátu. Chceme se totiž na diskusi dobře připravit a umožnit diskutujícím, aby hovořili k tomu, co bylo řečeno v referátech.

Dále prosím, abyste mi, vážený pane profesore, sdělil téma svého příspěvku pro připravovaný sborník H 5. Jak Vám již zajisté říkal doc. Vysloužil, zaměříme toto číslo, jehož uzávěrka je (pro český text) koncem března t. r., k problematice hudby na Moravě. Pro Vaši informaci sděluji, že číslo H 4 odevzdal pan Hauser již do tiskárny.

Dnes došel dopis od profesora Schenka. Přijal naše pozvání ke kolokviu a bude hovořit o rétorickém charakteru hudební mluvy v Beethovenově opeře Fidelio. Velmi srdečně Vás pozdravuje.

Protože hodláme na kolokvium pozvat také prof. Romana Jakobsona, prosím Vás velice, abyste mi laskavě sdělil jeho přesnou adresu.

Srdečně Vám děkuje a neméně srdečně pozdravuje Vás i milostivou paní

Váš

R. Pečman

Vyznání žáka učiteli

Poslední dva dopisy Rudolfa Pečmana Janu Rackovi, které zde citujeme, se svým obsahem vymykají ostatní korespondenci, kterou tvoří buď dopisy vedené ve více méně formálním, i když přátelském tónu nebo pozdravy z cest. V těchto dvou vyznáních vděčného žáka tomu, kdo svým pedagogickým působením i lidským přístupem vytyčil a nasměroval jeho muzikologickou dráhu, je několika větami shrnut všechen vřelý cit a až synovský vztah, který Pečman k Janu Rackovi choval.

Poř. č. JR94
Brno, 29. 5. 1970

Vážený a milý pane profesore,

dovolte prosím, abych Vám u příležitosti Vašeho nadcházejícího životního jubilea popřál vše dobré a stiskl Vám ruku za vše, co jste pro mne dosud udělal.

Vážím si Vás neobyčejně nejen jako muzikologa, ale vidím ve Vás především dobrého člověka se smyslem pro krásu tohoto světa. Máte laskavé srdce. Přál bych si, abych Vám mohl oplácet vždy jen dobrým. Ujišťuji Vás, že ve mně máte člověka, který Vám rozumí i v těchto těžkých dobách, v nichž jako by vyprchalo ze života naší společnosti vše lidské. Právě nyní nás udržuje vlastně jen vědomí, že máme kolem sebe několik lidí, kteří nás mají rádi, kteří nezradí a na které se lze vždy spolehnout.

S přáním zdraví a nových tvůrčích úspěchů

Váš

R. Pečman

Poř. č. JR95
Brno 12. 10. 1970

Vážený pane profesore,

společně s ostatními členy katedry velmi želím Vašeho nadcházejícího odchodu do důchodu. Dovolte prosím, abych Vám při této příležitosti upřímně poděkoval za Váš krásný lidský vztah ke mně i za zájem o mou vědeckou práci. Vděčně vzpomínám i na to, že jsem mohl s Vámi spolupracovat jako tajemník katedry dějin umění.

Budu se vždy hlásit k Vaší vědecké škole a podle svých možností rozpracovávat podněty z Vašich muzikologických prací. Jsem vám vděčen za to, že jste mě naučil

poctivě vědecky pracovat a že jste ve mně podnítil zájem o hlubší poznání naší i evropské kultury.

Byl bych velice rád, kdybych ve Vás nalézal i nadále oporu a ujišťuji Vás, že si neobyčejně vážím Vaší dosavadní celoživotní práce.

Přeji Vám pevné zdraví a sílu k překonání všech potíží, které přináší život. Naleznete ve mně vždy oporu; kdykoli to bude potřebné, přiložím rád pomocnou ruku…

Těším se na naši další spolupráci
a zůstávám
s upřímným stiskem ruky.
Váš věrný žák
R. Pečman

Obr. 45: Jan Racek přebírá Herderovu cenu z rukou rektora Vídeňské univerzity Günthera Winklera, 3. května 1973, ODH MZM, pozůstalost Jana Racka.

Tabulka 13: Přehled dochované korespondence adresované Rudolfem Pečmanem Janu Rackovi v období od 2. července 1953 do 16. března 1977 (ODH MZM, sign. G 1111)

Pořadové číslo JR	Datum	Místo odeslání	Adresa doručení	Předmět	Poznámka
1.	2. 7. 1953	Brno	[Ř]	RP informuje o termínu porady ve věci postavení pomníku L. Janáčkovi (9. 7. 1953 na Nové radnici), účast JR nutná.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* SHV.
2.	7. 7. 1953	Brno	[Ř]	RP prosí o vyjádření JR k jeho žádosti o jmenování pomocnou vědeckou silou na rok 1953/54.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* SHV.
3.	13. 7. 1953	Brno	[Ř]	Informace o dění v SHV (skartace korespondence, koupě nahrávky *Stabat Mater* od A. Dvořáka, opravený psací stroj JR) a o vydání knih *Ruská hudba* (autor JR) a *Tvůrčí rozvoj Bedřicha Smetany* (autor V. Helfert).	*D-stroj.*; 1 s., *HP* SHV.
4.	16. 7. 1953	Brno	[Ř]	RP zasílá úřední korespondenci.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* SHV.
5.	19. 7. 1954	Brno	[Ř]	Zpráva o akvizici knih od paní Kutalové, které má rektorát proplatit; RP žádá o svolení, aby směl o sobotách vyučovat na Vyšší hudebně-pedagogické škole v Kroměříži.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* SHV.
6.	21. 7. 1954	Brno	[Ř]	Informace o vypsání odborné asistentury pro SHV; informace o dění v SHV.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* SHV.
7.	22. 7. 1954	Brno	[Ř]	Informace o fungování SHV o prázdninách, problémy se zajištěním praxí pro posluchače III. ročníku a odměn za tyto praxe; RP dále zasílá úřední poštu.	*D-stroj.*; 2 s., *HP* SHV.
8.	24. 7. 1954	Brno	[Ř]	RP se omlouvá, že nedorazil do Ř kvůli návštěvě strýce; akvizice starých německých časopisů do knihovny SHV, návrh na převázání některých knih a časopisů; dotaz, zda bude v příštím akademickém roce přednášet prof. Horký.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* SHV.
9.	post 8. 5. 1955	Brno	M7	Vyjádření soustrasti při úmrtí otce JR.	*Telegram*.
10.	22. 8. 1955	Místek		RP posílá žádost o místo asistenta do SHV a prosí JR o doporučení; informace o výzkumu a nálezech starých hudebnin na frýdeckém kůru, plán vytvoření a publikování studie o frýdeckých pastorelách.	*D-stroj*; 1 s.

11.	24. 11.1955	Brno	lázně (?)	RP informuje o posledním koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru a cituje z kritik v denním tisku; posílá program dalšího koncertu (7. 12. 1955); informuje o problémech při psaní článku o O. Chlubnovi.	*D-stroj*; 2 s., přiložen program koncertu plánovaného na 7. 12. 1955.
12.	10. 7. 1956	Brno	[Ř]	RP zasílá poštu; sděluje, že byl vojenskou správou uznán méně schopným vojenské služby, možná bude vojny zproštěn; Z. Blažek podal žádost o docenturu; deník *Práce* žádá o článek o SHV.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* a kulaté razítko SHV FF MU.[353] RP podepsán pouze jako „Rudolf“.
13.	17. 7. 1956	Studená	Ř	Pozdrav ze sběru lidových písní.	*Pohl.*; podepsána též S. Obenrauchová.
14.	21. 7. 1956	Studená	[Ř]	RP informuje o sběru lidových písní v okolí Telče, v hotelu Javořice si RP zapůjčil psací stroj.	*D-stroj.*; 1 s., RP podepsán pouze jako „Rudolf“.
15.	30. 8. 1956	Brno	[Ř]	RP vyřizuje vzkaz od Z. Blažka o přenechání jeho přednášek z hudební teorie V. Petrželkovi.	*D-stroj.*; 1 s.
16.	30. 8. 1956	Brno	[Ř]	RP zasílá žádost Z. Z. Stránského o přijetí do externího studia HV; nákup Bartošovy-Janáčkovy sbírky národních písní moravských pro SHV.	*D-stroj.*; 1 s.
17.	25. 7. 1957	Místek	[Ř]	RP píše studii o Janáčkově Šárce, požádán J. Bužgou o příspěvek na beethovenovské téma do časopisu *Beiträge zur Musikwissenschaft*.	*D-rkp.*; 2 s.
18.	27. 8. 1957	Brno	[Ř]	RP zasílá poštu a separát článku o Práčovi a Beethovenovi; informace o práci RP v rozvrhové komisi a nadcházejícím zápisu studentů do nového školního roku.	*D-stroj.*; 1 s.
19.	12. 9. 1957	Brno	[Ř]	RP vyřizuje vzkaz od T. Strakové z HHO MM ohledně návštěvy F. Oesera z Kasselu informace o proběhlých přijímacích pohovorech na obor hudební výchova a hudební věda.	*D-stroj.*; 1 s.
20.	12. 7. 1958	Brno	[Ř]	Informace o dění v SHV (vyřízená korespondence, přijímací pohovory z hudební výchovy).	*D-stroj.*; 1 s.
21.	15. 7. 1958	Tatranská Lomnica	[Ř]	Pozdrav ze zájezdu do Tater, kde RP spolu se členy Státního divadla v Brně účinkuje každý večer pro rekreanty; přikládá blíže nespecifikovaný dopis z NDR.	*D-stroj.*; 1 s.

353 Ačkoli do 3. října roku 1960 nesla brněnská univerzita stále oficiální název Masarykova, nebyl tento název záměrně používán z ideologických důvodů. Hlavičkový papír, na němž je napsán uvedený dopis, je v souboru Pečmanovy korespondence adresované Janu Rackovi jediný, který obsahuje zkratku oficiálního názvu univerzity.

22.	9. 8. 1958	Frýdek-Místek	[Ř]	RP žádá o informaci, které muzikologické časopisy z kapitalistické ciziny si JR přeje objednat pro SHV; uvádí tituly časopisů, které seminář již odebírá; navrhuje zlepšení platu pro sekretářku p. Grimmovou.	*D-stroj.*; 2 s.
23.	15. 8. 1958	Frýdek-Místek	[Ř]	Informace o objednávkách knih a časopisů pro SHV; RP sháněl v Místku tištěný příspěvek o Janáčkovi od JR, zatím neúspěšně; děkuje za pozvání do Ř.	*D-stroj.*; 1 s.
24.	24. 8. 1958	Ostravice	Ř	Pozdrav z Beskyd.	*Pohl.*
25.	14. 8. 1959	Frýdek-Místek	Ř	RP zasílá úřední poštu; prosí o podepsání žádosti o honorář za svou přednáškovou činnost na Vyšší pedagogické škole v Brně; sděluje studijní záležitosti posluchačů HV; zpráva o vypracování článku o pastorelách z frýdeckého kůru a o pokračování ve výzkumu absolutního sluchu.	*D-stroj*; 1 s.
26.	1. 9. 1959	Brno	[Ř]	RP zasílá úřední poštu sekretářka p. Grimmová má nastoupit do knihovního střediska RP prosí o přímluvu od JR ve věci svého jmenování odborným asistentem.	*D-stroj*; 1 s.
27.	2. 9. 1959	Ř	Ř	RP a sekretářka Grimmová řeší naléhavě nástup nové sekretářky Zelenkové do SHV, RP a paní Grimmová nezastihli JR v Ř, přijede tam znovu dne 3. 9.	*D-rkp* (utržený lístek); 2 s.
28.	8. 9. 1959	Brno	[Ř]	RP se omlouvá, že se pro pracovní zaneprázdněnost nedostaví za JR do Ř; zpráva o nástupu sekretářky H. Zelenkové; student J. Střítecký se uchází o místo pomocné vědecké síly; nutno vypracovat posudek na doktorskou práci A. Friedla; RP chce navštívit konferenci v Bratislavě a žádá o povolení služební cesty.	*D-stroj*; 1 s.
29.	15. 12. 1959	Brno	[M7]	RP zasílá úřední poštu z fakulty; zpráva o obdržení gramofonové skříně Supraphon; RP se od 1. 12. 1959 stává externím aspirantem.	*D-rkp*; 1 s.
30.	6. 7. 1960	Brno	Ř	RP nemůže přijet za JR do Ř, neboť zastupuje A. Piňose na přednášce na Pedagogickém institutu. Sekretářka H. Zelenková navrhuje společnou návštěvu s RP v Ř během srpna a prosí o podpis inventarizačního výkazu.	*D-stroj*; 1 s. Rukou připsán vzkaz H. Zelenkové
31.	21. 7. 1960	Brno	[Ř]	RP se ptá, zda smí zapůjčit na děkanát radiový přijímač Kriváň; odjíždí do Frýdku-Místku a poté na vojenské cvičení; prosí o dalších 14 dní dovolené.	*D-stroj*; 1 s.

32.	25. 7. 1960	Brno	Ř	RP děkuje za pozvání do Ř, kam přijede 26. 7., poté pojede do Místku a na vojenské cvičení; oznámení o úmrtí zpěváka M. Pokorného.	*D-stroj*, 1 s.
33.	16. 6. 1961	Budapest	M7	Pozdrav.	*Pohl*; podepsán též I. Krsek
34.	9. 8. 1961	Starý Smokovec	M7	Pozdrav z Vysokých Tater.	*Pohl*; Podepsáni též A. Grulichová-Němcová, [nečitelný podpis], Zemánek (?) a Jar. Vyskočil, srov. OP36 a OP37
35.	3. 9. 1961	Brno	[M7]	RP sděluje, že odjíždí jako pedagogický vedoucí na zemědělskou brigádu na státní statek Malonty a vrátí se 14. 9. 1961.	*D-stroj*; 1 s.
36.	4. 9. 1961	Malonty (okr. Kaplice)	M7	Pozdrav ze zemědělské brigády.	*Pohl*; Podepsán též [nečitelný podpis]
37.	16. 7. 1962	Smokovec	M7	Pozdrav z Vysokých Tater.	*Pohl*; podepsán též Jar. Vyskočil?
38.	25. 7. 1962	Horný Smokovec	[M7]	Zpráva o uveřejnění glosy RP o přednáškovém pobytu JR v Lipsku (v HR) a o vydání recenze RP na 50. svazek edice MAB v časopise *Radostná země*.	*D-rkp.*, 1 s.
39.	6. 8. 1962	Karlovy Vary	M7	Pozdrav „z beethovenovského symposia“.	*Pohl.*; podepsán též M. Malura, srov. OP45
40.	23. 8. 1962	Brno	[M7]	Dodatečný termín přijímacího řízení M.[ilana] Bartoše na obor hudební věda.	*D-stroj*, 1 s.
41.	28. 11. 1962	Moskva	M7	Pozdrav a gratulace „k odpovědi T. Volkovi, která byla v redakci HR přijata velmi kladně“.	*Pohl*
42.	29. 5. 1963	Praha	M7	Pozdrav z festivalu Pražské jaro.	*Pohl*; podepsáni též Miloš Štědroň a další
43.	1. 6. 1963	Brno	[M7]	Blahopřání k 58. narozeninám JR.	*Telegram*
44.	18. 6. 1963	Ostrava	M7	Pozdrav z celostátní konference o hudební výchově dospívající mládeže.	*Pohl*; JR titulován jako „doktor historických věd“
45.	6. 8. 1963	Starý Smokovec	M7	Pozdrav z pobytu ve Vysokých Tatrách.	*Pohl*; JR titulován jako „doktor historických věd“, srov. OP53-OP59

46.	16. 9. 1963	Praha	M7	Pozdrav z Prahy, kde RP pracuje na výzkumu o J. Myslivečkovi v Hudebním oddělení Národního muzea.	*Pohl*
47.	18. 4. 1964	Brno	M7	RP nezastihl JR telefonicky a přijde se s ním rozloučit den před odjezdem do Greifswaldu k němu domů.	*Telegram*
48.	24. 4. 1964	Greifs-wald	[M7]	RP zpravuje JR o přednášce, kterou měl na univerzitě v Greifswaldu o Janáčkovi a Martinů, a o setkání s tamním rektorem Wehrlim.	*D-rkp.*, 3 s., podepsán též D. Šlosar, srov. OP60 – OP64
49.	1. 6. 1964	Brno	[M7]	Blahopřání k 59. narozeninám JR.	*Telegram*
50.	12. 8. 1964	Brno	[M7]	RP posílá svou recenzi na Rackovu knihu *Beethoven a české země*, která vyšla ve *Svobodném slově* [roč. 20, 11. 8. 1964, č. 191, s. 3]; informuje o vytištění své recenze na sborník *Leoš Janáček a soudobá hudba* v časopise *Věda a život*; zpravuje JR o kremaci svého bývalého spolužáka B.[ohuslava] Kotuly.	*D-rkp.*; 2 s.
51	15. 9. 1964	Berlin	M7	Pozdrav z premiéry *Její pastorkyně* v Komische Oper.	*Pohl.*; podepsán též Vladimír ?
52.	1. 6. 1965	Brno	[M7]	Blahopřání k 60. narozeninám JR.	*Telegram*
53.	12. 6. 1965	Halle (Saale)	M7	RP srdečně zdraví a těší se na všechny festivalové podniky.	*Pohl* (pomník G. F. Händela v Halle); JR titulován jako „nositel Řádu práce“, pozdrav připojuje a k vyznamenání gratuluje dr. Z. Nováček
54.	2. [7.] 1965	Vysoké Tatry (Kriváň)	M7	Pozdrav z „deštivých Tater“.	*Pohl.* (Kriváň); JR poprvé titulován jako nositel Řádu práce, též nečitelný podpis, datováno podle OP75
55.	9. 8. 1965	Brno	[M7]	RP posílá svou recenzi na knihu JR *Slohové problémy italské monodie*, kterou chce poslat do HR, knihu chválí; referuje o své práci na kandidátské disertaci o J. Myslivečkovi.	*D*-stroj, 1 s.
56.	10. 8. 1965	Brno	[Ř]	RP zpravuje, že na brněnskou adresu JR poslal opis své recenze na jeho knihu *Slohové problémy italské monodie*.	*D-rkp.*, 1 s.

57.	19. 8. 1965	Brno	[Ř]	Omluva, že se RP nedostavil do Ř, protože jel domů do Místku a opět má v úmyslu tam odjet, neboť má přijet teta z NSR [Leopoldine Czapka].	*D-stroj.*; 1 s.
58.	28. 9. 1965	Brno	[M7]	Zpráva o hotových korekturách neznámého sborníku.	*D-stroj.*, 1 s.
59.	7. 11. 1965	Leipzig	M7	Pozdrav a vzpomínka na JR „při dobré večeři a vínečku“.	*Pohl.*; podepsán též dr. [Zdenko] Nováček
60.	24. 6. 1966	Brno	M7	První prosba o „krátký (asi čtvrthodinový)“ projev o B. Martinů na zahájení prvního ročníku Mezinárodního hudebního festivalu Brno.	*D-stroj.*; 1 s.?, *HP* a razítko MHF Brno RP poprvé píše JR jako tajemník festivalu
61.	2. 7. 1966	Rügen	M7	Pozdrav a vzpomínka „na skok od Švédska“.	*Pohl.*; podepsán též J. Gelnar, který patrně napsal také adresu. Viz též OP82: „na skok do Švédska“
62.	4. 7. 1966	Stralsund	M7	Pozdrav a vzpomínka s připomenutím, aby JR nezapomněl na festivalovou přednášku o B. Martinů.	*Pohl.*; JR titulován jako „nositel Řádu práce etc.“ Podepsáni též: O. Bartoňková, J. Kopecká, Z. Planetová, J. Fukač, M. Václavíková, M. Štědroň, P. Heerenová, H. Nahodilová, K. Steinmetz, V. Viecková, J. Gelnar, A. Grulichová
63.	6. 7. 1966	Groß-Zicker	M7	Pozdrav od Baltského moře s ujištěním, že podepsaní na JR stále vzpomínají.	*Pohl.*; JR titulován jako nositel Řádu práce etc. podepsáni též: J. Fukač, G. Hillemann, P. Schröder, E. Ochs, M. Štědroň
64.	22. 7. 1966	Brno	[Ř]	Prosba o německý překlad přislíbeného článku *V. Helfert a brněnská muzikologická škola* do „Sborníku H2“; opakování prosby o úvodní projev na zahájení festivalu Bohuslava Martinů.	*D-rkp*; 2 s., *HP* Katedry hudební vědy a výchovy FF UJEP, RP udává svou adresu Gorkého 48
65.	2. 8. 1966	Brno	[Ř]	Informace o návrhu J. Vysloužila, aby byla studie JR o periodizaci hudby 17. a 18. století přeložena do němčiny pro svou závažnost.	*D-stroj.*; 1 s., RP udává svou adresu Gorkého 48

66.	17. 8. 1966	Brno	[Ř]	Informace o zapracování doplňků do článku JR do chystaného „Sborníku H2“; výčet úkolů, pro které RP nemůže přijet na návštěvu do Ř.	*D-stroj*; 1 s.
67.	19. 8. 1966	Brno	[Ř]	Prosba o dodání resumé článku JR do chystaného „Sborníku H2“ nebo o dodání celého článku v češtině.	*D-stroj.*; 1 s., RP udává svou adresu Gorkého 48
68.	29. 8. 1966	Brno	[Ř]	Díky za zaslání resumé k článku; žádost o pronesení referátu na chystaném kolokviu k MHF o Bohuslavu Martinů a o moderování jednoho z dopoledních bloků; popis komplikací při organizaci kolokvia.[354]	*D-stroj.*; 1 s.
69.	23. 11. 1966	Brno	M7	Oficiální žádost o příspěvek do „Sborníku H3“ z příkazu vedoucího katedry a o sdělení tématu tohoto příspěvku.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* a kulaté razítko Katedry hudební vědy a výchovy UJEP, v záhlaví oslovení „Vážený soudruhu“
70.	23. 12. 1966	Brno	[M7]	Přání k Vánocům a k brzkému uzdravení po pobytu v nemocnici; informace o zdárně proběhlé rigorózní zkoušce RP	*D-stroj.*, 1. s.
71.	9. 2. 1967	Brno	M7	Ujištění, že RP nestojí za článkem v *Hostu do domu* namířeným proti JR a katedře.	*D-stroj.*, 1 s., *HP* Katedry hudební vědy a výchovy FF UJEP
72.	24. 2. 1967	Brno	M7	Informace o brzkém vydání sborníku z festivalového kolokvia 1966 (B. Martinů), honoráře autorům má proplácet Český hudební fond.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* a kulaté razítko MHF Brno, JR titulován jako „nositel Řádu práce“
73.	16. 5. 1967	Zagreb	M7	Pozdrav z festivalu „Muzički biennale“ 1967, kde byl RP delegátem Svazu československých skladatelů.	*Pohl.*; JR titulován na jednom z adresních řádků jako „nositel Řádu práce“, srov. OP97 a OP98
74.	25. 6. 1967	Magde-burg	[M7]	Pozdrav z Magdeburgu; zpráva o proneseném referátu RP o interpretaci opery v 18. stol. (Telemann: *Pimpinone*); pozdravy od zahraničních kolegů (Richter, [Hellmuth Christian] Wolff, Kroll).	*D-rkp.*; 1 s., *HP* Inter-hotelu International v Magdeburgu

354 Srov. citát v kapitole *Spiritus agens brněnských hudebních festivalů*, s. 270–271.

75.	25. 7. 1967	Brno	M7	Prosba o sdělení přesného názvu Rackovy úvodní přednášky na zahájení nadcházejícího MHF; zpráva o obdržení nového bytu na Lesné.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* a kulaté razítko MHF Brno, Racek titulován jako „nositel Řádu práce". Racek si na dopis poznamenal (strojopisně): „Odp. 28. 7. 67. Česká hudba – její evropský a světový význam"
76.	5. 8. 1967	Brno	[M7]	Zařizování nového bytu RP na Lesné; RP prosí zaměřit téma k úvodní přednášce JR na připravovaném hudebněvědném kolokviu více na „starší údobí naší hudby"; prosba na JR o konzultaci při práci na článku o dějinách hudební vědy na MU.	*D-rkp.*; 3 s., na závěr připsán pozdrav od O. Pečmanové
77.	10. 8. 1967	Brno	M7	Zaslání korektury sborníku *Jevištní dílo B. Martinů*, prosba o korekturu článku JR.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* MHF Brno
78.	7. 9. 1967	Brno	M7	Oznámení o jednomyslném zvolení JR předsedou výboru MHF, přiložen německý text Rackovy úvodní přednášky	*D-stroj.*; 1 s., *HP* s kulatým razítkem MHF Brno
79.	29. 10. 1967	Brno	M7	Poděkování za obětavou práci pro festival Musica antiqua.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* s kulatým razítkem MHF Brno, JR titulován jako předseda MHF, podepsána též J. Zapletalová
80.	31. 12. 1967	München	M7	Pozdrav a přání do nového roku.	*Pohl.* Podepsáni Pečmanovi příbuzní: teta Poldi Czapka a bratranec Wolfgang Czapka s manželkou Hannelore
81.	10. 1. 1968	Brno	[M7]	Oznámení o udělení kandidatury věd o umění RP, poděkování za pomoc JR coby školitele a učitele během aspirantury RP.	*D-rkp.*; 2 s.
82.	16. 1. 1968	Brno	M7	Prosba o studii do festivalového programového sborníku na téma „L. Janáček a evropská hudba" nebo „Postavení L. J. ve světové hudbě" apod.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* a kulaté razítko MHF Brno

83.	5. 4. 1968	Brno	M7	Informace o změně v programu nastávajícího festivalu,[355] prosba o proslovení referátu na připravovaném kolokviu.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* a kulaté razítko MHF Brno, JR titulován jako předseda MHF
84.	22. 6. 1968	Amster-dam	M7	Pozdrav z Holland-Festivalu.	*Pohl.*
85.	30. 6. 1968	Bad Lauch-städt	M7	Pozdrav z Händel-Festspiele v Halle n. S. a okolí.	*Pohl.*
86.	4. 7. 1968	Brno	M7	Potvrzení přijetí přednášky „L. Janáček v evropské a světové hudbě“ a úvodního projevu k zahájení festivalu.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* MHF Brno, JR titulován na adrese jako „nositel Řádu práce“ a „dopisující člen Österreichische Akademie der Wissenschaften“
87.	25. 7. 1968	Brno	[Ř]	Poděkování za článek pro sborník, prosba o sdělení, komu má RP zadat francouzský překlad; zásilka máku pro JR.	*D-stroj.*; 2 s., *HP* MHF Brno
88.	30. 7. 1968	Brno	[Ř]	Zaslání německého překladu úvodního projevu JR na MHF 1968, prosba o jeho korekturu.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* MHF Brno
89.	31. 7. 1968	Brno	[Ř]	Informace o překladu článku JR o V. Helfertovi.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* MHF Brno
90.	1. 8. 1968	Brno	[Ř]	Poděkování za zaslání korektur Rackova článku, zaslání přeloženého textu Rackovy úvodní přednášky.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* MHF Brno
91.	27. 2. 1969	Brno	M7	Prosba o sdělení tématu a tezí k referátu JR na kolokviu „Hudba a slovo“ a o téma příspěvku JR do připravovaného „Sborníku H5“.	*D-stroj.*; 1 s., *HP* MHF Brno
92.	31. 5. 1969	Köln	M7	Pozdrav.	*Pohl.*
93.	29. 11. 1969	Zagreb	M7	Pozdrav.	*Pohl.*
94.	29. 5. 1970	Brno	[M7]	Blahopřání k jubileu a poděkování.	*D-stroj.*; 2 s.
95.	12. 10 1970	Brno	M7	Poděkování při příležitosti odchodu JR do penze.	*D-stroj.*; 1 s.

355 Srov. citát v kapitole *Spiritus agens brněnských hudebních festivalů*, s. 273.

96.	18. 12. 1970	Brno	M7	Poděkování za účast JR na kolokviu *Leoš Janáček et musica europea* a za vědeckou práci.	*D-stroj.*; *HP* a kulaté razítko MHF Brno[356]
97.	11. 9. 1972	Brno	Pk21	Zaslání vstupenek na koncerty.	*D-stroj.*; *HP* MHF Brno, podepsána též J. Zapletalová
98.	5. 2. 1977	Brno	Pk21	RP děkuje JR za opis projevu, který JR pronesl v roce 1967 na pohřbu O. Pečmanové; RP dále děkuje za krásná slova, která tehdy JR proslovil.	*D-stroj.*, 1 s.
99.	16. 3. 1977	Brno	[Pk21]	RP zasílá JR na prosbu dr. Jantarského program k bulharskému nastudování Janáčkovy *Její pastorkyně*.	*D-rkp.*, 1 s.

356 Razítko viz v kapitole *Spiritus agens brněnských hudebních festivalů*, s. 275.

Spoluorganizátor brněnského hudebního života

Spiritus agens brněnských hudebních festivalů

Rudolf Pečman se vedle své muzikologické a pedagogické činnosti celoživotně aktivně podílel na koncertním životě. Byl předním brněnským hudebním kritikem,[357] psával či přednášel průvodní slova ke koncertům, věnoval se také další popularizaci hudby v rámci veřejných přednášek, rozhlasových i televizních pořadů. Pro brněnský hudební život byla vskutku zásadní jeho činnost organizátora koncertů.

Vedle jeho několik desítek let trvajícího působení v Kruhu přátel hudby (1959–1998)[358] a organizátorské činnosti v souboru Musica nova, působícího na přelomu 50. a 60. let na Filozofické fakultě MU,[359] bylo nejvýznamnější Pečmanovou aktivitou na tomto poli členství ve výborech brněnských hudebních festivalů – Brněnského hudebního máje (1955–1965) a jeho pokračovatele Mezinárodního hudebního festivalu Brno (1966–1976). Vznik druhého jmenovaného festivalu (který je pod názvem Moravský podzim pravidelně pořádán dodnes) Rudolf Pečman inicioval a jako generální tajemník prvních deseti ročníků byl až do svého, politickými důvody vynuceného, odchodu v roce 1976 ústředním hybatelem festivalu a hlavním tvůrcem jeho celkové podoby. Pečman a jeho spolupracovníci (na prvním místě hudební ředitelka Jaroslava Zapletalová) vtiskli Mezinárodnímu hudebnímu festivalu Brno jedinečnou monotematickou koncepci a jeho jednotlivé ročníky vybudovali jako mimořádné hudební události evropského významu.

357 Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 29–30.

358 Více viz na s. 321–334.

359 Více viz na s. 123–124.

1955–1965: Počátky Pečmanovy činnosti na festivalovém poli

Pečman se o hudební život a jeho organizaci intenzivně zajímal již od počátku svého studia na brněnské univerzitě. Ve svém vzpomínkovém textu o prvních ročnících Mezinárodního hudebního festivalu z roku 2008[360] v této souvislosti připomíná obavu svého učitele Jana Racka, aby jeho organizační aktivity nepřevážily jeho činnost muzikologickou; údajně mu leckdy vyčítavě připomínal: „Rudínku, musíte si rozmyslet, čím vlastně jste. Jste-li kritik, publicista a manažer, nebo vědec.“[361] Sám Pečman považoval propojení vědecké práce s praktickými aktivitami za velmi žádoucí.[362] V 50. letech vedle své činnosti hudebního kritika a organizátora veřejně účinkoval jako houslista v Brněnském vysokoškolském komorním souboru.[363] Myšlenku vzájemného doplňování muzikologických a uměleckých aktivit považoval Pečman obecně za velmi produktivní[364] a tato myšlenka, jak uvidíme dále, se táhne jako červená nit festivalovými projekty, na jejichž realizaci se Pečman podílel.

Pečman svou organizátorskou činnost započal krátce po uzavření univerzitního studia v lednu 1955, kdy se stal členem výboru právě založeného Brněnského hudebního máje.[365] Tento festival navazoval na rozsáhlou tradici brněnských hudebních festivalů konaných již před druhou světovou válkou a v prvních poválečných letech. Na počátku této tradice stojí série hudebních produkcí u příležitosti oslav sedmdesátin Leoše Janáčka v roce 1924.[366] Jejich pokračováním měl být Janáčkův festival k desátému výročí skladatelova úmrtí v roce 1938, který nakonec vzhledem k neblahé dějinné situaci nebyl uskutečněn.[367] Ke konání janáčkovských festivalů pak došlo po

---

360 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně,* 2008, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana, též archiv Tomáše Kučery. Text je v úplnosti poprvé publikován v této knize, s. 300–320.

361 Tamtéž, s. 5. Srov. s. 303 v této publikaci.

362 Tamtéž. Srov. s. 303 v této publikaci.

363 Více viz na s. 141–183.

364 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 9. Srov. s. 307 v této publikaci.

365 Tamtéž, s. 6. Srov. s. 304 v této publikaci.

366 POSPÍŠILOVÁ, Klára. *Historie brněnských festivalů věnovaných odkazu Leoše Janáčka* [bakalářská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 22–25.

367 PEČMAN, Rudolf. Deset let mezinárodního hudebního festivalu v Brně. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Hudba pokroku a míru = Musica, pax, progressus: 10. mezinárodní hudební festival v Brně: Brno, 26. září – 5. října 1975*. Brno: Blok, s. 117.

válce, v letech 1948, 1954 (k Roku české hudby spolu s dvořákovským festivalem) a 1958.[368] Rovněž další hudební festivaly konané v Brně do počátků Brněnského hudebního máje byly zcela věnovány jedné skladatelské osobnosti či konkrétní stylové epoše, tj. Brněnský festival barokní hudby v roce 1942, Oslavy W. A. Mozarta v roce 1956[369] a Beethovenovy oslavy v roce 1957.[370] Na vzniku zmíněných festivalů věnovaných Mozartovi a Beethovenovi, stejně jako výše uvedeného janáčkovského festivalu v roce 1958, se podílel coby člen přípravného výboru rovněž Rudolf Pečman.[371] Beethovenovský festival byl na návrh Rudolfa Pečmana[372] spojen s přednáškovým cyklem *Beethoven a české země*, jenž byl realizován na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Rudolf Pečman do něj přispěl přednáškou *Beethoven, mannheimská škola a Jiří Benda*.[373] V brněnském festivalovém dění je tedy od jeho počátků patrný příklon k monotematické dramaturgii. Tuto myšlenku posléze plně rozvine Pečman při koncipování Mezinárodního hudebního festivalu, podobně jako propojení festivalu s hudebněvědnou akcí.

Naproti tomu Brněnský hudební máj jednotící dramaturgii postrádal. Festival reprízoval vybrané koncerty právě skončeného Pražského jara. Cílem festivalu bylo zprostředkovat brněnskému publiku to nejvýznamnější z Pražského jara a přinést špičkové hudební interprety domácí i zahraniční. Rovněž název Brněnský hudební máj odkazoval k Pražskému hudebnímu máji a Českému hudebnímu máji, festivalům konaným postupně v letech 1939 a 1940 z iniciativy Václava Talicha. Tyto festivaly byly

---

368 POSPÍŠILOVÁ, Klára. *Historie brněnských festivalů věnovaných odkazu Leoše Janáčka,* s. 26–45.

369 Program brněnských mozartovských oslav roce 1956 viz: ŠEFL, Vladimír, ed. *Oslavy W. A. Mozarta v Československu*. Praha: Ministerstvo kultury, 1956, s. 55–66.

370 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*. s. 196; ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy). In: *Hudební festival jako fenomén hudební kultury 20. století: Sborník z 24. ročníku muzikologické konference Janáčkiana: (Ostrava 14. a 15. června 2000)*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2002, s. 37. ISBN 80-7042-215-7.

371 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 7. Srov. s. 304 v této publikaci. Rudolf Pečman referuje o svém členství v pracovním výboru Oslav W. A. Mozarta 1956, v seznamu členů ovšem není uveden. Z Brna byli členy Zbyněk Mrkos, Bohumír Štědroň a Jiří Vysloužil. ŠEFL, Vladimír, ed. *Oslavy W. A. Mozarta v Československu*, s. 5.

372 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 8. Srov. s. 306 v této publikaci.

373 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 114.

přímým předchůdcem Pražského jara.[374] Hlavním iniciátorem a předsedou festivalového výboru Brněnského hudebního máje byl sbormistr Zbyněk Mrkos (1919–1993), který se později podílel rovněž na pořádání Mezinárodního hudebního festivalu. Brněnský hudební máj pořádalo v letech 1955–1965 Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu (PKO).

Pečman se jako člen výboru rovněž edičně podílel na přípravě programů a psával průvodní slova k řadě koncertů (autorem zbývajících textů byl člen a dramaturg brněnské filharmonie Jiří Beneš) a také redigoval publikaci k 10. výročí festivalu.[375]

Hlavní organizátorkou festivalu byla pracovnice Koncertního oddělení PKO Jaroslava Zapletalová, která se od roku 1941 jako zaměstnankyně koncertního jednatelství svého tehdejšího manžela Antonína Zapletala a později za svého působení v Koncertním oddělení PKO podílela na pořádání řady brněnských koncertů a také všech výše zmíněných poválečných festivalů. Byla také členkou výboru Sborového festivalu Brno, který pořádal PKO v letech 1960–1965. V roce 1958 stála Zapletalová u zrodu dvou spolků zaměřených na popularizaci vážné hudby a kultivaci jejího publika – Hudební mládeže a Kruhu přátel hudby. Do Kruhu přátel hudby záhy přivedla rovněž Rudolfa Pečmana, s nímž předtím navázala v rámci přípravy Brněnského hudebního máje úzký pracovní i přátelský vztah. Později se stala Pečmanovou životní partnerkou. Výborných organizačních kompetencí Jaroslavy Zapletalové si Rudolf Pečman velmi vážil. Po letech ji charakterizoval slovy: „Ta neobyčejná *iniciativnost*, ono naprosté *oddání* práci pro hudbu a její organizaci, byla význakem paní Zapletalové.“[376]

Dalším významným organizačním pracovníkem Brněnského hudebního máje a také dalších poválečných brněnských festivalů konaných před vznikem Mezinárodního hudebního festivalu byl Antonín Kolář (1886–1964), někdejší dlouholetý jednatel Filharmonického sboru Beseda brněnská a posléze ředitel Symfonického orchestru Kraje brněnského. Rudolf Pečman o jeho festivalovém působení později napsal:

---

374 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 2. Srov. s. 301 v této publikaci. Též ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 37.

375 PEČMAN, Rudolf, ed. *10 let Brněnských hudebních májů: 1955–1965.* Brno: Park kultury a oddechu, 1965.

376 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 6. Srov. s. 304 v této publikaci. O dalších aktivitách Jaroslavy Zapletalové viz: PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: vzpomínky muzikologa: započato 23. července 2006*, s. 111–113.

> Řediteli Kolářovi jsme říkávali „otec Kolář“. Byl milý, ale nevýslovně přísný a přesný ve vykonávání administrativních povinností spojených s hudebním Brnem. Dvojice Kolář–Zapletalová, jež se spojila například k organizaci citovaného janáčkovského festivalu, byla zárukou naprosté *preciznosti* ve všem, co bylo spojeno s přípravou té nebo oné festivalové akce.[377]

Idea monotematického festivalu

Moravskému hudebnímu máji byla ovšem vyčítána závislost na Pražském jaru a především dramaturgická roztříštěnost. To byly také hlavní důvody, které podnítily Rudolfa Pečmana a Jaroslavu Zapletalovou k myšlence vytvořit svébytný brněnský hudební festival.[378] Sám Pečman o tom s odstupem ve svých pamětech píše:

> Avšak zjistili jsme, že je přece jen *odvarem Pražského jara*, neboť například oni výkonní umělci, kteří hráli na festivalu v Praze, přijížděli za několik dnů do „venkovského“ Brna s tímtéž programem. Brno mělo sice festival […], ale bylo v okruhu programovém nesamostatné, neboť „pražské“ programy byly jen opakovány v brněnském prostředí. Vznikl návrh na *tematický Mezinárodní hudební festival* spojený s *muzikologickým kolokviem*.[379]

Pozvolný vznik idey nového monotematického festivalu a začátek úsilí o její realizaci popsala po letech také Jaroslava Zapletalová, která s Pečmanem vytvořila návrh tohoto festivalu a jeho pilotního ročníku, jenž byl posléze přijat odborem kultury Národního výboru města Brna k realizaci:

> Postupně narůstala myšlenka vytvořit v Brně takový festival, který by byl pro naše město typický – a zároveň neopakovatelný ve srovnání s obdobnými českými a slovenskými festivalovými akcemi. Myšlenka klíčila několik let. Až roku 1965, kdy bylo například

377 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 7. Srov. s. 305 v této publikaci.

378 Tamtéž, s. 11. Srov. s. 308 v této publikaci.

379 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: vzpomínky muzikologa: započato 23. července 2006*, s. 196.

> otevřeno naše nové velké operní divadlo – Janáčkova opera –, jsme si postupně uvědomovali, že Brno má dostatečné zázemí k tomu, aby takzvaně „uneslo" i speciální, pravidelně konaný festival s osobitou náplní. […] Nový festival by však nemohl být pouhou nesamostatnou odbočkou Pražského jara, nýbrž něčím novým. Zvážili jsme své možnosti a promítli jsme si i naše zkušenosti s dosavadními brněnskými festivaly, které tak nebo onak tíhly k monotematičnosti. Uzrála v nás myšlenka vytvořit speciální festival, který by měl například v hudebněvědném kolokviu a jiných přidružených akcích vhodný organický doplněk. Tak například spojení s kolokviem bylo tehdy nové i v mezinárodním měřítku. Roku 1965 jsme podali spolu s Rudolfem Pečmanem na tehdejší Odbor kultury města Brna obšírný písemný rozklad, v němž jsme zdůvodňovali nutnost festivalu nového typu. Náš návrh byl přijat, a my dva jsme se zavázali, že „zkušebně" připravíme první festivalový ročník.[380]

Právě monotematické dramaturgii festivalu Pečman přikládal klíčový význam. Po několika desetiletích, počátkem nového tisíciletí, svou ideu monotematičnosti shrnul slovy:

> V brněnském prostředí vznikly všechny předpoklady pro přísně tematické zaměření festivalu spojeného s tematickým hudebněvědným kolokviem a dalšími (rovněž tematickými) festivalovými akcemi […]. Brno vždy stavělo svůj festival na kompozičních hodnotách, nikoliv na tzv. hvězdách, které jsou ostatně nedostupné finančně a z hlediska programové dramaturgické koncepce se s nimi těžko pracuje.[381]

Pečman tehdy rovněž polemizoval se záměrem organizátorů festivalu Moravský podzim, který je od roku 1993 pokračovatelem původního Mezinárodního hudebního festivalu Brno, monotematismus opustit jako neudržitelný a upřednostnit hledisko výběru špičkových interpretů:

> Máme se vzdávat těžce vybojované tematičnosti jen proto, že o náplni festivalu rozhodují vlastně pracovníci agentur, a nikoliv přísně školení hudební dramaturgové?

---

380 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 38.

381 PEČMAN, Rudolf. Hudební festival jako společenský a umělecký fenomén: (Historie a současnost slavností hudby). *Opus musicum*, 2002, roč. 30–34, č. 1, s. 34. ISSN 0862-8505.

> Máme zapudit myšlenku tematičnosti jen proto, že se chceme takzvaně přiblížit velkým komerčním festivalům v zahraničí? Cesta hvězd není cestou ke hvězdám (ad astra, řečeno s Beethovenem). […] Chceme sloužit umění, objevovat nové ryze hudební hodnoty. A to lze činit jen v přísně budovaných festivalových celcích, kde není místa pro nahodilou programovou improvizaci, ani pro nadvládu interpretů. Vím, těmito hledisky a zásadami jdeme proti proudu, neboť svět chce být klamán oslnivostí interpretačních gest. Jde mu o brilanci a jiskřivost pomíjivosti, nikoliv o stálou zář, jež se line z každého velkého uměleckého díla. Nám však jde především o toto dílo.[382]

Každý ročník nově koncipovaného festivalu tedy měl osobité monotematické zaměření. Festival byl vždy doplněn tematicky spřízněným Mezinárodním hudebněvědným kolokviem.[383] Tato idea vlastně navazovala částečně na beethovenovský festival z roku 1957, v jehož rámci se konal z Pečmanovy iniciativy cyklus přednášek, a především na mezinárodní janáčkovský kongres konaný souběžně se zmiňovaným janáčkovským festivalem v roce 1958. Pečman participoval na kongresu jako jeden z organizátorů i jako referující.[384]

Kolokvium ovšem původně nemělo být přímou součástí prvního ročníku v roce 1966, zaměřeného na B. Martinů. Jak vysvítá z tehdejší korespondence Rudolfa Pečmana s Janem Rackem, kolokvium o Martinů jevištní tvorbě se konalo z iniciativy dirigenta a režiséra Václava Noska a měl je pořádat Svaz československých divadelních umělců. Nečinnost této instituce přiměla Pečmana a festivalový výbor převzít i organizaci kolokvia:

> Festivalový výbor nechtěl původně vůbec pořádat v rámci letošního festivalu kolokvium o hudebnědramatickém díle B. Martinů. Na naléhání a na návrh s. Noska, dramaturga brněnské opery, však výbor souhlasil s tím, aby do pořadů festivalu bylo zařazeno kolokvium, jehož pořadatelem je Svaz československých divadelních umělců Praha.

---

382 Tamtéž.

383 Více o kolokviích v letech 1966–1976 viz: ČOLOVIĆ, Sofija. Mezinárodní hudebněvědné kolokvium v Brně v období 1966–1976. *Musicologica Brunensia,* 2017, roč. 52, č. 2, s. 57–69. ISSN 1212-0391.

384 VYSLOUŽIL, Jiří, ed. *Leoš Janáček a soudobá hudba: Mezinárodní hudebně vědecký kongres: Brno 1958.* Praha: Panton, 1963, s. 20, 250–251. Knižnice Hudebních rozhledů.

> Těšili jsme se blahou nadějí, že Svaz div. umělců vše organizačně i odborně zajistí, jak bylo domluveno. Avšak již bezmála dva měsíce marně píšeme, telegrafujeme, urgujeme… Neděje se vůbec nic, Svaz divadelních umělců nehnul ani prstem. Situace je však o to ztíženější, že kolokvium je již oznámeno na 8.000 prospektů doma i v zahraničí a že na sekretariát již došly závazné přihlášky domácích referentů (Šafránek, Mihule, Fukač, Bártová) a několik přihlášek zahraničních (H. Halbreich z Belgie, V. Cosma z Bukurešti, L. Scheuch ze Švýcarska).
> Dá se očekávat ještě další příliv přihlášek.
> Proto nezbylo výboru nic jiného, než aby vzal kolokvium do rukou sám. Obracíme se na všechny významné domácí muzikology s žádostí o příspěvky. Psal jsem také všem členům katedry. Věřte, děláme to všechno jenom proto, abychom zachránili situaci a abychom předešli mezinárodní ostudě. Bylo by trapné, kdyby kolokvium muselo být odvoláno! Nerad píšu o těch potížích, ale případ Svazu divadelních umělců je opět jeden z dokladů totální neschopnosti našich domácích institucí.[385]

V rámci některých ročníků se navíc konaly menší samostatné vědecké konference – konference International Folk Music Council s názvem *Dějiny lidové hudby do 1500* v roce 1969 a Mezinárodní setkání hudebních lexikografů pořádané Kabinetem pro hudební lexikografii při katedře muzikologie Filozofické fakulty UJEP v roce 1970. Festival dále každoročně doplňovaly dvě soutěže: Mezinárodní interpretační soutěž, pořádaná JAMU z iniciativy jejího prorektora Bohuše Herana (1907–1968), jež se alespoň svým úvodním ročníkem věnovaným tvorbě Bohuslava Martinů vázala k tématu festivalu, a od roku 1967 také Mezinárodní hudební soutěž Československého rozhlasu Prix musical de Radio Brno, jež do roku 1975 svým zadáním důsledně tematicky korespondovala s festivalem. Iniciátorem rozhlasové soutěže byl hudební dramaturg brněnského rozhlasu a předseda umělecké komise festivalu Zdeněk Cupák (1921–2005).[386] Originální myšlenkou bylo podnítit prostřednictvím odboru obchodu Národního výboru města Brna prodejny a obchodní domy, aby vytvářely ve svých výlohách prezentace festivalu, přičemž byla pořádána také soutěž o nejlepší festivalový

385 Dopis Rudolfa Pečmana Janu Rackovi, 29. 8. 1966, ODH MZM, sign, G 1111 (poř. č. JR68). Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 85–86.

386 ŠENKÝŘ, Miloš. Zdeněk Cupák. *Svět rozhlasu*, 2016, č. 36, s. 97. ISSN 1213-3817.

výklad. Základní ideu doplnit festival také soutěžemi vznesla již na počátku koncipování festivalu Jaroslava Zapletalová.[387]

1966: *Festival Bohuslava Martinů*
Kolokvium: *The Stage Works of Bohuslav Martinů*
1967: *Musica antiqua*
Kolokvium: *Musica antiqua*
rozhlasová soutěž: *Vokální hudba renesance a raného baroka*
1968: *Leoš Janáček et musica europaea* / *Leoš Janáček a evropská hudba*
Kolokvium: *Leoš Janáček et musica europaea*
rozhlasová soutěž: *Komorní hudba prvních tří desetiletí 20. století*
1969: *Musica vocalis* / *Vokální hudba*
Kolokvium: *Music and Word* / *Musik und Wort*
+ *Mezinárodní setkání hudebních lexikografů*
rozhlasová soutěž: *Skladby pro sólový zpěv a klavír (komorní orchestr) 20. století*
1970: *Musica bohemica et europaea* / *Česká a evropská hudba*
Kolokvium: *Musica bohemica et europaea*
+ konference *Dějiny lidové hudby do 1500*
rozhlasová soutěž: *skladby L. v. Beethovena (komorní hudba)*
1971: *Musica cameralis* / *Komorní hudba*
Kolokvium: *Musica cameralis*
rozhlasová soutěž: *Hudba mého města (země)*
1972: *Musicae metamorphoses seac. XX* / *Proměny hudby 20. století*
Kolokvium: *Homo hodiernus musicam audit* / *Člověk dneška vnímá hudbu*
rozhlasová soutěž: *Sborová tvorba 20. století à capella*
1973: *Musica slavorum* / *Slovanská hudba*
Kolokvium: *Idea nationis et musica moderna* / *Idea národnosti a novodobá hudba*
rozhlasová soutěž: *Profil symfonického orchestru*
1974: *Česká hudba*
Kolokvium: *Czech Music* / *Česká hudba: Problémy a metody hudební historiografie*
rozhlasová soutěž: *Národní hudební kultury*

---

387 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 12. Srov. s. 309 v této publikaci.

1975: *Musica, pax, progressus* / *Hudba pokroku a míru*
Kolokvium: *The Musical Work* / *Hudební dílo: Jeho ideová a společenská podstata a estetická hodnota*
rozhlasová soutěž: *Hudba – posel míru*
1976: *Musica vocalis nationum* / *Vokální hudba národů*
Kolokvium: *Vztah hudby a slova z teoretického a historického hlediska*

Monotematickou dramaturgii si zachovaly jednotlivé ročníky i po odchodu Rudolfa Pečmana v roce 1976.[388] Aby se světově jedinečný brněnský festival zařadil do mezinárodního kontextu, byli na něj zváni také zahraniční hudební odborníci a kritici[389] a festivalu se dostávalo velké pozornosti též ze strany zahraničního tisku.[390] Účasti řady předních zahraničních i domácích muzikologů napomohlo také souběžné konání hudebněvědného kolokvia. Evropský význam festivalu dokládá také fakt, že v roce 1970 obdrželi organizátoři festivalu stříbrnou medaili Salcburského festivalu za kulturní spolupráci mezi národy. Medaili jim předal prezident tohoto proslulého festivalu Josef Kaut (1904–1983). Toto ocenění, udělené na počátku nastupující normalizace jako příznak kulturní spolupráce se Západem, bylo dalším z důvodů, kvůli nimž byl festival monitorován Státní bezpečností a dostával se do nepřízně oficiálních orgánů.[391] Nicméně festival byl, jak se Rudolf Pečman dozvěděl při jednom z pozdějších výslechů v době normalizace, Státní bezpečností sledován údajně již v uvolněné době konce 60. let:

> Když jsem pak byl několikráte vyslýchán ve smutně proslulé budově na tehdejší Leninově třídě, tedy v kanceláři Státní bezpečnosti (byl mi mj. vytýkán „nekalý" styk se Západem), zjistil jsem v rozhovoru s vyslýchajícími, že náš festival byl

388 Pro podrobnou analýzu dramaturgie Mezinárodního hudebního festivalu a jeho jednotlivých ročníků viz: ŠVECOVÁ, Natália. *Vývojové premeny dramaturgie Mezinárodního hudebního festivalu Brno s prihliadnutím na Moravský podzim.* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2013.

389 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 39.

390 Rudolf Pečman provedl reflexi mediálního obrazu prvních ročníků festivalu v následujících publikacích: *Mezinárodní hudební festival v Brně ve světle svých ohlasů (1966–1973)*. Brno: Sekretariát Mezinárodního hudebního festivalu, 1974; PEČMAN, Rudolf. Deset let mezinárodního hudebního festivalu v Brně, s. 117–122.

391 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. [1]. Srov. s. 300 v této publikaci.

takříkajíc pod lupou Státní bezpečnosti již od roku 1967 – tedy za tzv. dubčekovské éry, kdy jsme uspořádali festival *Musica antiqua*.[392]

Obr. 46: Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman ve foyeru Janáčkova divadla v průběhu festivalu v roce 1968, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Festival byl stejně jako předtím Brněnský hudební máj pořádán Koncertním oddělením Parku kultury a oddechu. Připravoval jej festivalový výbor, jenž byl složen z jednotlivých odborných komisí – umělecké, organizační, finanční a od roku 1968 také muzikologické. Předsedou festivalového výboru byl hudební skladatel Theodor Schaefer (1904–1969), po jeho onemocnění v roce 1967 funkci vykonával až do svého odchodu do

392 Tamtéž. Srov. s. 300 v této publikaci.

důchodu v roce 1970 Jan Racek. Funkce předsedy nebyla poté obsazena a obnovena byla až v roce 1977, po odchodu Pečmana, kdy se předsedou stal předseda hudebněvědné komise festivalu Jiří Vysloužil. Čestným předsedou festivalového výboru byl vždy primátor města Brna (do roku 1969 předseda Národního výboru města Brna) – v Pečmanově éře nejprve Oldřich Vaverka, v letech 1971–1976 Vladimír Štroner a po něm František Chabičovský. Hlavními hybateli festivalu byli ovšem Rudolf Pečman ve funkci generálního tajemníka a Jaroslava Zapletalová jako vedoucí sekretariátu[393] a od roku 1967 také předsedkyně organizační komise. Byli skvěle se doplňujícím duem, jak později poznamenává Pečman: „Jaroslava Zapletalová rozpracovala *organizační* stránku věci, já jsem se věnoval tzv. problému *hudební dramaturgie* i propojení *hudebněvědného kolokvia*."[394]

Charakteristický znak festivalu ve tvaru houslového klíče vytvořil v roce 1966 malíř a grafik Jiří Hadlač (1927–1991).[395] S nápadem oslovit právě jej přišla Jaroslava Zapletalová. Hadlač také navrhl pro první ročník jednotnou podobu plakátů, jež byla oceněna na mezinárodní výstavě pořádané OSN ve Slovinském Hradci,[396] a podílel se na grafickém řešení festivalu i v následujících letech.

Obr. 47: Razítko MHF Brno v 70. letech s festivalovým logem Jiřího Hadlače, ODH MZM, sign, G 1111 (poř. č. JR 96)

393 Sekretariát festivalu sídlil v budově Staré radnice v prostorách bývalé šatlavy. Brzy se pro něj vžil název „kobka". PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 13–14. Srov. s. 310–311 v této publikaci.

394 Tamtéž, s. 12. Srov. s. 309 v této publikaci.

395 Tamtéž. Srov. s. 309 v této publikaci.

396 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 39.

Pečman se Zapletalovou vytvořili pro festival jednotný formát trojjazyčného, česko-anglicko-německého katalogu, jehož součástí byl vedle programu každého koncertu s průvodním textem také soubor tematických popularizačně zaměřených studií. Autory těchto studií byli vedle Pečmana další významní muzikologové domácí (Jindřiška Bártová, Alexander Buchner, Josef Burjanek, Jiří Fukač, Vojtěch Kyas, Alena Němcová, Jan Racek, Jiří Sehnal, Jaroslav Střítecký, Miloš Štědroň, Jan Trojan, Petr Vít, Jiří Vysloužil) i zahraniční (Theodor Adorno). Pečman dále připravil dvě drobnější publikace reflektující dosavadní činnost Mezinárodního hudebního festivalu – *Brněnské festivaly*[397] a *Mezinárodní hudební festival v Brně ve světle svých ohlasů (1966–1973)*.[398]

Festivalové akce se konaly nejen v brněnských síních, divadlech a chrámech (Besední dům,[399] Stadion, Janáčkovo divadlo, Reduta, Mahenovo divadlo, Nová radnice, katedrála sv. Petra a Pavla na Petrově, kostel sv. Michala), ale při příležitostných výjezdních produkcích také na jiných místech v blízkém okolí, především na zámcích (Jaroměřice nad Rokytnou, Lednice, Slavkov, Náměšť nad Oslavou, Boskovice, Valtice, Židlochovice, Bučovice, Společenský dům v Luhačovicích, Galerie výtvarného umění v Hodoníně, Divadelní sál v Prostějově, Dům kultury ROH v Kyjově). V jistém smyslu byla myšlenka organizátorů přinést špičkový hudební festival do regionů později plně realizovaná festivalem Concentus Moraviae, pořádaným od roku 1996 ve městech Jihomoravského kraje a kraje Vysočina. Tento festival navíc sdílí s původním Mezinárodním hudebním festivalem Brno monotematickou dramaturgii každého ročníku.

1966–1968: První ročníky Mezinárodního hudebního festivalu v Brně

První ročník MHF v Brně v roce 1966 byl zaměřen na odkaz Bohuslava Martinů. Do té doby se údajně jednalo vedle festivalu věnovaného Igoru Stravinskému v New Yorku v roce 1937 o jediný festival zcela zasvěcený jednomu soudobému hudebnímu

397 PEČMAN, Rudolf. *Brněnské festivaly: Historie v heslech: Fakta: Snahy a cíle*. Brno: Sekretariát Mezinárodního hudebního festivalu, 1971.

398 *Mezinárodní hudební festival v Brně ve světle svých ohlasů (1966–1973)*.

399 Festivalovým koncertům konaným v Besedním domě, částečně i v Pečmanově éře, se podrobněji věnuje BÁRTOVÁ, Monika. Koncerty Mezinárodního hudebního festivalu Brno v Besedním domě. In: ŠTĚDROŇ, Miloš, FRIMLOVÁ, Lea, GEIST, Zdeněk, eds. *Besední dům: Architektura, společnost, kultura*. Brno: Státní filharmonie Brno, 1995, s. 185–191. ISBN 80-7028-071-9.

tvůrci.[400] Martinů byl v poúnorovém Československu z politických důvodů téměř vytlačen z koncertního a operního provozu. Pečman se již v této době navzdory nepříznivým okolnostem intenzivně věnoval propagaci tvorby B. Martinů ve své popularizační, muzikologické a svého času také interpretační činnosti.[401] Přestože se od konce 50. let situace uvolňovala a díla Bohuslava Martinů se začala častěji uvádět, stále bylo zaměření prvního ročníku právě na Martinů mimořádně odvážným činem. Bohuslav Martinů byl totiž nadále skladatelem, „kterého bylo nutno před představiteli našeho totalitního režimu rovněž probojovat. Bylo nutné jej zbavit nálepky ‚kosmopolitismu' a zároveň prokázat, že je pevnou součástí české národní kultury a důležitým vývojovým článkem světové hudby našeho století. Naše snaha se setkala s nadšením naší veřejnosti," napsala později o prvním ročníku Jaroslava Zapletalová.[402] Podobně popsal úsilí prvního festivalu také Rudolf Pečman ve své stati z roku 1990 o prosazování Martinů v Brně:

> Pracovali jsme úmorně, ale s nadšením. Bylo nutné prokázat, že myšlenka monotematických festivalů je životná, bylo nutno prezentovat Martinů jako jedinečného skladatele vysokých uměleckých i lidských parametrů. Přiznávám, že jsme ani neočekávali tak spontánní ohlas, s jakým jsme se na podzim setkali.[403]

Program ročníku připravil další velký propagátor díla B. Martinů, muzikolog a skladatel Zdeněk Zouhar.[404] Mimořádným čestným hostem festivalu byla vdova po Bohuslavu Martinů Charlotte.[405] Pro zahájení prvního ročníku zkomponoval fanfáry

---

400 Srov. PEČMAN, Rudolf. Epilog: hledání hodnot. In: PEČMAN, Rudolf. *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika*. Brno: Park kultury a oddechu, 1989, s. 167.

401 Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*.

402 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 39.

403 PEČMAN, Rudolf. Brněnská cesta k Bohuslavu Martinů. In: BALÁČOVÁ, Jana, ed. *25. Mezinárodní hudební festival Brno: Bohuslav Martinů: 3. bienále soudobé hudby: 27. září – 7. října 1990: Programový katalog*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1990, [nestránkováno].

404 VESELÁ, Irena. Zdeněk Zouhar a Rudolf Pečman: Brněnští propagátoři Bohuslava Martinů. In: FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 85.

405 Charlotte Martinů posléze znovu navštívila v roce 1972. Více viz na s. 288.

žák Bohuslava Martinů Jan Novák.[406] Tematicky byly pak zvoleny také fanfáry několika následujících ročníků – druhý ročník věnovaný staré hudbě otevíraly fanfáry Pavla Josefa Vejvanovského, janáčkovský ročník 1968 fanfáry z Janáčkovy *Sinfonietty* a následující ročník, věnovaný vokální hudbě, fanfáry od Adama Václava Michny z Otradovic. Od roku 1970 pak každoročně na zahájení festivalu zaznívaly úvod Janáčkovy *Sinfonietty*.

Obr. 48: Charlotte Martinů na festivalové recepci na Nové radnici, po její levé ruce Jaroslava Zapletalová, v pozadí skladatel Jan Novák v rozhovoru s předsedou MěNV Oldřichem Vaverkou, 2. října 1966, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

406 Fanfáry jsou dnes ztracené. Dochován je ovšem jejich zvukový záznam z rozhlasového vysílání.

Tématem druhého festivalového ročníku, v roce 1967, byla stará hudba. Koncerty nabídly především významná díla starších stylových epoch, která ovšem neměla širší brněnská hudební veřejnost možnost dosud poznat – např. Giacomo Carissimi: *Jephte*, Adam Michna z Otradovic: *Magnificat*, *Requiem*, Heinrich Ignaz Franz Biber: *Růžencové sonáty*, Georg Friedrich Händel: *Giulio Cesare*, Claudio Monteverdi: *Orfeo*, Josef Mysliveček: *Il gran Tamerlano*. Oproti prvnímu ročníku, na němž vystoupily jen dva zahraniční orchestry, mohl tentokrát festival nabídnout mnohem více účinkujících z jiných států. Účinkovali zde přední světoví interpreti staré hudby, např. belgický Ensemble Alarius, anglický cembalista Christopher Hogwood, rakouský houslista Eduard Melkus se svým souborem Musica da camera Wien či anglický kontratenorista Alfred Deller a jeho ansámbl The Deller Consort, který se pak na festival vrátil ještě v letech 1969 a 1976.

V roce 1968 byl festival zcela věnován osobnosti Leoše Janáčka, od jehož smrti tehdy uplynulo 40 let. Navázal tak na předchozí brněnské janáčkovské festivaly z let 1924, 1948, 1954 a 1958. Festivalu po srpnovém vstupu vojsk Varšavské smlouvy však hrozilo, že se neuskuteční:

> Neblahá politická situace, jak se zdálo, nedovolí uskutečnit festivalové akce. Zahraniční umělci odřekli účast. Několik dnů před festivalem jsme se navzdory rozmanitým radám a doporučením, které přicházely z nadřízených orgánů, rozhodli, že festival uspořádáme. Co na tom, že nemůžeme počítat s interprety z ciziny? Uspořádáme festival jen s domácími interprety, a to i za cenu, že budeme muset na poslední chvíli často měnit a přizpůsobovat program novým daným možnostem. Tak vznikl vlastně na poslední chvíli festival nový, který byl velkým vítězstvím našich kulturních snah. Prokázali jsme, že ani tanky „bratrských" armád nemohou potlačit a udusat festivalovou myšlenku.

Ještě před srpnovou invazí zrušila svou účast z politických důvodů Budapešťská státní filharmonie:

> Budapešťská státní filharmonie nám vystoupení odřekla (z blíže neudaných důvodů, ale podle sdělení Pragokoncertu to byly prý důvody především politické); avšak podařilo se nám – po nepředstavitelných potížích – zajistit vystoupení Drážďanské filharmonie s dirigentem Kurtem Masurem. Tedy prozatím vše „klape".[407]

407 Dopis Rudolfa Pečmana Janu Rackovi, 5. 4. 1968, ODH MZM, sign, G 1111 (poř. č. JR83).

Přes nepřízeň okolností a neúčast pozvaných zahraničních umělců měl festival vysokou úroveň a přinesl reprezentativní přehled Janáčkova díla, jež bylo konfrontováno s díly jeho evropských současníků (Alexandr Nikolajevič Skrjabin, Claude Debussy, Igor Stravinskij, Béla Bartók ad.) Jednou z nejvelkolepějších produkcí festivalu pak bylo provedení oratoria Arthura Honeggera *Král David*.[408] Kvůli politické situaci se ovšem nekonalo Mezinárodní hudebněvědné kolokvium. Ze zaslaných příspěvků však byl vydán kolokvijní sborník.[409] Na okraj komplikovaného festivalového ročníku z roku 1968 Pečman ve svých vzpomínkách v roce 1999 poznamenal: „Překročili jsme Rubikon. Nyní se již můžeme dívat do budoucnosti… Tehdy jsme ovšem nevěděli, jak složitý a potupný bude vývoj směřující k normalizaci."[410]

1968–1975: Mezinárodní hudební festival v prvních letech normalizace

V éře nastupující normalizace se organizátoři festivalu postupně potýkali s nepřízní oficiálních orgánů. Především odvážná dramaturgie a také kontakty se západními umělci, muzikology a publicisty byly příčinou toho, že na festival začalo být nahlíženo jako na problematický.

Během příprav ročníku 1969 s tématem *Vokální hudba* se festival dostal do konfliktu s Pragokoncertem ohledně písňového recitálu proslulé americké sopranistky Jessye Norman, pro niž tento festivalový koncert znamenal start její hvězdné mezinárodní kariéry. Pro organizátory festivalu však nebylo (podobně jako v případě koncertu amerického klavíristy Leonarda Hokansona v roce 1971) snadné její vystoupení prosadit:

> Potýkali jsme se s Pragokoncertem, který kladl rozmanité překážky a z nevědomosti například postavil se záporně k Jessye Normanové a Leonardu Hokansonovi,

408 Pro podrobnější popis výsledného programu 3. ročníku a jeho odezvy v tisku viz: POSPÍŠILOVÁ, Klára. *Historie brněnských festivalů věnovaných odkazu Leoše Janáčka*, s. 46–50.

409 Srov. PEČMAN, Rudolf, ed. *Colloquium Leoš Janáček et musica europaea: Brno 1968*. Brno: International Musical Festival, 1970.

410 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky na festival: souborné vydání*. Brno: Mezinárodní hudební festival Moravský podzim, 1999, s. 5.

protože prý nezná jejich kvality. A ejhle: po brněnském festivalovém vystoupení nastoupila Jessye Normanová svou hvězdnou cestu k vrcholným úspěchům na světovém operním nebi. Ani dnes nedovedu vysvětlit, že se nám podařilo vymoci na Pragokoncertu rozhodnutí, podle kterého nám bylo výjimečně povoleno, abychom zprostředkovali zahraniční umělce sami.[411]

Obr. 49: Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman na recepci v kavárně Bohéma v Janáčkově divadle po festivalovém provedení Pendereckého *Lukášových pašijí*, 30. září 1969, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Dramaturgie tohoto ročníku se zaměřila na „konfrontaci barokní hudby s hudbou 20. století".[412] Na koncertech mimo jiné zazněla reprezentativní velká vokálně-instrumentální díla těchto dvou epoch – Marc-Antoine Charpentier: *Te deum*,

411 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 40.

412 PEČMAN, Rudolf ed. *Festival Musica Vocalis: 4. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1969, s. [73].

Johann Sebastian Bach: *Moteta*, Georg Friedrich Händel: *Korunovační anthemy*, Gustav Mahler: *Píseň o zemi*, Arnold Schönberg: *Písně z Gurre*, Igor Stravinskij: *Žalmová symfonie*, Béla Bartók: *Cantata profana*, Krzysztof Penderecki: *Lukášovy pašije*. Nevšední festivalovou akcí byla výstava *Partitury* v Domě umění,[413] jež zahajovala pro tuto příležitost vytvořená kolektivní kompozice („teamwork") Josefa Berga, Miloslava Ištvana, Aloise Piňose, Arnošta Parsche, Rudolfa Růžičky a Miloše Štědroně nazvaná *Hlasová vernisáž*. Komorní ansámbl řídil Jiří Hanousek a jevištní realizaci v podání studentů JAMU režírovala Eva Tálská.

Obr. 50: Závěrečná oslava po 4. ročníku MHF *Musica vocalis* na Staré radnici ve festivalovém sekretariátu přezdívaném „kobka", 10. října 1969, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

413 Srov. VALOCH, Jiří. *Partitury: Dům umění města Brna, říjen 1969: Galerie hlavního města Prahy, prosinec 1969*. Brno: Dům umění města Brna, 1969. Katalogy Domu umění města Brna.

Tlak na festival v následujících letech sílil. Rudolf Pečman a Jaroslava Zapletalová byli dokonce opakovaně vyslýcháni Státní bezpečností. Nelehkou situaci festivalu popsal Pečman později takto:

> Na festivalu jsme museli být stále ve střehu. Bylo nám vytýkáno, že nesouzníme s kulturněpolitickou orientací našeho státu. Trnem v oku byly latinské nápisy jednotlivých ročníků, neboť se všeobecně tvrdilo, že latina je především jazykem katolické církve a že eo ipso „vzbuzuje náboženské představy". Platilo, že boj proti náboženství je úkolem číslo jedna naší kulturní politiky. Kosým pohledem se na nás dívali představitelé vládnoucích struktur Komunistické strany Československa. Měli nás za *„elitáře"* a mnohdy za nebezpečné *ideologické diverzanty*. Proto to několikeré *vyslýchání* na býv. Leninově třídě v místnostech Státní bezpečnosti. Zpochybňována byla moje práce na festivalu, neboť *prý jako nestraník nemohu zastávat funkci, jež má vedoucí charakter*. Oponuji: Byl jsem sice vznosně označován jako „generální tajemník festivalu", ale nikdy jsem netrpěl velikášstvím a nikdy jsem neuplatňoval jakékoli vůdcovské tendence. Byl jsem vždy pokorným dělníkem na líše hudby.[414]

Potýkání organizátorů se Státní bezpečností a ideologickými výtkami ze strany nadřízených orgánů popisuje ve svých vzpomínkách také Jaroslava Zapletalová:

> Proti našemu festivalu začala útočit Státní bezpečnost. Bděle sledovala, kdo všechno se dostavuje na festival a jaký ohlas má festival v zahraničí. Podle jejího mínění jsme byli zodpovědni za to, co napíší zahraniční kritikové o našich festivalových akcích. Věřte, byly doby, kdy o festivalu psalo přes dvě stě zahraničních referentů! Nemohli jsme přirozeně zabránit, aby nepsali také o našich poměrech ve stínu normalizace. To bylo Bezpečnosti trnem v oku. Několikrát jsme byli vyslýcháni, bylo nám všemožně vyhrožováno… Prý jsme zodpovědni i za reakci publika na festivalové koncerty. Když pak brněnské a četné zahraniční publikum manifestačně odmítlo projev tehdejšího předsedy České mírové rady profesora Stejskala, měli jsme závažné potíže a museli jsme se zodpovídat na nadřízených krajských orgánech.[415]

---

414 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 20. Srov. s. 317 v této publikaci.

415 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 40–41.

Jaroslavou Zapletalovou zmíněný incident při projevu předsedy České mírové rady Antonína Stejskala se odehrál v rámci ročníku 1970 *Musica bohemica et europaea*, přesněji 4. října před koncertem České filharmonie pod taktovkou Václava Neumanna. Negativní reakce publika na Stejskalův projev byly roznětkou otevřených ideových výhrad ze strany Národního výboru města Brna. Osudný večer podrobně popsal Pečman ve svých vzpomínkách:[416]

> Profesor Stejskal vystoupil k mikrofonu, který jsme mu připravili. Vytáhl z kapsy podezřele veliký počet papírů. Nejprve sice Filharmonii i dirigenta vzletně uvítal, ale pak začal obšírně vykládat *o funkci umění v socialistické společnosti*. Dostal se k Velké říjnové socialistické revoluci, o které se rozpovídal až příliš široce a uvedl její politické výsledky do vztahu k umění a ke kultuře. Když dospěl k Marušce Kudeříkové, začalo být obecenstvo poněkud neklidné. Sem tam se ozval kašel, tu a tam i polohlasitý komentář. Vše se stupňovalo. Profesor Stejskal nebral na reakce obecenstva ohled a přednášel stále plamenněji. Ozvalo se šoupání nohou. Hluk sílil. Zaznělo i pískání a „hlas lidu" byl stále pronikavější. Když dosáhl vpravdě již značné intenzity, nezbylo profesoru Stejskalovi než *zahanbeně odejít*, aniž skončil projev.
> Do sálu za námi vnikl nový vedoucí odboru kultury MěNV Rostislav Tálský. Měl strachem podlitý zrak, sotva popadal dech. Vzrušeně nám oznámil, že my oba, paní Zapletalová a já, si vše zodpovíme, neboť ručíme za reakci publika. Pak proběhl koncert České filharmonie již bez závad. My však jsme byli tvrdě vyslýcháni na oddělení kultury Krajského výboru KSČ.[417]

Několik dnů po proběhlém koncertě, 7. října 1970, se členové festivalového výboru snažili zmírnit nastalou nepříjemnou situaci prohlášením na stránkách deníku *Rovnost*, v němž se od projevů publika distancovali:

> […] Bez každodenního naplňování myšlenek mírového hnutí by nebylo možné pořádat ani takové hudební slavnosti, jakými jsou brněnské hudební festivaly, nemohla by na nich zaznívat hudba velkých mistrů, kteří vždy snili o světě dokonalejším

416 Ve svých *Vzpomínkách zavrženého* Pečman mylně Stejskalův projev datuje do roku 1976. PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 21. Srov. s. 318 v této publikaci.

417 Tamtéž. Srov. s. 318 v této publikaci.

> a spravedlivějším pro všechny. Jistá část publika přerušovala projev předsedy ČMR hlasitým kašláním. Výbor festivalu důrazně konstatuje, že došlo neočekávaně k narušení průběhu závěrečného koncertu: nesouhlasí s těmito rušivými projevy a veřejně je odsuzuje.
>
> Festivalový výbor se plně staví za myšlenky socialismu. Svůj program a pořady festivalů bude nadále vytvářet tak, aby přispěl k oslavě a k poznání současného člověka. Svým vkladem přispěje k tvorbě nových hodnot, k upevnění socialismu a k hlubšímu porozumění mezi národy.[418]

Zmíněný ročník 1970 *Musica bohemica et europaea* zaměřil svou pozornost „k české hudbě a jejímu světodějnému poslání". Současně byla v rámci festivalu i na jednotlivých koncertech česká hudba konfrontována s hudbou evropskou.[419] Festival také nabídl českou hudbu v podání předních světových umělců, např. Londýnský symfonický orchestr pod vedením André Previna hrál spolu s Josefem Chuchrem Dvořákův *Violoncellový koncert*, duo východoněmeckých umělkyň – houslistka Jenny Abel a klavíristka Maria Bergmann – předneslo skladby Františka Bendy, Jana Ladislava Dusíka, Jana Václava Huga Voříška, Bohuslava Martinů a Josefa Suka, Freiburští barokní sólisté hráli komorní hudbu Františka Bendy, Františka Xavera Richtera a Jana Dismase Zelenky. Jedinečné byly komponované programy experimentální a elektroakustické hudby (Jan Tausinger, Ctirad Kohoutek, Jan Kapr, Arnošt Parsch, Miloslav Ištvan), komorních děl současných brněnských skladatelů (Osvald Chlubna, Karel Horký, Pavel Blatný, Josef Berg, Alois Piňos) a hudby doby národního obrození (Bedřich Dionýz Weber, František Max Kníže, Augustin Růžička, Josef Novotný, Josef Vorel, Václav Jindřich Veit, František Škroup, Alois Jelen, Jakub Jan Ryba ad.).

V roce 1971 si festival pod názvem *Musica cameralis* vytkl za cíl představit fenomén komorní hudby v co největší šíři.[420] Na festivalových koncertech zaznívala hudba různých obsazení instrumentálních i vokálních, počínaje odkazem trubadúrů a truvérů po hudbu soudobou. Jedním z vrcholů festivalu byl večer minioper tehdy

---

418 Výbor Mezinárodního hudebního festivalu v Brně. Prohlášení. *Rovnost*, 7. října 1970, roč. 85, č. 237, s. 5.

419 PEČMAN, Rudolf. Deset let Mezinárodního hudebního festivalu v Brně, s. 120. Srov. PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky na festival: souborné vydání*, s. 7.

420 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky na festival: souborné vydání*, s. 7.

nedávno zesnulého brněnského skladatele Josefa Berga. Soubor Miniopery Státního divadla provedl v režii Evalda Schorma a v nastudování Václava Noska Bergova jevištní díla *Johannes Doktor Faust*, *Eufrides před branami Tymén* a *Evropská turistika*.

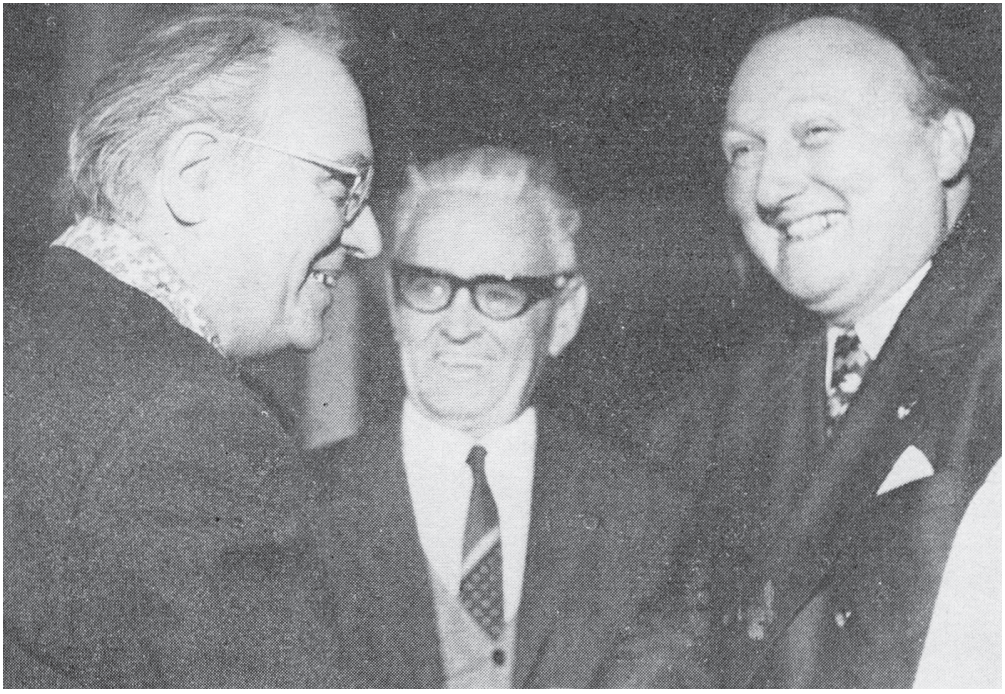

Obr. 51: Skladatel Olivier Messiaen (vlevo) s Rudolfem Pečmanem a hudebním publicistou Vladimírem Šolínem na brněnském festivalu, 1972, foto: Stanislav Maršál, převzato z: Fotografie = Lichtbilder. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1987, roč. 36, H22, s. [87].

Ročník 1972 s titulem *Proměny hudby 20. století* sám Pečman označil jako „hvězdnou hodinu festivalu".[421] Ročník poctila svou účastí zřejmě nejzářivější festivalová hvězda za dobu Pečmanova působení (v souladu s cílem MHF upřednostňovat promyšlený výběr hudebních děl před interpretačními hvězdami) – francouzský skladatel

421 PEČMAN, Rudolf. Deset let mezinárodního hudebního festivalu v Brně, s. 117.

Olivier Messiaen (1908–1992). Na festival byli tehdy pozváni také další z vůdčích evropských soudobých skladatelů – Dmitrij Šostakovič a Witold Lutosławski –, pouze Messiaen však pozvání skutečně přijal. Na koncertě 22. září v Janáčkově divadle tehdy zazněla v československé premiéře Messiaenova *Symfonie Turangalîla* v podání skladatelovy manželky Yvonne Loriod u klavíru, její sestry Jeanne Loriod u Martenotových vln a Státní filharmonie Brno pod taktovkou belgického dirigenta Daniela Sternefelda. Koncertu předcházela beseda s Messiaenem ve foyeru. Messiaen také napsal o své symfonii originální text do festivalového katalogu.[422] Na festivalu tehdy zazněla také další velká díla evropské hudby 20. století: opera *Lulu* Albana Berga a *Válečné requiem* Benjamina Brittena.

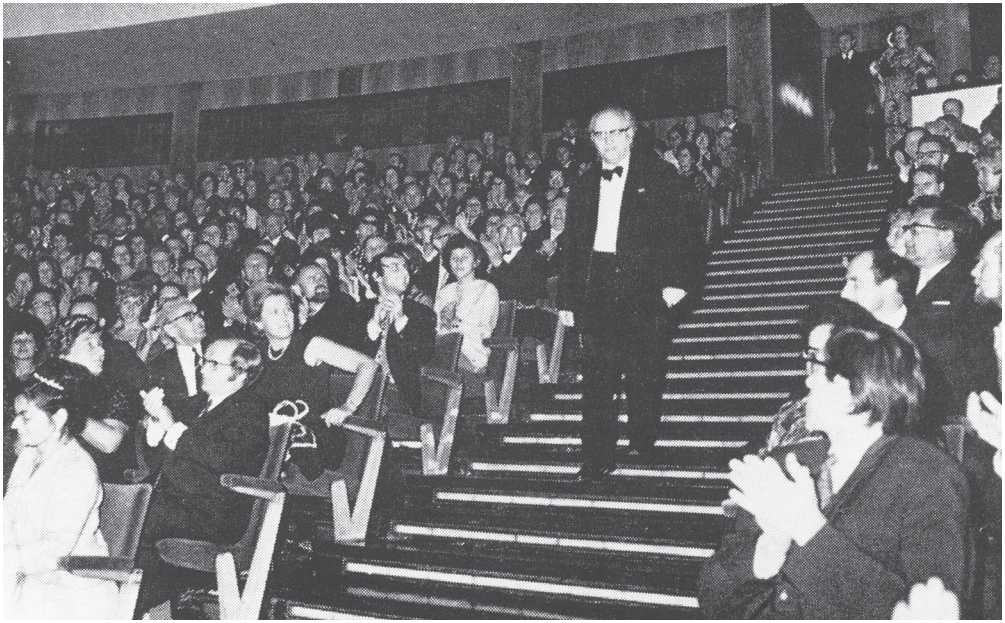

Obr. 52: Festivalové publikum tleská Olivieru Messiaenovi po československé premiéře jeho *Symfonie Turangalîla*, 22. září 1972, převzato z: DRLÍKOVÁ, Eva, ed. *20 let Mezinárodního hudebního festivalu v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1985, s. 30.

422 PEČMAN, Rudolf, ed. *Musicae metamorphoses seac. XX: 7. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1972, s. 92–93. Více o souvislostech festivalového provedení Messiaenovy symfonie zde: PEČMAN, Rudolf. Píseň lásky, hymnus na radost – Olivier Messiaen v Brně: K 100. výročí narození Oliviera Messiaena. *Opus musicum*, 2008, roč. 40, č. 3, s. 8–10. ISSN 0862-8505.

V tomto roce festival rovněž znovu poctila svou návštěvou vdova po Bohuslavu Martinů Charlotte. Mimo jiné byla přítomna provedení děl svého chotě: *Parabol* v podání České filharmonie pod vedením Václava Neumanna (spolu se Sukovým *Asraelem*) a opery *Trojí přání*, nastudové souborem Státního divadla Brno pod vedením režiséra Evalda Schorma a dirigenta Václava Noska.[423]

Obr. 53: Charlotte Martinů a Václav Neumann rozmlouvají po festivalovém provedení *Parabol* Bohuslava Martinů, 24. září 1972, archiv Jiřího Zapletala.

V roce 1973 byl festival věnován *Hudbě slovanských národů*. Dramaturgie se zaměřila zvláště na představení tvorby soudobých skladatelů, včetně progresivní nové polské školy (Witold Lutosławski, Włodzimierz Kotoński, Henryk Górecki) a dalších

423 DRLÍKOVÁ, Eva (ed.). *20 let Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1985, s. 33.

podobně orientovaných tvůrců – Rusa Edisona Denisova (1929–1996), Slovince Dane Škerla (1931–2002) a Chorvata Milka Kelemena (1924–2015). Posledně jmenovaný se osobně zúčastnil festivalu a v jeho rámci se s ním konala beseda s ukázkami z jeho děl. Mimořádnou událostí bylo také provedení Šostakovičovy opery *Nos* souborem Státního divadla v Brně.

Vzácné nahlédnutí do organizačních problémů festivalu a stupňujících se vnějších tlaků, jimž Pečman a jeho nejbližší spolupracovníci čelili, poskytují dopisy, které Jaroslava Zapletalová adresovala Rudolfu Pečmanovi na přelomu let 1973 a 1974, v době jeho italské cesty. Jaroslava Zapletalová si v nich stěžuje na přetrvávající neochotu dalších institucí – odboru kultury Národního výboru města Brna a Parku kultury a oddechu – spolupracovat se sekretariátem festivalu na přípravě dalšího ročníku:

> Jinak v kanclu nic nového, až na permanentní otravnou situaci s festivalem, která se stále vleče… OK NVmB nic nepodniká a PKO zahájilo pasivní resistenci. Teď kupř. nikdo nechce podepsat objednávku na sborník kol., jehož rukopis jsi v potu tváře před odjezdem připravil. Atd., atd. Vím, že jsi zvědavý, co se tu děje, ale prosím Tě, nenech se na tu dálku otrávit, dost je na tom, že jsme tu otrávené my s Alenkou [Krutovou]. Píši Ti to jen proto, abych Ti sdělila, co je nového.[424]

> V kanclu je otrava, hrozně provokuje vedócí, jinak je vše na mrtvém bodě (statut, publikační činnost, nové místnosti atd. atd.). Na NVmB jde všechno na dlouhé lokty. Teď musíme přísně dodržovat instanční postup, tak se budeme muset připravit na to, že už neuděláme ani jeden festival, ani nevytiskneme publikace. Všemu bude chybět operativnost a my budeme bezmocní. Skončila skutečně jedna etapa, jak jsi to říkal na hodnocení… Hodnocení pokračuje, MK si vyžádalo nové, podle vlastních hledisek, je k tomu zapotřebí ekvilibristika slov, nevím, jak se s tím NVmB vypořádá. Jsou tam bezradní a stále se víc projevuje, že na to nestačí… […] Zítra ráno mě čeká revize, v poledne mě zve na koberec vedócí, musím tam jít, aby neřekl, že s ním odmítám jednat, ale všechno se ve mně bouří… Hrozně totiž podceňuje moji práci a mě to uráží.[425]

424 Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 28. 11. 1973, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

425 Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 11. 12. 1973, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

„Vedócím" je v dopisech Jaroslavy Zapletalové míněn Pečmanův kolega z fakulty, vedoucí katedry hudební vědy a dějin umění a také vedoucí hudebněvědné komise festivalu, muzikolog Jiří Vysloužil. Od roku 1968 stál Vysloužil v čele hudebněvědných kolokvií místo Pečmana, který byl nadále jejich tajemníkem. V době Pečmanovy nepřítomnosti řídila přípravy celého festivalu sama Zapletalová. Vysloužil ji ovšem nepovažoval jako nemuzikoložku za dostatečně kompetentní:

> Situace je stále napjatá: sekretariát kontra PKO kontra OK NVmB a mezi tím kontra všemu je vedócí, který na schůze nechodí, ale stále jen protestuje. Přežila jsem schůzku, na kterou mě v poledních hodinách povolal minulý týden na fakultu a nechala si líbit alespoň 10 urážek, jen aby byl klid a abych ho utvrdila v jeho „velikosti". Ztěžoval [sic] si na všechny a na všechno možné a všechno se točilo kolem toho, jak kolokvium je geniální a festival špatný. Byl dotčen mým zápisem, v němž jsem citovala B. MK, že na ÚV KSČ bylo kritizováno kádrové obsazení kolokvia, čímž bylo ublíženo i festivalu. Obvinil mě, že Tě nejsem schopna zastupovat, kdo mě vůbec schválil a že jsem měla kolokvium obhájit a ne to s gustem napsat do zápisu, který bude číst kde kdo. (Mimochodem od včerejška píše zápisy Alenka [Krutová], poněvadž proti mým jsou v poslední době námitky. Soudruzi nejsou rádi, když je tam někdy cituji.) Samozřejmě jsem argumentovala, že na obhajobu kolokvia nejsem odborně fundovaná a že tento úkol přísluší jemu, který tam má sedět. Kuloárově se však dozvídám, že to posloužilo k oteplení našich vztahů…
> Jinak všechno trčí: statut, publikační činnost, autorské honoráře už na příští rok, ale já to honím a urguji až je doženu k řešení. Život jde totiž dál a my nemůžeme zahynout na něčí neschopnost. […] Ujišťuji tě, Rudy, že bojuji, i když mě to unavuje, protože bojuji s lidskou omezeností, ale budoucnost vidím černě a tak se mi zdá, že to oba složíme, než zničíme sami sebe a zprofanujeme festival. Každopádně se zásadními rozhodnutími počkám na tebe![426]

> Vedócí zahájil pasivní resistenci, nechodí na schůze předsednictva, je to pod jeho úroveň, když schůze řídím já. – Jinak napětí stále trvá, kompetenční spory také (PKO – NVmB – JKNV) a tak se mi zdá, že hrajeme hru na nervy, kdo to nejdéle vydrží…[427]

426 Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 21. 12. 1973, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

427 Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 23. 1. 1974, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Jaroslava Zapletalová odhaluje ve svých dopisech Pečmanovi také organizační problémy při sestavování programu ročníku 1974 a při přípravě jeho programového katalogu:

> Program festivalu už se zase pozměnil. Je tam navíc Smetanova Libuše (dobré, co?) [428] a místo Výmaru – (akvizice S. T.) Arménský komorní orchestr ve státní dohodě. Nastuduje starou českou hudbu a interpretačně prý je výborný.[429] I jinak nám to pomůže. Lýsek se tam trapně nahečmal a už s ním nikdo nehne.[430] KNV prosazuje Mou vlast.[431] C. [Zdeněk Cupák?] je v defensivě.[432]
>
> Dostali jsme od Tebe příspěvek do publikace,[433] hned se přepsal a šel do překladů – děkujeme a sdělujeme, že jsi druhý. K dnešnímu dni jedině Kyas,[434] z Fukače to nemůžeme vyždímat[435] a Petr [Vít] to odřekl s prohlášením, že mu téma nesedí a nevyhovuje. Chtěla jsem to řešit sama spoluprací s některým pražským muzikologem, který se zabývá 18. století, ale přece jen si na to netroufám a počkám na Tebe. Vidím, že příspěvky mají jakousi odbornou kontinuitu a že by tam to 18. století skutečně chybělo.[436] Jinak se musím pochlubit, že jsem již dala do výroby cizojazyčné prospekty, abychom zvací akci mohli již provést pomocí solidního materiálu, co nevidět dám do tisku 1. část publikace (podepíše-li mi vůbec někdo objednávku).

---

428 Festivalové představení *Libuše* Bedřicha Smetany souborem Státního divadla Brno se konalo 1. 10. 1974.

429 Na festivalu nakonec vystoupil jak Komorní orchestr výmarské Staatskapelle (27. 9. 1974), tak Arménský komorní orchestr (29. 9. 1974).

430 Koncert Brněnského dětského sboru vedeného Františkem Lýskem, který byl rovněž členem festivalového výboru, se konal 3. 9. 1974.

431 Smetanova *Má vlast* na festivalu 1974 nakonec nezazněla.

432 Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 3. 1. 1974, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

433 Srov. PEČMAN, Rudolf. Světový význam české hudby: (Glosy ke staronovému problému). In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1974, s. 19–22.

434 Srov. KYAS, Vojtěch. Zrod a rozvoj českého hudebního romantismu. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně*, s. 59–63.

435 Srov. FUKAČ, Jiří. Zdroje dynamiky a stability české hudby a problém skladatelských škol. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně*, s. 85–89.

436 Příspěvek s tematikou 18. století nakonec pro festivalový katalog k ročníku 1974 napsal Jan Trojan. Srov. TROJAN, Jan. *Česká hudební emigrace 18. Století*. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně*, s. 37–41.

> Potíž je s papírem, nemají křídu. Zítra jede Alenka [Krutová] do Prahy pro výtvarný návrh plakátu Svolinského, který půjde také hned do výroby. Snažím se vyškolit Alenku na samostatnou pracovnici a tak ji posílám i do Prahy, ať také něco vyřídí, ne? Já sama nevím kam skočit, mám toho mnoho a navíc se snažím, abych pracovně obstála a s ničím nečekala na Tebe, stejně nebudeš vědět, co prvně vzít do ruky, a 10 let s Tebou nebude řeč, poněvadž si přivezeš práci z Itálie.[437]

Ročník 1974 byl věnován Roku české hudby a nabídl reprezentativní výběr děl nejvýznamnějších českých tvůrců od baroka do současnosti. Vedle obligátně připomínaných jubilantů Smetany, Dvořáka a Janáčka festival věnoval velkou pozornost také 200. výročí narození Václava Jana Tomáška. Výrazným rysem dramaturgie byla konfrontace staré a moderní hudby v rámci jednoho koncertu, např. V. J. Tomášek – Vítězslav Novák, Jaroslav Křička a Josef Berg[438] nebo V. J. Tomášek – Vítězslav Novák a Josef Suk,[439] Jan Dismas Zelenka – Bohuslav Martinů,[440] František Benda – Bedřich Smetana a Leoš Janáček.[441] Dalším cílem festivalu bylo (podobně jako v roce 1970) na provedení děl českých skladatelů angažovat zahraniční umělce.[442] S českou hudbou na tomto ročníku vystoupili mj. dirigenti Charles Mackerras a Jean Meylan, sopranistka Stefania Woytowicz, basista Erich Siebenschuh, houslisté Konstanty Kulka, Shizuka Ishikawa a Kurt Gunter, violoncellistky Angelica May a Viktoria Jagling, klavírista Leonard Hokanson, Komorní orchestr výmarské Staatskapelle a Arménský komorní orchestr.

V roce 1975 měl festival v připomínce 30. výročí konce druhé světové války téma *Hudba pokroku a míru,* což bylo Pečmanovi a jeho spolupracovníkům vnuceno z vyšších míst.[443] Vedle hudby, která „přináší progresivní hodnoty z doby národního osvobozeneckého boje proti fašismu" a vznikla v poválečné době, byly do programu zařazeny také „skladby minulých století, jež rostly z ideje pokrokového humanismu

---

437 Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 23. 1. 1974, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

438 Koncert Richarda Nováka 28. 9. 1974.

439 Koncert Pavla Štěpána 29. 9. 1974.

440 Koncert Pražských madrigalistů 30. 9. 1974.

441 Koncert mladých umělců 6. 10. 1974.

442 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky na festival: souborné vydání*, s. 10.

443 Tamtéž, s. 11.

a směřovaly k vnitřnímu osvobození člověka“.[444] Přes zásahy z vnějšku si dramaturgie ročníku zachovala dosavadní koncepčnost a originalitu. K nejodvážnějším počinům patřil večer Velkého divadla ve Varšavě s balety soudobých polských autorů Krzysztofa Pendereckého, Kazimierze Serockého, Tadeusze Bairda a Augustyna Blocha.

1976: Vynucený odchod Rudolfa Pečmana a Jaroslavy Zapletalové z vedení festivalu

Politický nátlak na festival se vystupňoval při přípravách ročníku 1976, jehož tématem byla *Vokální hudba národů*. Přes nepříznivé okolnosti si festival opět zachoval svou jedinečnou úroveň. Mimořádnou událostí byla dvě operní představení v podání Moskevského komorního hudebního divadla – *Nos* Dmitrije Šostakoviče a *Lakomec* Vasilije Paškeviče. Jiné plánované produkce se potýkaly s nepřízní nadřízených autorit. Tehdy bylo z iniciativy Lubomíra Koželuhy, inspektora odboru kultury Národního výboru města Brna, znemožněno uvést na festivalu Stravinského operu-oratorium *Oedipus rex* kvůli skutečnosti, že je dílo na latinský text. S obtížemi bylo tehdy uhájeno provedení Verdiho *Requiem*:

> Postupně se situace neobyčejně přiostřovala. V kolokviu byla spatřována ideologická diverze, neboť na něm svobodně diskutovali hudební odborníci z takzvaného východního bloku a kapitalistické ciziny. Náš bezprostřední nadřízený, inspektor Lubomír Koželuha, z vlastní vůle odvolal provedení *Krále Oidipa* od Igora Stravinského (1976), jen proto, že proklínaná latina, která nám již tolikrát byla vytýkána v titulech jednotlivých festivalových ročníků, vzbuzuje prý „náboženské představy“. Tehdy se nám podařilo zachránit provedení Verdiho *Rekviem* jen proto, že jsme uvedli na plakátech: Dílo vzniklo k poctě italského revolucionáře Alessandra Manzoniho. Byla to pravda – a my jsme ovšem věděli, že humanista Manzoni je největším italským básníkem a spisovatelem minulého století![445]

444 PEČMAN, Rudolf, ed. *Hudba pokroku a míru: 10. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1975, s. 149.

445 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 41.

Současně se z filozofické fakulty šířil názor, že Pečman jako pouhý odborný asistent není adekvátní osobou, která by měla stát v čele prestižního mezinárodního festivalu. Situace posléze přinutila Rudolfa Pečmana k dobrovolnému odchodu z festivalového výboru k 31. prosinci 1976:

> Na festival i na veřejnost doléhalo, že prý ze strany fakulty se zvedá hlas: Odborný asistent nemůže být v čele důležité mezinárodní akce! Musí z funkce odejít! Předvolal si mě i R. Tálský. Tušil jsem již, co nastane, že totiž bude naléhat, abych se vzdal své funkce. I připravil jsem si raději sám *písemnou výpověď*, a než se R. Tálský zmohl ke slovu, předložil jsem mu ji.[446]

S Pečmanem odešla také Jaroslava Zapletalová, která na okolnosti ukončení spolupráce s festivalem později vzpomínala:

> Ideologický mlýn naší normalizace byl však neúprosný. Museli jsme z festivalu s Rudolfem Pečmanem odejít, neboť nám bylo tvrdě vytýkáno, že vedeme festival do nekalých vod. Odešli jsme z našeho festivalu, který jsme probojovali deset (a s přípravným ročníkem vlastně jedenáct) let. Obětovali jsme festivalu všechen svůj volný čas a všechny své schopnosti.[447]

Vedení festivalu převzal po Pečmanovi předseda muzikologické komise festivalu Jiří Vysloužil, který byl jmenován ovšem do obnovené funkce předsedy festivalového výboru. Do Pečmanovy funkce tajemníka (nyní bez přívlastku generální) byl ustaven hudební skladatel Arnošt Parsch. Nástupkyní Jaroslavy Zapletalové na pozici vedoucí organizační komise se stala její dosavadní spolupracovnice Alena Krutová.

Rudolf Pečman po svém odchodu z funkce tajemníka již nemohl na přípravě festivalu spolupracovat. V druhé polovině 70. let pouze příležitostně přispíval jednou z úvodních studií do festivalových katalogů,[448] které do roku 1979 zachovávaly formát

---

446 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 23. Srov. s. 320 v této publikaci.

447 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy), s. 41.

448 PEČMAN, Rudolf. Beethovenův odkaz dnešku: Prosperovská meditace k 150. výročí úmrtí skladatele. In: VÍT, Petr, KRUTOVÁ, Alena, eds. *Hudba – umění – revoluce: 12. mezinárodní hudební festival v Brně: 30. září – 9. října 1977*. Brno: Blok, 1977, s. 29–32; PEČMAN, Rudolf. Kolébka nástrojové hudby. In: VRAŠTILOVÁ, Tamara, ed. *Instrumentální hudba: 14. mezinárodní hudební festival v Brně: Brno, 28. září – 7. října 1979*. Brno: Blok, 1979, s. 22–25.

vytvořený Pečmanem. Po roce 1977 Pečman zůstal alespoň členem předsednictva hudebněvědného kolokvia a významně se podílel na jeho organizaci. Rovněž byl nadále editorem kolokviálních sborníků. Symbolicky se Rudolf Pečman ke spolupráci s Mezinárodním hudebním festivalem vrátil po politických změnách v roce 1990, kdy byl program festivalu stejně jako jeho první ročník v roce 1966 zaměřen na odkaz Bohuslava Martinů. Tehdy Pečman přispěl do festivalového katalogu rekapitulačním článkem *Brněnská cesta k Bohuslavu Martinů*.[449]

Platformou společného úsilí Rudolfa Pečmana a Jaroslavy Zapletalové o brněnský koncertní život byl po odchodu z vedení Mezinárodního hudebního festivalu Brno po další dvě desetiletí téměř výhradně Kruh přátel hudby.

Rudolf Pečman a Jaroslava Zapletalová nemohli nepřízní politického ovzduší pokračovat po roce 1976 v dalším rozvíjení svého jedinečného projektu monotematického Mezinárodního hudebního festivalu Brno. Přesto se jim povedlo festival etablovat jako jednu z významných akcí světové hudební scény, a přispět tak k povznesení Brna mezi významné evropské kulturní metropole. Je otázkou, zda bylo jejich snažení dostatečně doceněno. Překvapivě jim např. nebyla udělena Cena města Brna.

Pečman vzpomínal na své působení na Mezinárodním hudebním festivalu Brno s láskou:

> Úsměv se rozestře po tváři, kdykoli si vzpomenu na *pionýrská první léta* brněnského mezinárodního festivalu, jenž dnes přijal jméno Moravský podzim. Morálně jsme vítězili nad temnotou doby. „Utrpením ke hvězdám" stalo se i naším heslem.[450]

---

449 PEČMAN, Rudolf. Brněnská cesta k Bohuslavu Martinů. In: BALÁČOVÁ, Jana, ed. *25. Mezinárodní hudební festival Brno: Bohuslav Martinů: 3. bienále soudobé hudby: 27. září – 7. října 1990: Programový katalog.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1990, [nestránkováno]. Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 23–25.

450 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, s. 23. Srov. s. 320 v této publikaci.

VLASTIMIL TICHÝ

Brněnské hudební festivaly v Pečmanových reflexích

Na následujících stranách uveřejňujeme dosud nepublikovaný vzpomínkový text Rudolfa Pečmana o jeho působení na Mezinárodním hudebním festivalu Brno, jehož byl po boku Jaroslavy Zapletalové hlavním tvůrcem a hybatelem.

Tyto rozsáhlé Pečmanovy vzpomínky vznikly nedlouho před Pečmanovou smrtí v roce 2008[451] na objednávku tehdejšího pracovníka agentury ARS/Koncert Tomáše Kučery, který text hodlal zařadit do sborníku o festivalu Moravský podzim. K vydání knihy nakonec nedošlo. Pečman touto statí završil dlouhou řadu svých textů reflektujících brněnský festivalový provoz.

V roce 1965, tedy krátce před vznikem Mezinárodního hudebního festivalu Brno, redigoval Pečman publikaci k 10. výročí jeho předchůdce, Brněnského hudebního máje.[452] Pečman doplnil stručný bilanční text z pera zakladatele festivalu a předsedy jeho výboru Zbyňka Mrkose přehledy hudebních děl a interpretů prezentovaných na deseti festivalových ročnících. Historii samotného Mezinárodního hudebního festivalu Brno Pečman poprvé uceleně reflektoval v roce 1974 v brožuře *Mezinárodní hudební festival v Brně ve světle svých ohlasů (1966–1973).* Analýza mediálních reakcí na festival provedená Pečmanem v této publikaci se stala v zestručněné podobě základem studie

451 Text byl odeslán zadavateli 3. 12. 2008, tedy necelé dva týdny před Pečmanovou smrtí.

452 PEČMAN, Rudolf, ed. *10 let Brněnských hudebních májů: 1955–1965*. Brno: Park kultury a oddechu, 1965.

Deset let mezinárodního hudebního festivalu v Brně, již Pečman napsal do festivalového katalogu z roku 1975.[453]

K tématu Mezinárodního hudebního festivalu se po svém vynuceném odchodu z festivalového výboru Pečman vrátil až v 90. letech. Nejprve ve stati *Brněnská cesta k Bohuslavu Martinů*, jež vznikla pro katalog Mezinárodního hudebního festivalu v roce 1990,[454] znovu stručně shrnul okolnosti prvního martinůovského ročníku z roku 1966 i hlavní východiska festivalu. Dalšímu mimořádnému okamžiku v dějinách festivalu – československé premiéře *Symfonie Turangalîla* Oliviera Messiaena za osobní účasti autora – věnoval Pečman v roce 2008 samostatnou studii v časopise *Opus musicum*.[455] V témže časopise Pečman předtím v roce 2002 publikoval obecněji orientovanou studii *Hudební festival jako společenský a umělecký fenomén: (Historie a současnost slavností hudby)*,[456] která vychází z jeho příspěvku z ostravské konference Janáčkiana v roce 2000.[457] V ní terminologicky vyložil pojem (hudební) festival, shrnul historické počátky pořádání hudebních festivalů v Evropě a v českých zemích a především vysvětlil svou koncepci monotematického hudebního festivalu.

Uceleně Pečman historii Mezinárodního hudebního festivalu Brno nově popsal v roce 1999 ve *Vzpomínkách na festival*, které vyšly na pokračování v devíti číslech *Listů Moravského podzimu*.[458] Text se zčásti překrývá s výše zmíněnými Pečmanovými studiemi o dějinách festivalu ze 70. let, dodává ovšem řadu osobních vzpomínek

---

453 PEČMAN, Rudolf. Deset let mezinárodního hudebního festivalu v Brně. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Hudba pokroku a míru = Musica, pax, progressus: 10. Mezinárodní hudební festival v Brně: Brno, 26. září – 5. října 1975*. Brno: Blok, 1975, s. 117–122.

454 PEČMAN, Rudolf. Brněnská cesta k Bohuslavu Martinů. In: BALÁČOVÁ, Jana, ed. *25. Mezinárodní hudební festival Brno: Bohuslav Martinů: 3. bienále soudobé hudby: 27. září – 7. října 1990: Programový katalog.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1990, [nestránkováno]. Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 23–25.

455 PEČMAN, Rudolf. Píseň lásky, hymnus na radost – Olivier Messiaen v Brně: K 100. výročí narození Oliviera Messiaena. *Opus musicum*, 2008, roč. 40, č. 3, s. 8–10. ISSN 0862-8505.

456 PEČMAN, Rudolf. Hudební festival jako společenský a umělecký fenomén: (Historie a současnost slavností hudby). *Opus musicum*, 2002, roč. 34, č. 1, s. 34. ISSN 0862-8505.

457 PEČMAN, Rudolf. Hudební festival jako společenský a umělecký fenomén: (Historie a současnost slavností hudby). In: *Hudební festival jako fenomén hudební kultury 20. století: Sborník z 24. ročníku muzikologické konference Janáčkiana: (Ostrava 14. a 15. června 2000).* Ostrava: Ostravská univerzita, 2002, s. 6–12. ISBN 80-7042-215-7.

458 Souborně viz: PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky na festival: souborné vydání.* Brno: Mezinárodní hudební festival Moravský podzim, 1999.

a otevřeně píše o politických souvislostech a nátlaku, který byl na pořadatele festivalu vyvíjen z vyšších míst.

Mezinárodnímu hudebnímu festivalu věnuje Pečman pozornost ve svých memoárech *Z hlubin paměti*, vydaných roku 2007. V samostatné kapitole nazvané *Náš festival*[459] Pečman, jak je u něj obvyklé, přebírá pasáže ze svých předchozích textů o festivalu. Text je ovšem nově uspořádán. Oproti *Vzpomínkám na festival* je řazen důsledně chronologicky a popis politického pozadí festivalového dění je dále rozpracován. Kapitole o festivalu předchází stručné shrnutí brněnského festivalového dění před vznikem Mezinárodního hudebního festivalu.[460] Pečman ve svých vzpomínkách popisuje také muzikologické akce, přednášky a konference přidružené k těmto festivalům.[461]

Předkládaná stať *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně* z roku 2008 je vrcholem Pečmanovy publikační činnosti na toto téma. Shrnuje celou problematiku od předválečných festivalů přes Brněnský hudební máj až k samotnému Mezinárodnímu hudebnímu festivalu Brno, jeho koncepci a vlastnímu podílu na pořádání, čemuž je věnována klíčová pozornost. Základem jsou opět jeho předchozí texty o festivalu, události jsou ovšem často dány do nových souvislostí a Pečman přidává řadu nových informací a podrobností. Proto považujeme za velmi cenné zprostředkovat tuto stať veřejnosti.

Dodejme, že historii brněnského festivalového i koncertního dění z pozice přímého účastníka reflektovala několika texty také Pečmanova spolupracovnice Jaroslava Zapletalová.[462]

---

459 PEČMAN, Rudolf. Náš festival. In: PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: vzpomínky muzikologa: započato 23. července 2006*. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2007, s. 197–212. ISBN 978-80-210-4232-2.

460 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: vzpomínky muzikologa: započato 23. července 2006*, s. 196.

461 Tamtéž, s. 113–115.

462 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Tradice zavazuje: zamyšlení nad Festivalem Bohuslava Martinů 1966 a cyklem koncertů k poctě skladatele v sezóně 1979/80. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Almanach Společnosti Bohuslava Martinů 1979*. Praha – Brno: Česká hudební společnost, 1979, s. 125–129.
ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Vzpomínky na koncertní Brno. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Morava v české hudbě: Hudebněvědná konference: Brno 28.–29. listopadu 1984.* Brno: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1985, s. 122–128.
ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Ohlédnutí za některými koncerty v době protektorátního temna. In: ŠTĚDROŇ, Miloš, FRIMLOVÁ, Lea, GEIST, Zdeněk, eds. *Besední dům: Architektura, společnost, kultura*. Brno: Státní filharmonie Brno, 1995, s. 153–157. ISBN 80-7028-071-9.
ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy). In: *Hudební festival jako fenomén hudební kultury* ▹

Stať Rudolfa Pečmana se dochovala ve dvou exemplářích – korigované fotokopii strojopisu z Pečmanovy pozůstalosti[463] a fotokopii korigovaného strojopisu, jenž byl zaslán objednateli Tomáši Kučerovi.[464] Každá verze zachycuje jiný stav autorových korektur. Verze zaslaná Kučerovi je v procesu korektur pokročilejší a považujeme ji za definitivní.

V textu Rudolfa Pečmana opravujeme překlepy a drobné jazykové nesrovnalosti. Upouštíme od užití kurzívy u vlastních jmen, názvů institucí, letopočtů, dat a dalších číselných údajů a ponecháváme ji pouze u termínů, názvů děl a publikací a především u slov a sousloví, která chtěl Pečman významově zdůraznit. Bibliografické citace důsledně přenášíme do poznámek pod čarou, doplňujeme v nich neúplné údaje a jejich psaní sjednocujeme podle normy použité v celé publikaci. Tyto bibliografické citace převzaté z Pečmanova originálu označujeme glosou [Pozn. RP]. Do poznámek pod čarou doplňujeme rovněž bibliografické citace publikací Pečmanem pouze zmíněných. Na několika místech jsme považovali za nutné doplnit Pečmanův text vysvětlujícími či korigujícími poznámkami pod čarou.

20. století: Sborník z 24. ročníku muzikologické konference Janáčkiana: (Ostrava 14. a 15. června 2000). Ostrava: Ostravská univerzita, 2002, s. 36–41. ISBN 80-7042-215-7.

463 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně,* 2008, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

464 PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně,* 2008, archiv Tomáše Kučery.

RUDOLF PEČMAN

Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně

„*Quod fuit durum pati, meninisse dulce est,*" říkávali staří. Uvědomuji si toto římské přísloví, když se hroužím do vzpomínek na prehistorii a ranou historii Mezinárodního hudebního festivalu brněnského. „Co bylo kruté snášet, je při vzpomínce milé." Festival byl založen roku 1966, ale záhy nastala temná léta předznamenaná vstupem vojsk Varšavské smlouvy na naše území v srpnu 1968. Následovalo údobí tzv. normalizace, čas nenávistného zájmu Státní bezpečnosti o vše, co se dělo na „kulturní frontě". Sebemenší úkrok od oficiální (nebo „oficiózní"?) linie kulturněpolitické byl považován za ideologickou diverzi. Náš festival rostl a rozvíjel se v době zla. Jako rudý šátek před očima rozzuřeného býka musel tedy působit na všechny „slídiče" například fakt, že roku 1970 přijel na festival prezident Salcburských her (Salzburger Festspiele) Josef Kaut, aby nám slavnostně předal *stříbrnou medaili slavností Salzburger Festspiele za kulturní spolupráci mezi národy.* Tato medaile vyjadřovala, že jsme byli odměněni proto, že jsme usilovali o účinnou spolupráci – řečeno „socialistickou" terminologií – mezi „prohnilou" kulturou kapitalistického západu a kulturou světlých zítřků, tj. kulturou východního sovětského bloku. To bylo „nebezpečné" počínání. Když jsem pak byl několikráte vyslýchán ve smutně proslulé budově na tehdejší Leninově třídě, tedy v kanceláři Státní bezpečnosti (byl mi mj. vytýkán „nekalý" styk se Západem), zjistil jsem v rozhovoru s vyslýchajícím, že náš festival byl takříkajíc pod lupou Státní bezpečnosti již od roku 1967 – tedy za tzv. dubčekovské éry, kdy jsme uspořádali festival *Musica antiqua*.

Člověk má směřovat od temnot ke světlu. Vyznávali to například romantikové, ba již Beethoven razil heslo: „*Per aspera ad astra!*" – tedy „Utrpením ke hvězdám". Bylo by

smutné, kdybychom hned na počátku utonuli v zavrženíhodné temnotě. Vzpomínám, že i v dávných *protektorátních letech* vzniká v Praze (1940) festival Český hudební máj. „Zdar českému hudebnímu máji!" provolávají jeho organizátoři. Krátce po založení Protektorátu Čechy a Morava (Protektorat Böhmen und Mähren), jenž úchvatem vznikl po neblahém patnáctém březnu 1939, jsme se oprávněně domnívali, že ještě přece jen lze prokázat *sílu české myšlenky, neopakovatelnost českého umění, zvláště pak hudby*, i když vše kolem je obklopeno hnědým nacistickým násilím. K Českému hudebnímu máji vychází pozoruhodná publikace redigovaná Václavem Mikotou: *Hudba a národ*.[465] Jen samotnou četbou tohoto sborníku lze s údivem zjistit, že český duch se vzepjal přímo obdivuhodně *proti jakémukoliv duchovnímu násilí*. Takový podobný festivalový sborník již nikdy nevyšel. Iniciátorem Českého hudebního máje byl Václav Talich. V českých kulturních kruzích měl jeho festivalový počin nevídaný ohlas. Hned příštího roku jsme se zaměřili k Antonínu Dvořákovi, neboť jsme si připomněli sté výročí jeho narození. Dvořákovská iniciativa vyvolala i nevšední *publicistickou aktivitu*. Zdeněk Nejedlý, který již emigroval do Sovětského svazu, i představitelé Komunistické strany Československa se domnívali, že máme na protest k okupační německé moci *utlumit jakoukoliv kulturní činnost*. Mlčení mělo být protestem proti násilí. Avšak Václav Talich a celá kulturní střída českých vlastenců (zaživa pohřbená za ostnatými dráty českého pseudostátu) cítila vše jinak než *Nejedlý a consortes*. Je třeba neustále prokazovat, že jsme nezahynuli, je nutno si stále uvědomovat, že naše kultura a věda dala světu vynikající představitele, že tedy neplatí nacistická myšlenka: Vše se odvíjelo jen a jen pod zářným vlivem kultury německé. Že se ovšem situace radikálně změnila po nástupu zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, který vystřídal v říjnu 1941 „málo tvrdého" Konstantina svobodného pána von Neuratha. Situaci hezky popisuje paní Jaroslava Zapletalová, koncertní ředitelka a pozdější spolutvůrkyně brněnského koncertního dění. Napsala *Vzpomínky na koncertní Brno*, které v rozšířeném znění publikovala ve sborníku, který jsem redigoval: *Morava v české hudbě*.[466] Paní Zapletalová (rozená Olšanská), jež se do organizačního hudebního provozu zapojila již roku 1940, píše:

---

465 MIKOTA, Václav, ed. *Hudba a národ*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 1940. [Pozn. RP]

466 ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Vzpomínky na koncertní Brno. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Morava v české hudbě: Hudebněvědná konference: Brno 28.–29. listopadu 1984.* Brno: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1985, s. 122–128. [Pozn. RP]

> Okupace 15. března 1939 vyvolala ideovou krizi našeho hudebního života. Po vzniku protektorátu vyrůstalo české hudební dění z možnosti tzv. kulturní autonomie; rozvíjelo se zprvu do neobyčejné šíře i hloubky, vždyť hudba byla vlastně jedinou platformou, kde bylo možno uplatnit národní myšlenku a hovořit v jinotajích. S příchodem zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v říjnu 1941 zesílila de facto postupná germanizace – a hudba i koncertní život byly opět útočištěm těch, kdo neztráceli naději v lepší budoucnost. 7. srpna 1944 pak prakticky umlklo kulturní dění, neboť říšskoněmecký ministr propagandy dr. Josef Goebbels vydal zákaz pořádat kulturní akce. Všechny síly byly „totálně nasazeny" a měly pomoci válečné výrobě, která se beztak již hroutila. Věřili jsme v porážku nacismu – a v květnu 1945 jsme uvítali svobodu.

Nastala opět doba *nových vznětů a tužeb*. Zavilá klika obvinila po válce Václava Talicha neprávem ze spolupráce s nacismem. Zapomněla, že Talich například podnětně zasáhl (1940) do rozvoje našeho festivalového dění. I Pražské jaro vyrostlo vlastně (1946) z jeho duchovního podnětu. My v Brně jsme navazovali mj. na domácí, zdejší festivalovou tradici. Již k *sedmdesátinám Leoše Janáčka* tu vzniká (1924) festival z jeho komorní tvorby, který iniciuje Vladimír Helfert. Po letech napíše monumentální první díl své janáčkovské monografie *Leoš Janáček. V poutech tradice* (Oldřich Pazdírek v Brně ji vydá roku 1939).[467] Helfert připomene 1938 desetiletí od okamžiku *Janáčkovy smrti*. Nemůže dokončit svůj velkolepý plán základního spisu o Janáčkovi, neboť je již dne 14. 11. 1939 zatčen gestapem, vláčen nacistickými vězeními a koncentračními tábory. Umírá, aniž mu plně zasvitlo „smetanovské slunce". Ke konci války je vězněn v terezínské „cele smrti". Květen 1945 uvítá ještě s nadějným úsměvem, ale 18. 5. 1945 umírá v pražské nemocnici Na Bulovce na skvrnitý tyf. Jeho dědictví se ujímají jeho žáci, zejména Karel Vetterl, Jan Racek, Bohumír Štědroň a Theodora Straková. Na pozadí vzpomínek na profesora Helferta vzniká v roce 1948 janáčkovský festival spojený s velkolepými iniciativami tehdejšího Hudebněhistorického oddělení Zemského moravského muzea, jež připraví mj. pozoruhodnou výstavu o Janáčkově životě a díle. Do organizace festivalových a muzejních akcí se plně zapojí tehdejší docent Jan Racek, jenž byl již za protektorátu hybnou silou brněnského Festivalu barokní hudby (1942).

467 HELFERT, Vladimír. *Leoš Janáček: Obraz životního a uměleckého boje*. Díl 1., V poutech tradice. Brno: O. Pazdírek, 1939.

Přišel jsem do Brna roku 1950 z Frýdku-Místku (narodil jsem se ve Starém Městě u Frýdku), abych tu studoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity hudební vědu (zejména u profesora Jana Racka a Bohumíra Štědroně) a estetiku (zejména u profesora Mirko Nováka a docenta Olega Suse). Vstupoval jsem do prostředí naplněného *dynamickou aktivitou*, neboť již od 1952 jsem se plně zapojil do náročných úkolů hudebního kritika denních listů (vydržel jsem v této činnosti do roku 1996: odmítl jsem však „bulvární" orientaci deníkové kritiky, která byla požadována striktně zejména po roku 1989, a tak jsem se zcela vzdal deníkářské hudební kritiky).

Již od vstupu do Brna jsem intenzivně sledoval zdejší hudební (koncertní, operní i baletní) život, ba začal jsem se zajímat i o *organizaci hudebního dění*. Můj vzácný učitel, profesor Jan Racek, měl dokonce jisté obavy o mou muzikologickou budoucnost, takže se ke mně leckdy obracel s vyčítavým připomenutím: „Rudínku, musíte si rozmyslet, čím vlastně jste. Jste-li kritik, publicista a manažer, nebo vědec." Pan profesor sám zapomínal, že i on se převydatně zabýval hudební kritikou a publicistikou…

Já jsem však od počátku (od svých takzvaných muzikologických let *„učebních a vandrovních*", abych tu užil goethovského označení) chtěl *spojovat* svou *muzikologickou činnost* s praktickou prací v oboru kritiky, ba i *organizace*. Tíhl jsem prostě k onomu *propojení* rozmanitých aktivit, nehledě k tomu, že jsem měl na paměti i svou *houslistickou* činnost, kterou jsem dal do služeb (mj. jako člen Brněnského vysokoškolského komorního souboru, který vznikl na našem brněnském muzikologickém pracovišti na filozofické fakultě) staré i novodobé hudby, například tvorby Bohuslava Martinů. V 50. letech spojil Brněnský vysokoškolský komorní soubor své síly s iniciativním Zdeňkem Zouharem, který na půdě tehdejší Univerzitní knihovny podnětně inicioval *koncertní akce* věnované tvorbě ponižovaného a zatracovaného Bohuslava Martinů. V souboru hráli vedle mne (jako sekundisty): primárius Jan Stanovský, budoucí koncertní mistr Státní filharmonie (dnes se jmenuje Filharmonie), precizní violista s komorními a sólistickými ambicemi Josef Přibáň a dnes již žel zemřelá pianistka Hedvika Stonavská, pozdější profesorka klavírní hry na brněnské konzervatoři. Vzpomínky na krásná léta *bojů o Martinů* vnořují se stále intenzivněji do hlubin paměti, stejně jako činnost fakultního našeho souboru Musica nova, který vznikl později, aby se věnoval výhradně *soudobé hudbě*. Já jsem byl také členem, ale odložil jsem smyčec, abych se plně věnoval *organizační* stránce činnosti souboru, abych pravidelně vystupoval na jeho koncertech jako *řečník*, neboť jsem mj. uváděl slovem každičké vystoupení ansámblu.

Ta doba – v níž jsem ještě věřil, že budu moci účinně propojovat svou praktickou hudebnickou činnost a hudebněvědnou práci – je také údobím, kdy jsem se prakticky zapojoval do brněnského *festivalového dění*. Krátce po mém absolutoriu hudební vědy a estetiky (leden 1955) byl v našem městě založen Brněnský hudební máj. Stal jsem se členem jeho pracovního výboru, jehož předsedou byl Zbyněk Mrkos, členy pak mj. i kolega Vladimír Telec, varhanice Alena Veselá nebo paní Zapletalová, k níž se váže tato letmá vzpomínka. Jednou přišla pozdě do schůze výboru Brněnského hudebního máje. Vzrušeně se omlouvala. Opožděně přistála s dvojplošníkem na tuřanském letišti. Vzala s sebou i syna Jiřího, aby společně s letadla rozhazovali letáky na jakousi hudební akci. Ta neobyčejná *iniciativnost*, ono naprosté *oddání* práci pro hudbu a její organizaci, byla význakem paní Zapletalové, která věru poprávu byla zvolena jako *organizační vedoucí Brněnského hudebního máje*.

Není třeba dovozovat, že název nově vzniklého festivalu byl odvozen od „protektorátního" talichovského festivalu. Cílem nového festivalu bylo, aby se i do Brna dostávaly *vrcholné umělecké osobnosti*, které předtím účinkovaly na Pražském jaru. Brněnský hudební máj byl termínově úzce svázán s Pražským jarem, konal se v Brně po jeho doznění. Přední zahraniční, ale i domácí výkonní umělci mohli pohodlně přijet do druhého největšího města naší republiky. Těch zahraničních hvězd bylo požehnaně. Když *Brněnský hudební máj* slavil deset let působení, sestavil jsem bibliografický spisek *10 let Brněnských hudebních májů*, který vydal tehdejší Park kultury a oddechu v Brně roku 1965.[468] Do Parku kultury a oddechu bylo od roku 1959 soustředěno veškeré organizační úsilí spojené s přípravou zejména komorních koncertů, ale i pořadů literárně-hudebních a tzv. výchovných koncertů (Jaroslava Zapletalová, která již předtím *založila Kruh přátel hudby* a Hudební mládež [obojí 1958], byla vedoucí Koncertního oddělení Parku kultury a oddechu; účinně jsem s ní spolupracoval).

V těch letech jsem nabyl další význačné zkušenosti. Vedle Brněnského hudebního máje konaly se v Brně i další festivaly, spojené například s připomínkou velkých kulturních výročí. Roku 1956 to byl Festival Wolfganga Amadea Mozarta, roku 1957 Festival Ludwiga van Beethovena a roku 1958 Festival Leoše Janáčka. Byl jsem ve všech přípravných výborech těchto festivalů,[469] tak jako paní Zapletalová, která v organizační přípravě

468 PEČMAN, Rudolf, ed. *10 let Brněnských hudebních májů: 1955–1965*. Brno: Park kultury a oddechu, 1965.

469 V seznamu členů pracovního výboru Oslav W. A. Mozarta v roce 1956 nejsou Rudolf Pečman ani Jaroslava Zapletalová uvedeni. ŠEFL, Vladimír, ed. *Oslavy W. A. Mozarta v Československu*, s. 5. Více na s. 266.

těchto festivalů úzce spolupracovala s Antonínem Kolářem, bývalým tajemníkem Filharmonického sboru Beseda brněnská a ředitelem Symfonického orchestru Kraje brněnského; u jeho dirigentského pultu se mj. vystřídal i Václav Neumann, pozdější šéfdirigent České filharmonie. Antonín Kolář představoval nevšední iniciativní společnost. Málokdo ví, že je například zakladatelem a iniciátorem časopisu *KAM*, jenž od roku 1957 vychází doposud (pozval mě, abych napsal vstupní řádky vůbec k prvnímu číslu tohoto časopisu). Řediteli Kolářovi jsme říkávali „otec Kolář". Byl milý, ale nevýslovně přísný a přesný ve vykonávání administrativních povinností spojených s hudebním Brnem. Dvojice Kolář–Zapletalová, jež se spojila například k organizaci citovaného janáčkovského festivalu, byla zárukou naprosté *preciznosti* ve všem, co bylo spojeno s přípravou té nebo oné festivalové akce.

I *fakultní hudební věda* se začala úže zapojovat. Z iniciativy mozartovského festivalu rodila se i orientace předních fakultních muzikologů. Tak 1956 začal se zabývat Bohumír Štědroň hlouběji *Mozartem a jeho působením v Brně*, kde jako jedenáctiletý (1767) účinkoval v Taverně (dnes Reduta) spolu se svou sestrou Nannerl za doprovodu zdejších *zemských trubačů* (popsal jsem vše zevrubně ve studii *Mozart a Morava. První doteky génia s našimi zeměmi*).[470] Jan Racek v téže době píše svou stať o *Mozartovi a jeho vztahu k české hudbě 18. století*, kterou publikuje česky i německy. Jak Štědroň, tak Racek se pak zúčastňují mezinárodního mozartovského kongresu ve Vídni, aby tu prezentovali své mozartovské studie. Hle, brněnský festival „W. A. Mozart" inspiroval zdejší přední hudební vědce k soustředění na mozartovskou tematiku. Na rok to bylo jiné. Festival „L. v. Beethoven" probíhal v přípravném stadiu. Pan profesor Racek vydal knihu *Beethoven. Růst bojovníka*, jež vyšla roku 1955 ve Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění v Praze.[471] Rok poté došlo k jejímu opravenému a doplněnému druhému vydání. Jan Racek byl Beethovenův obdivovatel, inspiroval mě k sepsání diplomní práce *Slovanské prvky v díle Ludvíka van Beethovena* (1954 uznána a obhájena; 1966 přijata jako práce disertační PhDr.). Často jsme s panem profesorem Rackem rozmlouvali o Beethovenovi. On sám se k němu několikrát vracel. Již jako úplný začátečník napsal monografie o tomto skladateli,[472] nyní – ve věku vrcholného rozpuku

470 PEČMAN, Rudolf. Mozart a Morava: První doteky génia s našimi zeměmi. *Časopis Matice moravské*, 2006, roč. 125, č. 1, s. 77–93. [Pozn. RP]

471 RACEK, Jan. *Beethoven: Růst hrdiny bojovníka*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, 1955.

472 Srov. RACEK, Jan. *Ludvík van Beethoven: Skizza k 100 letému jubileu jeho úmrtí*. Bučovice: Jan Racek, 1926; RACEK, Jan. *Ludvík van Beethoven: studie o životě a díle*. 2., rozšířené vyd. Praha: Odeon, 1929. Malá edice Odeon, sv. 16.

muzikologické práce – vytvoří populární biograficky zaměřenou monografii a vrátí se k Beethovenovi mj. v knize *Beethoven a české země*,[473] jež vyšla také v rozšířeném německém znění.[474] Když nastal Beethovenův jubilejní rok, přijal pan profesor můj návrh, aby v rámci brněnského beethovenovského festivalu uskutečnil se roku 1957 cyklus čtyř muzikologických přednášek o Beethovenovi, jejichž pořadatelem by byla filozofická fakulta, respektive Seminář hudební vědy při Katedře dějin umění, jejímž byl pan profesor vedoucím. Asi tehdy se patrně zrodila myšlenka o *propojení festivalových akcí s hudební vědou*. Mám po ruce přesné programy jednotlivých beethovenovských muzikologických akcí:

— Čtvrtek 7. března 1957: *Beethoven – jeho lidský a tvůrčí typ*.
Univ. prof. PhDr. Jan Racek.
— Pátek 8. března 1957: *Beethoven, mannheimská škola a Jiří Benda*.
Prom. hist. Rudolf Pečman, univerzitní asistent.
— Čtvrtek 21. března 1957: *Filozofické zážitky mladého Beethovena.*
PhDr. Oleg Sus, odborný asistent MU.
— Středa 27. března 1957: *Beethovenova poslední komorní díla.*
Prom. hist. František Hrabal, asistent JAMU.
— Na večerech spoluúčinkovali: Jan Stanovský – housle, Vlastimil a Věra Lejskovi, Heda Stonavská a Milan Valter – klavír, Brněnský vysokoškolský komorní soubor (Jan Stanovský, Rudolf Pečman, Josef Přibáň a Heda Stonavská).
Zájem o tyto akce byl značný.
— Všechny přednášky se konaly v aule Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

---

473 RACEK, Jan. *Beethoven a české země*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964. Opera Universitatis Purkynianae Brunensis. Facultas philosophica = Spisy University J. E. Purkyně v Brně. Filosofická fakulta, 91. [Pozn. RP]

474 Některé jednotlivé kapitoly Rackovy monografie *Beethoven a české země* byly v německé verzi vydány jako samostatné studie:
RACEK, Jan. Beethoven und Goethe in Bad Teplitz 1812. *Studien zur Musikwissenschaft,* 1962, roč. 25, s. 406–416. Beihefte der Denkmäler der Tonkunst in Österreich.
RACEK, Jan. Wann und wo entstand Beethovens Brief an die sogenannte „Unsterbliche Geliebte"?: Zum Problem: Beethoven in den böhmischen Ländern. *Anzeiger der phil.-hist. Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften*, 1971, roč. 108, So. 8, s. 207–213. Mitteilungen der Kommission für Musikforschung.
RACEK, Jan. Beethoven auf Schloss Grätz (Hradec) bei Troppau in den Jahren 1806 und 1811: Ein Beitrag zur Frage Beethoven und die böhmischen Länder In: *Beethoven–Symposion Wien 1970*. Wien – Köln – Graz: Böhlau, 1971, s. 215–235.

Jak vidíme, můžeme nyní hovořit již spolu s Leošem Janáčkem a s textem libreta k jeho opeře *Osud*: „Libreta švih navázán." Ano, byl navázán úzký kontakt Semináře hudební vědy Filozofické fakulty MU s festivalovým brněnským děním.

Rok po beethovenovském festivalu prožíval Leoš Janáček posmrtně svou *hvězdnou hodinu*. Roku 1958 připomněli jsme si třicátého výročí úmrtí Leoše Janáčka. Brno bylo dějištěm, jak již naznačeno, velkého Janáčkova festivalu. V jeho rámci se konal mezinárodní hudebněvědný kongres *Leoš Janáček a soudobá hudba*. Organizačně i odborně a ideově se zapojili do přípravných akcí mj. brněnští členové přípravného výboru kongresu (byly v něm zastoupeny také osobnosti z Prahy, ze Slovenska apod.): Jan Racek, Karel Vetterl, Zdeněk Blažek, Josef Burjanek, Gracian Černušák, Ludvík Kundera, Zbyněk Mrkos, Rudolf Pečman, Theodora Straková, Bohumír Štědroň a Jiří Vysloužil. Předsedou konference byl profesor Racek, místopředsedou doktor Vetterl. V době, kdy Janáčkovo dílo zdaleka nebylo probojováno a kdy muselo čelit výtkám „formalismu" a „západnictví", přihlásilo se Brno k L. Janáčkovi manifestačně. Do města přijeli profilovaní muzikologové, kritikové a umělci z celého světa (70 zahraničních účastníků kongresu a dalších asi 150 hostů), aby se vyznávali ze svého obdivu k Janáčkovi. Hovořil například Walter Felsenstein o své inscenaci *Příhod lišky Bystroušky*, diskutovali a přednášeli K. H. Wörner, Zeno Vancea, Walter Serauky, Leo Spies, Paul Mies, H. Chr. Wolff, Hans Hollander, Marius Flothuis, Jacques Feschotte a řada dalších zahraničních znalců. Po letech vyšel v Pantonu obsáhlý sborník z tohoto kongresu.[475] Výsledky kongresu podstatně ovlivnily janáčkovské bádání v celém světě. O festivalu zazněl reprezentativní výběr z Janáčkova díla, uskutečněna byla i světová jevištní premiéra opery *Osud* (25. října).

Opět uvidíme, jak pronikavě se v Brně uplatnil model *vzájemného propojení uměleckých a muzikologických aktivit*.

Již před lety stalo se Brno městem hudebních festivalů. Brněnský hudební máj byl platformou pro jedenáct let uměleckého působení. Dvořákův festival (1954), jenž byl vlastně zahajovací akcí tehdy vzniknuvší organizace Rok české hudby, byl v Brně spojen také s univerzitou, neboť profesor Racek byl předsedou jeho výboru a slavnostně zahájil jeho tvůrčí interpretační okamžiky přednáškou v aule filozofické fakulty *o významu Antonína Dvořáka pro českou a světovou hudbu*. V Brně se zrodil (1956–1958) Celostátní festival sborového zpěvu, do jehož organizace se plně zapojila Jaroslava Zapletalová.

---

475 VYSLOUŽIL, Jiří, ed. *Leoš Janáček a soudobá hudba: Mezinárodní hudebně vědecký kongres: Brno 1958*. Praha: Panton, 1963. Knižnice Hudebních rozhledů. [Pozn. RP]

Já jsem v přípravném sborovém festivalovém výboru nespolupůsobil, ale jeho předsedou byl Zbyněk Mrkos, iniciativně ve výboru spolupracoval Vladimír Telec, jenž po studiu hudební vědy absolvoval v oboru sbormistrovském také Janáčkovu akademii múzických umění. Sborový festival však zahynul na úbytě. Předmětem kritického zájmu byl nyní i festival Brněnský hudební máj, neboť se nám zdálo, že je tedy vlastně jen jakýmsi *„odvarem" Pražského jara*.

Předseda Brněnského hudebního máje Zbyněk Mrkos napsal do mé již citované bibliografie Brněnských hudebních májů vstupní úvahu *Vznik a význam Brněnských hudebních májů*.[476] Vyznívá (s. 3) poněkud pesimisticky:

> V tomto orgánu [tj. ve výboru Brněnského hudebního máje, pozn. RP] se zrodila myšlenka vybudovat v Brně tradici hudebních festivalů, Brněnských hudebních májů. Umělecké instituce, jednotlivci, pořadatelská zařízení a nadšení pracovníci z řad odborníků se spojili, aby vytvořili za podpory MěstNV [Městského národního výboru, pozn. RP] hudební festival, který začíná vždy svátkem osvobození a končí začátkem června. […] Hlavním účelem Brněnských hudebních májů bylo uplatnit naše umělce a naši tvorbu, zvláště současnou. […] Bylo nám leckdy vytýkáno, že Brněnské hudební máje nemají svou vlastní tvářnost, svou osobitou náplň. Je třeba však v této souvislosti říci, že problematika hudebních festivalů v Brně je značně složitá. Není například doposud možné vybudovat v našem městě festivaly soudobé hudby, protože tato idea naráží na značné potíže rázu ekonomického, které souvisejí kupř. s návštěvností koncertů. Nelze také, zdá se, specifikovat naše festivaly na tvorbu jednoho nebo několika málo autorů, neboť bychom tím nevyšli vstříc rozmanitým zájmům našeho publika.

Zbyněk Mrkos tedy mj. připouští, že Brněnský hudební máj je v krizi. I my jsme to s paní Zapletalovou tak cítili. Mnoho jsme o festivalu přemýšleli. V našich myslích narůstala *idea nového festivalu*.

Roku 1965 jsme společně zasedli za stůl a začali jsme písemně koncipovat podklady pro nový typ našich hudebních slavností.

Uvědomovali jsme si, že festival musí být *pravou slavností*, a odporovali jsme tendenci doby, která „festivalem" nazývala třebas kdejaký podnik, který neměl se slavností

476 MRKOS, Zbyněk. Vznik a význam Brněnských hudebních májů. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *10 let Brněnských hudebních májů: 1955–1965*, s. 3–4.

a s uměním nic společného (viz např. festival piva apod.). Máme-li uspět v rozkošatělé konkurenci mezinárodních festivalů, musíme vymyslet něco mimořádného, neobvyklého, ve světě dosud „nezaběhaného". Vždyť například hudební festival má jen tehdy smysl, bude-li sestaven z pořadatelských činů, které budou směřovat *k hudebním akcím mimořádné kvality*. Festival musí vybočovat z každodenní přízemnosti a šedi. Věděli jsme, že se budeme potýkat s dlouholetou evropskou tradicí. První moderní festivaly jsou spojeny s Anglií (od r. 1724). Dolnorýnské festivaly se konají od r. 1817, pak následují shromáždění Všeobecného německého hudebního spolku (od 1859), v Nizozemí se rodí po 1834 festival Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst. Kolem poloviny 19. století přibude řada festivalů konaných ve Spojených státech severoamerických (nejstarší z nich vzniká od r. 1858 ve Worchestru, Mass.). Mnohé ze zahraničních festivalů jsou věnovány jedné velké skladatelské osobnosti, například J. S. Bachovi, G. F. Händelovi, L. v. Beethovenovi, W. A. Mozartovi, Jeanu Sibeliovi, ze starších autorů kupř. Schützovi-Sagittariovi apod. Od 1923 rodí se festivaly pro novou hudbu, jež se často konají i v malých městech nebo obcích. I naše česká tradice je bohatá, uvážíme-li, že například v Praze, ale i v Brně a jinde byly pořádány rozmanité *slavnosti zpěvu sborového* již od dob národního českého obrození.

První brněnský festival vznikl z přetlaku. Jaroslava Zapletalová rozpracovala *organizační* stránku věci, já jsem se věnoval tzv. problému *hudební dramaturgie* i propojení *hudebněvědného kolokvia*, které by mělo vzniknout a mělo by být organickou součástí nového festivalu, neboť s ním mělo námětově souviset. J. Zapletalovou napadlo, že by do festivalu mohly být včleněny i jiné akce, jako například hudební soutěže. Vytvoříme *pandán k Brněnským veletrhům*. Vždyť máme nový operní dům (Janáčkova opera byla právě otevřena r. 1965), máme Besední dům, máme Stadion, budeme konat zájezdy na moravské zámky, kam umístíme festivalové koncerty, podnítíme zájem našich podniků, obchodních domů, prodejen apod., které nám pomohou s *výzdobou výkladů* (uspořádáme *soutěž o nejlepší „festivalový" výklad*) atd. atd. A co kdybychom vymysleli nějakou speciální *vlajku festivalu*? Každý festival má i svůj znak. I Pražské jaro jej má, je to znak ve formě otvorů „*f*" na horní desce smyčcových nástrojů.

„Znám výborného mladého výtvarníka Jiřího Hadlače, kterého bychom mohli požádat, aby nám navrhl znak festivalu," povídá paní Zapletalová.

Nad společným dílem jsme se s paní Zapletalovou sešli několikrát. Vše jsme dali pečlivě dohromady, zformulovali jsme své myšlenky písemně, na psacím stroji pak

vznikla konečná verze našeho návrhu, kterou jsme odevzdali na Odbor kultury Národního výboru města Brna. Tehdy byl vedoucím odboru Mgr. Stanislav Tomášek, jehož jsme dobře znali jako ryze kulturního člověka, který je zanícen pro kulturní hodnoty. Nejblíže mu je hudba, protože sám je jako houslista a hudební pedagog absolventem Janáčkovy akademie múzických umění – a předtím působil v brněnské opeře, mj. i jako tajemník opery. U S. Tomáška jsme nalezli plné pochopení. Náš návrh přijal, Odbor kultury jej schválil, schválila jej i Rada Národního výboru města Brna a my dva jsme byli pověřeni, abychom zkušebně, na dva roky, soustředili k festivalu svou pozornost. Festival byl přičleněn k tehdejšímu Parku kultury a oddechu, v jehož strukturách pracovalo koncertní oddělení. V jeho čele stála J. Zapletalová. Když vše prošlo kladně Radou NVmB, pověřil S. Tomášek inspektorku kultury Boženu Skácelovou, manželku básníka Jana Skácela (která nás opustila r. 2008 ve věku 94 let), aby s novým festivalem spolupracovala, aby se stala záštitou ve vztahu k městským orgánům. Nadcházející spolupráce se S. Tomáškem a s paní Skácelovou byla perfektní. Víme z historie, že v polovině 60. let minulého věku dochází v Brně ke *specifikaci festivalů*. Dosáhli jsme toho, že nový festival *bude přísně tematický*, což znamená, že v každém ročníku se bude měnit jeho náplň, ale zároveň přitom budeme dbát o *naprostou programovou vyváženost* každého ročníku. Festival by měl mít *mezinárodní charakter* nejen pro účast zahraničních souborů a sólistů, ale také zahraničních odborníků z řad kritiků a odborné muzikologické veřejnosti. Navíc by se měl festival stát neopakovatelný také tím, že zahrne nejen hudební (resp. operní aj.) akce, ale také nedílnou složku muzikologickou ve formě každoročně se opakujícího mezinárodního kolokvia souvisejícího s festivalem.

Předsedou festivalového výboru se stal skladatel Theodor Schaefer, profesor JAMU, generálním tajemníkem má maličkost, předsedkyní organizačně-propagační komise a vedoucí sekretariátu Jaroslava Zapletalová, předsedou finanční komise František Hanzlík, vedoucí finančního odboru Městského národního výboru; předsedou umělecké komise Zdeněk Cupák. Já jsem předsedal kolokviu (1966, 1967), pak byla převedena tato funkce na Jiřího Vysloužila (1968, já jsem zastával místopředsednické místo). Když pak onemocněl profesor Schaefer, byl předsedou výboru Jan Racek (1967–1970). Po jeho odchodu z funkce byl řadu let předsedou festivalového výboru primátor města Brna.[477] Pracovali jsme na Staré radnici v místnostech bývalé šatlavy. Brzy se obecně

477 Pečman zde uvádí nepřesné informace: brněnský primátor (do roku 1969 předseda Městského národního výboru) zastával funkci čestného předsedy festivalového výboru. Více na s. 275.

vžil pro tento zcela ojedinělý festivalový sekretariát název „kobka". V ní jsme úřadovali řadu let, přijímali jsme zahraniční umělce, a nikoli ledajaké (například Christophera Hogwooda z Anglie, který vstoupil v rozkošném tvrďáčku, jejž nosí londýnští úředníci. Nabídl nám provedení děl českých autorů a r. 1967 nám v Brně opravdu zahrál sólový part *Bendova cembalového koncertu g moll*…).

Ale prozatím jsme stále takříkajíc v „nultém" festivalovém ročníku, neboť jeho první ročník se dosud nezrodil. Tematika zahajovacího ročníku (1966) byla více než přitažlivá a aktuální, neboť byla věnována *dílu Bohuslava Martinů*. Navštívila jej paní Charlotte Martinů, skladatelova manželka. Kolokvium jsme zaměřili *k jevištní tvorbě B. Martinů*. Ohlas festivalu byl pozoruhodný. Dne 5. 10. 1966 konstatovala *Rovnost*, že festival při vší tematické soustředěnosti působí jako rozmanitá, esteticky silně diferencovaná záležitost.[478] Byla oceňována tematická polyvalence festivalu, síla hudby B. Martinů, odvaha organizátorů festivalu a celková vysoká jeho interpretační úroveň.

> Stalo se to, co málokdo očekával: koncerty nového festivalu v Brně byly dobře navštíveny a některé prostě přeplněny, lístky na Juliettu nebyly k dostání už dávno před premiérou. Na festival přijelo asi 43 hostí ze zahraničí. Konala se tu i interpretační soutěž mladých [o nejlepší provedení děl L. Janáčka a B. Martinů, pozn. RP] a hudebněvědecké kolokvium k dílu B. Martinů, a celé město v tyto dny tak trochu žilo i prvním ročníkem svého festivalu, jehož tematické zaměření bude každý rok jiné. Je tedy možné říci, že se Brnu v době dnešní koncertní krize podařil husarský kousek. […] Kromě Stravinského v New Yorku žádný z „klasiků" moderní hudby se v poslední době takového festivalu ze svých skladeb nedočkal.[479]

Ohlas festivalu 1966 (celkem 96 českých referátů) i všestranná odborná i ideová podpora všech veřejných orgánů podnítily výbor, komise i sekretariát k nové práci, a to na festivalu *Musica antiqua* (1967). Konal se opět na podzim, a to s pořadem staré hudby, čímž byla uvedena v život devíza o životaschopnosti tzv. kulturního dědictví, jak se tehdy říkalo. Zatímco na první festival jsme pozvali pouze jeden zahraniční orchestr (Katovickou filharmonii), mohli jsme nyní uvítat již 9 souborů a řadu sólistů z domova i ze zahraničí. Z festivalových výkonů zaujala tehdy kritiku inscenace Myslivečkovy opery

478 FUKAČ, Jiří. Festival ve znamení rozmanitosti. *Rovnost*, 5. 10. 1966, roč. 81, č. 239, s. 3.

479 VOLEK, Jaroslav. Týden B. Martinů. *Kulturní tvorba*, 1966, roč. 4, č. 42, s. 14. [Pozn. RP]

Il gran' Tamerlano, provedení Carissimiho oratoria *Jephte* a Michnova *Rekviem*. Za velký přínos dlužno označit vystoupení anglického souboru The Deller Consort aj. K festivalu se připojila nově založená soutěž o nejlepší magnetofonovou nahrávku Prix musical de Radio Brno, kterou organizoval Československý rozhlas. – Kritika o festivalu tehdy napsala:

> Mezinárodní hudební festival Brno […] je unikátním zjevem ve světě hudebních festivalů. Tato jedinečnost je výsadou i velkou devízou, která může přinést – a vlastně už přináší – městu Brnu nejen vědomí vlastní kulturní síly a pocitu společenské jistoty, ale i dobrou světovou známost jména. Je to skutečnost, kterou třeba posilovat a jí věřit.[480]

Též zahraniční hosté si odnášejí výrazné dojmy a akcentují společenský význam festivalu, jeho vysokou hudební úroveň a přátelské ovzduší Brna.

> My všichni jsme v těchto dnech pociťovali, že hudba sama není všechno. Kromě ní máme hluboké zážitky z toho, s jakým porozuměním jsme se setkali u svých kolegů z dalekých krajů. […] Poznali jsme Brno, krásné město s historickými i novými budovami. Za to, že jsme byli u vás tak spokojeni, přijměte srdečný dík.

Tato slova zapsal Nico Dekker z Amsterodamu do *pamětní knihy festivalu*. Velmi vysoko ocenila Eva Herrmannová nové uvedení Myslivečkovy opery.[481] K jejím kladným slovům se připojila vesměs i zahraniční kritika, která vyslovuje festivalu pochvalu, že promyšleně demonstruje vzájemnou souvislost české a evropské hudby. Průběh kolokvia *o interpretaci staré hudby* (se silnou mezinárodní účastí), jemuž jsem předsedal, je hodnocen hlavně jako velký a užitečný dialog empirie a vědy, který přinesl domácí muzikologii značné poučení (Vilém Pospíšil v *Hudebních rozhledech*).[482]

O 2. festivalovém ročníku referovalo celkem 131 časopisů. To již byl rozhodný úspěch, takže krátce po festivalu 1967 bylo rozhodnuto pořádat festival další pod titulem *Leoš Janáček et Musica Europaea*. Roku 1968 však festival ohrozila násilná okupace „spřátelenými" vojsky v srpnu t. r. Počítalo se s vystoupením Drážďanské filharmonie, vídeňského

---

480 –vtc- [TELEC, Vladimír]. Festivalové glosy. *Práce*, 13. 10. 1967, roč. 23, č. 268, s. 7. [Pozn. RP]

481 HERRMANNOVÁ, Eva. Brno objevuje Myslivečka. *Divadelní noviny*, 1967, roč. 11, s. 13. [Pozn. RP]

482 FUKAČ, Jiří. Kolokvium o interpretaci. *Hudební rozhledy*, 1967, roč. 20, č. 20, s. 627. Pečman mylně připisuje autorství Vilému Pospíšilovi.

souboru Die Reihe, švýcarského tria z Luzernu ad. Páteří měla být představení operního souboru Státního divadla. Vlivem politické situace bylo nutno *redukovat* pořad, jenž byl pak omezen na vystoupení domácích interpretů. Janáčkovo jméno jsme konfrontovali s jednotlivými díly Stravinského, Debussyho, Bartóka, Honeggera a Martinů. Sešla se pozoruhodná řada kolokvijních referátů, takže mohl být vydán sborník (za mé redakce).[483]

Hbitá paní Zapletalová zorganizovala před festivalem *tiskovou konferenci ve Vídni*. Zúčastnila se jí spolu s profesorem Rackem, tehdejším prezidentem festivalu, a se mnou. Dne 23. 9. byl velmi horký podzimní den, nasedli jsme v Brně do „vídeňského" autobusu, abychom se záhy objevili na Schillerově náměstí ve Vídni (nové autobusové nádraží ještě nebylo postaveno). Konferenci organizovalo *naše velvyslanectví*. Zúčastnilo se jí na půdě Československého velvyslanectví asi 35 vídeňských a zahraničních žurnalistů. Všichni tři jsme přednášeli německy; pan profesor Racek nejprve vyzvedl tradici janáčkovských aktivit v Brně, nastínil genezi našeho festivalu, jehož 3. ročník je nyní věnován Janáčkovi a jeho vztahu k evropské hudbě. „Janáčka můžeme označit jako předbojovníka nových směrů a ukazatele nových kompozičních principů, a to především v oblasti hudebního dramatu," řekl – a předal mi pak slovo, neboť jsem se po něm pokusil (rovněž německy) nastínit *programovou náplň* janáčkovského festivalu, ozřejmit návaznost kolokvia aj. festivalových akcí na tematiku festivalu apod. Paní Zapletalová pak promluvila o organizačním zajištění festivalu. – Diskuse k našim vystoupením byla čilá. Vedl ji kulturní atašé Pazúr. Dotazy jen pršely. Žurnalisté se tázali, proč účast odvolali zahraniční účastníci z řad výkonných umělců. Obdivovali, že jsme byli schopni vytvořit *náhradní festivalový program* během *jednoho měsíce* těsně před pořádáním festivalu atd. atd. Tisková konference skončila přibližně ve 12.30 hodin. Měla dobrý ohlas. Ve vídeňských denících vyšly ihned články o našem festivalu. Po celé Vídni byly vylepeny plakáty s charakteristickou Janáčkovou hlavou (kresbu vytvořil profesor ak. mal. Eduard Milén). Janáčkův portrét byl kombinován se zlatým klíčem, emblémem brněnských festivalů. Ak. mal. Jiří Hadlač v té době ještě s důvěrou vzhlížel k dění v našem městě, ale záhy si zoufal a spáchal sebevraždu.[484]

Přes zcela obtížnou kulturní a politickou situaci se podařilo udržet kontakty s kritiky z Polska, Rumunska a Jugoslávie a upevnit svou pozici a pověst. Počet 173 referátů

483 PEČMAN, Rudolf, ed. *Colloquium Leoš Janáček et musica Europaea: Brno 1968*. Brno: International Musical Festival, 1970.

484 Jiří Hadlač dobrovolně ukončil svůj život 15. 8. 1991. HOUFOVÁ, Sylva. *Jiří Hadlač – grafická a knižní tvorba* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 16.

z 11 států byl vysoký. Západoněmecké a rakouské listy psaly o našich akcích hlavně z politického hlediska. Státní bezpečnost začala ihned podchycovat každičký novinový článek o našem festivalu. Kritiky domácích posuzovatelů byly přijímány i „bdělými" orgány Bezpečnosti zcela kladně. „Brno je ve specializaci příkladné," píše *Moravský večerník* 1. 10. 1968. „I souhra vědců, hudebníků a divadelníků se […] jeví jako velmi dobrá. Třetím kladem je srdečné prostředí. Každý host má pocit, že jej tu nejen vítají, ale že jej považují za nutnou součást úspěchu festivalu." [485]

Poučeni úspěchem roku 1968 přistoupili pořadatelé k určení dalšího tématu. Došlo na profil oblasti *Musica vocalis* a na kolokvium *Hudba a slovo*.

Opět jsme vyjeli (Jan Racek, Jaroslava Zapletalová a moje maličkost) do Vídně, abychom uskutečnili *druhou tiskovou konferenci* (5. 9. 1969) o brněnských festivalových aktivitách. Pan profesor Racek byl ubytován v penzionu Glanzing, paní Zapletalová a já jsme zakotvili v útulném bytě Zdenky Podhajské, Mühlgasse 30.[486] Naše trojice totiž přiharcovala již den předtím navečer. Tiskovou konferenci opět organizovalo československé velvyslanectví. Byla početněji navštívena než ona loňská. Zájem o ni projevil rakouský rozhlas, který natočil *rozhovor s prof. Rackem a se mnou*. Konferenci řídil kulturní atašé Pazúr a jeho zástupce profesor Zdeněk Hejzlar. Jan Racek zahájil konferenci projevem *o vztazích české hudební tvorby k zahraniční skladatelské produkci pro lidské hlasy*. O konkrétní umělecké náplni festivalu *Musica vocalis* jsem hovořil já. A když pak dozněl referát paní Zapletalové o organizačním zajištění festivalu, rozpředla se diskuse. Žurnalisty zajímalo, jak je propojena brněnská univerzita s festivalem. I kuloárově se pak o festivalu hodně hovořilo. Paní Podhajská přivedla na konferenci slavného pěvce Pavla Ludikara (1882–1970),[487] který se živě zajímal o naše festivalové dění.

---

485 (rp) [= PEČMAN, Rudolf]. Mikrorozhovor: Janáčkovci a ti druzí. *Moravský měsíčník*, 4. října 1968, roč. 1, č. 1, s. 3. Pečman uvádí v textu chybné datum.

486 Zdenka Podhajská (1901–1991), tanečnice a propagátorka moderní české hudby, osobní přítelkyně Leoše Janáčka, Bohuslava Martinů a jeho choti Charlotte, se vystěhovala z Československa do Vídně v roce 1964. MENŠÍKOVÁ, Miroslava, KALENDOVSKÁ, Jiřina. Zdenka Podhajská. In: *Internetová encyklopedie města Brna* [online]. Brno, 16. října 2020 [cit. 2. 11. 2021]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=10023

487 Basista Pavel Ludikar žil trvale ve Vídni od roku 1949. PETŘÍKOVÁ, Lucie. Ludikar, Pavel. In: Český *hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 14. ledna 2010 [cit. 2. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5169

Vokální hudba poskytovala možnost bohatého programového propracování. Soustředili jsme se na hudbu starší a soudobou. Ocenili jsme provedení Pendereckého *Pašijí podle Lukáše* (Krakovská filharmonie, sbor a sólisté), inscenaci *Očekávání (Erwartung)* od Arnolda Schönberga nebo vystoupení mladé černošské pěvkyně Jessye Norman(ové), pozdější wagnerovské hvězdy a strhující tlumočnice francouzských a německých písní. Průlom do bachovské interpretace (kompletní *Motetty*) představovaly Gächinger Kantorei a Bach-Collegium (dir. Helmuth Rilling). Náš festival se stával modelem. Někteří jej srovnávají se Salzburgem nebo s Luzernem, ale zdůrazňují, že v Brně jde především o hudbu, nikoli o pouhé vystoupení interpretačních hvězd.

Záhy jsme obrátili pozornost k české hudbě. Pod názvem *Musica bohemica et europaea* proběhl festival a uskutečnilo se i kolokvium. Zároveň využila čs. pracovní skupina organizace International Folk Music Council festivalové půdy k uskutečnění symposia *Dějiny lidové hudby do 1500*.

Zkušenosti z předchozích ročníků nás vedly 1971 k festivalu *Musica cameralis*. Komorní hudba byla pojata jako důležitý společenský fenomén. Za největší přínos festivalu považovali hudební referenti provedení komorních oper brněnského skladatele Josefa Berga: *Johannes, doktor Faust*; *Eufridés před branami Tymén*; *Evropská turistika*. *Tvorba* zdůraznila (13. 10. 1971), že „onen týden bylo […] v Brně skutečně slyšet to, co běžně za komorní hudbu považujeme, to znamená hudbu pro menší soubory a interpretovanou na mistrovské úrovni."[488] Kolokvium se opět obíralo *vztahem slova a hudby*.

Sedmý ročník festivalu (1972) *Musicae metamorphoses saec. XX* napověděl, že půjde o složitý vývojový proces soudobé hudby našeho věku. Zváni byli Dmitrij Šostakovič, Witold Lutosławski a Olivier Messiaen, který pozvání přijal a byl přítomen čs. premiéře své symfonie *Turangalîla* (22. 9. 1972, Státní filharmonie Brno, dir. Daniel Sternefeld, Belgie, sólistka Yvonne Loriod, Messiaenova manželka – klavír; u Martenotových vln zasedla její sestra Jeanne.).[489] S plným zájmem jsme vyslechli ve foyeru Janáčkova divadla *Messiaenovu přednášku o jeho tvorbě*. Byla to hvězdná hodina festivalu, na němž mj. zazněla Bergova *Lulu* nebo Brittenovo *Válečné rekviem*. Zahraničním návštěvníkům se zdá situace v Brně „přímo neuvěřitelně vyspělá".[490]

---

488 -e-. Musica cameralis v Brně. *Tvorba*, 13. 10. 1971, roč. [3], č. 41, s. 2. [Pozn. RP]

489 Srov. PEČMAN, Rudolf. Píseň lásky, hymnus na radost – Olivier Messiaen v Brně: K 100. výročí narození Oliviera Messiaena. *Opus musicum*, 2008, roč. 40, č. 3, s. 8–10. ISSN 0862-8505. [Pozn. RP]

490 SCHUBERT, Manfred. Očima berlínského kritika. *Rovnost*, 26. 9. 1972, roč. 87, č. 227, s. 5.

Kolokvium se začalo poněkud odchylovat od generálních témat festivalů. Tak 1970 proběhlo kolokvijní téma *Člověk dneška vnímá hudbu*. Chairman Jiří Vysloužil tehdy[491] řekl v rozhovoru (*Rovnost* 21. 9.):

> Brno je jediným kulturním centrem v socialistických zemích, kde se konají každoroční kolokvia z našeho oboru od roku 1966. Při svém nedávném pobytu mezi vědci NDR jsem zaslechl lichotivou poznámku, že Brno se stává pro muzikologii tím, čím je pro soudobou hudbu třeba Varšava. Každoroční početná účast muzikologů socialistických zemí i pokrokových levicových vědců ze Západu tomu nasvědčuje. […] Jsem přesvědčen, že hudebněvědecké obory nezůstanou na kolokviu pozadu ve společenské angažovanosti, čímž přispějí k aktuálnímu vyznění kolokvia.[492]

Následující festival byl věnován *hudbě Slovanů*. Před předcházejícím Rokem české hudby měla být zdůrazněna přínosnost tvorby slovanských národů, v nichž má právě česká a slovenská hudba podstatný význam. Zvýšení návštěvnosti signalizovalo vzrůstající zájem o festival mezi širokými vrstvami. Nejpřiléhavěji hodnotil koncepci festivalu i kolokvia Eugen Suchoň:

> Právě v letošním ročníku vidím splnění svých představ. Výborně do festivalu zapadlo kolokvium Idea národnosti ve vývoji evropské hudby, které přes časovou tíseň přineslo pozoruhodné podněty a informovalo naše i zahraniční hosty o mnohých aspektech, které dosud určitě nebyly známé. […] Pokud jsem stačil sledovat, organizace byla vynikající.[493]

Festival nabýval na mezinárodním věhlasu, neboť 1973 jsme byli požádáni Čs. komisí pro spolupráci s UNESCO, *aby se v rámci brněnského „slovanského" festivalu* uskutečnil i mezinárodní kongres *Hudba slovanských národů a její vliv na evropskou hudební kulturu*. Kongres se uskutečnil,[494] po letech vyšel i sborník shromažďující

491 Citovaný rozhovor s Jiřím Vysloužilem ve skutečnosti pochází až z roku 1972.

492 (jf) [= FUKAČ, Jiří]. Věda, která nejen konstatuje. *Rovnost*, 21. 9. 1972, roč. 87, č. 223, s. 5.

493 ČECH, Vladimír. Co soudíte o festivalu? *Brněnský večerník*, 10. 10. 1973, roč. 6, č. 201, s. 1–2. [Pozn. RP]

494 Kongres se konal 9.–13. 10. 1978 v Brně.

texty příspěvků na něm pronesených. Redigoval jsem jej (předsedou kongresu byl Jiří Vysloužil) pro vydání péčí České hudební společnosti, Brno 1981.[495]

Festival 1974 *Česká hudba* dramaturgicky navazoval na aktuální požadavky Roku české hudby. Dosáhli jsme optimální návštěvnosti, jež se v průměru pohybovala kolem 90 %. Plně se uplatnila myšlenka ušlechtilé propagace české hudby, vzdali jí hold přední světoví muzikologové, kteří hodnotili mimořádnou hudebnost českého lidu, jež byla v průběhu věků podněcovatelkou výrazné kompoziční tvorby českých skladatelů. V celostátním měřítku tu šlo o jednu z nejvýraznějších akcí k Roku české hudby. Naše hudba se projevila v nejlepším světle.

Desátý festivalový ročník proběhl pod titulem *Musica, pax, progressus*. V kontrapunktu k soudobým dílům cílícím k progresivním hodnotovým aspektům a k vnitřnímu osvobození člověka doplňovalo kolokvium celou koncepci jednáním *o ideové a společenské podstatě hudebního díla a o jeho estetické hodnotě*. Hudební rozhlasová soutěž proběhla pod souhrnným titulem *Hudba – posel míru*.

Na festivalu jsme museli být stále ve střehu. Bylo nám vytýkáno, že nesouzníme s kulturněpolitickou orientací našeho státu. Trnem v oku byly latinské nápisy jednotlivých ročníků, neboť se všeobecně tvrdilo, že latina je především jazykem katolické církve a že *eo ipso* „vzbuzuje náboženské představy". Platilo, že boj proti náboženství je úkolem číslo jedna naší kulturní politiky. Kosým pohledem se na nás dívali představitelé vládnoucích struktur Komunistické strany Československa. Měli nás za „*elitáře*" a mnohdy za nebezpečné *ideologické diverzanty*. Proto to několikeré *vyslýchání* na býv. Leninově třídě v místnostech Státní bezpečnosti. Zpochybňována byla moje práce na festivalu, neboť prý *jako nestraník nemohu zastávat funkci, jež má vedoucí charakter*. Oponuji: Byl jsem sice vznosně označován jako „generální tajemník festivalu", ale nikdy jsem netrpěl velikášstvím a nikdy jsem neuplatňoval jakékoli vůdcovské tendence. Byl jsem vždy pokorným dělníkem na líše hudby.

Pohromu způsobilo, když bylo vydáno nesmyslné vyjádření ve formě jakési vyhlídky, že *pořadatel akce odpovídá za reakce publika*. Stejně tak prý odpovídá za to, *jak se v zahraničí píše o našich akcích*, a zda zahraniční články o našich kulturních podnicích nejsou koncipovány se *skrytým ostnem proti socialismu a komunismu*.

---

495 PEČMAN, Rudolf, ed. *Hudba slovanských národů a její vliv na evropskou hudební kulturu = Music of the Slavonic nations and its influence upon European musical culture: Hudebněvědné sympozium, Brno, 9.–13. 10. 1978.* Brno: Česká hudební společnost, 1981.

Festival 1976 jsme spolu s Jaroslavou Zapletalovou a se všemi oddanými pracovníky výboru připravovali se stejným zápalem jako ony předchozí festivalové ročníky. Měli jsme zájem, aby festivalové akce byly dobře navštěvované, organizovali jsme tedy tzv. *patronáty*.

Velmi jsme uvítali, když r. 1976[496] přihlásila se Česká mírová rada z Prahy a objednala si do Janáčkova divadla vysoký počet vstupenek na koncert České filharmonie, který řídil Václav Neumann. Těsně před koncertem zazvoní v sekretariátu telefon. Ohlásí se jistý profesor Stejskal (křestní jméno neuvedl) jako předseda výše označené organizace. Prosí, aby před koncertem České filharmonie směl předat květinový dar Mistru Neumannovi a České filharmonii. Samozřejmě jsme nic neměli proti Stejskalovu návrhu. Byli jsme rádi, že festivalový sekretariát nemusí květiny sám zakupovat, neboť byly vždy dosti drahé. Před koncertem se dostaví onen profesor Stejskal. Má květiny, a my již organizujeme sličné dívky, které kytice předají umělcům. Při té příležitosti nás profesor Stejskal požádá, zda by mohl umělce uvítat krátkým proslovem. Proč ne? Profesor Stejskal vystoupil k mikrofonu, který jsme mu připravili. Vytáhl z kapsy podezřele veliký počet papírů. Nejprve sice Filharmonii i dirigenta vzletně uvítal, ale pak začal obšírně vykládat *o funkci umění v socialistické společnosti*. Dostal se k Velké říjnové socialistické revoluci, o které se rozpovídal až příliš široce, a uvedl její politické výsledky do vztahu k umění a ke kultuře. Když dospěl k Marušce Kudeříkové, začalo být obecenstvo poněkud neklidné. Sem tam se ozval kašel, tu a tam i polohlasitý komentář. Vše se stupňovalo. Profesor Stejskal nebral na reakce obecenstva ohled a přednášel stále plamenněji. Ozvalo se šoupání nohou. Hluk sílil. Zaznělo i pískání a „hlas lidu" byl stále pronikavější. Když dosáhl vpravdě již značné intenzity, nezbylo profesoru Stejskalovi než *zahanbeně odejít*, aniž skončil projev.

Do sálu za námi vnikl nový vedoucí odboru kultury MěNV Rostislav Tálský. Měl strachem podlitý zrak, sotva popadal dech. Vzrušeně nám oznámil, že my oba, paní Zapletalová a já, si vše zodpovíme, neboť ručíme za reakci publika. Pak proběhl koncert České filharmonie již bez závad. My však jsme byli tvrdě vyslýcháni na oddělení kultury Krajského výboru KSČ.

Jindy zase obecenstvo protestovalo *proti srpnovým událostem* a obhajovalo svobodu. Při představení *Johanky z Arku* (Honegger) v okamžiku její hrdinské smrti prostě

496 Rudolf Pečman tuto událost mylně datuje do roku 1976, ve skutečnosti k negativně přijatému vystoupení Antonína Stejskala došlo před koncertem 4. 10. 1970. Více na s. 284–285.

povstalo a uctilo tak velkou *bojovnici za svobodu Francie*. Kupodivu: toto gesto obecenstva bylo sice zaznamenáno, ale k žádnému postihu pořadatelů nedošlo.[497]

Naše situace na festivalu se stávala neudržitelná. Stále s námi spolupracovala předobrá a citlivá paní Boženka Skácelová, ale ideovým dohledem nad festivalem byl pověřen inspektor kultury Lubomír Koželuha, absolvent JAMU, hudební skladatel, o němž orgány tvrdily, že jako stranický umělec může nejlépe přispět k dramaturgické nezávadnosti festivalu. Po velkých bojích s Pragokoncertem však vše probíhalo tak, že my jsme domlouvali s výkonnými umělci programy, které budou na festivalu provedeny, a Pragokoncert pouze vystaví žádané oficiální smlouvy. Tak se stalo i v případě České filharmonie, opět s dirigentem Václavem Neumannem. Soubor měl vystoupit ve dvou programech. První měl být věnován veledílu Igora Stravinského: *Oidipus Rex*. Kooperovat měl Pražský pěvecký sbor.[498] Na dalším koncertu mělo zaznít Verdiho *Requiem*. Spoluúčinkovat měli i význační zahraniční sólisté. Smlouvy byly uzavřeny a podepsány. Avšak přece oba tituly vrtaly Lubomíru Koželuhovi hlavou. Proč je *Oidipus Rex* v latině? Je to zřejmě náboženské dílo. A *Rekviem*? To je přece mše za zemřelé, psaná rovněž na latinský text. Latina vzbuzuje nadto vždy náboženské představy. Jsme v Jihomoravském kraji, který má *největší procento religiozity* v naší zemi. Nemůžeme si dovolit prezentovat ideologicky pochybená díla jihomoravskému a potažmo brněnskému publiku. Tak uvažoval „veleduch" Koželuha. Nelenil a bez našeho vědomí jel na Pragokoncert a za našimi zády *zrušil obě podepsané smlouvy*. Podivné: v Praze a v Bratislavě mohl být *Oidipus Rex* i *Rekviem*. V Brně nikoliv.

Ihned jsme zachraňovali situaci byvše krajně rozlíceni na Lubomíra Koželuhu. Napsal jsem velký rozklad, který měl 10 stran, a zaslal jsem jej na KV KSČ. Týkal se Stravinského a jeho Oidipa. Vzal jsem si na pomoc velký konvolut *Marx-Engels o umění*, kde jsou všechny výroky obou filosofů týkající se umění.[499] Marx se ve svých míněních naprosto kladně vyjadřuje o Sofoklovi a jeho *Oidipovi*. Vybral jsem hrst nejvýznamnějších

---

497 Honeggerova *Johanka z Arku* nebyla na festivalu provedena. V Brně zaznělo v průběhu 60. a 70. let toto oratorium opakovaně na abonentních koncertech Státní filharmonie – 13. a 14. 1. 1966 pod taktovkou Jiřího Waldhanse a 29. a 30. 3. 1979 v nastudování Františka Jílka. HÁNA, Joel. *Arthur Honegger: Jeanne d´Arc au bûcher – koncertní a scénické pojetí* [bakalářská diplomová práce]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2017, s. 16. Snad se Pečmanova vzpomínka vztahuje k festivalovému provedení jiného Honeggerova vokálního díla, oratoria *Král David*, 4. 10. 1968 za řízení Jurije Aranoviče.

498 Soubor se tehdy jmenoval Pražský filharmonický sbor.

499 MARX, Karl, ENGELS, Friedrich. *O umění*. Praha: Československý spisovatel, 1949. Kritická knihovna.

výroků z Marxe a dovozoval jsem, že dílo Sofoklovo, které bylo Cocteauovi podkladem k libretu, patří vlastně k nejpronikavějším opusům z oblasti řeckého dramatu. Byla to vlastně malá seminární práce na téma Oidipus–Marx–Stravinskij. Ale neprorazil jsem. Dogmatik K. opatrně prosadil, že jde o Stravinského dílo nepokrokové, které může svou latinou ohrozit vnímatele. *Oidipus Rex* nebyl povolen. I Verdiho jsem zachránil jen stěží. Uvědomil jsem si, že byl revolucionář, stavěl se na stranu krále Emanuela, ale že byl také spřátelen s Alessandrem Manzonim, autorem *Snoubenců*, jenž cítil rovněž revolučně. Verdi mu dokonce své *Rekviem* věnoval. A tak ono brněnské provedení díla jsem vlastně zachránil tím, že na festivalový plakát jsem uvedl, že opus bylo věnováno *italskému revolucionáři Manzonimu*. To cenzuře stačilo. *Rekviem* potěšilo zástupy vnímatelů.

Naše situace byla vpravdě neudržitelná. Na festival i na veřejnost doléhalo, že prý ze strany fakulty se zvedá hlas: Odborný asistent nemůže být v čele důležité mezinárodní akce! Musí z funkce odejít! Předvolal si mě i R. Tálský. Tušil jsem již, co nastane, že totiž bude naléhat, abych se vzdal své funkce. I připravil jsem si raději sám *písemnou výpověď*, a než se R. Tálský zmohl ke slovu, předložil jsem mu ji. Bylo v ní uvedeno, že odcházím k 31. 12. 1976. Paní J. Zapletalová odešla se mnou. Intenzivní, velká epizoda naší vzájemné spolupráce skončila. Nikdy poté jsme do žádného kontextu s orgány festivalu již nevstoupili. Svobodná Evropa si konfliktu všimla a během festivalu 1977 hlásila, že opuštěný a zavržený R. Pečman stále navštěvuje festivalové koncerty, ale nikdo si jej nevšímá. Nebyla to pravda. Spolu s paní Zapletalovou jsme navázali během té desítky let vzácná přátelství s mnohými zahraničními návštěvníky. Ti se na festival vždy vraceli a vyhledávali nás…

„Co bylo kruté snášet, je při vzpomínání milé." Po letech vzpomínám na „svou" festivalovou epochu s láskou. Pracoval jsem na festivalu vedle plného úvazku na filozofické fakultě. Vedle vší té náročné organizační práce jsem mj. redigoval všechny tiskoviny festivalu: programové sborníky, kolokvijní sborníky, odborné texty všeho druhu. Věnoval jsem festivalu více než desítku let. Poznal jsem blíže paní Zapletalovou, která se stala mou životní družkou. Úsměv se rozestře po tváři, kdykoli si vzpomenu na *pionýrská první léta* brněnského mezinárodního festivalu, jenž dnes přijal jméno Moravský podzim.

Morálně jsme vítězili nad temnotou doby. *„Utrpením ke hvězdám"* stalo se i naším heslem.

Kruh přátel hudby v Brně

V roce 1958 byl v Brně založen Kruh přátel hudby (KPH). Jeho cílem bylo přilákat širokou obec posluchačů k hodnotné hudbě a pro tuto hudbu je též vychovávat. Tomu sloužily nejen koncerty, ale také besedy a publikace, případně tematické zájezdy. Tuto ideu formulovala Jaroslava Zapletalová, zakladatelka KPH, následujícími slovy: „Program Kruhu přátel hudby byl jasný: Získávat nové a nové zájemce o dobrou hudbu, bojovat proti hudebnímu braku, organizovat hudebně výchovné besedy, exkurze, zájezdy – pořádat koncerty.“[500]

Činnost KPH zaštítilo Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu. Koncerty se konaly v Besedním domě, s výjimkou let 1989 až 1995, kdy budova prošla rekonstrukcí. V 90. letech došlo k postupné organizační proměně v rámci společenské a ekonomické transformace. Činnost koncertní i ediční byla převedena nejprve pod programové oddělení Kulturního a informačního centra města Brna. V roce 1998 přešel Kruh přátel hudby pod Filharmonii Brno. Téhož roku byl přejmenován na Spolek přátel hudby (SPH).

Ve výboru spolku se za desetiletí vystřídalo velké množství osobností z rozmanitých profesí. Jakýmisi *spiritus agentes* však po většinu jeho trvání byli Rudolf Pečman a Jaroslava Zapletalová.

Pečman spolu se Zapletalovou akce spolku nejen organizovali, ale vytvářeli též jejich dramaturgii, jinými slovy po desetiletí formovali uměleckou podobu koncertů

500 Srov. PEČMAN, Rudolf. Zjasněný horizont v době zaživa pohřbených. In: ŠTĚDROŇ, Miloš, FRIMLOVÁ, Lea, GEIST, Zdeněk, eds. *Besední dům: Architektura, společnost, kultura*, s. 179. ISBN 80-7028-071-9.

a přidružených akcí. Ideu formuloval rovněž Pečman, který poukazoval na tradici evropských hudebních spolků a společenství od Meistersängerů přes italské akademie, literátská bratrstva atd. Cílem těchto společenství bylo pěstovat poezii a hudbu a v uvedených uměních se dále vzdělávat. Největší rozkvět hudebních spolků nastal podle Pečmana v 18. a 19. století, kdy provozování veřejných koncertů sloužilo mimo jiné charitativním účelům. Nabízí se otázka, kdo si v roce 1978, kdy Pečman své ideje publikoval,[501] všiml, že je tu kladen důraz na svobodnou spolkovou činnost. Jak známo, po roce 1948 byly veškeré hudební spolky rozpuštěny (v Brně např. Klub moravských skladatelů) a veškeré aktivity pohltil oficiální svaz skladatelů, v němž to se svobodnou činností bylo značně problematické. Teprve v roce 1981 založil Miloslav Ištvan neoficiální svobodné sdružení Camerata jako opozici vůči oficiálnímu svazu. Ke své spolkové podstatě, která se ovšem rozvíjela od samotných počátků, se KPH formálně přihlásil v roce 1998, a to přejmenováním na Spolek přátel hudby.

Výchova k hudbě

Jak už bylo zmíněno, jedním ze základních cílů KPH byla výchova širšího obecenstva ke vztahu k hodnotné hudbě, podle Pečmana „k nejvyšším hudebním hodnotám".[502] Pečman v duchu svých celoživotních postojů odmítá „bludičku falešné ‚populárnosti'":[503] cílem má být naopak „neustálé tříbení vkusu, […] prohlubování znalostí hudebního vývoje a v neposlední řadě […] upevňování *vědomí souvislostí*".[504] Výchovný charakter pořadů KPH nemá ovšem nic společného s „pedagogizací ducha"[505] – tímto adornovským termínem se Pečman často vymezuje proti smutně proslulé praxi našeho školského systému.

---

501 Srov. PEČMAN, Rudolf. Idea KPH. In: PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *20 let Kruhu přátel hudby v Brně. I: Úvahy a vzpomínky.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1978, s. 9.

502 PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Třetí desítiletí Kruhu přátel hudby v Brně.* Brno: Koncertní oddělení PKO, 1988, s. 6.

503 Tamtéž, s. 5.

504 Tamtéž, s. 6.

505 Tamtéž, s. 5.

Ke kultivaci obecenstva podle Pečmana nestačí pouhé koncerty. Proto coby jakýsi kontrapunkt k nim vznikaly (od roku 1970) odborné publikace, konaly se besedy a KPH též pořádal topograficky orientované zájezdy po stopách skladatelů, ale i literátů a malířů. Termín „kontrapunkt" užívá Pečman v souvislosti s aktivitami KPH vícekrát, můžeme tedy snad hovořit o jakési polyfonii, v níž se jednotlivé položky – koncerty, besedy, publikace, zájezdy – navzájem harmonicky proplétají a doplňují.

Obr. 54: Koncerty Kruhu přátel hudby v Brně se těšily velkému zájmu publika, foto: Vladislav Vaňák, převzato z: PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Třetí desetiletí Kruhu přátel hudby v Brně.* Brno: Koncertní oddělení PKO, 1988, s. 1.

Tematické koncertní cykly

Vývoj koncertní činnosti KPH přešel postupně od koncertů s různorodým programem a koncertů tematických k tematicky orientovaným koncertním cyklům, které se pravidelně konaly od sezóny 1968/1969; předchůdcem byl cyklus z díla Antonína Dvořáka v sezóně 1961/1962. Tato koncepce byla jistě ovlivněna monotematičností mezinárodních festivalů a paralelně probíhajících muzikologických kolokvií v Brně, jejichž tvůrcem a po mnoho let hybatelem byl rovněž Pečman. Přesto, jak se sám vyjádřil, nechtěl festivaly nijak dublovat.[506]

Ideu tematicky sevřených cyklů obhajoval Pečman poukazem na to, že

> skýtají možnost hlubšího záběru do doby, prostředí, do té nebo oné problematiky, o kterou nám právě jde. Ten z členů KPH, kdo po léta navštěvuje naše cykly, může nabýt ucelených znalostí hudby. Hudební dílo mu není takzvaným flatus vocis, nezní mu jen pro chvilkovou potěchu, ač i starý požadavek, *aby hudba blažila* […], nikterak nevymycuje ze svých koncepcí. Soudíme však, že bude oblažovat naše nitro intenzívněji, budeme-li ji soustavněji poznávat. Princip tematicky sevřených celků přispívá k dlouhodobé výchově členů KPH.[507]

Tento typ koncertů, vycházející z určité estetické, stylové a hudebněhistorické koncepce, narážel někdy na odmítavý postoj interpretů i zprostředkovatelských organizací. Pečman k tomu poznamenává:

> … výkonní umělci totiž chtějí zpravidla vždy uplatnit svůj vlastní program, jenž vyrůstá ze specifických požadavků nástroje nebo ze zaměření souboru, a neradi nebo jen po diskusích vstupují do programových struktur pevně semknutých – zprostředkovatelské organizace výslovně vidí v tematickém vyhrocení cyklů jisté ohrožení komerčních hledisek.[508]

Iniciátoři monotematických koncertních cyklů si byli vědomi nebezpečí jejich možné jednotvárnosti. Na potřebu dramaturgické rozmanitosti upozorňuje nejen

506 Srov. tamtéž, s. 6.

507 Tamtéž, s. 7.

508 Tamtéž.

Pečman,[509] ale též Jaroslava Zapletalová např. v souvislosti s cyklem zaměřeným na komorní tvorbu Bohuslava Martinů v sezóně 1979/1980: v tomto případě pojali autoři komorní hudbu v širším slova smyslu a zahrnuli do ní nejen kompozice pro sóla a komorní soubory, ale též skladby pro komorní orchestr a díla vokální.[510] Další inovací pak byly dva paralelně probíhající cykly v průběhu jedné sezóny; i u nich můžeme hovořit o kontrapunktickém pojetí, neboť byla proti sobě postavena často kontrastní témata: např. *Čechy – konzervatoř Evropy versus Debussy – Ravel*, *Musica rediviva* versus *Antonín Dvořák a jeho doba*, *Leoš Janáček a skladatelé jeho doby* versus *Ludwig van Beethoven* apod. Zvláštní případ představuje v tomto směru sezóna 1992/1993, věnovaná polaritě, ale i vzájemnému propojení Brna a Vídně.

Podíváme-li se zevrubně na tematiku koncertních cyklů, můžeme v ní nalézt určitá *loci communes*, kdy se některá témata v různých ročnících tvůrčím způsobem obměňují.

Takto je reflektována komorní hudba, která vlastně tvoří podstatu koncertů KPH. Projevuje se to nejen v samostatných cyklech *Musica da camera* nebo *Mistři komorní hudby*, ale též v akcentaci komorních souborů, nástrojů stejné skupiny (smyčcové a dechové nástroje), sólových nástrojů (klavír, varhany, smyčce) i vokální hudby pro komorní obsazení, zejména písňových cyklů. U vokální hudby je zdůrazněna symbióza zpěvu s literární předlohou (např. cykly *Chvála hudby a slova*, *Poezie a hudba*). Ostatně ještě v roce 2008 přispěl Pečman do publikace k jubileím KPH i SPH esejí o komorní hudbě, která je obhajobou nejen tohoto žánru, ale hodnotné hudby vůbec.[511]

Mezi ucelené tematické okruhy náleží tzv. stará hudba, s důrazem na 18. století. Účelem těchto cyklů má být nejen seznámení posluchačů s určitými osobnostmi a hudebními díly, ale také diskuse nad tématem slohově poučené interpretace, pro jejíž obhajobu jsou zváni přední umělci. Hudba dřívějších epoch je často konfrontována s hudbou 20. století. O jejím přínosu pro současnost svědčí např. titul *Musica antiqua*

509 Srov. tamtéž, s. 9.

510 Srov. ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Tradice zavazuje: Zamyšlení nad festivalem Bohuslava Martinů 1966 a cyklem koncertů k poctě skladatele v sezóně 1979/80. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Almanach Společnosti Bohuslava Martinů 1979*. Praha – Brno: Česká hudební společnost, 1979, s. 127.

511 Srov. PEČMAN, Rudolf. Chvála komorní hudby. In: MRÁČKOVÁ, Jarmila, ed. *Jubilejní ohlédnutí: 50 let od založení KPH, 10 let trvání SPH*. Brno: Spolek přátel hudby při Filharmonii Brno, 2008, s. 9–10.

triumphans. Speciální pozornost je věnována hudebním a uměleckým slohům (romantismus, secese, barok, biedermeier), jež jsou vyloženy na dílech rozmanitých tvůrců, nechybí ani obhajoba oprávněnosti některých pojmů. Reflektovány jsou též hudební formy a jejich proměny – např. sonáta.

Důležitou linii tvoří česká hudba a její vztahy s hudbou evropskou, respektive jejich oboustranné působení. I tady se projevuje Pečman, věren ideám svého učitele Jana Racka, jako zastánce pevného sepjetí domácí kultury s kulturou evropskou, což zdůrazňuje následujícími slovy: „Nic nám není vzdálenější než myšlenka izolované kulturní autochtonnosti. Velikost naší hudby vysvitne, budeme-li ji srovnávat s hudebními kulturami evropských národů."[512]

Vybrané cykly jsou věnovány významným skladatelům u příležitosti jejich výročí. Na některé tvůrce je díky jejich výskytu ve více ročnících pohlíženo z různých úhlů: takto vyniká především tvorba Beethovenova, která je představena perspektivou smyčcových kvartetů, českých umělců, ale i méně známých skladeb mistrových. Vůbec u slavných osobností se dramaturgie nespokojovala s tzv. „vděčnými", tudíž obecně známými kompozicemi. Naopak, snahou bylo přiblížit méně známou tvorbu, která neprávem stála mimo hlavní pozornost: takto byla v případě Franze Schuberta předložena publiku nejen jeho tvorba písňová, ale též ne méně hodnotné kompozice klavírní a komorní. Významné hudební osobnosti jsou reflektovány nikoliv samostatně, ale v kontextu s jinými skladateli, případně uměleckými proudy své doby: *Dvořák a Brahms*, *Josef Suk a hudební secese* aj.

Dá se konstatovat, že pro ty posluchače, kteří pravidelně vstřebávali znějící hudbu na koncertech brněnského KPH, včetně studia doprovodných publikací, byl naplněn primární cíl formulovaný Pečmanem i Zapletalovou: výchova k hodnotné hudbě. Umožnila to nebývalá rozmanitost programová, interpretační, především však hledisko kvalitativní. Takto bylo možné poznávat aktivně hudbu předních českých a evropských skladatelů různých epoch, seznámit se s rozmanitými hudebními proudy a kulturami. Příležitost ostatně dostali i interpreti rekrutující se nejen z řad renomovaných umělců (častým hostem byl např. Radoslav Kvapil), ale též mladých začínajících hudebníků (Magdalena Kožená aj.).

---

512 PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Třetí desítiletí Kruhu přátel hudby v Brně*, s. 8.

Obr. 55: Klavírista Radoslav Kvapil byl častým interpretem na koncertech Kruhu přátel hudby v Brně, foto: Jaroslav Kubec, převzato z: PEČMAN, Rudolf. *Prameny hudby dneška: Hrst kapitol.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989, s. 82.

Chronologický přehled koncertních cyklů KPH v době Pečmanova působení:[513]

1961/1962: *Cyklus z díla Antonína Dvořáka*
1968/1969: Čtyři století klávesových nástrojů
Musica da camera

513 První koncert KPH v Brně se uskutečnil 17. 5. 1958: vystoupil na něm francouzský pianista Pierre Barbizet. Koncertní cykly byly zahájeny v sezóně 1961/1962. V přehledu uvádíme pouze cykly tematicky zaměřené.
(Tematicky orientované byly i některé samostatné koncerty, včetně koncertů premiérových, které zde nezmiňujeme.)

1969/1970:	*Ludwig van Beethoven*
	Varhanní cyklus
1970/1971:	*Ludwig van Beethoven: Souborné provedení smyčcových kvartetů k 200. výročí narození skladatele*
	Vox & instrumentum
1971/1972:	*J. S. Bach – G. F. Händel*
	Světová písňová tvorba
1972/1973:	*Čechy – konzervatoř Evropy*
	Debussy – Ravel
1973/1974:	*Česká hudba*
	Brahms – Reger
1974/1975:	*Hudba života: Poselství české a ruské tvorby*
	Tvorba romantiků: Umělecké vrcholy hudby 19. století
1975/1976:	*Hudba staré Itálie: Výběrový cyklus hudby starých italských mistrů*
	Hudba a slovo: Cyklus klavírních a melodramatických skladeb
1976/1977:	*Haydn – Mozart: Jubilejní cyklus ke 245. výročí narození J. Haydna a 220. výročí narození W. A. Mozarta*
	Metamorfózy české hudby: Výběrový cyklus české hudby, konfrontující skladby 18. a 19. století s hudbou současnosti
1977/1978:	*Česká pocta Beethovenovi: Jubilejní cyklus ke 150. výročí úmrtí L. van Beethovena*
	Klavír v proměnách staletí: Výběrový cyklus 5 klavírních koncertů sólistických a s orchestrem
1978/1979:	*Franz Schubert: Jubilejní cyklus koncertů*
	S kyticí v ruce: Výběrový cyklus české hudby k 20. výročí založení KPH a HM
1979/1980:	*Bohuslav Martinů: Cyklus koncertů pořádaný ve spolupráci se Společností Bohuslava Martinů*
	Hudba evropských národů: Výběrový cyklus národních hudebních kultur
1980/1981:	*Josef Suk a hudební secese*
	Světová hudební tvorba
1981/1982:	*Musica rediviva*
	Antonín Dvořák a jeho doba
1982/1983:	*Klavír v zrcadle doby*
	Chvála hudby a slova

1983/1984:	*Varhany: Perspektivy a návraty*
	Od gotiky po Smetanu
1984/1985:	*Sloh a doba: Metamorfózy hudby ve vývoji lidské společnosti*
	Svět smyčcových nástrojů
1985/1986:	*Musica antiqua aurea*
	Hudba pro dechy
1986/1987:	*Poezie a hudba*
	Hudba tří století
1987/1988:	*Leoš Janáček a skladatelé jeho doby*
	Ludwig van Beethoven
1988/1989:	*Světová klavírní tvorba*
	Claude Debussy a dialog s jeho tvorbou
1989/1990:	*Virtuosi ďarchi*
	Prameny hudby dneška
1990/1991:	*Dvořák & Brahms*
	Mistři mladé generace
1991/1992:	*Konzervatoř Evropy – dědicové zašlé slávy*
	Koncertní pódium Čechů a Slováků
1992/1993:	*Hudební hold Brnu: Věnováno 750. výročí městských práv Brno*
	Vídeň v Brně
1993/1994:	*Od baroka k biedermeieru: Houslová sonáta v ohnisku vývoje*
	Kontrasty 19. věku: Hudba na cestě za tvůrčím osvobozením
1994/1995:	*Slavné sonáty*
	Česká hudební výročí
1995/1996:	*Hudba v salónu*
	Mistři komorní hudby
1996/1997:	*Cyklus klavírní*
	Klasikové 20. století
1997/1998:	*Schubert a jeho doba*
	Musica antiqua triumphans

Publikace KPH

Jak už bylo řečeno, jednotlivé koncertní sezóny byly koncipovány monotematicky, což připomíná podobnou koncepci brněnských hudebních festivalů a kolokvií. Takto připravoval Pečman též publikace ke konkrétním koncertním sezónám, které vycházely v letech 1970 až 1997.

Pečmanovy malé knižní monografie pro Kruh přátel hudby zdaleka přesahují běžný rámec programových booklетů. Tyto „knížečky", jak je něžně a skromně nazývali Pečman se Zapletalovou (jejich rozsah čítal okolo sta stran strojopisu), byly rozděleny na dvě části. Druhá část, v níž se pojednávalo o skladbách, které zazněly na konkrétních večerech, obsahovala analýzy, které zdaleka předčily průvodní slova v běžných tištěných programech. Unikátem oproti koncertním zvyklostem pak byly texty předcházejícího oddílu. Do něj byly zahrnuty studie a stati, které se zabývaly estetickou, kulturněhistorickou i sociologickou tematikou vztahující se k náplni konkrétního cyklu. Pečman tu po bok svých vlastních textů uveřejňoval články z pera muzikologů, estetiků i skladatelů různých epoch: do publikace *Klavír v zrcadle doby* (1982), pojednávající o vývoji klavírního typu v souvislosti s klavírní technikou, o klavírní stylizaci nebo o rozvoji klavírní kompozice, tak byly organicky včleněny texty Carla Czerného; při tvorbě knihy *Franz Schubert* (1978) se její autor logicky obrátil na předního současného znalce Schubertova díla Vojtěcha Kyase atd. atd. Součástí textů byly též obrazové přílohy, často méně známé nebo unikátní: tak např. obrazový materiál pro publikaci o varhanách (*Varhany: Perspektivy a návraty*, 1983) poskytl ze svých výzkumů Jiří Sehnal, „znalec moravských historických varhan".[514]

Čtenáři – abonentu koncertních cyklů – se tak dostala do rukou čtivá publikace založená na pevném koncepčním základu, která přispěla k jedné z idejí KPH, a sice vzdělávat své členy. Pečmanovi rozhodně nešlo o tzv. „popularizaci", z níž byl některými nepřejícími kolegy obviňován, ani o rozmělňování známých fakt,[515] ale o tvůrčí příspěvek do diskuse na dané téma. Důkazem vysoké odborné úrovně je skutečnost, že např. *Sonáta včera a dnes* byla doporučena jako skriptum pro posluchače muzikologie.

Ani v tomto případě Pečman neslevoval z literárních kvalit svých textů. Byl si vědom toho, že na čtenáře nezapůsobí pouze obsahem, ale též formou vyjádření. Sám to formuluje následovně:

514 PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Třetí desítiletí Kruhu přátel hudby v Brně*, s. 13.

515 Srov. tamtéž, s. 14.

> Prezentujeme v nich [v publikacích KPH] výsledky bádání, a to způsobem obecně srozumitelným, navazujíce např. na tradici Helfertovu, ale i velkých historiků Pekaře, Šusty apod., kteří se vyjadřovali plasticky, literárně účinně, aniž snižovali úroveň ryze vědeckého přístupu k dané tematice.[516]

Jak už bylo řečeno, tematika koncertních cyklů, a tedy i publikací vycházela z monotematické koncepce. Není náhodné, že jednotlivá témata více méně souzněla s okruhy Pečmanova muzikologického zájmu. Značná pozornost je věnována Beethovenovi (smyčcové kvartety, beethovenovská bohemica apod.) a tzv. staré hudbě: vedle umění trubadúrů a truvérů je v rámci tohoto okruhu akcentována především hudba 18. století (neapolská opera, Händel, Bach, Haydn, Mozart). Pečman v této souvislosti nezapomíná ani na otázky poučené interpretace, zejména v publikacích *Musica rediviva* a *Musica antiqua aurea*. Jednotlivé koncerty tohoto okruhu pak přispívaly k diskusi o provozování staré hudby, neboť tzv. „Aufführungspraxis" byla u nás v 70. a 80. letech stále ještě na okraji zájmu.[517] Pečman neopomene zdůraznit ani posilující přínos staré hudby v období totality.[518] Terčem kritiky totiž nebyla pouze „antiromantická" interpretace tohoto okruhu. Trnem v oku oficiálním kruhům byla především duchovní tematika, která v době „komunistického temna"[519] zaznívala z mnohých těchto děl. Problematická byla z tohoto hlediska např. vystoupení „nepohodlného" Miroslava Venhody s přímo manifestační účastí obecenstva.[520]

Období romantismu je vedle obecného vymezení (*Hudba romantiků*) zastoupeno Schubertem, Brahmsem a Regerem. Impresionismus reprezentuje Debussy, hudbu 20. století především Janáček, Bartók a Martinů (*Prameny hudby dneška*).

Do koncertních cyklů KPH a tím pádem i do knižních publikací se promítají také bohemica, tvořící jednu ze základních linií Pečmanovy muzikologické orientace. Po boku českých beethovenian a 18. století (*Čechy, konzervatoř Evropy*) se věnuje zejména Martinů a Sukovi. Zcela mimořádná je v tomto kontextu kniha *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika* (1989), do níž autor zahrnul své martinůovské texty z různých

516 Tamtéž.

517 Srov. PEČMAN, Rudolf. Zjasněný horizont v době zaživa pohřbených, s. 179–180.

518 Srov. tamtéž, s. 180.

519 Tamtéž, s. 182.

520 Srov. tamtéž, s. 180–181.

období. Vytváří tak plastický obraz skladatele, jehož dílo i tvůrčí estetika jsou reflektovány z různých úhlů pohledu.[521]

Konkrétní tvůrci jsou vždy zasazeni do obecného slohového a estetického kontextu. Specificky se to projevuje tématy knižních titulů *Sloh a doba*, *Poezie a hudba* nebo *Sonáta včera a dnes*. Naopak v některých publikacích dominuje – v kontextu s probíhajícími koncerty – tvorba pro konkrétní nástroje, samostatně klavír a varhany.

Uvedené dělení je jen orientační, neboť jednotlivá témata se pochopitelně vzájemně proplétají a každý cyklus a s ním spojená publikace vytvářejí jedinečný harmonický celek: například v knize *Musica rediviva* zaujme Stravinského komentář ke staré hudbě, *Musica antiqua aurea* obsahuje úvahu o inspiraci staré hudby pro novodobé kompoziční inovace.

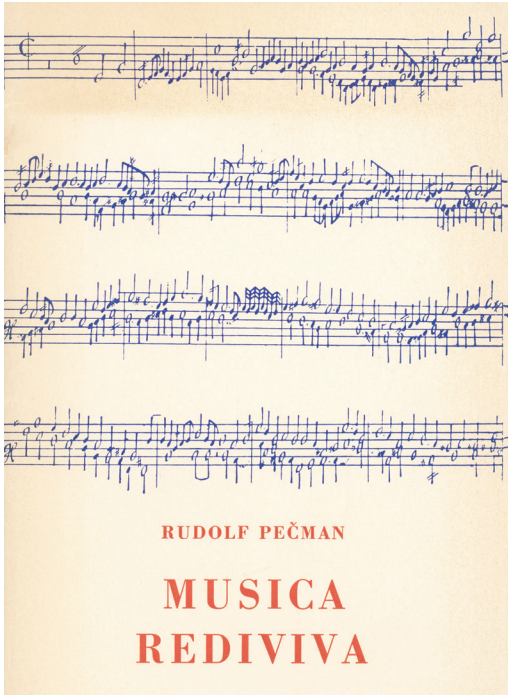

Obr. 56: Obálka publikace KPH *Musica rediviva* (1981).

521 Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 96–97, 258–263.

Obr. 57: Obálka publikace KPH *Poezie a hudba: Průhledy k věčnému tématu* (1986).

Chronologický přehled Pečmanových publikací pro Kruh přátel hudby v Brně:

— *Výrazové prostředky neapolské vážné opery* (1970)
— *Beethovenovy smyčcové kvartety* (1970)
— *Händel a Bach* (1971)

— *Čechy, konzervatoř Evropy* (1972)
— *Brahms a Reger: Předchůdci novodobé hudby* (1973)
— *Hudba romantiků* (1974)
— *Hudba staré Itálie* (1975)
— *Haydn a Mozart* (1976)
— *Česká pocta Beethovenovi* (1977)
— *Franz Schubert* (1978)
— *Bohuslav Martinů* (1979)
— *Josef Suk a hudební secese* (1980)
— *Sbohem má lásko: Pohled na umění trubadúrů a truvérů* (1980)
— *Musica rediviva* (1981)
— *Klavír v zrcadle doby* (1982)
— *Varhany: Perspektivy a návraty* (1983)
— *Sloh a doba: Metamorfózy hudby ve vývoji lidské společnosti* (1984)
— *Musica antiqua aurea* (1985)
— *Poezie a hudba: Průhledy k věčnému tématu* (1986)
— *Ludwig van Beethoven: Miscellanea da camera* (1987)
— *Claude Debussy a dialog s jeho tvorbou* (1988)
— *Prameny hudby dneška: Hrst kapitol* (1989)
— *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika* (1989)
— *Sonáta včera a dnes* (1994)

PAVEL SÝKORA

Loci communes Pečmanovy muzikologie

Otázka výběru

Tento příspěvek by se dal též nazvat *Kapitoly z muzikologie Rudolfa Pečmana*. K tomuto postoji nás podněcuje kvantitativní rozsah jeho studií i muzikologických zájmů, jimž se věnoval. Proto jsme pro tuto stať do sborníku k devadesátému výročí Pečmanova narození zařadili témata týkající se vybraných hudebních skladatelů a muzikologů. Jejich společným rysem je skutečnost, že Pečmanův zájem o Beethovena, Händela, Vivaldiho, Myslivečka, Martinů, stejně jako o Helferta, Černušáka a Racka vyvrcholil monografickými pracemi o těchto osobnostech. Vyjma Beethovena a Martinů se jedná o knihy typu život a dílo.

Ani u těchto reflektovaných tvůrců nebudeme uvádět seznam veškeré Pečmanovy literatury na tato témata. Důvodem je jednak značná rozptýlenost jeho studií nejen v periodikách, ale též v příležitostných publikacích, jednak autorova metoda, kterou můžeme v duchu hudební praxe od doby renesanční označit jako metodu parodie. Pečman totiž rád opakovaně citoval vlastní texty, které uveřejňoval pod stejným nebo obměněným titulem, případně v překladu. Některé texty se tedy značně kryjí a podle našeho názoru není nutné uvádět všechny jejich varianty.

V případě Pečmanových reflexí Bohuslava Martinů pak odkazujeme na aktuální sborník *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, který vyšel rovněž péčí Moravské zemské knihovny.[522]

---

522 FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*.

Od Händela po Martinů

Beethoven – revolucionář, nebo dramatik?

Jedné ze stálic své muzikologické činnosti, životu a dílu Ludwiga van Beethovena se Pečman věnoval od 50. let. V tomto období se musel vyrovnávat s umělými nánosy na skladatele, který byl v rámci ždanovské estetiky chápán především jako revolucionář a bojovník za lepší zítřky. Takto ho pojímali i oba Pečmanovi učitelé a pozdější kolegové Jan Racek a Bohumír Štědroň.[523] Výmluvný je v této souvislosti podtitul Rackovy beethovenovské monografie: *Růst hrdiny bojovníka*.[524] Pečman se snaží chápat Beethovena především jako hudebníka a hudebního dramatika, nerezignuje však ani na obecné otázky stylové a estetické.

Pečmanův zájem o Beethovena se rozvíjí ve dvou liniích. První se věnuje dramatické tvorbě, druhá českým a slovanským reáliím. Ze specializovaných studií estetických uveďme alespoň stať o Beethovenově tendenci k romantismu.[525] Ojedinělou zvláštností v celém Pečmanově díle je pak reflexe Beethovena z pozice hudebního minimalismu, která se stala předmětem referátu, s nímž vystoupil Pečman roku 2005 na

523 Srov. např. ŠTĚDROŇ, Bohumír. Beethoven lidový: Chorál dělnictva podle Beethovenovy sonáty. *Časopis národního muzea.* Oddíl věd společenských, 1963, roč. 132, s. 100–107. ŠTĚDROŇ, Bohumír. Ludwig van Beethoven: člověk, umělec, revolucionář. *Estetická výchova*, 1965–1966, roč. 4, č. 9, s. 370–373, č. 10, s. 422–424.

524 RACEK, Jan. *Beethoven: Růst hrdiny bojovníka.* 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, 1955. 2. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956.

525 PEČMAN, Rudolf. Beethovens Tendenz zur Romantik. In: VYSLOUŽIL, Jiří, ed. *Colloquium Romanticism and Music: Brno, 5.–7. 10. 1987.* Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 90–94. ISBN 80-210-0426-6.

mezinárodním symposiu v Bratislavě, zaměřeném na *minimal music* a Steva Reicha.[526] Pikantní, leč duchu Pečmanova humoru odpovídající je nahlédnutí do skladatelovy domácnosti v článku *Beethovenův rozhovor o služebnictvu a o tom, jak je vyživovat*.[527]

V 50. letech se věnoval Pečman slovanským prvkům v Beethovenově tvorbě. Ty jsou námětem již jeho diplomové práce.[528] Zamýšlel se nad téměř doslovnými citacemi jihoslovanských písní v *Pastorální symfonii* a ruských písní v tzv. „Razumovských kvartetech". U jihoslovanských písní Pečman uvažuje, že skladatel je mohl znát z autopsie, tedy vlastního poslechu. Vídeňská kotlina (Wiener Becken), kde se většinu života pohyboval, představovala totiž národopisně smíšenou oblast, v níž se rakouská kultura přirozeně prolínala s kulturou slovanskou.[529] Jiným případem jsou citace ruských písní, které Beethoven převzal z Práčovy sbírky. Tady si Pečman všímá, jak skladatel přizpůsobuje jejich originální charakter svému kompozičnímu stylu včetně kontrapunktické faktury, proměnám tempa apod.[530]

V 60. letech se Pečman obrací k tematice českých hudebníků a jejich vztahů k Beethovenovi. Jedná se o Jiřího Antonína Bendu, Jana Václava Sticha-Punto, Václava Krumpholze a Bedřicha Smetanu.

U Jiřího A. Bendy se jedná o možný vliv na Beethovenovo pojetí hudebního dramatu i na tzv. appassionatový sloh středního období. S Bendovým dílem se Beethoven seznámil již během svého bonnského pobytu, kdy mohl v tamějším Nationaltheater sledovat jeho jevištní díla. Pečman nachází společná estetická východiska těchto tvůrců,

---

526 Srov. PEČMAN, Rudolf. „Minimalistische" Kompositionen Ludwig van Beethovens: Zauber der vergessenen Albumblätter. In: *Od Perotina po Steva Reicha: Idey „minimálneho" v hudobných dejinách a v súčasnosti*. Bratislava: Hudobné centrum, 2005, s. 130–146. ISBN 80-88884-71-3.

527 PEČMAN, Rudolf. Beethovenův rozhovor o služebnictvu a o tom, jak je vyživovat. *Opus musicum*, 1977, roč. 9, č. 7, s. 205–206.

528 PEČMAN, Rudolf. *Slovanské prvky v díle Ludvíka van Beethovena* [diplomová práce]. Brno: Filosofická fakulta Masarykovy university, 1954. Obhájeno 1955, 1966 uznáno jako doktorská disertace.

529 Srov. PEČMAN, Rudolf. Dvě jihoslovanské písně v Beethovenově „Pastorální". *Hudební rozhledy*, 1957, roč. 10, č. 11, s. 455–457.

530 Srov. PEČMAN, Rudolf. Práčův písňový sborník z roku 1790 a „Razumovské kvartety" L. van Beethovena: (Příspěvek k otázce citací ruských lidových písní). *Sborník prací filosofické fakulty brněnské university*, 1957, roč. 6, F1, s. 53–63.

kdy oba preferují patetičnost a vzrušenou citovost.[531] V samostatné studii se zabývá možnými paralelami mezi Bendovým *Vesnickým trhem* (*Der Dorfjahrmarkt*, 1775) a Beethovenovým *Fideliem*. Konstatuje, že Bendův singspiel předjímá Beethovenův hudební jazyk, jinými slovy, že latentně obsahuje tzv. „beethovenovské" prvky. Jedná se především o charakteristiku postav, snahu vyjádřit hudebně dramatickou akci, což souvisí s Bendovou reformou singspielu: původně pouze komický žánr povznesl do vyšší dramatické roviny a vytvořil tzv. vážný singspiel. Nezanedbatelný je též možný vliv Bendových melodramů např. na žalářní scénu ve *Fideliovi*.[532]

Ústředním tématem vztahu hornisty Sticha-Punto a Beethovena je logicky Beethovenova *Sonáta F dur, op. 17, pro klavír a lesní roh*, která vznikla ze Stichova podnětu. Pečman se věnuje jednak okolnostem vzniku díla, tj. prvnímu setkání obou hudebníků na večírku u hraběte Jana Josefa Deyma a samotné premiéře, kterou patrně Stich i Beethoven oživili vlastními improvizacemi, jednak analýze skladby. Tady upozorňuje na skutečnost, že Beethoven vyhledával ty virtuosy, od nichž mohl získat nové poznatky pro nástrojovou sazbu, a uvažuje o možném vlivu Puntovy hry na hornové party v Beethovenových symfoniích.[533]

Jen „drobný příspěvek" věnoval Pečman Václavu Krumpholzovi, bratru harfového virtuosa Jana Křtitele Krumpholze. Václav Krumpholz se stal Beethovenovým blízkým přítelem – jako jeden z prvních rozpoznal Beethovenovu velikost. Beethoven, který k němu chodil na hodiny houslové hry, napsal pod dojmem jeho náhlého úmrtí drobnou kantátu *Rasch tritt der Tod den Menschen an* WoO 104.[534]

---

531 Srov. PEČMAN, Rudolf. K otázce slohového vztahu Jiřího Bendy a Ludwiga van Beethovena. *Musejní zprávy Pražského kraje*, 1959, roč. 4, č. 1–2, s. 24–34. PEČMAN, Rudolf. Jiří Antonín Benda a Ludwig van Beethoven: (Pokus o srovnání jejich vzájemného slohového vztahu). *Československá beethoveniána*, 1965, roč. 2, č. 3, s. 142–154. PEČMAN, Rudolf. Ästetisch-theoretische Ausgangspunkte und stilistische Verwandtschaft im Schaffen von Jiří Benda und Ludwig van Beethoven: Versuch um eine Komparation. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1967, roč. 16, H2, s. [43]–52. PEČMAN, Rudolf. Ludwig van Beethoven und Jiří Antonín Benda. In: *Bericht über den Internationalen Beethoven–Kongreß*. Berlin: Verlag Neue Musik, 1971, s. 453–464.

532 Srov. PEČMAN, Rudolf. Benda's "The village market" as a precursor of "Fidelio": Reflections on a marginal note by Vladimír Helfert. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1970, roč. 19, H5, s. 141–150.

533 Srov. PEČMAN, Rudolf. Stich-Punto a Beethoven. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1996, roč. 45, H31, s. [83]–91. ISSN 0231-522X.

534 Srov. PEČMAN, Rudolf. Drobný příspěvek k otázce vztahu Václava Krumpholze k Ludwigu van Beethovenovi. *Bertramka*, 1986, roč. 17, č. 1–2, s. 1–5.

Uvedená témata o vztahu Beethovena k české hudební kultuře byla zaměřena na epochu klasicismu, tj. na epochu Beethovenových současníků a předchůdců. Výjimku v těchto Pečmanových beethovianech tvoří možné Beethovenovy vlivy na Bedřicha Smetanu. V době vzniku svých dvou studií na toto téma, tj. v 80. letech 20. století, konstatuje autor, že vliv Beethovena na Smetanu nebyl dosud soustavně zkoumán.[535]

Za první beethovenovské podněty pro mladého skladatele považuje Pečman jednak studia u Josefa Proksche, jednak koncerty vojenské dechové kapely na Barvířském (Žofínském) ostrově v Praze, kde Smetana mohl poslouchat úpravy Beethovenových skladeb. Podle Pečmana ovlivnil Beethoven Smetanu především logikou hudební architektury a důslednou prací s motivem.

V duchu celoživotního zájmu o Beethovenovo jevištní dílo nepřekvapí, že se Pečman soustředí především na Smetanovu dramatickou tvorbu – konkrétně na operu *Dalibor*. Vyvrací floskule tradující se od dob Zdeňka Nejedlého, v jejichž duchu je *Fidelio* předzvěstí *Dalibora*. Pečman uvádí, že nejenže neexistují konvencionální hudební citace *Fidelia* ve Smetanově opeře, ale obě díla jsou si vzdálena též formálně. Zatímco *Fidelio* je typ vážného singspielu, *Dalibor* reprezentuje žánr hudební tragédie. Ta se projevuje i v závěru, který je odlišný od zásahu *deus ex machina* v osobě ministra Fernanda ve *Fideliovi*. Též pojetí lásky je v obou dílech rozdílné: *Fidelio* oslavuje lásku manželskou, *Dalibor* je apoteózou lásky milenecké.

Přece tu však existuje určitá příbuznost, a to v oblasti operní typologie. Obě díla představují typ „osvobozovací opery", nastolují tak otázku pojetí svobody. V tomto duchu lze nalézt paralely v žalářních scénách i v charakteru jevištních dvojic: Leonora–Milada, Florestan–Dalibor, Pizzaro–Vladislav, Rocco–Beneš atd. Pečman v tomto duchu hovoří o Smetanově tvůrčím a dynamickém vztahu k *Fideliovi* při kompozici *Dalibora*.

Druhou linii Pečmanova beethovenovského bádání tvoří Beethovenovo jevištní dílo. Tato linie vrcholí jednou z nejvýznamnějších monografických prací svého autora, jíž je *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena*.

Geneze knihy sahá do druhé poloviny sedmdesátých let, kdy vyšla její původní verze pod názvem *Beethoven dramatik*. Autor ji koncipoval k 150. výročí úmrtí skladatele,

535 Srov. PEČMAN, Rudolf. Beethoven a Smetana. In: *Hudební řeč Bedřicha Smetany: Konsonance a disonance z hlediska hudby 20. století*. Praha: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1986, s. 49–85. PEČMAN, Rudolf. Smetana a Beethoven. In: *Ludwig van Beethoven*. Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, s. 42–50.

nakonec byla dedikována též ke 100. výročí Zdeňka Nejedlého, jenž je tu označen jako významný beethovenovský badatel.[536] Příznačné pro autora je, že kniha se rodila z přednášek určených nikoliv pro akademickou půdu, ale pro laickou veřejnost. Pořádal je totiž Jednotný klub pracujících ROH v Moravské Třebové. Dalším charakteristickým znakem autorovým je skutečnost, že z původně zamýšlené informativní příručky se rozvinul spis čítající více než 200 stran.

Příznivé hodnocení díla též ze strany zahraničních recenzentů podnítilo vznik druhé verze, jíž se nyní ujala brněnská filozofická fakulta. Jedná se o německý překlad kapitoly pojednávající o Beethovenových operních plánech, který spatřil světlo světa počátkem let osmdesátých pod názvem *Beethovens Opernpläne*.[537] Definitivní, třetí verzi dokončil Pečman v roce 1986, tj. deset let po započetí práce na verzi první. Na svou edici však čekala až do roku 1999, kdy vyšla pod zmíněným titulem *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena*.[538]

Kniha je rozdělena do dvou dílů. První, nazvaný *Nesplněné touhy*, uvádí přehled a charakteristiku zamýšlených, leč neuskutečněných oper. Velký počet různorodých námětů svědčí o Beethovenově touze komponovat pouze vznešené a mravně vyznívající látky. Na libreto měl velké požadavky. Mělo oslavovat především manželskou lásku – proto např. odmítá tradiční typ metastasiovských libret.[539] Mezi zamýšlenými tituly zaujmou některé české, případně slovanské náměty, jako je např. Drahomíra (*Drahomira*) nebo Libuše (*Libussa*); ta má svůj původ v *Hájkově kronice*, odkud přešla do německého literárního prostředí. Ostatně slovanským námětům u Beethovena věnoval Pečman samostatnou studii,[540] která tak doplňuje výše uvedené práce o vztahu Beethovena a českých hudebníků. Vzhledem k tomu, že hudba k těmto nerealizovaným dramatickým počinům neexistuje, obrací se Pečman k metodě aplikované literární komparatistiky, a to ve snaze o „odhalení geneze a tzv. ‚děje' námětů".[541]

---

536 PEČMAN, Rudolf. *Beethoven dramatik: K 150. výročí úmrtí Ludwiga van Beethovena a k 100. výročí narození českého znalce Beethovenova díla, akademika Zdeňka Nejedlého.* Hradec Králové: Krajské kulturní středisko, 1978.

537 PEČMAN, Rudolf. *Beethovens Opernpläne.* Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981.

538 PEČMAN, Rudolf. *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena.* Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2223-X.

539 Srov. tamtéž, s. 21 aj.

540 PEČMAN, Rudolf. Slawische Sujets in den Opernplänen L. van Beethovens. In: *Hudba slovanských národů a její vliv na evropskou hudební kulturu*. Brno: Česká hudební společnost, 1981, s. 353–363.

541 PEČMAN, Rudolf. *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena*, s. 267.

Pro tyto účely obhajuje kulturněhistorickou metodu, ovšem v jiné podobě, než jak jí užíval Zdeněk Nejedlý.[542]

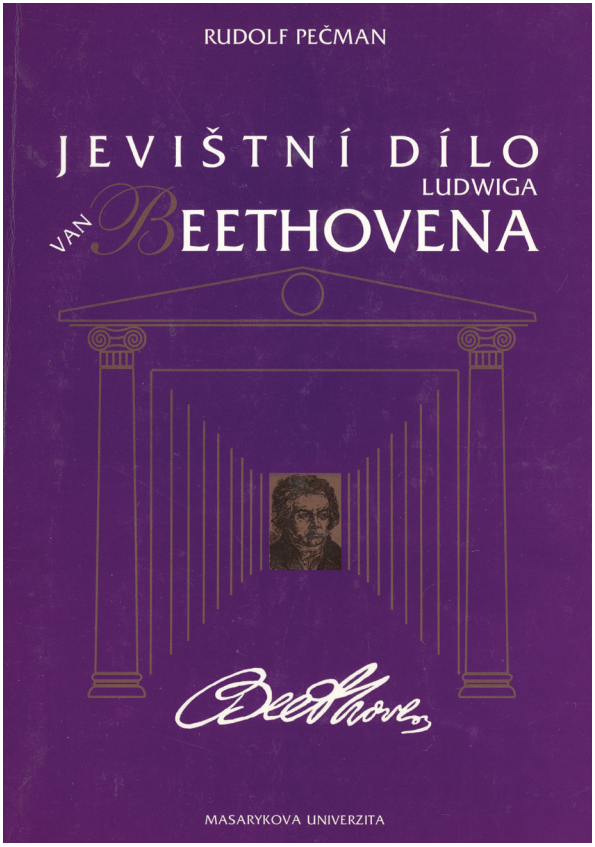

Obr. 58: Obálka knihy *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena* (1999).

Druhý oddíl knihy se pod názvem *Prométheovský boj* zabývá realizovanými jevištními kompozicemi, včetně dramatických ouvertur. Aniž by Pečman rezignoval na ústřední Beethovenovo dramatické dílo, jímž je *Fidelio* (*Leonore*), dodává k němu, že

542 Srov. tamtéž, s. 268.

bylo již dokonale zpracováno především v německé muzikologii. V ostatních dílech nachází jak počiny vrcholné, tak „užitkovou hudbu", kterou skladatel tvořil za účelem obživy (*Zříceniny athénské*, *Král Štěpán* aj.). K dílům naplňujícím skladatelovy umělecké ideje řadí Pečman vedle *Fidelia* a *Egmonta* též předehru ke slavnostní hře *Zasvěcení domu*, op. 124, která – byť vznikla pro vnější příležitost – směřuje umělecky až k *Deváté symfonii*. Pro její kontrapunktické mistrovství považuje Beethovena za dědice Georga Friedricha Händela. Z velkých literárních inspirací se zabývá Goethovým *Egmontem*, a to srovnáním básníkova a skladatelova pojetí titulní postavy.

V Pečmanově textu je ostatně přítomen další velký literát, Romain Rolland. Ten samozřejmě nemohl ovlivnit Beethovena, zato však lze u Pečmana nalézt nejen citace oblíbeného romanopisce, ale přímo i prozaikův pohled na Beethovena, např. ve formulaci „trpitel a bojovník".[543]

Händel a Vivaldi – dva pilíře Pečmanova zájmu o baroko

Georg Friedrich Händel a Antonio Vivaldi nejsou zdaleka jediní skladatelé hudby období baroka, jimž věnoval Pečman pozornost. Zabýval se též větší či menší měrou Johannem Sebastianem Bachem (objevují se i paralely Bacha a Händela), Alessandrem Scarlattim, Georgem Philippem Telemannem, Johannem Josephem Fuxem, Pavlem Josefem Vejvanovským nebo Janem Dismasem Zelenkou. Důvod výběru Händela a Vivaldiho pro tuto publikaci jsme uvedli na začátku celé kapitoly: vrcholem Pečmanovy práce na obou skladatelích jsou vydané monografie o jejich životě a díle.

S Georgem Friedrichem Händelem, stejně jako s jinými skladateli, seznamoval Pečman nejen muzikologickou obec a univerzitní studenty, ale též širší hudbymilovnou veřejnost. V Brně se jako vhodné zázemí pro tyto aktivity jevil Kruh přátel hudby, rozvíjející se při Koncertním oddělení Parku kultury a oddechu. Koncertní sezóna 1971/1972 byla věnována dvěma dovršitelům barokní hudby, G. F. Händelovi a J. S. Bachovi. Pro tento koncertní cyklus vytvořil Pečman monotematickou knížku *Händel a Bach*.[544] V ní se – vedle průvodního slova k jednotlivým koncertům –

543 Tamtéž, s. 267.

544 PEČMAN, Rudolf. *Händel a Bach.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1971.

věnuje tématům, jako jsou *Dějinný význam G. F. Händela*, *Renesance Bachova díla*, *Acis a Galatea*, *Johann Sebastian Bach a styl italské triové sonáty* a *Händel a Bach*. Do knihy vložil též dvě studie z pera autorů 18. století: Burneyho *Charakter Händelovy hudby* a Forkelovu studii *Génius*.

V roce 1985 se konala v Brně konference k třístému výročí narození Bacha a Händela pod názvem *Händel a Bach: Proměny jejich života a díla*. Předsedal jí Rudolf Pečman, který vystoupil s referátem *Händel a dnešek*. Jak naznačuje titul, tématem je dnešní pohled na skladatele, včetně rekapitulace stavu bádání o něm.[545] Pečman také redigoval sborník příspěvků z konference. Ten vyšel až se sedmiletým zpožděním a byl určen jako skripta pro posluchače muzikologie na filozofické fakultě a studenty hudební výchovy na fakultě pedagogické.[546]

Podtitul konference *Proměny jejich života a díla* byl sice poněkud odlišný od podtitulu sborníku *O dnešním pojetí jejich díla*, to však nijak nebránilo tomu, aby se značná část referátů věnovala problematice současné interpretace: po boku muzikologů tu vystoupili též praktičtí hudebníci jako Václav Nosek nebo Alena Veselá. Vedle problematiky ryze hudební (např. artikulace, ornamentika, improvizace) bylo reflektováno též téma inscenační. V tematickém okruhu *Doba, život, dílo* se vedle úvahy o filosofickém myšlení epochy Händelovy a Bachovy (Jiří Gabriel) objevila tematika vztahu Händela a Bacha k dnešku (Rudolf Pečman, Ernest Zavarský). Okruh *Druhý život v díle následovníků* se soustředil – vedle vlivu na Schuberta a Chopina – především na ohlasy Händela a Bacha v české, případně slovenské hudbě. Poslední sekce byla pod názvem *Druhý život* zasvěcena recepci díla a hudební pedagogice. Oba tvůrce srovnal v závěrečném shrnujícím příspěvku *Konklúze konference aneb Variace na téma Händel a Bach* chairman konference Rudolf Pečman.

Pečmanova muzikologická literární produkce o Händelovi je – podobně jako u jiných témat – rozsáhlá. Uveďme alespoň některé okruhy, jimiž se zabýval.

---

545 PEČMAN, Rudolf. Händel a dnešek. In: PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Händel a Bach: O dnešním pojetí jejich díla: Sborník studií z konference Händel a Bach: Proměny jejich života a díla: Brno, 30.–31. 5. 1985.* Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 25–32. ISBN 80-210-0453-3.

546 PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Händel a Bach: O dnešním pojetí jejich díla: Sborník studií z konference Händel a Bach: Proměny jejich života a díla: Brno, 30.–31. 5. 1985.*

Objevují se tu tradičně bohemica, např. vztah Händela k českým skladatelům 18. století[547] nebo k hraběti Haugwitzovi.[548] Dále je reflektován vztah mezi operní tvorbou Händelovou a Mozartovou.[549] V některých svých studiích nastoluje Pečman otázky týkající se např. chybné datace.[550] Zajímavý je referát o deformaci Händelovy hudby, respektive oratorií v období tzv. třetí říše, který přednesl na konferenci o socialistickém realismu.[551]

Pečmanova afinita k hudbě období baroka vrcholí dvěma monografiemi o velikánech hudby tohoto období. V polovině 80. let minulého století to byla první česká monografie o Händelovi.[552] Podobně koncipovanou knihu o Vivaldim vydal ke konci života – představuje tak jeho poslední významné rozsáhlejší dílo z oblasti hudební historiografie.[553] Oběma zmíněným publikacím předcházelo větší množství studií na tato témata. Současní čeští čtenáři mohou konfrontovat Pečmanův přínos pro Händela a Vivaldiho díky překladům dvou monografií zahraničních: jedná se o životopisy Vivaldiho a Händela od autorů Michaela Talbota[554] a Christophera Hogwooda.[555] Obě knihy byly publikovány až po Pečmanově úmrtí – Talbotova monografie navíc se značným časovým odstupem od původního anglického vydání. Talbota Pečman cituje v německém překladu, Hogwoodova práce v době vzniku Pečmanova *Händela* ještě neexistovala.

---

547 PEČMAN, Rudolf. Georg Friedrich Händel a čeští skladatelé 18. století. In: Tamtéž, s. 49–53.

548 PEČMAN, Rudolf. Heinrich Haugwitz und Georg Friedrich Händel. In: BUŠ, Marek, ed. *Haugwitzové a hudba: Sborník přednášek z muzikologického sympózia konaného na zámku v Náměšti nad Oslavou dne 22. září 2002.* Náměšť nad Oslavou: Národní památkový ústav, Správa státního zámku v Náměšti nad Oslavou, 2003, s. 13–19. ISBN 80-239-3744-8.

549 PEČMAN, Rudolf. Zur Typologie der Gestalten in Händels „Orlando" und Mozarts „Die Zauberflöte". *Händel-Jahrbuch*, 1992, roč. 38, s. 52–59. ISBN 3-861-14020-9.

550 PEČMAN, Rudolf. Kdy se narodili? Uvádíme chybné údaje o Händelovi, Bachovi a Telemannovi. *Opus musicum*, 2006, roč. 38, č. 2–3, s. 48–49. ISSN 0862-8505.

551 PEČMAN, Rudolf. Georg Friedrich Händel im Dritten Reich: Alttestametarische (jüdische) Oratorienthematik im Blickfeld der nazistischen Fälscher Georg Friedrich Händels. In: BEK, Mikuláš, CHEW, Geoffrey, MACEK, Petr, eds. *Socialist Realism and Music: Musicological Colloquium at the Brno international music festival: Brno, 1–3 October 2001.* Praha: KLP, 2004, s. 97–100. Colloquia musicologica Brunensia. ISBN 80-86791-18-1.

552 PEČMAN, Rudolf. *Georg Friedrich Händel.*

553 PEČMAN, Rudolf. *Vivaldi a jeho doba.*

554 TALBOT, Michael. *Antonio Vivaldi.*

555 HOGWOOD, Christopher. *Georg Friedrich Händel.* Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-474-7.

Obr. 59: ŠINDELÁŘ, Dušan. Ex libris Rudolfa Pečmana, 1985, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Monografie *Georg Friedrich Händel* vyšla v Supraphonu v roce 1985. Její vznik tedy spadá do období dokončení definitivní verze *Jevištního díla Ludwiga van Beethovena*. Byla vydána k třístému výročí narození skladatele a autor ji dedikoval „přátelům ze Společnosti G. F. Händela v Halle nad Sálou a všem ctitelům Mistrova díla v Československu".

Styl knihy i pojetí tématu odpovídá jiným Pečmanovým spisům podobného rozsahu nejen o skladatelích, ale také o muzikolozích. K Händelovi přistupuje z širšího

hlediska historického i uměleckého. Zvláštní kapitoly jsou totiž věnovány epoše, v níž žil a tvořil. Patří sem např. *Panoráma hudební a operní Itálie osmnáctého věku*, *Momentky z Anglie počátku osmnáctého věku*, případně *Intermezzo o instrumentální hudbě komorního a koncertantního charakteru*. V těchto pasážích je patrný ohlas kulturně historické metody některých autorových předchůdců. Nutno ovšem zdůraznit, že na rozdíl od publikací Zdeňka Nejedlého jsou integrální součástí knihy analýzy hudebních děl.

Stylově vychází Pečman ze svých uměleckých a estetických vzorů. Vnášení esejistického stylu do odborné muzikologické práce nezapře metodu jeho oblíbence F. X. Šaldy. Kniha je nejen stylově, ale i postoji k Händelovi poznamenána další z velkých stálic Pečmanova muzikologického Parnasu, jíž je Romain Rolland. Ostatně je uvedena Rollandovým citátem o nemožnosti postihnout obrovité Händelovo dílo během jednoho života.

Jak bylo řečeno, součástí knihy jsou analýzy vybraných skladeb. Jejich charakter je možné stručně vymezit asi takto:

U operní i u ostatní tvorby se Pečman zabývá okolnostmi vzniku díla, premiérou, interprety, reprízami, podmínkami provádění, případě edicemi, politickými okolnostmi apod. Nechybí ani pikantní historky – např. o dopravní zácpě v Londýně nebo zřícení konstrukce při uvedení *Hudby ke královskému ohňostroji*.[556] Vychází též z dobových pramenů. Vedle Charlese Burneyho je to např. proslulý traktát Benedetta Marcella *Divadlo podle módy*, a to v souvislosti s tehdejším operním provozem. U hudebních analýz se nacházejí notové příklady – o to cennější, že v 80. letech minulého století byly u nás edice barokní hudby obtížně dostupné. V rámci operního žánru se autor zabývá též typologií jednotlivých forem, např. árií. Texty oper a oratorií, respektive textové úryvky, cituje v originále, který doplňuje českým překladem. I díky této metodě je kniha přístupná širší hudbymilovné veřejnosti. A přístupná je mj. i tím, že konkrétní dílo vždy reflektuje jako celek, nezabývá se tedy pouze jeho dílčí stránkou, týkající se např. pramenné základny.

Zajímavý, leč pro Pečmana příznačný je jeho postoj k textům oper a oratorií, respektive k jejich předlohám. Ačkoliv uvádí libretisty i jejich transformace původních námětů, značný prostor věnuje literárním i historickým předlohám, a to někdy na úkor

556 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Georg Friedrich Händel,* s. 297 a 300.

jejich definitivní podoby v hudebním díle. Z oper na antické náměty jsou to např. *Radamisto* HWV 12, *Julius Caesar v Egyptě* HWV 15 nebo *Xerxes* HWV 40. Podobně je tomu u námětů převzatých ze středověku, respektive jeho renesančního pojetí (Ariosto, Tasso). U opery *Alcina* HWV 34 Pečman přímo cituje Vrchlického překlad nikoliv libreta, ale Ariostovy básně.[557]

Styl, jakým jsou v textu v podstatě nerozlišeny předloha a libreto – Pečman i libreto parafrázuje bez např. dělení na dějství a scény –, může být pro čtenáře, který přistupuje k Pečmanově monografii jako k prvnímu seznámení s dílem, poněkud matoucí. Tento přístup však nelze jednoznačně zatratit. Naopak, poukaz na primární zdroj může napomoci k pochopení libretistické praxe 18. století, kdy z původního námětu je převzata pouze kostra a hlavní postavy. K tomu lze doporučit kombinovat Pečmanovy práce o Händelovi, Vivaldim apod. se zmíněnými monografiemi Hogwooda, Talbota aj. Nutno ovšem uvést na pravou míru, že u některých oper autor naopak zřetelně odlišuje jejich podnět od výsledku. Týká se to např. *Orlanda* HWV 31.[558] Titulní postavu tu Pečman charakterizuje též užitím hudebních prostředků, byť s odvoláním na práci Paula Henryho Langa.[559] Podobně je tomu u oratorií, kde Pečman konfrontuje jejich většinou biblický námět se zhudebněnou verzí. U *Acise a Galatey* HWV 49 je nejprve citován úsek Ovidiovy básně v překladu Ferdinanda Stiebitze, aby následně byl srovnán se svými metamorfózami u dalších básníků a libretistů, až po tři Händelovy verze tohoto antického námětu.

Pečman vřazuje Händelovu dramatickou tvorbu do dobové jevištní produkce. Podnětné je tu uvedení *Žebrácké opery*, jemuž je věnována celá kapitola. Právě toto dílo totiž značně poznamenalo další vývoj Händelovy operní tvorby, včetně jeho podnikatelské činnosti v rámci Královské hudební akademie (*Royal Academy of Music*) v Londýně.

Pečmanova kniha o Händelovi je typickým výrazem jeho systematické práce. Přináší přehled rozsáhlé händelovské literatury, ve své době cenný pro naše prostředí. A důležitý je rovněž seznam Händelových skladeb, který vychází z původního Baseltova

557 Tamtéž, s. 179.

558 Srov. tamtéž, s. 163–168.

559 Tamtéž, s. 164–165.

katalogu.[560] Podnětná je reflexe Händela a uvádění jeho skladeb v českých zemích.[561] Pozoruhodný na knize je též její závěr. Ten namísto pouhého tradičního shrnutí přináší spíše otázky dotýkající se např. důvodů Händelovy migrace po evropských hudebních centrech.[562]

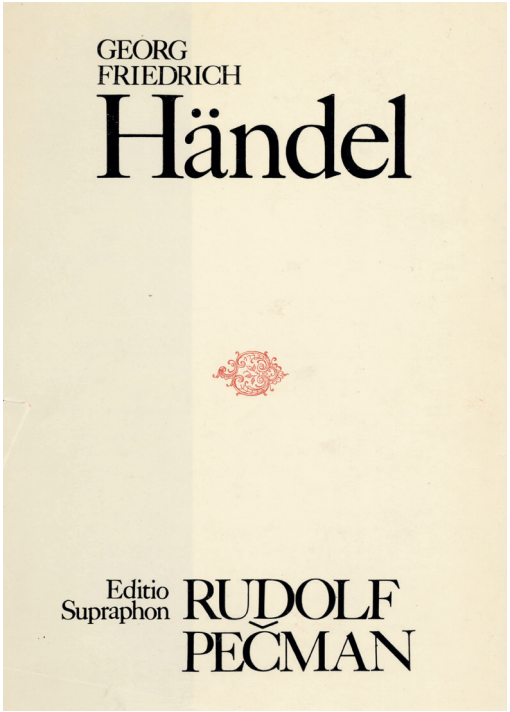

Obr. 60: Obálka knihy *Georg Friedrich Händel* (1985).

K Pečmanovým händelovským aktivitám doplňme jejich mezinárodní ohlas. Od roku 1965 navštěvoval Händelův festival v Halle, kde vystupoval na paralelně probíhajících konferencích. Své příspěvky publikoval v *Händel-Jahrbuch*. Vrcholem ocenění jeho bádání na téma Händel bylo členství v presidiu mezinárodní Händelovy společnosti

560 BASELT, Bernd. Verzeichnis der Werke Georg Friedrich Händels (HWV). *Händel-Jahrbuch*, 1979, roč. 25, s. 9–139.

561 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Georg Friedrich Händel,* s. 9–15.

562 Srov. PEČMAN, Rudolf. Epilog. In: Tamtéž, s. 316–322.

(*Georg-Friedrich-Händel-Gesellschaft*), kam byl slavnostně uveden roku 1976 po úmrtí Benjamina Brittena. Na tomto postu setrval do roku 1996, kdy – dle Pečmanových slov – nové vedení společnosti akceptovalo pouze příslušníky velkých národů.[563]

Italská cesta

Název proslulé autobiografické knihy Johanna Wolfganga Goetha nevolíme pro tuto kapitolu náhodně. Rudolf Pečman se totiž zabýval italskou kulturou, hudbou a estetikou (Benedetto Croce) nejen z pozice kabinetního učence. Podobně jako Goethe, Stendhal, Liszt a jiní podnikl na přelomu let 1973 a 1974 svoji vlastní „italskou cestu". Ta nesla veškeré znaky putování *ad fontes*, jak je již v 18. století podnítil Johann Joachim Winckelmann. Pečman v Itálii nebádal pouze v tamějších archivech. Jako „okouzlený poutník" navštěvoval umělecká představení, galerie, poznával krásy měst a přírody, navazoval přátelství. Sám svůj život dělil na období „před Itálií" a období „po Itálii".

Pečmanova italská cesta byla časově vymezena stipendiem, které obdržel od Ministerstva školství. Trvala od listopadu 1973 do února roku následujícího. Nebyl mu tedy přán luxus dvou let jako Goethovi. Přesto stihl navštívit a probádat mnohé. Sídlem jeho pobytu byl Řím, zavítal však též do jiných italských hudebních center. Své zážitky barvitě popisuje v knize *Hudební kontexty staré Itálie*.[564] Jako pravý poutník líčí cestu od samotného začátku, kdy nevynechá popis ponižující prohlídky ze strany československých pohraničníků, až po její ukončení. Pro Pečmanův smysl pro úřední detail je příznačné, že uvádí nejen přesnou hodinu, ale i minutu odjezdu vlaku. Čtenáře zaujme autorovo barvité líčení koncertů a operních představení (včetně vpádu italské policie během operní produkce), návštěv galerií, sakrálních i světských staveb, ale i setkání s významnými osobnostmi. Pečman se tu projevuje jako vynikající pozorovatel nadaný darem poutavého vyprávění, takže srovnání s Goethovou knihou nepovažujeme za zcela nadsazené. Postupně přechází k důkladnému popisu muzikologické archivní práce týkající se především hudebních bohemik a k rekapitulaci jejích výsledků. V Římě pracoval v knihovně římské konzervatoře (Biblioteca del Conservatorio di S. Cecilia), kde se zabýval zejména librety Myslivečkových oper. Navštívil též knihovny

563 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 219.

564 PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie*, s. 23–45.

v Benátkách, Padově a Bologni. Vedle Myslivečka reflektoval i další české skladatele, jejichž autografy jsou uloženy v italských archivech: Františka Tůmu, Vojtěcha Jírovce, Jana Ladislava Dusíka aj.

Kniha *Hudební kontexty staré Itálie*, jedna z posledních Pečmanových rozsáhlejších prací publikovaných za jeho života, má ovšem daleko širší záběr. Podrobněji ji analyzuje Stanislav Bohadlo v úvodu této publikace.[565]

Ve svých odborných aktivitách v oblasti italské tematiky, do nichž náleží též Josef Mysliveček, o němž pojednáme zvlášť, navazoval Pečman na své brněnské předchůdce; zejména na Vladimíra Helferta a Jana Racka. Zabýval se především neapolskou operou 18. století, a to zvláště libretistikou, ať už obecně[566] nebo na příkladech konkrétních autorů,[567] libret[568] a divadel.[569] V rámci tohoto okruhu se mu již nepodařilo uskutečnit zamýšlenou monografii o Pietru Metastasiovi. Mezi další operní témata náleží inscenační praxe neapolské školy[570] nebo Mozartův vztah k italské opeře.[571]

---

565 Viz kapitolu *Na paměť prof. PhDr. Rudolfa Pečmana, DrSc., emeritního profesora Ústavu hudební vědy Masarykovy univerzity v Brně a zakladatele Mezinárodního hudebního festivalu v Brně (1966)*, s. 26–30.

566 PEČMAN, Rudolf. Stará opera, její libreto a výzkum kolem nich. In: MEDŇANSKÁ, Irena, ed. *Slovo a hudba ako štrukturálno-architektonický celok hudobného myslenia 17.–18. storočia: Zborník príspevkov z medzinárodnej muzikologickej konferencie 23.–25. novembra 2005 v Prešove.* Prešov: Súzvuk, 2006, s. 31–47. ISBN 80-89188-14-1; PEČMAN, Rudolf. Zmysel výskumu operných libriet 18. storočia pre dnešek. In: *Slovenské divadlo*, 2003, roč. 51, č. 3–4, s. 214–224. ISSN 0037-699X.

567 PEČMAN, Rudolf. Zur Typologie der Operngestalten Telemanns und ihrer Beziehung zur italienischen Librettistik. In: FLEISCHHAUER, Günter, SIEGMUND-SCHULTZE, Walther, eds. *Telemann und seine Dichter: Konferenzbericht der 6. Magdeburger Telemann-Festtage vom 9. bis 12. Juni 1977*. I. Teil. Magdeburg: Rat der Stadt Magdeburg, 1978, s. 52–57.

568 PEČMAN, Rudolf. Král Václav II. postavou italského operního libreta 18. století. *Hudební rozhledy*, 1975, roč. 28, č. 9, s. 420–423.

569 PEČMAN, Rudolf. Italská libretistika ve Šporkově divadle. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978.* Brno: Jihomoravská odbočka České hudební společnosti, 1980, s. 31–33.

570 PEČMAN, Rudolf. Die Oper der Neapolitanischen Schule als Inszenierungsproblem. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1994, roč. 43, H29, s. 63–67. ISSN 0231-522X; PEČMAN, Rudolf. Dekorace a scénografie na pozadí výzkumu staré opery 18. věku: Myšlenky a glosy muzikologa. In: SLAVKO, Pavel, SRBOVÁ, Hana, eds. *Svět barokního divadla: Sborník přednášek z konferencí v Českém Krumlově 2004, 2005, 2006 = The World of Baroque Theatre: A Compilation of Essays from the Český Krumlov Conferences 2004, 2005, 2006.* Český Krumlov: Society of Friends of Český Krumlov, 2007, s. 101–125. ISBN 978-80-254-0318-1.

571 PEČMAN, Rudolf. Mozart und die Venezianisch-Neapolitanische Schule. In: SCHLAGER, Karl-Heinz, ed. *Festschrift Hubert Unverricht zum 65. Geburtstag.* Tutzing: H. Schneider, 1992, s. 207–221. Eichstätter Abhandlungen zur Musikwissenschaft, Bd. 9. ISBN 3-7952-0719-3.

Mimo operní žánr se jedná např. o scarlattiovské podněty ve smyčcových kvartetech Josepha Haydna.[572] O italských vlivech na hudbu českou referoval Pečman na mezinárodním muzikologickém kolokviu *Musica bohemica et europaea* v Brně roku 1970.[573] S tematikou italské hudby, respektive italské opery 18. století seznamoval též širší okruh posluchačů a čtenářů v rámci brněnského Kruhu přátel hudby. V 70. letech pro tamější koncertní cyklus připravil dvě publikace pod názvy *Výrazové prostředky neapolské vážné opery*[574] a *Hudba staré Itálie*.[575]

Vrcholem a současně završením Pečmanova zájmu o italskou hudbu období baroka je monografie *Vivaldi a jeho doba*.[576] Vivaldiho tematice se její autor věnoval již dříve, a to v oblasti muzikologické reflexe a interpretačních otázek.[577] Ostatně tato problematika je též zařazena do vivaldiovské monografie. Pro analýzu knihy opět odkazujeme k rozboru Stanislava Bohadla v úvodu této publikace.[578] Bohadlův text doplňujeme několika poznámkami.

Hned v úvodu knihy autor popisuje genezi svého zájmu o italského skladatele. V těchto pasážích neopomene zdůraznit přínos brněnského kolokvia *Musica bohemica et europaea*, na němž v roce 1967 vystoupili přední badatelé domácí i zahraniční (Nikolaus von Harnoncourt aj.). Řešily se tu mj. otázky historicky poučené interpretace, která se v té době teprve rodila – u nás v podstatě neexistovala. Podnětný

---

572 PEČMAN, Rudolf. Alessandro Scarlatti: A Predecessor of Joseph Haydn in the Genre of the String Quartet. In: SERWER, Howard, WEBSTER, James, LARSEN, Jens Peter, eds. *Haydn studies: Proceedings of the International Haydn Conference, Washington, D.C., 1975.* New York: W. W. Norton, 1981, s. 456–459. ISBN 0-393-95149-9.

573 PEČMAN, Rudolf. Böhmen und Italien: Ein offenes Kapitel aus der Geschichte der Musik Böhmens um 18. Jahrhundert. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Colloquium Musica Bohemica et Europaea: Brno 1970.* Brno: International Musical Festival, 1972, s. 289–297. Colloquia on the History and Theory of Music at the International Musical Festival in Brno.

574 PEČMAN, Rudolf. *Výrazové prostředky neapolské vážné opery.* Brno: Park kultury a oddechu, 1970.

575 PEČMAN, Rudolf. *Hudba staré Itálie.* Brno: Park kultury a oddechu, 1975.

576 PEČMAN, Rudolf. *Vivaldi a jeho doba.*

577 PEČMAN, Rudolf. Antonio Vivaldi ve světle muzikologických výzkumů a interpretační praxe anno 1978. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978.* Brno: Jihomoravská odbočka České hudební společnosti, 1980, s. 47–51.

578 Viz kapitolu *Na paměť prof. PhDr. Rudolfa Pečmana, DrSc., emeritního profesora Ústavu hudební vědy Masarykovy univerzity v Brně a zakladatele Mezinárodního hudebního festivalu v Brně (1966)*, s. 31–34.

je rovněž chronologický přehled katalogů Vivaldiho děl, což je vlastně dokument o vývoji zájmu o italského skladatele. Pečman si v úvodu povzdechne nad přehlížením a podceňováním tematických katalogů u nás; tuto situaci charakterizuje Smetanovým výrokem o „antediluviálních poměrech" v Čechách.

Příznačné pro Pečmanovo pojednání o italské hudební kultuře je vkládání zážitků z vlastní „italské cesty" na přelomu let 1973 a 1974. Stejně tak citace názorů Anatola France, pisatelova oblíbeného autora, případně veršů Andrého Suarèse (kapitola *Mekka hudby a opery*) patří neodmyslitelně k Pečmanovu literárnímu stylu.

Myslivečkiana jako ústřední bod Pečmanových italských bohemik

Pečmanovu afinitu k slavnému českému rodákovi můžeme pozorovat zhruba od počátku 60. let. Tehdy ho zaujala předposlední skladatelova opera *Il Medonte, re di Epiro* (*Medon, král epirský*). Tomuto dílu věnoval několik dílčích studií, které se zabývaly novodobou inscenací v Opavě,[579] vznikem a analýzou díla,[580] libretem[581] i autografem.[582] Téma pak Pečman shrnul ve své kandidátské práci *Skladatel Josef Mysliveček a jeho jevištní epilog*, kterou obhájil v roce 1968. O dva roky později vyšla ve spisech brněnské univerzity její německá verze: *Josef Mysliveček und sein Opernepilog*.[583]

Jak napovídá podtitul této monografie, *Zur Geschichte der neapolitanischen Oper*, dílo je vřazeno do širšího kontextu dobového a tzv. neapolské operní školy. Zvláštní pozornost věnuje autor formě metastasiovského libreta typu „*drammi per musica*" a jeho recepci v Myslivečkově operním díle. Z Metastasiova vzoru vychází též libreto k *Medontovi*, jehož autorem je Giovanni da Gamerra; týká se to např. typologie postav nebo volného zacházení s historickou předlohou. V hudbě opery shledává Pečman

579 PEČMAN, Rudolf. Neznámá Myslivečkova opera. *Hudební rozhledy*, 1961, roč. 14, č. 9, s. 391–392.

580 PEČMAN, Rudolf. K Myslivečkově opeře Medon, král epirský. *Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university*, 1962, roč. 11, F6, s. 141–143.

581 PEČMAN, Rudolf. De Gamerrovo libreto k poslední opeře Josefa Myslivečka. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1965, roč. 14, F9, s. 183–194.

582 PEČMAN, Rudolf. Zur Leningrader Handschrift der letzten Oper Josef Myslivečeks. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1966, roč. 15, H1, s. 121–134.

583 PEČMAN, Rudolf. *Josef Mysliveček und sein Opernepilog: Zur Geschichte der neapolitanischen Oper.* Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1970.

podobnost s českou lidovou nápěvností i mozartovskou hudební dikcí. Upozorňuje na důležitou absenci recitativů *secco*, které nejsou součástí rukopisu objeveného roku 1968 v Leningradu.

Jednou ze zajímavostí Pečmanova bádání na tomto díle je jeho polemika se sovětskou germanistkou a spisovatelkou Mariettou Sergejevnou Šagiňanovou, která se ve své době jevila jako odvážná a ohrožující Pečmanovu profesní kariéru.[584] V každém případě tato polemika významně zasáhla do vývoje pohledu na autentickou interpretaci italské opery 18. století, která byla ve své době teprve v plenkách, zvláště v zemích tzv. východního bloku.

Pečmanovo myslivečkovské bádání, jehož ohlasy nalezneme ještě na konci jeho života (např. v *Hudebních kontextech staré Itálie*, kde Myslivečkovi věnuje samostatnou kapitolu pod názvem *Myslivečkiana membra disiecta*),[585] představuje významnou oblast v prostředí české muzikologie na toto téma. Pečman tu navazuje na některé předchůdce, jako byli Vladimír Helfert, Jaroslav Čeleda, Karel Vetterl nebo Jan Racek. Z Pečmanových nástupců uveďme především Stanislava Bohadla, ostatně též odchovance brněnské muzikologické školy.

Svůj zájem o slavného „*Il Boemo*" postupně Pečman rozšiřoval na další témata. V rámci paralel hojně reflektoval souvislosti mezi Myslivečkem, Jiřím Antonínem Bendou a mannheimskou školou.[586] Z evropských skladatelů uváděl do kontextu s Myslivečkem Georga Friedricha Händela,[587] Johanna Christiana Bacha[588] nebo Josepha Haydna.[589]

---

584 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie*, s. 257–267.

585 Tamtéž, s. 209–267.

586 PEČMAN, Rudolf. Předchůdci aneb vědomí souvislostí: Mannheimští, Jiří Benda a Mysliveček v ohnisku vývoje. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Musica bohemica et europaea: 5. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1970, s. 25–41; PEČMAN, Rudolf. Die Mannheimer Schule und Josef Mysliveček. In: HEYTER-RAULAND, Christine, MAHLING, Christoph-Hellmut, eds. *Untersuchungen zu Musikbeziehungen zwischen Mannheim: Böhmen und Mähren im späten 18. und frühen 19. Jahrhunderts: Symphonie – Kirchenmusik – Melodrama.* Mainz: Schott Music GmbH, 1994, s. 75–83. ISBN 978-3-7957-1333-1.

587 PEČMAN, Rudolf. Händel a Mysliveček. *Opus musicum*, 1978, roč. 10, č. 3, s. 67–70.

588 PEČMAN, Rudolf. Johann Christian Bach a Josef Mysliveček. *Hudební věda*, 1994, roč. 31, č. 4, s. 393–398.

589 PEČMAN, Rudolf. Zum oratorischen Schaffen Joseph Haydn und Josef Myslivečeks. In: BADURA-SKODA, Eva, ed. *Joseph Haydn: Bericht über den Internationalen Joseph Haydn Kongress: Proceedings of the International J. Haydn Congress: Wien, Hofburg, 5.–12. September 1982.* München: G. Henle, 1986, s. 101–104. ISBN 3-87328-045-0.

V rámci operní tvorby dále konfrontoval Myslivečkovo dílo se stylem neapolské opery,[590] včetně libretistiky.[591] Neopomenul ani konkrétní jevištní díla.[592]

Jevištní a vokálně-instrumentální tvorba se jeví jako těžiště Pečmanovy pozornosti u Myslivečka. Dílčím způsobem se objevuje též tematika hudby instrumentální, např. pojetí klarinetu: i ten je však reflektován v rámci neapolské školy.[593] Zajímavostí je studie o postavení Rakušana a rakousky cítícího umělce v italském prostředí.[594]

Završením nejplodnější etapy Pečmanova myslivečkovského bádání je monografie o skladatelově životě a díle, která vyšla roku 1981 v Supraphonu pod lapidárním titulem *Josef Mysliveček*.[595] Kniha, ačkoliv nedosahuje rozměrů pozdějších monografií o Händelovi nebo Vivaldim, se ve své době těšila značné oblibě u širšího hudbymilovného publika. Poznamenejme k tomu, že česká veřejnost tehdy mohla vnímat Myslivečka, pokud se o něj vůbec zajímala, prostřednictvím beletristických dezinterpretací typu *Il divino boemo* z pera Sonji Špálové (poslední, třetí vydání této knihy spatřilo světlo světa v roce 1978, tedy pouhé tři roky před Pečmanovou monografií).[596]

Pečman hledí na Myslivečka, podobně jako na Händela, Vivaldiho aj., ze širšího úhlu hudebního i kulturního. Skladatel není pojat izolovaně, nýbrž v kontextu doby, míst, kde působil, i hudebních žánrů. Svědčí o tom už názvy některých kapitol: *Mladý umělec a hudební Praha 18. století*, *Itálie rokoka*, *O vážné opeře neapolského směru*

---

590 PEČMAN, Rudolf. Josef Mysliveček als Reformator der Neapolitanischen Opera seria. In: THOM, Eitelfriedrich, ed. *Der Einfluss der italienischen Musik in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts: Konferenzbericht der XV. wissenschaftlichen Arbeitstagung, Blankenburg/Harz, 19. bis 21. Juni 1987.* Michaelstein/Blankenburg: Kultur- und Forschungsstätte, 1988, s. 18–22. Studien zur Aufführungspraxis und Interpretation der Musik des 18. Jahrhunderts; 34.

591 PEČMAN, Rudolf. Pietro Metastasio jako libretista Myslivečkových oper. In: ZÁVODSKÝ, Artur, ed. *Otázky divadla a filmu: Theatralia et cinematographica.* II. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1971, s. 82–100.

592 PEČMAN, Rudolf. Il Parnasso confuso: První Myslivečkova opera. *Opus musicum*, 1975, roč. 7, č. 5, s. 136–143.

593 PEČMAN, Rudolf. Die Klarinette in der Neapolitanischen Schule und bei Josef Mysliveček. In: THOM, Eitelfriedrich, ed. *Die Blasinstrumente und ihre Verwendung sowie zu Fragen des Tempos in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts: Konferenzbericht der 4. Wissenschaftlichen Arbeitstagung Blankenburg/Harz, 26./27. Juni 1976.* Blankenburg/Harz: Kultur- und Forschungsstätte, 1977, s. 42–45. Studien zur Aufführungspraxis und Interpretation der Musik des 18. Jahrhunderts, 34.

594 PEČMAN, Rudolf. Rakušan Mysliveček? *Hudební věda*, 1998, roč. 35, č. 1, s. 68–71.

595 PEČMAN, Rudolf. *Josef Mysliveček.* Praha: Supraphon, 1981.

596 ŠPÁLOVÁ, Sonja. *Il divino boemo: Božský Čech Josef Mysliveček.* 3. vyd. Praha: Vyšehrad, 1978.

(s tímto tématem se setkáváme ve více Pečmanových monografiích a studiích). Jinak je skladatelův život pojat tradičně chronologicky, nikoliv však lineárně: linearitu narušují vkládané úvahy na výše zmíněná i další témata.

Jako vstup do díla působí krátká, leč výstižná introdukce. Zaujme v ní zejména zařazení skladatele do kontextu české a evropské hudby. Pečman jasně konstatuje, že Mysliveček byl „nejpozoruhodnějším českým operním komponistou před Bedřichem Smetanou“,[597] který „podstatně obohatil vývoj české, italské a evropské hudby“.[598] Už v úvodu je tedy vyzdvižena Myslivečkova tvorba jevištní, na niž se kniha soustředí.

Značnou pozornost věnuje autor Myslivečkovu původu – včetně rodokmenu, dětství a mládí. Tady zmiňuje možnosti hudebního vzdělání v rodné Praze, např. v prostředí jezuitů a pražských chrámů; Myslivečkovo studium je zčásti doloženo, zčásti je předmětem úvah. Neopomíjí ani jeho cestu k mlynářskému řemeslu, a to v samostatné kapitole *Mlynářský mládek, stárek a mistr*. V rámci hudebního vzdělání uvádí Pečman nejen konkrétní Myslivečkovy učitele, ale věnuje se též pražskému hudebnímu a divadelnímu (opernímu) provozu, který mohl na mladého skladatele působit. Zmíněny jsou též první kompoziční úspěchy.

Myslivečkovu italskou dráhu předznamenává kapitola *Itálie rokoka*. I ta je pojata z širšího hlediska filosofického, politického a ekonomického. Projevy rokoka v Itálii jsou logicky odvozeny z rokoka francouzského. V charakteristice slohu a doby Pečman vychází ze svých oblíbených autorů, mezi něž náleží Benedetto Croce.

První Myslivečkovy roky v Itálii jsou právem charakterizovány jako učednická léta. Skladatel, který se již vyznal v hudbě instrumentální, toužil po orientaci v hudebně dramatickém žánru. K tomu mu v Benátkách dopomohl Giovanni Battista Pescetti. Další část knihy se soustředí – kromě životních osudů – na Myslivečkovo operní dílo, počínajíc operou-kantátou *Il Parnasso confuso*. Podobně jako později u Händela Pečman sleduje kompozice z různých úhlů pohledu: pramen (některá díla byla dlouho považována za ztracená), premiéra, autograf (podle druhu písma určuje, zda se jedná o originál či opis), datace, stylové srovnání s dalšími jevištními díly autora, forma, literární předloha, libreto apod. Konkrétní skladby tak vyvstávají jako jednotný celek,

597 PEČMAN, Rudolf. *Josef Mysliveček*, s. 6.

598 Tamtéž.

v rámci něhož však stále vystupují nové otázky. Takto je již pojato *Il Parnasso confuso*, jemuž autor věnuje samostatnou kapitolu pod názvem *Operní prolog*.

Myslivečkova hvězdná dráha cizince, který se v Itálii prosadil právě v žánru, který se v této zemi zrodil, je vystižena již v názvu dvou následujících kapitol: *Cesta k neapolským vavřínům* a *Dobyvatel italských operních jevišť*. Těmito částmi se prolínají více či méně rozsáhlé analýzy oper, u nichž Pečman věnuje pozornost jednomu ze svých hlavních zájmů, operní libretistice.

Ústředním tématem kapitoly *Cesta k neapolským vavřínům* je opera *Bellerofonte*. Součástí je rozsáhlá analýza Bonecchiho libreta, jíž předchází převyprávění původního antického mýtu;[599] čtenář, případně posluchač nebo návštěvník opery tak může na konkrétním příkladu sledovat proměnu námětu v libreto v rámci neapolského úzu. Poněkud neústrojně a v rozporu s pramenným výzkumem, jehož se Pečman až dosud více méně držel, působí „zpráva" o premiéře *Bellerofonta* z pera českého beletristy 19. století Jakuba Arbesa.[600] Ostatně i muzikolog Pečman se občas nechává unášet vyšším literárním stylem, což ovšem napomáhá čtivosti textu. Jako příklad uvádíme jeho vlastní vyobrazení skladatele, které plynule navazuje na Arbesovu fikci:

> Kdo byl ten seveřan, který chtěl zazářit na neapolském operním nebi? Sahal po vavřínech pět let po vídeňské premiéře Gluckova *Orfea*, nepřijal však jeho reformu a přizpůsobil se zásadám neapolské školy, neboť chtěl měřit své síly s domácími italskými autory typu Paisiella, Traëtty a Picciniho na jejich vlastní půdě. Tehdy, roku 1767, dosáhl třiceti let. Byl ještě mladý a plný ohně. Chodil oblečen, jak předepisovala móda a etiketa. Nosil kabát zapjatý až ke krku, kolem něho ovázanou mašli. Jeho hlavu zdobila paruka, hustě napudrovaná a sčesaná do lokýnek, jak to vídáme na podobiznách z doby Marie Terezie a Josefa II. Měl štíhlou, urostlou postavu a sličnou bezvousou tvář, kterou zdobilo klenuté čelo. V jeho zasněných modrých očích se zračil klid, rozvaha a někdy i chlad.[601]

Takovéto pasáže, jež vkládá Pečman do textu, nemusí působit věrohodně z hlediska odborného. Na druhé straně se jedná o obohacení vědeckého literárního stylu,

599 Tamtéž, s. 100–105.

600 *Il divino Boemo* (1884).

601 PEČMAN, Rudolf. *Josef Myslivček,* s. 106.

který – založen na pouhém výčtu faktů – může mít jednotvárný účinek. A hlavně: Rudolf Pečman uměl krásně psát. Z jeho dokonalého ovládání mateřského jazyka by si mnozí „učenci" dneška mohli vzít příklad.

Také zmíněnou citaci z Arbesovy prózy uvádí Pečman na pravou míru. Píše, že v povídce se objevuje „řada dobrých odborných postřehů".[602] K tomu vyslovuje domněnku, že Arbes mohl čerpat z „pramenů a literatury, které však necituje".[603]

Popis premiérové inscenace, včetně bohaté výpravy a vkládaných baletů o přestávkách, podává obraz dobové inscenační praxe. Důležitá je pasáž o jedné z účinkujících, pěvkyni Caterině Gabrielli, která se postupně stala pro Myslivečka osudovou ženou.

Hudební analýzu opery vytváří Pečman na základě autografu uloženého v knihovně konzervatoře ve Florencii; k dispozici měl mikrofilm opery, který pořídil Vladimír Helfert. Stylově charakterizuje dílo jako posun od opery kantátového typu, jíž je *Zmatek na Parnassu*, k neapolské opeře seria.[604] Inspirativní je úvaha o *Bellerofontovi* jako o „jistém předobrazu *Lohengrina* a *Parsifala*".[605]

V kapitole *Dobyvatel italských operních jevišť* se Pečman věnuje hlubšímu rozboru Myslivečkova operního stylu. Integrální součástí jsou analýzy dalších operních děl: *Il Trionfo di Clelia*, *Demofoonte*, *Nitteti*.

Popsán je vývoj Myslivečkovy práce s metastasiovskými librety: původně je zhudebňoval celá, později do nich zasahoval dle hudebních a dramatických požadavků. Na příkladu *Demofoonta*, kterého Pečman označuje za „nejosobitější typ [Myslivečkova] operního projevu",[606] se odhaluje skladatelova inklinace k určitému typu libreta. Jeho schematický charakter s typizovanými postavami usnadňoval práci, a to i z hlediska časového. Vzhledem ke společenské objednávce museli operní autoři v 18. století pracovat velmi rychle. Takové bylo též postavení Myslivečkovo. Často komponoval pouze árie a recitativy *accompagnato*, naopak psaní recitativů *secco* obvykle svěřoval pomocníkům: lze to vyčíst z rozdílného rukopisu. Samostatnost recitativů a árií pak dovolovala, aby mohly být libovolně přemisťovány nejen v rámci jednoho díla, ale též do jiných

602 Tamtéž, s. 107.

603 Tamtéž.

604 Tamtéž, s. 108–109.

605 Tamtéž, s. 110.

606 Tamtéž, s. 121.

oper. Takto se zacházelo i s ouverturami, které Mysliveček nespojoval s vlastní operou. Z uvedeného vyplývá, že odmítl Gluckovu operní reformu. Naopak, snažil se reformovat žánr jemu vlastní, operu seria, hlavně v oblasti melodické.

V rámci pokusu o proměnu italské opery připomíná Pečman podobné tendence u Händela. Toho zmiňuje také v krátké úvaze o Myslivečkových oratoriích.[607]

Vývoj Myslivečkovy operní tvorby (instrumentální je zmiňována jen okrajově) je vystřídán jeho tvorbou oratorní. Ještě než k ní Pečman dospěje, vloží do knihy dvě kapitoly, jež se týkají vztahu mezi Myslivečkem a W. A. Mozartem: *Mysliveček a Mozart* a *Dva boloňští akademikové*.

Přímé kontakty mezi oběma skladateli sleduje autor na dochované korespondenci. Dalším tématem jsou stylové souvislosti. Mysliveček se Pečmanovi jeví jako předchůdce klasicistního stylu, který „předjímá mozartovský výraz".[608] Sám Mozart pak např. provozoval Myslivečkovy klavírní skladby. Autor vyjmenovává blízkost obou tvůrců v jednotlivých žánrech hudby, zejména instrumentální.

Oba tvůrce spojuje skutečnost, že jim byla udělena jedna z nejvyšších poct: titul akademika boloňské Accademia filarmonica. Zajímavá je v této souvislosti úvaha o nepřítomnosti Padre Martiniho během Myslivečkovy akademické zkoušky. Pečman uvažuje o možných důvodech, mezi něž mohlo patřit zaneprázdnění, nemoc anebo nepřízeň vůči uchazeči. (Byl to totiž právě Padre Martini, který výrazně dopomohl mladému Mozartovi k získání titulu.)

Samostatnou kapitolu věnuje Pečman Myslivečkovým oratoriím: *Mistr oratoria*. I pro ni jsou východiskem rozsáhlé předchozí partie týkající se operního stylu. Jedná se např. o úvahu, zda se u některých kompozic jedná o skutečné oratorium, anebo o operu s duchovním námětem. Je to případ skladby *Giuseppe riconosciuto* na Metastasiovo libreto, kterou lze zařadit do žánru *azione sacra*. Mysliveček je podle něj „jedním z dovršitelů oratoria neapolské školy",[609] což je dáno i užitím libret z pera Pietra Metastasia a Apostola Zena.

---

607 Srov. tamtéž, s. 127.

608 Tamtéž, s. 139.

609 Tamtéž, s. 160.

Největší pozornost věnuje Pečman pochopitelně Myslivečkovu oratoriu nejvýznamnějšímu, jímž je *Abramo ed Isacco*. Metastasiovo libreto konfrontuje se starozákonní předlohou, přičemž konstatuje, že libretista přidal z dramatických důvodů některé postavy. Na Myslivečkově hudbě oceňuje dokonalou charakteristiku postav, velkorysost melodií, kontrapunktickou práci i prostotu, s jakou dokázal vyjádřit hluboká citová hnutí.[610] Prohloubil tu umění doprovázeného recitativu i orchestrální faktury pro zachycení emocí. Popisuje užití různých tónin v jejich dobovém afektovém významu.

Teprve patnáctá kapitola z celkových dvaceti se zabývá Myslivečkovou hudbou instrumentální. Má poněkud omluvný charakter, který může svědčit o Pečmanových preferencích anebo o vnímání skladatele na počátku 80. let 20. století: *Mezi operou a oratoriem, aneb tvorba nikoli okrajová*. Vedle obecné stylové charakteristiky, která konstatuje syntézu domácích pražských podnětů s podněty italskými, podobné výsledky u sonátové formy jako v Mannheimu, rozdíly ve formě sinfonií mezi Myslivečkem a Jiřím Bendou atd., si Pečman vybírá konkrétní skladby pro analýzu, která je podstatně stručnější než u oper a oratorií. Jedná se však nikoliv o ryze instrumentální díla, nýbrž o koncertantní skladby vokální, jako jsou *Notturna*, a árie, vycházející opět z neapolského stylu.

Tuto značně lapidární „instrumentální" část vystřídá naopak nejdelší kapitola celé knihy, která završuje úspěšnou skladatelovu kariéru v Itálii. Nese příznačný název, který jako by předznamenával blížící se pád: *Ve víru života a operního provozu*. V centru pozornosti tu stojí další opery a události s nimi související. Dozvídáme se též mnohé o důležitých italských centrech a tamějších divadlech, kde se Myslivečkovy skladby inscenovaly.

U *Motezumy*, oblíbeného dobového námětu z prostředí Aztéků, se Pečman v souvislosti s libretem nebrání uvést historická a beletristická zpracování mexických událostí, jaká vznikala až ve 20. století (George Clapp Vaillant, Ivan Olbracht). Námětově pak uvažuje o *Motezumovi* jako o předchůdci „osvobozovacích" oper směřujících k Beethovenovu *Fideliovi*.[611]

V opeře *Il gran Tamerlano* se podařilo skladateli důkladně skloubit hudební stránku s libretem Agostina Piovena po stránce výrazové i formální. Umožnilo mu to pojetí dramatických postav, které jsou – v metastasiovském duchu – nositelkami idejí: „řeší

610 Srov. tamtéž, s. 157.

611 Srov. tamtéž, s. 176.

složité situace, rozhodují se k činům po těžkých duševních bojích".[612] U tohoto díla využil Pečman příležitosti zhodnotit brněnskou inscenaci *Tamerlána* v roce 1967 a z ní vycházející inscenaci v pražském Národním divadle, která měla premiéru o deset let později. Pražská verze byla následně přenesena na scénu Městského divadla v Reggio Emilia, kde podnítila renesanci zájmu o Myslivečkovo dílo v Itálii; jak konstatuje Pečman, „v zemi, pro kterou bylo vytvořeno".[613]

Operou *Romolo ed Ersilia* se Mysliveček vrací ke zhudebnění originálního Metastasiova libreta. Pečman v této souvislosti uvádí spřízněnost básníka a skladatele, kteří oba usilovali o dramatickou reformu recitativu. Myslivečkovi byla blízká Metastasiova zásada o rovnocennosti hudby a poezie v opeře, a to nezávisle na Gluckově reformě. Není náhoda, že zhudebnil dvacet Metastasiových operních a oratorních textů z básníkova vrcholného tvůrčího období.[614]

Charakter libreta je východiskem také pro analýzu další mistrovské Myslivečkovy kompozice – opery *Ezio*. Pečman tu poznamenává, že Mysliveček si jako zkušený operní skladatel „zpravidla vybíral osvědčená a několikrát zhudebněná libreta, jako by chtěl neustále soutěžit se skladateli, kteří je zhudebnili před ním",[615] a uvádí jednotlivá ztvárnění, včetně nerealizovaného úmyslu Beethovenova.

Myslivečkova sláva vrcholí v 70. letech, kdy se podle Pečmana „stává bezesporu nejslavnější osobností italského operního nebe".[616] Na jeho tvorbě vyzdvihuje mimo jiné schopnost „strhujícím způsobem zachytit duševní stavy jednajících osob".[617] V této souvislosti znovu zdůrazňuje skladatelovo mistrovství při kompozici doprovázeného recitativu.

Závěrečné partie knihy jsou věnovány neslavnému konci skladatele. Svědčí o tom opět názvy některých kapitol: *Vrtkavé štěstí*, *Strastiplný podzim života*. Popisovány jsou např. Myslivečkovy finanční starosti, kdy paradoxně na vrcholu slávy byl zcela bez peněz, nebo úvahy o příčině nemoci, kde je citováno odsuzující stanovisko Leopolda

612 Tamtéž, s. 184.

613 Tamtéž, s. 187.

614 Srov. tamtéž, s. 189.

615 Tamtéž, s. 192.

616 Tamtéž, s. 196.

617 Tamtéž.

Mozarta.[618] I v této části je však základní pozornost věnována opernímu dílu: *Artaserse*, *Atide* (u tohoto pastorálního námětu uvažuje Pečman o jeho možném vystižení preromantických nálad v duchu Goethova *Utrpení mladého Werthera*),[619] *Adriano in Siria*, *Calliroe*, *Olimpiade* a zejména *Armida*.

Posledně jmenované dílo zařazuje Pečman do žánru tzv. kouzelnické opery (*Zauberoper*). Mysliveček tu podle něj navazuje na händelovský typ (*Rinaldo*, *Alcina*) a anticipuje vývoj k Mozartově *Kouzelné flétně*. Pohybuje se však stále v mantinelech opery seria – na rozdíl od Mozarta a pozdější singspielové praxe neaplikuje lidové a komické prvky.[620] Dále se autor zabývá přepracovanou verzí *Armidy* pro milánské Teatro alla Scala. Tuto výslednou podobu označuje jako typ „kulinární hry, v níž bylo obecenstvo zaujato nákladnou výpravou, četnými proměnami, početnými sbory a komparsem".[621] Pozornost věnuje též Myslivečkovu úsilí o reformu úlohy baletu v opeře: ten by měl dramaticky souviset s dějem. „Kouzelnická opera" vyžadovala bohaté jevištní efekty, což podnítilo Pečmana k popisu jevištní techniky operních divadel v 18. století.[622] Pojetí výpravy při premiéře pak podle autora směřuje k výpravě rané romantické opery.

Nepřekvapí, že námětem kapitoly *Operní epilog* je opera *Medonte*, jíž se Pečman věnoval v předchozím dvacetiletí. Rekapituluje tu poznatky z výše citované práce *Josef Mysliveček und sein Opernepilog* z roku 1970. Podstatnou část textu věnuje analýze da Gamerrova libreta, hudební složka je reflektována spíš obecně.

V krátkém epilogu, který nese název *Tvůrce odešel, dílo zůstává*, je popsán poslední rok Myslivečkova života. Pozornost si tu ovšem zaslouží rekapitulace dosavadního myslivečkovského bádání a přehled novodobých inscenací jeho oper.

Jak bylo uvedeno výše, Pečmanova monografie *Josef Mysliveček* nedosahuje rozměrů pozdějších monografií o Händelovi nebo Vivaldim. Podle našeho názoru je to dáno především důrazem na hlavní téma. Pečman sem nevkládá své zážitky z „italské cesty", jak to rád činil později, a to přesto, že od jeho návštěvy Itálie uplynula krátká doba.

618 Srov. tamtéž, s. 217.

619 Srov. tamtéž, s. 203.

620 Srov. tamtéž, s. 206.

621 Tamtéž, s. 208.

622 Srov. tamtéž, s. 210.

Při analýze skladatelova kompozičního stylu volí často metodu *pars pro toto*, kdy na příkladu jednoho díla zobecňuje skladby podobného stylu a žánru. Dalším důvodem je jistě zaměření na jedinou formu, na operu, případně oratorium. Instrumentální tvorba, ač ji Pečman též oceňuje, je popsána spíše obecně.

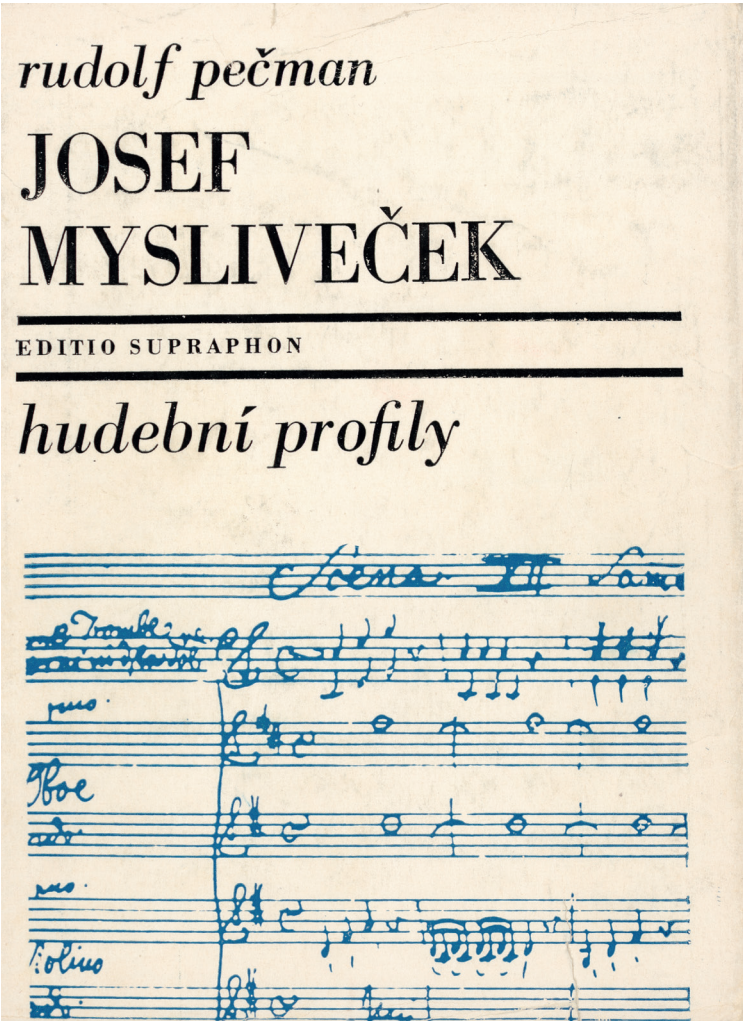

Obr. 61: Obálka knihy *Josef Mysliveček* (1981).

Martinů perspektivou muzikologa i interpreta

Jak jsme uvedli na začátku této kapitoly, Pečmanův přínos k tématu Bohuslav Martinů byl podrobně zpracován v kolektivní monografii *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, kterou vydala Moravská zemská knihovna v roce 2020.[623] Proto se na tomto místě omezíme pouze na stručnou rekapitulaci.

Rudolf Pečman se věnoval Bohuslavu Martinů jako přednášející, a to jak v rámci univerzity a kolokvií, tak i pořadů pro širší veřejnost. Je autorem celé řady studií o Martinů, iniciátorem prvního festivalu a kolokvia o Martinů v roce 1966. Zajímavostí je Pečmanův interpretační přínos, který spadá do doby jeho mládí.[624]

Prosazování díla Bohuslava Martinů u nás po roce 1948 naráželo na překážky vládnoucí politické garnitury. Martinů byl nežádoucí jednak jako emigrant, ačkoliv v emigraci žil ne zcela dobrovolně, jednak jako reprezentant západní kompoziční praxe. Určitý posun ve vnímání skladatele nastává přibližně v polovině padesátých let, a to zásluhou některých odvážných hudebníků a muzikologů. Jakýmsi manifestačním vyvrcholením je mezinárodní hudební festival, který se uskutečnil v Brně na podzim roku 1966 a celý byl věnován Bohuslavu Martinů. Iniciátorem a generálním tajemníkem tohoto festivalu byl právě Rudolf Pečman. Paralelně s festivalem proběhlo mezinárodní hudebněvědné kolokvium na téma *Jevištní dílo Bohuslava Martinů*. Rovněž u jeho zrodu stál Pečman, který se zhostil funkce tajemníka a editora sborníku.[625] Pečman se podílel také na přípravě a organizaci kolokvia *Martinů v proměnách času*, které se uskutečnilo v roce 1978 na půdě Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. Referáty z kolokvia byly publikovány v *Almanachu společnosti Bohuslava Martinů*, který sestavil a redigoval Pečman.[626]

Mezi významné brněnské instituce, na jejichž půdě zněly skladby Bohuslava Martinů, patřilo Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, které pořádalo koncerty pro brněnský Kruh přátel hudby. V jeho rámci se konaly tematické cykly, jejichž dramaturgii vytvářel Pečman a jež spoluorganizovala Jaroslava Zapletalová. I k těmto událostem

623 FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů.*

624 Více v tabulce 3.

625 PEČMAN, Rudolf, ed. *The Stage Works of Bohuslav Martinů.* Prague: Czechoslovak Music Information, 1967.

626 PEČMAN, Rudolf, ed. *Almanach Společnosti Bohuslava Martinů 1979.* Praha – Brno: Česká hudební společnost, 1979.

připravoval Pečman samostatné publikace. V sezóně 1979/80 proběhl cyklus komorní hudby Martinů k devadesátému výročí narození skladatele. Spolupořadatelem byla Česká hudební společnost.[627]

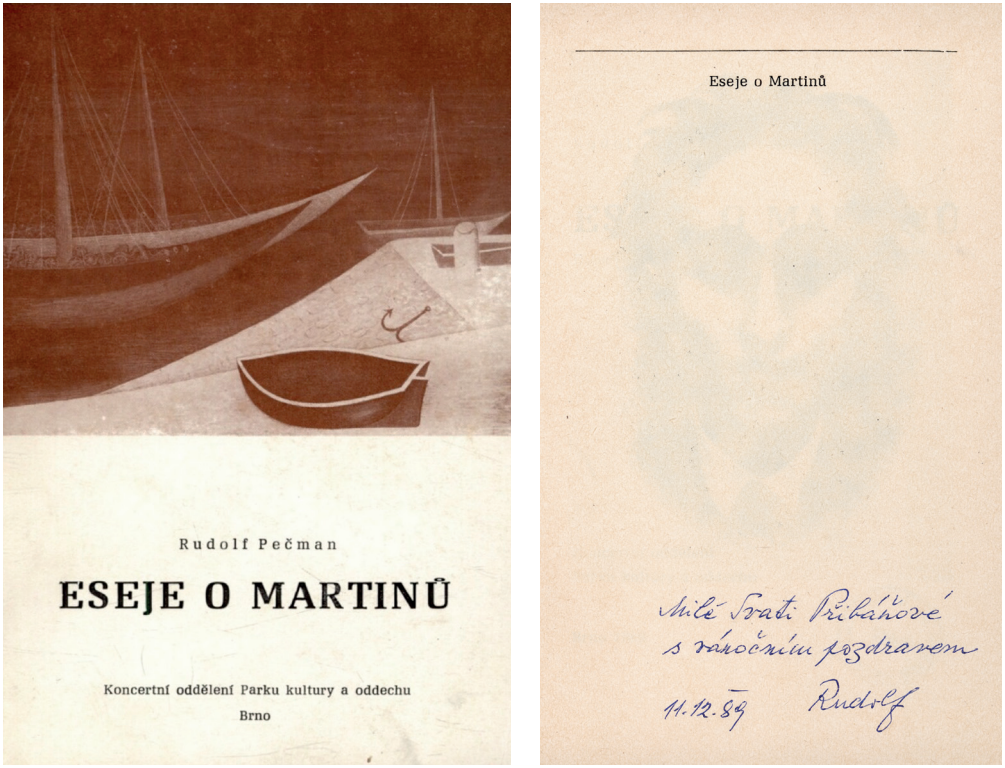

Obr. 62a–b: Obálka a titulní list knihy *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika* (1989) s dedikací Svatavě Přibáňové, ODH MZM, knihovna oddělení.

Pečmanova publikační činnost na téma Bohuslav Martinů je značně rozsáhlá. Uveďme alespoň některé základní okruhy, na něž se orientoval: vztah Martinů k antice, staré hudbě, folkloru, soudobým uměleckým směrům a komponistům (Janáček,

627 Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 92–93.

Stravinskij, Hindemith); lidská a umělecká stránka skladatele, jeho estetika, divadelní poetika.[628] Některé své studie shrnul Pečman pro knižní vydání pod názvy *Bohuslav Martinů*[629] a *Eseje o Martinů*.[630]

Pečman se v mládí aktivně věnoval hře na housle, v níž dosáhl značné vyspělosti. Také některé skladby Martinů zařadil do svého repertoáru. Zvláštní postavení tu zaujímá *Serenáda č. 2 pro dvoje housle a violu* H. 216. Pečman se totiž ujal partu druhých houslí při prvním brněnském provedení díla v roce 1955.[631] Mnoho též nechybělo, aby se Pečman interpretačně podílel na světové premiéře kantáty *Otvírání studánek*.[632]

628 Podrobný přehled Pečmanových monografií a studií o Martinů v publikaci: FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů,* s. 357, 364–366.

629 PEČMAN, Rudolf. *Bohuslav Martinů.* Brno: Koncertní oddělení PKO a Česká hudební společnost, 1979.

630 PEČMAN, Rudolf. *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989.

631 Srov. FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů,* 2020, s. 43–44.

632 Srov. tamtéž, s. 47–51.

Muzikologické dialogy

Umění dialogu

Název muzikologického symposia, které se uskutečnilo v roce 1978 na zámku Zákupy a na němž Pečman participoval jako vědecký koordinátor, chairman, referent i redaktor sborníku,[633] jsme si vypůjčili pro charakteristiku Pečmanova vztahu k jiným hudebním vědcům a estetikům. Pečman vskutku vedl tvůrčí dialog se svými kolegy současnými i s osobnostmi minulosti, mezi nimiž byli i jeho učitelé. Nejenže vycházel z jejich poznatků pro svoji vlastní vědeckou práci, některým věnoval též studie (např. Bohumíru Štědroňovi[634] a Karlu Vetterlovi[635]), ba dokonce monografie (Vladimíru Helfertovi, Janu Rackovi a Gracianu Černušákovi). Podílel se též na konferencích dedikovaných reprezentantům brněnské muzikologické školy: Vladimíru Helfertovi, Janu Rackovi, Bohumíru Štědroňovi a Zdeňku Blažkovi. Redigoval sborníky z těchto konferencí i Rackovu, Štědroňovu a Blažkovu bibliografii.[636]

---

633 PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978.* Brno: Jihomoravská odbočka České hudební společnosti, 1980.

634 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně. In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty*, s. 37–45.

635 PEČMAN, Rudolf. Karel Vetterl jako hudební historik a muzikolog. In: TONCROVÁ, Marta, ed. *Živý odkaz Karla Vetterla (1898–1979): Sborník příspěvků ze semináře konaného 20. května 1993 v Brně.* Brno: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1993, s. 23–36. ISBN 80-85010-37-2.

636 Srov. PEČMAN, Rudolf, ed. *Bibliografie profesorů Jana Racka, Bohumíra Štědroně a Zdeňka Blažka.* Brno: Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně, 1986.

Obr. 63: Obálka sborníku ze symposia *Muzikologické dialogy* 1978 (1980).

Věnujme se nejprve dvěma konferencím.

Symposium *Muzikologické dialogy 1978* bylo vnějškově poznamenáno dobou, v níž proběhlo: uskutečnilo se v rámci oslav třicátého výročí „Vítězného února". S nádherným prostředím renesančního zámku jistě kontrastovaly nutné připomínky socialistické současnosti, které vtělil do zahajovacího projevu Evžen Valový, předseda symposia.[637] Rovněž třetí tematický okruh pod názvem *Recepce hudby a výchova socialistického člověka* vycházel z dobové objednávky.

637 PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978,* s. 9.

Hlouběji objasnil podstatu akce Rudolf Pečman, byť ani on se nevyhnul povinnému poděkování „všem stranickým a státním orgánům".[638] Zdůraznil podstatu „muzikologických dialogů", které v různých podobách proběhly již v minulosti, jako „nový typ hudebněvědných symposií, v nichž dáváme možnost našim muzikologům i pracovníkům z praxe, aby ve vzájemném dialogu osvětlovali problémy, které nás všechny zajímají".[639] K tomu dodejme, že to byla právě metoda dialogu, kterou vtělili první aktéři do podstaty brněnských muzikologických kolokvií. Dialog založený nejen na prezentaci vlastních myšlenek, ale též na schopnosti naslouchat druhému, vylučuje od dob Platónových jakýkoliv dogmatismus; z tohoto hlediska je dobré hledět též na zmíněné úlitby totalitnímu režimu.

Pečmanovi byl jistě blízký okruh věnovaný třístému výročí narození Antonia Vivaldiho, v němž přednesl referát *Antonio Vivaldi ve světle muzikologických výzkumů a interpretační praxe anno 1978*.[640] Hluboko do hudební historie mířilo další téma, související s místem pořádání symposia, a sice *Severní Čechy jako problém hudební regionalistiky*; Pečman se na něm podílel příspěvkem *Italská libretistika ve Šporkově divadle*.[641]

Ve zcela odlišných společenských podmínkách proběhla mezinárodní muzikologická konference *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005*. V roce 2005 ji uspořádal Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity ke stému výročí narození jmenovaných osobností. Hlavním iniciátorem a organizátorem byl Rudolf Pečman, který též spolu s Petrem Mackem editoval sborník příspěvků.[642]

V úvodní rozsáhlé studii analyzoval Pečman vývoj brněnské muzikologie na univerzitě od počátků po současnost.[643] Jedná se skutečně o analýzu, neboť autor se neomezuje

638 Tamtéž, s. 10.

639 Tamtéž.

640 Tamtéž, s. 47–51.

641 Tamtéž, s. 31–33.

642 MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005. ISBN 80-86791-28-9.

643 PEČMAN, Rudolf. Preambulum aneb Brněnská muzikologie v době počátku a prvních rozmachů. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005*, s. 7–32.

pouze na lineární vývoj událostí a výčet jednotlivých osobností. Uvádí též témata, na něž se brněnská muzikologie soustředila a soustředí, a to především v souvislosti s mezinárodními festivaly a kolokvii, jež Ústav hudební vědy pořádá nebo na nichž participuje. V závěru formuloval pojem „brněnská muzikologická škola“,[644] který se podle něj stal nejen domácím, ale též mezinárodním fenoménem.

Na konferenci vystoupil větší počet referujících, domácích i zahraničních. Tomu odpovídala i rozmanitost příspěvků. Reflektován byl Vladimír Helfert coby zakladatel brněnské muzikologické školy – Pečman přispěl referátem *Helfertova „brněnská muzikologická škola“: Učitel a jeho význační žáci*.[645] Mezi žáky dominovali tři jubilanti, k nimž přibylo i několik dalších: Otakar Nováček, Karel Vetterl, Ludvík Kundera, Robert Smetana, Leoš Firkušný. Zajímavostí byly vzpomínky dosud žijících Helfertových žáků Josefa Burjanka a Theodory Strakové. Více bylo pochopitelně referujících z řad přímých žáků Blažka, Racka a Štědroně. U těchto tří jubilantů se pozornost soustředila na jednotlivé obory, jimž se věnovali: ediční činnost, pedagogika, estetika, lexikografie, historiografie, harmonie. Vystoupily též dcery Jana Racka (Jana Racková) a Bohumíra Štědroně (Stanislava Střelcová).

Konferenci symbolicky uzavřel okruh pod názvem *Fenomén „brněnské muzikologické školy“: Metody, cíle, vyzařování, badatelské styky*. Reflektovaly se v něm různé aspekty i témata brněnské muzikologie. Ta se tak stala prostřednictvím tří oslavenců ústředním tématem celé akce, které se prolínalo napříč rozmanitými příspěvky. Obecně se k němu vyjádřili ještě Jiří Vysloužil[646] a Petr Macek.[647]

---

644 Tamtéž, s. 30.

645 PEČMAN, Rudolf. Helfertova „brněnská muzikologická škola“: Učitel a jeho význační žáci. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005*, s. 35–43.

646 VYSLOUŽIL, Jiří. Hudební věda na brněnské univerzitě před a po roku 1945. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005*, s. 44–51.

647 MACEK, Petr. Postskriptum aneb Brněnská muzikologie v současnosti. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005*, s. 235–238.

Obr. 64: Obálka sborníku z konference *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005* (2005).

Vladimír Helfert redivivus

Vladimír Helfert, zakladatel brněnské muzikologie, zaujímá přední místo v Pečmanově bádání o reprezentantech české hudební vědy. Věnoval mu několik statí, podílel se na edicích jeho spisů, napsal o něm monografii.

V roce 1975 vydal Pečman spolu s Jiřím Vysloužilem knihu Helfertových studií, korespondence a vzpomínek na něj pod názvem *Vladimír Helfert: Pokrokový vědec a člověk*.[648] Publikace vyšla k třicátému výročí úmrtí Helferta, ale také k třicátému výročí osvobození Československa (ČSSR) sovětskou armádou. Druhá z dedikací byla samozřejmě povinnou úlitbou době. S ní vnějškově souzní i podtitul *Pokrokový vědec a člověk*; ona „pokrokovost" při hodnocení Helfertova přínosu však bývá chápána též z jiných pozic než jen z hlediska marxisticko-leninské ideologie.[649]

Zásadními studiemi přispěli tehdejší zaměstnanci brněnského Ústavu hudební vědy (Katedry věd o umění): Jiří Vysloužil, Rudolf Pečman, Petr Vít, Miloš Štědroň a Olga Settari. Pečman zde uveřejnil svoji studii *K Helfertovu pojetí italské opery v 18. století*.[650] Korespondenci Helferta svým žákům zpracoval Karel Urbánek. Na svého učitele zavzpomínali Jan Racek, Bohumír Štědroň, Karel Vetterl, Zdeněk Blažek, Theodora Straková, Robert Smetana a Zdeňka Stavinohová.

Mezi nejčastější témata, jimž se Pečman věnoval u Helferta, náleží – vedle brněnské muzikologické školy, kterou jsme zmínili výše – Helfertovo pojetí italské opery a jeho vztah k Leoši Janáčkovi.

V úvodu studie *K Helfertovu pojetí italské opery 18. století*, již publikoval vícekrát při různých příležitostech,[651] konstatuje Pečman, že ačkoliv se Helfert italskou operou přímo nezabýval, názory na její typologii či periodizaci lze nalézt v jeho jiných spisech; jedná se zejména o ty, které věnoval barokní hudbě na českých zámcích a Františku Míčovi. V metodologii vyčítá Pečman Helfertovi nekritickou závislost na svém učiteli Hermannu Kretzschmarovi. Helfertovy názory na ranou italskou operu, včetně díla Claudia Monteverdiho, kdy nebere v úvahu specifika jednotlivých škol,

648 PEČMAN, Rudolf, VYSLOUŽIL, Jiří, eds. *Vladimír Helfert: Pokrokový vědec a člověk: Studie, korespondence a vzpomínky: Vydáno k 30. výročí úmrtí Vladimíra Helferta*. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1975. Příloha k: *Sborník prací Filosofické fakulty Masarykovy university*, 1974, roč. 23, H9.

649 Srov. např. první díl *Schönberg a pokrok* (*Schönberg und Fortschritt*) v Adornově *Filosofii nové hudby* (*Philosophie der neuen Musik*, 1949).

650 PEČMAN, Rudolf. K Helfertovu pojetí italské opery v 18. století. In: PEČMAN, Rudolf, VYSLOUŽIL, Jiří, eds. *Vladimír Helfert: Pokrokový vědec a člověk: Studie, korespondence a vzpomínky: Vydáno k 30. výročí úmrtí Vladimíra Helferta*, s. [17]–21.

651 Srov. tamtéž; PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie*, s. 181–184. Studie se stala též podstatnou součástí kapitoly *Starší evropská hudba* v monografii PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert*, s. 67–68.

konfrontuje s pozdějšími postoji evropských a amerických badatelů. Naopak oceňuje Helfertovy postřehy o invazi italské opery do prostředí vídeňského nebo ve své době ojedinělou tezi o návaznosti neapolské opery na operu benátskou. Na druhé straně skeptický Helfertův postoj k neapolské operní škole, včetně typu metastasiovských libret, odpovídá dobovým názorům, jaké zastávali Kretzschmar nebo Romain Rolland. Pečman obdivuje Helferta pro skutečnost, že k pojmu benátsko-neapolské školy dospěl patrně intuitivně, a to na základě studia několika skladeb Fuxe a Caldary. V závěru konstatuje, že Helfertovo pojetí vývoje italské opery souzní s jeho koncepcí periodizace dějin hudby.

Ve studii *Vladimír Helfert odkrývá význam Leoše Janáčka a jeho školy*[652] popisuje Pečman Helfertovu cestu k tomuto skladateli. Helfert, žák Otakara Hostinského, byl zprvu „oddaným smetanovcem".[653] K Janáčkovi se podle Pečmana doslova „propálil"[654] až po 1. světové válce, kdy trvale zakotvil v Brně. Uznal jej za nejvýznamnějšího skladatele moravského, později českého; velkou úlohu tu sehrálo též Helfertovo poznání specifik moravské lidové hudby. Rovněž Janáček si Helferta začal vážit. Postupně se Helfert stává propagátorem Janáčkova díla, a to na univerzitní půdě, v časopiseckých článcích i v hesle pro *Pazdírkův slovník naučný*. Založil tak půdu pro pozdější janáčkovské bádání. Vrcholem jeho práce měla být čtyřdílná monografie, která díky válce a autorovu předčasnému skonu zůstala torzem. Pečman se touto knihou zabývá na základě vytvořených částí i nerealizovaných záměrů. Odvolává se tu na Helfertovu stať *Moje literární plány* (1942). Poukazuje též na úmysl navázat na Helfertovo dílo, jak jej formulovali Jiří Vysloužil a Jiří Fukač. Velkou monografii o Janáčkovi nakonec vytvořil John Tyrrell (v době Pečmanova přednesení referátu na konferenci *Leoš Janáček včera a dnes* roku 2004 byla před dokončením).[655] Dále Pečman zmiňuje Helfertem vydávaný

652 PEČMAN, Rudolf. Vladimír Helfert odkrývá význam Leoše Janáčka a jeho školy. In: SÝKORA, Pavel, PELÍŠKOVÁ, Lucie, HALÍŘ, Jiří, eds. *Fenomén Janáček včera a dnes: Sborník z mezinárodní hudebněvědné konference: Konzervatoř Brno, 2004.* Praha: Togga, 2006, s. 219–229.

653 Tamtéž, s. 219.

654 Tamtéž.

655 TYRRELL, John. *Janáček: Years of a life.* Volume 1 (1854–1914), *The lonely blackbird.* London: Faber and Faber, 2006. ISBN 978-0-571-17538-3. Volume 2 (1914–1928), *Tsar of the forests.* London: Faber and Faber, 2007. ISBN 978-0-571-23667-1.

Janáčkův archiv, iniciaci Janáčkova festivalu, udělení čestného doktorátu na Masarykově univerzitě, založení Janáčkovy společnosti, Fondu Leoše a Zdenky Janáčkových při Masarykově univerzitě apod.

Helfert postupně rozlišuje dva protichůdné zjevy v české hudbě: Smetanu a Janáčka. Na rozdíl od svého spolužáka Zdeňka Nejedlého však nepociťuje ani k jednomu z nich nenávist; naopak – Smetanu nikdy nepřestal milovat.

Dále se Pečman zabývá Helfertovým zájmem o Janáčkovy žáky a otázkou tzv. Janáčkovy školy. Závěrem konstatuje, že „Vladimír Helfert objevil Janáčkovu velikost a ozřejmil ji na pozadí české i evropské hudby".[656] Proto má „v naší janáčkologii průkopnický význam".[657]

Vyvrcholením Pečmanova zájmu o Helferta je monografie *Vladimír Helfert,* vydaná péčí Masarykovy univerzity roku 2003.[658] Vyšla jako dvacátý svazek knižnice Osobnosti, založené Nadací Universitas Masarykiana v Brně. Po menší práci Bohumíra Štědroně z roku 1940[659] se jedná o první komplexní helfertovskou monografii.

Na rozdíl od pozdější knihy o svém učiteli a kolegovi Janu Rackovi[660] tu Pečman, který Helferta osobně neznal, rezignuje na různé historky ze společných zájezdů a jiných akcí a soustředí se plně na téma. Dalším přínosem knihy je její rozmanitost, která je dána mimo jiné různými autory textů. První dva díly vytvořil Pečman sám (budeme se jim věnovat následně). V další části nechává promlouvat samotného Helferta. Pod názvem *Z Helfertova muzikologického díla* jsou sem zařazeny ukázky z jeho textů povahy historické (hlavně okruh české hudby), estetické, sociologické i ideové (*Contra ideologiam sovieticam*). Ve čtvrtém dílu, nazvaném *V pohledu přátel, žáků i soudobé kritiky*, se objevují příspěvky celé plejády muzikologů a estetiků, z nichž řada u Helferta studovala. Vedle vzpomínek bývalých žáků a spolupracovníků (Gracian Černušák, Jan Racek, Robert Smetana, Theodora Straková) jsou sem zařazeny převážně stati analytické: Ivan Poledňák, Jiří Sehnal, Bohumír Štědroň, Jiří Vysloužil, Jan Trojan, Jaroslav Smolka,

656 PEČMAN, Rudolf. Vladimír Helfert odkrývá význam Leoše Janáčka a jeho školy, s. 228.

657 Tamtéž, s. 229.

658 PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert.*

659 ŠTĚDROŇ, Bohumír. *Dr. Vladimír Helfert: Přehled práce českého učence.* Praha: Unie českých hudebníků z povolání, 1940.

660 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk.*

Roman Dykast. Přístupy k Helfertovu odkazu jsou rozmanité: po boku obdivných vyznání nalezneme též postoje ostře polemické, např. z pera Jiřího Sehnala.[661] Pečmanova recepce Helferta je tak rozšířena o další názory, které dotvářejí plastický obraz významné muzikologické a estetické osobnosti.

Následně dostává slovo opět Helfert, a to prostřednictvím korespondence různým adresátům a novým uveřejněním stati *Moje literární plány*.

Jak přistupuje k Helfertovu odkazu autor knihy?

V prvním dílu zpracovává pod titulem *Život plný bojů* chronologii Helfertova života. Podobně jako u některých jiných muzikologů, ale i skladatelů poukazuje Pečman na rodový původ, intelektuální a sociální prostředí, v němž budoucí muzikolog vyrůstal. Jeho studia doprovází charakteristikou učitelů, kteří na něj měli větší či menší vliv; nevyhne se ani srovnání dvou bývalých spolužáků – Helferta a Nejedlého. Následuje Helfertovo brněnské působení, kdy Pečman popisuje jeho mnohostranné aktivity na poli vědeckém, pedagogickém i organizačním. Již na tomto místě, tj. v kapitole *Otevřená náruč Brna*, se objevují základní informace o Helfertově vědecké metodě i o jeho způsobu výuky: obojí bude podrobněji rozvedeno ve druhém dílu. Poslední období života je včleněno do kapitoly *Tvůrčí zenit, temno žalářů*. Dozvídáme se, že ani během nacistického věznění neutichá Helfertovo vědecké myšlení. Pečman líčí Helfertovu osobnost nejen jako vědce, pedagoga a dirigenta: snaží se postihnout též jeho lidskou stránku, např. vztah k přírodě nebo erotice.

Už v této části se projevuje Pečmanův sklon ke kulturní historii, který nabyde až hyperbolického rozměru v pozdější monografii o Černušákovi.[662] Značná plocha je např. poskytnuta obrazu Brna v době příchodu Helferta do moravské metropole a v letech následujících: čtenář je seznámen s počtem obyvatel v konkrétním roce, s ekonomickou situací, kulturou, školstvím, se spolkovým životem, s redakcemi, rozhlasem či operou. Podrobněji je samozřejmě zachyceno dění na Masarykově univerzitě a v jejím semináři hudební vědy. Helfertův iniciativní podíl na udělení čestného doktorátu Leoši Janáčkovi dává prostor pro popsání této události, včetně dokumentace Janáčkova odkazu Masarykově univerzitě.

661 Srov. SEHNAL, Jiří. Helfertovo pojetí baroka. In: PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert*, s. 156–157.

662 PEČMAN, Rudolf. Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes.

Ve druhém dílu, nazvaném *Tvůrčí odkaz*, se Pečman zabývá základními Helfertovými spisy a tematikou, jíž se věnoval. Helferta charakterizuje jako „(hudebního) historika se silným sklonem k estetice".[663] Vymezuje okruh jeho hudebněhistorických zájmů – tzv. baroko, česká hudební emigrace –, který staví jako protipól vůči tématům, jimiž se zabýval Zdeněk Nejedlý: husitství, obrození. Oba naopak pojí láska k Bedřichu Smetanovi. V dalším vývoji tak logicky dospívají k rozdílným triádám českých hudebních velikánů: Smetana–Fibich–Ostrčil pro Nejedlého, Smetana–Dvořák–Janáček pro Helferta. V osobnostech dvou zmíněných protagonistů se rodí dvě linie české hudební historiografie, které v následujících desetiletích budou rozvíjet jejich následovníci.

V dalších pasážích Pečman podrobněji analyzuje Helfertova metodologická východiska, jako je požadavek kritického studia pramenů a jejich systematický soupis, pojetí dějin hudby jako dějin hudebního myšlení nebo orientace na hudební dílo jako předmět hudebněhistorického bádání. I to se děje často srovnáním s odlišnou metodou Nejedlého, zejména jeho zdůrazňováním vlivu prostředí na umělce, jakož i tzv. kulturně historickou a kulturně politickou orientací. Jednou z linií Pečmanovy knihy se tak stává Helfertova polemika s Nejedlým, která se zcela zřetelně vyvíjí ve prospěch Helfertův – ve vyhrocené podobě např. srovnáním statí *Česká moderní hudba* a *Sovětská hudba*.[664]

K jednotlivým bodům Helfertovy vědecké činnosti přistupuje Pečman různě. Někdy parafrázuje hlavní myšlenky Helfertových spisů, jindy je doplňuje podnětnými analýzami; mezi nejzdařilejší patří výklad Helfertovy estetiky v kapitole *Crux aestheticae: Česká moderní hudba*.[665] Helfertovy závěry konfrontuje s pozdějším stavem bádání o daném tématu, případně Helfertovu tematiku sám dále rozvádí, plynule a téměř nepostřehnutelně navázav na Helfertova východiska – tak je tomu např. v textu o Míčovi v kapitole *Zámecká kultura a „míčovský problém"*.[666]

Podrobnější zájem věnuje Pečman příčinám Helfertova původně negativního postoje ke Dvořákovi, a to v souvislosti s jeho statí *Více Dvořáka?*.[667] Helfertovo stanovisko

---

663 PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert*, s. 59.

664 Tamtéž, s. 95–97.

665 Tamtéž, s. 94–97.

666 Tamtéž, s. 73–80.

667 Tamtéž, s. 88–92. Podrobněji se tímto tématem Pečman zabývá v kapitole *Potměšilá muzikantská reakce proti moderní hudební kultuře (Helfertovo odsouzení opožděného skladatelského zjevu)* v knize: PEČMAN, Rudolf. *Útok na Antonína Dvořáka.* Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 1992, s. 109–134. ISBN 80-210-0425-8.

vysvětluje poukazem na negativní jev tzv. „českého muzikantství“, s nímž byl Dvořák spojován. Má tím na mysli „nemyslivé hudebnictví“, které snad stálo v pozadí Helfertova primárního odmítnutí uměle vytvořeného Smetanova protipólu. (Tento fenomén neopomene aktualizovat pro dobu současnou.) Zmíněná interpretace tak působí do značné míry jako Helfertova obhajoba. Mnohem více však Pečman hájí Helferta, a to na více místech, proti kritikům dovolávajícím se idejí marxistických. (V této souvislosti je nutno upozornit, že jména dosud žijících učenců uvedené orientace taktně neuvádí a spokojuje se, a to i u doslovných citací, což je pro tolik precizního Pečmana neobvyklé, s odkazy na příslušné sborníky a publikace.)[668]

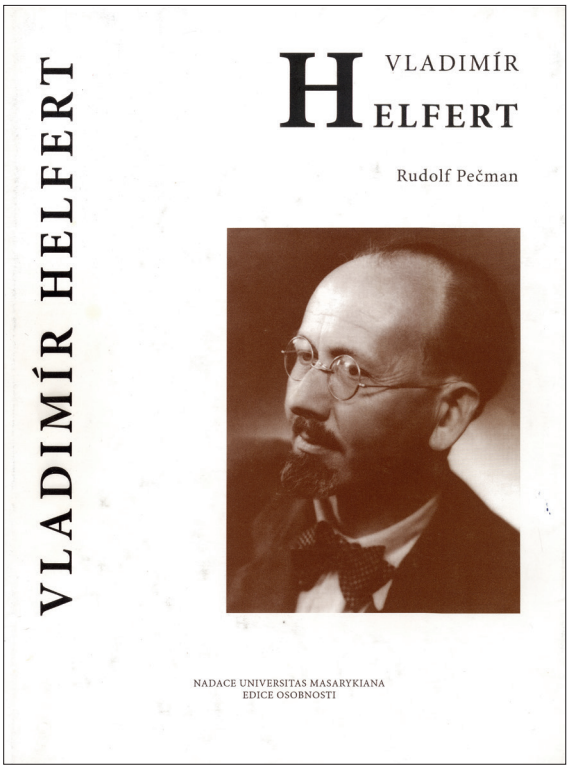

Obr. 65: Obálka knihy *Vladimír Helfert* (2003).

668 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert,* např. s. 96–97.

Helfertovy práce jsou seřazeny dle chronologie hudebních dějin. Po nich následují obecná témata týkající se hudební vědy, archivnictví, hudební výchovy, folkloristiky, kritiky, organizace, ale též Helfertovy činnosti dirigentské. V závěrečné sumarizaci nastiňuje Pečman úkoly pro další helfertovská bádání, směřující např. k evropské estetice mezi dvěma světovými válkami. Jako možný návod formuluje Helfertovy filosofické a estetické myšlenky: v oblasti estetiky jej považuje za „jednoho z předchůdců strukturalistického postoje" a „mocného anticipátora strukturalismu".[669] Rekapituluje Helfertovy badatelské záměry, které nebyly dosud naplněny ani jeho následovníky. Současně koriguje některé Helfertovy postoje v kontextu pozdějších muzikologických výzkumů.

Za jeden z přínosů této Pečmanovy monografie lze považovat skutečnost, že se autorovi podařilo formulovat, a tím také oživit témata, která svou aktuálností přinášejí řadu provokujících námětů směrem k současnosti: týká se to muzikologie, estetiky, hudební kritiky, pedagogiky i sociologie.

Pocta Gracianu Černušákovi

V posledních letech života vytvořil Pečman monografie o Gracianu Černušákovi a Janu Rackovi. Do této kategorie bychom vlastně mohli vřadit i jeho vlastní autobiografii pod názvem *Z hlubin paměti*.[670] Vznikla tak jakási volná tetralogie o reprezentantech brněnské muzikologické školy.

Pečmanův zájem o Černušáka, legendárního brněnského hudebního historiografa, kritika, pedagoga a lexikografa, lze soustředit na dvě hlavní události: hudebněvědnou konferenci v roce 1982 a vydání monografie roku 2007.

Hudebněvědná konference o Gracianu Černušákovi se uskutečnila v Brně v prosinci roku 1982 ke stému výročí jeho narození. Předsedal jí Rudolf Pečman, který také redigoval sborník příspěvků.[671] Černušákova osobnost se stala nejen předmětem zájmu referentů

669 Tamtéž, s. 130.

670 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006.*

671 PEČMAN, Rudolf, ed. *Gracian Černušák a otázky české hudební historiografie, kritiky, lexikografie, pedagogiky a výchovy hudebního publika: Hudebně-vědná konference: Brno 7.–8. prosince 1982.* Brno: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1983.

o něj samotného, ale podnítila též širší spektrum témat, která více méně s Černušákem souvisejí. Tento trend vyjadřuje již plný název konference *Gracian Černušák a otázky české hudební historiografie, kritiky, lexikografie, pedagogiky a výchovy hudebního publika*.

Černušákův přínos zhodnotil na úvod Pečman v hlavním referátu pod názvem *Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka*[672] (učinil tak již dříve v nekrologu po Černušákově úmrtí).[673] Lidskou stránku Černušákovu charakterizuje Pečman slovy „člověk se srdcem na dlani", což jako by mířilo k titulu monografie *Člověk čistého srdce*. Z mnoha pozitiv oceňuje jeho smysl pro ironii, včetně schopnosti ironizace sama sebe, což je podle Pečmana „výsada moudrých".[674]

Rozsáhlou úvodní pasáž předcházející létům Černušákova života a díla věnuje Pečman jeho činnosti kritické. Za východisko tohoto oboru považuje kritiky pro *Lidové noviny*, o nichž uvádí: „Lidové noviny formovaly Černušáka a Černušák formoval jejich prostřednictvím zástupy svých čtenářů."[675] Černušáka považuje za velkého kritika, který vycházel z hluboké znalosti materiálu. To souvisí s jeho chápáním kritiky jako součásti hudební vědy. Černušákovo umění slova spolu s darem zhuštěné formulace srovnává se svým oblíbencem F. X. Šaldou, jeho proměnu kritického soudu o Janáčkovi zase s podobným vývojem u Helferta. K hudebním kritikám pak dodává, že Černušák „při vší kritičnosti nepřestával být hudebníkem".[676]

Při formulaci různých okruhů Černušákových aktivit konstatuje Pečman, že hlavní náplní jeho života byla hudební historie a hudební kritika; oba tyto obory chápal Černušák jako poslání. Jeho široké znalosti z něj činily „renesanční typ člověka".[677] Hudebně historické práce Černušákovy vycházely z jeho pedagogické činnosti na brněnské konzervatoři. Pečman vysoce oceňuje *Dějepis hudby*, později přepracovaný na *Přehledný dějepis hudby*. Naopak kritice podrobuje *Dějiny evropské hudby*, které byly sice vydány pod Černušákovým jménem, avšak „z formulací Graciana Černušáka v nich zůstalo pramálo".[678]

---

672 PEČMAN, Rudolf. Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka. In: Tamtéž, s. 10–14.

673 PEČMAN, Rudolf. Ztráta pro hudební vědu (nekrolog Graciana Černušáka). *Host do domu*, 1961, roč. 8, s. 526.

674 PEČMAN, Rudolf. Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka, s. 10.

675 Tamtéž, s. 10.

676 Tamtéž.

677 Tamtéž, s. 11.

678 Tamtéž, s. 12.

Dále hodnotí Pečman Černušáka jako „výraznou osobnost české hudební lexikografie“.[679] Pro tuto činnost disponoval rozsáhlými hudebně-dějepisnými vědomostmi, schopností zhuštěného podání, nevšední heuristickou pečlivostí i faktografickou spolehlivostí. Přispíval nejen do domácích slovníků, ale též do slovníků cizojazyčných, např. do *The Grove´s Dictionary of Music and Musicians*, kam zaslal asi dvě stě hesel o českých a slovenských skladatelích: podle Pečmana „po dlouhou dobu byla právě Černušákova hesla jedinou seriózní informací o naší hudbě, vyšlou v zahraničí“.[680] Na tomto místě lituje, že se Černušák nedožil vydání *Československého hudebního slovníku*, na jehož koncepci se podílel.

Pečmanovi byla jistě blízká Černušákova popularizační činnost pro širokou veřejnost, jeho poutavé přednášky pro studenty i laiky. Oceňuje nejen jeho vynikající znalost předmětu, ale též rétorické schopnosti. Tyto vlastnosti uplatnil i v samotné výuce, kde podle Pečmana „nejen učil, nýbrž i vychovával – ovšem bez smutně proslulé ‚pedagogizace ducha‘“.[681] I u této činnosti oceňuje smysl pro jemnou ironii. Rovněž vkládání „epizodních vstupů leckdy humorného charakteru“[682] známe od některých dalších reprezentantů brněnské muzikologie. Černušákův způsob výuky považuje za vzor, na který by bylo vhodné navázat.

Upozorňuje též na poněkud opomíjenou Černušákovu činnost překladatelskou. Jejím nejznámějším výsledkem je překlad Forkelova životopisu Johanna Sebastiana Bacha. Pečman uvádí, že kniha obsahuje též překladatelův úvod a doslov, v němž je mimo jiné formulován požadavek umělecké svobody. Doplňme, že v roce vydání překladu, tedy roku 1953 to mohla být značná odvaha, byť demonstrovaná na díle barokního skladatele.

Černušákovo úmrtí a věčnost jeho odkazu interpretuje Pečman citací dvou veršů z epitafu svého milovaného Ovidia.

V závěru nastiňuje několik úkolů do budoucna. Je to především potřeba tvůrčího přístupu k Černušákovu odkazu, jejž charakterizuje takto: „Vždyť sám profesor Černušák byl vždy vzdálen jakémukoliv dogmatismu. Nepřísahal na věčné hodnoty, ale na věčnou metamorfózu vývoje.“[683] Dále je žádoucí vydat alespoň některé jeho klíčové

679 Tamtéž.

680 Tamtéž, s. 13.

681 Tamtéž.

682 Tamtéž.

683 Tamtéž, s. 14.

stati. V této souvislosti upozorňuje, že Státní vědecká knihovna v Brně právě vydává bibliografii Černušákových prací, kterou sestavila Jaromíra Trojanová.[684]

Po Pečmanově vystoupení zazněly referáty týkající se jednotlivých oborů Černušákovy činnosti: hudební historiografie (Theodora Straková, Tomislav Volek, Jindřiška Bártová, Tamara Vraštilová, Jiří Majer), lexikografie (Tomislav Volek, Oldřich Pulkert, Alena Němcová), kritiky (Jitka Brabcová), pedagogiky (Miloš Schnierer), korespondence (Milan Poštolka); reflektován byl Černušákův vztah k Janáčkovi (Miloš Štědroň) a Martinů (Svatava Přibáňová); zařazena byla též vzpomínka Otakara Nováčka.

V podstatě stejná témata se objevila i ve druhé části konference, tentokrát však v obecnější rovině a bez zaměření na Černušáka. Jako dodatek k referátům byly do sborníku zařazeny Černušákovy vzpomínky na první léta v Brně, které na základě jeho korespondence s budoucí manželkou sestavili Černušákova dcera Jiřina Spěšná a Rudolf Pečman. Za pozornost stojí též drobná, leč ve své době přímo manifestační událost: na koncertě v aule Janáčkovy akademie múzických umění, který se konal jako součást konference, zazněla po boku jiných skladeb *Smuténka* Miloslava Ištvana na slova Jana Skácela; Skácel byl totiž v této době v nemilosti u vládnoucích politických kruhů a jeho poezie vycházela jen omezeně.

Vzhledem k tomu, že Černušákovým hlavním působištěm byla po dlouhá léta brněnská konzervatoř, bylo záslužné, že právě tato instituce se ujala vydání Pečmanovy černušákovské monografie.[685] Odčinila tak alespoň částečně inklinaci k fenoménu zapomínání, typickému nejen pro tento ústav. Takřka evangelijní titul *Člověk čistého srdce* podle autora vystihuje zásady, podle nichž Černušák žil a tvořil.[686] Může též svědčit o oblibě, které se v Brně těšil u širokých kruhů. A jelikož jej Pečman ještě sám zažil, lze to chápat i jako upřímné vyznání pisatele.

Výše jsme se podrobněji věnovali Pečmanově studii *Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka*. Má to svou logiku vzhledem k charakteru monografie *Člověk čistého srdce*. Pečmanovi se ve zmíněné studii podařilo koncentrovaně vyjádřit hlavní okruhy Černušákových aktivit a jeho přínos pro historiografii, lexikografii, pedagogiku a kritiku. Zmíněné

684 Srov. TROJANOVÁ, Jaromíra. *Gracian Černušák: Personální bibliografie.* Brno: Státní vědecká knihovna, 1982.

685 PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes.*

686 Tamtéž, s. 24.

aspekty rekapituluje a doplňuje v monografii, a to v části *Muzikologické, uměnovědné a obecné aspekty díla Graciana Černušáka*.[687] Tento analytický oddíl však zabírá podstatně menší prostor než kapitola *Brno Černušákovy doby*.[688] Pečman tuto disproporci odůvodňuje potřebou promítnout černušákovskou látku do širších souvislostí, k čemuž může odkazovat i podtitul knihy *Gracian Černušák včera a dnes*.[689] Hlásí se tím opět k linii kulturní historie, jak ji známe např. z muzikologických prací Zdeňka Nejedlého. První díl tak popisuje vývoj Brna od Černušákova příchodu do města v roce 1918 až do jeho skonu na počátku 60. let. Dle vlastních slov tím autor usiluje o vytvoření „malého příspěvku k dějinám Brna, jež hudebně znamenalo velmi mnoho i ve vztahu k hlavnímu městu našeho státu".[690]

Tato koncepce se odráží též v charakteru a struktuře onoho „brněnského dílu" knihy. Integrální součástí jsou obecné úvahy o disciplínách souvisejících s Černušákovými zájmy, jako jsou hudební historiografie, kritika, lexikografie apod. Rozmanitost a čtivost těchto pasáží podporuje vkládání vzpomínek a úvah jiných osobností, které se kolem Černušáka pohybovaly. Pečman rovněž cituje texty různých autorů vědecké i beletristické povahy (a to i v dalších dílech), např. Jana Trojana, Jindřicha Uhra, Bohumíra Štědroně, Leoše Janáčka, Antonína Sychry, Vladimíra Helferta, Otakara Hostinského, Otakara Zicha, Zbyňka Mrkose, Ivana Poledňáka aj., novinové články, dokumenty apod. Sestavuje tak jakousi mozaiku názorů na různá témata i důležité historické události, počínaje vznikem Republiky československé. Zabývá se nejen muzikologií, školstvím (konzervatoř, univerzita), uměním a kulturou obecně, ale popisuje též politické události, ekonomické poměry atd. Černušák se tu objevuje jen jaksi na pozadí zmíněných fenoménů, např. prostřednictvím úvah, jak mohl vnímat tehdejší umělecký provoz, vydavatelské aktivity apod. Tak je tomu např. u podrobného popisu brněnské inscenace Prokofjevova baletu *Romeo a Julie* v roce 1938, v jehož rámci je Černušákova kritika konfrontována s postoji Nejedlého a Helferta.[691] Někdy Černušák z textu zcela zmizí a připomínají jej pouze fotografie nebo kresby.

---

687 Tamtéž, s. 191–222.

688 Tamtéž, s. 25–98.

689 Srov. tamtéž, s. 11.

690 Tamtéž, s. 12.

691 Tamtéž, s. 57–68.

Druhý díl knihy nese název *Hlavní životní zastavení Graciana Černušáka*.[692] Jako dodatek k němu lze považovat kapitoly *Léta Graciana Černušáka (přehled)*[693] a *Rodokmen Černušákových*.[694] Také do této životopisné části vstupují prvky kulturně historické, což se projevuje hned na začátku. Černušákovo rodné Ptení leží na Hané. Pečman se chopí příležitosti, aby tento kraj dokonale nejen popsal, ale též velebil, např. větou: „Nikde na Moravě se nežije tak dobře jako na Hané."[695] Neodpustí si ani popis oblíbených jídel, nejčastějších druhů alkoholických nápojů, krojů, nářečí atd. V pozadí cítíme přítomnost *Ottova slovníku naučného*, k němuž se ostatně autor hlásí. Černušákova studia jsou provázena charakteristikou jeho učitelů, z nichž největší pozornost je pochopitelně věnována Otakaru Hostinskému. Také další muzikologova dráha se nese ve znamení drobných medailonů významných osobností, s nimiž se setkával. Jeho kritická činnost je zasazena do názorů na kritiku, jak ji pojímali Vladimír Helfert nebo Arne Novák. Černušákův překlad Forkelovy knihy o Bachovi se Pečmanovi stal příležitostí pro rozsáhlé líčení vývoje vnímání skladatele, které následně přechází k Černušákovu i Helfertovu postoji k Forkelově recepci Bacha.[696]

Pečman analyzuje Černušákův niterný vztah k hudbě, který se projevuje i v jeho činnosti pedagogické. Také ta vychází z pozice kritika – kritická činnost je pro něj „výchovou k hudbě".[697] O Černušákovi tvrdí, že byl „ozářeným pedagogem",[698] který i na tomto poli vycházel z hudebního díla jako základu. Při emotivním popisu jeho výkladů píše, že „hovořil od srdce k srdci",[699] což přirovnává k požadavku romantického básníka Johna Keatse, „aby se umění stalo hnutím srdce"[700] (nabízí se možná souvislost s titulem monografie). V odkazu na Černušákovo působení na brněnské konzervatoři popisuje dějiny a vývoj této instituce od dob Starobrněnské fundace až po vznik Janáčkovy akademie múzických umění, kde Černušák rovněž přednášel. Také činnost

692 Tamtéž, s. 99–109.

693 Tamtéž, s. 227–229.

694 Tamtéž, s. 230.

695 Tamtéž, s. 99.

696 Tamtéž, s. 146–156.

697 Tamtéž, s. 156.

698 Tamtéž, s. 157.

699 Tamtéž.

700 Tamtéž.

lexikografická je zasazena do širšího evropského kontextu: Pečman uvádí přehled významných hudebních slovníků, k nimž přidává velké množství tvůrců hesel. Následně se podrobněji soustředí na *Pazdírkův slovník*, do něhož Černušák přispíval, a pochopitelně na Černušákovo opus magnum (spolu s Bohumírem Štědroněm a Zdenkem Nováčkem) *Československý hudební slovník osob a institucí*. Na konci dílu rekapituluje Pečman Černušákovu rodinu poukazem na nejbližší příbuzné a symbolicky zmiňuje černušákovskou konferenci v roce 1982.

Obr. 66: Obálka knihy *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes* (2007).

Vzhledem k tomu, že profesní aspekty Černušáka byly nahlíženy v životopisné kapitole, třetí díl knihy, nazvaný *Muzikologické, uměnovědné a obecné aspekty díla Graciana Černušáka*, přináší jakési jejich shrnutí. Tato část je rozdělena na tři kapitoly.

První z nich, *Dějepis hudby, východisko všeho*, začíná vývojem hudební historiografie od středověku po současnost. Na stěžejní Černušákově práci tohoto druhu, jíž je *Dějepis hudby*, se Pečman snaží postihnout podstatu jeho historiografické metody, a to včetně komparace s přepracovanou verzí, jež vyšla pod názvem *Přehledný dějepis hudby*. Všímá si Černušákova vztahu k různým skladatelům, zejména k Leoši Janáčkovi.

Vznešený název kapitoly *Hudební lexikografie jako disciplína všeobjímající* vyjadřuje význam tohoto oboru nejen pro Černušáka. Pečman si všímá založení Kabinetu hudební lexikografie při Katedře dějin umění brněnské Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, který byl zpočátku spjat zejména s aktivitami Graciana Černušáka a Bohumíra Štědroně. O Černušákovi na tomto poli píše, že „vyrostl z pozitivismu. Nebyl to však pozitivista, který chce být nestranný a pouze shromažďovat fakta".[701] Naopak, k faktografickému základu přistupuje kriticky a snaží se jej dále rozvíjet.

V kapitole *Kritika jako alfa a omega* konstatuje autor, že Černušák nebyl pouhým „novinářským kritikem, přispěvatelem do deníků". Kritiku naopak promýšlel a nebál se vstoupit do diskuse ani s esejistickým pojetím kritiky u F. X. Šaldy. Podnětné byly též diskuse s Vladimírem Helfertem o kritice hudební.

Závěrem k monografii *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes* se pokusme charakterizovat její formální stránku. Jak vyplývá z předchozího textu, kniha je rozdělena do tří hlavních dílů: o Brně, o Černušákově životě a o jeho práci. Ty jsou obklopeny úvodními partiemi, závěrečným poděkováním s citací veršů Svatopluka Čecha v názvu („Díky vroucí, přehoroucí, hrudí slastně zavlály");[702] dále pak přílohami, bibliografií a rejstříkem osob. Jednotlivá témata však nejsou striktně včleněna do kapitol, jež k nim odkazují. Naopak, prolínají celou knihou. Patrně vrcholu tu dosáhla jakási rozkošatělost autora, kterou rád uplatňoval při své přednáškové činnosti: projevuje se v delších odbočkách k blízkým i vzdálenějším tématům a okruhům. Kniha působí též dojmem jakési rekapitulace širokého Pečmanova rozhledu v oblasti muzikologie, dějin umění i literatury.

701 Tamtéž, s. 214.

702 Tamtéž, s. 231–233.

Obr. 67: Pozvánka na prezentaci knihy *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, 15. května 2008, archiv Pavla Sýkory.

Okouzlení učitelem – kniha o Janu Rackovi

Jan Racek náležel k Pečmanovým oblíbeným učitelům i kolegům. Profesně se to projevilo v inklinaci k některým tématům, jimiž ho mohl Racek inspirovat. Jsou to např. práce o Beethovenovi nebo o italské barokní hudbě. Není bez zajímavosti, že pro publikaci *Slohové problémy italské monodie*[703] čerpal Racek prameny přímo v italských archivech. Podnikl tak, podobně jako později Pečman, ne jedinou, ale více „italských cest".

Beethoven i italská monodie náležejí do tzv. světové tematiky. Aniž by Pečman rezignoval na domácí českou a moravskou hudbu, nebyl typem archivního badatele,

703 RACEK, Jan. *Slohové problémy italské monodie: Příspěvek k dějinám jednohlasé barokní písně.* Praha: Melantrich, 1938.

ani se celoživotně nesoustředil na jediné téma. Vše vsazoval do universálního spektra hudby evropské. Příkladem budiž jeho studie o Martinů, v nichž skladatele pozoruje v rámci širšího uměleckého a estetického kontextu. Naopak u evropských hudebníků sleduje jejich vztahy s hudebníky českými (Beethoven a J. A. Benda, J. V. Stich-Punto, V. Krumpholz) nebo jejich recepci v domácím prostředí (novodobé premiéry Vivaldiho oper). Vzorem mu mohly být Rackovy monografie *Beethoven a české země*,[704] o italské monodii v českém prostředí,[705] případně studie o vztahu Haugwitzů k Händelovi.[706]

Racek mohl Pečmana podnítit i v oblasti estetiky. Jak dokazuje na více místech, vnímal jeho spisy o Hostinském[707] nebo Descartovi.[708]

O tom, jak blízký měl Pečman vztah k Janu Rackovi, svědčí též jeho literární i ústní vzpomínky. Jejich nedílnou součástí byla proslulá imitace pana profesora, dosahující takřka divadelních rozměrů (včetně obličejové mimiky a gestikulace), a vyprávění oblíbených historek s ním spjatých. Ostatně tyto historky – v určité kultivované podobě – pronikly rovněž do monografie o Rackovi.

Kniha *Jan Racek: Vědec a člověk* je poslední velkou monografií Pečmanovou. Jejího vydání se již nedožil – vyšla dva roky po jeho úmrtí. Ačkoliv byl Racek celoživotně spjat s muzikologií na brněnské filozofické fakultě, knihu nevydala Masarykova univerzita, nýbrž vyšla v knižnici Opus musicum.[709]

Osobní tón proniká již do úvodu knihy, který nese název *Autorovo připodotknutí*.[710] Pečman tu spíše než o Rackově profesním působení pojednává o svém vztahu k panu profesorovi, který jej familiárně tituloval „Rudi" nebo „Rudinku", a jasně konstatuje, že nehodlá psát pouze „strohý spis naučný",[711] nýbrž také knihu vzpomínek.

---

704 RACEK, Jan. *Beethoven a české země.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964.

705 RACEK, Jan. *Italská monodie z doby raného baroka v Čechách.* Olomouc: Velehrad, 1945.

706 RACEK, Jan. Oratorien und Kantaten von Georg Friedrich Händel auf dem mährischen Schlosse von Náměšť. *Händel-Jahrbuch*, 1960, roč. 6, s. 175–193. RACEK, Jan. Skladby Georga Friedricha Händela na zámku v Náměšti nad Oslavou. *Časopis Moravského muzea*, 1973, roč. 58, II. Vědy společenské, s. 141–162.

707 RACEK, Jan. Otakar Hostinský, tvůrce a zakladatel české hudební vědy. *Musikologie*, 1949, roč. 2, s. 38–71.

708 RACEK, Jan. *Hudební estetika v Descartesově Compendiu musicae: Příspěvek k dějinám barokních hudebních traktátů.* Praha: Hudební matice umělecké besedy, 1945.

709 PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk.*

710 Tamtéž, s. 7–10.

711 Tamtéž, s. 10.

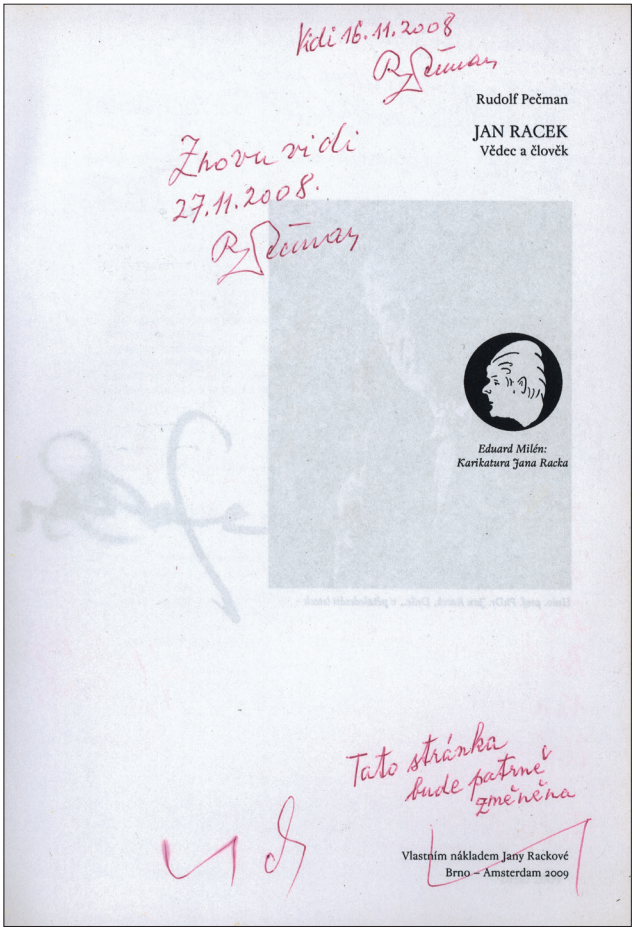

Obr. 68: Návrh titulního listu knihy *Jan Racek: Vědec a člověk* s korekturou autora a karikaturou Eduarda Miléna, ODH MZM, pozůstalost Jana Racka.

Kniha je bohatě členěna na díly, kapitoly a podkapitoly. Začíná líčením Rackova mládí, v němž nechybí historie a místopis rodných Bučovic, a je uzavřena se ukončením univerzitního studia (*Z rodných Bučovic k doktorskému diplomu*). Následuje analýza jednotlivých oborů Rackova zájmu: Otakar Hostinský, Bedřich Smetana, italská monodie, starší česká hudba, Descartova estetika, Leoš Janáček, Ludwig van Beethoven,

periodizace dějin hudby, regionální problematika, učebnice, Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic (*Muzikologické usilování*). Pečman tu charakterizuje Racka jako „člověka širokého tvůrčího záběru“,[712] o čemž svědčí i spektrum uvedených témat. Srovnává ho s jinými muzikology – ve smyslu, co má s nimi společného a čím se naopak liší (Hugo Riemann). Konstatuje, že největšími vzory byli Rackovi Vladimír Helfert a jeho idol Otakar Hostinský. Racek byl pro Pečmana jednak monografista, jednak mezioborově zaměřený muzikolog, který spojoval hudební vědu s estetikou:[713] zkrátka „rozkošatělý typ vědce“.[714] Jeho zaměření se odráží též v tématech diplomových a disertačních prací, jež zadával svým posluchačům. Po podrobném popisu a zhodnocení jednotlivých Rackových témat, uvedených výše, jej definuje jako „oddaného představitele brněnské muzikologické školy založené Vladimírem Helfertem“.[715]

Následně se autor zabývá Rackovou činností kritickou, organizátorskou a editorskou, aby odtud přešel k Rackovi univerzitnímu učiteli. Jeho osobnost vřazuje do vývoje muzikologie na brněnské univerzitě. Konfrontuje ho s jinými tamějšími pedagogy a připomíná též Rackovy úzké kontakty se světově proslulým Romanem Jakobsonem. Nevěnuje se ani tak Rackovu způsobu výuky, jako spíše jeho vedení katedry, které z velké části sám zažil v postavení asistenta. Popisuje dění na některých schůzích katedry, která podávají obraz o stavu univerzity zejména v 50. letech, tedy v nelehké společenské atmosféře (řešilo se např. „neideové“ pedagogické působení Bohumíra Štědroně). V kapitole *Veřejné uznání* píše nejen o poctách, jichž se Rackovi dostalo doma i v zahraničí, ale i o posměchu, který občas sklízela jeho vizáž „ušlechtile vypadajícího, noblesního muzikologa, který tak často měnil své motýlky“.[716]

Charakter kapitoly *Hlavní zastavení tvůrčího života*, která stručně rekapituluje Rackův život a dílo, naznačuje, že se blížíme k závěru knihy. Je to ovšem pouze jakási (nechtěná) autorova mystifikace, neboť po ní následuje rozsáhlý díl pod názvem *Globetrotter: Muzikolog na cestách*. Tady už přecházíme z oblasti muzikologické do oblasti vzpomínkové a beletristické. Pečman se zabývá Rackovými cestami do různých evropských měst. To mu dává příležitost, aby v duchu titulu knihy charakterizoval Racka

712 Tamtéž, s. 55.

713 Tamtéž.

714 Tamtéž, s. 58.

715 Tamtéž, s. 194.

716 Tamtéž, s. 257.

též po jeho stránce lidské, již mohl sám pozorovat. Pečman do těchto pasáží vkládá tzv. „historky", kdy cituje dle paměti Rackovo autentické vyprávění nebo čerpá z jeho zápisníků. Takto je čtenář seznamován s muzikologovou audiencí u papeže Pia XII. na základě „papežské buly",[717] se zážitky z hudebněvědného kongresu v Salcburku (kterého se účastnil i Pečman), s cestou za dcerou do Holandska, udělením Herderovy ceny ve Vídni a s mnohými dalšími příhodami.

Teprve po „cestopisných" pasážích přichází skutečné finální shrnutí pod názvem *Vzácný učitel a člověk*. Pečman opět zdůrazňuje, že Racek byl žákem Helfertovým. Oceňuje jeho metodologický důraz na pramennou základnu a zároveň připomíná jeho široké pojetí muzikologie v kontextu vědy o umění, historie, kulturní historie, estetiky a filosofie. Základnou pro Rackovu vědeckou činnost byla ovšem hudba, Pečmanovými slovy „musica triumphans".[718] Označuje jej za humanistu, který „nejvýše cenil svobodu ducha" a „vše posuzoval měřítkem pravdy".[719] Textovou část knihy ukončuje vlastním manifestačním vyznáním, které lze chápat jako jeho duchovní krédo:

> Toto dílo není jen spisem o Janu Rackovi, nýbrž také příspěvkem k dějinám hudební vědy a kritiky v Brně, na Moravě a v celé naší republice, oné Československé i této nynější České. Bijeme na poplach, odmítáme duchovní zápecnictví, vidíme záchranu v evropské a světové orientaci, obzírané českýma očima.[720]

Citované vyznání v duchu tradic dnes již polozapomenutého evropského humanismu nebylo u Pečmana ojedinělé. Přestože, jak bylo vícekrát uvedeno, jeho profesním vzorem byl Jan Racek, neopomněl takto pozitivně zhodnotit také dalšího ze svých učitelů a kolegů, Bohumíra Štědroně, chápaného jako určitý Rackův protipól. Štědroňův přínos pro sebe i muzikologii shrnul ve stati *Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně*, které zařadila Stanislava Střelcová do vzpomínkové knihy ku stému výročí narození svého otce.[721]

---

717 Tamtéž, s. 268.

718 Tamtéž, s. 351.

719 Tamtéž.

720 Tamtéž, s. 352.

721 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně. In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty*, s. 37–45.

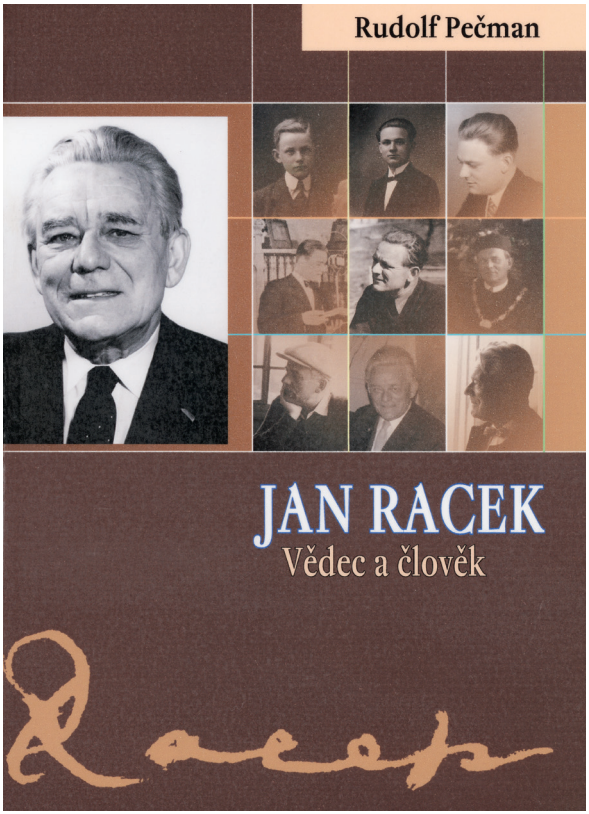

Obr. 69: Obálka knihy *Jan Racek: Vědec a člověk* (2010).

Pečman vysoce oceňuje Štědroňovu spontánní hudebnost, při níž neopomene zdůraznit ideál spojení praktické hudby a hudební vědy, dnes leckdy opomíjený. Pokud Štědroň ku příkladu považoval za samozřejmost, že student muzikologie zná zpaměti všechny Beethovenovy symfonie,[722] jeví se tento požadavek z dnešního hlediska jako nadnesený. Nikoliv však vůči jeho autorovi. Štědroň, sám vynikající klavírista, dokázal v semináři hudební vědy hrát zpaměti rozsáhlé části nejen děl klavírních, ale též z tvorby symfonické a operní.

722 Srov. tamtéž, s. 39.

Vedle Štědroňovy hudebnosti oceňuje Pečman též jeho stránku lidskou, respektive odvahu, s jakou v roce 1940 vydal knihu o Vladimíru Helfertovi, vězni nacistického koncentračního tábora.[723] Podobně odvážné byly Štědroňovy přednášky o gregoriánském chorálu nebo „buržoasní hudbě“[724] v období ždanovské ideologie počátku padesátých let, což se mu ostatně stalo osudným. Takto lze vysvětlit i Štědroňův z dnešního hlediska poněkud podivný pokyn studentům v roce 1951: „Nejsem církevník, ale doporučuji vám: zpívejte si gregoriánský chorál doma!“[725] Tento výrok zcela zjevně osvětluje o několik stran dříve zařazená citace Rackova přivítání studentů na první přednášce roku 1950: „Tady jste na svobodné půdě, nebojte se diskutovat.“[726]

Z hlubin paměti

Nikoliv z hlediska chronologického uvádíme až v závěru této „volné tetralogie“ o reprezentantech brněnské muzikologie knihu *Z hlubin paměti* s podtitulem *Vzpomínky muzikologa*.[727] Jedná se totiž o Pečmanovu vlastní autobiografii, což má pochopitelně vliv i na pojetí textu.

Na knize zaujme už její trojdílný titul. Podle něj muzikolog datuje započetí svých vzpomínek na 23. července 2006. To, spojeno s názvem *Z hlubin paměti*, který vzdáleně připomíná tvůrčí metodu surrealistů, může naznačovat, že autor tady vědomě rezignuje na historiografickou přesnost a snaží se spíš o svůj vlastní pohled na postupně vynořované události, a to s nadhledem časového odstupu. Takto lze přistupovat k této publikaci a čerpat z ní její pozitiva.

Nabízí se také dvojí čtení knihy. Jinak ji budou číst ti, kdo Pečmana osobně nepoznali, a jinak jeho kolegové, studenti a přátelé, znalí jeho mluvního projevu. Jak rozdílně musí tito vnímat např. Pečmanovu vzpomínku na první setkání se svým budoucím

723 ŠTĚDROŇ, Bohumír. *Dr. Vladimír Helfert: Přehled práce českého učence.*

724 PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně. In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty*, s. 44.

725 Tamtéž.

726 Tamtéž, s. 39.

727 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006.*

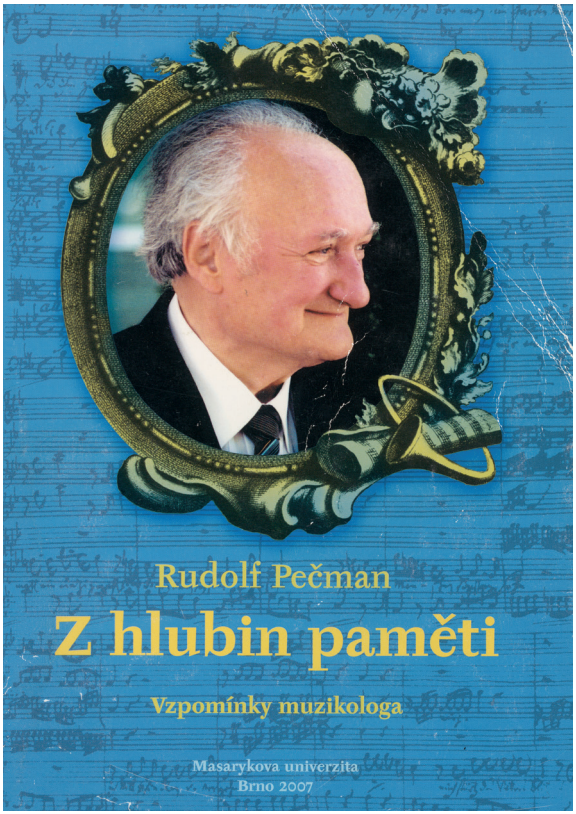

Obr. 70: Obálka knihy *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006* (2007).

nadřízeným Jiřím Vysloužilem, která se odehrála během Pečmanova přijímacího pohovoru na Filozofickou fakultu MU, a Vysloužilův dotaz: „Půjdeš na brigádu?“[728] Tato glosa se snaží připomenout rétorickou stránku Pečmanova projevu, která byla neodmyslitelnou součástí jeho osobnosti. Ony paměti se pak z tohoto hlediska mohou jevit jako pouhý, byť literárně vytříbený, záznam živých událostí. (Platí to ostatně pro mnohé evropské myslitele od epochy starověkých filosofických škol až po nedávnou minulost.)

728 Tamtéž, s. 90.

Autor uvádí své paměti jakousi omluvou. Podle něj tato činnost přísluší pouze „velkým osobnostem typu Goetha, Masaryka, Churchilla apod.,“[729] k nimž on sám nenáleží. Nejintenzivnějším podnětem pro vznik knihy bylo přání tehdejšího doktoranda Tomáše Kučery. Kučeru řadí do kategorie studentů, kteří touží navrátit se k humanitně orientované tradici. Proti nim staví ty, kteří se zhlédli v počítačích, odmítají číst knihy a následkem toho i přemýšlet.[730] Tento úvodní nářek je nejen apologií zanikající evropské kultury, ale též živé, praktické hudby. Za vše hovoří věta: „Dnes vidím, že našim mladým je hudba vzdálena.“[731]

Jednotlivé kapitoly knihy tvoří sondy do různých etap Pečmanova života. Ten není pojat izolovaně, nýbrž je vřazen do vývoje společenských událostí a života na brněnské univerzitní i kulturní půdě. Nedílné sepětí biografie s dobovým kontextem je ostatně charakteristické pro všechny Pečmanovy monografie o skladatelích i osobnostech muzikologie. Ačkoliv hledí Pečman na události více méně z hlediska vývojového, jinými slovy od konce první republiky po současnost, nepůsobí celek zdaleka jednoduchým lineárním dojmem. Důvodem je stylová rozmanitost jednotlivých kapitol, autorova klasická „rozkošatělost“, kdy určitý jev se mu stává podnětem pro rozsáhlé pasáže charakterizované vrstvením různorodých témat, i záměrné vkládání epizod. Dílčí události a osudy jednotlivých postav rozvíjí daleko do budoucnosti, ba někdy do přítomnosti, aby se posléze časově vrátil k jinému tématu a tomu se věnoval podobným způsobem; jindy naopak určité téma přeruší novými texty a vrátí se k němu později: nejedná se tedy rozhodně o pouhý kronikářský záznam. Čtenář se tak může vnořit do jednotlivých částí knihy podobně jako do rozmanitých pasáží Joyceova *Odyssea*.

Zmíněné epizody jen zdánlivě pozastavují proud textu. Naopak překvapivě jej doplňují a osvětlují z nových hledisek. Za takové epizody lze považovat Pečmanova vyznání svým nejbližším přátelům. Pečman je nazývá *Intermezza* a věnuje je etnomuzikologům Jaromíru Gelnarovi[732] a Ivu Stolaříkovi,[733] estetikovi Olegu Susovi[734] a klavíristovi

729 Tamtéž, s. 5.

730 Srov. tamtéž, s. 7.

731 Tamtéž, s. 8.

732 Malá panychida za Jaromíra Gelnara. In: Tamtéž, s. 151–153.

733 Setkávání s Ivo Stolaříkem. In: Tamtéž, s. 154–159.

734 Oleg Sus redivivus. In: Tamtéž, s. 239–244.

Branku Čuberkovi, jehož nazývá „přítelem z nejmilejších“.[735] Bez označení *Intermezzo* navazuje obdiv k dalšímu z přátel, akademickému malíři Lumíru Šindelářovi, v kapitole *Projev příchylnosti, úcty i lásky*.[736]

Integrálně je mezi ně vloženo vyznání přízně „žákům a kolegům, kteří se stali přáteli“.[737] Ne náhodou na prvním místě jmenuje Miloše Štědroně a Vojtěcha Kyase, jimž také věnuje nejvíce pozornosti a které i jinde vysoce oceňuje. Následují Božena Trunečková, Jitka Brabcová, Pavel Sýkora, Věra Heřmanová, Jana Perutková, Tomáš Kučera, Stanislav Tesař, Jiří Sehnal a Ivan Poledňák. Každému ze jmenovaných je dedikován drobný medailon, v němž jsou vystiženy jeho charakteristické rysy, jichž si Pečman váží nejvíce. Poté následuje přehled dalších spolupracovníků. Ke cti autora budiž poznamenáno, že v rámci Ústavu hudební vědy neopomíjí ani sekretářky – některým z nich (Dagmar Erhartová) ostatně dává více prostoru než mnohým muzikologům.

Dalším prostředkem pro zastavení děje jsou četné esejistické úvahy. Jedna z nich je nářkem nad úpadkem současného jazyka:

> Nejsem jazykový purista. Vidím však, že krásná čeština se propadá do jakéhosi bahna. Nikdo málem u nás neumí již česky. Jsme sice Čechové, ale svou češtinu chápeme převážně jen jako prostředek dorozumění. Literární hodnoty češtiny velké většině národa unikají. Málo čteme, jen „hýkáme“, abychom si porozuměli ve věcech nejprostších. Jsme na úrovni jazykových delfínů. Dnes, daleko více než v letech minulých, nám uniká literární krása našeho jazyka, v jeho vztazích zejména k *řecko-latinské tradici*. Hlasatelé v televizi nedovedou mluvit. Nejenže leckdy takzvaně huhňají, nýbrž je jim vzdáleno vše. Neplane v nich věčné světlo, které je význakem naší souvislosti a našich vztahů ke staré kulturní tradici.[738]

Z tohoto úpadku jazykové kultury obviňuje „kybernetickou dobu“, která „nepřeje krásnému jazyku“.[739] Zároveň však konstatuje, že počátek devastace češtiny spadá již do období protektorátu. Snad pod vlivem Platónových *Zákonů* dokonce požaduje zřízení jazykové policie.

---

735 Odešel přítel z nejmilejších. In: Tamtéž, s. 283–290.

736 Tamtéž, s. 291–295.

737 Žáci a kolegové, kteří se stali přáteli. In: Tamtéž, s. 271–282.

738 Tamtéž, s. 65–66.

739 Tamtéž, s. 66.

Jak bylo řečeno, v Pečmanově životě se promítají dobové události, jež zasahovaly do života lidí, kteří se narodili do určitého prostředí v určité době. Tak tomu bylo i s Pečmanovou rodinou, která žila v česko-německém prostředí v oblasti Frýdecka. Otec Vladimír byl Čech, zatímco maminka Otilie měla školy německé. Kvůli tatínkovi se přiklonila k češtině, na rozdíl od své setry Leopoldiny, která zůstala Němkou a vzala si Němce. V rodině vládl smír: národnostní otázky se neřešily. Po válce musela Leopoldine opustit rodnou zemi v rámci tzv. odsunu a s ní i Pečmanův bratranec Wolfgang, zvaný „Kuki", s nímž Rudolf prožil své dětství. S tetou se setkal až v roce 1964 na kongresu Mezinárodní společnosti pro hudební vědu v Salcburku. Samotné válečné útrapy označuje epitetem „doba zaživa pohřbených".[740]

Rovněž komunistický převrat roku 1948 poznamenal další osudy Pečmana i jeho rodičů, a to na desetiletí. Otec Vladimír přišel o živnost a jeho syn nesměl být z kádrových důvodů připuštěn k přijímacím zkouškám na vysokou školu. Obrat nastal po zásahu příznivě nakloněného proděkana, jehož jméno Pečman neuvádí.

Následující pasáže knihy jsou z velké části dějinami oboru hudební věda na brněnské filozofické fakultě. Pečman totiž celý svůj život od roku 1950, kdy se stal posluchačem, prožil na této instituci. Sám se brání tomu, že by byl schopen psát ucelené dějiny hudební vědy na univerzitě, a své postřehy nazývá pouhými „střípky".[741] Právě tyto sondy člověka, který pozoroval dění na katedře, později ústavu, tzv. zevnitř, jsou však pro svou přímočarost a spontánnost cennější než pokus o ucelený text, který musí vycházet z určité koncepce, jíž je třeba události přizpůsobovat.

Pro úplnost je nutné doplnit, že Pečman nepopisuje vývoj na fakultě až od svého příchodu, nýbrž od založení univerzity v roce 1919. Sám vstoupil do období tíživých let padesátých, která líčí v kapitolách *Na brněnské hudební vědě po „Únorovém vítězství pracujícího lidu"*[742] a *Temno vůkol aneb zážitek z 27. června 1951*.[743] Mezi ně je vložen esej o *Negativním vlivu Ždanovových tezí o umění*.[744] Onen zážitek z roku 1951 se týká zasedání katedry dne 27. června, jehož součástí bylo ideové hodnocení tehdejšího odborného asistenta Bohumíra Štědroně. Pečman tu čerpá ze zápisu schůze a pokud

740 Tamtéž, s. 40.

741 Tamtéž, s. 96.

742 Tamtéž, s. 96–129.

743 Tamtéž, s. 140–150.

744 Tamtéž, s. 130–139.

možno věrně cituje její průběh. V této souvislosti zaujme skutečnost, že i v období stalinského teroru panoval na katedře svobodomyslný duch, který vyznávala většina jejích členů. Tato svoboda tvůrčího prostředí byla patrná na fakultě i v době normalizační, přestože také tehdy, podobně jako v letech padesátých, na škole parazitovali škůdci.

Další linii Pečmanovy autobiografie tvoří jeho jakási „dítka": mezinárodní hudební festival a mezinárodní hudebněvědné kolokvium. O festivalu pojednáváme na jiném místě této knihy,[745] vznik a idea kolokvií je zpracována v monografii *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, vydané péčí Moravské zemské knihovny.[746] Pečmanovo rozsáhlé líčení festivalových peripetií by se dalo nazvat „Ve stínu státní bezpečnosti a Pragokoncertu".[747] Přes všechny překážky se podařilo udržet původní ideu monotematismu a symbiózy s kolokviem. Pečman, přestože byl de jure zbaven vedoucího postavení, působil neustále jako spiritus agens obou akcí, a to až do počátku devadesátých let, kdy byla originální koncepce, jež dosáhla mezinárodního ohlasu, opuštěna. Jak píše, zůstaly mu jen oči pro pláč…[748]

V souvislosti s výše uvedenými podniky připomeňme na tomto místě Pečmanův dlouholetý hluboký vztah k paní Jaroslavě Zapletalové. Paní Jaruška, jak ji oslovoval, s ním dlouhá léta spolupracovala nejen na festivalu a kolokviu. Významné jsou též jejich společné aktivity pro brněnský Kruh přátel hudby.[749] Autor mnohokrát oceňuje její pracovitost, invenci i statečnost. Pracovní vztah mezi oběma přerostl záhy v hluboké přátelství, které nabývalo postupně intimnějších rozměrů: Pečman tak mohl Jarušku Zapletalovou nazývat svojí družkou. Slova vyznání, která jí v průběhu knihy věnuje, typu „Přísluší mi nyní milá povinnost, abych se šíře zmínil o paní Jaroslavě Zapletalové,"[750] souznějí daleko více s galantní oslavou ženy v duchu středověkých trubadúrů než se současnou genderovou ideologií.

---

745 Viz kapitola *Spiritus agens brněnských hudebních festivalů*, s. 263–295.

746 Viz FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů*, s. 224–225.

747 Srov. PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 248.

748 Srov. tamtéž.

749 Pro více o Kruhu přátel hudby viz s. 321–334.

750 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 111.

Obr. 71: Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman, 1966, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Tolik jakýsi stručný vhled do Pečmanovy autobiografie, z níž jsme vybrali jen některé události a myšlenky. Její originální charakter neumožňuje přistupovat k ní jako k běžné vědecké práci. Je to dáno už samotnou formou knihy. Snad by se dala přirovnat

k putování. Její autor v ní nejen putuje labyrintem mnohdy nepřátelského světa, ale jako „okouzlený poutník“[751] též krajinou ducha, hudby, literatury, výtvarného umění a – v neposlední řadě – přátelství a lásky.

Obr. 72: Pozvánka na křest knih *Hudební kontexty staré Itálie a Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, 8. března 2007, archiv Pavla Sýkory.

751 Srov. tamtéž, s. 295.

Tři sondy do italské opery 18. století

STANISLAV BOHADLO

Ezio převlékaný v Mnichově aneb „Skladatel z Čech Wickelseck (nebo jak se vlastně jmenuje)“

Zájem Rudolfa Pečmana o Josefa Myslivečka se systematicky vyvíjel od setkání s M. Šagiňanovou přes jeho kandidátskou práci, studium libretistiky, návštěvu Itálie až k monografii pro Supraphon (1981), což byla i silná inspirace nás, jeho studentů. Přestože kandidátskou práci, jak sám uvádí, vytvořil zcela bez možnosti studovat prameny, je dnes i jeho monografie poznamenána celosvětovým zájmem o *Il Boema* nálezy stovek nových pramenů. Tak, jak ho však objev Koželuhova baletního libreta v Římě přivedl k rozšíření pohledu na nehudební složky hudebně dramatických děl, i zde se zamýšlíme nad unikátním svědectvím o kostýmech k Myslivečkovu mnichovskému *Eziovi*. Také proto, že neznáme žádnou ikonografii k jeho hudebně dramatickému dílu.

Prokopios z Kaisareie označil Flavia Ezia (Aethius, cca 390–454) za posledního skutečného Římana, kronikář Marcellinus Comes ho definoval jako zachránce západní říše a Attilovu hrůzu a Řehoř Tourský (podle Renata Profutura Frigerida) ho popsal jako muže „středního vzrůstu, energického chování, rozvážného, pohotového úsudku, fyzické síly, kavalíra, bojeschopného lukostřelce a šermíře, proslulého mírovými dohodami, štědrého, trpělivého, odolného útrapám, hladu, žízni i spánku“.[752] Poté, co se roku 454 po závratné vojenské, státnické a politické kariéře pokoušel zasnoubit svého syna s dcerou císaře Valentiniana III., byl 21. září téhož roku na základě intrik zavražděn při jednání na císařském dvoře v Ravenně ku prospěchu Flavia Petronia Maxima, budoucího císaře.

752 Flavio Ezio. In: *Wikipedia, l'enciclopedia libera* [online]. 11. 12. 2021 [cit. 26. 1. 2022]. Dostupné z: https://it.wikipedia.org/wiki/Flavio_Ezio

Obr. 73: Flavius Aethius na rytině podle reliéfu na Trajánově sloupu v Římě. Převzato z: *Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben*. [2. köt.], Magyarország, 1 köt. Budapest: Magyar Királyi Államnyomda Kiadása, 1888, s. 35.

Dramatický příběh ze soumraku Římské říše intenzivně oslovoval prostřednictvím dramma per musica ve zpracování Pietra Metastasia (1698–1782) evropské operní publikum jako stále aktuální symbol identity, kultury a evropanství ve světle zkušeností z opakovaného tureckého ohrožení. Poezie Metastasia, mezi římskými arkády oslovovaného Artino Corasio, s hudbou Pietra Auletty byla poprvé dedikována kardinálu Niccolu Cosciovi od provozovatelů římského divadla Teatro delle Dame při karnevalu 1728/29. Na otázku, proč takový příběh připomínat, odpovídají sami římští inscenátoři: „Nejznamenitější kníže, dramatické dílo není tak lehkým úkolem, jak si někteří myslí. Divadlo je školou, kde se lid skrze potěšení z vystupujících postav, pohnutí vášní a podivuhodných zápletek bezděčně napájí těmi největšími ctnostmi, které by získal obtížným studiem nebo se naučil z vlastní zkušenosti.“[753]

753 METASTASIO, Pietro. *Ezio: Drama Per Musica.* Roma: Per il Zempel, e il de Meij vicino a Monte Giordano, 1729, s. [1r].

Známe 73 zhudebnění Metastasiova *Ezia*[754] mezi lety 1728[755] a 1775, to je z období, než Giuseppe Misliwecek (1737–1781), detto il Boemo, Accademico Filarmonico,

754 Venezia, 1728, S. Gio. Grisostomo, ded. A Con. di Harrach, Nicola Porpora.
Praga, 1750 carnevale, Nuovo Teatro, Dedicato alle dame protetrici dell´opera (Locatelli), Ch. W. Gluck + Jacob Calandro.
Leipzig, 1751, Teatro alla Cavallerizza, Ch. W. Gluck a riserva di qualche arie.
Stuttgart, 1751, 1758 Teatro Ducale, Nicolò Jommelli. Ein singspiel.
Venezia, 1753, 1759 Teatri della Germania, S. Benedetto, Giambatista Pescetti.
Dresda, 1755, 1756 carnevale, Teatri della regia elettoral Corte, Gio. Adolfo Hasse.
London, 1755, Teatro di S.M.B., Hasse + new songs composed by Mr. Perez.
Pavia, 1756, Teatro Omodeo, David Perez.
Milano, 1757, Regio-Ducal Teatro, Baldassar Galuppi.
Roma, 1757, Teatro delle Dame, Tomassso Traetta.
Venezia, 1759, Teatro Grimani di S.Benedetto.
Praga, 1760 l´autunno, Nuovo Teatro di Praga, Giambattista Pescetti. JM ho mohl zažít.
Firenze, 1761, Teatro della Pergola, Fl. Leopold Gassmann.
Lucca, 1762, Teatro di Lucca, Giuseppe Scarlatti.
Brunswick (Bronsevigo), 1763 fiera, Gran Ducal Teatro, Goivanni Schwanenberg.
Firenze, 1763 carnevale, Teatro della Pergola, Giovanni Marco Rutini. JM ho nemohl zažít.
Livorno, 1764 primavera, Teatro da San Sebastiano, Gio. Marco Rutini.
London, 1764, Teatro di S.M.B., G. B. Pescetti, J. Ch. Bach, B. Galuppi, G. F. de Majo, Vento.
Reggio, 1764 fiera, Teatro dell´illust. Pubblico di Reggio, GB. Pescetti.
Vienna, 1764 carnevale, Teatro alla Corte, Cristoforo Gluck.
Padova, 1765 fiera, Nuovo Teatro, Tommasi Trajetta.
Venezia, 1767 carnovale, S. Benedetto, Ferdinando Bertoni.
Bologna, 1768 carnevale, Nuovo Pubblico, Niccolò Jommelli + scelti autori.
Eichstätttt, 1768 nuovo anno, Corte di vescovo, Cav. Mango.
Roma, 1770 carnevale, delle Dame, Floriano Leopoldo Gassmann.
Venezia, 1772 carnevale, S. Benedetto, Giuseppe Gazzaniga.
Praga, 1772 l´autunno, Reggio Teatro di Praga (Bustelli) Gius. Gazzaniga.
Roma, 1774 carnevale, T. a Torre Argentina, Pietro Guglielmi.
Mantova, 1775 carnevale, Regio-ducal Teatro Vecchio, Tommaso Trajetta.
Pavia, 1775 carnevale, Nuovo di Pavia, Pietro Guglielmi.
Napoli, 1775 30. V., S. Carlo, Giuseppe Misliwecek, ditto il Boemo.
Siena, 1775 l´estate, T. Dell´Accademia Intronata, Pietro Guglielmi
Genova, 1777 primavera, T. Da S. Agostino, Michele Mortellari.
Lucca, 1777 l´autunno, Publico Teatro, Ferdinando Bertoni.
Macerata, 1777 carnevale, T. de´ Nobili, Pietro Guglielmi.
Milano, 1777 carnevale, Teatro Interinale, Michele Mortellari.
Monaco di Baviera, 1777 carnevale, Teatro di Corte, Misliwecek.
Poté bylo nasmlouváno a provedeno ještě mnoho dalších operních představení *Ezia* v různých zemích a městech.

755 „Rappresentato la prima volta in Roma con musica dell´[Pietro] Auletta, nel teatro detto delle Dame, il dì 26 dicembre 1728."
METASTASIO, Pietro. *Drammi.* Vol. II. Firenze : Presso P. Borghi e Comp., 1825, s. 157.

začal komponovat svou sedmnáctou italskou operu seria *Ezio*, tentokrát pro Teatro di San Carlo v Neapoli. Mysliveček mohl slyšet G. Pescettiho *Ezia* v Praze už na podzim roku 1760. Popularitu tématu názorně dokládá i londýnský tisk redukované partitury *The favourite songs In the opera Ezio* z roku 1765 (rok po tamní premiéře) s áriemi a duetem J. Ch. Bacha, Galuppiho a Pescettiho.[756]

Obr. 74: Portrét bavorského kurfiřta Maxmiliána Josefa III. od dvorního malíře Georgese Desmaréese.

756 *Ezio: Pasticcio: The favourite songs in the opera Ezio*. London: R. Bremner, 1765.

Po pěti dalších doložených produkcích *Ezia* od jiných autorů přichází Mysliveček s kompozicí na stejný text o dva roky později (1777) pro mnichovské kurfiřtské dvorní divadlo. Původně měl skladatel do Mnichova přijet už koncem roku 1775, aby vytvořil karnevalovou operu na rok 1776, ale v dopise hraběte Josepha Franze von Seinsheim, bavorského státního ministra, bratrovi Adamu Friedrichovi, würzbugskému a bamberskému biskupovi, z 27. prosince 1775 čteme, že „nebezpečně" nemocný „Mislowiek" marodící ve Florencii byl narychlo nahrazen dvorním skladatelem J. W. Michlem a kapelníkem A. Bernasconim (recitativy) pro titul *Il trionfo di Clelia*.[757] Würzburgský biskup zaměstnával v letech 1776–1780 podle dvorních kalendářů mezi basisty mj. i Johanna Punta[758] z Čech a podle svědectví teologa Franze Oberthürera byl ochráncem umělců a jeho vláda zlatým věkem pro Franky.[759] Karl Böhmer také prokázal, že mnichovský *Ezio* nebyl (kromě několika motivů) reprízou nebo adaptací neapolské kompozice, nýbrž že se jednalo o zcela nové zhudebnění. Ostatně tak zněla i smlouva. Kurfiřt Maxmilián Josef III. provozoval od roku 1754 každoročně velké karnevalové opery a od roku 1769 zval k hostování slavné italské skladatele, mezi nimiž byl podle Roberta Münstera Joseph Willibald Michl (1745–1816) v roce 1776 jen „bezzubou výjimkou".[760] Kurfiřtova preference kastrátů vyústila v angažmá sopranisty Tommasa Consoliho (Valentiniano III.) a mladého Luigiho Marchesiho (Ezio), ale celkově se jednalo o nevyvážené obsazení vzhledem k méně atraktivním interpretkám ženských rolí.[761] Dvojjazyčné libreto tištěné Franzem Josephem Tillem představuje dílo jako *Aethius, ein musikalisches Schauspiel*, které má být na příkaz Jeho kurfiřtské Jasnosti provedeno v kurfiřtském novém divadle.[762]

---

757 FREEMAN, Daniel. E. *Josef Myslivček, „Il Boemo": The Man and his Music*. Michigan: Harmonie Park Press, 2009, s. 69. ISBN 0-89990-148-4.

758 BOHADLO, Stanislav. Johann Wenzel Stich – Giovanni Punto. *Hudební rozhledy*, 2016, roč. 69, č. 9, s. 46–47.

759 KAUL, Oskar. *Musica Herbipolensis: Aus Würzburgs musikalischer Vergangenheit.* Marktbrei: Siegried Greß, 1980, s. 52. ISBN 978-3-920094-16-8.

760 MÜNSTER, Robert. Die Münchener Hofmusik bis 1800. In: SILKE, Leopold, BÄRBEL, Pelker, eds. *Süddeutsche Hofkapellen im 18. Jahrhundert: Eine Bestandsaufnahme*. Heidelberg: Heidelberg University Publishing, 2018, s. 372. Schriften zur Südwestdeutschen Hofmusik, Band 1. ISBN 978-3-946054-78-8.

761 FREEMAN, Daniel. E. *Josef Myslivček, „Il Boemo": The Man and his Music*, s. 69.

762 BOHADLO, Stanislav. *Josef Myslivček v dopisech.* Brno: Opus musicum, 1988/1989, s. 105, pozn. 2. Knižnice Opus musicum.

O přípravách informoval s vysokým očekáváním hrabě Seinsheim svého bratra 21. prosince 1776: „Velká opera, která se má tady dávat, by měla být velmi krásná. Slavný skladatel z Čech Wickelseck (nebo jak se vlastně jmenuje) napsal hudbu, libretem je Metastasiův *Ezio* a také by měly být k vidění nádherná scéna a tanec. Skladatel už je tady. Jinak pobývá hlavně v Itálii, zejména ve Florencii.“[763] Do premiéry zbývalo ještě dvacet dní a zdá se, že tentokrát Mysliveček komponoval se značným předstihem, aby bylo dost času na rozepsání partů a nastudování. Několikaměsíční nemoc skladatele zmiňuje 12. března 1776 florentská *Gazzetta universale*, ale jeho opera *Adriano in Siria* v divadle na Via del Cocomero ve Florencii se hrála s velkým úspěchem a „k nelibosti publika“ jen do 7. prosince 1776.[764] Poté tedy už mohl odcestovat do Mnichova.

Další dopis hraběte Seinsheima bratrovi ze 4. ledna 1777 předpovídá úspěch Myslivečkovy kompozice, kterou zřejmě pisatel už zčásti slyšel, dotýká se i kostýmové zkoušky a zdůrazňuje extrémní nákladnost výpravy: „Dnes se konala kostýmová zkouška na novou operu, která bude poprvé provedena příští pondělí. Hudba bude velmi vychvalována a také balety by měly být obzvláště krásné a vznešené zásluhou různých ozdob na kostýmech a krásné scény, což stálo mnohem více než vlastní opera.“ Ezio, aristotelský prototyp heroické postavy pro tragédii, smýkaný kruciálními okamžiky evropských dějin před zánikem Západořímské říše a kariérními intrikami, měl vždy vysoké ambice pro teatralitu inscenování na jevišti. Ve dvorním kurfiřtském divadle v Drážďanech uvedl Battista Locatelli v roce 1755 velkolepé operní představení Hasseho *Ezia*, kde „se rozvinula taková bezpříkladná nádhera ve smyslu kostýmů, kterou nevykazovalo ani divadlo Ludvíka XIV. Všechno se uplatnilo v pozoruhodně velkém počtu, k čemuž byla scéna významně rozšířena

763 Podle edice seinheimsovské korespondence (MÜNSTER, Robert. „Die hiesige ongenierte Lebensrath gefallet allen…“: Nachrichten zum Musikleben der Jahre 1772 bis 1779 aus den Briefen Joseph Franz von Seinsheims an seinem Bruder Adam Fiedrich von Seinsheim. In: GÖLLNER, Theodor, HÖRNER, Stephan, eds. *Mozarts Idomeneo und die Musik in München zur Zeit Karl Theodors: Bericht über das Symposion der Gesellschaft für Bayerische Musikgeschichte und der Musikhistorischen Kommission der Bayerischen Akademie der Wissenschaften: München, 7.–9. Juli 1999*. München: Bayerische Akademie der Wissenschaften, 2001, s. 237–251. Bayerische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-Historische Klasse. Heft 119. ISBN 3-7696-0114-9.) rekonstruoval FREEMAN, Daniel. E. *Josef Myslivečeк, „Il Boemo“: The Man and his Music*, s. 70–71.

764 BOHADLO, Stanislav. *Josef Myslivečeк v dopisech*, s. 98–99.

a zvětšena francouzským divadelním stavitelem Servandonim, který byl výhradně za tím účelem povolán".[765]

V tomto duchu vládlo i v Mnichově očekávání inscenace Myslivečkova *Ezia*. Premiéru opery z 10. ledna 1777 popsal hned následující den hrabě Seinsheim v dalším dopise bratrovi:

> Včera byla ta opera poprvé provedena. Očekávalo se, že hudba bude rafinovaná, ale mnozí byli přesvědčeni, že měli slyšet lepší hudbu, která by oblažila více jejich uši, berouce v úvahu to, že skladatel, i když je z Čech, je jedním z nejslavnějších v Itálii. Pěvkyně [Rosa Manservisi] měla silný katar a většinu času ztrácela hlas. Má se za to, že trpí poškozením plic a nemá naději získat zpět svůj dřívější hlas. Ale oba ti kastráti [Consoli a Marchesi] byli excelentní a starý Panzachi [Domenico Panzacchi, tenor] se také vyznamenal, zejména jako herec.

Připojuje i šuškandu, že 13. ledna by měl operu navštívit císař Josef II., který prý cestuje inkognito pod falešným jménem hrabě Falkenstein. Ten však přijel až 3. dubna a oficiálně.

Následný dopis hraběte Seinsheima z 22. ledna upřesňuje, že se produkce publiku docela líbí, i když Manservisi není ještě v pořádku. O tři dny později už píše o úspěchu, který ovšem připisuje spíše tanečním výstupům a výpravě než hudbě.

To už také mnichovský dopisovatel odeslal 24. ledna zprávu do florentského týdeníku *Gazzetta universale*, která vyšla v čísle 10 dne 4. února:

> Náš karneval letos znovu dosahuje velkého lesku tím, že k tomuto dvoru přijely jejich královské Výsosti kníže Karel Saský, vévoda kuronský, kurfiřt trevírský a princezna Marie Kristýna, jejich sestra. V divadle byla uvedena opera Ezio, skladba známého pana Josefa Myslivečka. Kostýmy a dekorace jsou skvělé a professori Marchesi, Consoli a Panzacchi se vyznamenávají. Očekává se ještě Jeho Výsost kurfiřt.[766]

---

765 J. H. Dresden. In: BLUM, Robert, HERLOSSSOHN, Karl, MARGGRAFF, Hermann, eds. *Allgemeines Theater-Lexikon oder Encyklopädie alles Wissenswerthen für Bühnenkünstler, Dilettanten und Theaterfreunde : unter Mitwirkung der sachkundigsten Schriftsteller Deutschlands.* 3. Band, Devrient bis Garnitur. Altenburg und Leipzig: Expedition des Theater-Lexikon (H. A. Pierer & C. Heymann), 1840, s. 72.

766 BOHADLO, Stanislav. *Josef Mysliveček v dopisech*, s. 105–106.

Bavorský kurfiřt Maxmilián Josef však už mezitím *Ezia* viděl a sám zanechal kritické svědectví o mnichovské inscenaci v dopise své sestře Marii Antonii Walpurgis, vdově po saském kurfiřtovi, z 23. ledna: „Consoli zpívá dobře a patří mu čest. Tys měla nepřesné informace, že Rosa Manservisi zpívá tak dobře jako on. Její první árie je špatná, ta druhá je pro ni příliš obtížná a teprve třetí, rondeau, které zpívá tak, jak to má být, a hodí se pro její hlas."[767]

Stav výzkumu mnichovské dvorní hudby popsal Robert Münster.[768] Myslivečka zmiňuje mezi komponisty s dochovanými hudebninami,[769] ale archivní fond s písemnostmi týkajícími se garderobiéry *Ezia* neuvádí. Z dobových reakcí výše vyplývá, jakou pozornost a nákladnost si právě tato inscenace vyžádala, dokonce že scénografie a kostýmy (vedle baletu) výrazně převážily kompoziční a interpretační složku (vysoká prestiž Metastasiova libreta byla automaticky považována za prověřenou vysokou laťku estetické normy už po desetiletí). Navíc oděv ve starořímské kultuře byl nejen znakem národní a sociální identity, deklarovaný ustáleným termínem a pojmem *mos*, dokonce byl Quintem Enniem (239–169 př. n. l.) označen jako základ státu,[770] což se stalo výraznou součástí i divadelní sémiotiky. Staatsarchiv für Oberbayern uchovává řadu inventárních dokumentů z provozu kurfiřtského divadla, které pečlivě pořizoval od roku 1776 Jean Pierre Constant (1736–1806). Tento tanečník, mim, harlekýn a vyhlášený mašinista proslul změnami scén a také světelnými efekty, včetně bodových světlometů, které dokládá jeho inventární soupis z roku 1776/1777 s 1334 světly, jenž objasňuje i volbu tzv. lyonských ozdob kostýmů s vysokým reflexním účinkem.

---

767 WEISS, Eduard. *Andrea Bernasconi als Opernkomponist* [disertační práce]. München: Universität, 1923, s. 89–90. Freeman doložil, že se jednalo o árie *Quanto mai felici siete* (I/7), *Finché per te mi palpita* (II/8) a *Peni tu per un'ingrata* (III/1) a že první z nich má formu rondeau. FREEMAN, Daniel. E. *Josef Mysliveček, „Il Boemo": The Man and his Music*, s. 71.

768 MÜNSTER, Robert. Die Münchener Hofmusik bis 1800, s. 383.

769 Zejména partituru *Ezio*, Bayerische Staatsbibliothek, sign. Mus.ms. 203: Opera // Ezio // Atto I:mo (–III) // del Sig: Giuseppe Misliwecek detto il Boemo // anno: 1777: // [obálkový název:] Opera // Ezio // Atto I:mo (–III. s z o) // Del Sign: Giuseppe Misliwecek // pro anno // 1777. // [pozdější hřbetní název:] Mysliwecek. // Ezio // 1. (–3).

770 „Moribus antiquis res stat Romana virisque." Citováno podle: Mos maiorum. In: *Wikipedia, l'enciclopedia libera* [online]. 17. 12. 2021 [cit. 31. 1. 2022]. Dostupné z: https://it.wikipedia.org/wiki/Mos_maiorum

Specification derren in der Churfürstlichen neue opera haus zur Illumination gehörigen Lampen.

Scenen Lampen 340
Friesen Lampen 242
Grosse Lampen 114
Leister stangen Lampen 126
Laternen Lampen 62
Grosse Lampen 36
Vor. Lampen 152
Placken 20
Portal Lampen samt deren Placken 24
Kleine Lampen 200
Kugl Lampen 18
Summa deren Lampen 1334

Blächerne stankle 15
grosse Laternen in die gäng 40
biserne niplicht Lampen 24
Mässing-schirm 37
blächener deto 89
Mässing Schrie 10
blächerner det 11
kupfere orhl Kässle 3
kupferner Corsch Kässe 11
blächerne gies Krieg 2
blächerne sfriz Krieg 2

Specification von den Lampen für die illuminations

112 orchester Lampen
144 grosse Lampen
110 frisen Lampen
70 Wandel
59 latern lampen

28 grosse lampen vor der orrisont
15 fackel
28 Cougel
37 Messingene Schrime
3 Cupferne öel Kesel[771]

Obr. 75: Obálka rukopisné partitury Myslivečkovy opery *Ezio*, 1777, Bayerische Staatsbibliothek, sign. Mus.ms. 203.

Pro rekonstrukci kostýmů k Myslivečkovu *Eziovi* je však zásadním dokumentem *Inventář všech šatů operních herců* od kurfiřtského a dvorního sekretáře a komorníka Johanna Kaspara Zeilera, pořízený ve dnech 12. až 16. srpna 1776, zejména kolekce římských mužských šatů ze skladu v horní části věže.[772] Inventář především jedinečně potvrzuje, že kostýmy nebyly navrhovány a ušity nově, nýbrž že fundus posloužil již

771 CONSTANT, Jean Pierre. *Das Garderobewesen*, 1776/1777, Staatsarchiv für Oberbayern, sign. HR 457/14. K tomu srov. VALENTIN, Hans E., VALENTIN Erich, NÖLLE Ekkehardt. *Die Wittelsbacher und ihre Künstler in acht Jahrhunderten*. München: Süddeutscher Verlag, 1983, s. 275. ISBN 978-3-799-16085-8; BAUMANN, Carl-Friedrich. *Licht im Theater: Von der Argand-Lampe bis zum Glühlampen-Scheinwerfer*. Stuttgart – Wiesbaden: Franz Steiner, 1988, s. 2. Die Schaubühne: Quellen und Forschungen zur Theatergeschichte, Band 72. ISBN 978-3-515-05248-1.

772 Viz pozn. 777.

existujícími modely římských kostýmů, které byly speciálně a nákladně vyzdobeny i s ohledem na zmíněný světelný design. Jedinou výjimkou byl zcela nově ušitý ženský římský kostým (Fulvie?). Tato „šetrnost" při produkci nových oper (a baletů) respektovala kurfiřtova nařízení o intendantově návrhu (Joseph Anton Graf Seeau, 1713–1799) a schvalování oprávněných nákladů dvorní a kurfiřtskou komisí.[773] Obdobná úsporná opatření probíhala už od 50. let i ve Stuttgartu a v Ludwigsburgu za württembergského vévody Carla Eugena při inscenacích metastasiovských oper Niccola Jommelliho, které už roku 1762 vzbuzovaly „zvědavost a závist šťastných obyvatel břehů Seiny". Recyklace prospektů, scén a kostýmů se tak stala běžnou praxí.[774] Tento stav potvrzuje ještě v roce 1792 i Ifflandovo nařízení ze 17. června pro mannheimskou scénu:

> Po zavedení nového kodexu oblékání je možné a velmi pravděpodobné, že zpočátku nebudou některé šaty vůbec k dispozici nebo nebudou přesně odpovídat danému kodexu, případně nebude k dispozici dostatečný výběr. V tomto případě je vůle záměru taková, že: Pokud nejsou k dispozici šaty, které by přesně odpovídaly postavě, je třeba se podle

773 „Sigl._Se. Churfrtl. Drtl. haben auf den von Höchstdero Intendanten der / Music Grafen V. Seeau über die von seite der gdifst. aufgestellten / Hofkammer Commission in Betref der dort justificirten Operen Conten p. / abgegeben Erinnerung unterthänigst mündlich gemachten Vortrag gdigst. zu / resolviren gemacht, daß / 1mo künftig von dem Intendanten die Anzeig deren zu einer Opera / erforderlichen Kaufmanns Waare, nach vorläufig geheriger Vernehmung / deren dazu geherigen Persohnen mit guter überlegung, und mögl. / Einziehung der Kösten verfast und zur Churfstl. Commission gegeben / werden, daß sodann ersagte Commission […] / 6to Für Componirl. eines Operen-Ballets 50f." *Das Theater und Opern-Wesen unter Churfürst Maximilian Jos. III*, Staatsarchiv für Oberbayern, sign. HR 458/16.

774 „Dabei zeigt sich, dass die Nachnutzung von Szenerien und Kleidern eine gängige Praxis war und zum Stuttgarter wie Ludwigsburger Theateralltag gehörte. Die Wiederverwendung einzelner Bestandteile von bereits ein paar Jahre zurückliegenden Produktionen wurde von Beginn an mit eingeplant, aber gleichzeitig auch versucht zu kaschieren, wie die Anweisung eine ‚ressemblance' zwischen einzelnen Dekorationen durch Überarbeitungen zu vermeiden in diesem Dokument zur Ausstattung des Ezio (1751) zeigt [Folie]. Darüber hinaus sind einige Zeugnisse überliefert, die über die täglichen Reparaturarbeiten, das Übermalen von Prospekten zu ihrer Wiederverwendung und das quasi Hofleben-übergreifende Ausbessern von Kleidern Auskunft geben [Folie Seemann]. Im Zeitraum der Festins nahmen diese Arbeiten dabei solche Überhand, dass z.B. der Theaterschneider Royer im Mai 1764 von seinem Dienst zurückzutreten plante, wenn er nicht zumindest vom Ankleiden der Tänzer befreit werde [Folie Royer]. Für die Ausstattung der Pastorale von 1764 (Il re pastore), d.h. als Carl Eugen nach Ludwigsburg übersiedelte, wurden das Stuttgarter und das Ludwigsburger Dekorations-Magazin dann tatsächlich zusammengelegt." ZUR NIEDEN, Gesa. *Die Ludwigsburger Festins unter Herzog Carl Eugen von Württemberg um das Jahr 1760.* Referát na konferenci L'opera italiana come un evento festivo v Českém Krumlově (18.–19. září 2021), který vyjde v 6. svazku řady „L'opera italiana nei paesi boemi del Settecento". Praha: Academia (ed. Milada Jonášová). Za laskavé poskytnutí referátu děkuji autorce.

předpisu oblékat nejen obecně, ale v případě, že nejsou k dispozici šaty, které by zcela odpovídaly skutečnému kostýmu, je třeba zvolit první vhodné.[775]

Podle podobného mnichovského dekretu Maxmiliána Josefa III. z 29. prosince 1775 měla zřízená komise s přizvaným personálem čerpat pro operně-baletní představení kostýmy ze dvou garderob společně, využít je obě pro kompletaci potřebných kostýmů, a pokud by se ze starých zásob něco vypůjčilo nebo změnilo [přešilo], musí to být zaneseno do některého z dvojice inventářů.[776]

Tyto pokyny autor inventáře Zeiler respektoval natolik, že podrobně označil jednotlivé části, materiál, barvy i ozdoby každého kostýmu, který vznikl pro Myslivečkovu operu. Dominuje zde tak atlasová textilie, hedvábí, hedvábné moaré, satén, ale i flanel a lyonská stříbrná gáza. Střih pracuje s pláštěm, zástěrou, živůtkem, rukávy, pončem, kalhotami a šerpami. Barevnost je zastoupena bílou, odstíny modré, červenou, růžovočervenou, růžovou, barvou masa, rubínovou, fialovou, žlutou, citrónově žlutou, hnědou a černou (schází zelená). Ozdoby představují lyonská zlatá a stříbrná krajka, konopí, lyonské stříbrné třásně, stříbrné leštěné a barevné žinylky, anglická krajka, vyšívání, stříbrné lístky a lupeny:

---

775 „Indem dieses neue Kleidungsreglement eingeführt wird, ist es möglich und sehr wahrscheinlich, dass Anfangs einige Kleider gar nicht da, oder dem gegebenen reglement nicht genau entsprechend, oder nicht genug Abwechslung zu machen sein möchte. In diesem Falle is der Wille der Intendanz, dass? Wo ein Kleid nicht vorhanden ist, welches dem Charakter, dem reglement zufolge genau entspräche, mann nicht, nur allgemein sich anziehe, sondern dass in der Ermangelung des, dem ächten Kostume ganz anpassenden, das zunächst passende gewählt werde." BOEHN, Max von. *Das Bühnenkostüm in Altertum, Mittelalter und Neuzeit*. Berlin: Cassier, 1921, příl. 6, s. 495–496.

776 „Nachher der geweste Operen und Comedien Garderobemeister Pasquali letzlich / verstorben, haben Sr H. Durchl. den gdigsten Entschluß gestast, die bey / höchstehro Cabinet bishero aufgehabte Besorgung deren zu den Operen und / anderen HofSpectaceln geherigen Theatralischen Erforderlischen künftig / höchst dero Hofkammer zu übergeben, dergestalt, daß / 1mo die smmentl. Opera-Ballet und Comedien Kleider von Seite der / aufzustellenden Comission mit Beyziehung das hietzu geherigen Personalis / in 2. Garderoben fördern samst eingetheilet und / 2do _In den ersten all neuere zu den HofSpectacln vorzüglich gewidmete / Bedürfnissen verwahret werden sollen. Wozu ersagte HofCommision unter / guter Aufsicht, mit dem als angehenden GarderobeMeister bereits gdist. / decretirt und nunmehro geherig zu verpflichtende junge Pasquali gleiche / Sper zu halten hat, zumal da S. Churfstl. Dth ausser der Zeit deren / haltenden Operen und Hof Spectacln diese zu er"stene unnöthig erachten.
5mo Die höchste Willensmeynung Ss Churfstl. Drth. dahin gehat, daß ohne / vorläufig zur höchsten Beangnehmung überreichte Nota und hierauf erfolgt / gdiste Bewilligung von denne, was sonderheitlich in der ersten Garderobeverwahret wird, weder etwas ausgeleihen, noch verändert, am wenigsten / aber etwas ausgemustert werden, solle, also ist auch / 6to der gdigste. Befehl, daß alles, was künftig von Zeit zu Zeit neu / beygeschaft, oder von der alten vorverstandener massen verändert wird, in / ein- oder anderen Inventario jedesmal ordentlich angemerkt, und nachgetragen werden muß. […]" *Decretum Ser.mi Dni Ducis Electtoris etc.*, Staatsarchiv für Oberbayern, sign. HR 458/16.

1 římský mužský šat, kde jsou zástěrka a horní rukáv ze světlého modrého atlasu, zdobené lyonskými stříbrnými leštěnými drátky, takovou krajkou, dále červenou hedvábnou žinylkou, rubínově barevnými listovými lupeny, lyonskými stříbrnými třásněmi a přepásaný takovými popruhy; živůtek a lopatky z bílého atlasu s listovými lupeny rubínové barvy, zdobené leštěnou stříbrnou kónickou krajkou, a spodní flanel z atlasu masové barvy včetně 1 kalhot a 1 šerpy z modrého atlasu, tak jak to bylo vyrobeno v roce 1777 pro operu ***Ezio***.

Při produkci opery ***Ezio*** v roce 1777 byl tento kostým pozměněn (přepracován)
a z něho zhotoven
1 římský mužský šat, kde je živůtek a lopatky z Bonso červeného atlasu s lyonským sisálským konopím, dále s lyonským leštěným stříbrem a zdobeno anglickou krajkou, horní rukáv z fialového atlasu a dolní v barvě masa, s lyonskými stříbrnými listy, leštěnými, a s listovými lupeny rubínové barvy, jakož i osazeno širokými lyonskými třásněmi včetně 1 fialově modrých atlasových kalhot se závěsem z lyonského stříbra.

Poznámka: Na vedle stojícím kostýmu jsem našel také ještě celý horní oděv.

Obr. 76: Tommaso Consoli, soprán (Valentiniano III.), kresba: Jitka Nejedlá.

Poznámka: Roku 1777 byly ze zbývajících 2 kostýmů pro operu nazvanou ***Ezio*** zhotoveny 2 šaty.

1 římský mužský kostým, kde celý živůtek a zástěra jsou z atlasu červené barvy s lyonskou stříbrnou krajkou, takovým vyšíváním, a ozdobeno leštěním, šerpa a horní rukáv z citrónově žlutého atlasu s lyonskou stříbrnou výšivkou, stejně leštěnou, a zdobeno černou hedvábnou žinylkou, osazeno lyonskými stříbrnými leštěnými drátky, a spodní z atlasu barvy masa, i s 1 kalhotami ze žlutého atlasu.

Obr. 77: Luigi Marchesi, soprán (Ezio), kresba: Jitka Nejedlá.

Poznámka: Z vedlejších 2 kostýmů je ještě k dispozici 1 modrý atlasový živůtek s rovnou šerpou bez rukávů…

Při provedení opery nazvané ***Ezio*** byly v tomto roce 1777 z vedlejších 2 kostýmů zhotoveny 1 římský mužský šat, kde je živůtek z lyonské stříbrné gázy s modrými hedvábnými žinylkami, lyonskou zlatou krajkou, pak zdobeno toutéž leštěnou, rukávy z atlasu barvy masa, zástěra ze světle modré lyonské stříbrné gázy se stříbrnou leštěnou lyonskou

žinylkou a hnědou hedvábnou, a zdobeno lyonskými stříbrnými třásněmi.
A horní šat včetně rukávů z jasně modrého atlasu, zdobený takovými lyonskými leštěnými stříbrnými třásněmi, i s 1 kalhotami z modrého atlasu.

Poznámka: Z vedlejších prvních šatů je celý horní šat úplný a z podobných druhých šatů je k dispozici jedině zástěra.

Poznámka:
Z bývalého persiánského pláště byl v roce 1777 pro operu ***Ezio*** udělán 1 římský mužský plášť s červeným atlasovým pončem s lyonskými stříbrnými lístky, rovněž leštěnými, a s přilepenými černými hedvábnými žinylkami a opatřen stříbrnou lyonskou krajkou.
Roku 1777 byl pro operu ***Ezio*** udělán z bývalého persiánského 1 římský mužský plášť z modrého atlasu s lyonskou stříbrnou krajkou, rovněž leštěnou, a zdobenou červenými saténovými žinylkami.

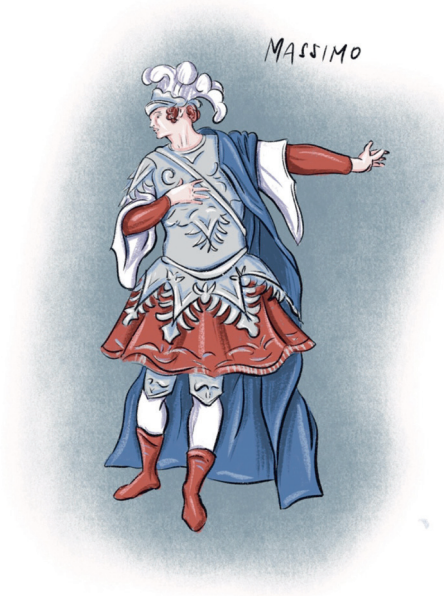

Obr. 78: Domenico de Panzacchi, tenor (Massimo), kresba: Jitka Nejedlá.

Pro operu ***Ezio*** provedenou roku 1777 byl ze sousedního persiánského mužského pláště zhotoven 1 římský mužský plášť z lyonského stříbra a z červeného hedvábného moaré s lyonskou stříbrnou krajkou stejného množství, zdobený modrým atlasem.

Obr. 79: Gaetano Ravanni?, alt (Varo), kresba: Jitka Nejedlá.

Z bývalých šatů byly roku 1777 pro operu zhotoveny 1 římské ženské šaty, kde sukně byla z lyonského stříbrného moaré s novým růžově červeným atlasem, hedvábnými růžovými žinylkami, zdobenými lyonským stříbrem a výšivkou, draperie a korzet z růžově červeného atlasu s lyonskou stříbrnou krajkou, leštěnou a podobně vyšívanou; i s 1 římským ženským pláštěm z lyonské stříbrné gázy s červeným atlasovým pončem, zdobeným černými hedvábnými žinylkami, jakož i s lyonskou stříbrnou krajkou leštěnou;

Obr. 80: Angela Galliani, soprán (Fulvia), kresba: Jitka Nejedlá.

tak byly roku 1777 zcela nově udělány 1 římské ženské šaty, kde sukně z bílého atlasu byla zdobena modrým atlasem s lyonskou stříbrnou krajkou, leštěnou, horní šat a korzet z lehce modrého atlasu s lyonskou stříbrnou gázou s krajkou a leštěním, pak ozdobeno černou hedvábnou žinylkou, a s růžovým atlasem a lyonskou stříbrnou gázou jakoby kamenem vyráženou, k čemuž byla použita existující sukně, popsaná na listech 13 a 14, a korzet i s 1 pláštěm z bílého atlasu s lyonskou stříbrnou krajkou, leštěnou, a s vyšíváním, dále zdobený s lehce modrou hedvábnou žinylkou, tak to bylo zhotoveno pro operu ***Ezio*** roku 1777.[777]

777 „Im ersten Magazin, oder oberen Theil des Thurms. / Romanische Manns-Kleider.
1. Romanische Manns-Kleid wovon der Schürzl, und ober Ermel von hell / blauen atlas, mit leonischen Silber Ballierter, solchen Spitzen, dan rot / seidenen chenilien, und Rubin farbigen folio blet garnirt, mit / leonischen Silber fransen, und solchen gursten bepegt, der / leib und die Schippe von weiss atlas, mit Rubin farbe folio blett konische Silberspitze, und Pallieer garnirt, und die untere fanel von / fleischfarben Atlas, samt / 1. Hosen, und
1. charpen von blauen atlas, so / a_o _1777 zur opera ***Ezio*** neue gemacht worden.
Bey der Ao 1777 Producirten opera ***Ezio*** ist solche Kleid abgeändert und / hieraus verfertiget worden. / 1. Romanisches Manns-Kleid, woher der Leib, und die Schippen von Bonso / roten Atlas, mit leonisschen / Silbersticherey, dann Leonischen silber / Pallierter, und heglische Spitze garnirt, die obere Erml von violet, und / die untere von fleischfarben Atlas, mit ▷

Obr. 81: Rosa Manservisi, soprán (Onoria), kresba: Jitka Nejedlá.

leonische Silber blett, / Pallierter, und Rubin farbe folio blett gepickt, wie auch mit breiten / leonische Silber franse setzt, samt / 1. violet blau atlas hosen, mit leonischen silber charnier. / Pro nota. / Von nebenstehende Kleid befind ich auch noch der ganzen ober / Leib versamten.
Pro nota / Ao 777 wurde zur opera ***Ezio*** genant, von uebrigen 2. Kleidern / verfertigt. / 1. Romisches Manns-Kleid wovon der ganze Leib, und Schieer von Rosenfarben Atlas, mit leonische Silber Spitzen, solcher Stikrey, und Pallierter garnirt, das Shirpl, und obere Erml von citron gelbe Atlas, mit leonischen Silber Stikrey, ergleichen Pallierte, und schwarze seiden chenilien garnirt, und mit leonische Silber franpe besetzt, und die unter fanel von fleischfarben Atlas samt 1. gelb atlas Hosen / Pro nota / Von nebigen 2. Kleidern ist noch vorhanden / 1. blau atlasene Leib samt ebene Shrippe, ohne Erml…
Bey producirung der opera ***Ezio*** genant, sind sto ao 1777 aus nebigen / 2. Kleider verfertiget worden. / 1. Romanisches Manns-Kleid, wovon der Leib von Leonischen Silber gaze, / mit blau seiden chenillien, leonischen goldspitz, dan dergleiche / Pallieter garnirt, die Erml von fleischfarben Atlas, der Shirzl von / blau Lieht leonische Silbe gaze, mit leonischen Silber Pallieter braun / Seiden chemillien, und leonische Silber franpen garnirt, und da obere / Kleid, samt Erml von hell blauenatlas, mit leonischen silber Pallieter / und solchen franpen garnirt, samt / 1. blau atlasen Hosen
Pro nota. / Von nebbigen erste Kleid ist das ganze obere Kleid vollständig, und von / ebene zweyte Kleid das Shürzl alleinig vorhanten.
Pro nota. / Aus nebigen persianischen Mantel v. Ao 1777 zur opera *Ezio* gemacht worden. / 1. Romanische Manns-Mantl von Ponso-roten Atlas, mit leonischen / silber-blatle, ehrgleichen Pallierter, und schwarzseiden chenillien / gepickt, und mit leonischen SilberSpitzen besezt. / Ao 1777 ist zur opera ***Ezio*** aus nebigen / ersianischen / 1. Romanische Manns-Mantl von blaue Atlas, mit leonischen silberSpitzen, / ehergleiche Pallieter, und rot siete chenillien garnirt, gemacht worden. ▹

Z uvedených záznamů vyplývá, že kostýmům byla v operní provozovací praxi osmnáctého století věnována vysoká pozornost jako integrální součásti hudebního divadla a že ohlas výpravy dokonce překonal dojem z Myslivečkova díla i z interpretace. Jedná se o unikátní pramenný doklad jediné doložené garderoby Myslivečkových oper, který může být i praktickou inspirací pro současné realizace.

Zu der Ao 777 aufgeführte opera ***Ezio*** wurde aus nebenstehend / Persianischen / 1. Romanische Manns-Mantl von leonische Silber, und rosenfarben Seiden / moire, mit leonischen silbern Spitzen, ehergleichen zäntel, und blaue / atlas garnirt, verfertiget.
Aus nebigen Kleid ist Ao _1777 zur opera verfertiget worden. / 1. Romanisches frauen Kleid, wovon der Rock von leonischen silben Morie / mit neuen incarnat roten Atlas, rosenfarben seiden chenillien, / leonischen Silbe Pallieter, und Stickerey garnirt, die Draperie, und der / corset von incarnat roten atlas, mit leonischen silber-Spitzen, / Pallierter und ehrgleichen Stickrey garnirt, samt / 1. Romanischen frauen Mantl von leonischen Silber gaze, mit Ponso-roten / atlas, schwarz seiden chennilien, wie auch leonische Silber Spitz, und / Pellierter garnirt, so Ao 1777 ganz neue gemacht worden. / 1. Romanisches frauen Kleid, wovon der Rock von weissen Atlas, mit /
blauen Atlas, leonischen silber Spitzen, und Pellierter garnirt, das obere / Kleid, und Korset von leichtblauen Atlas, mit leonische silber gaze, / solche Spitzen und Pallierter, dan schwarz seiden chenilltin garnirt, und / mit rosenfarben Atlas, und leonischen silber gaze steinweise / ausgeschlagen, worzu ehe fol. 13 et 14 bechriebe geweste Rock, und / Korset applicirt worden, samt / 1. Mantl von weissatlas, mit leonischen silber Spitzen, Pellierter, und / Stikrey, dan leichtblauen seiden chenillien garnirt, so zur opera *Ezio* / A_o _1777 und verfertiget wurde.“ *Inventarium über alle opera acteurs Kleider, welche g/nä/digste Special / antstehnung Sr. Churfürstlichen Dchtl. unsers gnädigsten Herrn, Herrn / etc. etc. von dem churfürstli.n hofkammer Secretario, und Haus-Kammerer / Johann Kaspar Zeiler, ordentlich geschrieben worden den 12.ten, 13.ten, / 14.ten und 16.ten August 1776***,** Staatsarchiv für Oberbayern, sign. HR 457/14.

JANA SPÁČILOVÁ

Barokní libretistika na příkladu scénografie pražské opery La Libussa (Ad honorem Rudolf Pečman)

„Naše muzikologie, teatrologie, libretistika a další vědecké disciplíny jsou vlastně stále jen na počátku fundovaného výzkumu libret 18. století." Toto konstatování najdeme ve studii Rudolfa Pečmana *Výzkum libret 18. století a režijní uchopení barokních oper*, která vyšla ve sborníku příspěvků z konference *Svět barokního divadla* vydaném v Českém Krumlově 2003.[778] Dnes, po téměř dvaceti letech, jsme snad o kousek dál, než jen „na počátku", avšak výzkum libreta – zvláště ve vztahu k barokní opeře – je stále aktuálním tématem. Poznatky získané studiem libret nejenže odhalují dosud neznámé skutečnosti hudebně historické, ale je možno je úspěšně aplikovat i prakticky v oblasti historicky poučeného provozování barokní opery.[779]

Pečmanem užívaný pojem *libretistika* je definován ve *Slovníku české hudební kultury* jako „specializovaný obor slovesné tvorby, zaměřený na produkci libret".[780] V tomto významu je možno chápat i německý ekvivalent *Librettistik*.[781] V citovaném

778 PEČMAN, Rudolf. Výzkum libret 18. století a režijní uchopení barokních oper. In: MUSILOVÁ, Jarmila, ed. *The World of Baroque Theatre: A Compilation of Essays from the Český Krumlov Conferences 2002, 2003 = Svět barokního divadla: Sborník přednášek z konferencí v Českém Krumlově 2002, 2003*. Český Krumlov: Foundation of the Baroque Theatre at the Castle in Český Krumlov, 2003, s. 183–196, zde na s. 195. ISBN 80-254-1016-1.

779 Autorka této studie spolupracovala v letech 1995–2019 jako houslistka a violistka s barokním souborem Hofmusici (dříve Cappella Accademica), který pravidelně připravuje obnovené světové premiéry barokních oper v historickém zámeckém divadle v Českém Krumlově.

780 PAVLÍČKOVÁ, Jana, FUKAČ, Jiří. Libreto. In: MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 500–502. ISBN 80-7058-462-9.

781 Srov. např. GIER, Albert. Oper als Text: Romanistische Beiträge zur Libretto-Forschung. Heidelberg: Carl Winter, 1986. Studia Romanica, Band 63. ISBN 3-533-03728-2.

výroku se spíše jedná obecněji o vědu o libretu, ačkoliv oba významy do jisté míry samozřejmě splývají.[782] K nalezení odpovědi na otázku, co je to vlastně libretistika a jak ji v současném zkoumání barokní opery pojímat, je nejprve nutno definovat samotný pojem *libreto*.

Základní význam pojmu libreto je „dramatický text určený ke zhudebnění".[783] V tomto kontextu je paradigma vědy o libretu dáno hledisky literárněkritickými, respektive historickými. Libretistické bádání zahrnuje zkoumání námětu, literárních kořenů, vztahu předlohy a jejího zpracování, dramaturgie kusu apod. V českém prostoru se barokním libretem z tohoto pohledu zabýval jako první Vladimír Helfert ve svých studiích věnovaných operám na námět donjuanovské legendy a pověsti o kněžně Libuši.[784]

V přílišném akcentování často dosti spletité dějové linky barokní opery se ovšem často projevuje nepochopení smyslu barokního *dramma per musica* jako literárnědramatického žánru, kde byl příběh redukován na pouhou matérii, na jejímž podkladě se rozehrávala obvyklá zápletka kombinující motivy lásky, cti a žárlivosti, plná různých vedlejších dějových linií, bizarních nedorozumění a dvorských intrik. Úkolem barokního libretisty bylo především vytvořit sled scén znázorňujících dostatečně odlišné afekty a poskytnout skladateli prostor k jejich vyjádření hudebními prostředky. Logika děje přitom byla podružná, jakkoliv se různé reformy libreta pokoušely o její rehabilitaci. Výstavba příběhu a charaktery postav byly předem dány víceméně schematickými pravidly (byť nepsanými), která vycházela spíše z rutinní provozní praxe než z abstraktních estetických požadavků.

---

782 Pečman sám použil tento pojem např. ve studii PEČMAN, Rudolf. Italská libretistika ve Šporkově divadle. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978.* Brno: Jihomoravská odbočka České hudební společnosti, 1980. s. 31–33. V tomto stručném textu se zmiňuje krátce také o další opeře s námětem o Libuši, *Praga nascente da Libussa e Primislao* (Praha 1734). Dále viz např. PEČMAN, Rudolf. Svět libretistiky vybraných oper J. J. Fuxe a „svatováclavského" melodramu J. D. Zelenky: Učitel a žák v popředí rostoucího zájmu. In: SLAVKO, Pavel, SRBOVÁ, Hana, eds. *Svět barokního divadla: Sborník přednášek z konferencí v Českém Krumlově 2004, 2005,* 2006 = *The World of Baroque Theatre: A compilation of Essays from the Český Krumlov Conferences 2004, 2005, 2006.* Český Krumlov: Society of Friends of Český Krumlov, 2007, s. 217–248. ISBN 978-80-254-0318-1.

783 V již zmiňovaném hesle v SČHK figuruje termín libreto jako „označení slovesné předlohy hudebně divadelních děl".

784 HELFERT, Vladimír. Opera o Donu Juanu v Brně r. 1734. *Časopis Matice Moravské*, 1917–1918, roč. 41–42, s. 249–265; 1919–1920, roč. 43–44, s. 65–108. HELFERT, Vladimír. Barokní zpracování pověsti o Libuši a Přemyslovi. In: ŠESTÁK, Antonín, DOKOUPIL, Antonín, eds. *Sborník prací věnovaný památce profesora dra P. M. Haškovce*. Brno: Globus, 1936, s. 155–180.

Ve vztahu k výzkumu opery 17. a 18. století je proto žádoucí zaměřit se i na původní význam pojmu *libreto*, totiž „tištěná (či rukopisná) knížečka s textem hudebního dramatu". Důležitost těchto pramenů pro výzkum opery před rokem 1800 je dána především poměrem jejich dochovanosti oproti hudebním materiálům. Zatímco libreta bývala tištěna v nákladu několika stovek kusů a uchovávala se jako připomínka návštěvy představení, hudebniny byly provozním materiálem, jehož existence po odehrání díla neměla další opodstatnění. Partitury nevycházely tiskem, nýbrž se šířily výhradně opisováním, a často nebyly vytvářeny pro konkrétní provedení, nýbrž pouze k dokumentačním účelům.[785] Jejich výpovědní hodnota o skutečně znějící podobě díla je tedy omezená.

Libreto bývalo vydáváno ke každému novému nastudování opery a kromě otištění kompletního textu kusu plnilo funkce, které v novější době přejal divadelní program. Uvádělo proto místo a datum provedení opery, jména interpretů apod. Může se tak stát významným dokladem hudebně divadelního života v určité lokalitě. Protože byl součástí libreta také seznam scénických dekorací, je možno je úspěšně využít i pro teatrologický výzkum (dějiny divadelních budov, scénografie).[786]

Informace týkající se „vnějších", tj. provozních, aspektů operního představení jsou v tištěných libretech zkoumaného období soustředěny na několika úvodních stranách a bývají graficky zřetelně odděleny od samotného textu kusu. Nejdůležitější informace, tj. titul, místo a datum provedení opery a *impressum* (místo a datum tisku libreta) se nacházejí na titulním listě. Následují „povinné" součásti identifikující libreto ve smyslu literárně dramatického kusu, tj. synopse a vysvětlení předchozích okolností děje (*argomento*), soupis rolí (*personaggi*) a soupis scénických dekorací (*mutazioni delle scene*). Další části nejsou obligatorní, jejich přítomnost je dána typem produkce. Je to zejména dedikace mecenáši představení, jejíž datace se zpravidla vztahuje k premiéře opery. Někdy je obsažena předmluva libretisty či impresária, obvykle u původních libret pro premiérové zhudebnění. Další informace se vztahují k hudebně divadelním útvarům, jimiž byly opery variabilně doplňovány, tj. k intermezzům a/nebo baletům.

---

785 O dokumentačních účelech partitur např. STROHM, Reinhard. *Dramma per Musica: Italian Opera Seria of the Eighteenth Century*. New Haven – London: Yale University Press, 1997, s. 11. ISBN 0-300-06454-3.

786 K významu libret pro výzkum dobové scénografie viz SPÁČILOVÁ, Jana. Libretto as a Source of Baroque Scenography in the Czech Lands: Ad honorem Jiří Hilmera. In: BILLING, Christian, DRÁBEK, Pavel, eds. *Czech Stage Art and Stage Design*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. *Special Issue of Theatralia/Yorick*, 2011, roč. 43, č. 1, s. 82–97. ISSN 1803-845X.

Nejpodstatnějším přínosem této úvodní pasáže libreta je uvedení jmen celé řady osob, které byly rozličným způsobem účastny na provedení opery. Pokud bychom vycházeli z čistě grafických hledisek, byl tou nejvýznamnější osobou mecenáš, jehož jméno, tituly a šlechtické přídomky často zabíraly největší část titulního listu (nacházíme i případy, kdy byly tištěny větším typem písma než samotný název opery). Uvedení autorů na titulním listě nebylo standardem – pokud se zde již nějaké jméno vyskytuje, je to jméno libretisty, zatímco skladatel bývá jmenován zpravidla až v úvodní části tisku libreta (často za soupisem rolí). Jména zpěváků jsou součástí seznamu *personaggi*, který se tak stává nejvýznamnějším pramenem ke zkoumání pohybu italských operních umělců po Evropě.[787]

Kromě těchto „vnějších" aspektů, kdy je tištěné libreto vnímáno jako svědectví hudebně divadelní aktivity, je možno je zkoumat „zevnitř", jako odraz konkrétního tvaru hudebně dramatického díla. V 18. století byla opera živým útvarem proměňujícím se od provedení k provedení. Hlavním účelem tištěného libreta bylo zveřejnění kompletního textu kusu tak, aby bylo možno jej sledovat paralelně s dějem odehrávajícím se na scéně. Čtení textu bylo umožněno pomocí svíček, které si mohli návštěvníci představení zakoupit společně s libretem. Libreto samozřejmě obsahovalo nejen text recitativů, ale také hudebních čísel. V mnoha libretech se navíc vyskytují tzv. *versi in virgolette*, které nebyly zhudebněny, nýbrž pouze otištěny k lepšímu pochopení děje.

Protože byla libreta tištěna ke každému novému nastudování, pochopitelně uváděla tu verzi textu, která byla aktuálně připravována. Jsou zde ovšem jistá omezení – libreto bylo tištěno několik dní předem, a nemuselo tak odrážet proměny, k nimž došlo během posledních dnů zkoušek nebo po premiéře. Nejobvyklejším řešením bylo přivázat texty dodatečně změněných árií v závěru jako *arie aggiunte*, případně je vložit na volných lístcích přímo do libret (*cartesini volanti*). Libreto také pochopitelně nemohlo zobrazovat konkrétní formu díla při jednotlivých představeních, která byla ovlivněna praktickými důvody (nemoc zpěváků apod.).

Přes všechny tyto námitky jsou libreta nejvýznamnějším zdrojem pro hypotetickou rekonstrukci znějící hudby. V daném období byly opery při svých dalších reprízách (až na výjimky) vždy upravovány dle místních provozovacích podmínek. Každé následné

---

787 STROHM, Reinhard. Italian Operisti North of The Alps, c. 1700 – c. 1750. In: STROHM, Reinhard, ed. *The Eighteenth-Century Diaspora of Italian Music and Musicians*. Turnhout: Brepols, 2001, s. 1–60. Speculum musicae, 8. ISBN 2-503-51020-5.

provedení hudebně dramatického díla bylo tedy vlastně jeho další verzí. Nejčastějšími úpravami byly škrty, nahrazování či vkládání nových árií. K jejich grafickému odlišení se v tištěných libretech zpravidla používala hvězdička (*stelletta*). Nezáleželo přitom na tom, zda hudba těchto nahrazujících (substitučních) árií pocházela od autora původního kusu, či od zcela jiného skladatele. Pro tento typ úprav se v poslední době prosazuje termín *opera impasticciata*; pokud byl kus od samého začátku zamýšlen jako komponent z árií různých skladatelů, jednalo se o *pasticcio*.[788]

Předmětem této oblasti libretistického výzkumu tedy není libreto jako *text, který je určen ke zhudebnění*, nýbrž *text, tak jak byl s hudbou proveden*. Analýza dochovaných libret umožňuje sledovat proměny, kterými kus procházel při svých jednotlivých nastudováních, a přispívá k poznání barokní opery jako otevřeného díla, jehož výsledná podoba byla ovlivňována mnoha faktory.

Na tento metodologický úvod je možno navázat konkrétní sondou, která může v naznačených intencích ilustrovat libretistickou analýzu. Ve shodě s Pečmanem pojímám libretistiku velmi široce, jako výzkum libreta ve všech jeho aspektech, včetně původního významu *textové knížky*. Hlavní pozornost bude věnována scénografii, tedy otázce, co nám dochované libreto napovídá o scénické stránce prováděného kusu.

Pro výzkum dobové scénografie je libreto neocenitelným zdrojem. Seznam dekorací, nadepsaný zpravidla „scénické proměny" *Mutazioni di scene* (*Scénické proměny*), byl obligátní součástí úvodní části libret. Jednotlivé dekorace byly potom rozepsány na příslušných místech v textu, vždy v záhlaví výstupu, před nímž proběhla výměna scény. Popis dekorace v úvodním seznamu a v textu libreta se mohl v jednotlivostech lišit, většinou se ale jednalo pouze o zpřesnění a uvedení některých podrobností. Výjimečně se v textu libreta objevuje dekorace, která není v soupisu *Mutazioni*, a obráceně. Proto je při hypotetické rekonstrukci scénické stránky vždy nutno brát v úvahu oba zdroje.

Při studiu scénických požadavků barokních oper se již na první pohled jeví jako disproporční nízký počet dekorací v dobových divadlech v kontrastu ke značným scénickým nárokům v libretech.[789] Zatímco popisy scén bývají často velmi košaté,

788 Nejnověji ke konceptu pasticcia rozsáhlá kolektivní monografie OVER, Berthold, ZUR NIEDEN, Gesa, eds. *Operatic Pasticcio in 18th-Century Europe. Contexts, Materials and Aesthetics*. Bielefeld: Transcript Verlag, 2021. ISBN 978-3-8376-4885-0. K situaci v českých zemích viz SPÁČILOVÁ, Jana. Das Pasticcio in den böhmischen Ländern in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts. *Theatralia*, 2019, roč. 22, č. 2, s. 123–136. ISSN 1803-845X.

789 Blíže k této otázce SPÁČILOVÁ, Jana. Libretto as a Source of Baroque Scenography in the Czech Lands: Ad honorem Jiří Hilmera.

z archivních zpráv i studia dochovaných historických scén vyplývá, že divadla disponovala jen omezeným počtem dekorací, který slabě přesahoval desítku. Byly to dekorace tzv. „obecného typu", představující základní okruh scénických obrazů: les/krajina, zahrada, moře/přístav, vojenský tábor/hradby, ulice/město a nádvoří jako scény exteriérové a komnata/kabinet, žalář, chrám a slavnostní sál (s variantami) jako scény interiérové. Do stejných základních dekoračních typů je ovšem možno vyabstrahovat také popisy scén v libretech. Znamená to, že pokud nebylo možno pro nastudování nové opery připravit novou výpravu, byla pro požadovanou scénu použita dekorace příslušného typu, která již byla v divadle k dispozici. Scénický *typ* se tak v dobové inscenační praxi stává reálným *dekoračním kompletem*.[790]

V návaznosti na aktuální bádání byla pro scénografickou analýzu na základě tištěného libreta zvolena opera *La Libussa* provedená v Praze na počátku 18. století.[791] Tato opera se jeví jako velmi vhodná nejen pro svůj bohemikální kontext, ale také proto, že není dochována její hudba, takže libretistické zkoumání je prakticky to jediné, čím je možno z pozice muzikologie přispět. V této tematice navazuji jednak na zmíněnou studii Vladimíra Helferta, jednak na několik textů Jana Trojana.[792] Rudolf Pečman se k tématu kněžny Libuše obrátil pouze jedinkrát, a to ve vztahu k nerealizovanému zhudebnění Ludwiga van Beethovena.[793] Jakousi paralelu je ale možno vidět v Pečmanově oblíbené a mnohokrát variované analýze libreta Apostola Zena *Venceslao*, upomínající na jeho výzkum v římské Biblioteca del Conservatorio di Santa Cecilia na přelomu let 1973 a 1974.[794]

La Libussa na libreto Flaminia Parisettiho s hudbou Bartolomea Bernardiho je jednou z prozatím čtyř známých oper, které byly vypraveny společností Giovanniho

790 Dekoračním kompletem se rozumí soubor postranních kulis, vrchních sufit a zadního prospektu, přičemž jednotlivé prvky dobové scénografie bylo samozřejmě možno kombinovat.

791 Aktuálně bylo téma otevřeno díky projektu Libuše zpívá. Hudebnědramatická zpracování mytologického námětu ve středoevropské kultuře 17.–20. století (GA20-14534S). Jedním z prvních výstupů je studie SPÁČILOVÁ, Jana. Zpracování pověsti o Libuši v italské barokní opeře. *Musicologica Brunensia*, 2022, roč. 57, č. 1, s. 89–113.

792 TROJAN, Jan. Přemyslovská pověst na benátské operní scéně (1697). *Hudební věda*, 1976, roč. 13, č. 4, s. 350–361; TROJAN, Jan. Libreto pana Sartoria. *Opus musicum*, 1979, roč. 11, č. 3, s. 76–78. Přehledné shrnutí problematiky najdeme ve studii TROJAN, Jan. Libuše poprvé na operní scéně 19. století. *Hudební věda*, 2007, roč. 44, č. 1, s. 35–50, zde na s. 37–39. ISSN 0018-7003.

793 PEČMAN, Rudolf. Beethoven chtěl napsat operu o Libuši. *Zpravodaj Kruhu přátel hudby při Parku kultury a oddechu v Brně*, 1977, roč. 20, č. 11, nestránkováno.

794 Např. PEČMAN, Rudolf. Ein italienisches Opernlibretto über König Václav. *Die Musikforschung*, 1980, roč. 33, č. 3, s. 319–322.

Federica Sartoria v Praze mezi léty 1702 a 1705.[795] Sartorio přišel do Prahy na jaře 1702 a společně se svým otcem Girolamem zřídil divadlo pro operu v Regenhardtském domě na Malé Straně.[796] Girolamo byl jako zkušený divadelní výtvarník zřejmě autorem přestavby, přičemž právě dochovaná libreta jsou významným zdrojem pro rekonstrukci scénické výbavy. Z prvního roku Sartoriovy impresy pocházejí dvě libreta, a to „divertimento teatrale" *Il Gige fortunato*[797] a „melodrama" *La Rosaura*.[798] *La Libussa* není datována, avšak podle několika indicií (k nimž patří právě i scénografie) je možno ji zařadit rovněž do počátků Sartoriova působení.[799] Poslední doložené libreto, „burletta dramatica" *La Rete di Vulcano* z roku 1704 je ztraceno.[800]

Přehled scénických požadavků všech tří dochovaných libret přináší následující tabulka. Jednotlivé typy scén jsou opatřeny číslicemi v hranaté závorce, subtypy

795 K Sartoriově působení v českých zemích poprvé TEUBER, Oscar. *Geschichte des Prager Theaters: von den Anfängen des Schauspielwesens bis auf die neueste Zeit*. Erster Theil, Von den Keimen des Theaterwesens in Prag bis zur gräfl. Nostitz'schen Theaters, des späteren deutschen Landestheaters. Prag: A. Haase, 1883, s. 41–44. Dále zejména: VOLEK, Tomislav. L'opera veneziana a Praga nel settecento. In: MURARO, Maria Teresa, ed. *L'opera italiana a Vienna prima di Metastasio*. Firenze: Leo S. Olschki, 1990, s. 193–206. Studi di musica veneta, 16. ISBN 88-222-3705-6; ROMAGNOLI, Angela. From the Habsburgs to the Hanswursts, up to the Advent of Count Sporck: the Slow Progress of Italian Opera on the Bohemian Scene. In: BUCCIARELLI, Melania, DUBOWY, Norbert, STROHM, Reinhard, eds. *Italian Opera in Central Europe 1614–1780*. Volume 1: Institutions and Ceremonies. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2006, s. 67–98, zde na s. 27–29. ISBN 3-8305-0381-4.

796 SCHERL, Adolf. Sartorio, Giovanni Federico. In: JAKUBCOVÁ, Alena, ed. *Starší divadlo v českých zemích do konce 18. století: osobnosti a díla*. Praha: Divadelní ústav – Academia, 2008, s. 522–523. Česká divadelní encyklopedie. ISBN 978-80-7008-201-0.

797 Libreto, Strahovská knihovna, sign. AB VIII 36: IL GIGE FORTUNATO // Divertimento Teatrale' [!] // Da representarsi in Musica // Nel Teatro di Praga l'Anno 1702. Autorem hudby byl Bartolomeo Bernardi, kus byl proveden o rok později v jeho působišti Kodani. Libreto, Det Kongelige Bibliotek København, sign. 56,-381. Pražské libreto odpovídá kodaňskému, hudba není dochována.

798 Libreto, Národní knihovna, sign. 65 E 4553: LA ROSAURA // MELODRAMA // Da // Rappresentarsi// Nell // TEATRO di PRAGA // sotto gl'Auspizij gloriosi // Di // SUA ALTEZZA // SERENISSIMA // G. GASTONE // PRENCIPE // Di // TOSCANA // &c. &c. // Stampato in Praga nella Stamperia d'Adalberto // Giorgio Konias, 1702. Autor hudby není uveden, jedná se pravděpodobně o reprízu opery premiérované v Benátkách 1689 (text Antonio Arcoleo, hudba Giacomo Antonio Perti). Text pražského libreta odpovídá až na několik škrtů a tři vyměněné árie benátskému zhudebnění.

799 Libreto, Knihovna Národního muzea, sign. 49 E 29: Là [!] // LIBUSSA. // Drama per Musica // Dà // rappresentarsi nel // TEATRO di PRAGA. // Posta in Musica // Dal Signor Bartolomeo Bernardi Academico // Filarmonico.

800 Původně ze Strahovské knihovny. Johann Gottfried Dlabacž cituje titulní list takto: „La Rete di Vulcano burletta Dramatica, dedicata e representata alla Ser. Altezza Elett. Co. Palatino del Reno, nel Theatro di Praga; Poesia, e Musica del sign. D. D. D. da Gio. Federico Sartorio, 1704. in 4. Str. Bibl." DLABACŽ, Gottfried Johann. Sartorius, Johann Friedrich. In: DLABACŽ, Gottfried Johann. *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil für Mähren und Schlesien*. Prag: Gottlieb Haase, 1815, Band 3, sl. 23–24

indexovány malým písmenem. Kurzívou jsou označeny případné doplňky z textu libreta oproti úvodnímu soupisu dekorací, v kulaté závorce potom umístění scénické dekorace v libretu (římskou číslicí akt, arabskou číslo scény).

Tabulka 14

Il Gige fortunato, 1702	**La Rosaura, 1702**	**La Libussa, c. 1702**
[1] Bosco (1)	[4a] Gabinetto addobbato con letto (I.1)	La Gloria in Machina (prologo)
[5] Reggia (3, 13, 17)	[5a] Anticamera (I.12)[801]	[1] Bosco (I.1)
	[1] Deliziosa d'platani, con monte da una parte, e dell'altra il mare (I.7)	[3] Cortile (I.6)
[6] Prigione (6, 10, 16)	[1] Deliziosa, ut supra (II.1)	[2] Giardino (II.1)
[2] Giardino (7, 12)	[5a] Anticamera (II.7)	[3] Cortile (I.6)
[4] Camera[802]	[2] Giardino con statue e vasi (II.12)	[1] Bosco (III.1)
	[5a] Anticamera (III.1)	[1a] Campagna *un'aratro col vomere volto al di sopra ove si trova del pane* (III.6)
	[2] *Giardino* (III.12)[803]	[3] Cortile *in prospetto una* [!] (III.8)

Exteriérové scény: [1] les, [1a] krajina; [2] zahrada; [3] nádvoří.

Interiérové scény: [4] komnata, [4a] kabinet; [5] sál, [5a] předpokoj (vestibul); [6] vězení.

Il Gige fortunato je kratším kusem typu serenata (což je vidět již z podtitulu „divertimento teatrale"), má pouze jediný akt o osmnácti výstupech. Během něho se několikrát vymění celkem čtyři scény, dvě exteriérové (les, zahrada) a dvě interiérové (vězení a „královský palác", což označuje dekoraci typu sál). Pátá scéna, „komnata", je předepsána pouze v úvodním seznamu nadepsaném *Scene*, v textu libreta se nevyskytuje. Je možné, že byla původně plánována a potom z provozních důvodů vypuštěna.

801 V úvodním seznamu je vyměněné pořadí 2. a 3. dekorace, v textu libreta je nejprve „Deliziosa" a potom „Anticamera".

802 Dekorace „Camera" není obsažena v textu libreta, jen v úvodním soupisu scén.

803 Dekorace „Giardino" není obsažena v úvodním seznamu, pouze v textu libreta.

Střídání dekorací je poměrně časté, není výjimkou výměna po jediném výstupu.[804] To napovídá o standardním technickém zázemí divadla, jakkoliv byla celková výprava tohoto (předpokládejme) prvního v Praze provedeného kusu ještě chudičká. Pouze pro doplnění dodejme, že při provedení *Il Gige fortunato* v Kodani o rok později nejsou scénické výměny vůbec v libretu uvedeny, z nadpisů jednotlivých výstupů lze nicméně vyčíst, že při provedení byly použity nejméně tři dekorace, a to les, vězení a sál s trůnem.

La Rosaura, provedená dle impressa v Praze téhož roku 1702, již scénu komnaty předepisuje, a to hned v úvodu opery. Můžeme se domýšlet, že to byla nově připravená dekorace a jejím umístěním na začátek kusu hned po vytažení opony na ni chtěl impresário upozornit. Ostatní dekorace náležejí do již citovaných typů les, zahrada a sál, jakkoli jsou opatřeny novými názvy. Ostatně již zmíněná komnata je v libretu popsána jako „kabinet opatřený lůžkem". Předpokoj (*anticamera*) spadá do dekoračního typu sál, pod názvem „platanový hájek s návrším na jedné straně a mořem na druhé" se skrývá dekorace typu krajina, která bývala řešena kulisami lesa a prospektem znázorňujícím požadovaný výjev. Dekorace zahrady byla potom v této opeře nově obohacena o sochy a vázy. Scény se opět v celém kuse několikrát opakují beze změny, předpokoj se objeví třikrát, platanový háj dvakrát, na což je upozorněno výslovným „jako výše" (*ut supra*). První a druhý akt již vyžadují standardní tři výměny, které byly v této době v italské opeře seria obvyklé. Pro třetí akt je v úvodním seznamu *Mutatione di scene* předepsána pouze *anticamera*, v textu libreta však dochází před 12. výstupem k výměně scény na zahradu.

Zajímavé je srovnat pražskou výpravu s premiérovou verzí opery. *La Rosaura* byla poprvé provedena v Benátkách v Teatro S. Angelo v karnevalu 1689 ve zhudebnění Giacoma Antonia Pertiho.[805] Další provedení se odehrála mezi lety 1689 a 1695 v různých italských městech (1689 Mantova, Ferrara, 1690 Florencie, Udine, Neapol, 1692 Bologna, 1695 Řím).[806] Popisy dekorací v libretech se sice ve drobnostech liší, přesto v zásadě kopírují premiérovou výpravu. Na tomto místě předkládáme výpis benátských dekorací, rozdíly jsou patrné na první pohled:

804 Viz tabulku 14

805 Partitura opery existuje ve dvou kopiích, jedna je uložena v Landesbibliothek Mecklenburg-Vorpommern Günther Uecker, sign. Mus.4188, a druhá v Biblioteca Estense Modena, sign. MUS.F.920.

806 SARTORI, Claudio. *I libretti italiani a stampa dalle origini al 1800: Catalogo analitico con 16 indici*. Cuneo: Bertola e Locatelli, 1990–1994, č. 20150–20158. Kopie libret byly studovány na stránce *Corago: Repertorio e archivio di libretti del melodramma italiano dal 1600 al 1900* [online]. Bologna: Dipartimento di Beni Culturali, Università di Bologna, datum poslední aktualizace 18. 5. 2020 [cit. 20. 9. 2021]. Dostupné z: corago.unibo.it

Sala terrena contigua a i gabinetti reali con foro a i giardini, e veduta della citta in lontano (I.1) – Suburbana deliziosa con boscaglia, e fontane (I.7) – Anticamera riccamente addobbata (I.12) – Giardino ne i soggiorni d'Arsace (II.1) – Loggie contigue alla Sala del Consiglio (II.7) – Luogo sontuoso di fabriche con platani, e selva d'allori nel real ritiro (II.12) – Cortile reggio (III.1) – Appartamenti di Rosaura (III.7) – Salone maestoso (III.12).[807]

Pro Prahu byly tedy prakticky přejaty pouze dekorace *anticamera, deliziosa* a *giardino* (i když na jiných pozicích v dramatu), zajímavá je též připomínka „platanů", byť o jejich reálném zobrazení nejsme zcela přesvědčeni. Také je možno vidět, že ve třetím aktu byla předepsána výměna navíc v sedmém výstupu (rozložení scénických výměn je ostatně ve všech třech aktech shodné), což v Praze nebylo dodrženo.

Konečně se dostáváme k poslední opeře, jíž je *La Libussa.* Datum provedení není v libretu uvedeno, v literatuře se objevuje 1703 nebo 1704.[808] Opera ale mohla být provedena i v roce 1702, o čemž by svědčilo to, že na titulním listě je její autor Bartolomeo Bernardi uveden ještě „pouze" jako boloňský akademik, a nikoliv jako královský hudebník v Kodani, jímž byl jmenován 1. ledna 1703. Ze scénografického hlediska je v této opeře nejzajímavější úvodní prolog s postavou Slávy (*Gloria*) na jevištním létacím stroji (*machina*), která s pomocí Jovových blesků zažene na útěk Závist (*Invidia*). Co se týče dekorací, úvodní soupis *Apparenze* předepisuje prakticky pouze tři scény – les, krajinu a nádvoří –, které se opět několikrát opakují. Ve všech třech případech se jedná o scény exteriérové, v prvním a druhém aktu je po dvou výměnách a v posledním o jednu více. Třetí dekorace je na tomto místě vyžadována pro událost ve Stadicích, kdy Libušin kůň najde Přemysla obědvajícího u železného stolu. Požadované scénické vybavení je naznačeno v popisu scény v textu libreta („pluh s radlicí otočenou vzhůru, na níž se nachází chléb"). Výměna byla nutná proto, že Přemysl v této opeře nevystupuje jako oráč; železný stůl s pokrmem se mu zázračně zjeví před očima.

---

807 Studovaný exemplář libreta, Bayerische Staatsbibliothek, sign. L.eleg.m. 3025.

808 Rok 1704 uvádí ROMAGNOLI, Angela. From the Habsburgs to the Hanswursts, up to the Advent of Count Sporck: the Slow Progress of Italian Opera on the Bohemian Scene. In: BUCCIARELLI, Melania, DUBOWY, Norbert, STROHM, Reinhard, eds. *Italian Opera in Central Europe 1614–1780*. Volume 1: Institutions and Ceremonies. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2006, s. 68–97, zde na s. 85. ISBN 3-8305-0381-4. Provedení 1703 např. u SCHERL, Adolf. Sartorio, Giovanni Federico. In: JAKUBCOVÁ, Alena, PERNERSTORFER, Matthias, eds. *Theater in Böhmen, Mähren und Schlesien: Von den Anfängen bis zum Ausgang des 18. Jahrhunderts: Ein Lexikon.* Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2013, s. 589–590. ISBN 978-80-7008-288-1.

Co je ale zajímavější, je nejasné řešení poslední dekorace nádvoří. V popisu v textu libreta se totiž objevuje vyjádření „v pozadí jedna" (*in prospetto una*), aniž by bylo blíže specifikováno, co se zde vlastně má nacházet. Rozuzlení opět přináší srovnání s premiérovým nastudováním, které se odehrálo ve Wolfenbüttelu roku 1692 s hudbou Clemente Monariho.[809] Premiérové libreto navíc přináší informaci o Praze jako místu děje „La scena si finge in Praga Capitale di Boemia". Opera předepisuje tyto scény (nadepsané stejně jako v Praze *Apparenze*):

> Bosco *con veduta dell'alba, che precorre il sole* (I.1) – Reggia (I.6) – Giardino (II.1) – Cortile (II.6) – Bosco *con veduta della città* (III.1) – Campagna con *veduta di* luoghi dirupati, *& un'aratro col vomere volto al di sopra ove si trova del pane* (III.6) – Camera reggia *in cui sopra una tavola si vede un'arpicordo* (III.8).[810]

V Praze tedy došlo k výrazné redukci scénické stránky. V úvodní scéně lesa chybí informace o denní době – svítání, proto také odpadá scénický pokyn „je vidět východ slunce" ve třetím výstupu („Si vede nascer il sole", I.3).[811] Můžeme se domnívat, že pražské divadlo nedisponovalo odpovídající světelnou technikou. Podobně chybí zpřesnění výjevu na prospektu u dekorace lesa a krajiny ve třetím aktu.

Větší změnou je ale záměna obou interiérových scén, tedy sálu v prvním aktu a komnaty ve třetím, za nádvoří. Tím také dochází ke zmatení v popisu poslední dekorace. V původní verzi je totiž tato scéna popsána jako „Královská komnata, v níž je na stolku vidět spinet" („Camera reggia in cui sopra una tavola si vede un'arpicordo"). Stolek se spinetem se těžko mohl nacházet na nádvoří, upravovatel však – zřejmě přehlédnutím nebo z neznalosti italštiny – zkrátil větu tak, že nedává smysl („Cortile in prospetto una"). To, že ke spinetu hned v následujícím výstupu Libuše usedne a zpívá, nikomu ovšem nelogické nepřipadalo. Nahrazení interiérové scény komnaty by mohlo naznačovat, že tato dekorace ještě nebyla v pražském divadle k dispozici, což posiluje hypotézu o časovém umístění produkce do počátků Sartoriovy impresy.[812]

---

809 Uložení libreta citováno v pozn. 797.

810 K odlišení údajů v úvodním seznamu a doplňků z textu libreta je opět použito kurzívy.

811 V pražském libretu je ovšem na tomto místě vynechaný volný řádek pro scénický pokyn. O tom, že wolfenbüttelské libreto sloužilo jako přímá předloha pro pražský tisk, svědčí i další typografické paralely.

812 TROJAN, Jan. Libreto pana Sartoria, s. 78. Autor si změn ve scénografii povšiml, avšak nijak je nevysvětluje.

Výsledky zkoumání tří pražských libret lze tedy shrnout konstatováním, že výprava divadla v Regenhardském domě pro potřeby italské opery byla budována postupně a ve výsledku měla šest dekoračních souborů, a to les, zahradu, nádvoří, komnatu, sál a vězení, patrně s několika variantními prospekty. Předložené poznatky vycházejí ovšem pouze z rozboru tří dochovaných pramenů, přičemž je nutno mít na paměti, že další informace by mohlo přinést ztracené libreto *La rete di Vulcano*. Je také nutno počítat s určitou benevolencí ve výpovědní hodnotě tištěných libret, která obecně nebývala připravena s takovou pečlivostí jako jiné tisky, nota bene pokud tento žánr byl pro pražské tiskaře novinkou. Pro potvrzení nastíněných hypotéz by také bylo nutno podniknout archivní výzkum, který by snad mohl osvětlit praktické pozadí Sartoriova působení. Určité potvrzení toho, že impresário považoval výpravu za nekompletní, bychom mohli vidět v tom, že ve své poslední žádosti o povolení hrát opery slibuje magistrátu opatřovat i nadále náležité dekorace.[813] Jak je známo, toto jeho snažení bylo bohužel neúspěšné a na soustavné provozování italské opery si musela Praha počkat až do roku 1724, kdy zde zahájil svoji impresu Antonio Denzio.[814]

Naznačené skutečnosti ukazují, že se tištěné libreto může stát nejen významným zdrojem pro hudebního historika, ale také důležitým pramenem pro oblast teatrologie. Stručná scénografická analýza tří Sartoriových operních produkcí z prvních let 18. století přinejmenším posouvá naše znalosti o počátcích provozování italské opery v Praze. Je ovšem jasné, že v oblasti libretistiky je stále co nového objevovat a naplnit tak v úvodu citovanou výzvu Rudolfa Pečmana.

813 „[…] weilen ich hiemit zu besserer producirung derer operen eine abwechslung guter Singender persohnen, deren dabey gehörige decorationes auch balleten etc. alles nach bestem Contentament einrichten mich hiemit auch hinkünfftig Unterthänigst anerbiethe […]". Žádost přetiskuje TEUBER, Oscar. *Geschichte des Prager Theaters: von den Anfängen des Schauspielwesens bis auf die neueste Zeit*. Erster Theil, Von den Keimen des Theaterwesens in Prag bis zur gräfl. Nostitz'schen Theaters, des späteren deutschen Landestheaters, s. 43–44.

814 K Denziově pražskému působení zejména FREEMAN, *The Opera Theater of Count Franz Anton von Sporck in Prague. Stuyvesant*, New York: Pendragon Press, 1992.

JANA PERUTKOVÁ

Rozvíjení helfertovské tradice, Míčova opera a trocha vzpomínek na úvod

Rudi Pečman. Uvědomuji si, že když to jméno slyším nebo vidím napsané, vždy se automaticky začnu usmívat. Asi proto, že mám na tohoto svého učitele, kolegu a přítele hezké a veselé vzpomínky. Možná to také souvisí s jeho slunečnou povahou. Rudi neboli Pečmánek, jak jsme mu s něhou začali říkat především po jeho nečekaném úmrtí, byl veselý a společenský člověk. Měl rád všechna prostředí, kde bylo živo, přičemž se většinou choval s obrovskou noblesou. Myslím, že tato noblesa částečně vycházela z jeho povahových dispozic, zčásti tím ovšem vědomě navazoval na svého učitele Jana Racka. Nikdy jsem Rudiho neviděla jinak než v obleku a většinou měl i některého ze svých pověstných motýlků.

Býval zpravidla velice zdvořilý, ať mluvil s věhlasným vědcem, studentem, číšníkem nebo biletářkou. Byl rovněž kromobyčejně přátelský, a to i v situacích, které mu nebyly zcela vlastní. Jiří Fukač – další z mých drahých a bohužel již zesnulých učitelů – občas dával k dobru dávnou historku: Jednou vzal do práce svou dceru Míšu, která se později stala slavnou violoncellistkou. Byly jí tehdy asi čtyři roky a něco si kreslila. Rudi, který s dětmi neměl pražádných zkušeností, s ní přesto chtěl navázat přátelský kontakt a nevěda tak úplně, jak na to, zeptal se té malé holčičky přívětivě: „Slečno, chcete kávu?“ Při představě této situace, navíc podané mistrným vypravěčem anekdot Fukačem, jsme vždycky smíchy padali pod stůl, ale myslím, že to Rudiho charakterizuje velice přesně.

Byl také vděčný za jakoukoliv, byť sebemenší pomoc. Vzpomínám si, jak jsem mu – jako studentka, tuším, druhého ročníku – pomohla najít prázdnou obálku a dala na ni příslušné razítko, aby mohl odeslat jakýsi veledůležitý dopis. Podíval se na mě

obdivně a pravil: „Janinko, Vy nejste žena…," následovala dramatická pauza, takže jsem se už trochu začala obávat toho, jak ta věta skončí, … „Vy jste Bytost!" zahřímal nadšeně a obdařil mě jedním ze svých nejroztomilejších úsměvů. Jistě uznáte, že stát se Bytostí na základě vylovení správné obálky formátu A6 se jen tak někomu nepovede, takže jsem na to byla – a vlastně pořád ještě jsem – velice hrdá.

V době cédéček, s nimiž se nikdy zcela nenaučil manipulovat, projevoval Rudi svůj vděk i mým mladším kolegům, kteří mu ty „stříbrné kotouče" chystali do výuky. Dodnes visí v katederní knihovně kopie Rudiho vlastnoruční instrukce, jejíž originál zachránila naše bývalá knihovnice Lidka Němcová a kam Pečmánek mj. napsal, že z nějakého CD by měla zaznít Händelova árie *Ombra cara di mia sposa*, obsažená pod „drážkou 6" (terminologii pocházející z doby dlouhohrajících desek prostě přenesl na disky, které samozřejmě žádné drážky nemají, ale to nevadilo, všichni jsme to chápali).

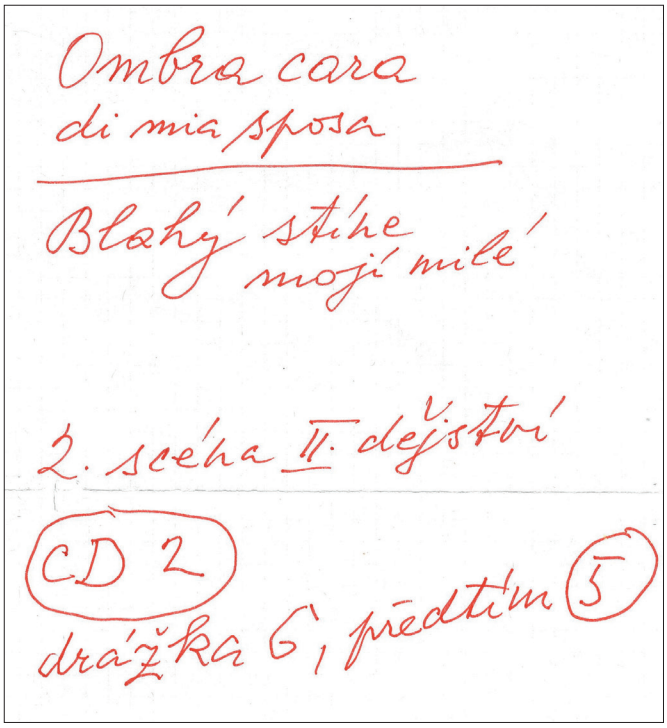

Obr. 82: Drážka 6, předtím 5, archiv Jany Perutkové.

Vzpomínám na jeho přednášky, které byly ohromně barvité. Vždy prezentoval i přímo či volně související anekdoty, neboť – jak říkával – byl zastáncem „fröhlicher Wissenschaft". K nám studentům se většinou choval velice laskavě. Nedávno vzpomínala kolegyně Lucka Uhlíková, dnes vynikající odbornice na moravský folklór, kterak ji Rudi po nějakém jejím referátu, z něhož měla subjektivně špatný pocit, dokázal utěšit a povzbudit k další práci. Někdy nás Pečmánek také pozval na víno do pověstné Akademické kavárny na Gorkého ulici. Vzhledem k mému přátelství s Pavlem Sýkorou, který byl jeho velkým oblíbencem mj. proto, že byl „klassik" a jako druhý obor vystudoval latinu, jsem byla Rudiho hostem opravdu mnohokrát. Vyslechla jsem tak při sklence vína nejednu historku o jeho učitelích a uvědomovala si, jak důležitá je pro brněnskou hudební vědu kontinuita, ale také humor. Někdy nás hostil i ve větším počtu a občas přitom letmo prověřoval naše hudebně historické znalosti. Vzpomínám na jedno slunečné odpoledne, kdy Rudi pozval i mou ročníkovou souputnici a nejlepší kamarádku Lenku, tehdy Schellongovou. „Jestlipak víte, Leničko, kdo napsal dílo *Bojarka Věra Šeloga*?" vybafl na ni najednou, jelikož měl onomatopoii rád a Šeloga znělo podobně jako Lenčino tehdejší příjmení. Lenka, znajíc pověstný *Dějepis hudby* Graciana Černušáka snad i pozpátku, okamžitě vyhrkla, že Rimskij Korsakov. „Zná!" radostně a spokojeně vykřikl Rudi, a tak se Lenka, dnes renomovaná psycholožka, stala jeho oblíbenou studentkou. Onu laskavost, se kterou s námi Rudi jednal, jsem se vždy po jeho vzoru snažila později uplatňovat ve své vlastní práci se studenty.

Někdy ho ovšem někdo rozčílil, a tu se projevila Pečmánkova choleričnost, která rovněž patřila k rysům jeho povahy. Výjimečně rozhorlen také po jedincích, kteří vyrušovali jeho výklad, hodil velice objemný svazek svých klíčů. Bylo to vždy něco na způsob letní bouřky, prudké a krátké. Občas se někdo někam nedostavil, a tu Rudi hřímal své „Omlouvá jedině smrt!" (Mám tuto sentenci natolik v paměti, že ji občas sama používám.) Zlobit se dokázal také v případě, že se zdržovalo vydávání jeho studií či knih. To byl pak příslušný redaktor nebo nakladatel označen jako „zločinec". Když ovšem práce konečně vyšla, Rudi roztál a konstatoval, že dotyčný dřívější zločinec je přece jen „génius a gigant". Nedokázal se prostě na nikoho zlobit dlouho.

Rudi byl nesmírně pracovitý člověk, který svou práci miloval, ať už se jednalo o vědu nebo její popularizaci, organizaci hudebního života či psaní kritik na koncertní produkce. Aktivně se podílel na organizování slavných brněnských hudebněvědných kolokvií, kterými tehdy katedra doslova žila. Nesmírně obdivuji také jeho pečlivé

redakční počiny. S touto pracovitostí souvisí dvě jeho sentence, které rovněž zpopularizoval Jiří Fukač. První – „Práce je od toho, aby klapala!“ – jsme si za studentských let často opakovali, když jsme s Petrem Mackem a Lenkou Schellongovou (dnes Lacinovou) společně datlovali na katederních psacích strojích recenze či jiné příspěvky, převážně do brněnského muzikologického časopisu *Opus musicum*. Druhý výrok – „Jak má člověk pracovat, když dělá chyby?“ – si teď po své padesátce připomínám stále častěji…

Rudi také vysloveně miloval konference a velice rád se jich aktivně účastnil. Vzpomínám na bohatýrskou cestu do Mannheimu, kterou jsme záhy po příchodu německého kolegy Andrease Kröpera v roce 1990 podnikli dvěma auty, Andreasovým BMW a Škodou 125 mého tatínka, za jejíž volant usedl Pavel Sýkora. Účastnili se jí také mí ročníkoví kolegové Petr Macek, Míla Študent a Luboš Spurný. My mladí jsme pouze naslouchali, z celé skupiny referoval pouze Andreas a Rudi. Konference se konala v suterénu tehdejšího Andreasova domu a jednalo se o Johannu Christianovi Bachovi a jeho současnících. Opět jsem musela obdivovat jak Rudiho vědecké, tak společenské schopnosti, tentokrát poprvé v zahraničním prostředí. Onehdy jsem při jakémsi domácím úklidu našla poznámky, které jsem si během tohoto konferenčního jednání dělala, a připomnělo mi to tehdejší skoro až euforickou porevoluční atmosféru. Konferenční pozvánky – tuzemské

Obr. 83: Momentka z konference v Mannheimu 1990; Rudolf Pečman obklopen svými žáky Petrem Mackem (vlevo) a Lubomírem Spurným, archiv Jany Perutkové.

i zahraniční – Rudi přijímal se skromností sobě vlastní, ale především s nadšením. Nelekal se cestování, a to ani komplikovaného. Vzpomínám na jednu mezinárodní mozartovskou konferenci, která se konala v Brně v tehdejším sále Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea (dnes je součástí varhanické školy). Organizoval ji Jiří Fukač a pozvány byly také mnohé rakouské kapacity, například věhlasný profesor Walter Pass. Rudi měl na tu dobu zamluvenou dovolenou na Slovensku, ale když se ho Fukač zeptal, jestli by přece jen nemohl referovat, pravil zamyšleně: „Mám někam jet? Pojedu…" V tu chvíli jej napadlo nejlepší řešení a rozjásaně vyhrkl: „… přijedu a pak hned zase odjedu!" A tak se také stalo, Rudi zvládl obé – dovolenou i konferenci.

Myslím, že můžu říct, že jsme si byli s Rudim blízcí. Také jsme se vídali opravdu často – měla jsem to štěstí, že jsem jakožto pomocná vědecká síla a později během svého doktorského studia trávila na katedře každodenně mnoho hodin. Když mne poprosil, abych mu byla nápomocná s agendou při doktorských řízeních, která jako předseda oborové rady svým rozkošně obřadným způsobem vedl, brala jsem to jako velké vyznamenání, stejně jako nabídku k tykání. Po skončení mého doktorského řízení v září roku 1996 mi Rudi – tentokrát zcela vážně – řekl, že mě považuje za nositelku Helfertových tradic. Hrozně mě to tehdy dojalo a brala jsem to jako velký závazek, jelikož Vladimíra Helferta jsme v Brně zvyklí ctít jako nejvyšší imperativ. Dodnes mě moc mrzí, že se Rudi nedožil toho, jak jsem na Helferta přímo navázala, když jsem pokračovala v jeho výzkumech hudební kultury v Questenbergových Jaroměřicích. Domnívám se, že objev více než čtyřiceti „jaroměřických" partitur pocházejících z hraběcího majetku, který byl jedním z výsledků projektu zaměřeného na italskou operu na Moravě, by Rudiho nadchl. Ostatně dva mé skalní přátele a kolegy, kteří se mnou tehdy spolupracovali – Ondřeje Macka a Janu Spáčilovou –, měl také velmi rád.

Zdá se to neuvěřitelné, ale s Johannem Adamem z Questenbergu a hudebním životem na jeho zámku v Jaroměřicích nad Rokytnou už jsem strávila skoro dvacet let, přičemž přinejmenším polovinu z tohoto času velmi intenzivně. Věnovala jsem mu dvě monografie, českou[815] a německou,[816] a část kolektivní mezioborové knihy o jaroměřickém zámku

815 PERUTKOVÁ, Jana. *František Antonín Míča ve službách hrabětě Questenberga a italská opera v Jaroměřicích*. Praha: KLP, 2011. Clavis monumentorum musicorum Regni Bohemiae. Series S (Subsidia). ISBN 978-80-86791-73-9.

816 PERUTKOVÁ, Jana. *Der glorreiche Nahmen Adami: Johann Adam Graf von Questenberg (1678–1752) als Förderer der italienischen Oper in Mähren*. Wien: Hollitzer, 2015. Specula spectacula. ISBN 978-3-99012-199-3.

vydané v roce 2017.[817] Přednáším o něm studentům na univerzitě i na konferencích u nás a zvláště pak v zahraničí, jelikož je především potřeba uvést tehdejší moravské reálie do středoevropských souvislostí – teprve pak totiž vynikne jedinečnost a mimořádnost Questenbergových počinů na poli hudby. Člověk by neřekl, že po Helfertovi a dalších badatelích, především z řad brněnské muzikologie, bude ještě co objevovat. Nicméně questenberské prameny jsou přebohaté a výzkum ještě rozhodně nekončí, jak dokumentuje i následující drobný příklad týkající se nejznámějšího díla hraběcího kapelníka a skladatele Františka Antonína Míči, opery *L' origine di Jaromeriz in Moravia*. Ta byla v jaroměřickém zámeckém divadle poprvé provedena v roce 1730 a znovu nastudována roku 1738.

Díky důkladné revizi dochovaných pramenů se mi podařilo doplnit některé střípky do mozaiky a interpretovat je. Podařilo se mi například doložit, že překlady původního italského libreta do českého a německého jazyka byly vytvořeny s ohledem na to, že se v těchto jazycích bude dílo i zpívat. Opera tak zazněla nejen česky (český překlad je dokonce vepsán přímo v dochované partituře), ale s největší pravděpodobností i německy.

Ukázalo se také, že toto dílo je prostředním ze tří reprezentativních oper, v nichž je Questenberg – následuje příkladu císaře Karla VI. – předobrazem hlavního hrdiny. Zdá se, že byl v habsburské monarchii jediným dvorským aristokratem, který po císařském vzoru a v duchu tzv. císařského stylu nechal napsat příběhy v tónech přímo o sobě, přičemž východiskem jsou ve všech případech jeho konkrétní životní osudy a preference. To je velice pozoruhodná skutečnost, neboť ukazuje nejen na sebevědomí hraběte, ale také na to, že si byl dobře vědom kvalit, jimiž hudební provoz na jeho dvoře oplýval. Libreta k těmto třem operám hrabě nechal napsat dva italské básníky, kteří je vytvořili zcela v jeho intencích.

První operou je *L' amor non ha legge* na libreto benátského patricije Giovanniho Domenica Bonliniho. Text zhudebnil v roce 1728 sám císařský skladatel a vicekapelník Antonio Caldara. Je zde zobrazen příkrý rozpor mezi hlavním městem, plným zášti a závisti, a blahodárným venkovem. Hlavní postava, šlechtic Ortensio, upřednostňuje pobyt v ústraní na svých vesnických statcích, neboť se tam cítí nejlépe. Posledním takovým dílem pak je *Il delizioso ritiro scielto da Lucullo, console Romano*. Opera vznikla

817 FIDLER, Petr, KŘESADLOVÁ, Lenka, PERUTKOVÁ, Jana, RUHE, Lilian, SPÁČILOVÁ, Jana, VALEŠ, Tomáš. *Proměny zámeckého areálu v Jaroměřicích nad Rokytnou: Kritický katalog výstavy*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2017. ISBN 978-80-87890-24-0.

u příležitosti Questenbergova druhého sňatku v roce 1738, libreto k ní napsal Ital Filippo Neri del Fantasia a hudbu Ignazio Maria Conti, působící ve Vídni. Římský konzul Lucullus (= Questenberg, jenž v roce premiéry oslavil šedesátiny) zde již na zkažené hlavní město víceméně rezignuje a soustředí se plně na život na venkově, který hrdě reprezentuje hraběcí jaroměřické sídlo. To se mimo jiné výrazně projevilo i na vizuální podobě opery, jak dokládá soubor unikátních scénických návrhů.

Opera *L' origine di Jaromeriz in Moravia*, jejíž libreto vytvořil rovněž Bonlini (pod anagramem Blinoni), se od obou zmíněných děl přece jen poněkud liší. O špatném a hříšném hlavním městě zde není ani slova, habsburská monarchie či jakékoliv narážky na ni v této opeře dokonce nefigurují vůbec. Děj opery tvoří smyšlený příběh, který je zasazen do středověkého rámce zahrnujícího výhradně země Koruny české – Čechy, Moravu a Slezsko. Protagonisty příběhu jsou tři páry postav z prostředí vysoké aristokracie, které reprezentují uvedené země a mezi nimiž jsou příbuzenské i milenecké vztahy. Tři z nich mají jména známá z genealogií různých zdejších panovnických rodů (Otoccaro, Draomira a Eduige, tj. Otokar, Drahomíra a Hedvika). Hlavním hrdinou je pak kníže Gualtero, zakladatel Jaroměřic – zde je jasná paralela s Questenbergem, jenž přivedl toto městečko k nebývalému rozkvětu. Podařilo se mi rozklíčovat, že jméno Gualtero je odvozeno od německého Walther, jehož významem je „dobrý válečník". Sloveso *walten* pak znamená ve staré němčině „vést regiment", ale v přeneseném významu také „panovat". Jméno Gualtero tedy odkazuje na to, že Questenberg byl dobrým správcem svého panství a byl by také dobrým „vládcem" Moravy.

V této opeře je nejvýrazněji zastoupen moravský patriotismus hraběte. Jeho odraz se ostatně objevuje i v některých holdovacích hudebních kompozicích a nesporně též v architektonické a výtvarné podobě jaroměřického zámeckého areálu. Do značné míry s ním souvisel i lidumilný vztah hraběte k poddaným, zdokumentovaný v mnoha archivních pramenech. Silný a rozhodný patriotismus se v *L' origine di Jaromeriz in Moravia* projevuje především obavami o blaho, mír a bezpečí Moravy, která je zde z jednotlivých zemí akcentována nejvíce, ale také starostí o jednotu všech zemí Koruny české. Drahomíra v jedné ze scén opery vyjadřuje přesvědčení, že v Gualterově osobě spočívá největší příležitost pro celou Moravu. Opera má tedy nejen osobní, ale i společensko-politické poselství a poodkrývá Questenbergovy (nenaplněné) ambice.

Jak známo, kromě archivních pramenů listinné povahy se k této opeře dochovala neúplná partitura (chybí třetí akt a třetí část intermezza), uložená v hudební sbírce

Rakouské národní knihovny. Dále existuje kompletní německé libreto, na něž poprvé upozornil Jan Trojan ve své studii *Jak to dopadlo v Jaroměřicích*.[818] Toto libreto rovněž ozřejmilo, že budování městečka Jaroměřic se na jevišti odehrávalo především ve třetím aktu opery.

O italském libretu se vědělo pouze to, že se dříve nacházelo ve sbírce sasko-meiningenského vévody Antona Ulricha, který je získal přímo od Questenberga; avšak v současné době se v tamní knihovně nevyskytuje. Mám-li popsat sled šťastných náhod, které vedly ke znovuobjevení tohoto původního italského libreta, o němž nyní publikuji první zmínku, musím udělat drobnou odbočku. V rámci questenberského výzkumu jsem pracovala také s nesmírně zajímavým a cenným pramenem – s kolekcí asi pěti set dopisů, které hraběti z Questenbergu posílal jeho vídeňský hofmistr Georg Adam Hoffmann, otec známého vídeňského skladatele Leopolda Hoffmanna. Tato korespondence obsahuje mnohé cenné zmínky nejen o hudebním životě na Questenbergových panstvích, ale také ve Vídni, včetně mnoha zmínek o divadle U Korutanské brány. Vladimír Helfert s těmito dopisy pracoval, nicméně takřka po stu letech uplynuvších od jeho výzkumů bylo možno mnohé doplnit o současný stav poznání a kontextualizovat. Přínos Hoffmannovy korespondence se tak ukázal být mnohem větším, než se v Helfertově době zdálo. Především tyto dopisy mě přivedly ke spolupráci na rakouském projektu o operním provozu v divadle U Korutanské brány, který vede významná teatroložka Andrea Sommer-Mathis z Rakouské akademie věd.

A právě příprava kolektivní monografie, která celý projekt završuje a vyjde v příštím roce, napomohla nalezení italského libreta *L' origine di Jaromeriz in Moravia*. V únoru 2021 zjistila Andrea Sommer-Mathis na popud vídeňského univerzitního profesora Herberta Seiferta, že jedno libreto z Korutanské brány se nachází v Ruské státní knihovně v Moskvě (Российская государственная библиотека). Tato informace se ke mně dostala prakticky hned a já jsem zvědavě začala prohlížet katalog moskevské knihovny, který je dostupný na internetu. Viděla jsem tam také některé exempláře známých libret k operám provozovaným u císařského dvora a… ejhle! Najednou jsem měla – abych citovala výrok obsažený v jedné z Pečmánkových publikací – „oči navrch hlavy". Objevila jsem totiž následující katalogový záznam:

818 TROJAN, Jan. Jak to dopadlo v Jaroměřicích. *Opus musicum*, 1974, roč. 6, č. 3, s. 82–85.

Blinoni, Nicodemo: L'origine di Jaromeriz in Moravia: Dramma per musica / La poësia è di Nicodemo Blinoni; La musica è del signor Francesco Mitscha. Vienna: [s. n.], [1730]. Sub-library: ФБ Осн. хран. Locaton: МК. Barcode: 50-8627384.

Začala jsem rychle jednat. Domluvily jsme se s přítelkyní Andreou, že se libreta včetně Míčovy opery pokusí objednat dohromady. Celá věc měla ještě různé peripetie, neboť v Moskvě požadovali za digitální kopie cenu ve střední a západní Evropě zcela nevídaně vysokou. Nicméně vše se nakonec za přispění německého muzikologa Reinharda Strohma podařilo a laskavý čtenář těchto řádků může jako jeden z prvních na vlastní oči vidět titulní list tohoto libreta. Jedná se o exemplář, který obsahuje původní signaturu z Meiningen; libreto – a spolu s ním i řada dalších – bylo pravděpodobně odvezeno z Německa do Ruska po druhé světové válce.

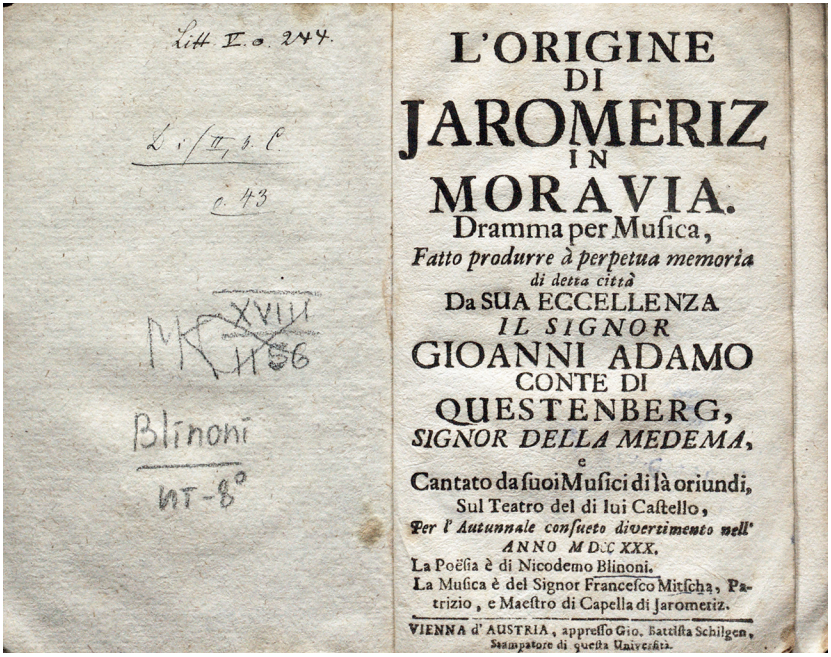

Obr. 84: ***L' origine di Jaromeriz in Moravia*****: titulní list libreta, [1730]**, Rossijskaja gosudarstvennaja biblioteka, sign. 50-8627384.

Libretu bude věnována samostatná odborná studie. V každém případě je nyní znám kompletní originální italský text k této důležité Míčově opeře. Z rukopisné poznámky obsažené v libretu rovněž vyplývá, že závěrečná, třetí část komického intermezza, v němž vystupovali Hajdalák s Bumbalkou, byla umístěna za šestou scénu třetího dějství. Doufám ale též, že znalost italských textových incipitů árií v třetím dějství a třetím intermezzu by mohla napomoci znovuobjevení chybějícího svazku operní partitury s Míčovou hudbou. A pokud se to nepodaří, bude alespoň možné vytvořit na základě italského libreta *pasticcio*, tedy použít árie jiných skladatelů, aby bylo možno toto z mnoha hledisek pozoruhodné dílo plnohodnotně provozovat.

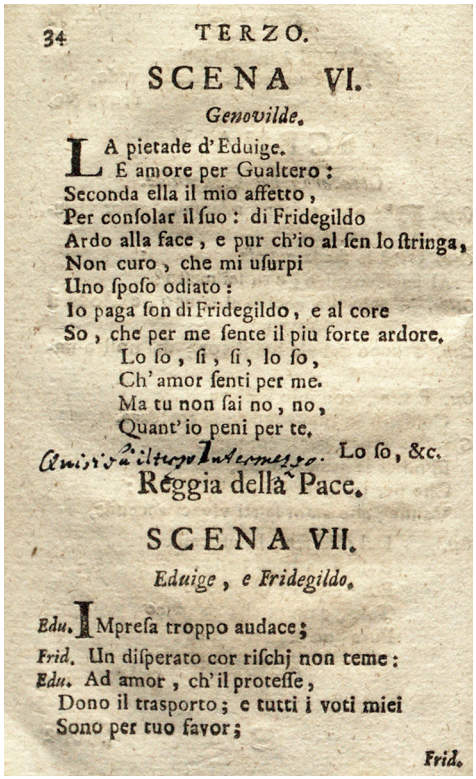

34 TERZO.

SCENA VI.

Genovilde.

LA pietade d'Eduige.
E amore per Gualtero:
Seconda ella il mio affetto,
Per conſolar il ſuo: di Fridegildo
Ardo alla face, e pur ch'io al ſen lo ſtringa,
Non curo, che mi uſurpi
Uno ſpoſo odiato:
Io paga ſon di Fridegildo, e al core
So, che per me ſente il piu forte ardore.
Lo ſo, ſi, ſi, lo ſo,
Ch' amor ſenti per me.
Ma tu non ſai no, no,
Quant' io peni per te.
Qui finisce il terzo Intermezzo. Lo ſo, &c.

Réggia della Pace.

SCENA VII.

Eduige, e Fridegildo.

Edu. IMpreſa troppo audace;
Frid. Un diſperato cor riſchj non teme:
Edu. Ad amor, ch'il proteſſe,
Dono il trasporto; e tutti i voti miei
Sono per tuo favor;

Frid.

Obr. 85: ***L' origine di Jaromeriz in Moravia*****: stránka s rukopisnou poznámkou o vložení třetího intermezza,** [1730],
Rossijskaja gosudarstvennaja biblioteka, sign. 50-8627384.

Chybí mi, že se z těchto výzkumů Rudi nemůže těšit se mnou. Ještě dlouho po jeho smrti jsem mívala takový sluchový přelud, kdy jsem slýchala na fakultních chodbách jeho radostně hlaholivý pozdrav „Nazdar, nazdar!“. Doufám, že by měl radost, že v jeho milované práci hudebního historika pokračuji nejen já, ale – právě v duchu Helfertových tradic – i brněnský muzikologický dorost.

Rudolf Pečman ve vzpomínkách přátel a kolegů

ALENA BORKOVÁ

Vzpomínka na Rudolfa Pečmana

V 60. letech minulého století vládla na katedře muzikologie Filozofické fakulty v Brně uvolněná, volná atmosféra – alespoň my začátečníci jsme měli tento dojem. Obdivovali jsme legendární postavy – estetika Olega Suse, muzikologa Jana Racka, ekonoma Setínského i nám bližší pedagogy, jako byl Bohumír Štědroň, Jiří Vysloužil, Rudolf Pečman. Se všemi jsme zažívali okamžiky humorné či jinak nesmazatelné.

Tak třeba: doktor Pečman nám přednášel romantismus. Nebyl tím nijak nadšen, specializoval se na jiné oblasti, ale vždy přicházel s bystrými postřehy a charakteristikami a sugestivně vybranými ukázkami. Jednou přišel na řadu Wagner a starožitné gramorádio bylo již obtíženo nákladem gramofonových desek. Pečman domluvil, vložil jednu z desek na patřičné místo a stiskl příslušný knoflík. Nic, ticho… „Sakra, zas to nehraje," řekl muzikolog a praštil pěstí do skříňky shora… nic… Znovu zamručel svým znělým hlasovým fondem a uštědřil neposlušnému gramorádiu další pěstní údery ze stran… Ticho. „Nejde proud? Zkuste rozsvítit!" zavolal na Janu, sedící u vypínače. Světla se rozsvítila. „Kdo to zas pokazil?!! Neumějí s tím zacházet a čtvrthodina je pryč!" rozčiloval se dál. Posléze se v rysech obličeje objevil nádech rezignace: „Eeee, běžte pro Jarouška!!" ukončil svůj vnitřní boj. (Jaroušek byl všeuměl z folkloristiky a bylo známo, že je téměř stále ve své pracovně přítomen.)

Přivedli zmíněného pána, který se přátelsky usmál hned ve dveřích. „Co potřebuješ, Rudy?" „Ále, nehraje to, pořád to tady mačkám a nic." Jaroušek přistoupil k místu činu, usmál se ještě zářivěji, vzal do ruky visící šňůru od gramorádia a zasunul ji do zásuvky ve stěně. Skříňka se ihned rozeřvala charakteristickým motivem

z *Tristana a Isoldy*. Se vševědoucím úsměvem se folklorista nenápadně vytratil. Nade vším zvukem, nade vší hudbou však až do chodby znělo: „Jaroušek je geniální, všechno spraví!!!“

Rudolfa Pečmana jsme pro tyto milé roztržitosti měli moc rádi.

JANA KRCHÁKOVÁ, PETR HLAVÁČEK

Naše vzpomínky na pana profesora Rudolfa Pečmana

Pana profesora Pečmana jsem poprvé potkala při svých ústních přijímacích zkouškách na hudební vědu. Byli jsme taková zajímavá skupina uchazečů o první dálkové studium muzikologie po sametové revoluci. Například já jsem dříve studovala na brněnské univerzitě psychologii a rusistiku a jako hudebnímu amatérovi a sbormistryni gymnaziálního pěveckého sboru mi byly hlubší muzikologické znalosti zatím spíše skryté. Navíc jsem se rozhodla studovat muzikologii při zaměstnání a se třemi malými dětmi. Snad i proto mi otázky na Dvořákovu kantátovou tvorbu a potomky českých hudebních emigrantů v období klasicismu nepřipadaly jako nejlehčí. Přesto jsem je alespoň částečně zodpověděla a na panu profesorovi bylo vidět, že ho mé znalosti těší a že jsem ho jako budoucí studentka zaujala.

Poněkud horší dojem jsem na pana profesora Pečmana udělala při zkoušce z hudební historie 19. století „po Beethovenovi", kterou jsem odvážně chtěla složit ve stejný den jako zkoušku z moderní české hudby. Už ten samotný fakt, že si troufám na dvě tak obsáhlé zkoušky zároveň, byl panem profesorem zřejmě vyhodnocen jako neseriózní přístup. O to byl k mým odpovědím podezřívavější, až mi nakonec neváhal k mému hodnocení symfonické tvorby 19. století sdělit: „Paní kolegyně, to jsou řeči ke kávě, a ne solidní vědecká rozprava." Nakonec mi tuto zkoušku „dal za tři", ale moc dobře jsem se necítila. O české hudbě se po tomto mém fiasku s ním už téměř nemělo smysl bavit, zvláště když zjistil, že nemám podrobně prostudovaný spis Vladimíra Helferta *Česká moderní hudba* (1930). Takže jsme se domluvili, že přijdu ještě v jiném termínu.

Po prostudování Helfertova spisu a jiných materiálů jsem se dostavila na opravný termín. Tentokrát byl pan profesor jako vyměněný. Zářil optimismem, radostně kvitoval každou mou znalost, a dokonce mi neváhal vyseknout poklonu, že jsem na rozdíl od mnoha jiných studentů schopná jít při studiu hodně do hloubky a že je vidět, jak nad problematikou umím přemýšlet. Daroval mi výtisk své práce *Útok na Antonína Dvořáka* (1993), která mu právě vyšla, a vyzýval mě, ať si přijdu ještě opravit i tu známku z hudby 19. století, že ho ta má trojka mrzí. No a mě už bude vždycky mrzet, že jsem na tu opravu už pak nikdy nedorazila.

Studium muzikologie na Masarykově univerzitě v Brně jsem ukončila v roce 1996 diplomovou prací *Evangelická duchovní hudba na Valašsku po tolerančním patentu*. Vedoucím mé diplomové práce byl pan profesor Jiří Fukač, oponentem pak právě pan profesor Pečman. Práce byla hodnocena jako výborná. Stejně bylo hodnoceno i mé vystoupení před komisí u státní závěrečné zkoušky, jejímž předsedou byl pan profesor Miloš Štědroň.

Na závěr bych ráda uvedla, že pan profesor Pečman byl pro mě při studiu hudební vědy inspirativní osobností, z jeho muzikologických prací jsem při studiu opakovaně čerpala a každé setkání s ním při přednáškách, konzultacích i zkouškách bylo pro mě velkým obohacením i velkou ctí.

Snad nejstarší moje vzpomínka na pana profesora je spojena s osobou mé spolužačky, tehdy už penzistky, paní Heleny Spáčilové, která se po letech práce v kanceláři pardubické konzervatoře rozhodla jednak opustit tamní často značně chemické ovzduší přestěhováním do Jeseníku, jednak splnit si dávný sen a vystudovat hudební vědu. Díky anglickému manželovi měla legální možnost nákupu v Tuzexu, a když jsme se, tuším v roce 1988, setkali coby mimořádní studenti, oprávněni navštěvovat přednášky a případně absolvovat nezávazné zkoušky, ohromila mě miniaturním diktafonem značky Olympus, kterým nahrávala přednášky pánů profesorů (samozřejmě s jejich svolením), aby je pak pro nás obětavě přepisovala na stroji. Pan profesor Pečman tehdy zareagoval s dokonalou noblesou; lehce se zapýřil a ostýchavě namítl: „Ale já přece nejsem svatý Jan Zlatoústý!“ Snad jsme jej přesvědčili, že ten záznam potřebujeme pro naše již poněkud natvrdlé hlavy, prostě to tím bylo odbyto. A pravdou je, že si paní Helenka libovala, že zaznamenaný projev pana profesora lze prakticky beze změn sázet.

Druhá vzpomínka mě spíš tíží. Omlouvat se dvěma zaměstnáními a rodinou mi i po letech připadá poněkud alibistické. Nicméně jsem byl objednán na zkoušku z dějin a příprava neslibovala nic oslnivého. Po cestě jsem se zastavil v laboratoři výpočetní techniky, která sloužila nejen studentům k tvorbě jejich studií (hrdě jsem vlastnil průkazku číslo 007), ale připravovaly se zde k vydání i některé práce pedagogů. Zahlédl jsem tam sazbu *Útoku na Antonína Dvořáka* a tato knížečka se mi stala stéblem tonoucího. Při vstupu do pracovny pana profesora jsem jedním dechem s pozdravem zaútočil: „Pane profesore, šel jsem přes LVT a viděl jsem, že vám tam něco připravují do tisku…" Bylo to podlé. „Zkouška" se tak dostala do pro mne přijatelné roviny povídání o Antonínu Dvořákovi, ale dlouho jsem se panu profesorovi nemohl podívat zpříma do očí.

Až po letech jsem si uvědomil, že mě prof. Pečman zásadně ovlivnil, respektive tematicky nasměroval pro zbytek života. Diplomová práce byla volena klasicky – zpracování hudební historie jednoho místa. Ale do semináře pana profesora jsem si po diskusi připravil jakýsi zárodek hudební topografie (jak jsem si ji tehdy představoval), zaměřený na venkovské triviální učitele čili kantory. Pan profesor nakonec prohlásil, že to je nosné téma a zaslouží si důkladnější zpracování. Měl pravdu. Disertace se nakonec stala startovní čárou pro běh trvající již přes čtvrt století.

Je poměrně častým jevem, že studenti svůj vztah k tomu či onomu učiteli vyjadřují jeho citově zabarveným jménem, případně přezdívkou. Že jsme my, první popřevratoví „dálkaři", k panu profesoru Pečmanovi vzhlíželi s úctou až něhou, prozrazují modifikace jeho jména Rudi, či dokonce Rudýnek.

Milý Rudy

Milý Rudy,
jsi génius! Takhle jsi mě často tituloval na hodinách před studenty nebo na veřejnosti při pořadech Malého divadla hudby, když jsem ti donesl skvělé CD nahrávky. Vím, nebyl jsem zdaleka jediný génius, ale i Beethoven, Bach nebo náš Milošek.

Pamatuješ na naše první setkání při kolokviu z vývoje opery? Ovšemže. Vždyť jsem ti o něm při víně u tebe doma na Loosově vyprávěl a smáli jsme se tomu. Kdosi z nás studentíků řekl Glück místo Gluck a už rozčilením letěly tvoje brýle po klavíru… My jsme vyletěli s nimi.

Obr. 86: Rudolf Pečman s Tomášem Kučerou, archiv Tomáše Kučery.

Nikdy jsem ti neřekl, jak ses vždy rozzářil jako sluníčko, když jsi viděl někoho milého. Pro mě je to jedna z nejsilnějších vzpomínek na tebe.

Možná sis toho všiml až zpětně, ale zemřel jsi v nejasný čas někdy v noci z 16. na 17. prosince. A tvůj milý Beethoven se narodil snad 15., snad 16. prosince. Možná ale také ve stejnou noc, jenom o 238 let dříve. Určitě jste si s Ludwigem tuto okolnost už vysvětlili. Za tři měsíce po tvém odchodu se mi narodila dcera. Mrzí mě, že jsi ji nepoznal. Dali jsme jí hudební jméno Alma.

Moje poslední vzpomínka na tebe je z léčebny na Červeném kopci. Dělal jsi tam korektury jedné ze svých knih, vypadal jsi zdravě a ve svém živlu. Snad jsem tě tehdy moc nezklamal, když jsem ti oznámil, že odkládám studium doktorátu. Při odchodu ses rozzářil a řekl: „Tomášek mě navštívil." Byl jsi tak šťastný. Poslední obraz na tebe mám, jak stojíš opřený mezi dveřmi červené, cihlové budovy a usmíváš se na mě jako sluníčko.

Sedíš i tam nahoře u svého psacího stroje a jsi šťastný, jak jsi mi vyprávěl? Určitě ano.

Děkuji, že jsi byl.
Tvůj Tomášek

VOJTĚCH KYAS

Přítel z nejvzácnějších

Od roku 1965 byl mým učitelem na vysoké škole. Okamžitě mě zaujal nevšední šíří svých znalostí a noblesou, s jakou přednášel dějiny hudby. Podnítil mne k horlivému poslechu a studiu skladeb i k psaní hudebních kritik – v tom mi byl vzorem. Sblížili jsme se, když jsem se stal knihovníkem na katedře hudební vědy: spojovala nás láska k hudbě. Mne fascinoval Schubert a toho obdivoval také Rudolf. Ještě jako studenta mě zval k činné účasti na muzikologických konferencích, které neúnavně organizoval. Nabídl mi tykání, ale teprve po delší době jsem si troufl svému učiteli tykat. Od 70. let zval mne a mou přítelkyni, studentku hudební vědy Hanu Hájkovou, k sobě do bytu na Lesné. Poslouchali jsme hudbu, diskutovali a také se smáli – to když „Rudy" vyprávěl historky z katedry. Stali jsme se opravdovými přáteli.

Od 80. let – to již jako muzejní pracovník – jsem mu nabídl možnost přednášet v Malém divadle hudby. V abonentních cyklech hovořil o hudbě 18. až 20. století, nejčastěji o hudbě doby baroka a o Beethovenovi. Sál byl vždy zaplněn posluchači. Také já jsem jeho přednáškám rád naslouchal, a to i později, když se Divadlo hudby přesunulo z muzejních prostor Smetanovy ulice do Kleinova paláce. V době mé nemoci jsme si psali. Korespondence z let 2004–2008 (16 dopisů) obsahuje mnoho zajímavých faktů, jež dokreslují Pečmanův lidský a vědecký profil; příznačné je, že na svůj zdravotní stav si nikdy nestěžoval. Ty dopisy daruji Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea.

Počátkem prosince 2008 mně volala kolegyně Jitka Bajgarová, že Rudy je již z nemocnice doma, a dodala, že bych ho mohl navštívit. Netušil jsem, že moje návštěva 10. prosince bude poslední. Rudolf přijel pro mne výtahem do přízemí a přítomný jeho

soused podotkl, že pan profesor je vzácný člověk. Při vstupu do bytu právě zněla z rádia Schubertova „Nedokončená“. Donesl jsem příteli růži a jako malý dárek Hostinského *Estetiku* s vlastnoručním podpisem Graciana Černušáka, o němž Rudolf napsal velkou monografii. Ukazoval mi korekturu své publikace o Janu Rackovi a posteskl si, že dcera profesora Racka zasahuje do jeho textu. Hovořil o svých plánech, chtěl např. napsat knihu o Pietru Metastasiovi. Pak mi připsal srdečné věnování do své poslední monografie o Antoniu Vivaldim. A dodal: „Pojď, otevřeme si teď flaštičku.“ K tomu již nedošlo. Při mém odchodu mně řekl: „Objímám tě.“ To psal obvykle na závěr svého dopisu, ale tentokrát mne opravdu objal. Cítil jsem se šťastný – po dlouhé době jsem navštívil vzácného přítele! Několik dní poté volala J. Bajgarová, že Rudy zemřel. To mě ohromilo…

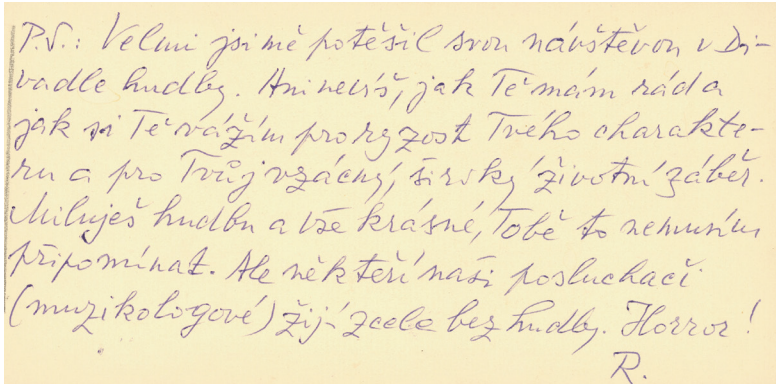

Obr. 87a–b: Novoroční přání Rudolfa Pečmana Vojtěchu Kyasovi, 19. 12. 2006, archiv Vojtěcha Kyase.

Profesoru R. Pečmanovi vděčím za mnoho – daroval mi snad 30 svých publikací s věnováním. Mockrát mně v životě pomohl, propagoval moje práce a napsal o nich řadu posudků, navštěvoval mě v Oddělení dějin hudby. Přítel z nejvzácnějších. Jeho nečekaná smrt mnohé hluboce zasáhla, např. moji dřívější vedoucí v ODH dr. Theodoru Strakovou nebo prof. Jiřího Sehnala. Přijal jsem Rudolfův odchod jako výzvu: uvědomil jsem si, že nyní je na nás mladších (bylo mi tehdy 61 let), abychom mu dělali čest a více se snažili. Vzmužil jsem se a začal znovu publikovat. Díky Tobě, Rudolfe…

KAROL MEDŇANSKÝ

Prof. Rudolf Pečman v mojich spomienkach

V mojom veku 73 rokov života sa dostávam pomaly do situácie, kedy začínam bilancovať a hodnotiť. Zaujímavé sú hlavne zastavenia nad stretnutiami s osobnosťami, hlavne hudobného a kultúrneho života. V podstate musím konštatovať, že som mal veľké šťastia na stretnutia s osobnosťami, ktoré ma v značnej miere obohatili a ovplyvnili. Bolo tomu tak nielen v mojej dlhoročnej profesii hudobníka, tak orchestrálneho, ako aj komorného hráča, ale aj neskoršieho pôsobenia ako muzikológa a hudobného pedagóga. Vo veľkej miere som stretol ľudí, ktorí ma v značnej miere ovplyvnili a boli mojimi vzormi. Bolo tomu tak predovšetkým v posledných asi 25 rokoch môjho života, čiže v období, kedy sa začína moje pôsobenie, popri interpretovi starej hudby v pozícii hráča na viole da gamba, aj ako muzikológa a hudobného pedagóga v službách vysokého pedagogického školstva. Prof. Rudolf Pečmann patril v mojom živote medzi tie osobnosti, ktoré výrazným spôsobom formovali môj vedecký profil,[819] žiaľ iba pomerne krátke obdobie od roku 2005 do jeho odchodu do večnosti v roku 2008.

Stretnutia s vedcom a jeho dielom

Je len prirodzené, že prvé kontakty s prof. R. Pečmanom som nadviazal prostredníctvom jeho vedeckého diela, predovšetkým po mojom trvalom návrate z niekoľkoročného

819 Popri ňom mal veľký vplyv na moje vedecké zameranie a vedecký rast prešovský hudobný historik doc. František Matúš (nar. 1936) a prof. Ladislav Burlas (nar. 1927), s ktorým ma viaže úprimné priateľstvo do súčasnej doby.

pôsobenia v zahraničí na Slovensko v roku 1981. Môj veľký záujem a obdiv získala jeho monografia *Georg Friedrich Händel*.[820] Bolo to už v období môjho zvyšujúceho sa záujmu o starú hudbu, ktorý nakoniec vyústil do mojej hlavnej oblasti vedeckej a interpretačnej činnosti až do súčasnej doby. Táto publikácia pre mňa znamenala aj vynikajúci informačný zdroj komplexného pohľadu na hudbu 17. a 18. storočia.

Moje prvé priame osobné stretnutia[821] s prof. R. Pečmanom bolo na štátnych skúškach na Akadémii starej hudby pri Ústave hudobnej vedy v júni v roku 1995. Pán profesor bol na skúškach veľmi láskavý a tolerantný, čo mi pomohlo stlmiť moju trému prameniacu z veľkého rešpektu.[822]

Prvé stretnutie – konferencia v Ostrave – Janáčkov máj

Vzhľadom na skutočnosť, že mojim hlavným povolaním bolo pôsobenie orchestrálneho hráča, vedeckej činnosti som sa začal venovať pomerne neskoro, na prvej vedeckej konferencii som sa zúčastnil až ako štyridsaťštyriročný v roku 1992 v rámci Bratislavských hudobných slávností. V ďalšom období som sa vedeckých hudobno-historických konferencií zúčastňoval len veľmi sporadicky. Moja intenzita účasti na vedeckých konferenciách sa zvýšila po roku 2001, kedy som začal pôsobiť v internom pracovnom pomere na Katedre hudby Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. Medzi prvé významné konferencie patrila účasť na konferencii v rámci Janáčkiana 2001 v Ostrave v dňoch 6.–7. júna 2001 s príspevkom o sláčikových kvartetách Josefa Myslivečka.[823] Pred konferenciou ma zasiahol určitý nepokoj, keď som v programe zistil, že medzi účastníkmi bude aj veľký znalec diela J. Myslivečka, autor životopisu o ňom, prof. R. Pečman. Ja som referoval 6. júna 2001 a napätie povolilo, keď som zistil, že v auditóriu nie je prof. R. Pečman. Posmelil ma aj pomerne slušný

820 PEČMAN, Rudolf. *Georg Friedrich Händel.* Praha: Supraphon, 1985.

821 Samozrejme, že sme sa stretávali na chodbách Ústavu, ale nebolo to časté, pretože vzhľadom na to, že štúdium bolo externou formou, prebiehalo predovšetkým v sobotu.

822 Pokiaľ si dobre pamätám, tak členom štátnicovej komisie boli aj prof. Jiří Fukač a prof. Miloš Štedroň.

823 MEDŇANSKÝ, Karol. Sláčikové kvartetá Josefa Myslivečka z pedagogicko-interpretačného aspektu. In: GÁBEROVÁ, Monika, ed. *Čeští hudební klasikové na prahu 21. století: Sborník z 25. ročníku muzikologické konference Janáčkiana: (Ostrava 6. a 7. června 2001).* Ostrava: Ostravská univerzita, 2002, s. 41–59. ISBN 80-7042-204-1.

úspech môjho vystúpenia u ostatných účastníkoch konferencie. Na druhý deň ma však pán profesor vyhľadal s prosbou, aby som mu dal môj príspevok prečítať. Bol som milo prekvapený jeho pomerne pozitívnym hodnotením môjho príspevku.[824] Táto skutočnosť ma v značnej miere povzbudila do mojej ďalšej vedeckej činnosti.[825]

Konferencie v Prešove – 2005, 2008

Významnou poctou pre našu prešovskú katedru bola skutočnosť, že prof. R. Pečman prijal pozvanie na vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou, ktorá sa konala v Prešove 23.–25. novembra 2005 pod názvom *Slovo a hudba ako štrukturálno-architektonický celok hudobného myslenia 17.–18. storočia*.[826] Prof. R. Pečman sa na konferencii zúčastnil referátom: *Stará opera, její libreto a výzkum kolem nich: Kapitola o problematice vztahu slova, hudby, režijního uchopení a scénografie.* Zaujal jeho mimoriadne strhujúci a sugestívny rečnícky prejav, ktorým si získal všetkých prítomných v auditóriu. Po vedeckej a spoločenskej stránke išlo o mimoriadne vydarené podujatie.[827] Na tejto konferencii som nadviazal s prof. R. Pečmanom už užšie kolegiálne kontakty, ktoré sa zaujímavým spôsobom vyvinuli do potykania si. Po skončení konferencie som autom viezol kolegov na železničnú stanicu do Kysaku, prestupnej stanice na smer na západ – Žilina, Bratislava, Brno, Praha – keď zrazu prof. R. Pečman sa začal venovať svojmu obľúbenému koníčku – imitovaniu jemu známych osobností. Bolo to tak mimoriadne sugestívne a humorné, že od smiechu som z bezpečnostných dôvodov radšej zastavil na diaľnici v odstavnom pruhu. Nato sa ma prof. Pečman opýtal: „Karlíku, proč stojíme?“ Ja som mu odpovedal: „Pán profesor, je to tak veľmi veselé, že nemôžem riadiť auto.“ Na čo on odpovedal: „Jakej pan profesor, já jsem Rudla.“ Tak takto som si s ním potykal v aute a od toho okamihu sa začalo aj naše skutočné priateľstvo. Samozrejme,

824 Inšpiračným zdrojom pre voľbu témy bola skutočnosť, že Myslivečkove *Sláčikové kvarteto C dur* malo v repertoári Prešovské sláčikové kvarteto, ktorého som bol v rokoch 1991–1997 umeleckým vedúcim a hráčom na violončelo.

825 Musím však spomenúť, že v tom čase som všetky moje významné publikačné a konferenčné výstupy konzultoval s prof. L. Burlasom a doc. F. Matúšom.

826 Konferencie sa z Brna zúčastnili aj Jana Perutková, Jana Spáčilová, Irena Veselá a Pavel Sýkora. Z ostatných zahraničných hostí môžeme menovať napríklad Carstena Langeho z Telemannovho centra v Magdeburgu či Małgorzatu Woźna-Stankiewicz, profesorku Jagellonskej univerzity z Krakova.

827 Z konferencie vyšiel v roku 2006 tlačou aj zborník pod tým názvom, ktorý niesla aj konferencia.

že o chvíľu pokračoval vo svojich imitačných výstupoch, ktoré som však už bral s nadhľadom, a šťastne sme došli do Kysaku a chytili prípojný rýchlik.

Pán prof. R. Pečman sa zúčastnil v Prešove na vedeckej konferencii s medzinárodnou účasťou s názvom *Vzájomné vzťahy a ovplyvňovanie vokálne a inštrumentálnej hudby v 16. až 18. storočí v kontexte historicky poučenej interpretácie ešte aj* 5.–6. novembra 2008. Vzhľadom na svoj zdravotný stav sa jej už nezúčastnil osobne, ale jeho príspevok prečítal – ak sa nemýlim – Pavel Sýkora.[828] Zborník z konferencie, ktorého editormi boli Peter Ruščin a Irena Medňanská, vyšiel pod názvom *De Musica*[829] až po smrti prof. Pečmana v roku 2010, čo bolo v obsahu zborníka aj náležite graficky vyjadrené.

Obr. 88: Rudolf Pečman na konferenci v Prešově v listopadu 2005, vlevo Peter Ruščin, chairman vystoupení (foto: František Matúš), archiv Karola Medňanského.

828 Z Brna sa tejto konferencie ešte zúčastnili Jana Spáčilová a Lucie Pelíšková ako aj kolegovia z Ústí nad Labem (Dagmar Zelinková), Ostravy (Jiří Kusák), z Prahy (Petr Šefl) a z Rzesówa (Marta Uberman a Mirosław Dymon).

829 Názov bol prevzatý z traktátu významného bardejovského pedagóga zo 16. storočia Leonarda Stöckla (1510–1560).

Vznik priateľstva

Po prešovskej konferencii v roku 2005 sa zintenzívnili moje kontakty s prof. R. Pečmanom, ktoré mali predovšetkým telefonický charakter. Spočiatku sme si volali približne v mesačných intervaloch, až postupne sme si telefonovali každú nedeľu približne so začiatku o jedenástej hodine dopoludnia. Tieto nedeľňajšie dopoludnia mali svoje osobité čaro, pretože pred ním som vždy telefonoval s prof. Ladislavom Burlasom z Bratislavy.[830] Išlo v podstate vždy o konzultácie buď k vopred stanovenému problému alebo k muzikologickému či inému problému, ktorý sa vykryštalizoval dokonca v priebehu telefonického rozhovoru. Pamätám si na jednu našu dišputu filologického charakteru, keď sme diskutovali o farebnosti a vyjadrovacích možnostiach oboch jazykov, možnostiach využívania synonymických slov a dospel som na základe jeho konštatovaní k záveru, že v slovenčine sa dá aj vedecky vyjadrovať bez nadmerného používania cudzích slov, čoho sa v značnej miere pridržiavam do súčasnej doby. Mimoriadne ma potešilo, keď prof. R. Pečman prijal v roku 2007 moju prosbu, aby mi pre vydanie recenzoval moju monografiu s názvom *Viola da gamba v pašiách Johanna Sebastiana Bacha*. Jeho prístup k recenzii bol veľmi konštruktívny s mnohými pripomienkami, ktoré som si veľmi vážil a v spise aj opravil. Výrazne sa jeho prístup prejavil už v samotnej zmene názvu monografie, pod ktorým aj vyšla tlačou – *Passiones Bachianae: Cesta k vrcholu violy da gamba*.[831] Tento názov vynikajúcim spôsobom vystihuje miesto violy da gamba v Bachovej pašiovej tvorbe. Musím povedať, že som doteraz náležite hrdý aj na skutočnosť, že túto moju monografiu recenzovali dve osobnosti s vedeckým titulom doktora vied, tou druhou osobnosťou je popri prof. R. Pečmanovi prof. Ladislav Burlas. Za veľký prejav priateľskej náklonnosti prof. R. Pečmana voči mne považujem aj jeho darovanie jeho spomienok *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa*.[832]

---

830 Pravidelné rozhovory s prof. L. Burlasom mávame až do súčasnej doby, pričom keď nás oboch v tomto roku postihla tragické udalosť odchodu našich manželiek do večnosti, sme si volávali každý deň, čím sme sa navzájom povzbudzovali v tejto nezávyhodnej situácii, čo nás oboch psychicky vo veľkej miere drží nad vodou.

831 MEDŇANSKÝ, Karol. *Passiones Bachianae: cesta k vrcholu violy da gamba*. Prešov: Prešovská univerzita, 2007. ISBN 978-80-8068-663-5.

832 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006.* Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2007. ISBN 978-80-210-4232-2.

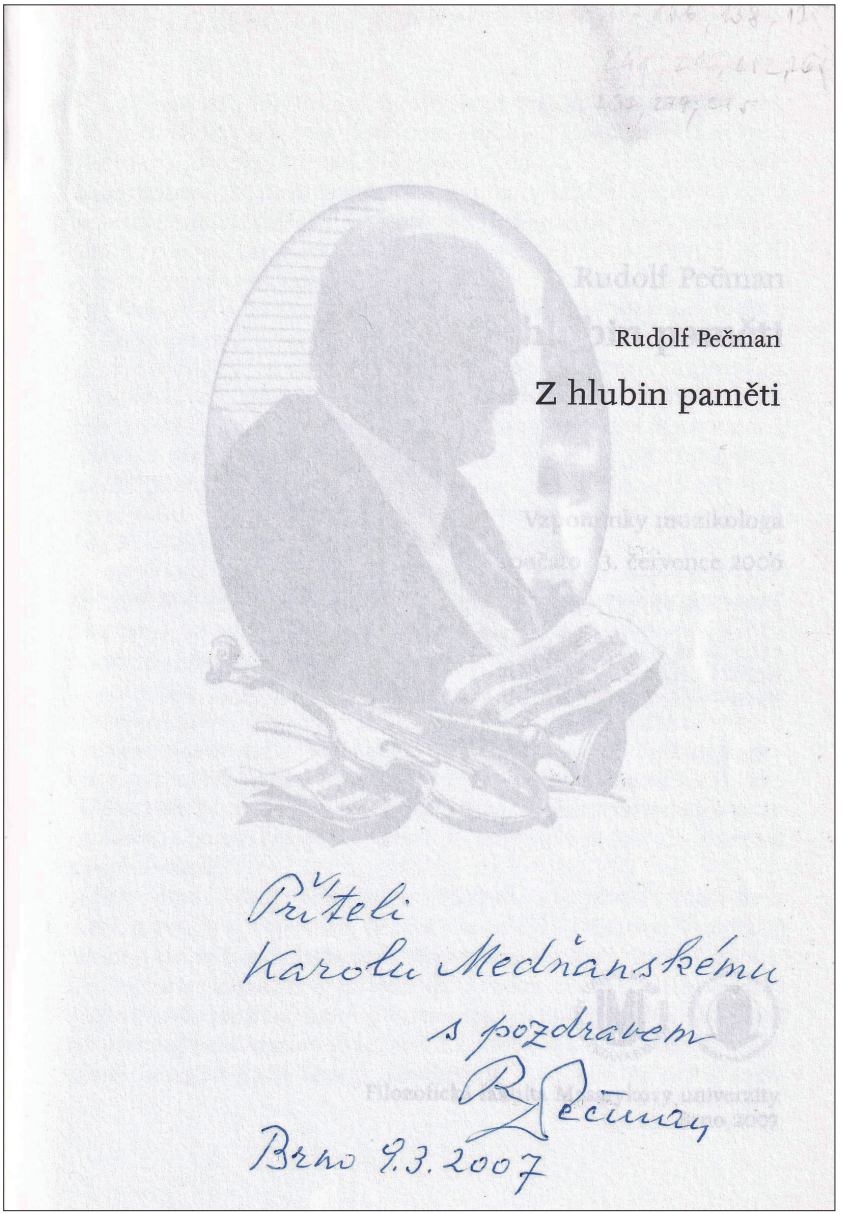

Obr. 89: Pečmanovo věnování v jeho vzpomínkách *Z hlubin paměti*, archiv Karola Medňanského.

Posledné stretnutie – habilitačné pokračovania na Pedagogickej fakulte Ostravskej univerzity

Osobne sme sa naposledy stretli na obhajobe mojej habilitačnej práce *Komorná tvorba Mikuláša Moyzesa*,[833] ktorá sa konala na Pedagogickej fakulte Ostravskej univerzity v odbore Hudobná teória a pedagogika 24. novembra 2008. Ďalšími oponentmi mojej habilitačnej práce boli Ladislav Burlas, Boris Banáry a František Matúš. Moja obhajoba habilitačnej práce a habilitačná prednáška dopadli dobre a bol som na Vedeckej rade Ostravskej univerzity 24. novembra 2009 menovaný docentom v uvedenom odbore. V dobe môjho habilitačného konania som ani netušil, že večer 16. decembra 2008 dostanem od Pavla Sýkoru e-mailom smutnú správu o odchode prof. Rudolfa Pečmana do večnosti. Vyvolalo to vo mne obrovskú vlnu smútku. Môj smútok ešte narástol, keď sme si s manželkou[834] uvedomili, že sa s ním zrejme ani nerozlúčime, pretože 20. decembra 2008 sme mali odletieť na vianočnú návštevu k našej dcére Ľudmile do Írska. Trochu sa mi v tomto smere uľavilo, keď mi P. Sýkora oznámil, že posledná rozlúčka bude, ak že sa nemýlim, až 9. januára 2009, takže sme sa vzhľadom na skutočnosť, že naspäť sme prilietali 6. januára 2009, mohli poslednej rozlúčky s naším drahým Rudlom zúčastniť. Zo strany Prešovskej univerzity bolo veľkým ústretovým gestom, že nám na cestu do Brna poskytli služobné motorové vozidlo aj so šoférom. Následne v prvom čísle univerzitného časopisu *Na Pulze* v apríli 2009 vyšiel nekrológ za prof. Rudolfom Pečmanom z môjho pera.[835] Bol som veľmi rád, že pri mojom pobyte na Pedagogickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne v rámci Erasmus plus vo februári 2013 som sa opätovne mohol pokloniť pamiatke prof. R. Pečmana pri jeho hrobe.

---

833 Ide o významného skladateľa starej skladateľskej generácie, ktorá pripravovala nástup slovenskej hudobnej moderny – Alexander Moyzes (1906–1984), Eugen Suchoň (1908–1993) a Ján Cikker (1911–1989). Mikuláš Moyzes (1872–1944) pôsobil 38 rokov v Prešove. Ako člen Prešovského sláčikového kvarteta som v rokoch 1992–1997 hral všetky 4 jeho sláčikové kvartetá.

834 Prof. Irena Medňanská (1950–2020); prof. R. Pečman mal k nám obom veľmi priateľský vzťah.

835 MEDŇANSKÝ, Karol. Odišiel vzácny človek a vedec – priaznivec Katedry hudby FHPV PU. *Na Pulze*, 2009, roč. 2, č. 1, s. 54. ISSN 1337-9208.

Záver

Prof. PhDr. Rudolf Pečman, DrSc., patrí k tým významným osobnostiam, ktoré som stretol v mojom živote, ktoré výrazným spôsobom ovplyvňovali nielen môj vedecký, ale aj osobnostný rast a vlastne ovplyvňuje ma do súčasnej doby. Pamiatka na neho je natrvalo zakorenená v mojom srdci a prejavuje sa aj v mojej vedeckej práci, opierajúcej sa aj o štúdium jeho spisov, ktoré mám vo svojej knižnici.

JIŘÍ SEHNAL

Profesor Pečman a já

Seznámili jsme se koncem roku 1964, krátce poté, co jsem přešel z Výzkumného ústavu zelinářského v Olomouci do Hudebně historického oddělení Moravského muzea v Brně. Byl jsem již při prvním setkání překvapen jeho srdečností a otevřeností. Snad mu zalichotil můj zájem o jeho studii o Alessandru Pogliettim. Jako univerzitní asistent měl Rudolf tehdy nový, dosud nezavedený, spíše dehonestující akademický titul „prom. hist." jako já. Hned mi navrhl tykání, což jsem jako projev mimořádné důvěry bez váhání přijal, i když jsem si kromě svých bývalých spolužáků s nikým netykal.

V roce 1965 nebo 1966 uspořádala hudební věda v rámci družby s univerzitou v Greifswaldu zájezd do NDR a přizvala i dr. Theodoru Strakovou s manželem a mne s mojí ženou. Většinu účastníků tvořili rozjaření studenti. Ubytování a průběh byl až dobrodružný: v blízkosti dosti chladného moře, návštěva Greifswaldu, Rostocku, Stralsundu a Rujany. Pečman vykonával funkci pedagogického doprovodu. Po celou dobu pobytu, nevím proč, ho jeho mladší kolega před studenty zesměšňoval a urážel, což on se stoickým klidem trpělivě snášel, což jsem také nechápal. Ale to jsem Rudolfa znal teprve málo.

Ve dnech 3.–7. září 1967 jsem se zúčastnil 10. kongresu Mezinárodní společnosti pro hudební vědu v Lublani. Od nás přijeli s referáty z Prahy Tomislav Volek, Jaroslav Bužga, Václav Jan Sýkora, z Brna Jan Racek, Jiří Fukač, Jiří Sehnal, Theodora Straková, Bohumír Štědroň, Jiří Vysloužil. Pečman a Vysloužil tam byli také, ale myslím, že referát neměli. Alespoň ve sborníku nejsou. Jako politický hlídač tam byl z Prahy Antonín Sychra, ale nemluvil. Cestou tam jsem seděl v přecpaném kupé s ním. Ač bylo kupé nekuřácké, Sychra ostentativně kouřil čibuk, asi po vzoru prezidenta Gottwalda.

Obr. 90: Rudolf Pečman s Jiřím Sehnalem a Jiřím Fukačem na konferenci ve Smolenici, 1970, archiv Jiřího Zahrádky.

Na rozdíl od některých kolegů Rudolf opravdu miloval hudbu a dával to všude najevo. On chtěl skutečně pro hudbu něco udělat. Měl organizační talent a byl si toho vědom. Jeho dílem byl brněnský hudební festival s mezinárodním vědeckým kolokviem. On a paní Zapletalová byli duší brněnských mezinárodních festivalů a vědeckých kolokvií, na které si ani Praha netroufala. Kromě toho měl Rudolf zálibu v pořádání tematických konferencí, na které mne pravidelně zval. Ne vždy jsem mu mohl vyhovět, protože někdy mi téma nesedělo. Když jsem jednou odmítl, Rudolf se urazil a skoro dva roky se mnou nemluvil. Časem ho to přešlo a byli jsme spolu zase zadobře.

Rudolf byl jiný, jak o sobě říkal, „učenecký typ“ než já. On byl především okouzlený estetik a velmi si na tom zakládal. Ještě v dobách festivalů jsem mu jednou přátelsky řekl: „Rudolfe, měl by ses víc zajímat o prameny.“ Psal totiž knížku o Myslivečkovi, věděl, že v muzeu máme kopie Myslivečkových partitur, ale nepřišel se na ně ani jednou podívat. Rudolf se sice neurazil, ale vysvětlil mi: „Jirko, víš, já jsem jiný typ učence než ty, já mám jiný styl práce než ty.“ Pak už jsem se neodvážil o tomto tématu hovořit.

Někdy jsem zval na oslavu svých narozenin své staré přátele z olomouckých let, dr. Libora Štukavce, vedoucího fakultní knihovny, a dr. Jaroslava Petrů, uměleckého historika a památkáře. Z brněnských jsem několikrát pozval Rudolfa Pečmana. Rudolf byl totiž báječný společník, s mimořádným smyslem pro humor. Dokázal věrně napodobit dikci svých kolegů i nadřízených. Proto jsme se při jeho produkcích doslova váleli smíchy. Tato nezapomenutelná setkání se konala v mém bytě, protože nás tam nikdo neodposlouchával. Snad aby se mi odvděčil, pozval mne jednou na večeři. Myslel jsem, že půjdeme do nějaké lepší restaurace, ale Rudolf mne zavedl do svého bytu. Na chvíli se vzdálil a pak se vrátil se dvěma zakrytými talířky, na nichž byl tatarský biftek, který jsem do té doby nejedl. Rudolf si chválil, jak to má rád a jak mu to v restauraci vždycky perfektně připraví, zatímco já jsem biftek díky červenému vínu s velkým sebezapřením zkonzumoval.

Dobrácký Rudolf měl však také druhou stránku. Dovedl se pořádně naštvat. Když strana a vláda zavedla doktoráty na základě tzv. státní zkoušky, byl jsem jakousi náhodou jednou přizván jako přísedící. O doktorát se pokoušela nějaká dívka v letech. Pečman jí položil první otázku, ale nebyl s odpovědí spokojen. Protože šlo, tuším, o jeho oblíbeného Händela, padaly další detailní otázky, studentce bylo do pláče, ale Rudolf nepolevil, útočil stále prudčeji. Jaký byl výsledek zkoušky, už si nevzpomínám. Zkoušení a úřadování Rudolf miloval. Perfektně oblečen vychutnával si svou funkci jako úředník ze starého Rakouska.

Po pseudorevoluci 1989 mě Rudolf jako přítel vybídl, abych se habilitoval. Doposud jsem o to neměl zájem, protože jsem věděl, že bych kvůli svému světonázoru v socialistickém školství neobstál. Protože jsem všechny předepsané požadavky splňoval, habilitační řízení proběhlo bez problémů a na další titul jsem nepomýšlel. Rudolf však chtěl mít ze mne profesora a tehdy se objevila překážka. Měl jsem na závěr přednést přednášku před vědeckou radou MU, ale já jsem se omluvil, že nemohu, protože mám v tu dobu naplánovaný pobyt v Alpách, který mne lákal více než akademický titul. Profesura se kvůli tomu o celý rok protáhla, což mi jako důchodci bylo jedno, ale prý

se to Pečmana dotklo. Kupodivu mi to nikdy nevytkl a na našem přátelském vztahu se nic nezměnilo. Vzpomínám, jak při posledním setkání při cestě z Olomouce v autobusu vyprávěl o problémech s vydáním knihy o svém učiteli profesoru Janu Rackovi, kterého si velmi vážil. Tehdy jsem netušil, že to bylo naše poslední setkání. Rudolf mi každou svou novou knihu daroval s osobním věnováním. Knihu o Rackovi jsem dosud ani neviděl.

Rudolfa Pečmana jsem si vážil především jako hodného člověka, nezištného kamaráda a dobráka, který by se nikdy něčeho nečestného nedopustil.

Obr. 91: Jiří Sehnal přednáší na konferenci v Olomouci, 24. listopadu 2003 (zcela vpravo Rudolf Pečman, uprostřed Jiří Vysloužil), ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

KAREL STEINMETZ

Dvě mé vzpomínky na Rudolfa Pečmana

S Rudolfem Pečmanem jsem se znal více než 50 let a mohu říct, že do značné míry ovlivnil můj život. Z velkého množství vzpomínek vyberu dvě. Tou první chci ukázat, jak Rudi (kterého takto oslovoval prof. Racek a později i Rudolfovi kolegové a přátelé) zasáhl do mého života. Když jako mladý student hudební vědy přišel do Brna, bydlel několik let na kolejích, ale v závěru studia si našel podnájem u mých vzdálených příbuzných, pratet Hloskových, bydlících za rohem od našeho domu. Starší z nich, Rudolfova bytná, teta Karla, byla jako učitelka hudby v penzi vášnivou návštěvnicí brněnských koncertů. A občas mne, malého chlapce, vzala třeba do Besedního domu nebo do auly Filozofické fakulty s sebou na komorní koncert. Tam jsem asi viděl o 14 let staršího pana doktora Pečmana poprvé, ale v březnu 1958 (to mi bylo dvanáct pryč) mne Rudolf v bytě u tety Karly podrobil „zkoušce" z intonace a zjišťoval mé hudební vlohy. O výsledku pak napsal mým rodičům, že u mě zjistil hudební nadání, a doporučil, abych se v budoucnu hudbě věnoval. Pečman pak na tuto příhodu vzpomíná i ve své knize *Z hlubin paměti*, ale zasadil ji do doby pozdější, minimálně tak o pět let. Prý totiž doporučil rodičům mé studium hudební vědy. Na tomto místě si dovolím kratičkou „odbočku". Na přelomu 50. a 60. let Rudolf Pečman s Jaromírem Gelnarem pracovali na výzkumu absolutního sluchu, v rámci něhož třeba např. analyzovali sluch sbormistra PSMU a hudebního pedagoga Jana Šoupala. Po letech, až na konci 90. let, teprve publikovali výsledky tohoto výzkumu v časopisu *Alternativa nova*;[836] shodou okolností já

836 PEČMAN, Rudolf. O absolutním sluchu Jana Šoupala. *Alternativa nova*, 1998, roč. 4, č. 7, s. 296–299.

jsem v té době vydal monografii o Janu Šoupalovi, o němž jsem psal právě z podnětu Rudolfa Pečmana a Iva Stolaříka.

Ta druhá vzpomínka je z roku 1985, kdy jsem měl vykonat v rámci vědecké aspirantury tzv. kandidátské minimum (dnes by se řeklo státní doktorskou zkoušku). Předsedou zkušební komise byl prof. J. Burjanek, zkoušejícími členy pak prof. J. Vysloužil a doc. R. Pečman. Já byl tehdy zaměstnán v pražském nakladatelství Panton, a tak jsem na zkoušku do Brna přijel den předem a přespal zde u svého bratra Jiřího, který bydlel v Lesné ve stejném domě jako Rudolf. Ten se totiž od tet Hloskových přestěhoval v roce 1967 do družstevního bytu na Loosově ulici 12 v pátém poschodí. Že jsem už v Brně den před zkouškou, se ovšem dozvěděl Rudolf a okamžitě mě pozval na celý večer k sobě. Vypili jsme asi dvě sedmičky výborného bílého vína, řeč byla o všem možném, ale přece jen se stočila na zítřejší zkoušku. Rudolf, který mě měl zkoušet z evropských dějin hudby, vyzvídal, co by mi tak „sedělo". V debatě jsme se přiklonili k Wagnerovi a jeho operní reformě. Rozešli jsme se někdy po půlnoci a já odjel výtahem do jedenáctého poschodí do bytu svého bratra. Druhý den dopoledne došlo ke „story" ne nepodobné té, co později vyprávěl Miroslav Donutil o svém středoškolském profesorovi biologie a láčkovcích: Rudi totiž položil při zkoušce otázku: ruská hudba 19. století. Zprvu mne to vyvedlo z míry, ale jen na okamžik a zkouška, do níž se pak zapojili i všichni zbývající členové komise, dopadla pro mne moc dobře.

Tolik mé dvě vzpomínky na dobrého, milého a čestného člověka, vynikajícího hudebního vědce prof. PhDr. Rudolfa Pečmana, DrSc.

Můj Rudi Pečman

Když jsem – osmnáctiletý studentík – poprvé vstoupil do hudebněvědného semináře, ze dveří své (původně Helfertovy) pracovny volal profesor Racek: „Rudi, Rudi, hořijó vám kalhoty!“ Odborný asistent a tajemník katedry Rudolf Pečman se širokým úsměvem zvedl hlavu od jakési knihy, v ruce držel dýmající čibuk. Knihovnice Zelenková, houslistka a pokročilá studentka, ztuhla. Rudi kouřival způsobem dnes už nevídaným.

Obr. 92: Jaroslav Střítecký během cesty na studentskou exkurzi na Bertramku, 1961, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Tabák smotal do kuličky dýmkového papíru, ten posadil do hlavičky, propíchl a zapálil. Rackovi přes rameno nakukovala krásná paní Černá, sekretářka, jíž profesor zarputile říkal milostivá paní a každé pondělí se přeptával, zda minulou neděli trávila zas s tím svým manželem.

Obr. 93: Rudolf Pečman kouřící čibuk během studentské exkurze na Bertramku, 1961, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana

Brzy jsem v seminární pracovně zdomácněl coby „pomvěda". Mým úkolem bylo provést revizi knihovních fondů, nad čímž služebně bděl Rudi Pečman. Zvědavě jsem si prohlížel celé panorama zájmů Helfertových, doplněné zisky Rackovými a Štědroňovými, též troskami (podobně jako část fakultního nábytku) z poválečných konfiskátů. Občas se v uniformě vojína základní služby zjevil Jiří Fukač; vyprávělo se, jak Karel Cikrle rozkazem kádrováka Šmída nesměl složit státnice, míhali se tam dospěláci z nejvyšších ročníků Šafařík, Malura a půvabná Mašláňová, kterou jsem obdivoval zdaleka nejen proto, že byla sestrou tehdy slavného hokejisty brněnské Komety. Jednoho podzimního podvečera se tam také mihl sám Roman Jakobson.

S potměšilým úsměvem se po katedře potuloval Přemysl Novák, všichni se ho báli, nedávno odvedl z pracoviště asistenta Vincence Straku, který měl za sebou nacistický koncentrák a před sebou další lidovládné uvěznění. Z Novákova vyučování si pamatuji jen, jak skvěle ve své skladbě oslavil do ruda rozzářenou Ostravu soudruh Kubín. Při přednášce z folkloristiky jsem usnul, z ruky mi vypadlo plnicí pero a křáplo na zem.

Knihovní revizi ukončil jsem neslavně. Nikdo mi neřekl, že k ústavní knihovně patří i dvě velikánské skříně nabité hudebninami. Stály solitérně kdesi na chodbě. Má revizní zpráva vykázala ohromnou ztrátu. Vždy noblesně laskavý profesor Racek po dojmem tak strašlivé zvěsti na chvíli přestal být laskavý a dosti hlasitě pravil, že u něho jsem „obyčejné zloděj", který se nestydí brát 160 Kč měsíčně a pracuje ledabyle. Přiznám, že jsem se rozbrečel a pokládal svá studia za ztroskotaná. Za dveřmi mne však čekal tehdejší docent Bohumír Štědroň a utěšoval mne: „Soudruh Racek je hodný člověk, nemyslel to zle. Já vám věřím. Budete u mne pracovat na slovníku." A tak se stalo,

Obr. 94: Rudolf Pečman se studentkami během exkurze na Bertramku, 1961, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

že jsem z *Československého hudebního slovníku* na Štědroňovo přání vygumoval jazykovou korekturu profesora Artura Závodského, tedy všechny opravy kromě zřejmých pravopisných chyb.

Znal jsem Rudolfa Pečmana třicetiletého, štíhlého a svěžího. Uprostřed napjaté ztuhlosti veřejné i školské připadal mi bytostí nevšedně uvolněnou, něžnou. Nemyslím tím nic apartního, nýbrž jemnost ducha a ušlechtilost charakteru. Samozřejmě se tehdy kolem něho hemžily hudebněvědné i jiné krasavice. Vcházeje do Akademické kavárny, veselého srdce naší fakulty, volával „Pane vrchní, chci jít a píst!", obklopen suitou obdivovatelek. Trochu naivně jsem se divil, že si žádnou nevyvolil, ač by to zřejmě byl měl snadné – a žil (jak jsme si mylně mysleli) staromládenecky. Připadal nám zdrženlivý, protože se v příkrém kontrastu s dobovými mravy choval dvorně.

Pan profesor Racek, jistě pod dojmem svých předválečných pobytů v Itálii, za nichž se setkal s Axelem Munthem, na Capri s Maximem Gorkým (těžká domluva, neboť on neuměl italsky a já ještě ne rusky) a dokonce se samotným Piem XII., pokoušel se nám vštípit ráz italské renesance vyprávěním, jak jeden z římských papežů (asi Borgia) sloužil mši na nahém těle jakési římské děvky. Rudi měl svého profesora rád, a tak takové řeči nesl nelibě. Opravdově se hroutil, když pan profesor v záchvatu chlapské solidarity vyprávěl ostřejší vtípek a o dámském poprsí – v daném kontextu docela stylově – se vyjádřil jako o „kozách". Rudi zcela vážně naříkal, jak něco takového může říci profesor! Několikrát se k tomu pohoršen vracel.

Rudolfova cudnost se netýkala pouze záležitostí erotických. Ve svých pamětech se vyznává, jak jej ponížilo, když hrál na Vlčině se „šramlem". Namísto nadšení ze snadno získaného tučného honoráře se za to styděl ještě po létech, jako by zcizoložil.[837]

Nebyl však měkkota. Dokázal halasně láteřit jako málokdo, někdy z něho šla až hrůza. Příznačně se však děsivé hřímání právě na vrcholu obvykle lámalo ve skvostnou hereckou etudu: hromobitím prosvitly laskavost a smysl pro humor. Příznačné: na pedagogické fakultě zkoušel studentku, která moc neuměla. Rudolf rozzuřen vystřelil záchrannou otázku, kolik že symfonií napsal Beethoven?! Dívka promptně vyhrkla: „Jsou to tři. První, pátá a devátá zvaná Osudová." Examinátor se usmál a dívka neodešla v slzách.

K osvobodivé proměně hněvu ve hravost měl Rudolf nevšední prostředky. Rád připomínal, že v rámci svého studia estetiky absolvoval kurs rétoriky. Zvlášť hrdý byl

837 PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, s. 267.

na to, že ovládá tzv. náslov. Dnes bývá rétorství chápáno hanlivě, jako prázdné řečnění. Friedrich Nietsche jej však ve svých basilejských přednáškách charakterizoval jako školu občanské rozpravy: antičtí řečníci se učili nejen přesvědčivě mluvit, ale též se navzájem pozorně poslouchat.

K tomu měl Rudolf Pečman blízko. Obdivoval a rád parafrázoval styl Šaldův – a především miloval latinu. Vytříbený projev pokládal za nespornou hodnotu, hodnotu samu pro sebe. Tak se stalo, že když uprostřed třeskuté normalizace uspořádal KV KSČ veřejné zasedání o situaci v umělecké kritice, všichni vyzvaní muzikologové s výmluvami až groteskními odmítli referovat, neboť dobře věděli, co se od nich čeká a že by pak od nich ani pes kůrku nevzal. Z aprobovaných zbyl jediný Rudolf Pečman, ostatně pilný dělník novinářské hudební kritiky. Přistoupil k požadovanému s otevřeným hledím, čistým srdcem a ve velkém stylu. Přednesl laudatio hudebně kritické zodpovědnosti, kromě šaldovských ozvěn dobrou třetinu pak ciceronskou latinou. Organizátoři jen bezmocně trnuli, co bude, na víc se v té chvíli nezmohli. Dnešním mladým čtenářům musím připomenout, že i diplomní, doktorské, kandidátské a habilitační práce literárněvědné a jazykovědné se tehdy musely též z oborů cizojazyčných předkládat výlučně česky. Ne že by nadřízení funkcionáři byli tak náruživými čtenáři: kdyby se však vyskytlo udání nebo jiný průšvih, aby se to dalo dohledat.

Přestože se Pečman badatelsky zabýval převážně hudbou klasickou a předklasickou, zůstal duší romantickou. Vytrvale oponoval kulturněsociologické tezi profesora Štědroně, že hudební kulturu vytvářejí hlavně ti malí. Nemohl a nedokázal se vzdát představy, že velká a opravdová hudební tvorba vyvěrá z tvůrčího génia. Nikoli tedy Komprda Lysický (Štědroněm často zmiňovaný zasloužilý malodělník muzikality), nýbrž Händel, Bach, Beethoven! I když jsme všichni byli zvyklí na Nejedlého srovnávání nesrovnatelného a nijak se jím vážně nezabývali, Rudolf v hrůze ustrnul nad Nejedlého opovržlivou větou, že Mendelssohn jej vůbec nezajímá. Hořekoval: „Takový Mistr, a Nejedlého nezajímá! A snad ani bachovská renesance!“ Šokován stále se k tomu vracel.

Beethovenem se ve stopách svých učitelů zabýval romanticky: sepsal dvě knihy o operách, které Beethoven nenapsal. Mnozí se vysmívali, co že je to za vědu o neexistujících artefaktech. Rudi Pečman historik, ale také estetik však zkoumal hudební drama v konkrétní historické situaci za krize libreta! Tedy žádné blouznění, jež bývá neprávem spojováno s duchem romantiky, nýbrž kriticky srovnávací zvládnutí obsáhlé

odborné literatury a pramenů! Přiložil ruku na tep vývojové proměny od Metastasia a Da Ponteho k hudebně-dramatickému úsilí Wagnerově, ba až Janáčkově, Stravinského, Šostakovičově a dalších. V této perspektivě pochopíme Beethovenovo zarážející mínění, že Mozartův *Don Giovanni* je operou morálně defektní, hlouběji než jen jako moralismus vášnivého, leč sociálně frustrovaného a nedoukojeného vášnivce.

Brněnské podzimní festivaly a k nim náležející mezinárodní hudebněvědná kolokvia se staly takovou samozřejmostí, že se to až nechce připomínat. Neměli bychom však zapomenout, že je z naprosto neúrodné půdy nechal vzrůst a vyšlechtil Rudolf Pečman se svými nejbližšími. V dlouhých létech vrchnostenské nepřízně vznikl ostrůvek přeshraniční solidarity, vnitřní svobody a otevřené diskuse. Rozpětí od západu až na východ. Kromě renomovaných odborníků středo- a jihoevropských, západoevropských i amerických podařilo se přizvat i ruské hosty, a ti se k hrůze nadřízených orgánů povětšině vyslovovali mnohem otevřeněji, než naši funkcionáři ve svých úzkostech očekávali. Držitelům moci, jakkoli pofiderní, byl Rudi trnem v oku. Když pobýval studijně v Lipsku, pokoušeli se využít jeho nepřítomnosti a dosadit do vedení festivalu soudruha spolehlivějšího. Marně. Pečmanova neformální autorita byla na onom sebeobranném kulturním ostrůvku neotřesitelná. Jeden z konsolidačních děkanů filozofické fakulty vyřvával, že musíme chránit vorvaně a nezdržovat se sardinkami. Vorvani myslel tzv. obory velké, sardinkami pak malé, jako byla například muzikologie nebo tehdy i sociologie. Rudolf Pečman nevykřikoval nic, pouze spolehlivě pracoval, podnikavě organizoval, vzorně úřadoval. Náš společný přítel Oleg Sus říkával: „Kalamajka mik, mik, mik, já jsem hodný nestraník." Sarkasticky však za uvolněnějších časů v *Hostu do domu* i jinde kopával do mrtvol – a když mrtvoly s Husákovým režimem rázem oživly, bylo po něm. Pečman nikdy do nikoho nekopal, avšak pevně stál a bylo nesnadné s ním pohnout.

V jeho soustavnosti a trvalé orientaci na kontexty mezinárodní (často zván a rád jezdíval přednášet a bádat, kam mu přece jen dovolili) spatřoval jsem snad bezděkou, leč stále živou stopu dědictví tradičního středoevropanství. Patřilo k tomu snad i to, že Rudi jako mladík dokonce šermoval. Jako Roda-Roda! Byl také, jak se patří, nadporučíkem v záloze, profesor Racek dokonce majorem, já pak – jak všecko šlo s kopce – už jen četařem absolventem, velitelem družstva fotografů v záloze. Někteří pražští kolegové, sebestředně zahleděni do české metropolitní výlučnosti, mu nadnárodní osobnostní rys, k němuž náležela přesnost a přísnost změkčená laskavostí, nikdy neodpustili.

Rod Pečmanů nebyl také ledasjaký. Rudi, zejména když k stáru chodil trochu ztěžka, rád udivoval studentské okolí historkami o svém příbuzném Jožo Pečmanovi, mistru světa těžké váhy v zápase řeckořímském. Porazil prý jej až sám Gustav Frištenský. Jožo k stáru vystupoval v cirkuse, držel v každé ruce jednoho koně a ti táhli každý na jinou stranu. Po virblu fanfára a potlesk! Jednou maličko povolil a koně jej roztrhli vejpůl.

Obr. 95: Postoj Joži Pečmana, Opava 1957, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

MILOŠ ŠTĚDROŇ

Pečman in fabula

Pečman in fabula navazuje na příhody, které jsem osobně viděl, spoluprožil a později s ostatními povýšil na mýtus. Ovšem každá demytizace přináší nebezpečí nových mýtů. Tak je tomu i v tomto případě. Sám si už po mnoha letech přesně nevybavuji, jak události probíhaly nebo jak se jevily mně. Jeden ze závazných pramenů této katedrové mytologie, Jiřím Fukačem sestavená *Tajná kniha brněnské hudební vědy* (dále už jen TKBHV), pramen nezasvěceným tak vzdálený jako běžným lidem eleusínská mysteria, je přes veškerou metodologickou genialitu také mnohdy jiného vidění stejných událostí. Tak to musí být – tak to má být…

Are You Pečman?!?

TKBHV o tom píše takto:
Tázací a v podstatě výhružný akt identifikace nějaké osoby. Dnes se této otázky celkem bezpříznakově využívá v katedrové komunikaci, původní kontext výroku byl však velmi dramatický. Na brněnská kolokvia jezdíval totiž svého času muzikolog Anthoni Mereni z Nigérie. Byl vysoce vzdělaný, i když věřil na duchy v pralese (vyprávěl např., jak jednou potkal mrtvého dědečka-náčelníka). Myslel takřka hegelovsky, psal však své texty podivnou angličtinou a ve strašlivé úpravě. Pečman, který připravoval k edici sborník s Mereniho příspěvkem, dostal při spatření tohoto textu záchvat zuřivosti, takže listy referátu odlétaly zároveň s dehonestujícími Pečmanovými výkřiky směrem ke

koši. Referát ve sborníku zkrátka nevyšel. Uplynula léta a Mereni se zničehonic objevil na kolokviu. Zakoupil si příslušný sborník a tuze se divil, že jeho referát nebyl otištěn. I vešel do konferenční místnosti v hotelu International a začal kočkovitě obcházet jednotlivé stoly a ptal se výše uvedeným způsobem („ARE YOU PEČMAN?!?"). Fukač mezitím krmil bledého Pečmana historkami o jednom znojemském černochovi, který tam za války ukousl jakémusi nacistovi uši. Akt identifikace se nakonec Merenimu podařil, nic zlého se však nestalo: Pečman pozval Mereniho na papáníčko a otiskl mu jiný příspěvek… Potud TKBHV.

Moje vidění celé události je v podstatě shodné, až na závěrečné důsledky a momenty v průběhu události: především je třeba poznamenat, že Mereni byl středně malého vzrůstu, lehce neandrtálského profilu a téměř modravě černé barvy. Vypadal tedy při identifikaci Pečmana hrozivě. Všechny zaskočil už v diskusi, kdy sdělil brněnskému publiku, že jeden neřešitelný problém odešel do buše projednat s už deset let mrtvým dědečkem. Chvíli bylo ticho a pak se ho německy zeptal Bébin: „Und Ihr Grossvater war wirklich tot bei diesem Gesprache?" Mereni pravil, že ano, a Bébin řekl polohlasem: „Kurva, kózelník, šaman…"

Také výbuch Pečmanova vzteku při redigování Mereniho příspěvku probíhal poněkud jinak. Referát byl neúpravně napsán rukou na hotelovém papíru Continental nebo International – to už nevím. Seděl jsem v knihovně a současně Pečmanově pracovně. Vztek redaktora vzrůstal přímo exponenciálně a vyvrcholil roztrháním příspěvku – s komentářem: „Do hajzlu s takovými sračkami." Pak už vše probíhalo zhruba tak, jak to líčí TKBHV, ale závěr byl zcela odlišný. Pečman si po smíření při obědě uvědomil, že referát je nadobro ztracen, a přislíbil jeho vytištění. I jal se vytvářet asi třístránkový text o hudebních projevech v afrických dramatech tehdejší divadelní vlny, který si za neustálého proklínání vymýšlel a psal přímo do stroje. Pracovnou, kde jsem seděl už nevím s kým, protože nás předtím Rudolf hostil vínem (asi to byl můj učitel a přítel profesor Josef Válka), se neustále ozývalo: „Do hajzlu s Merenim, bušová dramatika, prasata, hajzli." Příspěvek vyšel česky – pokud se mýlím a bylo to anglicky nebo německy, tak někdo z festivalových překladatelů Pečmanův text převedl. Ale myslím, že z bezpečnostních důvodů to zůstalo v češtině. Pravdu by Mereni mohl zjistit jedině po konzultaci v buši s mrtvým dědečkem náčelníkem.

Vláda lidu

Odjezd společné delegace z nějaké konference hudebních vědců v Praze do Brna. Na přeplněném Wilsonově nádraží se nás tísní asi 300, protože vypadl kvůli poruše jakýsi rychlík a jeho frekventanty přemístili do našeho očekávaného (z Drážďan). Všichni si představují nastávající zápas o místenky, které budou zřejmě dvojí nebo trojí – a vtom hlášení, že rychlík je o hodinu opožděn. Dav rezignovaně mlčí, nástupištěm se nese Rudyho výkřik: „Socialismus, bordel, hajzli, vláda lidu!!!" Naštěstí se nic nestalo…

Tůma × Jakobson

Sedíme s Rudolfem v jeho pracovně-knihovně, já ještě nikoliv jako kolega, ale jen jako pozvaný přítel (bylo to totiž roku 1969 a já jsem přišel na katedru až o dva roky později), máme jít společně za dvě hodiny na koncert. Rudolf čeká – pověřen vedócím ústavu – na jakéhosi důchodce pana Tůmu, který má přijít opravit art deko židli z doby vzniku univerzity před nastolením lidovlády. Čekáme a náhle přichází starý pán, který vstupuje po zaklepání. Je uvítán Pečmanem, který v něm spatřuje důchodce stolaře pana Tůmu. Starý pán to odmítá a představuje se nám. Je to Roman Osipovič Jakobson, světově známý lingvista, nyní z USA, který na naší fakultě za první republiky několik let působil. Zítra dostane čestný doktorát a chce si místo činu – tj. aulu, která je hned vedle – prohlédnout. Pečman se zkroušeně omlouvá a říká: „Promiňte, pane profesore, průser!" Roman Osipovič ho dobromyslně uklidňuje a ptá se: „Jak jste to řekl? Průser? To se říká v soudobé češtině bez slovesa – třeba ‚to je průser'?!?" Na promoci jsme druhý den samozřejmě byli – Jakobsonovu řeč jsme vydali v revui *Opus musicum*. Od té doby nám s Jiřím Fukačem pravidelně zabavovali před takovouto promocí pracovnu, do které nanosili taláry, řetězy etc. Vždycky se nám podařilo něco ukořistit, a když jsme měli normalizační vztek, nasazovali jsme si řetěz (ten jsme odcizili jen jeden), čepice, taláry a křepčili tak jako Lucky Jim Kingsleye Amise, který ze zoufalství z univerzitní snobárny unikal kromě posilování se alkoholem hlavně obličejem „pohlavní život starých Římanů"… Setkání Tůma × Jakobson zahájilo tuto tradici převleků…

Lampa

Za doby působení RP ve funkci tajemníka Mezinárodního hudebního festivalu byl postupně považován jak od umělců, tak i od širší odborné veřejnosti a zahraničních návštěvníků za skutečnou hlavu festivalu, zatímco dosazený Vysloužil byl brán jako něco v podobě „státního dozoru" v normalizační době. Přesně to vyjádřil v kolokvijní diskusi profesor Kurt von Fischer z Curychu, který se záměrně v diskusi obracel na Vysloužila s otázkou: „Und was sagt dazu unsere sacrosancta marxistische Musikwissenschaft?!?" Kurt von Fischer ovšem nevěděl, jak slabým marxistou Vysloužil ve skutečnosti je. A tehdy, když již sláblo normalizační běsnění a vládnoucí skupiny usilovaly více než o ideologii o profit (korupce, bony, výhody), si vydobyl RP pozici, kterou nebylo možné úplně zpochybnit. Festivalový sekretariát byl kultivované pracoviště, které během festivalu muselo řešit spoustu komplikací. RP často cholericky vybuchl, ale obklopen ženami, vždy vše vyřešil smírně s výjimkou několika udání, jejichž razanci se také nakonec podařilo ztlumit. Jednou se na vrcholu festivalových dní rozhodl, že si koupí novou luxusní lampu, kterou si vyhlédl v Elektrodomu na Janské blízko sekretariátu festivalu. Lampu hned zaplatil, ale musela zůstat v prodejně, dokud ze skladu nepřišla ta určená k prodeji. Pak šel ještě jednou do Elektrodomu a po příchodu nám všem pravil, že lampa bude připravená ve 14 hodin, ale on pro ni nemůže jít, protože v té době předsedá tiskovce, a že tedy prosí nejmladší členku týmu, festivalovou brigádnici-asistentku Marii Sládečkovou, aby lampu přinesla z Janské do sekretariátu na Starou radnici, což bylo asi 200–250 metrů. Marie byla velmi hezká studentka hudební vědy, smíšek katedry a všemi oblíbená. Přišla s lampou, a když jsme se jí ptali, jak proběhlo předání lampy v Elektrodomu, dlouho se smála a nebyla schopná souvisle vypovídat. Nakonec se uklidnila a řekla nám, že ji v Elektrodomě považovali za Rudiho manželku, celý personál se seběhl, posadili ji a všichni ji litovali. Zjistilo se, že Rudi tam při dopolední inspekční návštěvě seznal, že na lampě je omylem rudé stínítko místo barvy slonové kosti, a řádil jako tajfun (hajzl, bordel, chaos, samoobsluha, vláda lidu…). Všichni Marii litovali (Mladá paní, to vám teda nezávidíme, nemáte to jednoduchý s takovým manželem…).

Koláčky – Jedinečné!!! Dokonalé!!!

Paní Zapletalová, která byla tím manažerským kloubem, co otáčel hlavou festivalu – RP – ho vždy ráno motivovala k další činnosti tím, že mu předložila jeden až dva koláče koupené v Milchbaru po cca 2 Kč. RP je nadšeně konzumoval a neustále volal: „Jarunko, geniální, jedinečné, dokonalé! To dovedeš takto upéct jenom ty!“ Bylo mi vždy v této situaci líto Rudiho, který od příchodu do Brna byl nucen konzumovat takovouto stravu. Josef Berg to vyjádřil kdysi aforismem: zaručeně nedomácí strava! My jsme s přítelem Arnoštem Parschem reagovali na tuto situaci tak, že když brněnský RaJ (Restaurace a jídelny) vypsal soutěž na nový název pro tento podnik veřejného stravování, přihlásili jsme do soutěže návrh nového názvu ŠLICHTA-TRUST nebo i dohromady ŠLICHTATRUST…

JIŘÍ ZAHRÁDKA

Devět krátkých vzpomínek na Rudolfa Pečmana

Když jsem byl osloven, abych připojil do sborníku nějakou vzpomínku na mého milého přítele a učitele Rudolfa Pečmana, byl jsem trošku zaskočen. Co říci, jaké příhody vybrat, jak je interpretovat, aby nezasvěcený správně pochopil?

Nakonec jsem se rozhodl, že se podělím o vzpomínky na devět momentů, které mě v souvislosti s Rudolfem napadly jako první, bez ladu a skladu. Bude to tak snad autentičtější. A proč devět? Třeba proto, že osm je málo a deset zase moc.

Vzpomínka první – relativita věku

První, co mě napadlo, je relativita vnímání věku. Když jsem nastoupil v roce 1994 na Ústav hudební vědy FF MU, vzhlížel jsem k profesoru Pečmanovi jako ke skutečnému věkovitému kmetovi. Jako k nesmírně sugestivní osobnosti šaldovského střihu, ale vzhledem ke svému tehdejšímu mladí také jako ke starému člověku. Nyní jsem si s hrůzou uvědomil, že Rudolf byl tehdy jen o deset let starší, nežli jsem dnes já. Dobrý bože, zastavme čas!

Vzpomínka druhá – pohrdání technickým pokrokem

Jako „pomvěd", tedy pomocná vědecká síla, jsem prof. Pečmanovi asistoval na přednáškách a mým úkolem, vpravdě vědeckým, bylo pouštět dle jeho pokynů hudební ukázky.

Několikrát mě zarazil jeho požadavek, abych u CD nosiče přehrál stranu B. Nejsem si jist, zda se mi časem podařilo pana profesora přesvědčit, že v případě CD, na rozdíl od gramodesek, druhou stranu přehrát nelze, a že se tudíž nejedná o „vadný výlisek" – jak několikrát poznamenal. Pro tuto jeho nechuť k novým technologiím mám s vlastním přibývajícím věkem stále větší pochopení…

Vzpomínka třetí – génius

Tímto termínem Rudolf Pečman označoval osobnosti vyznačující se nejvyššími intelektuálními a vzdělanostními projevy. Takto označil např. Miloše Štědroně po jeho neobyčejně poutavém kulturněhistorickém exkurzu do doby vlády Rudolfa II.: „Milošku, ty jsi génius."

Já jsem si toto označení vydobyl žel pouze oxeroxováním listu na kopírce. „Pane kolego, vy jste génius." Co dodat.

Vzpomínka čtvrtá – jak jsem se vloudil do Rudolfovy přízně

Jednou, ještě jako student, jsem vyslechl Rudolfovo žehrání na kvalitu tisku nově vydané knihy – právě nastupující technologie digitálního tisku jej naprosto neuchvátila. Asi za čtrnáct dnů jsem si přinášel novou knížku a byl jsem Rudolfem dotázán, co že to nesu. Vzpomněl jsem si na jeho nelichotivé poznámky ke kvalitě nových výtisků a poněkud úlisně jsem začal:

„Obsahově snad dobré, ale ta kniha! Typografie obhroublá, tisk šedý – to přece není černá… Písmena nejsou vryta do papíru, je to ploché, a ten kapitálek!"

Rudolf se zaujetím pomrkával.

„Ta kniha je prostě slepá. A když ji člověk otevře a přičichne – nic, nulový vjem. Ta kniha nevoní."

Rudolf se rozzářil a pravil: „Pane kolego, vy jste já!!!"

A přátelství bylo na světě.

Vzpomínka pátá – Rudýnkovy oči

Měl krásné oči, veselé, šibalské a trochu potměšilé. Ale někde vzadu byl i jakýsi smutek a melancholie. Nelze na ně zapomenout.

Vzpomínka šestá – objekt nápodoby

Rudolfův verbální projev byl velmi charakteristický (tedy nejen ten verbální). Sledoval jsem jeho jedinečnou dikci, volbu slov, intonaci vět atd. Skoro se stejným zájmem jako Janáček při studiu nápěvků mluvy. Na rozdíl od Janáčka jsem však výsledky svého pozorování využil k poněkud nekalým účelům, a sice k *imitaci*. Ve své mladické nerozvážnosti a drzosti jsem tohoto umu hojně zneužíval, např. jsem Rudolfovým hlasem telefonoval starším kolegům a dožadoval se okamžitého odevzdání disertační práce apod. Bylo jen otázkou času, kdy se to donese k samotnému Rudolfovi. Jednou se mě zeptal:

„Pane kolego, slyšel jsem, že jsem imitován, nevíte o tom něco?"

Vše jsem zatloukl: „Samozřejmě, že ne! To by si přece nikdo nedovolil!"

Ale zda mi uvěřil, to nevím. Asi spíše ne.

Vzpomínka sedmá – úřední korespondence

Neznám nikoho, kdo by proslul tak dokonale vytříbenou úřední korespondencí jako právě Rudolf (snad jen Josef Berg). Mísila se v ní korektnost se závanem starých dobrých časů a jakousi potměšilostí.

Pravidelně nás doktorandy obesílal, urgoval odevzdání našich prací a přitom vymýšlel nová a nová nebezpečí, která na nás měla číhat v případě zpoždění. Plejáda možných útrap byla skutečně široká, od nutnosti opakovat zkoušky přes opakování celého studia až po bezodkladné ukončení studia. Tyto zdrcující dopisy obvykle zakončil: „Byl bych nerad, kdyby měly nastat nějaké komplikace. Těším se na Vaši závaznou zprávu a pozdravuji Vás. Váš Prof. PhDr. Rudolf Pečman, DrSc."

Takových dopisů jsem obdržel několik a nebral jsem je příliš vážně, psal je přece veskrze dobrácký Rudolf. Ale co kdyby… Raději jsem práci co nejdřív odevzdal.

Vzpomínka osmá – komediantská

Jednou mi na nějaké vědecké konferenci Rudolf zašeptal do ucha (natolik hlasitě, že to bylo slyšet až v předsálí): „Jsme všichni komedianti a šašci!“

Vždy si na tuto větu vzpomenu, když se začnu brát příliš vážně.

Vzpomínka devátá a poslední

Sebestřednou vzpomínkou jsem začal a nejinou také končím.

Jak člověk kráčí životem, postupně ztrácí ve svém okolí lidi, které měl rád a kteří byli součástí jeho blízkého světa. S přibývajícím věkem přibývají i tyto ztráty – a s každou další člověk znejistí a stává se vnitřně osamělejším.

Jsem, jak by řekl Rudolf, „typ funerální“. Chodím rád a často na hřbitovy za svými milými. Taška se svíčkami při cestě na brněnský Ústřední hřbitov je stále naditější. Po návštěvě hrobu Leoše Janáčka, kde jsem již před mnoha lety nabyl až patologické přesvědčení, že je to můj blízký přítel, vedou moje kroky také k mým bývalým učitelům, z nichž se časem stali moji přátelé. Jsou to moji milí učitelé univerzitní (Jiří Fukač, Rudolf Pečman) i muzejní (Svatava Přibáňová). Vždy si uvědomím, jak mi schází a jak jsem se jich měl daleko více ptát.

A tímto nesnesitelně sentimentálním závěrem končím.

Tečka.

Hrst z Pečmanovy korespondence

PAVEL SÝKORA

Zaniklé epistulární umění

Styl Pečmanovy korespondence, přestože nás její autor opustil teprve před několika lety, se v dnešním světě textových zpráv a e-mailů jeví, jako by patřil do dávno zaniklých časů. Pečman vtěloval do svých dopisů nejen obsáhlejší texty – touto formou posílal třeba i krátkou poznámku ke korektuře týkající se pouhé věty, slovního spojení, slova nebo údaje. Znamenalo to napsat dopis, vložit ho do obálky, obálku ofrankovat a zanést do poštovní schránky. Takto doručenému dopisu věnoval adresát patrně větší pozornost než záplavě pošty zaslané elektronickou cestou, kde většina zpráv nemá obvykle žádnou hodnotu a nestojí za povšimnutí – jenom obtěžuje.

Tolik stránka technická. Významnější je ovšem styl, jakým Pečman své dopisy vytvářel, a jejich forma. I dopisy nejbližším přátelům jsou často opatřeny úřední hlavičkou se jménem adresáta (včetně titulů) a přesnou adresou. Poté následuje přátelské oslovení, např. „Milý…“. V osobním duchu se nese celý text dopisu, který má často expresivní charakter svědčící o spontánnosti autora. Kromě sympatií, které dával Pečman najevo adresátovi, se objevují též nevraživé poznámky o některých osobách, k nimž měl autor větší či menší averzi: od spolupracovníků až po nejvyšší patra domácí politiky. I tyto řádky jsou ovšem slohově vytříbené, gramaticky dokonalé a syntakticky ucelené. Žádná zkratkovitost současného způsobu komunikace, který Pečman nazýval „hýkáním“. Přátelsky je formulován také podpis, např. „Tvůj Rudolf“. Po něm ovšem následuje opět úřední sebeidentifikace, tj. přesná pisatelova adresa, včetně telefonního čísla.

O pečlivosti, jaké věnoval výsledné podobě textu, svědčí též časté korektury. Pečman psal zásadně na psacím stroji; korektury a podpis doplňoval rukou (též přání nebo pozdravy k Novému roku).

Samostatnou kapitolu tvoří četné latinismy, charakteristické ovšem pro celé Pečmanovo literární dílo. (Latinské názvy dával též festivalům a kolokviím, což vzbuzovalo nevraživost a podezíravost u vládnoucích kruhů doby normalizační.) V této latině, Pečman by řekl „klassické", se identifikuje u podpisu, např. „frater atque amicus Rudolphus", „Tuus amicus perpetuus Rudolphus"; (ojedinělá je tu italština: „fratellocommilitone"). Nerozpakuje se užít ani „klassické" sebekritiky, např. „senex sum atque senilis", „idiotus sum". Místy pobízí čtenáře k rychlému čtení pokynem „verte subito" na konci stránky.

Pro ilustraci těchto řádků, které zdaleka nevystihují celou šíři Pečmanova epistulárního umění, předkládáme následující hrst z Pečmanovy korespondence. Uveřejňujeme též několik dopisů adresovaných Pečmanovi.

Vyznání muzikologa

1. **Dopis Zdeňku Zouharovi, 12. července 1955**, archiv Zdeňka Zouhara.[838]

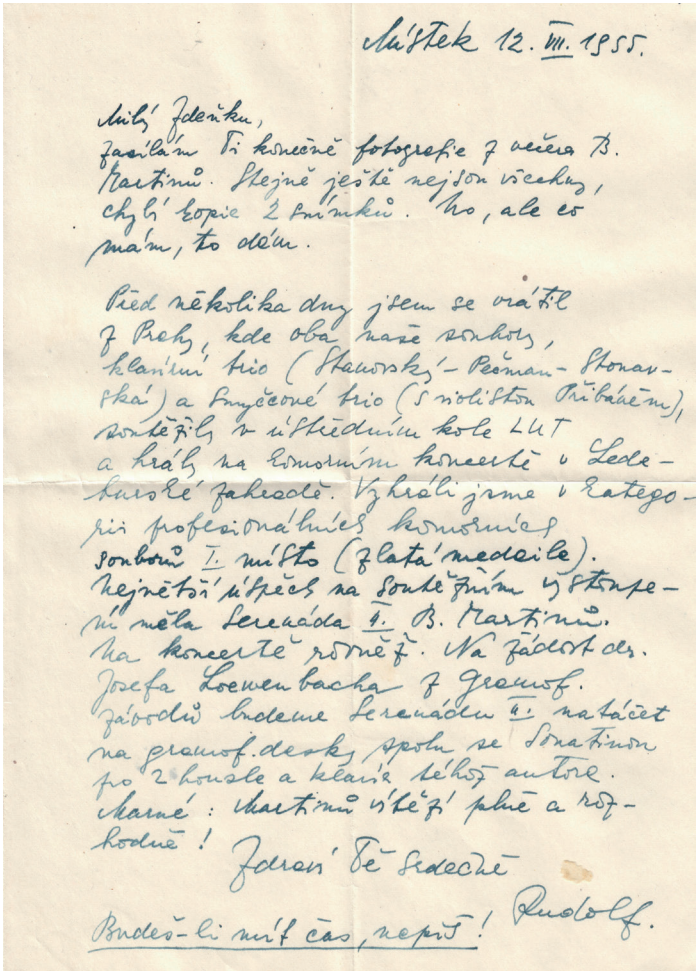

Milíček 12. VII. 1955.

Milý Zdeňku,
zasílám Ti konečně fotografie z večera B. Martinů. Stejně ještě nejsou všecky, chybí kopie 2 snímků. Ho, ale co mám, to dám.

Před několika dny jsem se vrátil z Prahy, kde oba naše sonáty, klavírní trio (Stanovský – Pečman – Stonavská) a smyčcové trio (s violistou Přibáněm), soutěžily v ústředním kole LUT a hrály na koncertě v Lucerně. Vyhráli jsme v kategorii profesionálních komorních souborů I. místo (zlatá medaile). Nejnetší úspěch na soutěžním vystoupení měla serenáda 4. B. Martinů. Na koncertě rovněž. Na žádost ak. Josefa Loewenbacha z gramof. závodů budeme serenádu 4. natáčet na gramof. desky spolu se sonatinou pro 2 housle a klavír téhož autora. Skvělé: Martinů vítěz plně a rozhodně!

Zdraví Tě srdečně

Rudolf.

Budeš-li mít čas, napiš!

838 Přepis rukopisu viz na s. 151–152.

2. Dopis Zdeňku Zouharovi, 20. července 1955, archiv Zdeňka Zouhara.[839]

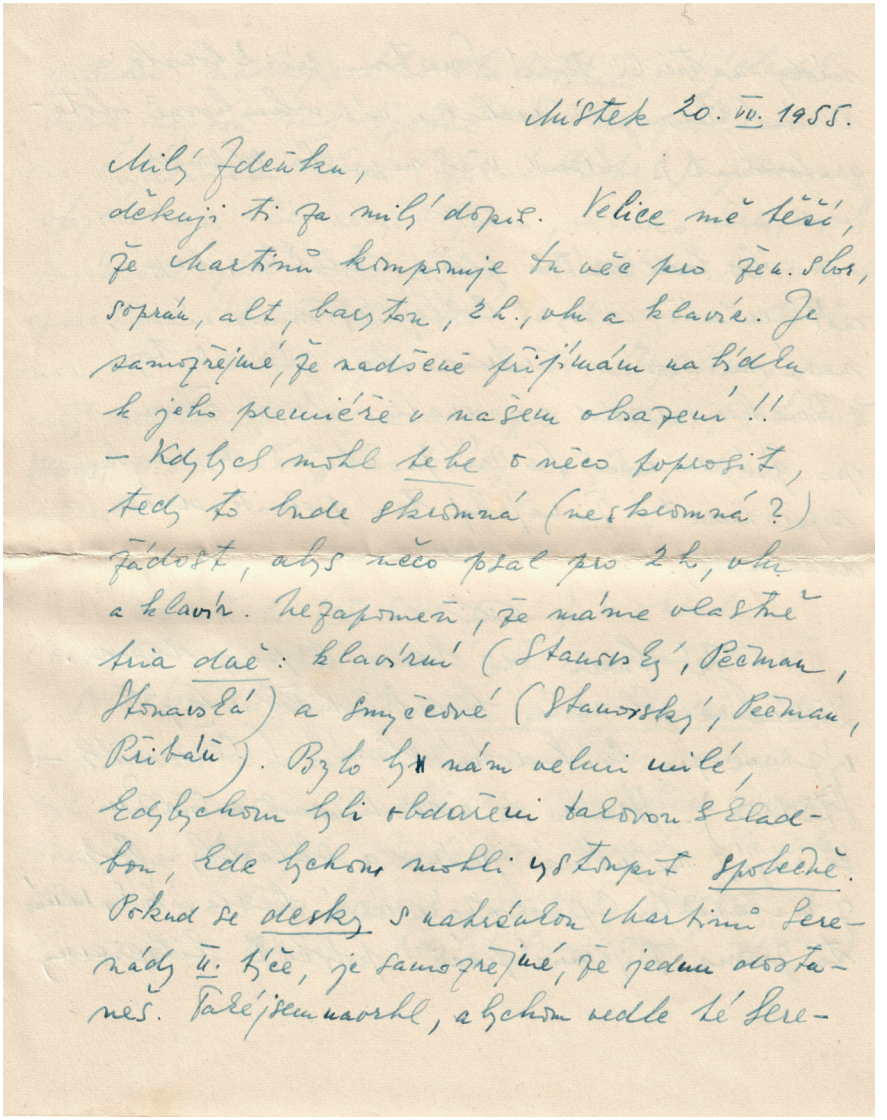

Místek 20. VII. 1955.

Milý Zdeňku,
děkuji ti za milý dopis. Velice mě těší,
že Martinů komponuje tu věc pro žen. sbor,
soprán, alt, baryton, 2 h., vln a klavír. Je
samozřejmé, že nadšeně přijímám na bídku
k jeho premiéře v našem obsazení!!
– Kdybych mohl tebe o něco poprosit,
tedy to bude skromná (neskromná?)
žádost, abys něco psal pro 2 h, vln
a klavír. Nezapomeň, že máme vlastně
tria dvě: klavírní (Stanovský, Pečman,
Stonavská) a smyčcové (Stanovský, Pečman,
Přibáň). Bylo by nám velmi milé,
kdybychom byli obdařeni takovou skladbou,
kde bychom mohli vystoupit společně.
Pokud se desky s nahrávkou Martinů Sere-
nády II. týče, je samozřejmé, že jednu dostaneš.
Také jsem navrhl, abychom vedle té Sere-

839 Přepis rukopisu viz na s. 152 a 109–110.

nády natočili také Sonatinu pro 2 housle a klavír (kterou jsem nechal u vás v knihovně ofotografovávat). Dosud však nepřišla odpověď.

⁂

Co bude mít v plánu fakulta, resp. náš seminář, ve svých Collegiích musicích, není mi dosud známo. Ani jsme o tom s Rackem dosud nejednali. Dost času po prázdninách (v září). Můžeš se však spolehnout, že nějaký ten podnik dáme dohromady.

⁂

Já budu do konce srpna doma. Dělám ve Slezsku hudebně historický výzkum pro Čs. hudební slovník (Černušák – Štědroň). Hrabu se v archivech a snažím se najít neznámá jména a skladby. Pak z materiálu zpracovávám nová hesla. Víš, není to zrovna příjemná práce: polykat kilogramy

prachu, nakupeného staletími. Výsledky
však nejsou tak špatné. Tak na příklad
na frýdeckém kůru (farní kostel) jsem
objevil asi 20 nových jmen, vesměs krajových.
Zajímavé jsou také přínosy k otázce slezských
pastorel 18. století. Asi 30-40 kusů. Většinou
od jakéhosi Josefa Preise. Myslím, že
celý materiál zpracuji pro Slezský sborník
~~[illegible]~~ v článku „Pastorely na frýdeckém
kůru".

Budeš-li (se svou paní) v okruhu
ČELADNÉ, je přece jasné, že mě navštívíš
v MÍSTKU! Jsou tě i tvou paní srdečně!
Napiš však předem datum návštěvy, abych
byl určitě doma. Někdy začátkem srpna
tady má být zase Janáčkovo hudební Lašsko.
Pokud vím, tedy hlavně koncert Janáčkova
kvarteta z Brna. Kdybys snad měl zájem,

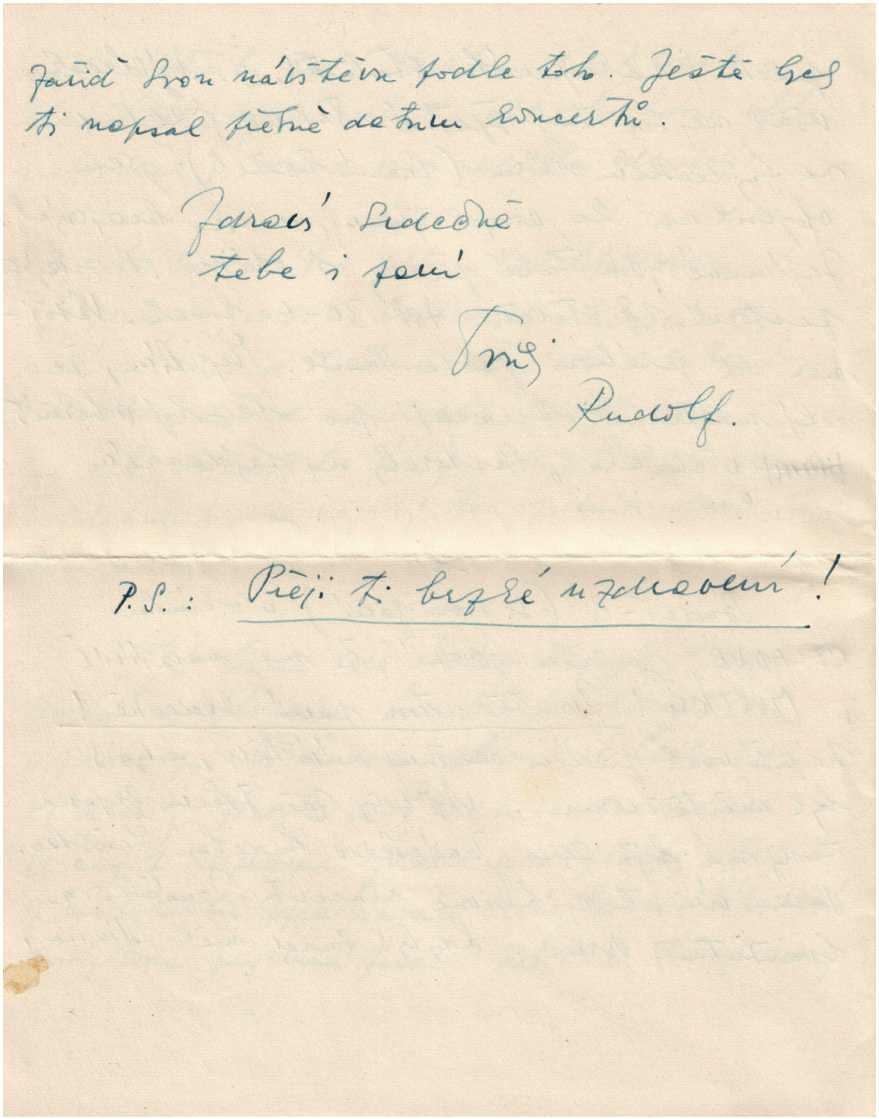

Zařiď svou návštěvu podle toho. Ještě bych ti napsal přesně datum koncertů.

Zdraví srdečně
tebe i paní

Tvůj
Rudolf.

P.S.: Přeji ti brzké uzdravení!

3. Začátek dopisu Jiřímu Sehnalovi, v němž Pečman sám sebe charakterizuje a kde se vymezuje vůči bývalému nadřízenému, 5. července 2006, archiv Jiřího Sehnala.

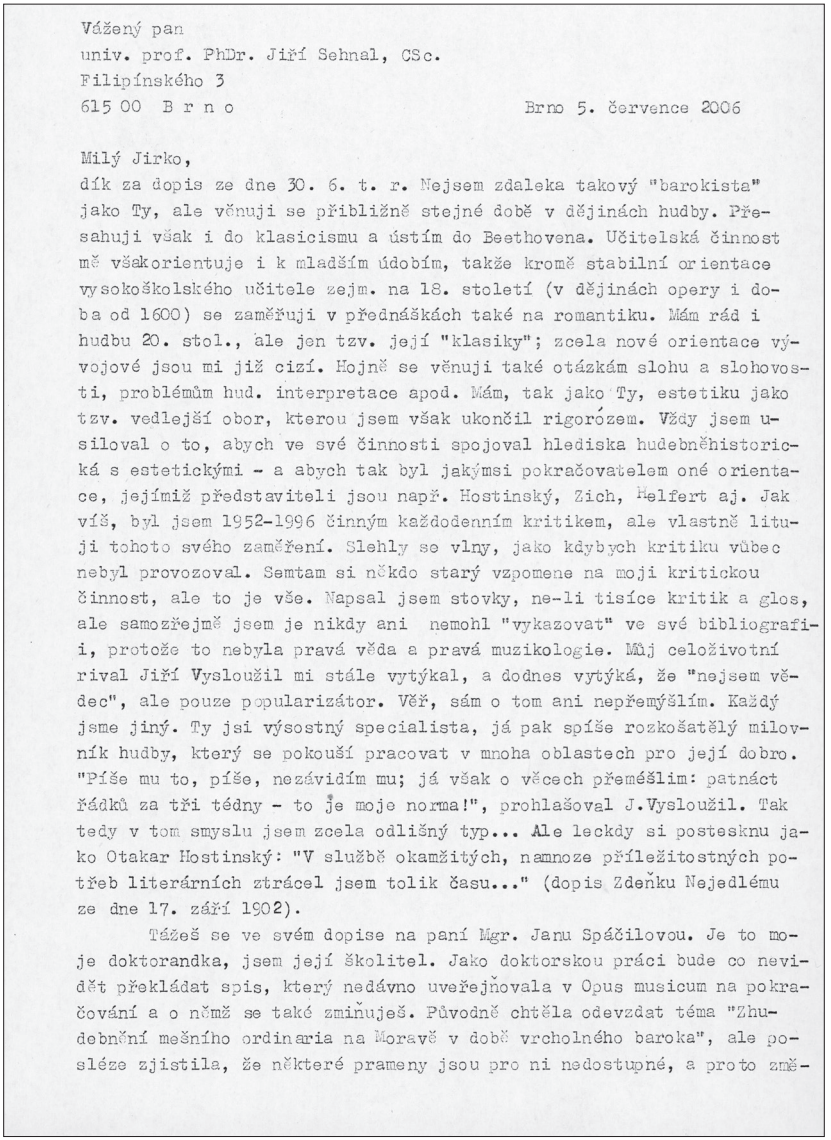

Vážený pan
univ. prof. PhDr. Jiří Sehnal, CSc.
Filipínského 3
615 00 B r n o

Brno 5. července 2006

Milý Jirko,
dík za dopis ze dne 30. 6. t. r. Nejsem zdaleka takový "barokista" jako Ty, ale věnuji se přibližně stejné době v dějinách hudby. Přesahuji však i do klasicismu a ústím do Beethovena. Učitelská činnost mě všakorientuje i k mladším údobím, takže kromě stabilní orientace vysokoškolského učitele zejm. na 18. století (v dějinách opery i doba od 1600) se zaměřuji v přednáškách také na romantiku. Mám rád i hudbu 20. stol., ale jen tzv. její "klasiky"; zcela nové orientace vývojové jsou mi již cizí. Hojně se věnuji také otázkám slohu a slohovosti, problémům hud. interpretace apod. Mám, tak jako Ty, estetiku jako tzv. vedlejší obor, kterou jsem však ukončil rigorózem. Vždy jsem usiloval o to, abych ve své činnosti spojoval hlediska hudebněhistorická s estetickými - a abych tak byl jakýmsi pokračovatelem oné orientace, jejímiž představiteli jsou např. Hostinský, Zich, Helfert aj. Jak víš, byl jsem 1952-1996 činným každodenním kritikem, ale vlastně lituji tohoto svého zaměření. Slehly se vlny, jako kdybych kritiku vůbec nebyl provozoval. Semtam si někdo starý vzpomene na moji kritickou činnost, ale to je vše. Napsal jsem stovky, ne-li tisíce kritik a glos, ale samozřejmě jsem je nikdy ani nemohl "vykazovat" ve své bibliografii, protože to nebyla pravá věda a pravá muzikologie. Můj celoživotní rival Jiří Vysloužil mi stále vytýkal, a dodnes vytýká, že "nejsem vědec", ale pouze popularizátor. Věř, sám o tom ani nepřemýšlím. Každý jsme jiný. Ty jsi výsostný specialista, já pak spíše rozkošatělý milovník hudby, který se pokouší pracovat v mnoha oblastech pro její dobro. "Píše mu to, píše, nezávidím mu; já však o věcech přeměšlim: patnáct řádků za tři tédny - to je moje norma!", prohlašoval J.Vysloužil. Tak tedy v tom smyslu jsem zcela odlišný typ... Ale leckdy si postesknu jako Otakar Hostinský: "V službě okamžitých, namnoze příležitostných potřeb literárních ztrácel jsem tolik času..." (dopis Zdeňku Nejedlému ze dne 17. září 1902).

Tážeš se ve svém dopise na paní Mgr. Janu Spáčilovou. Je to moje doktorandka, jsem její školitel. Jako doktorskou práci bude co nevidět překládat spis, který nedávno uveřejňovala v Opus musicum na pokračování a o němž se také zmiňuješ. Původně chtěla odevzdat téma "Zhudebnění mešního ordinaria na Moravě v době vrcholného baroka", ale posléze zjistila, že některé prameny jsou pro ni nedostupné, a proto změ-

4a–b. Dopis Vojtěchu Kyasovi, 20. května 2005, archiv Vojtěcha Kyase.

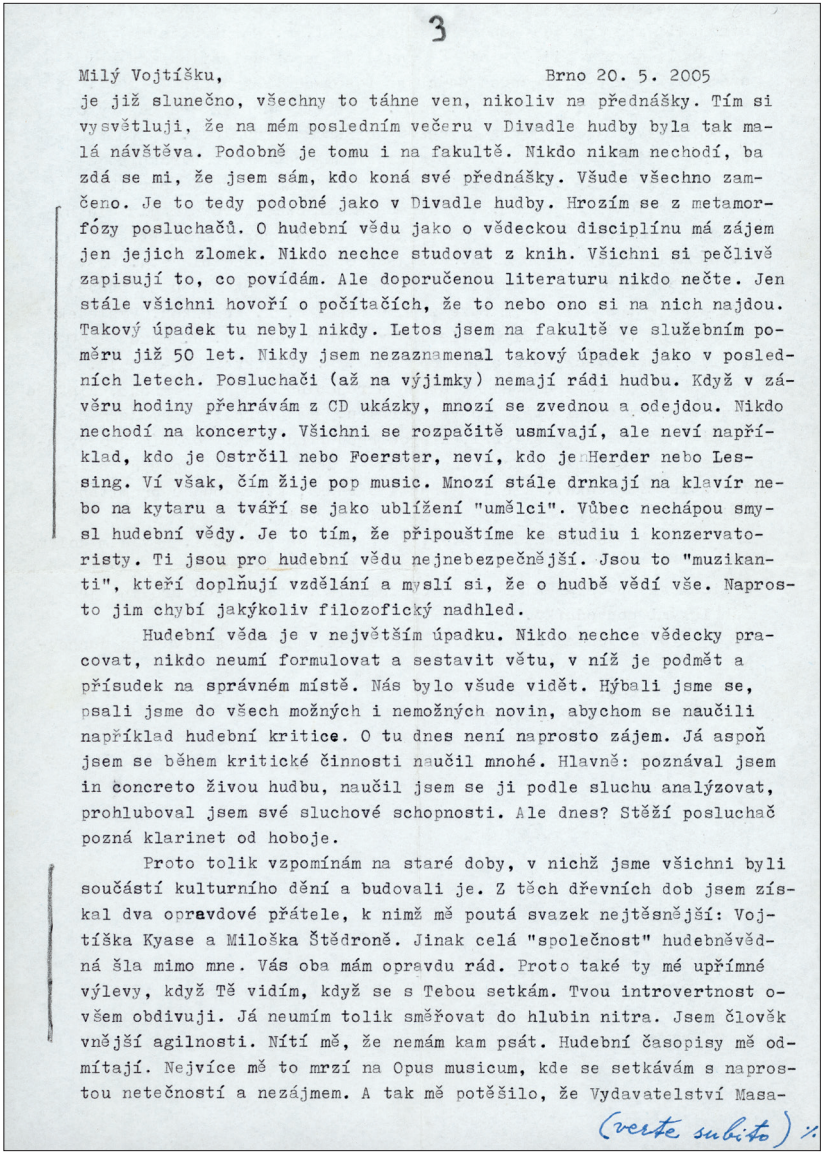

3

Milý Vojtíšku, Brno 20. 5. 2005

je již slunečno, všechny to táhne ven, nikoliv na přednášky. Tím si vysvětluji, že na mém posledním večeru v Divadle hudby byla tak malá návštěva. Podobně je tomu i na fakultě. Nikdo nikam nechodí, ba zdá se mi, že jsem sám, kdo koná své přednášky. Všude všechno zamčeno. Je to tedy podobné jako v Divadle hudby. Hrozím se z metamorfózy posluchačů. O hudební vědu jako o vědeckou disciplínu má zájem jen jejich zlomek. Nikdo nechce studovat z knih. Všichni si pečlivě zapisují to, co povídám. Ale doporučenou literaturu nikdo nečte. Jen stále všichni hovoří o počítačích, že to nebo ono si na nich najdou. Takový úpadek tu nebyl nikdy. Letos jsem na fakultě ve služebním poměru již 50 let. Nikdy jsem nezaznamenal takový úpadek jako v posledních letech. Posluchači (až na výjimky) nemají rádi hudbu. Když v závěru hodiny přehrávám z CD ukázky, mnozí se zvednou a odejdou. Nikdo nechodí na koncerty. Všichni se rozpačitě usmívají, ale neví například, kdo je Ostrčil nebo Foerster, neví, kdo je Herder nebo Lessing. Ví však, čím žije pop music. Mnozí stále drnkají na klavír nebo na kytaru a tváří se jako ublížení "umělci". Vůbec nechápou smysl hudební vědy. Je to tím, že připouštíme ke studiu i konzervatoristy. Ti jsou pro hudební vědu nejnebezpečnější. Jsou to "muzikanti", kteří doplňují vzdělání a myslí si, že o hudbě vědí vše. Naprosto jim chybí jakýkoliv filozofický nadhled.

Hudební věda je v největším úpadku. Nikdo nechce vědecky pracovat, nikdo neumí formulovat a sestavit větu, v níž je podmět a přísudek na správném místě. Nás bylo všude vidět. Hýbali jsme se, psali jsme do všech možných i nemožných novin, abychom se naučili například hudební kritice. O tu dnes není naprosto zájem. Já aspoň jsem se během kritické činnosti naučil mnohé. Hlavně: poznával jsem in concreto živou hudbu, naučil jsem se ji podle sluchu analýzovat, prohluboval jsem své sluchové schopnosti. Ale dnes? Stěží posluchač pozná klarinet od hoboje.

Proto tolik vzpomínám na staré doby, v nichž jsme všichni byli součástí kulturního dění a budovali je. Z těch dřevních dob jsem získal dva opravdové přátele, k nimž mě poutá svazek nejtěsnější: Vojtíška Kyase a Miloška Štědroně. Jinak celá "společnost" hudebněvědná šla mimo mne. Vás oba mám opravdu rád. Proto také ty mé upřímné výlevy, když Tě vidím, když se s Tebou setkám. Tvou introvertnost ovšem obdivuji. Já neumím tolik směřovat do hlubin nitra. Jsem člověk vnější agilnosti. Nítí mě, že nemám kam psát. Hudební časopisy mě odmítají. Nejvíce mě to mrzí na Opus musicum, kde se setkávám s naprostou netečností a nezájmem. A tak mě potěšilo, že Vydavatelství Masa-

(verte subito) ↗

Trocha muzikologických lamentací. Nářek nad současným stavem světa je korigován plány do budoucna.

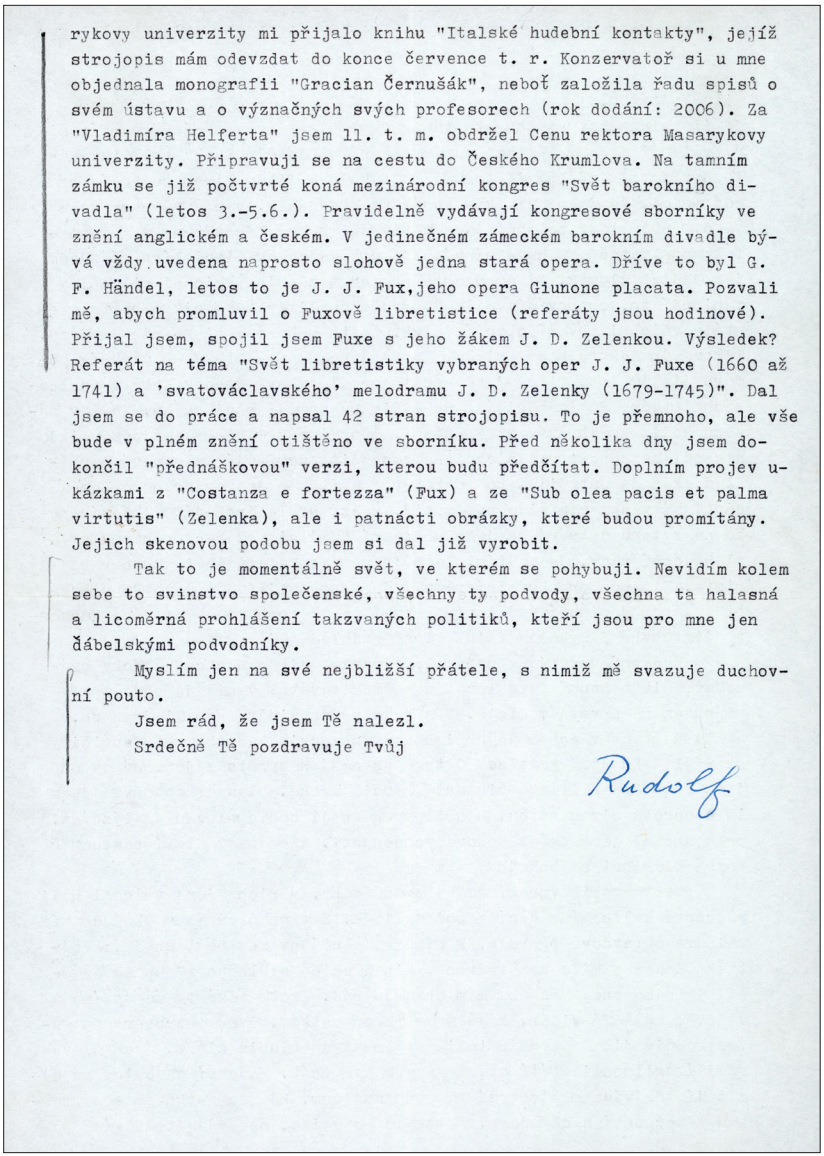

rykovy univerzity mi přijalo knihu "Italské hudební kontakty", jejíž strojopis mám odevzdat do konce července t. r. Konzervatoř si u mne objednala monografii "Gracian Černušák", neboť založila řadu spisů o svém ústavu a o význačných svých profesorech (rok dodání: 2006). Za "Vladimíra Helferta" jsem 11. t. m. obdržel Cenu rektora Masarykovy univerzity. Připravuji se na cestu do Českého Krumlova. Na tamním zámku se již počtvrté koná mezinárodní kongres "Svět barokního divadla" (letos 3.-5.6.). Pravidelně vydávají kongresové sborníky ve znění anglickém a českém. V jedinečném zámeckém barokním divadle bývá vždy uvedena naprosto slohově jedna stará opera. Dříve to byl G. F. Händel, letos to je J. J. Fux, jeho opera Giunone placata. Pozvali mě, abych promluvil o Fuxově libretistice (referáty jsou hodinové). Přijal jsem, spojil jsem Fuxe s jeho žákem J. D. Zelenkou. Výsledek? Referát na téma "Svět libretistiky vybraných oper J. J. Fuxe (1660 až 1741) a 'svatováclavského' melodramu J. D. Zelenky (1679-1745)". Dal jsem se do práce a napsal 42 stran strojopisu. To je přemnoho, ale vše bude v plném znění otištěno ve sborníku. Před několika dny jsem dokončil "přednáškovou" verzi, kterou budu předčítat. Doplním projev ukázkami z "Costanza e fortezza" (Fux) a ze "Sub olea pacis et palma virtutis" (Zelenka), ale i patnácti obrázky, které budou promítány. Jejich skenovou podobu jsem si dal již vyrobit.

Tak to je momentálně svět, ve kterém se pohybuji. Nevidím kolem sebe to svinstvo společenské, všechny ty podvody, všechna ta halasná a licoměrná prohlášení takzvaných politiků, kteří jsou pro mne jen ďábelskými podvodníky.

Myslím jen na své nejbližší přátele, s nimiž mě svazuje duchovní pouto.

Jsem rád, že jsem Tě nalezl.

Srdečně Tě pozdravuje Tvůj

Rudolf

5a–b. **Latinsky psané PF Pavlu Sýkorovi, prosinec 2007**, archiv Pavla Sýkory.

Na druhé straně informace o přípravách černušákovské monografie. Podpis též v latině.

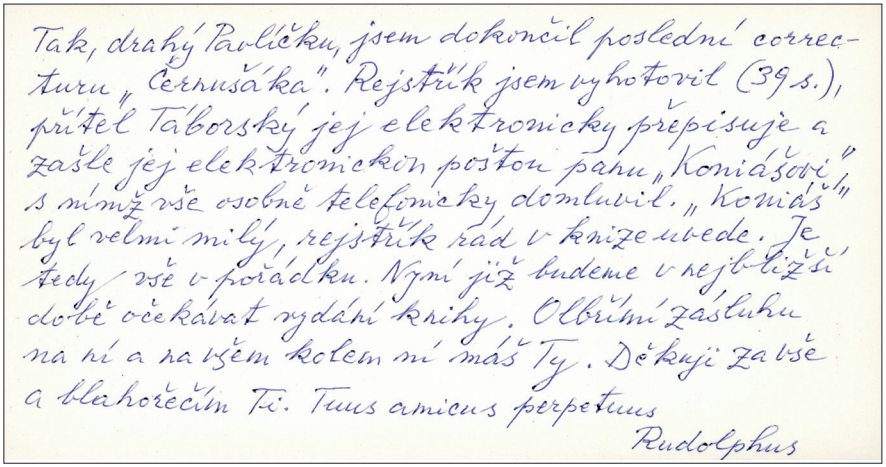

6. **Rozčilený dopis Pavlu Sýkorovi ohledně nakladatele knihy, 10. srpna 2007**, archiv Pavla Sýkory.

O pisatelově afektu svědčí dodatečné korektury.

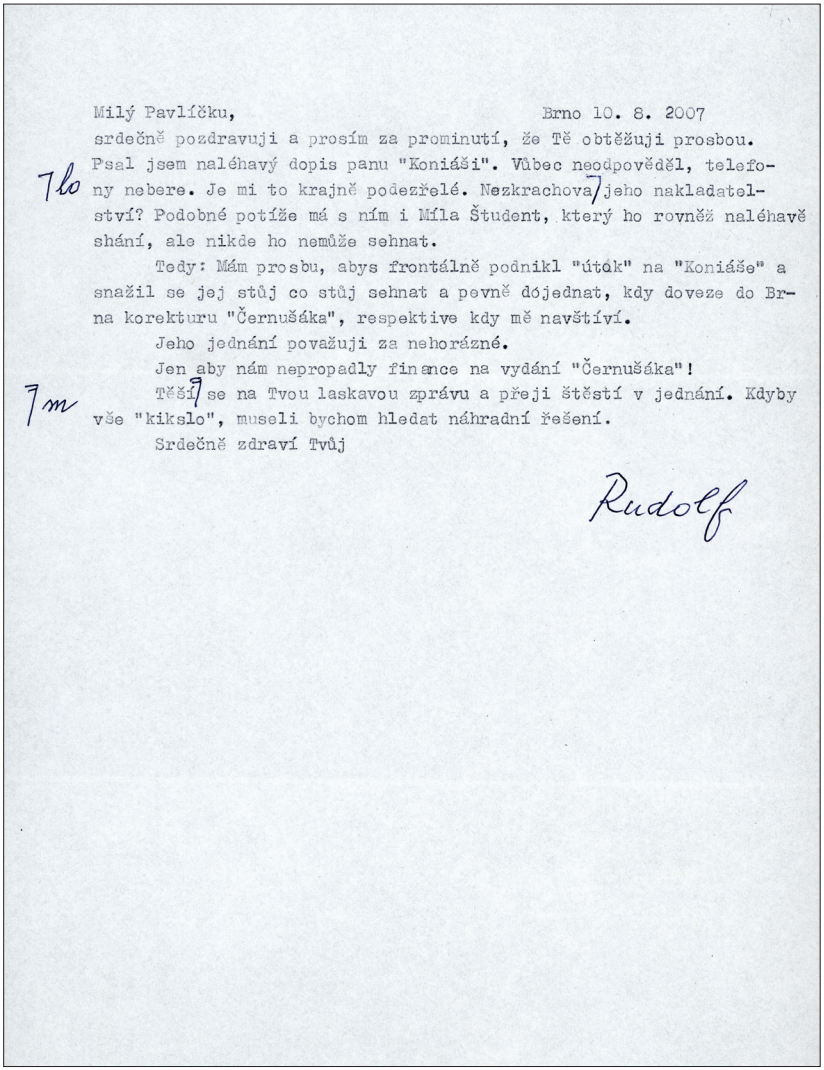

Milý Pavlíčku, Brno 10. 8. 2007

srdečně pozdravuji a prosím za prominutí, že Tě obtěžuji prosbou.
Psal jsem naléhavý dopis panu "Koniáši". Vůbec neodpověděl, telefo-
ny nebere. Je mi to krajně podezřelé. Nezkrachovalo jeho nakladatel-
ství? Podobné potíže má s ním i Míla Student, který ho rovněž naléhavě
shání, ale nikde ho nemůže sehnat.

Tedy: Mám prosbu, abys frontálně podnikl "útok" na "Koniáše" a
snažil se jej stůj co stůj sehnat a pevně dojednat, kdy doveze do Br-
na korekturu "Černušáka", respektive kdy mě navštíví.

Jeho jednání považuji za nehorázné.

Jen aby nám nepropadly finance na vydání "Černušáka"!

Těším se na Tvou laskavou zprávu a přeji štěstí v jednání. Kdyby
vše "kikslo", museli bychom hledat náhradní řešení.

Srdečně zdraví Tvůj

Rudolf

7. **Dopis Pavlu Sýkorovi, 29. dubna 2008**, archiv Pavla Sýkory.

Nervozita z připravované prezentace knihy doprovázená skepsí ke smyslu další tvůrčí činnosti. Spontánní text s důvěrným oslovením a přátelským podpisem je obklopen úřední hlavičkou s přesnou adresou příjemce i pisatele, včetně telefonního čísla.

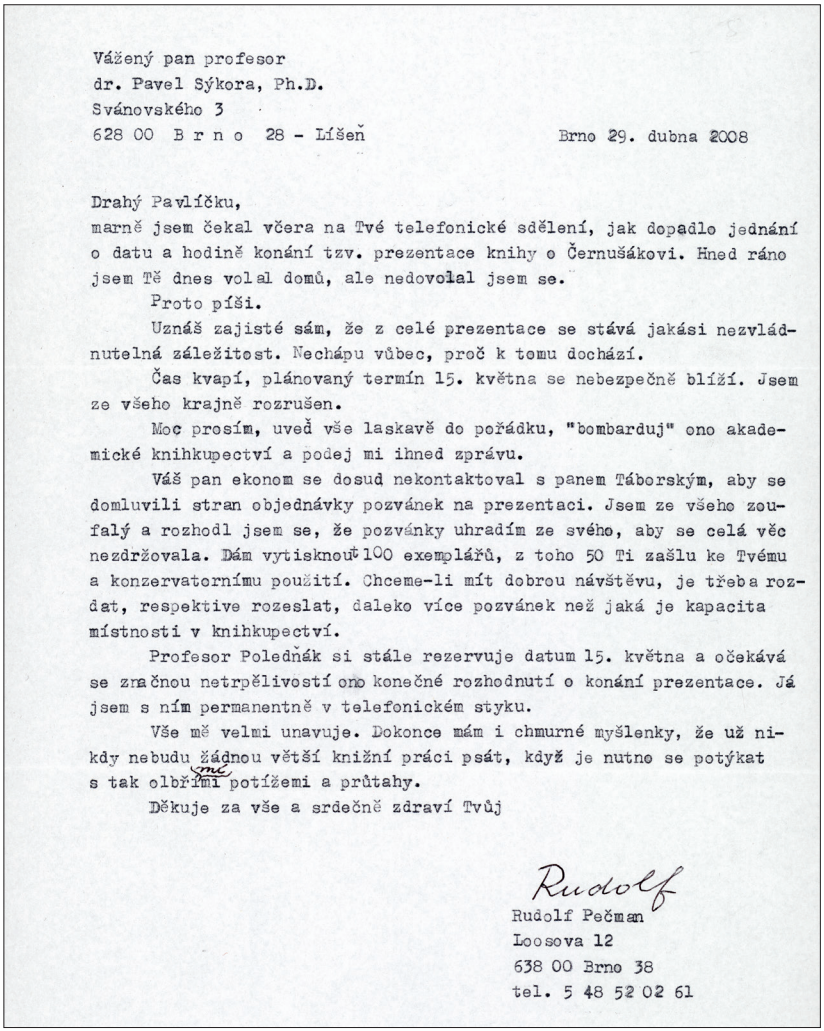

Vážený pan profesor
dr. Pavel Sýkora, Ph.D.
Svánovského 3
628 00 B r n o 28 - Líšeň

Brno 29. dubna 2008

Drahý Pavlíčku,
marně jsem čekal včera na Tvé telefonické sdělení, jak dopadlo jednání o datu a hodině konání tzv. prezentace knihy o Černušákovi. Hned ráno jsem Tě dnes volal domů, ale nedovolal jsem se.

Proto píši.

Uznáš zajisté sám, že z celé prezentace se stává jakási nezvládnutelná záležitost. Nechápu vůbec, proč k tomu dochází.

Čas kvapí, plánovaný termín 15. května se nebezpečně blíží. Jsem ze všeho krajně rozrušen.

Moc prosím, uveď vše laskavě do pořádku, "bombarduj" ono akademické knihkupectví a podej mi ihned zprávu.

Váš pan ekonom se dosud nekontaktoval s panem Táborským, aby se domluvili stran objednávky pozvánek na prezentaci. Jsem ze všeho zoufalý a rozhodl jsem se, že pozvánky uhradím ze svého, aby se celá věc nezdržovala. Dám vytisknout 100 exemplářů, z toho 50 Ti zašlu ke Tvému a konzervatornímu použití. Chceme-li mít dobrou návštěvu, je třeba rozdat, respektive rozeslat, daleko více pozvánek než jaká je kapacita místnosti v knihkupectví.

Profesor Poledňák si stále rezervuje datum 15. května a očekává se značnou netrpělivostí ono konečné rozhodnutí o konání prezentace. Já jsem s ním permanentně v telefonickém styku.

Vše mě velmi unavuje. Dokonce mám i chmurné myšlenky, že už nikdy nebudu žádnou větší knižní práci psát, když je nutno se potýkat s tak ohromnými potížemi a průtahy.

Děkuje za vše a srdečně zdraví Tvůj

Rudolf

Rudolf Pečman
Loosova 12
638 00 Brno 38
tel. 5 48 52 02 61

Z úřední korespondence

8a–b. Stížnost vedoucímu restaurace Dukát na Lesné, 30. dubna 1978, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

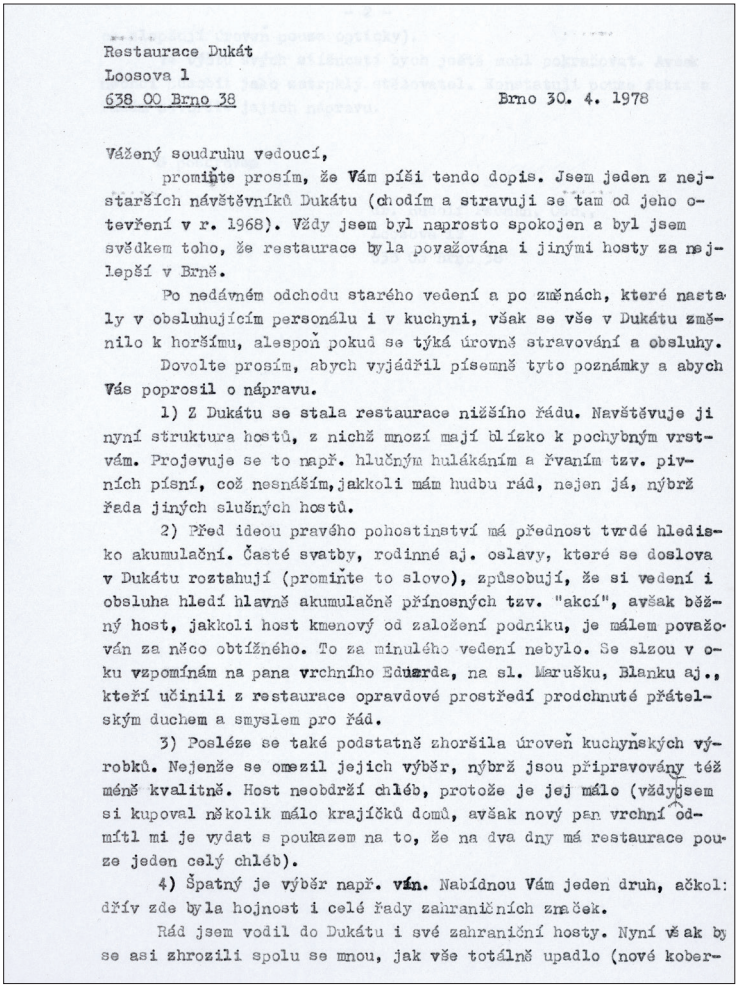

Restaurace Dukát
Loosova 1
638 00 Brno 38

Brno 30. 4. 1978

Vážený soudruhu vedoucí,

prominte prosím, že Vám píši tendo dopis. Jsem jeden z nejstarších návštěvníků Dukátu (chodím a stravuji se tam od jeho otevření v r. 1968). Vždy jsem byl naprosto spokojen a byl jsem svědkem toho, že restaurace byla považována i jinými hosty za nejlepší v Brně.

Po nedávném odchodu starého vedení a po změnách, které nastaly v obsluhujícím personálu i v kuchyni, však se vše v Dukátu změnilo k horšímu, alespoň pokud se týká úrovně stravování a obsluhy.

Dovolte prosím, abych vyjádřil písemně tyto poznámky a abych Vás poprosil o nápravu.

1) Z Dukátu se stala restaurace nižšího řádu. Navštěvuje ji nyní struktura hostů, z nichž mnozí mají blízko k pochybným vrstvám. Projevuje se to např. hlučným hulákáním a řvaním tzv. pivních písní, což nesnáším, jakkoli mám hudbu rád, nejen já, nýbrž řada jiných slušných hostů.

2) Před ideou pravého pohostinství má přednost tvrdé hledisko akumulační. Časté svatby, rodinné aj. oslavy, které se doslova v Dukátu roztahují (prominte to slovo), způsobují, že si vedení i obsluha hledí hlavně akumulačně přínosných tzv. "akcí", avšak běžný host, jakkoli host kmenový od založení podniku, je málem považován za něco obtížného. To za minulého vedení nebylo. Se slzou v oku vzpomínám na pana vrchního Edwarda, na sl. Marušku, Blanku aj., kteří učinili z restaurace opravdové prostředí prodchnuté přátelským duchem a smyslem pro řád.

3) Posléze se také podstatně zhoršila úroveň kuchyňských výrobků. Nejenže se omezil jejich výběr, nýbrž jsou připravovány též méně kvalitně. Host neobdrží chléb, protože je jej málo (vždy jsem si kupoval několik málo krajíčků domů, avšak nový pan vrchní odmítl mi je vydat s poukazem na to, že na dva dny má restaurace pouze jeden celý chléb).

4) Špatný je výběr např. vín. Nabídnou Vám jeden druh, ačkoli dřív zde byla hojnost i celé řady zahraničních značek.

Rád jsem vodil do Dukátu i své zahraniční hosty. Nyní však by se asi zhrozili spolu se mnou, jak vše totálně upadlo (nové kober-

ce zlepšují úroveň pouze opticky).

Ve výčtu svých stížností bych ještě mohl pokračovat. Avšak nechci působit jako zatrpklý stěžovatel. Konstatuji pouze fakta a žádám zdvořile jejich nápravu.

S pozdravem

dr. Rudolf Pečman, CSc.,
Loosova 12
638 00 Brno 38

9. **Ohlas „italské cesty“: v dopise** z Kolumbijské **univerzity Pečman titulován „Rudolfo Pecmanese“, 9. února 1981**, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

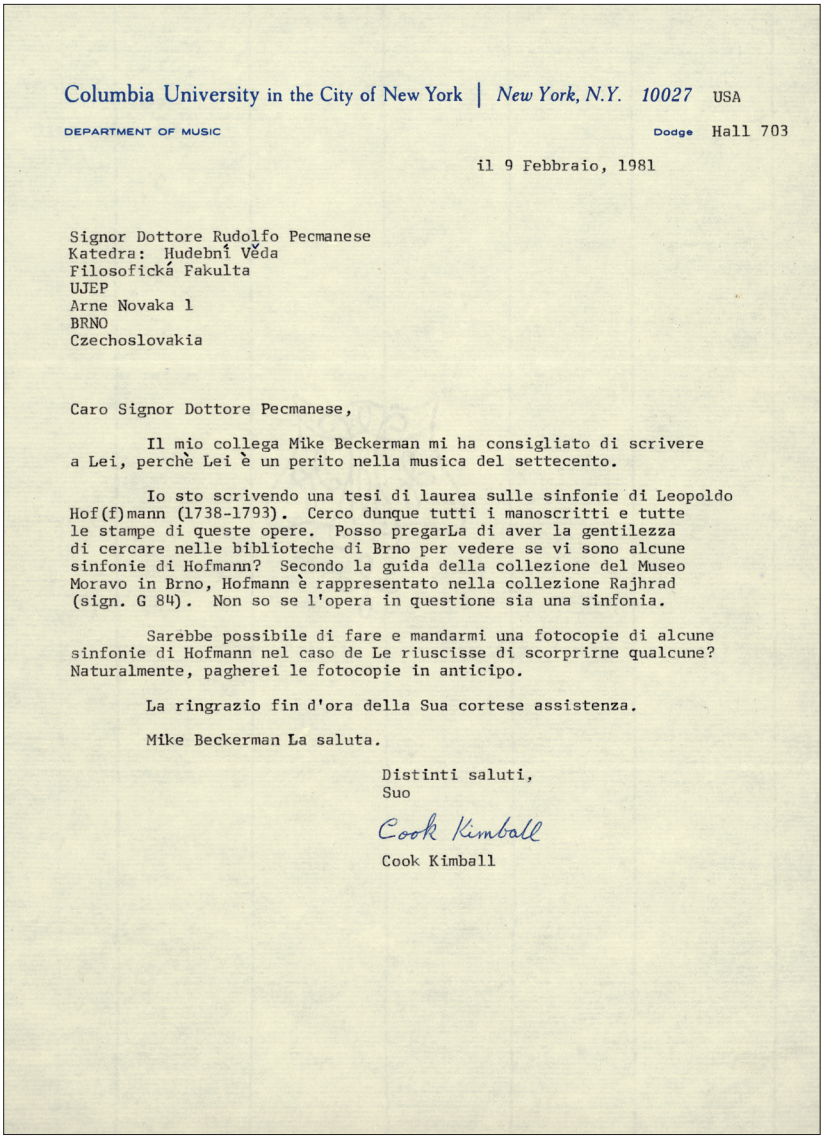

Columbia University in the City of New York | *New York, N.Y. 10027* USA

DEPARTMENT OF MUSIC Dodge Hall 703

il 9 Febbraio, 1981

Signor Dottore Rudolfo Pecmanese
Katedra: Hudební Věda
Filosofická Fakulta
UJEP
Arne Novaka 1
BRNO
Czechoslovakia

Caro Signor Dottore Pecmanese,

Il mio collega Mike Beckerman mi ha consigliato di scrivere a Lei, perchè Lei è un perito nella musica del settecento.

Io sto scrivendo una tesi di laurea sulle sinfonie di Leopoldo Hof(f)mann (1738-1793). Cerco dunque tutti i manoscritti e tutte le stampe di queste opere. Posso pregarLa di aver la gentilezza di cercare nelle biblioteche di Brno per vedere se vi sono alcune sinfonie di Hofmann? Secondo la guida della collezione del Museo Moravo in Brno, Hofmann è rappresentato nella collezione Rajhrad (sign. G 84). Non so se l'opera in questione sia una sinfonia.

Sarebbe possibile di fare e mandarmi una fotocopie di alcune sinfonie di Hofmann nel caso de Le riuscisse di scorprirne qualcune? Naturalmente, pagherei le fotocopie in anticipo.

La ringrazio fin d'ora della Sua cortese assistenza.

Mike Beckerman La saluta.

Distinti saluti,
Suo

Cook Kimball

Cook Kimball

10. **Žádost Josefa Čermáka, náměstka pro kulturně výchovnou činnost Krajského kulturního střediska v Brně, 3. května 1982**, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

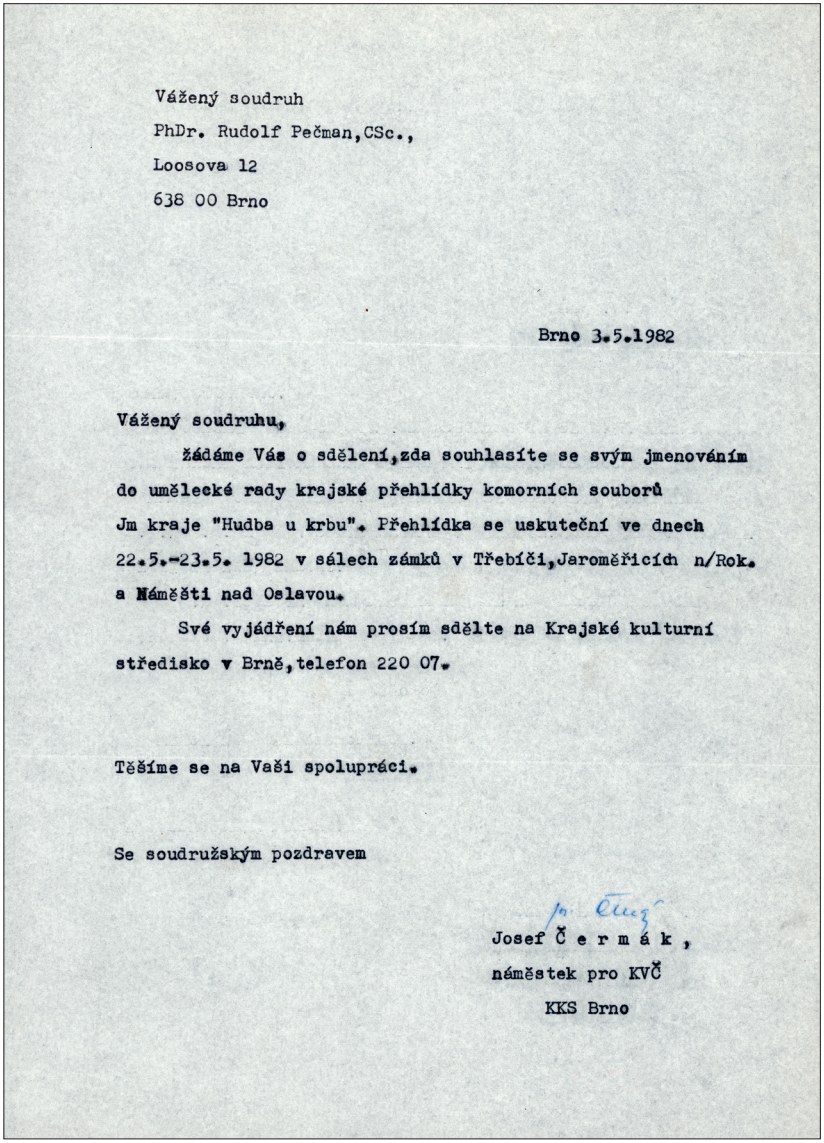

Vážený soudruh
PhDr. Rudolf Pečman,CSc.,
Loosova 12
638 00 Brno

Brno 3.5.1982

Vážený soudruhu,

žádáme Vás o sdělení,zda souhlasíte se svým jmenováním do umělecké rady krajské přehlídky komorních souborů Jm kraje "Hudba u krbu". Přehlídka se uskuteční ve dnech 22.5.-23.5. 1982 v sálech zámků v Třebíči,Jaroměřicích n/Rok. a Náměšti nad Oslavou.

Své vyjádření nám prosím sdělte na Krajské kulturní středisko v Brně,telefon 220 07.

Těšíme se na Vaši spolupráci.

Se soudružským pozdravem

Josef Čermák,
náměstek pro KVČ
KKS Brno

11. **Dopis od Rakouské hudební společnosti, 3. května 1979**, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

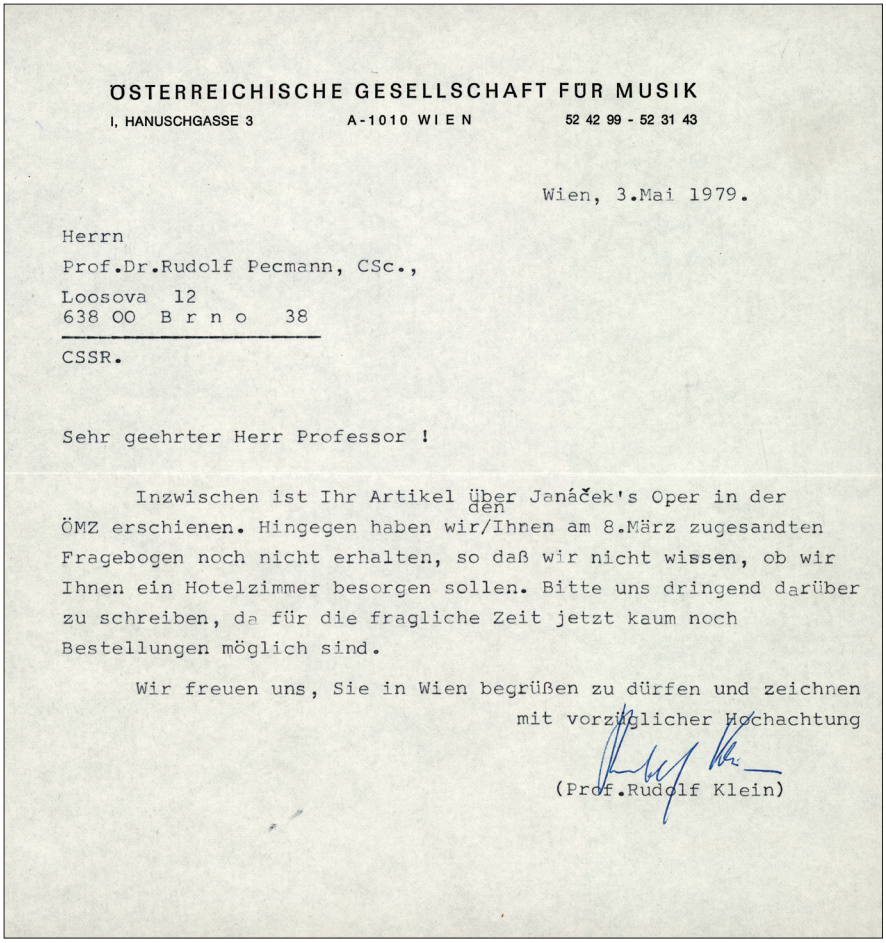

ÖSTERREICHISCHE GESELLSCHAFT FÜR MUSIK
I, HANUSCHGASSE 3 A-1010 WIEN 52 42 99 - 52 31 43

Wien, 3.Mai 1979.

Herrn
Prof.Dr.Rudolf Pecmann, CSc.,
Loosova 12
638 00 B r n o 38
CSSR.

Sehr geehrter Herr Professor !

Inzwischen ist Ihr Artikel über Janáček's Oper in der ÖMZ erschienen. Hingegen haben wir/Ihnen am 8.März zugesandten Fragebogen noch nicht erhalten, so daß wir nicht wissen, ob wir Ihnen ein Hotelzimmer besorgen sollen. Bitte uns dringend darüber zu schreiben, da für die fragliche Zeit jetzt kaum noch Bestellungen möglich sind.

Wir freuen uns, Sie in Wien begrüßen zu dürfen und zeichnen

mit vorzüglicher Hochachtung

(Prof.Rudolf Klein)

12. **Dopis od východoněmeckého Institutu pro výzkum hudby, 29. května 1979**, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

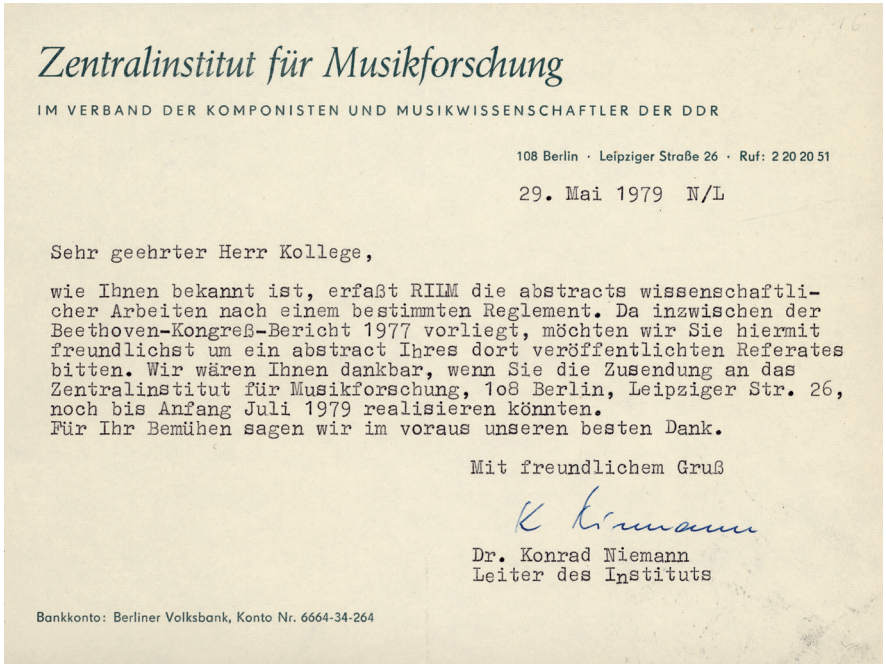

Zentralinstitut für Musikforschung

IM VERBAND DER KOMPONISTEN UND MUSIKWISSENSCHAFTLER DER DDR

108 Berlin · Leipziger Straße 26 · Ruf: 2 20 20 51

29. Mai 1979 N/L

Sehr geehrter Herr Kollege,

wie Ihnen bekannt ist, erfaßt RILM die abstracts wissenschaftlicher Arbeiten nach einem bestimmten Reglement. Da inzwischen der Beethoven-Kongreß-Bericht 1977 vorliegt, möchten wir Sie hiermit freundlichst um ein abstract Ihres dort veröffentlichten Referates bitten. Wir wären Ihnen dankbar, wenn Sie die Zusendung an das Zentralinstitut für Musikforschung, 108 Berlin, Leipziger Str. 26, noch bis Anfang Juli 1979 realisieren könnten.
Für Ihr Bemühen sagen wir im voraus unseren besten Dank.

Mit freundlichem Gruß

K Niemann

Dr. Konrad Niemann
Leiter des Instituts

Bankkonto: Berliner Volksbank, Konto Nr. 6664-34-264

13a–d. Dopis Antonínu Bartoňkovi, předsedovi komise pro odčiňování křivd, 3. prosince 1989, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

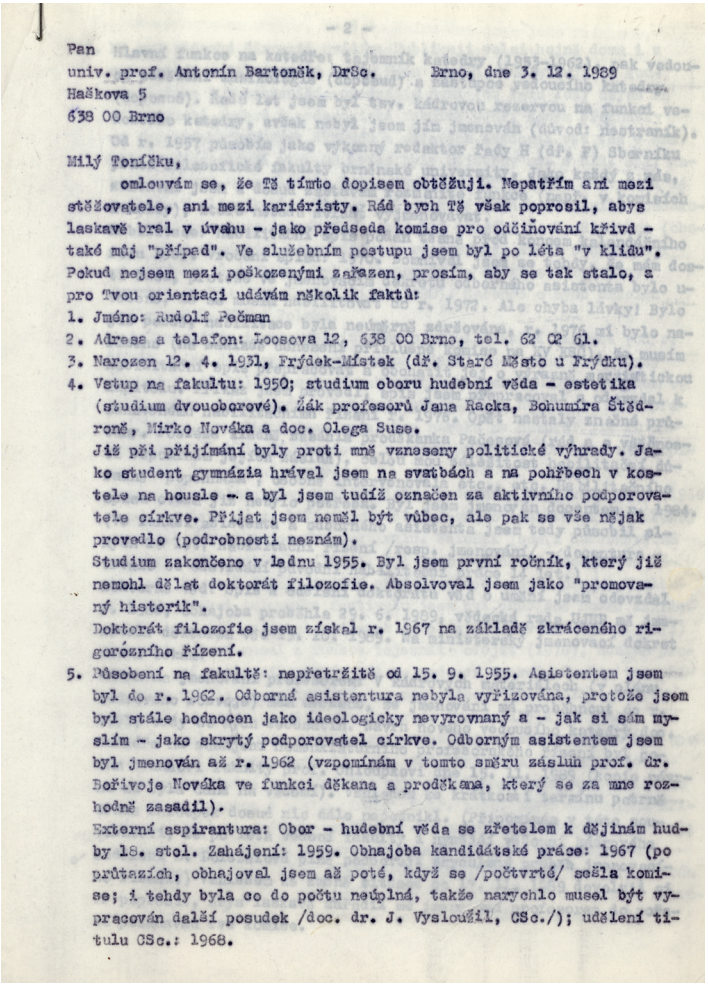

- 2 -

Pan
univ. prof. Antonín Bartoněk, DrSc. Brno, dne 3. 12. 1989
Haškova 5
638 00 Brno

Milý Toníčku,

omlouvám se, že Tě tímto dopisem obtěžuji. Nepatřím ani mezi stěžovatele, ani mezi kariéristy. Rád bych Tě však poprosil, abys laskavě bral v úvahu – jako předseda komise pro odčiňování křivd – také můj "případ". Ve služebním postupu jsem byl po léta "v klidu". Pokud nejsem mezi poškozenými zařazen, prosím, aby se tak stalo, a pro Tvou orientaci udávám několik faktů:

1. Jméno: Rudolf Pečman
2. Adresa a telefon: Kosova 12, 638 00 Brno, tel. 62 02 61.
3. Narozen 12. 4. 1931, Frýdek-Místek (dř. Staré Město u Frýdku).
4. Vstup na fakultu: 1950; studium oboru hudební věda – estetika (studium dvouoborové). Žák profesorů Jana Racka, Bohumíra Štědroně, Mirko Nováka a doc. Olega Suse.
   Již při přijímání byly proti mně vzneseny politické výhrady. Jako student gymnázia hrával jsem na svatbách a na pohřbech v kostele na housle – a byl jsem tudíž označen za aktivního podporovatele církve. Přijat jsem neměl být vůbec, ale pak se vše nějak provedlo (podrobnosti neznám).
   Studium zakončeno v lednu 1955. Byl jsem první ročník, který již nemohl dělat doktorát filozofie. Absolvoval jsem jako "promovaný historik".
   Doktorát filozofie jsem získal r. 1967 na základě zkráceného rigorózního řízení.
5. Působení na fakultě: nepřetržitě od 15. 9. 1955. Asistentem jsem byl do r. 1962. Odborná asistentura nebyla vyřizována, protože jsem byl stále hodnocen jako ideologicky nevyrovnaný a – jak si sám myslím – jako skrytý podporovatel církve. Odborným asistentem jsem byl jmenován až r. 1962 (vzpomínám v tomto směru zásluh prof. dr. Bořivoje Nováka ve funkci děkana a proděkana, který se za mne rozhodně zasadil).
   Externí aspirantura: Obor – hudební věda se zřetelem k dějinám hudby 18. stol. Zahájení: 1959. Obhajoba kandidátské práce: 1967 (po průtazích, obhajoval jsem až poté, když se /počtvrté/ sešla komise; i tehdy byla co do počtu neúplná, takže nazmchlo musel být vypracován další posudek /doc. dr. J. Vysloužil, CSc./); udělení titulu CSc.: 1968.

Hlavní funkce na katedře: tajemník katedry (1953-1962), pak vedoucí oddělení muzikologie (doposud) a zástupce vedoucího katedry (doposud). Řadu let jsem byl tzv. kádrovou rezervou na funkci vedoucího katedry, avšak nebyl jsem jím jmenován (důvod: nestraník). Od r. 1957 působím jako výkonný redaktor řady H (dř. F) Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity. Jako každý z nás, zastával jsem a dosud zastávám rozmanité funkce (např. v komisích fakulty), které nebudu zvlášť vyjmenovávat.

Habilitace: habilitační spis podán těsně před koncem kalendářního roku 1969. Vročení spisu: 1970. Domníval jsem se tehdy, že mám dosti času, protože ve jmenovacím dekretu odborného asistenta bylo uvedeno, že se musím habilitovat do r. 1972. Ale chyba lávky! Bylo již pozdě, habilitace byla neúměrně zdržována, r. 1976 mi bylo nařízeno (na základě usnesení příslušné komise na KV KSČ), že musím habilitační spis přepracovat a obohatit jej o výrazně marxistickou kapitolu. Příkaz jsem provedl, spis jsem přepracoval a odevzdal k obnovenému habilitačnímu řízení r. 1976. Opět nastaly značné průtahy. Posléze kladně zasáhla prodškanka Pačesová (ráda a s vděčností vzpomínám jejích zásluh), celou mou záležitost habilitační důrazně "popohnala", osobně intervenovala etc., etc. Habilitačního spisu ovšem již nebylo potřeba. Byl jsem jmenován docentem r. 1984. (Ve funkci asistenta a odborného asistenta jsem tedy působil plných 29 let, habilitační řízení /resp. jmenování/ - docentura - trvalo od odevzdání původní habilitační práce 14 let.)

Doktorát věd: Spis k udělení doktorátu věd o umění jsem odevzdal r. 1986, obhajoba proběhla 29. 6. 1989, vědecká rada UJEP mě jmenovala doktorem věd 13. 10. 1989. Na ministerský jmenovací dekret dosud čekám.

Návrh na jmenování profesorem: V kádrových materiálech (v plánu kádrového rozvoje) mám uvedeno, že jmenování má proběhnout do r. 1991, tedy do mých šedesátin. Návrh nového vedoucího katedry doc. Sedláře na zahájení nomenklaturního profesorského řízení byl podán děkanovi fakulty prof. Chloupkovi dne 15. 11. 1989 (kopie návrhu mi byla dána na vědomí). Vzhledem ke krátkosti termínu patrně děkan Chloupek dosud nic dále nepodnikl. (Připomínám v této souvislosti, že po léta vedení fakulty i nynější vedoucí kádrového oddělení L. Doležalová plně podporují urychlený průběh jmenovacího řízení.) Vzhledem ke změně situace po 17. 11. 1989 dovoluji si Tě poprosit, abys laskavě zařadil mé jmenování profesorem do pořadu požadavků Tvé komise.

6. Ke své vědecké činnosti uvádím: Publikuji velmi hojně doma i v zahraničí, vydal jsem 26 knih, řadu studií, zúčastňuji se kongresů doma i v zahraničí, přednáším nyní (už řadu let) nejen na filozofické, nýbrž i pedagogické fakultě UJEP, konám přednášky na fakultách, vysokých školách a ústavech akademií věd též v NDR, Polsku, Jugoslávii etc. Mé práce byly otištěny mj. v NDR, NSR, Rakousku, SSSR, Jugoslávii, Bulharsku, USA. Připravuje se vydání mé knihy o Myslivečkovi v USA, v NDR vychází jednak faksimile Tomáškova svéživotopisu, jednak Škola hudební skladby F. X. Richtera (obojí s mými obsáhlými komentáři a s rejstříky). Kniha o Händelovi má vyjít ve Španělsku. Byl jsem pozván na kongres o Bohuslavu Martinů do USA (St. Louis, říjen 1990). Recenze o mých pracích vyšly v NDR, NSR a Polsku.
Hojně rozvíjím i hudebněkritickou a popularizační činnost (od r. 1952). Píši do denních i odborných listů (jsou toho již stovky drobných titulů), jsem spoluzakladatelem časopisu Opus musicum v Brně, od r. 1959 konám ročně 5-10 přednášek o hudbě pro Kruh přátel hudby, pro který jsem vydal bez nároku na honorář již 20 samostatných publikací, každou v rozsahu průměrně 100 str. strojopisu podle Čs. státní normy.
Jsem spoluzakladatelem Mezinárodního hudebního festivalu Brno (1966) - od založení do r. 1976 jsem vedle hlavního zaměstnání na fakultě zastával funkci tajemníka festivalu. Založil jsem i hudebněvědná kolokvia při festivalu (1966), byl jsem jejich předsedou dvě léta, pak se stal (1969) jejich předsedou doc. (nyní prof.) Vysloužil. Ve funkci tajemníka festivalu jsem byl průběžně hodně kritizován jako tzv. nositel myšlenek ideologické diverze (od r. 1973) a posléze jsem musel z funkce tajemníka odejít (1976), údajně proto, že prý nestraník nemůže být ve vedoucí funkci. Funkce tajemníka však nebyla nomenklaturní, po mém odchodu byla založena funkce předsedy festivalu (stal se jím prof. Vysloužil) a do funkce tajemníka byl jmenován rovněž nestraník. Můj odchod z funkce byl spojen s několikaletou kampaní proti mně. Byl jsem mj. šestkrát vyslýchán na státní bezpečnosti, byla mi předhazována spolupráce se Svobodnou Evropou a mnoho jiného (např. i to, když zahraniční kritikové psali ve svých recenzích o vstupu vojsk Varšavské smlouvy); na Bezpečnosti mi při jednom výslechu řekli, že mé telefonické rozhovory prý byly od r. 1966 odposlouchávány, byl jsem kritizován za to, že mezi hosty festivalu záměrně navrhuji ministerstvu kultury různé ideologické rozvraceče socialistického zřízení atd.

7. Jen mimochodem uvádím, že k dnešnímu dni jsem jako redaktor, ale i tvůrce typografických úprav a výtvarník vydal řadu sborníků. Je jich celkem 95 (včetně SPFFBU, řady F a K, kde jsem typografii ovšem nenavrhoval), jeden z nich pro UNESCO.

Všechny tyto údaje Ti uvádím nikoliv proto, abych se chlubil svou činností, nýbrž proto, abych Ti dal do ruky hlavní podklady k zařazení svého "případu" do řady těch, kdož byli po léta poškozováni.

Děkuji Ti za pochopení i pomoc
a zůstávám
Tvůj starý přítel

Rudolf Pečman
Loosova 12
638 00 Brno
Tel. 62 02 61

14. Žádost vedoucího Katedry věd o umění a estetiky Jiřího Fukače děkanovi Filozofické fakulty Josefu Hladkému ohledně zahájení Pečmanova profesorského řízení, 5. ledna 1990, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

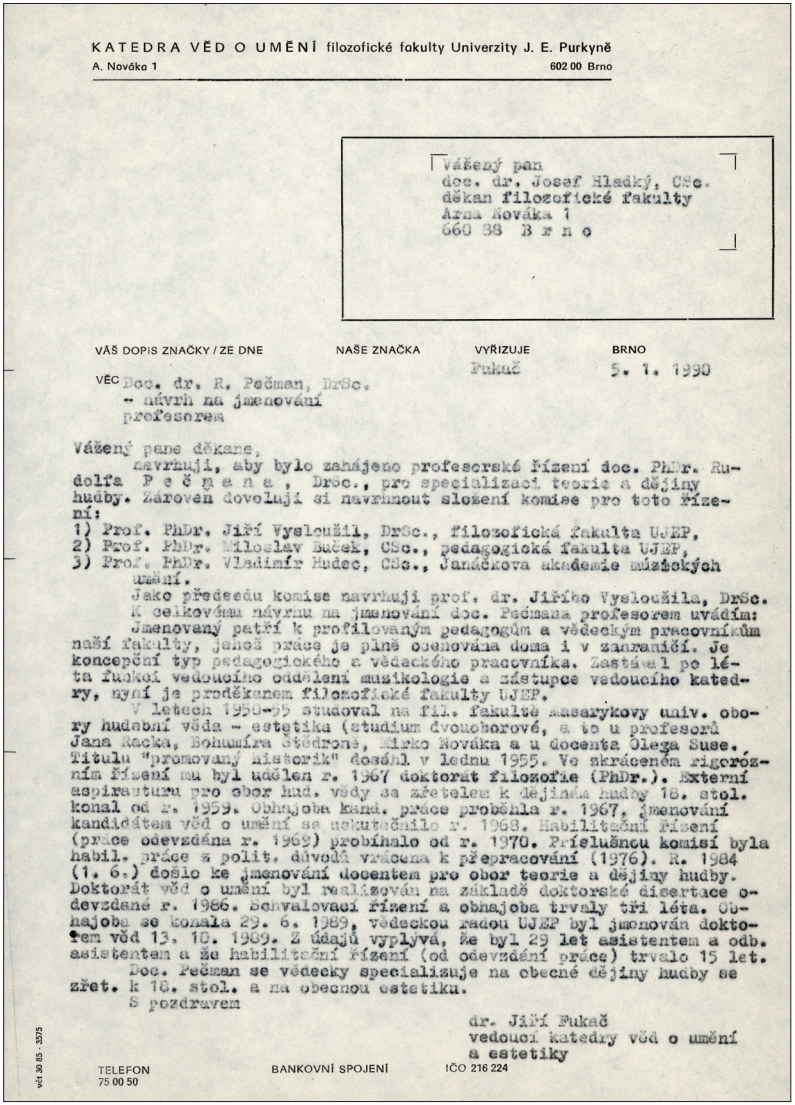

KATEDRA VĚD O UMĚNÍ filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně
A. Nováka 1 602 00 Brno

Vážený pan
doc. dr. Josef Hladký, CSc.
děkan filozofické fakulty
Arna Nováka 1
660 88 B r n o

VÁŠ DOPIS ZNAČKY / ZE DNE | NAŠE ZNAČKA | VYŘIZUJE: Fukač | BRNO: 5. 1. 1990

VĚC: Doc. dr. R. Pečman, DrSc.
– návrh na jmenování
profesorem

Vážený pane děkane,

navrhuji, aby bylo zahájeno profesorské řízení doc. PhDr. Rudolfa P e č m a n a , DrSc., pro specializaci teorie a dějiny hudby. Zároveň dovoluji si navrhnout složení komise pro toto řízení:

1) Prof. PhDr. Jiří Vysloužil, DrSc., filozofická fakulta UJEP,
2) Prof. PhDr. Miloslav Bačak, CSc., pedagogická fakulta UJEP,
3) Prof. PhDr. Vladimír Hudec, CSc., Janáčkova akademie múzických umění.

Jako předsedu komise navrhuji prof. dr. Jiřího Vysloužila, DrSc.

K celkovému návrhu na jmenování doc. Pečmana profesorem uvádím:

Jmenovaný patří k profilovaným pedagogům a vědeckým pracovníkům naší fakulty, jeho práce je plně oceňována doma i v zahraničí. Je koncepční typ pedagogického a vědeckého pracovníka. Zastával po léta funkci vedoucího oddělení muzikologie a zástupce vedoucího katedry, nyní je proděkanem filozofické fakulty UJEP.

V letech 1950–55 studoval na fil. fakultě Masarykovy univ. obory hudební věda – estetika (studium dvouoborové, a to u profesorů Jana Racka, Bohumíra Štědroně, Mirko Nováka a u docenta Olega Suse. Titulu "promovaný historik" dosáhl v lednu 1955. Ve skráceném rigorózním řízení mu byl udělen r. 1967 doktorát filozofie (PhDr.). Externí aspiraturu pro obor hud. vědy se zřetelem k dějinám hudby 18. stol. konal od r. 1959. Obhajoba kand. práce proběhla r. 1967, jmenování kandidátem věd o umění se uskutečnilo r. 1968. Habilitační řízení (práce odevzdána r. 1969) probíhalo od r. 1970. Příslušnou komisí byla habil. práce z polit. důvodů vrácena k přepracování (1976). R. 1984 (1. 6.) došlo ke jmenování docentem pro obor teorie a dějiny hudby. Doktorát věd o umění byl realizován na základě doktorské disertace odevzdané r. 1986. Schvalovací řízení a obhajoba trvaly tři léta. Obhajoba se konala 29. 6. 1989, vědeckou radou UJEP byl jmenován doktorem věd 13. 10. 1989. Z údajů vyplývá, že byl 29 let asistentem a odb. asistentem a že habilitační řízení (od odevzdání práce) trvalo 15 let.

Doc. Pečman se vědecky specializuje na obecné dějiny hudby se zřet. k 18. stol. a na obecnou estetiku.

S pozdravem

dr. Jiří Fukač
vedoucí katedry věd o umění
a estetiky

TELEFON 75 00 50 | BANKOVNÍ SPOJENÍ | IČO 216 224

vč4 30 85 - 3575

15a–b. Dva dopisy Jaroslava Mihuleho ohledně jeho chystané monografie *Martinů: Osud skladatele*, 11. ledna 2001 a 17. ledna 2001, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

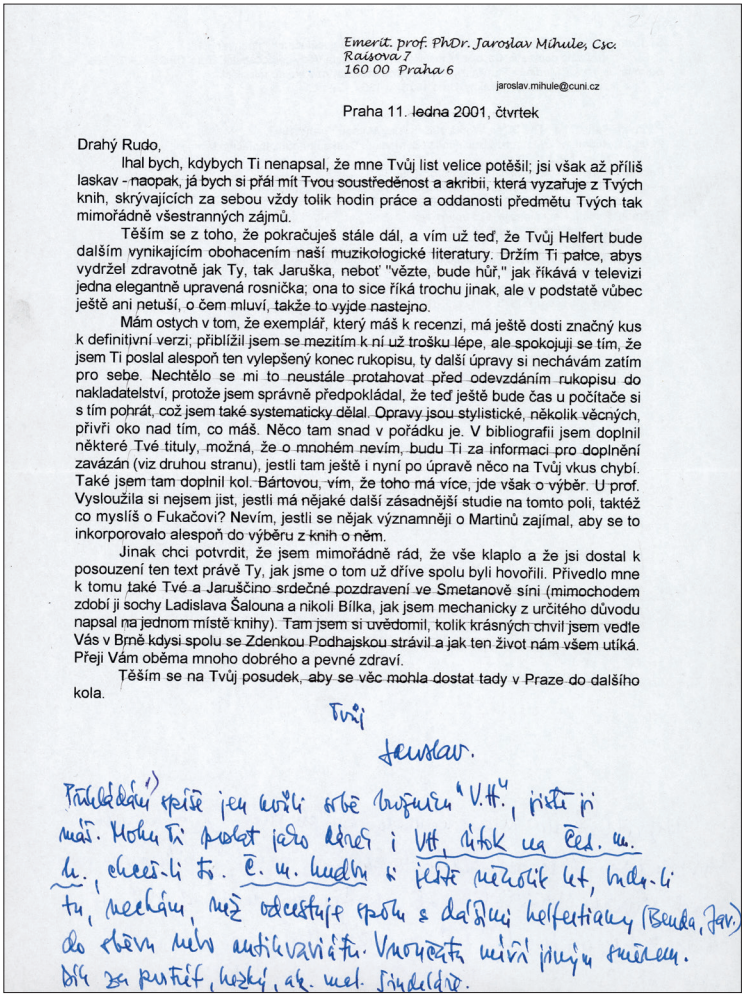

Emerit. prof. PhDr. Jaroslav Mihule, CSc.
Raisova 7
160 00 Praha 6
jaroslav.mihule@cuni.cz

Praha 11. ledna 2001, čtvrtek

Drahý Rudo,

lhal bych, kdybych Ti nenapsal, že mne Tvůj list velice potěšil; jsi však až příliš laskav - naopak, já bych si přál mít Tvou soustředěnost a akribii, která vyzařuje z Tvých knih, skrývajících za sebou vždy tolik hodin práce a oddanosti předmětu Tvých tak mimořádně všestranných zájmů.

Těším se z toho, že pokračuješ stále dál, a vím už teď, že Tvůj Helfert bude dalším vynikajícím obohacením naší muzikologické literatury. Držím Ti palce, abys vydržel zdravotně jak Ty, tak Jaruška, neboť "vězte, bude hůř," jak říkává v televizi jedna elegantně upravená rosnička; ona to sice říká trochu jinak, ale v podstatě vůbec ještě ani netuší, o čem mluví, takže to vyjde nastejno.

Mám ostych v tom, že exemplář, který máš k recenzi, má ještě dosti značný kus k definitivní verzi; přiblížil jsem se mezitím k ní už trošku lépe, ale spokojuji se tím, že jsem Ti poslal alespoň ten vylepšený konec rukopisu, ty další úpravy si nechávám zatím pro sebe. Nechtělo se mi to neustále protahovat před odevzdáním rukopisu do nakladatelství, protože jsem správně předpokládal, že teď ještě bude čas u počítače si s tím pohrát, což jsem také systematicky dělal. Opravy jsou stylistické, několik věcných, přivři oko nad tím, co máš. Něco tam snad v pořádku je. V bibliografii jsem doplnil některé Tvé tituly, možná, že o mnohém nevím, budu Ti za informaci pro doplnění zavázán (viz druhou stranu), jestli tam ještě i nyní po úpravě něco na Tvůj vkus chybí. Také jsem tam doplnil kol. Bártovou, vím, že toho má více, jde však o výběr. U prof. Vysloužila si nejsem jist, jestli má nějaké další zásadnější studie na tomto poli, taktéž co myslíš o Fukačovi? Nevím, jestli se nějak významněji o Martinů zajímal, aby se to inkorporovalo alespoň do výběru z knih o něm.

Jinak chci potvrdit, že jsem mimořádně rád, že vše klaplo a že jsi dostal k posouzení ten text právě Ty, jak jsme o tom už dříve spolu byli hovořili. Přivedlo mne k tomu také Tvé a Jaruščino srdečné pozdravení ve Smetanově síni (mimochodem zdobí ji sochy Ladislava Šalouna a nikoli Bílka, jak jsem mechanicky z určitého důvodu napsal na jednom místě knihy). Tam jsem si uvědomil, kolik krásných chvil jsem vedle Vás v Brně kdysi spolu se Zdenkou Podhajskou strávil a jak ten život nám všem utíká. Přeji Vám oběma mnoho dobrého a pevné zdraví.

Těším se na Tvůj posudek, aby se věc mohla dostat tady v Praze do dalšího kola.

Tvůj

Jaroslav.

P.S. Pokládám[1]) spíše jen kvůli obě Bruscia "V.H.", pište ji máš. Hodil Ti dopis jako dárek i Vít, čítek na Čes. m. h., chceš-li to. Č. m. hudby si ještě měsíček let, hodí-li tu, nechám, než odcestuje spolu s další helfertiany (Benda, Jan) do které nelze antikvariátu. Vnoučata mívají jiným zaměřením. Díl za pantáta, hezký, ale mel. šindelářů.

Emerit. prof. PhDr. Jaroslav Mihule, Csc.
Raisova 7
160 00 Praha 6
jaroslav.mihule@cuni.cz

Praha 17. ledna 2001, středa

Milý Rudy,

právě jsem dočetl Tvůj dopis a upřímně Ti děkuji za Tvá přátelská a shovívavá slova. Všechna doporučení využiji. Za opravy chyb jsem vděčen, jen s lítostí starého člověka musím konstatovat, že bohužel nebudou všechny, jak dobře víme; ba dokonce je pravděpodobné, že ještě další přibudou během publikační práce.

Nad některými opravami od Tebe jsem se ovšem zachvěl a řekl si "mihule, je to možný?" Bohužel je. Proto dvojnásobný dík za Tvé pozorné čtení a ochotu se textem hlouběji zabývat.

Gratuluji Ti, že Tvůj projekt "Helfert" byl přijat, a držím Ti palce.

Mnoho pozdravů Jarušce, držte se oba.

S přátelským pozdravem Váš

Jaroslav.

16. **Dopis Jana Zdeňka Bartoše, hudebního skladatele a pedagoga, 27. prosince 1974**, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

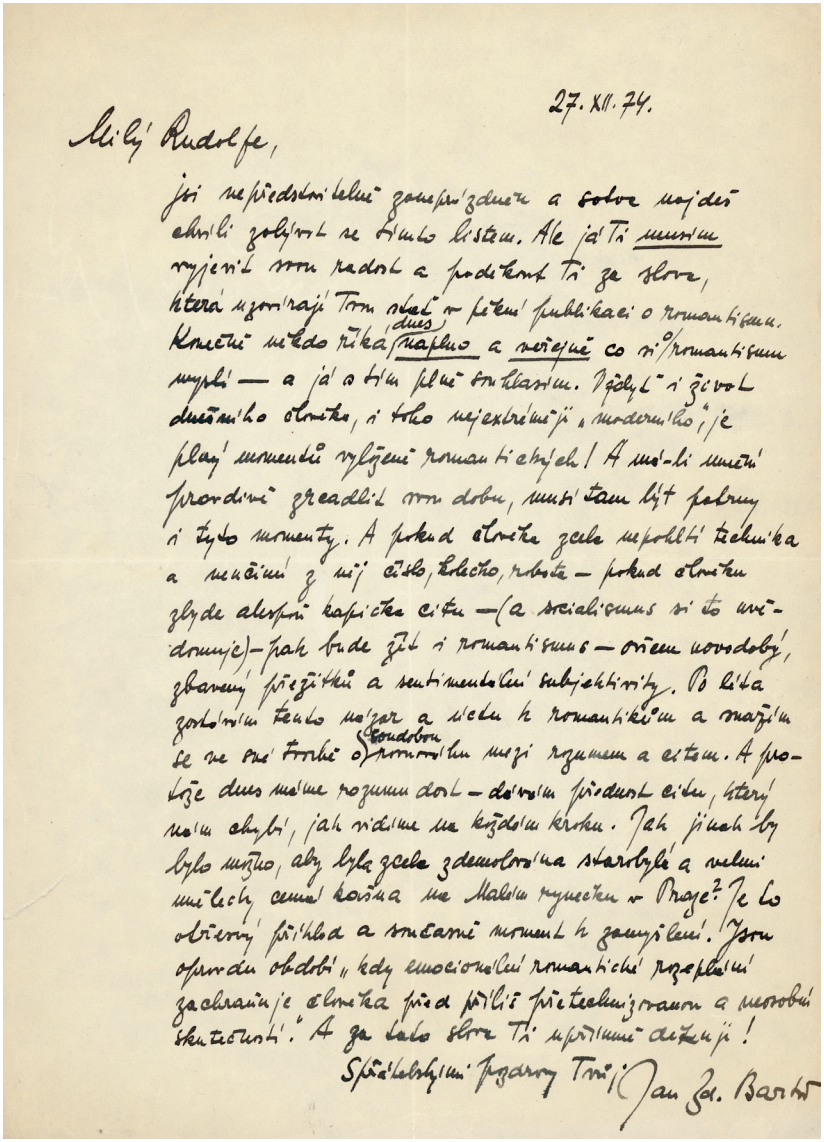

27. XII. 74.

Milý Rudolfe,

jsi nepředstavitelně zaneprázdněn a sotva najdeš chvíli zabývat se tímto listem. Ale já Ti musím vyjevit svou radost a poděkovat Ti za slova, která uzavírají Tvou stať v pěkné publikaci o romantismu. Konečně někdo říká dnes naplno a veřejně co si o romantismu myslí — a já s tím plně souhlasím. Vždyť i život dnešního člověka, i toho nejextrémněji „moderního", je plný momentů vyloženě romantických! A má-li umění pravdivě zrcadlit svou dobu, musí tam být patrny i tyto momenty. A pokud člověka zcela nepohltí technika a neučiní z něj číslo, kolečko, robota — pokud člověku zbyde alespoň kapička citu — (a socialismus si to uvědomuje) — pak bude žít i romantismus — ovšem novodobý, zbavený přežitků a sentimentální subjektivity. Po léta zastávám tento názor a úctu k romantikům a snažím se ve své tvorbě o soudobou rovnováhu mezi rozumem a citem. A protože dnes máme rozumu dost — dávám přednost citu, který nám chybí, jak vidíme na každém kroku. Jak jinak by bylo možno, aby byla zcela zdemolována starobylá a velmi umělecky cenná kašna na Malém rynečku v Praze? Je to otřesný příklad a současně moment k zamyšlení. Jsou opravdu období „kdy emocionální romantické rozeplání zachraňuje člověka před příliš přetechnizovanou a neosobní skutečností." A za tato slova Ti upřímně děkuji!

Spřátelskými pozdravy Tvůj Jan Zd. Bartoš

Milý Rudolfe,

jsi nepředstavitelně zaneprázdněn a sotva najdeš chvíli zabývat se tímto listem. Ale já Ti musím vyjevit svou radost a poděkovat Ti za slova, která uzavírají Tvou stať v pěkné publikaci o romantismu. Konečně někdo říká dnes naplno a veřejně co si o romantismu myslí – a já s tím plně souhlasím. Vždyť i život dnešního člověka, i toho nejextrémněji „moderního", je plný momentů vyloženě romantických! A má-li umění pravdivě zrcadlit svou dobu, musí tam být patrny i tyto momenty. A pokud člověka zcela nepohltí technika a neučiní z něj číslo, kolečko, robota – pokud člověku zbyde alespoň kapička citu – (socialismus si to uvědomuje) – pak bude žít i romantismus – ovšem novodobý, zbavený přežitků a sentimentální subjektivity. Po léta zastávám tento názor a úctu k romantikům a snažím se ve své tvorbě o soudobou rovnováhu mezi rozumem a citem. A protože dnes máme rozumu dost – dávám přednost citu, který nám chybí, jak vidíme na každém kroku. Jak jinak by bylo možno, aby byla zcela zdemolována starobylá a velmi umělecky cenná kašna na Malém rynečku v Praze? Je to otřesný příklad a současně moment k zamyšlení. Jsou opravdu období „kdy emocionální romantické rozevlání zachraňuje člověka před příliš přetechnizovanou a neosobní skutečností". A za tato slova Ti upřímně děkuji!

S přátelskými pozdravy Tvůj
Jan Zd. Bartoš

Autoři příspěvků

Prof. PhDr. Stanislav Bohadlo, CSc. (nar. 1953)

Muzikolog, dramaturg, kritik, hudební pedagog a organizátor, narozen v Náchodě. Absolvoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (tehdy UJEP) v Brně obecnou historii a hudební vědu, studium zakončil disertací pod vedením Rudolfa Pečmana na téma *Bernard Artophaeus (1650–1721), učitel B. M. Černohorského* (1980). Po studijním pobytu v Itálii se zaměřil na studium česko-italských hudebních styků v 17. a 18. století. Pod vedením Zdeňky Pilkové obhájil na Akademii věd České republiky práci *Josef Mysliveček v dopisech*, byl editorem a spoluvydavatelem sborníku *Prof. Jiří Fukač: Festschrift/ Commemorative Book* (1998) a habilitoval se spisem *Giovanni Giacomo Komarek Boemo (1648–1706), hradecký nototiskař v Římě* (2008). Od roku 1978 působí na hudební katedře PdF Univerzity Hradec Králové v oborech hudební historie, sociologie a estetika. Byl dramaturgem Symfonického orchestru Hradec Králové (1981–1986), čestným členem Kruhu houslařů (2000), vyučoval jako Fulbright Scholar-in-Residence na McCook Community College v Nebrasce (USA, 1998/1999), založil festival Theatrum Kuks (2002), oceněn divadelní Poctou Next Wave (2011) a Special Mention porotou Europa nostra (2015).

PhDr. MgA. Alena Borková (nar. 1944)

Pianistka a muzikoložka. Vystudovala střední všeobecnou vzdělávací školu, obor hudební věda, na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (dříve UJEP; PhDr.), klavír na brněnské konzervatoři a JAMU. Mezi její profesní aktivity patřily a patří externí výuka

na Pedagogické fakultě UJEP, stipendium Českého hudebního fondu při Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea, výuka klavíru a korepetice na ZUŠ Jaroslava Kvapila, korepetice na pěveckém oddělení Konzervatoře Brno, později výuka teoretických předmětů; průběžně publikační činnost popularizační, kritická i odborná, pianistická spolupráce s výběrovým dětským sborem Primavera Brno i s pěveckými sólisty.

PhDr. MgA. Petr Hlaváček, Ph.D. (nar. 1958)

Učitel, archivář, hudební režisér, redaktor, soukromník. Je rodákem z Vyškova, absolvoval konzervatoř v Kroměříži a HAMU v Praze (obor viola). Studoval hudební vědu na obnovené Masarykově univerzitě. Jeho dominantním tématem je historie elementárního školství na Moravě a ve Slezsku v období od konce třicetileté války do zániku farních škol, respektive propojení pedagogické a hudební činnosti učitelů (kantorů) s převažujícím studiem archivních pramenů.

PhDr. MgA. Jana Krcháková (nar. 1960)

Absolventka učitelského oboru ruský jazyk – psychologie na Masarykově univerzitě (tehdy UJEP). Od roku 1985 vyučovala na Gymnáziu Františka Palackého ve Valašském Meziříčí. V letech 1991 až 1996 studovala na Filozofické fakultě téže univerzity hudební vědu (diplomová práce *Evangelická duchovní hudba na Valašsku po tolerančním patentu*). Absolvovala též kursy pro sbormistry. Vedla dva dětské sbory ve Valašském Meziříčí a chrámový sbor při Horním sboru Českobratrské církve evangelické ve Vsetíně. Vrcholem její umělecké činnosti bylo založení smíšeného sboru Basové G při Gymnáziu Františka Palackého, v jehož čele čtvrtstoletí stála. Ujala se též řízení pěveckého sboru Coro Valacco, který vznikl roku 2020 z absolventů a přátel sboru Basové G.

Mgr. Bc. Tomáš Kučera (nar. 1976)

Dramaturg a organizátor Malého divadla hudby (2000–2007), manažer mezinárodních hudebních festivalů Expozice nové hudby (2008–2011) a Setkávání Václava Hudečka (2008–2009). Publikoval mnoho recenzí (*Harmonie*, *Opus musicum* ad.) a průvodních slov pro naše přední orchestry a hudební festivaly (Filharmonie Brno, Moravský podzim ad.). Studoval gymnázium ve Velkém Meziříčí, dále VUT v Brně a posléze hudební vědu na Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Od roku 2017 vede vinný sklípek Vinárium v centru Brna, kde mj. organizuje kulturněvzdělávací pořady pod názvem Malé divadlo vína.

PhDr. Vojtěch Kyas (nar. 1947)

Brněnský rodák, vystudoval hudební vědu a dějepis na Masarykově univerzitě (tehdy UJEP). Působil jako kurátor hudebních sbírek v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. Zabývá se dějinami hudby 19. století, zejména obdobím raného romantismu. Publikoval řadu studií v českých i zahraničních časopisech. Knižně vydal *Slavné hudební osobnosti v Brně 1859–1914* (1995), *Průvodce po archivních fondech II: Oddělení dějin hudby MZM* (2007) a monografii *Franz Schubert: Mýty a nové pohledy* (2014).

Doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD. (nar. 1948)

V letech 1976–1980 studoval na Vysoké hudební škole Franze Liszta ve Výmaru (Weimar) hru na violoncello (prof. Herbert Bäz) a fakultativně kompozici (prof. Alfred Kleemann). Na Akademii staré hudby při Ústavu hudební vědy Masarykovy univerzity se v letech 1992–1995 specializoval na violu da gamba (učitelé Thomas Fritzsch a Pierre Pitzl). Od roku 1972 do roku 2005 působil jako člen orchestrů na Slovensku, v bývalé NDR a v Egyptě. V roce 1992 nastoupil jako externí pedagog na Katedru hudební výchovy Pedagogické fakulty UPJŠ Košice se sídlem v Prešově. V letech 2001–2010 interně vyučoval na Katedře hudby Fakulty humanitních a přírodních věd, od roku 2010 na

Katedře hudby Institutu hudebního a výtvarného umění Filozofické fakulty Přešovské univerzity v Prešově. Je autorem osmi vědeckých monografií, tří vysokoškolských učebnic a více než 200 vědeckých studií, odborných a popularizačních článků, které vyšly na Slovensku i v zahraničí.

Prof. PhDr. Jana Perutková, Ph.D. (nar. 1968)

Od roku 1996 působí na Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, kde se věnuje především přednáškám a seminářům z oblasti hudby baroka a klasicismu. V 90. letech se podílela na zřízení oboru teorie a provozovací praxe staré hudby, který při brněnském Ústavu hudební vědy funguje dodnes. V roce 2013 byla habilitována na základě monografie *František Antonín Míča ve službách hraběte Questenberga a italská opera v Jaroměřicích*. Profesuru získala v roce 2018. Publikovala množství odborných studií, její monografie *Der glorreiche Nahmen Adami: Johann Adam Graf von Questenberg (1678–1752) als Förderer der italienischen Oper in Mähren* vyšla v roce 2015 ve vídeňském nakladatelství Hollitzer. Podílí se na českých i mezinárodních vědeckých projektech a na organizaci brněnských muzikologických kolokvií.

Prof. PhDr. Jiří Sehnal, CSc. (nar. 1931)

Narodil se v Radslavicích u Přerova. V letech 1950–1955 studoval hudební vědu a estetiku na Univerzitě Palackého v Olomouci. Poté působil jako knihovník v Univerzitní knihovně v Olomouci a poté v knihovně výzkumného ústavu zelinářského ČSAZV tamtéž. Roku 1964 se stal kurátorem sbírek v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea, v letech 1978–1994 byl vedoucím tohoto oddělení. Roku 1992 se habilitoval pro obor hudební věda na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a roku 1997 byl tamtéž jmenován profesorem. Svůj výzkum zaměřuje na dějiny hudby na Moravě v 17.–19. století. Jeho stěžejními tématy jsou dějiny kapel olomouckých biskupů, dějiny figurální hudby v diecézních a klášterních kostelech, hudební život v moravských klášterech a řeholních domech a zvláště dějiny varhan a varhanářství na Moravě. Na tato témata publikoval řadu odborných studií a monografií.

Doc. Mgr. Jana Spáčilová, Ph.D. (nar. 1974)

Vystudovala hudební vědu na Univerzitě Karlově v Praze pod vedením Tomislava Volka (2001), následně pokračovala v Ph.D. studiu na Masarykově univerzitě v Brně pod vedením Rudolfa Pečmana (2007). V letech 2007–2014 byla kurátorkou Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. Od roku 2014 působí na Katedře muzikologie Univerzity Palackého v Olomouci, od roku 2019 jako docentka. Muzikologicky se věnuje hudbě na Moravě v první polovině 18. století v kontextu střední Evropy se zaměřením na pramenný výzkum. Z hudebních žánrů soustředí pozornost na chrámovou hudbu, italskou operu a oratorium; ze skladatelů jsou to zejména Antonio Caldara a Antonio Vivaldi. Zabývá se také libretistikou a ediční činností. Vedle své činnosti muzikologické působí aktivně jako houslistka se zaměřením na historicky poučenou interpretaci barokní hudby.

Prof. PhDr. Karel Steinmetz, CSc. (nar. 1945)

Po studiu hudební vědy na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (tehdy UJEP) pracoval jako hudební redaktor a dramaturg v různých kulturních institucích v Ostravě (Československý rozhlas, Janáčkova filharmonie, Krajské kulturní středisko) a v Praze (hudební nakladatelství Panton). Po roce 1989 se stal vysokoškolským pedagogem na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a Ostravské univerzity v Ostravě (habilitoval se roku 1992, profesorem byl jmenován v roce 2001). Badatelsky se věnuje hudební teorii a regionální hudební historiografii. Vydal čtyři knižní monografie, spoluautorsky se podílel na dalších 17 monografiích a publikoval přes 130 odborných časopiseckých a sborníkových studií.

Prof. PhDr. Jaroslav Střítecký, CSc. (nar. 1941)

Vystudoval hudební vědu a dějepis na Masarykově univerzitě (1958–1963), poté byl stipendistou Ústavu evropských dějin v Mohuči (1967/1968, 1982) a na Institut für Kulturgeschichte ve Vídni. Později působil jako profesor Masarykovy univerzity,

hostující profesor na univerzitách v Salcburku (1992–1994) a v Innsbrucku (1995–1997). Profesně se zaměřuje na středoevropskou modernu, ruský formalismus, strukturalismus a francouzský poststrukturalismus.

Doc. PhDr. Pavel Sýkora, Ph.D. (nar. 1963)

Vystudoval hudební vědu, latinu a bohemistiku na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (dříve UJEP). Působil na Konzervatoři Brno a na JAMU. Je zaměstnán v Moravské zemské knihovně v Brně, externě spolupracuje s Ústavem hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Publikoval monografie a studie na témata hudební manýrismus, Claudio Monteverdi, Jacobus Handl-Gallus, Igor Stravinskij, Bohuslav Martinů, Ctirad Kohoutek aj. Je spoluediteorem sborníku *Fenomén Janáček včera a dnes* ze stejnojmenné konference (Brno 2004).

Prof. PhDr. MgA. Miloš Štědroň, CSc. (nar. 1942)

Muzikolog a hudební skladatel. Narodil se v Brně do rodiny s hudební tradicí (je mj. synovcem muzikologa Bohumíra Štědroně). Vystudoval bohemistiku a muzikologii na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (1959–1964) a poté kompozici a hudební teorii na JAMU u A. Piňose, M. Ištvana, C. Kohoutka a J. Kapra (1965–1970). Od roku 1972 působí pedagogicky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Zabývá se především studiem života a díla Leoše Janáčka, o němž napsal mj. monografii *Leoš Janáček a hudba 20. století* (1998). Podílí se rovněž na souborném kritickém vydávání Janáčkových děl. Jeho dalším stěžejním tématem jsou dějiny italské opery v období raného baroka se zaměřením na dílo Claudia Monteverdiho, kterému věnoval monografii *Claudio Monteverdi: génius opery* (1985). Z oblasti hudební tvorby 20. století pochází monografie *Josef Berg: Skladatel mezi hudbou, divadlem a literaturou* (1992). Jako skladatel je Miloš Štědroň znám především díky své spolupráci s brněnským divadlem Husa na provázku (např. muzikály *Balada pro Banditu* a *Pohádka máje* či opera *Chameleon*), ale vytvořil také řadu dalších skladeb různého rozsahu a obsazení, a to jak z oblasti experimentální hudby, tak na základě inspirace hudbou starších stylových epoch, od gotiky po rané baroko.

Mgr. Vlastimil Tichý (nar. 1987)

Vystudoval hudební vědu na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Od roku 2009 působí v Moravské zemské knihovně v Brně. Zabývá se zde dějinami Winikerovy hudební půjčovny a odkazem hudebního badatele Antonína Němce. V roce 2019 publikoval katalog *Sbírka hudebních mikrofilmů z pozůstalosti Antonína Němce*. Jako vědecký redaktor spolupracoval na *Souborném vydání děl s Bohuslavem Martinů*. Je spoluautorem monografie *Brněnská setkání Bohuslava Martinů*. Dále se věnuje osobnosti hudebního skladatele 18. století Františka Ignáce Antonína Tůmy.

Mgr. Irena Veselá, Ph.D. (nar. 1977)

Pochází z Brna, kde vystudovala obory hudební věda a historie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (1995–2001) a obor teorie a provozovací praxe staré hudby tamtéž (2002–2008). V letech 2008–2016 pracovala jako kurátorka sbírek a lektorka v Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea. Od roku 2016 působí v Moravské zemské knihovně v Brně (od roku 2021 jako vedoucí Hudebního oddělení). Je spoluautorkou monografií *Karel VI. a Alžběta Kristýna: Česká korunovace 1723* (2009) a *Ne oči, ale mysl k Bohu: Maurus Haberhauer a hudební kultura bednediktinského kláštera v Rajhradě v 18. století* (2019), IX. dílu *Velkých dějin zemí koruny české* (2011) nakladatelství Paseka a také publikace *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů* (2020).

Doc. PhDr. Jiří Zahrádka, Ph.D. (nar. 1970)

Brněnský rodák, muzikolog, kurátor Janáčkova archivu Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea, docent na Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Po studiích na brněnské konzervatoři studoval hudební vědu a estetiku na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Centrem jeho badatelského zájmu je život a dílo skladatele Leoše Janáčka, zabývá se i problematikou hudebního Brna v období let 1850–1970. Je autorem desítek odborných studií a knih. Dlouhodobě se zabývá

přípravou kritických edic díla Leoše Janáčka. Jako hlavní editor připravil edici Janáčkovy korespondence. Spolupracoval na monografii Johna Tyrrella *Janáček: Years of a life*. Je také autorem několika výtvarných a popularizačních publikací a knížek pro děti.

Seznam vyobrazení

Obr. 1 Obálka knihy *Hudební kontexty staré Itálie* (2006) **31**

Obr. 2 Obálka knihy *Vivaldi a jeho doba* (2008) **33**

Obr. 3 Rudolf Pečman ve fakultní pracovně, 1975 **54**

Obr. 4 Rudolf Pečman přednáší **61**

Obr. 5a–d PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae*, 12. září 1950 **70–71**

Obr. 6 Potvrzení o Pečmanových aktivitách, vydané školní skupinou Československého svazu mládeže na gymnáziu ve Frýdku-Místku dne 11. května 1950 **74**

Obr. 7 Potvrzení ze dne 29. června 1950 o tom, že Rudolf Pečman absolvoval dne 30. ledna 1950 v Místku kurz pro knihovníky veřejných knihoven **78**

Obr. 8 Přihláška za člena Společnosti Leoše Janáčka v Brně **80**

Obr. 9a–b NAVRÁTIL, František. *Mottetto in C pro festo nativitatis* (*Verbum caro factum est*), spartace Rudolfa Pečmana, 27. května 1951 **90**

Obr. 10 Rudolf Pečman s Bohumírem Štědroněm, 1952 **91**

Obr. 11 Umístěnka Rudolfa Pečmana, 8. prosince 1955 **92**

Obr. 12 Přestávka během školení vedoucích a členů pěveckých souborů Lidové umělecké tvořivosti na zámku v Boskovicích, srpen 1952 **97**

Obr. 13 Plakát *Cyklu přednášek o L. v. Beethovenovi* z roku 1957 **101**

Obr. 14 Plakát Pečmanovy přednášky *Beethovenova IX. symfonie* 26. dubna 1958 ve Znojmě **101**

Obr. 15 Ukázka z Pečmanova průvodního slova k abonentnímu koncertu symfonického orchestru brněnského rozhlasu, [1953] **102**

Obr. 16 Hromadný snímek účinkujících ve Vysokých Tatrách roku 1959 **106**

Obr. 17 NAVRÁTIL, [František]. *Mottetto Natale ex Turba Rustica*, 1771 **104**
Obr. 18 Pracovní posudek Rudofa Pečmana vystavený ředitelstvím Státní filharmonie Brno pro Katedru dějin umění FF MU, 11. listopadu 1959 **122**
Obr. 19 Rudolf Pečman jako sekundista Místeckého kvarteta mladých, 1944 **127**
Obr. 20 Plakát k Hudebnímu večeru Městské hudební školy Smetana, věnovanému 45. výročí úmrtí Antonína Dvořáka, 11. května 1949 **129**
Obr. 21 Program koncertu *Když hudba promlouvá*, 13. srpna 1949 **130**
Obr. 22 Program vzpomínkové akademie na paměť Františka Kolaříka, 27. ledna 1957 **135**
Obr. 23 Členové Komorního souboru hudebněvědného semináře na koncertě v aule Filozofické fakulty MU, 25. února 1955 **147**
Obr. 24 Program komorního koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru uskutečněného 18. listopadu 1955 v aule Filozofické fakulty Masarykovy univerzity **155**
Obr. 25 Pozvánka na zahájení Celostátní výstavy lidových výtvarníků, 11. prosince 1955 **159**
Obr. 26 Členové Brněnského vysokoškolského komorního souboru s pěvkyní Svatavou Novákovou na plese, 1955/1957? **161**
Obr. 27 Členové Brněnského vysokoškolského komorního souboru s pěvkyní Svatavou Novákovou na plese, 1955/1957? **162**
Obr. 28a–d Program ke *Komornímu koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru*, který proběhl 20. ledna 1956 v Domě umění Ostrava **163–164**
Obr. 29 Pozvánka na hudební pořad k pětasedmdesátinám Ladislava Vycpálka v aule Filozofické fakulty MU **166**
Obr. 30 Program Pečmanovy přednášky *Beeethoven, mannheimská škola a Jiří Benda* uskutečněné 15. března 1957 v aule Filozofické fakulty MU **167**
Obr. 31 Rudolf Pečman hraje Vycpálkovu *Sonatinu, op. 27,* na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957 **168**
Obr. 32 Rudolf Pečman a Oldřich Pukl hrají Vycpálkovu *Sonatinu, op. 27,* na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957 **169**
Obr. 33 Oldřich Pukl, Svatava Přibáňová a Rudolf Pečman na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957 **169**
Obr. 34 Pozvánka na vernisáž v pražské Galerii mladých, 17. prosince 1957 **170**
Obr. 35 Jan Stanovský účinkuje na slavnostním zahájení Mezinárodní hudebního festivalo Brno ve sněmovním sále Nové radnice, 25. září 1971 **172**
Obr. 36a–b Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 23. srpna 1949 **189**

Obr. 37 Rudolf Pečman v Bratislavě, 1959 **194**
Obr. 38 Rudolf Pečman během exkurze na Bertramku, 1962 **198**
Obr. 39 Rudolf Pečman na luhačovickém nádraží, 1962 **200**
OP77 Berlín, 6. listopadu 1965 **209**
OP80 Halle, 8. června 1966 **211**
OP88 Vitte (Hiddensee), 12. července 1966 **214**
Obr. 40 Jan Racek na zámku v Hradci nad Moravicí, 1969 **220**
Obr. 41 Jan Racek na chatě, 26. července 1961 **225**
Obr. 42 Pohlednice Rudolfa Pečmana Janu Rackovi, 12. června 1965 **227**
Obr. 43 Rudolf Pečman s manželi Malurovými, 1958 **230**
Obr. 44a–b Pohlednice Rudolfa Pečmana Janu Rackovi, 4. července 1966 **232**
Obr. 45 Jan Racek přebírá Herderovu cenu z rukou rektora Vídeňské univerzity Günthera Winklera, 3. května 1973 **252**
Obr. 46 Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman ve foyeru Janáčkova divadla v průběhu festivalu v roce 1968 **274**
Obr. 47 Razítko MHF Brno v 70. letech s festivalovým logem Jiřího Hadlače **275**
Obr. 48 Charlotte Martinů na festivalové recepci na Nové radnici, po její levé ruce Jaroslava Zapletalová, v pozadí skladatel Jan Novák v rozhovoru s předsedou MěNV Oldřichem Vaverkou, 2. října 1966 **278**
Obr. 49 Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman na recepci v kavárně Bohéma v Janáčkově divadle po festivalovém provedení Pendereckého *Lukášových pašijí*, 30. září 1969 **281**
Obr. 50 Závěrečná oslava po 4. ročníku MHF *Musica vocalis* na Staré radnici ve festivalovém sekretariátu přezdívaném „kobka", 10. října 1969 **282**
Obr. 51 Skladatel Olivier Messiaen (vlevo) s Rudolfem Pečmanem a hudebním publicistou Vladimírem Šolínem na brněnském festivalu, 1972 **286**
Obr. 52 Festivalové publikum tleská Olivieru Messiaenovi po československé premiéře jeho *Symfonie Turangalîla*, 27. září 1972 **287**
Obr. 53 Charlotte Martinů a Václav Neumann rozmlouvají po festivalovém provedení Parabol Bohuslava Martinů, 24. září 1972 **288**
Obr. 54 Koncerty Kruhu přátel hudby v Brně se těšily velkému zájmu publika **323**
Obr. 55 Klavírista Radoslav Kvapil byl častým intepretem na koncertech Kruhu přátel hudby v Brně **327**
Obr. 56 Obálka publikace KPH *Musica rediviva* (1981) **332**

Obr. 57 Obálka publikace KPH *Poezie a hudba: Průhledy k věčnému tématu* (1986) **333**
Obr. 58 Obálka knihy *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena* (1999) **342**
Obr. 59 ŠINDELÁŘ, Dušan. Ex libris Rudolfa Pečmana, 1985 **346**
Obr. 60 Obálka knihy *Georg Friedrich Händel* (1985) **349**
Obr. 61 Obálka knihy *Josef Mysliveček* (1981) **363**
Obr. 62 Obálka a titulní list knihy *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika* (1989) s dedikací Svatavě Přibáňové **365**
Obr. 63 Obálka sborníku ze symposia *Muzikologické dialogy 1978* (1980) **368**
Obr. 64 Obálka sborníku z konference *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005* (2005) **371**
Obr. 65 Obálka knihy *Vladimír Helfert* (2003) **377**
Obr. 66 Obálka knihy *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes* (2007) **384**
Obr. 67 Pozvánka na prezentaci knihy *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, 15. května 2008 **386**
Obr. 68 Návrh titulního listu knihy *Jan Racek: Vědec a člověk* s korekturou autora a karikaturou Eduarda Miléna **388**
Obr. 69 Obálka knihy *Jan Racek: Vědec a člověk* (2010) **391**
Obr. 70 Obálka knihy *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006* (2007) **393**
Obr. 71 Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman, 1966 **398**
Obr. 72 Pozvánka na křest knih *Hudební kontexty staré Itálie* a *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006,* 8. března 2007 **399**
Obr. 73 Flavius Aethius na rytině podle reliéfu na Trajánově sloupu v Římě **403**
Obr. 74 Portrét bavorského kurfiřta Maxmiliána Josefa III. od dvorního malíře Georgese Desmaréese **405**
Obr. 75 Obálka rukopisné partitury Myslivečkovy opery *Ezio*, 1777 **411**
Obr. 76 Tommaso Consoli, soprán (Valentiniano III.) **414**
Obr. 77 Luigi Marchesi, soprán (Ezio) **415**
Obr. 78 Domenico de Panzacchi, tenor (Massimo) **416**
Obr. 79 Gaetano Ravanni?, alt (Varo) **417**
Obr. 80 Angela Galliani, soprán (Fulvia) **418**
Obr. 81 Rosa Manservisi, soprán (Onoria) **419**
Obr. 82 Drážka 6, předtím 5 **434**

Obr. 83 Momentka z konference v Mannheimu 1990. Rudolf Pečman obklopen svými žáky Petrem Mackem (vlevo) a Lubomírem Spurným **436**
Obr. 84 *L' origine di Jaromeriz in Moravia*: titulní list libreta, [1730] **441**
Obr. 85 *L' origine di Jaromeriz in Moravia*: stránka s rukopisnou poznámkou o vložení třetího intermezza, [1730] **442**
Obr. 86 Rudolf Pečman s Tomášem Kučerou **451**
Obr. 87a–b Novoroční přání Rudolfa Pečmana Vojtěchu Kyasovi, 19. prosince 2006 **454**
Obr. 88 Rudolf Pečman na konferenci v Prešově v listopadu 2005 **459**
Obr. 89 Pečmanovo věnování v jeho vzpomínkách *Z hlubin paměti* **461**
Obr. 90 Rudolf Pečman s Jiřím Sehnalem a Jiřím Fukačem na konferenci ve Smolenici, 1970 **465**
Obr. 91 Jiří Sehnal přednáší na konferenci v Olomouci, 24. listopadu 2003 **467**
Obr. 92 Jaroslav Střítecký během cesty na studentskou exkurzi na Bertramku, 1961 **470**
Obr. 93 Rudolf Pečman kouřící čibuk během studentské exkurze na Bertramku, 1961 **471**
Obr. 94 Rudolf Pečman se studentkami během exkurze na Bertramku, 1961 **472**
Obr. 95 Postoj Jožiho Pečmana, Opava 1957 **476**

Prameny a literatura

Archivní fondy

Bologna, Museo internazionale e biblioteca della musica

Merope, tištěné libreto, 1734, sign. Lo.02158.

Brno, Moravské zemské muzeum, Oddělení dějin hudby

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 16. 5. 1948, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 10. 6. 1948, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 11. 6. 1948, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům (z Janských Lázní), 12. 6. 1948, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům (ze Špindlerova mlýna), 12. 6. 1948, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 14. 6. 1948, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 17. 6. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 18. 6. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 20. 6. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, [20. 7. 1949], pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 21. 7. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 22. 7. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Korespondence Rudolfa Pečmana s Československým svazem mládeže, okresním výborem Frýdek-Místek, červenec 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 23. 8. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 27. 8. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, [1. 9. 1949], pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 18. 12. 1950, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Rudolfa Pečmana Okresní osvětové radě v Opavě, k rukám p. dirig. Homolky, 15. 6. 1951, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Korespondence adresovaná Rudolfem Pečmanem Janu Rackovi, 1953–1977, sign. G 1111.
Dopis Jaroslava Křičky Rudolfu Pečmanovi, [1954–1956], pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Josefa Brabce, ředitele Vyšší hudební školy v Kroměříži Rudolfu Pečmanovi, 9. 11. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Průvodní dopis Českého hudebního fondu Rudolfu Pečmanovi ke smlouvě o tvůrčím závazku, týkajícím se vytvoření monografie o Osvaldu Chlubnovi, 19. 9. 1955, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Doporučení adresované Janem Rackem a Bohumírem Štědroněm Českému hudebnímu fondu, 6. 5. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Českého hudebního fondu Rudolfu Pečmanovi, 27. 9. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Smlouva o tvůrčím závazku mezi Českým hudebním fondem v Praze a Rudolfem Pečmanem, podepsaná dne 30. 9. 1955 Rudolfem Pečmanem a za ČHF K. Šromem a J. Kalašem, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Svazu Československých skladatelů Rudolfu Pečmanovi, 20. 10. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Žádost Rudolfa Pečmana adresovaná Českému hudebnímu fondu, 6. 4. 1956, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Českého hudebního fondu Rudolfu Pečmanovi se seznamem hesel k vypracování, 15. 9. 1956, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 6. 2. 1958, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 26. 4. 1958, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 15. 7. 1958, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 18. 7. 1958, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 24. 8. 1958, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 25. 8. 1958, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 29. 8. 1958, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 28. 7. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 2. 8. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 5. 8. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 6. 8. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 31. 8. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, [září 1959], pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Jindřicha Opavského na Katedru dějin umění FF MU, 6. 11. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 15. 5. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 22. 5. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 25. 5. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 9. 6. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 15. 6. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 18. 6. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 10. 8. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 12. 8. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 10. 9. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 24. 9. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana rodičům, 24. 11. 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 16. 7. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 17. 7. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 20. 7. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 25. 7. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 7. 8. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 21. 8. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 17. 9. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 18. 9. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové (z Františkových Lázní), 26. 9. [1962], pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové (z Teplé), 26. 9. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 30. 11. 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 7. 8. 1963, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 8. 8. 1963, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 9. 8. 1963, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 10. 8. 1963, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 14. 8. 1963, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové (z doliny Zeleného plesa), 14. 8. 1963, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 16. 8. 1963, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 20. 4. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 21. 4. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 23. 4. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 24. 4. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 26. 4. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 31. 7. [1964?], pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 4. 8. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 7. 8. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 17. 9. 1964, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 17. 5. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 12. 6. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 13. 6. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 14. 6. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 16. [6]. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 16. 6. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 3. 7. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 6. 11. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 6. 11. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 6. 11. 1965, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 7. 6. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 8. 6. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 1.[7.] 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 2. 7. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 5. 7. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 7. 7. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 9. 7. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 11. 7. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 12. 7. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 13. 7. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 10. 9. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 12. 9. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 14. 9. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 14. 9. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 16. 9. 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 12. 4. 1967, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 27. 4. 1967, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 17. 5. 1967, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 20. 5. 1967, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pohlednice Rudolfa Pečmana Otilii Pečmanové, 26. 5. 1967, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 28. 11. 1973, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 11. 12. 1973, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 21. 12. 1973, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 23. 1. 1974, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dopis Jaroslavy Zapletalové Rudolfu Pečmanovi, 3. 1. 1974, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Návrh titulního listu knihy PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk*, s korekturou autora a karikaturou Eduarda Miléna, 2008, pozůstalost Jana Racka.
Plakát k *Hudebnímu večeru Městské hudební školy Smetana*, věnovanému 45. výročí úmrtí Antonína Dvořáka, 11. 5. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Program koncertu *Když hudba promlouvá*, 13. 8. 1949, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Program *Velk*ého *koncertu* sólistů, 1. 4. 1950 ve Frýdku-Místku, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Program koncertu ke 110. výročí narození Antonína Dvořáka, 17. 2.1951 v Místku, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pozvánka na kulturně-společenský večírek Sdružení rodičů a přátel školy gymnázia v Místku, 20. 5. 1952, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Program *Komorního večera Janáčkových skladeb*, 21. června 1952 v Místku, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Program *III. Přehrávky* v posluchárně hudební vědy, 27. 10. 1953, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Programy k 6. a 7. koncertu XIV. Abonentního cyklu Československého rozhlasu v Brně v sezóně 1953/54, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program *Komorního večera ze skladeb starých mistrů*, 23. 4. 1954, pomocné materiály, Komorní koncerty 1951–1955.

Program hudebního pořadu *Antonín Dvořák – klasik české hudby*, 20. 5. 1954, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program hudebního pořadu pro závodní kluby podniků Tisk a Kniha *Bedřich Smetana, jeho růst a uzrání*, 10. 5. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program hudebního pořadu pro závodní kluby podniků Tisk a Kniha *Večer slavných hlasů*, [1955?], pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program večera *Walt Whitman: básník demokracie*, 25. 5. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Plakát poslechového večera pro Závodní kluby podniků Tisk a Kniha, 26. 5. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program festivalu *Janáčkovo hudební Lašsko*, září 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program *Večera věnovaného mírovému řešení německé otázky*, 30. 10. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program *Hudebního večera k uctění památky prof. Emanuela Ambrose*, 25. 11. 1955, pomocné materiály, Komorní koncerty 1951–1955.

Pozvánka na zahájení *Celostátní výstavy lidových výtvarníků* v Domě umění města Brna, 11. 12. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program 7. abonentního koncertu JAMU, 12. 12. 1955, pomocné materiály, Koncerty 1951–1955.

Program ke *Komornímu koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru*, 20. 1. 1956 v Domě umění Ostrava, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program vzpomínkové akademie na paměť Františka Kolaříka, 27. 1. 1957, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program Pečmanovy přednášky *Beeethoven, mannheimská škola a Jiří Benda*, 15. 3. 1957 v aule Filozofické fakulty MU, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Pozvánka na vernisáž v pražské Galerii mladých, 17. 12. 1957, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Program *Večera ruské a sovětské hudby a poesie*, 10. 12. 1955, ODH MZM, pomocné materiály, Komorní koncerty 1951–1955.

Dvě potvrzení o Pečmanově působení jako výpomocného učitele hry na housle, květen a červen 1950, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Potvrzení o Pečmanových aktivitách, vydané školní skupinou Československého svazu mládeže na gymnáziu ve Frýdku-Místku dne 11. 5. 1950, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Soubor pololetních a výročních vysvědčení Rudolfa Pečmana ze Státního reálného gymnázia ve Frýdku-Místku z let 1947–1950, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Potvrzení Krajského národního výboru v Brně o tom, že Rudolf Pečman absolvoval krajské internátní školení pro zpěv, vystavené v Boskovicích, 16. 8. 1952, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Potvrzení vedení místeckého gymnázia o Pečmanových aktivitách v rámci místeckých akcí připomínajících 125. výročí úmrtí Ludwiga van Beethovena, 25. a 26. 4. 1952, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Žádost Rudolfa Pečmana o jmenování pomocnou vědeckou silou na Hudebně vědeckém semináři pro akademický rok 1952/53 s doporučením Jana Racka, 25. 5. 1952, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Žádost Rudolfa Pečmana o jmenování pomocnou vědeckou silou na Hudebně vědeckém semináři v akademickém roce 1953/54, 7. 7. 1953, s doporučením Jana Racka datovaným 8. 7. 1953, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Vysvědčení o státní závěrečné zkoušce Rudolfa Pečmana na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Žádost o přijetí na místo asistenta na Hudebně vědeckém semináři FF MU, 22. 8. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Umístěnka Rudolfa Pečmana, 8. 12. 1955, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Potvrzení o přijetí Rudolfa Pečmana do pracovního poměru na odboru pro kulturu Rady ONV ve Frýdku-Místku, 16. 8. 1956, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Potvrzení Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí, krajské organizace Brno (podepsána Bronislava Gabrielová), 6. 11. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Pracovní posudek vystavený ředitelstvím Státní filharmonie Brno pro Katedru dějin umění filosofické fakulty brněnské [sic] university (podepsán Emanuel Barša, ředitel), 11. 11. 1959, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Dekret o jmenování Rudolfa Pečmana externím vědeckým aspirantem, 8. 12. 1959, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Úmrtní oznámení Otilie Pečmanové, 1967, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Úmrtní oznámení Vladimíra Pečmana, 1962, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
NAVRÁTIL, [František]. *Mottetto Natale ex Turba Rustica: a Canto, Alto. Tenore, Basso, Violinis 2, Tuba Ex B con Organo*, 1771, sign. A 57.970.

NAVRÁTIL, František. *Mottetto in C Pro festo nativitatis: Canto, alto, tenore, basso; Violino Imo et IIdo, Clarinetto Imo et IIdo, Clarino Imo et IIdo, Tympano con Organo,* [spartace] Rudolf Pečman, I. ročník, 27. 5. 1951, sign. A 36.780.

PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae*, příloha k dopisu adresovanému FF MU, 12. 9. 1950, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Průvodní slovo k abonentnímu koncertu symf. orchestru brněnského rozhlasu*, [1953], strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae*, příloha k žádosti o místo asistenta Semináře hudební vědy, 17. 5. 1954, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Curriculum vitae: Prom hist. Rudolf Pečman, odborný asistent filosofické fakulty v Brně, Grohova 7,* 1. 4. 1964, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Životopis*, 29. 10. 1972, strojopis, koncept s Pečmanovými korekturami, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

[PEČMAN, Rudolf]. *Dr. Rudolf Pečman, CSc.: Životopis*, 12. 11. 1972, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Vlastní životopis*, 12. 1. 1973, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Životopis*, 1. 6. 1976, 2 s., strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

[PEČMAN, Rudolf]. *Dr. Rudolf Pečman, CSc. Curriculum vitae,* 10./18. 2. 1981, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

[PEČMAN, Rudolf]. *Dr. Rudolf Pečman, CSc.*: *Vlastní životopis*, 24. 6. 1983, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Životopis*, 26. 6. 1985, strojopisná kopie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

[PEČMAN, Rudolf]. *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc.: Životopis*, strojopis, 12. 5. 1986, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

[PEČMAN, Rudolf]. *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc.: Životopis*, strojopis, 4. 12. 1987, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Vánoční moteto Františka Navrátila*, 1959, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Účast filozofické fakulty UJEP na hudebním dění v Brně. Panorama faktů a vzpomínek*, [1987?], strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

[PEČMAN, Rudolf]. *Doc. PhDr. Rudolf Pečman, CSc.: Životopis*, 23. 5. 1988, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

PEČMAN, Rudolf. *Gymnázium vychovávalo k humanitě*, [25. 9. 1993], strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
PEČMAN, Rudolf. *Lidové taneční motivy v Pogliettiho suitě Rossignolo*, [1960], strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
PEČMAN, Rudolf. *Účast filozofické fakulty UJEP na hudebním dění v Brně: Panorama faktů a vzpomínek*, strojopis, [1986–1989], pozůstalost Rudolfa Pečmana.
PEČMAN, Rudolf. *Víra v baroko*, strojopis s autorovými korekturami, 2008, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, strojopis s autorovými korekturami, 2008, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
PEČMAN, Rudolf. *Karel Vetterl jako hudební historik a muzikolog*, nedatováno, strojopis, ODH MZM, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
PEČMAN, Rudolf. *Účast filozofické fakulty UJEP*, nedatováno, strojopis, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
PEČMAN, Rudolf. *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989. Exemplář s autorovým věnováním Svatavě Přibáňové, knihovna oddělení.
ŠINDELÁŘ, Dušan. Ex libris Rudolfa Pečmana, 1985, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Rudolf Pečman jako sekundista Místeckého kvarteta mladých, 1944, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Rudolf Pečman s Bohumírem Štědroněm, 1952, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Postoj Joži Pečmana, Opava 1957, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Rudolf Pečman hraje Vycpálkovu *Sonatinu*, op. 27, na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. 12. 1957, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Rudolf Pečman a Oldřich Pukl hrají Vycpálkovu *Sonatinu*, op. 27, na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. 12. 1957, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Oldřich Pukl, Svatava Přibáňová a Rudolf Pečman na vernisáži v pražské Galerii mladých, 17. 12. 1957, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Hromadný snímek účinkujících ve Vysokých Tatrách roku 1959, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.
Jaroslav Střítecký během cesty na studentskou exkurzi na Bertramku, 1961, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Rudolf Pečman kouřící čibuk během studentské exkurze na Bertramku, 1961, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Rudolf Pečman se studentkami během exkurze na Bertramku, 1961, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Jan Racek na chatě, 26. 7. 1961, fotografie, pozůstalost Jana Racka.

Rudolf Pečman během exkurze na Bertramku, 1962, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Rudolf Pečman na luhačovickém nádraží, 1962, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman, fotografie, 1966, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Charlotte Martinů na festivalové recepci na Nové radnici, 2. 10. 1966, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman ve foyeru Janáčkova divadla v průběhu festivalu v roce 1968, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Jan Racek na zámku v Hradci nad Moravicí, 1969, fotografie, pozůstalost Jana Racka.

Jaroslava Zapletalová a Rudolf Pečman na recepci v kavárně Bohéma, 30. 9. 1969, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Závěrečná oslava po 4. ročníku MHF *Musica vocalis* na Staré radnici, 10. 10. 1969, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Jan Racek přebírá Herderovu cenu z rukou rektora Vídeňské univerzity Günthera Winklera, 3. 5. 1973, fotografie, pozůstalost Jana Racka.

Jiří Sehnal přednáší na konferenci v Olomouci, 24. 11. 2003, fotografie, pozůstalost Rudolfa Pečmana.

Brno, soukromý archiv Jany Perutkové

Momentka z konference v Mannheimu, 1990, fotografie.

Drážka 6, předtím 5, 90. léta, fotografie.

Brno, soukromý archiv Jiřího Sehnala

Dopis Rudolfa Pečmana Jiřímu Sehnalovi, 5. 7. 2006.

Brno, soukromý archiv Jiřího Zahrádky

Rudolf Pečman s Jiřím Sehnalem a Jiřím Fukačem na konferenci ve Smolenici, 1970, fotografie.

Brno, soukromý archiv Jiřího Zapletala

Jan Stanovský účinkuje na slavnostním zahájení Mezinárodní hudebního festivalo Brno ve sněmovním sále Nové radnice, 25. 9. 1971, fotografie.

Charlotte Martinů a Václav Neumann rozmlouvají po festivalovém provedení Parabol Bohuslava Martinů, 24. 9. 1972, fotografie.

Rudolf Pečman ve fakultní pracovně, 1975, fotografie.

Brno, soukromý archiv Pavla Sýkory

Dopis Rudolfa Pečmana Pavlu Sýkorovi, 10. 8. 2007.

Latinsky psané PF Rudolfa Pečmana Pavlu Sýkorovi, prosinec 2007.

Dopis Rudolfa Pečmana Pavlu Sýkorovi, 29. 4. 2008.

Pozvánka na křest knih *Hudební kontexty staré Itálie* a *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*, 8. 3. 2007

Pozvánka na prezentaci knihy *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes*, 15. 5. 2008.

Brno, soukromý archiv rodiny Přibáňovy

Program komorního koncertu Brněnského vysokoškolského komorního souboru 18. 11. 1955 v aule Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Pozvánka na hudební pořad *Ladislavu Vycpálkovi k pětasedmdesátinám*, 20. 2. 1957 v aule Filozofické fakulty MU.

Pozvánka na *Jubilejní valnou schůzi Musejního spolku v Brně na paměť 70. výročí jeho založení*, 4. 3. 1958.

Členové Komorního souboru hudebněvědného semináře na koncertě v aule Filozofické fakulty MU, 25. 2. 1955, fotografie.

Členové Brněnského vysokoškolského komorního souboru s pěvkyní Svatavou Novákovou na plese Státní filharmonie Brno, únor 1957, fotografie.

Brno, soukromý archiv Tomáše Kučery

Dopis Rudolfa Pečmana Tomáši Kučerovi, 25. 4. 2003.

PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*, 2008, fotokopie strojopisu s autorovými korekturami.

Rudolf Pečman s Tomášem Kučerou, 2005, fotografie.

Brno, soukromý archiv Vojtěcha Kyase
Dopis Rudolfa Pečmana Vojtěchu Kyasovi, 20. 5. 2005.
Novoroční přání Rudolfa Pečmana Vojtěchu Kyasovi, 19. 12. 2006.

Brno, soukromý archiv Zdeňka Zouhara
Dopisy Rudolfa Pečmana Zdeňku Zouharovi, 12. a 20. 7. 1955.

København, Det Kongelige Bibliotek
Il Gige fortunato, tištěné libreto, 1703, sign. 56,-381.

Modena, Biblioteca Estense
PERTI, Giacomo Antonio. *La Rosaura*, rukopisná partitura, 1702, sign. MUS.F.920

Moskva, Rossijskaja gosudarstvennaja biblioteka
L'origine di Jaromeriz in Moravia, tištěné libreto, [1730], sign. 50-8627384.

München, Bayerische Staatsbibliothek
MISLIWECEK, Giuseppe. *Ezio*, rukopisná partitura, 1777, sign. Mus.ms. 203.
La Rosaura, tištěné libreto, [1689/1695?], sign. L.eleg.m. 3025.

München, Staatsarchiv für Oberbayern
CONSTANT, Jean Pierre. *Das Garderobewesen*, 1776/1777, sign. HR 457/14.
Das Theater und Opern-Wesen unter Churfürst Maximilian Jos. III, sign. HR 458/16.
Decretum Ser.mi Dni Ducis Electtoris etc., sign. HR 458/16.
Inventarium über alle opera acteurs Kleider, welche g/nä/digste Special antstehnung Sr. Churfürstlichen Dchtl. unsers gnädigsten Herrn, Herrn etc. etc. von dem churfürstli.n hofkammer Secretario, und Haus-Kammerer Johann Kaspar Zeiler, ordentlich geschrieben worden den 12.ten, 13.ten, 14.ten und 16.ten August 1776, sign. HR 457/14.

Praha, Knihovna Národního muzea
La Libussa, tištěné libreto, [1702/1705?], sign. 49 E 29.

Praha, Národní knihovna

Praga nascente da Libussa e Primislao, tištěné libreto, 1734, sign. 65 E 4394.

La Rosaura, tištěné libreto, 1702, sign. 65 E 4553.

Praha, Strahovská knihovna

Il Gige fortunato, tištěné libreto, [1702?], sign. AB VIII 36.

Prešov, soukromý archiv Karola Medňanského

PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2007. ISBN 978-80-210-4232-2. Exemplář s autorovým věnováním.

Rudolf Pečman na konferenci v Prešově, listopad 2005, fotografie.

Schwerin, Landesbibliothek Mecklenburg-Vorpommern Günther Uecker

PERTI, Giacomo Antonio. *La Rosaura*, rukopisná partitura, 1689, sign. Mus.4188.

Wolfenbüttel, Herzog August Bibliothek

La Libussa, tištěné libreto, 1692, sign. Textb. 368.

Publikace

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben. [2. köt.], Magyarország, 1 köt. Budapest: Magyar Királyi Államnyomda Kiadása, 1888**.**

BÁRTOVÁ, Monika. Koncerty Mezinárodního hudebního festivalu Brno v Besedním domě. In: ŠTĚDROŇ, Miloš, FRIMLOVÁ, Lea, GEIST, Zdeněk, eds. *Besední dům: Architektura, společnost, kultura.* Brno: Státní filharmonie Brno, 1995, s. 185–191. ISBN 80-7028-071-9.

BASELT, Bernd. Verzeichnis der Werke Georg Friedrich Händels (HWV). *Händel-Jahrbuch*, 1979, roč. 25, s. 9–139.

BAUMANN, Carl-Friedrich. *Licht im Theater: Von der Argand-Lampe bis zum Glühlampen-Scheinwerfer*. Stuttgart – Wiesbaden: Franz Steiner, 1988, s. 2. Die Schaubühne: Quellen und Forschungen zur Theatergeschichte, Band 72. ISBN 978-3-515-05248-1.

BEK, Mikuláš, MACEK, Petr, STEINMETZ, Karel. Poledňák, Ivan. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, 1*, Mittelalter und Neuzeit*. Berlin: Cassier, 1921.

BOHADLO, Stanislav. Johann Wenzel Stich – Giovanni Punto. *Hudební rozhledy*, 2016, roč. 69, č. 9, s. 46–47.

BOHADLO, Stanislav. *Josef Mysliveček v dopisech*. Brno: Opus musicum, 1988/1989, s. 105, pozn. 2. Knižnice Opus musicum.

Corago: Repertorio e archivio di libretti del melodramma italiano dal 1600 al 1900 [online]. Bologna: Dipartimento di Beni Culturali, Università di Bologna, datum poslední aktualizace 18. 5. 2020 [cit. 20. 9. 2021]. Dostupné z: corago.unibo.it

ČECH, Vladimír. Co soudíte o festivalu? *Brněnský večerník*, 10. 10. 1973, roč. 6, č. 201, s. 1–2.

ČERNOHORSKÁ, Milena. Ze skladeb B. Martinů. *Práce*, 2. 3. 1955, roč. 11, č. 52, s. 3.

ČERNOHORSKÁ, Milena. Koncert Brněnského vysokoškolského komorního souboru. *Práce,* 23. 11. 1955, roč. 11, č. 282, s. 3.

ČERNOHORSKÁ, Milena. Písňová tvorba Osvalda Chlubny. *Časopis Moravského musea: Vědy společenské*, 1959, roč. 44, s. 179–192.

ČERNUŠÁK, Gracian, ŠTĚDROŇ, Bohumír, NOVÁČEK, Zdenko, eds. *Československý hudební slovník osob a institucí*. Sv. 2, M–Ž. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965.

ČOLOVIĆ, Sofija. Mezinárodní hudebněvědné kolokvium v Brně v období 1966–1976. *Musicologica Brunensia,* 2017, roč. 52, č. 2, s. 57–69. ISSN 1212-0391.

DEJMEK, Jindřich, NĚMEČEK, Jan, MICHÁLEK, Slavomír. *Diplomacie Československa.* Díl II., Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992). Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2285-1.

DLABACŽ, Gottfried Johann. Sartorius, Johann Friedrich. In: DLABACŽ, Gottfried Johann. *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil für Mähren und Schlesien*. Prag: Gottlieb Haase, 1815, Band 3, sl. 23–24.

DRLÍKOVÁ, Eva, ed. *20 let Mezinárodního hudebního festivalu v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1985.

-e-. Musica cameralis v Brně. *Tvorba*, 13. 10. 1971, roč. [3], č. 41, s. 2.

Ezio: Pasticcio: The favourite songs In the opera Ezio. London: R. Bremner, 1765.

FIALOVÁ, Kateřina: *Viktor Kudělka: Monografie* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2006.

FIDLER, Petr, KŘESADLOVÁ, Lenka, PERUTKOVÁ, Jana, RUHE, Lilian, SPÁČILOVÁ, Jana, VALEŠ, Tomáš. *Proměny zámeckého areálu v Jaroměřicích nad Rokytnou: Kritický katalog výstavy.* České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2017. ISBN 978-80-87890-24-0.

Flavio Ezio. In: *Wikipedia, l'enciclopedia libera* [online]. 11. 12. 2021 [cit. 26. 1. 2022]. Dostupné z: https://it.wikipedia.org/wiki/Flavio_Ezio

Fotografie = Lichtbilder. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1987, roč. 36, H22, s. [87].

FRANKOVÁ, Jana, HOLÁ, Monika, SÝKORA, Pavel, TICHÝ, Vlastimil, VESELÁ, Irena, ZOUHAR, Vít, ŽŮREK, Pavel. *Brněnská setkání s Bohuslavem Martinů.* Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, 2020. ISBN 978-80-7051-303-3.

FREEMAN, Daniel. E. *Josef Mysliveček, "Il Boemo": The Man and his Music.* Michigan: Harmonie Park Press, 2009, s. 69. ISBN 0-89990-148-4.

FUKAČ, Jiří. Festival ve znamení rozmanitosti. *Rovnost*, 5. 10. 1966, roč. 81, č. 239, s. 3.

FUKAČ, Jiří. Kolokvium o interpretaci. *Hudební rozhledy*, 1967, roč. 20, č. 20, s. 627.

(jf) [= FUKAČ, Jiří]. Věda, která nejen konstatuje. *Rovnost*, 21. 9. 1972, roč. 87, č. 223, s. 5.

FUKAČ, Jiří. Zdroje dynamiky a stability české hudby a problém skladatelských škol. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1974, s. 85–89.

GIER, Albert. *Oper als Text: Romanistische Beiträge zur Libretto-Forschung.* Heidelberg: Carl Winter, 1986. Studia Romanica, Band 63. ISBN 3-533-03728-2.

GOETHE, Johann Wolfgang von. *Italská cesta*. Praha: Odeon, 1982. Knihovna klasiků.

HÁNA, Joel. *Arthur Honegger: Jeanne d'Arc au bûcher – koncertní a scénické pojetí* [bakalářská diplomová práce]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2017.

HANZALOVÁ, Zuzana. PhDr. Viktor Kudělka, CSc. In: *Internetová encyklopedie města Brna* [online]. Brno, 25. 2. 2022 [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=33075

HAVLÍK, Jaromír. Pukl, Oldřich. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 1. 2009 [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6606

HELFERT, Vladimír. Barokní zpracování pověsti o Libuši a Přemyslovi. In: ŠESTÁK, Antonín, DOKOUPIL, Antonín, eds. *Sborník prací věnovaný památce profesora dra P. M. Haškovce*. Brno: Globus, 1936, s. 155–180.

HELFERT, Vladimír. *Leoš Janáček: Obraz životního a uměleckého boje*. Díl 1., V poutech tradice. Brno: O. Pazdírek, 1939.

HELFERT, Vladimír. Opera o Donu Juanu v Brně r. 1734. *Časopis Matice Moravské*, 1917–1918, roč. 41–42, s. 249–265; 1919–1920, roč. 43–44, s. 65–108.

HERRMANNOVÁ, Eva. Brno objevuje Myslivečka. *Divadelní noviny*, 1967, roč. 11, s. 13.

HOGWOOD, Christopher. *Georg Friedrich Händel.* Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-474-7.

HOUFOVÁ, Sylva. *Jiří Hadlač – grafická a knižní tvorba* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2006.

CHUCHRO, Josef. K soutěži LUT v oboru komorní hudby. *Hudební rozhledy*, 1955, roč. 8, č. 15, s. 784.

J. H. Dresden. In: BLUM, Robert, HERLOSSSOHN, Karl, MARGGRAFF, Hermann, eds. *Allgemeines Theater-Lexikon oder Encyklopädie alles Wissenswerthen für Bühnenkünstler, Dilettanten und Theaterfreunde : unter Mitwirkung der sachkundigsten Schriftsteller Deutschlands*. 3. Band, Devrient bis Garnitur. Altenburg und Leipzig: Expedition des Theater-Lexikon (H. A. Pierer & C. Heymann), 1840, s. 72.

JONÁŠOVÁ, Milada. Antonio Denzio als Prager Sänger, Impressario, Librettist und Bearbeiter der venezianischen Opern. In: MACEK, Petr, PERUTKOVÁ, Jana, eds. *The Eighteenth-Century Italian Opera Seria: Metamorphoses of the Opera in the Imperial Age.* Praha: KLP, 2013, s. 99–114. Colloquia Musicologica Brunensia, 42 (2007). ISBN 978-80-87773-04-8.

JONÁŠOVÁ, Milada. I Denzio: tre generazioni di musicisti a Venezia e a Praga. *Hudební věda*, 2008, roč. 45, č. 1–2, s. 57–114. ISSN 0018-7003.

jtj. Pro zdárný průběh soutěže LUT. *Svobodné Slovo*, 1. 12. 1954, roč. 10, č. 288, s. 7.

KARAFIÁT, Jan. Nováček, Zdenko. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 1. 2012 [cit. 5. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6606

KOPEČNÝ, František. *Průvodce našimi jmény.* Praha: Academia, 1974.

KAUL, Oskar. *Musica Herbipolensis: Aus Würzburgs musikalischer Vergangenheit.* Marktbrei: Siegried Greß, 1980. ISBN 978-3-920094-16-8.

Komorní koncert triových skladeb. *Práce*, 12. 11. 1955, roč. 11, č. 273, s. 5.

Komorní hudba na Festivalu lidové umělecké tvořivosti 1955. *Lidová tvořivost*, 1955, roč. 6, č. 11, s. 245.

KUNDERA, Ludvík. *Janáčkova varhanická škola.* Olomouc: Velehrad, 1948.

KYAS, Vojtěch. Zrod a rozvoj českého hudebního romantismu. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1974, s. 59–63.

MACEK, Petr. Postskriptum aneb Brněnská muzikologie v současnosti. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005, s. 235–238.

MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005. ISBN 80-86791-28-9.

MACEK, Petr, POLEDŇÁK, Ivan. Fukač, Jiří. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 4. 7. 2008 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5234
MARCANÍKOVÁ, Barbora. *Koncertní mistři brněnské filharmonie – houslisté* [bakalářská diplomová práce]. Brno: JAMU, 2012, s. 14–17.
MARX, Karl, ENGELS, Friedrich. *O umění*. Praha: Československý spisovatel, 1949. Kritická knihovna.
MEDŇANSKÝ, Karol. Odišiel vzácny človek a vedec – priaznivec Katedry hudby FHPV PU. *Na Pulze*, 2009, roč. 2, č. 1, s. 54. ISSN 1337-9208.
MEDŇANSKÝ, Karol. *Passiones Bachianae: cesta k vrcholu violy da gamba.* Prešov: Prešovská univerzita, 2007. ISBN 978-80-8068-663-5.
MEDŇANSKÝ, Karol. Sláčikové kvartetá Josefa Myslivečka z pedagogicko-interpretačného aspektu. In: GÁBEROVÁ, Monika, ed. *Čeští hudební klasikové na prahu 21. století: Sborník z 25. ročníku muzikologické konference Janáčkiana: (Ostrava 6. a 7. června 2001).* Ostrava: Ostravská univerzita, 2002, s. 41–59. ISBN 80-7042-204-1.
MENŠÍKOVÁ, Miroslava, KALENDOVSKÁ, Jiřina. Zdenka Podhajská. In: *Internetová encyklopedie města Brna* [online]. Brno, 16. 10. 2020 [cit. 2. 11. 2021]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=10023
METASTASIO, Pietro. *Ezio: Drama Per Musica*. Roma: Per il Zempel, e il de Meij vicino a Monte Giordano, 1729.
Mezinárodní hudební festival v Brně ve světle svých ohlasů (1966–1973). Brno: Sekretariát Mezinárodního hudebního festivalu, 1974.
MIKOTA, Václav, ed. *Hudba a národ*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 1940.
Mos maiorum. In: *Wikipedia, l'enciclopedia libera* [online]. 17. 12. 2021 [cit. 31. 1. 2022]. Dostupné z: https://it.wikipedia.org/wiki/Mos_maiorum
MRÁČKOVÁ, Jarmila, ed. *Jubilejní ohlédnutí: 50 let od založení KPH, 10 let trvání SPH*. Brno: Spolek přátel hudby při Filharmonii Brno, 2008.
MRKOS, Zbyněk. Vznik a význam Brněnských hudebních májů. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *10 let Brněnských hudebních májů: 1955–1965*, s. 3–4.
MŠ. PhDr. Oldřich Pukl, CSc. In: *Internetová encyklopedie města Brna* [online]. Brno, 27. 2. 2019 [cit. 9. 4. 2022]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=13103
MÜNSTER, Robert. „Die hiesige ongenierte Lebensrath gefallet allen …": Nachrichten zum Musikleben der Jahre 1772 bis 1779 aus den Briefen Joseph Franz von Seinsheims an

seinem Bruder Adam Fiedrich von Seinsheim. In: GÖLLNER, Theodor, HÖRNER, Stephan, eds. *Mozarts Idomeneo und die Musik in München zur Zeit Karl Theodors: Bericht über das Symposion der Gesellschaft für Bayerische Musikgeschichte und der Musikhistorischen Kommission der Bayerischen Akademie der Wissenschaften: München, 7.–9. Juli 1999*. München: Bayerische Akademie der Wissenschaften, 2001, s. 237–251. Bayerische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-Historische Klasse. Heft 119. ISBN 3-7696-0114-9.

MÜNSTER, Robert. Die Münchener Hofmusik bis 1800. In: SILKE, Leopold, BÄRBEL, Pelker, eds. *Süddeutsche Hofkapellen im 18. Jahrhundert: Eine Bestandsaufnahme.* Heidelberg: Heidelberg University Publishing, 2018, s. 372. Schriften zur Südwestdeutschen Hofmusik, Band 1. ISBN 978-3-946054-78-8.

Oslava Dvořákova výročí v Brně. *Rovnost*, 1. 5. 1954, roč, 70, č. 34, s 6.

OVER, Berthold, ZUR NIEDEN, Gesa, eds. *Operatic Pasticcio in 18th-Century Europe. Contexts, Materials and Aesthetics.* Bielefeld: Transcript Verlag, 2021. ISBN 978-3-8376-4885-0.

PALA, František. *Emil Axman: Život a dílo.* Praha: Academia, 1966.

PANOFSKY, Erwin. Epilog: Na obranu věže ze slonové kosti. In: PANOFSKY, Erwin. *Význam ve výtvarném umění*. Praha: Malvern, 2021, s. 361–371. ISBN 978-80-7530-302-8.

PAŠEK, Martin. *Osvald Chlubna: Smyčcový kvartet č. 1 g-moll, op. 21: monografie díla* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2016.

PAVLÍČKOVÁ, Jana, FUKAČ, Jiří. Libreto. In: MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury.* Praha: Editio Supraphon, 1997, s. 500–502. ISBN 80-7058-462-9.

PEČMAN, Rudolf. Alessandro Scarlatti: A Predecessor of Joseph Haydn in the Genre of the String Quartet. In: SERWER, Howard, WEBSTER, James, LARSEN, Jens Peter, eds. *Haydn studies: Proceedings of the International Haydn Conference, Washington, D.C., 1975*. New York: W.W. Norton, 1981, s. 456–459. ISBN 0-393-95149-9.

PEČMAN, Rudolf. Antonio Vivaldi ve světle muzikologických výzkumů a interpretační praxe anno 1978. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978.* Brno: Jihomoravská odbočka České hudební společnosti, 1980, s. 47–51.

PEČMAN, Rudolf. Ästetisch-theoretische Ausgangspunkte und stilistische Verwandtschaft im Schaffen von Jiří Benda und Ludwig van Beethoven: Versuch um eine Komparation. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1967, roč. 16, H2, s. [43]–52.

PEČMAN, Rudolf. Autorovo připodotknutí. In: PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk*. Brno: Opus musicum, 2010, s. 7. Knižnice Opus musicum. ISBN 978-80-903211-6-8.

PEČMAN, Rudolf. Beethoven a Smetana. In: *Hudební řeč Bedřicha Smetany: Konsonance a disonance z hlediska hudby 20. století*. Praha: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1986, s. 49–85.

PEČMAN, Rudolf. *Beethoven dramatik: K 150. výročí úmrtí Ludwiga van Beethovena a k 100. výročí narození českého znalce Beethovenova díla, akademika Zdeňka Nejedlého.* Hradec Králové: Krajské kulturní středisko, 1978.

PEČMAN, Rudolf. Beethoven chtěl napsat operu o Libuši. *Zpravodaj Kruhu přátel hudby při Parku kultury a oddechu v Brně*, 1977, roč. 20, č. 11, nestránkováno.

PEČMAN, Rudolf. Beethoven pianista: Slovo o jeho interpretačním umění a o správném vyznění jeho děl. *Opus musicum*, 1977, roč. 9, č. 2, s. 43–46.

PEČMAN, Rudolf. *Beethovenovy smyčcové kvartety.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1970.

PEČMAN, Rudolf. *Beethovens Opernpläne.* Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981. Spisy Univerzity J. E. Purkyně v Brně. Filozofická fakulta.

PEČMAN, Rudolf. Beethovens Tendenz zur Romantik. In: VYSLOUŽIL, Jiří, ed. *Colloquium Romanticism and Music: Brno, 5.–7. 10. 1987.* Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 90–94. ISBN 80-210-0426.

PEČMAN, Rudolf. Beethovenův odkaz dnešku: Prosperovská meditace k 150. výročí úmrtí skladatele. In: VÍT, Petr, KRUTOVÁ, Alena, eds. *Hudba – umění – revoluce: 12. Mezinárodní hudební festival v Brně: 30. září – 9. října 1977.* Brno: Blok, 1977, s. 29–32.

PEČMAN, Rudolf. Beethovenův rozhovor o služebnictvu a o tom, jak je vyživovat. *Opus musicum*, 1977, roč. 9, č. 7, s. 205–206.

PEČMAN, Rudolf. Benda's "The village market" as a precursor of "Fidelio": Reflections on a marginal note by Vladimír Helfert. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1970, roč. 19, H5, s. [141]–150.

PEČMAN, Rudolf. Böhmen und Italien: Ein offenes Kapitel aus der Geschichte der Musik Böhmens um 18. Jahrhundert. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Colloquium Musica Bohemica et Europaea: Brno 1970.* Brno: International Musical Festival, 1972, s. 289–297. Colloquia on the History and Theory of Music at the International Musical Festival in Brno.

PEČMAN, Rudolf. *Bohuslav Martinů.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu a Česká hudební společnost, 1979.

PEČMAN, Rudolf. *Brahms a Reger: Předchůdci novodobé hudby.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1973.

PEČMAN, Rudolf. Brněnská cesta k Bohuslavu Martinů. In: BALÁČOVÁ, Jana, ed. *25. Mezinárodní hudební festival Brno: Bohuslav Martinů: 3. bienále soudobé hudby: 27. září – 7. října 1990: Programový katalog.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1990, [nestránkováno].

PEČMAN, Rudolf. Brněnská muzikologie v časech minulých. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1992, roč. 39–40, č. H25-26, s. [91]–103. ISSN 0231-522X.

PEČMAN, Rudolf. *Brněnské festivaly: Historie v heslech: Fakta: Snahy a cíle*. Brno: Sekretariát Mezinárodního hudebního festivalu, 1971.

PEČMAN, Rudolf. *Claude Debussy a dialog s jeho tvorbou.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1988.

PEČMAN, Rudolf. *Čechy, konzervatoř Evropy.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1972.

PEČMAN, Rudolf. *Česká pocta Beethovenovi.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1977.

PEČMAN, Rudolf. *Člověk čistého srdce: Gracian Černušák včera a dnes.* Praha: KLP, 2007. Editio Conservatorium Brunense, II. ISBN 978-80-86791-53-1.

PEČMAN, Rudolf. De Gamerrovo libreto k poslední opeře Josefa Myslivečka. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1965, roč. 14, F9, s. 183–194.

PEČMAN, Rudolf. Dekorace a scénografie na pozadí výzkumu staré opery 18. věku: Myšlenky a glosy muzikologa. In: SLAVKO, Pavel, SRBOVÁ, Hana, eds. *Svět barokního divadla: Sborník přednášek z konferencí v Českém Krumlově 2004, 2005, 2006 = The World of Baroque Theatre: A Compilation of Essays from the Český Krumlov Conferences 2004, 2005, 2006*. Český Krumlov: Society of Friends of Český Krumlov, 2007, s. 101–125. ISBN 978-80-254-0318-1.

PEČMAN, Rudolf, ed. *10 let Brněnských hudebních májů: 1955–1965.* Brno: Park kultury a oddechu, 1965.

PEČMAN, Rudolf. Deset let mezinárodního hudebního festivalu v Brně. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Hudba pokroku a míru = Musica, pax, progressus: 10. Mezinárodní hudební festival v Brně: Brno, 26. září – 5. října 1975*. Brno: Blok, 1975, s. 117–122.

PEČMAN, Rudolf. Die Klarinette in der Neapolitanischen Schule und bei Josef Mysliveček. In: THOM, Eitelfriedrich, ed. *Die Blasinstrumente und ihre Verwendung sowie zu Fragen des Tempos in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts: Konferenzbericht der 4. Wissenschaftlichen Arbeitstagung Blankenburg/Harz, 26./27. Juni 1976.* Blankenburg/Harz: Kultur- und Forschungsstätte, 1977, s. 42–45. Studien zur Aufführungspraxis und Interpretation der Musik des 18. Jahrhunderts, 34.

PEČMAN, Rudolf. Die Mannheimer Schule und Josef Mysliveček. In: HEYTER-RAULAND, Christine, MAHLING, Christoph-Hellmut, eds. *Untersuchungen zu Musikbeziehungen zwischen Mannheim: Böhmen und Mähren im späten 18. und frühen 19. Jahrhunderts: Symphonie – Kirchenmusik – Melodrama.* Mainz: Schott Music GmbH, 1994, s. 75–83. ISBN 978-3-79571-333-1.

PEČMAN, Rudolf. Die Oper der Neapolitanischen Schule als Inszenierungsproblem. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1994, roč. 43, H29, s. 63–67. ISSN 0231-522X.

PEČMAN, Rudolf. Drobný příspěvek k otázce vztahu Václava Krumpholze k Ludwigu van Beethovenovi. *Bertramka*, 1986, roč. 17, č. 1–2, s. 1–5.

PEČMAN, Rudolf. Dvě jihoslovanské písně v Beethovenově „Pastorální". *Hudební rozhledy*, 1957, roč. 10, č. 11, s. 455–457.

PEČMAN, Rudolf. Ein italienisches Opernlibretto über König Václav. *Die Musikforschung*, 1980, roč. 33, č. 3, s. 319–322.

PEČMAN, Rudolf. Epilog: Hledání hodnot. In: PEČMAN, Rudolf. *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989, s. 151–170.

PEČMAN, Rudolf. *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989.

PEČMAN, Rudolf. *F. X. Richter und seine „Harmonische Belehrungen".* Michaelstein/Blankenburg: Kultur- und Forschungsstätte, 1992. ISBN 978-3-89512-068-8.

PEČMAN, Rudolf. *Franz Schubert.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1978.

PEČMAN, Rudolf. *Georg Friedrich Händel.* Praha: Supraphon, 1985.

PEČMAN, Rudolf. Georg Friedrich Händel a čeští skladatelé 18. století. In: PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Händel a Bach: O dnešním pojetí jejich díla: Sborník studií z konference Händel a Bach: Proměny jejich života a díla: Brno, 30.–31. 5. 1985.* Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 49–53. ISBN 80-210-0453-3.

PEČMAN, Rudolf. Georg Friedrich Händel im Dritten Reich: Alttestametarische (jüdische) Oratorienthematik im Blickfeld der nazistischen Fälscher Georg Friedrich Händels. In: BEK, Mikuláš, CHEW, Geoffrey, MACEK, Petr, eds. *Socialist Realism and Music: Musicological Colloquium at the Brno international music festival: Brno, 1–3 October 2001.* Praha: KLP, 2004, s. 97–100. Colloquia musicologica Brunensia. ISBN 80-86791-18-1.

PEČMAN, Rudolf. *Händel a Bach.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1971.

PEČMAN, Rudolf. Händel a dnešek. In: PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Händel a Bach: O dnešním pojetí jejich díla: Sborník studií z konference Händel a Bach: Proměny jejich života a díla: Brno, 30.–31. 5. 1985.* Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 25–32. ISBN 80-210-0453-3.

PEČMAN, Rudolf. Händel a Mysliveček. *Opus musicum*, 1978, roč. 10, č. 3, s. 67–70.

PEČMAN, Rudolf. *Haydn a Mozart.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1976.

PEČMAN, Rudolf. Heinrich Haugwitz und Georg Friedrich Händel. In: BUŠ, Marek, ed. *Haugwitzové a hudba: Sborník přednášek z muzikologického sympózia konaného na zámku v Náměšti nad Oslavou dne 22. září 2002.* Náměšť nad Oslavou: Národní památkový ústav, Správa státního zámku v Náměšti nad Oslavou, 2003, s. 13–19. ISBN 80-239-3744-8.

PEČMAN, Rudolf. Helfertova „brněnská muzikologická škola": Učitel a jeho význační žáci. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005, s. 35–43. ISBN 80-86791-28-9.

PEČMAN, Rudolf. *Hudba romantiků.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1974.

PEČMAN, Rudolf. *Hudba staré Itálie.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1975.

PEČMAN, Rudolf. Hudební festival jako společenský a umělecký fenomén: (Historie a současnost slavností hudby). *Opus musicum*, 2002, roč. 34, č. 1, s. 34. ISSN 0862-8505.

PEČMAN, Rudolf. *Hudební kontexty staré Itálie.* Brno: Masarykova univerzita, 2006. Spisy Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta. ISBN 80-210-4118-8.

PEČMAN, Rudolf. Chvála komorní hudby. In: MRÁČKOVÁ, Jarmila, ed. *Jubilejní ohlédnutí: 50 let od založení KPH, 10 let trvání SPH.* Brno: Spolek přátel hudby při Filharmonii Brno, 2008, s. 9–10.

PEČMAN, Rudolf. Idea KPH. In: PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *20 let Kruhu přátel hudby v Brně.* I, Úvahy a vzpomínky. Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1978, s. 9–101.

PEČMAN, Rudolf. Il Parnasso confuso: První Myslivečkova opera. *Opus musicum*, 1975, roč. 7, č. 5, s. 136–143.

PEČMAN, Rudolf. Italská libretistika ve Šporkově divadle. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978.* Brno: Jihomoravská odbočka České hudební společnosti, 1980, s. 31–33.

PEČMAN, Rudolf. *Jan Racek: Vědec a člověk.* Brno: Opus musicum, 2010. Knižnice Opus musicum. ISBN 978-80-903-211-6-8.

PEČMAN, Rudolf. Janáčkova opera Šárka. *Slezský sborník*, 1958, roč. 56, č. 4, s. 498–502.

PEČMAN, Rudolf. *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena.* Brno: Masarykova univerzita, 1999. Spisy Masarykovy univerzity v Brně. Filozofická fakulta. ISBN 80-210-2223-X.

PEČMAN, Rudolf. Jiří Antonín Benda a Ludwig van Beethoven: Pokus o srovnání jejich vzájemného slohového vztahu. *Československá beethoveniána*, 1965, roč. 2, č. 3, s. 142–154.

PEČMAN, Rudolf. Johann Christian Bach a Josef Mysliveček. *Hudební věda*, 1994, roč. 31, č. 4, s. 393–398. ISSN 0018-7003.

PEČMAN, Rudolf. *Josef Mysliveček.* Praha: Supraphon, 1981. Hudební profily.

PEČMAN, Rudolf. Josef Mysliveček als Reformator der Neapolitanischen Oper seria. In: THOM, Eitelfriedrich, ed. *Der Einfluss der italienischen Musik in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts: Konferenzbericht der XV. wissenschaftlichen Arbeitstagung, Blankenburg/Harz, 19. bis 21. Juni 1987.* Michaelstein/Blankenburg: Kultur- und Forschungsstätte, 1988, s. 18–22.

PEČMAN, Rudolf. *Josef Mysliveček und sein Opernepilog: Zur Geschichte der neapolitanischen Oper.* Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1970. Spisy University J. E. Purkyně v Brně. Filosofická fakulta.

PEČMAN, Rudolf. *Josef Suk a hudební secese.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1980.

PEČMAN, Rudolf. K Helfertovu pojetí italské opery v 18. století. In: PEČMAN, Rudolf, VYSLOUŽIL, Jiří, ed. *Vladimír Helfert: Pokrokový vědec a člověk: Studie, korespondence a vzpomínky: Vydáno k 30. výročí úmrtí Vladimíra Helferta.* Brno: Universita

J. E. Purkyně, 1975, s. 17–21. *Sborník prací Filosofické fakulty Masarykovy university*, 1974, roč. 23, H9, příloha, s. [17]–21.

PEČMAN, Rudolf. K Myslivečkově opeře Medon, král epirský. In: *Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university*, 1962, roč. 11, F6, s. 141–143.

PEČMAN, Rudolf. K otázce slohového vztahu Jiřího Bendy a Ludwiga van Beethovena. *Musejní zprávy Pražského kraje*, 1959, roč. 4, č. 1–2, s. 24–34.

PEČMAN, Rudolf. Ke skladebnému stylu Amanda Ivanschitze. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1958, roč. 7, F2, s. [39]–43.

PEČMAN, Rudolf. Karel Vetterl jako hudební historik a muzikolog. In: TONCROVÁ, Marta, ed. *Živý odkaz Karla Vetterla (1898–1979): Sborník příspěvků ze semináře konaného 20. května 1993 v Brně.* Brno: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1993, s. 23–36. ISBN 80-85010-37-2.

PEČMAN, Rudolf. Kdy se narodili? Uvádíme chybné údaje o Händelovi, Bachovi a Telemannovi. *Opus musicum*, 2006, roč. 38, č. 2–3, s. 48–49. ISSN 0862-8505.

PEČMAN, Rudolf. *Klavír v zrcadle doby.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1982.

PEČMAN, Rudolf. Kolébka nástrojové hudby. In: VRAŠTILOVÁ, Tamara, ed. *Instrumentální hudba: 14. Mezinárodní hudební festival v Brně: Brno, 28. září – 7. října 1979*. Brno: Blok, 1979, s. 22–25.

PEČMAN, Rudolf. Král Václav II. postavou italského operního libreta 18. století. *Hudební rozhledy*, 1975, roč. 28, s. 420–423.

PEČMAN, Rudolf. Lidové taneční motivy v Pogliettiho suitě Rossignolo: Své matce k šedesátinám. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1960, roč. 9, F4, s. [47]–60.

PEČMAN, Rudolf. *Ludwig van Beethoven: Miscellanea da camera.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1987.

PEČMAN, Rudolf. Ludwig van Beethoven und Jiří Antonín Benda. In: *Bericht über den Internationalen Beethoven–Kongreß*. Berlin: Verlag Neue Musik, 1971, s. 453–464.

PEČMAN, Rudolf. Malé rozpomínání na Bohumíra Štědroně. In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty.* Veverská Bítýška: Editio Moravia, 2005, s. 37–45. ISBN 80-86565-05-X.

(rp) [= PEČMAN, Rudolf]. Mikrorozhovor: Janáčkovci a ti druzí. *Moravský měsíčník*, 4. 10. 1968, roč. 1, č. 1, s. 3.

PEČMAN, Rudolf. „Minimalistische“ Kompositionen Ludwig van Beethovens: Zauber der vergessenen Albumblätter. In: *Od Perotina po Steva Reicha: Idey „minimálneho“ v hudobných dejinách a v súčasnosti.* Bratislava: Hudobné centrum, 2005, s. 130–146. ISBN 80-88884-71-3.

PEČMAN, Rudolf. Mozart a Morava: První doteky génia s našimi zeměmi. *Časopis Matice moravské*, 2006, roč. 125, č. 1, s. 77–93.

PEČMAN, Rudolf. Mozart und die Venezianisch-Neapolitanische Schule. In: SCHLAGER, Karl-Heinz, ed. *Festschrift Hubert Unverricht zum 65. Geburtstag.* Tutzing: H. Schneider, 1992, s. 207–221. Eichstätter Abhandlungen zur Musikwissenschaft, Bd. 9. ISBN 3-7952-0719-3.

PEČMAN, Rudolf. *Musica antiqua aurea.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1985.

PEČMAN, Rudolf. *Musica rediviva.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1981.

[PEČMAN, Rudolf]. Nález neznámých českých pastorel. *Hudební rozhledy*, 1956, roč. 9, č. 3, s. 126.

PEČMAN, Rudolf. Naše Collegium musium. *Universitas*, 2007, roč. [40], č. 1, s. 19–23. ISSN 1211-3387.

PEČMAN, Rudolf. Neznámá Myslivečkova opera. *Hudební rozhledy*, 1961, roč. 14, č. 9, s. 391–392.

[PEČMAN, Rudolf]. Nový Komorní soubor v Brně. *Hudební rozhledy*, 1956, roč. 9, č. 2, s. 83.

PEČMAN, Rudolf. O absolutním sluchu Jana Šoupala. *Alternativa nova*, 1998, roč. 4, č. 7, s. 296–299.

PEČMAN, Rudolf. Ohlédnutí za čtvrtým desítiletím. In: PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Čtvrté desítiletí Kruhu přátel hudby v Brně.* Brno: Kulturní a informační centrum města Brna, 1998, s. 5–19.

PEČMAN, Rudolf. Originální rukopisy českých pastorel Josefa Preisse. *Radostná země*, 1959, roč. 9, č. 4, s. 97–101.

PEČMAN, Rudolf. Osmý abonentní koncert JAMU. *Práce*, 25. 12. 1955, roč. 11, č. 310, s. 7.

rp [= PEČMAN, Rudolf]. Úspěšný koncert houslisty Stanovského. *Práce*, 19. 5. 1956, roč. 11, č. 122, s. 5.

PEČMAN, Rudolf. Pietro Metastasio jako libretista Myslivečkových oper. In: ZÁVODSKÝ, Artur, ed. *Otázky divadla a filmu: Theatralia et cinematographica.* II.

Brno: Universita J. E. Purkyně, 1971, s. 82–100. Opera Universitatis Purkynianae Brunensis. Facultas philosophica.

PEČMAN, Rudolf. Píseň lásky, hymnus na radost – Olivier Messiaen v Brně: K 100. výročí narození Oliviera Messiaena. *Opus musicum*, 2008, roč. 40, č. 3, s. 8–10. ISSN 0862-8505.

PEČMAN, Rudolf. *Poezie a hudba: Průhledy k věčnému tématu.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1986.

PEČMAN, Rudolf. Práčův písňový sborník z r. 1790 a „Razumovské kvartety" L. van Beethovena: (Příspěvek k otázce citací ruských lidových písní). *Sborník prací filosofické fakulty brněnské university*, 1957, roč. 6, F1, s. 53–63.

PEČMAN, Rudolf. *Prameny hudby dneška: Hrst kapitol.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989.

PEČMAN, Rudolf. Preambulum aneb Brněnská muzikologie v době počátku a prvních rozmachů. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005, s. 7–32. ISBN 80-86791-28-9.

PEČMAN, Rudolf. Předchůdci aneb vědomí souvislostí: Mannheimští, Jiří Benda a Mysliveček v ohnisku vývoje. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Musica bohemica et europaea: 5. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1970, s. 25–41.

PEČMAN, Rudolf. Rakušan Mysliveček? *Hudební věda*, 1998, roč. 35, č. 1, s. 68–71. ISSN 0018-7003.

PEČMAN, Rudolf. *Sbohem, má lásko: Pohled na umění trubadúrů a truvérů.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1980.

PEČMAN, Rudolf. Slawische Sujets in den Opernplänen L. van Beethovens. In: *Hudba slovanských národů a její vliv na evropskou hudební kulturu*. Brno: Česká hudební společnost, 1981, s. 353–363.

PEČMAN, Rudolf. *Sloh a doba: Metamorfózy hudby ve vývoji lidské společnosti.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1984.

PEČMAN, Rudolf. *Slovanské prvky v díle Ludvíka van Beethovena* [diplomová práce]. Brno: Filosofická fakulta Masarykovy university, 1954.

PEČMAN, Rudolf. *Sonáta včera a dnes.* Brno: Kulturní a informační centrum, 1994.

PEČMAN, Rudolf. Stará opera, její libreto a výzkum kolem nich. In: MEDŇANSKÁ, Irena, ed. *Slovo a hudba ako štrukturálno-architektonický celok hudobného myslenia 17.–18. storočia: Zborník príspevkov z medzinárodnej muzikologickej konferencie 23.–25. novembra 2005 v Prešove.* Prešov: Súzvuk, 2006, s. 31–47. ISBN 80-89188-14-1.

PEČMAN, Rudolf. Stich–Punto a Beethoven. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1996, roč. 45, H31, s. [83]–91. ISSN 0231-522X.

PEČMAN, Rudolf. Svět libretistiky vybraných oper J. J. Fuxe a „svatováclavského" melodramu J. D. Zelenky: Učitel a žák v popředí rostoucího zájmu. In: SLAVKO, Pavel, SRBOVÁ, Hana, eds. *Svět barokního divadla: Sborník přednášek z konferencí v Českém Krumlově 2004, 2005, 2006 = The World of Baroque Theatre: A compilation of Essays from the Český Krumlov Conferences 2004, 2005, 2006.* Český Krumlov: Society of Friends of Český Krumlov, 2007, s. 217–248. ISBN 978-80-254-0318-1.

PEČMAN, Rudolf. Světový význam české hudby: Glosy ke staronovému problému. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1974, s. 19–22.

PEČMAN, Rudolf. Tři česká beethoveniana. In: PEČMAN, Rudolf. *Ludwig van Beethoven: Miscellanea da camera*. Brno: Koncertní oddělení PKO, 1987, s. 31–50.

PEČMAN, Rudolf. Tvůrčí odkaz Graciana Černušáka. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Gracian Černušák a otázky české hudební historiografie, kritiky, lexikografie, pedagogiky a výchovy hudebního publika: Hudebně-vědná konference: Brno 7.–8. prosince 1982.* Brno: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1983, s. 10–14.

PEČMAN, Rudolf. *Útok na Antonína Dvořáka.* Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 1992. ISBN 80-210-0425-8.

PEČMAN, Rudolf. Úvahy o lidové písni v pojetí Leoše Janáčka: Lidová píseň východiskem k novým koncepcím. In: PEČMAN, Rudolf. *Eseje o Martinů: Doba – dílo – tvůrčí estetika.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1989, s. 111–122.

PEČMAN, Rudolf. Vánoční moteto Františka Navrátila. *Slezský sborník*, 1959, roč. 57, č. 4, s. 457–479.

PEČMAN, Rudolf. *Varhany: Perspektivy a návraty.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1983.

PEČMAN, Rudolf. *Vladimír Helfert.* Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 2003. Osobnosti. ISBN 80-86258-42-4.

PEČMAN, Rudolf. Vladimír Helfert odkrývá význam Leoše Janáčka a jeho školy. In: SÝKORA, Pavel, PELÍŠKOVÁ, Lucie, HALÍŘ, Jiří, eds. *Fenomén Janáček včera a dnes: Sborník z mezinárodní hudebněvědné konference: Konzervatoř Brno, 2004.* Praha: Togga, 2006, s. 219–229. Editio Conservatorium Brunense, I. ISBN 80-87005-00-7.

PEČMAN, Rudolf. *Vivaldi a jeho doba.* Brno: Masarykova univerzita, 2008. Spisy Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta. ISBN 978-80-210-4601-6.

PEČMAN, Rudolf. *Výrazové prostředky neapolské vážné opery.* Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1970.

PEČMAN, Rudolf. Výzkum libret 18. století a režijní uchopení barokních oper. In: MUSILOVÁ, Jarmila, ed. *The World of Baroque Theatre: A Compilation of Essays from the Český Krumlov Conferences 2002, 2003 = Svět barokního divadla: Sborník přednášek z konferencí v Českém Krumlově 2002, 2003*. Český Krumlov: Foundation of the Baroque Theatre at the Castle in Český Krumlov, 2003, s. 183–196. ISBN 80-254-1016-1.

PEČMAN, Rudolf. *Vzpomínky na festival: souborné vydání*. Brno: Mezinárodní hudební festival Moravský podzim, 1999.

PEČMAN, Rudolf. Zjasněný horizont v době zaživa pohřbených. In: ŠTĚDROŇ, Miloš, FRIMLOVÁ, Lea, GEIST, Zdeněk, eds. *Besední dům: Architektura, společnost, kultura.* Brno: Státní filharmonie Brno, 1995, s. 179–184. ISBN 80-7028-071-9.

PEČMAN, Rudolf. Zmysel výskumu operných libriet 18. storočia pre dnešek. *Slovenské divadlo*, 2003, roč. 51, č. 3–4, s. 214–224. ISSN 0037-699X.

PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti: Vzpomínky muzikologa: Započato 23. července 2006*. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2007. ISBN 978-80-210-4232-2.

PEČMAN, Rudolf. Ztráta pro hudební vědu (nekrolog Graciana Černušáka). *Host do domu*, 1961, roč. 8, s. 526.

PEČMAN, Rudolf. Zum oratorischen Schaffen Joseph Haydn und Josef Myslivečeks. In: BADURA-SKODA, Eva, ed. *Joseph Haydn: Bericht über den Internationalen Joseph Haydn Kongress: Proceedings of the International J. Haydn Congress: Wien, Hofburg, 5.–12. September 1982.* München: G. Henle, 1986, s. 101–104. ISBN 978-3-87328-045-8.

PEČMAN, Rudolf. Zur Leningrader Handschrift der letzten Oper Josef Myslivečeks. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 1966, roč. 15, H1, s. 121–134.

PEČMAN, Rudolf. Zur Typologie der Gestalten in Händels „Orlando" und Mozarts „Die Zauberflöte". *Händel-Jahrbuch*, 1992, roč. 38, s. 52–59.

PEČMAN, Rudolf. Zur Typologie der Operngestalten Telemanns und ihrer Beziehung zur italienischen Librettistik. In: FLEISCHHAUER, Günter, SIEGMUND-SCHULTZE, Walther, eds. *Telemann und seine Dichter: Konferenzbericht der 6. Magdeburger Telemann-Festtage vom 9. bis 12. Juni 1977*. I. Teil. Magdeburg: Rat der Stadt Magdeburg, 1978, s. 52–57.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Almanach Společnosti Bohuslava Martinů 1979*. Praha – Brno: Česká hudební společnost, 1979.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Bibliografie profesorů Jana Racka, Bohumíra Štědroně a Zdeňka Blažka*. Brno: Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně, 1986.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Colloquium Leoš Janáček et musica Europaea: Brno 1968*. Brno: International Musical Festival, 1968.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1974.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Festival Bohuslava Martinů: 1. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1966.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Festival Leoš Janáček et Musica Europaea: 3. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1968.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Festival Musica antiqua: 2. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1967.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Festival Musica vocalis: 4. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1969.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Gracian Černušák a otázky české hudební historiografie, kritiky, lexikografie, pedagogiky a výchovy hudebního publika: Hudebně-vědná konference: Brno 7.–8. prosince 1982*. Brno: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1983.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Hudba pokroku a míru = Musica, pax, progressus: 10. Mezinárodní hudební festival v Brně: Brno, 26. září – 5. října 1975*. Brno: Blok, 1975.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Hudba slovanských národů a její vliv na evropskou hudební kulturu = Music of the Slavonic nations and its influence upon European musical culture: Hudebněvědné sympozium, Brno, 9.–13. 10. 1978*. Brno: Česká hudební společnost, 1981.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Musica bohemica et europaea: 5. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1970.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Musica cameralis: 6. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Mezinárodní hudební festival, 1971.

PEČMAN, Rudolf, ed. *Musica Slavorum: 8. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1973.
PEČMAN, Rudolf, ed. *Musicae metamorphoses seac. XX: 7. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1972.
PEČMAN, Rudolf, ed. *Muzikologické dialogy 1978: Hudebněvědné sympozium na státním zámku Zákupy 21.–23. června 1978.* Brno: Jihomoravská odbočka České hudební společnosti, 1980.
PEČMAN, Rudolf, ed. *The Stage Works of Bohuslav Martinů.* Prague: Czechoslovak Music Information, 1967.
PEČMAN, Rudolf, ed. *Vokální hudba národů = Musica vocalis nationum: v dynamice pokrokového společenského vývoje: 11. Mezinárodní hudební festival v Brně*. Brno: Blok, 1976.
PEČMAN, Rudolf, VYSLOUŽIL, Jiří, eds. *Vladimír Helfert: Pokrokový vědec a člověk: Studie, korespondence a vzpomínky: Vydáno k 30. výročí úmrtí Vladimíra Helferta*. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1975. Příloha k: *Sborník prací Filosofické fakulty Masarykovy university*, 1974, roč. 23, H9.
PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Čtvrté desítiletí Kruhu přátel hudby v Brně.* Brno: Kulturní a informační centrum města Brna, 1998.
PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *20 let Kruhu přátel hudby v Brně.* I, Úvahy a vzpomínky. Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1978.
PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Händel a Bach: O dnešním pojetí jejich díla: Sborník studií z konference Händel a Bach: Proměny jejich života a díla: Brno, 30.–31. 5. 1985.* Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0453-3.
PEČMAN, Rudolf, ZAPLETALOVÁ, Jaroslava, eds. *Třetí desetiletí Kruhu přátel hudby v Brně*. Brno: Koncertní oddělení PKO, 1988.
PERUTKOVÁ, Jana. *Der glorreiche Nahmen Adami: Johann Adam Graf von Questenberg (1678–1752) als Förderer der italienischen Oper in Mähren.* Wien: Hollitzer, 2015. Specula spectacula. ISBN 978-3-99012-199-3.
PERUTKOVÁ, Jana. *František Antonín Míča ve službách hrabětě Questenberga a italská opera v Jaroměřicích*. Praha: KLP, 2011. Clavis monumentorum musicorum Regni Bohemiae. Series S (Subsidia). ISBN 978-80-86791-73-9.
PETŘÍKOVÁ, Lucie. Ludikar, Pavel. In: Český *hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty

Masarykovy univerzity, 14. 1. 2010 [cit. 2. 11. 2021]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5169

POLEDŇÁK, Ivan. Černohorská, Milena. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 27. 5. 2009 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6329

POLEDŇÁK, Ivan. Pečman, Rudolf. In: *Český hudební slovník osob a institucí*. [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 6. 1. 2009 [cit. 9. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1013

POSPÍŠILOVÁ, Klára. *Historie brněnských festivalů věnovaných odkazu Leoše Janáčka* [bakalářská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2016.

Prof. PhDr. Ivo Krsek, DrSc. In: *Internetová encyklopedie města Brna* [online]. Brno, 1. 6. 2020 [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=20125

RACEK, Jan. *Beethoven a české země.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964. Spisy University J. E. Purkyně. Filosofická fakulta.

RACEK, Jan. Beethoven auf Schloss Grätz (Hradec) bei Troppau in den Jahren 1806 und 1811: Ein Beitrag zur Frage Beethoven und die böhmischen Länder In: *Beethoven–Symposion Wien 1970*. Wien – Köln – Graz: Böhlau, 1971, s. 215–235.

RACEK, Jan. *Beethoven: Růst hrdiny bojovníka*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, 1955. 2. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956.

RACEK, Jan. Beethoven und Goethe in Bad Teplitz 1812. *Studien zur Musikwissenschaft,* 1962, roč. 25, s. 406–416. Beihefte der Denkmäler der Tonkunst in Österreich.

RACEK, Jan. *Hudební estetika v Descartesově Compendiu musicae: Příspěvek k dějinám barokních hudebních traktátů.* Praha: Hudební matice umělecké besedy, 1945. Knihovna Unie českých hudebníků z povolání.

RACEK, Jan. *Italská monodie z doby raného baroka v Čechách.* Olomouc: Velehrad, 1945.

RACEK, Jan. *Ludvík van Beethoven: Skizza k 100 letému jubileu jeho úmrtí*. Bučovice: Jan Racek, 1926.

RACEK, Jan. *Ludvík van Beethoven: Studie o životě a díle*. 2., rozšířené vyd. Praha: Odeon, 1929. Malá edice Odeon, sv. 16.

RACEK, Jan. Oratorien und Kantaten von Georg Friedrich Händel auf dem mährischen Schlosse von Náměšť. *Händel-Jahrbuch*, 1960, roč. 6, s. 175–193.

RACEK, Jan. Otakar Hostinský, tvůrce a zakladatel české hudební vědy. *Musikologie*, 1949, roč. 2, s. 38–71.

RACEK, Jan. Problémy a úkoly slezské hudební historiografie. *Slezský sborník*, 1954, roč. 52, č. 1–2, s. 1–22.

RACEK, Jan. Skladby Georga Friedricha Händela na zámku v Náměšti nad Oslavou. *Časopis Moravského muzea,* 1973, roč. 58, II. Vědy společenské, s. 141–162.

RACEK, Jan. *Slohové problémy italské monodie: Příspěvek k dějinám jednohlasé barokní písně.* Praha: Melantrich, 1938.

RACEK, Jan. Wann und wo entstand Beethovens Brief an die sogenannte „Unsterbliche Geliebte"?: Zum Problem: Beethoven in den böhmischen Ländern. *Anzeiger der phil.-hist. Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften*, 1971, roč. 108, So. 8, s. 207–213. Mitteilungen der Kommission für Musikforschung.

REKTORYS, Artuš, ed. *Korespondence Leoše Janáčka s Maxem Brodem*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1953. Janáčkův archiv.

ROMAGNOLI, Angela. From the Habsburgs to the Hanswursts, up to the Advent of Count Sporck: the Slow Progress of Italian Opera on the Bohemian Scene. In: BUCCIARELLI, Melania, DUBOWY, Norbert, STROHM, Reinhard, eds. *Italian Opera in Central Europe 1614–1780.* Volume 1: Institutions and Ceremonies. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2006, s. 68–97. ISBN 3-8305-0381-4.

SARTORI, Claudio. *I libretti italiani a stampa dalle origini al 1800: Catalogo analitico con 16 indici.* Cuneo: Bertola e Locatelli, 1990–1994.

SCHERL, Adolf. Sartorio, Giovanni Federico. In: JAKUBCOVÁ, Alena, ed. *Starší divadlo v českých zemích do konce 18. století: osobnosti a díla*. Praha: Divadelní ústav – Academia, 2008, s. 522–523. Česká divadelní encyklopedie. ISBN 978-80-7008-201-0.

SCHERL, Adolf. Sartorio, Giovanni Federico. In: JAKUBCOVÁ, Alena, PERNERSTORFER, Matthias, eds. *Theater in Böhmen, Mähren und Schlesien: Von den Anfängen bis zum Ausgang des 18. Jahrhunderts: Ein Lexikon.* Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2013, s. 589–590. ISBN 978-80-7008-288-1.

SCHUBERT, Manfred. Očima berlínského kritika. *Rovnost*, 26. 9. 1972, roč. 87, č. 227, s. 5.

SIBLÍK, Jiří. Hudební archiv na frýdeckém kostelním kůru. *Slezský sborník*, 1954, roč. 52, č. 4, s. 555–557.
SIBLÍK, Jiří. Ještě k nálezu neznámých českých pastorel. *Hudební rozhledy*, 1956, roč. 9, č. 8, s. 347
SINDING, Christian. *Serenade für 2 Violinen und Pianoforte, Op. 92.* Leipzig: Peters, 1909.
Skončil Celostátní festival lidové umělecké tvořivosti. *Práce*, 5. 7. 1955, roč. 11, č. 161, s. 5.
SLIMÁČKOVÁ MICHÁLKOVÁ, Jana. Z cest zpět do Brna. In: *Harmonie* [online]. Praha: Nakladatelství Muzikus, 12. 12. 2008 [cit. 11. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/z-cest-zpet-do-brna.html
SOLDÁN, Ladislav. Oleg Sus. In: *Slovník českých filosofů* [online]. Brno: Katedra filosofie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 1998 [cit. 22. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/susol.html
SPÁČILOVÁ, Jana. Das Pasticcio in den böhmischen Ländern in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts. *Theatralia*, 2019, roč. 22, č. 2, s. 123–136. ISSN 1803-845X.
SPÁČILOVÁ, Jana. Libretto as a Source of Baroque Scenography in the Czech Lands: Ad honorem Jiří Hilmera. In: BILLING, Christian, DRÁBEK, Pavel, eds. *Czech Stage Art and Stage Design*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. *Special Issue of Theatralia/Yorick*, 2011, roč. 43, č. 1, s. 82–97. ISSN 1803-845X.
SPÁČILOVÁ, Jana. Zpracování pověsti o Libuši v italské barokní opeře. *Musicologica Brunensia*, 2022, roč. 57, č. 1, s. 89–113.
STEINMETZ, Karel. Gelnar, Jaromír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 19. 3. 2012 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5845
STEINMETZ, Karel. Malura, Miroslav. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 23. 3. 2012 [cit. 5. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6606
STEINMETZ, Karel. Novák, Přemysl. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 1. 2009 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5708
STROHM, Reinhard. *Dramma per Musica: Italian Opera Seria of the Eighteenth Century*. New Haven – London: Yale University Press, 1997, s. 11. ISBN 0-300-06454-3.
STROHM, Reinhard. Italian Operisti North of The Alps, c. 1700 – c. 1750. In: STROHM, Reinhard, ed. *The Eighteenth-Century Diaspora of Italian Music and Musicians*. Turnhout: Brepols, 2001, s. 1–60. Speculum musicae, 8. ISBN 2-503-51020-5.
Světlá cesta lidového umění. *Práce*, 13. 7. 1955, roč. 11, č. 168, s. 1.
SÝKORA, Pavel. Česká beethoveniana Rudolfa Pečmana. In: *Musicologica Brunensia*, 2015, roč. 50, č. 1, s. 45–56. ISSN 1212-0391.
ŠEFL, Vladimír, ed. *Oslavy W. A. Mozarta v Československu*. Praha: Ministerstvo kultury, 1956.
ŠENKÝŘ, Miloš. Zdeněk Cupák. *Svět rozhlasu*, 2016, č. 36, s. 97.
ŠPÁLOVÁ, Sonja. *Il divino boemo: Božský Čech Josef Mysliveček*. 3. vyd. Praha: Vyšehrad, 1978.
ŠTĚDROŇ, Bohumír. Beethoven lidový: Chorál dělnictva podle Beethovenovy sonáty. *Časopis národního muzea.* Oddíl věd společenských, 1963, roč. 132, s. 100–107.
ŠTĚDROŇ, Bohumír. *Dr. Vladimír Helfert: Přehled práce českého učence.* Praha: Unie českých hudebníků z povolání, 1940. Knihovna Unie českých hudebníků z povolání.
ŠTĚDROŇ, Bohumír. Ludwig van Beethoven: člověk, umělec, revolucionář. *Estetická výchova*, 1965–1966, roč. 4, č. 9, s. 370–373, č. 10, s. 422–424.
BŠ [=ŠTĚDROŇ, Bohumír]. Nový komorní soubor. *Svobodné slovo*, 24. 11. 1955, roč. 11, č. 282, s. 3.
ŠTĚDROŇ, Bohumír, NOVÁČEK, Zdenko, ČERNUŠÁK, Gracian, eds. *Československý hudební slovník osob a institucí.* Sv. 1, A–L. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963.
ŠTĚDROŇ, Miloš. Jan Racek: Muzikologická osobnost mezi epochami (marginálie). In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005*. Praha: KLP, 2005, s. 67–71. ISBN 80-86791-28-9.
ŠTĚDROŇ, Miloš. Jiří Fukač šedesátiletý?: Neuvěřitelné… *Hudební věda*, 1996, roč. 33, č. 1, s. 92–95. ISSN 0018-7003
ŠTĚDROŇ, Miloš. Versuch über Fukač. *Musicologica Brunensia*, 2017, roč. 52, č. 2, s. 11–19. ISSN 1212-0391.
ŠTĚDROŇ, Miloš. *Josef Berg: Skladatel mezi hudbou, divadlem a literaturou.* Brno: Masarykova univerzita, 1992.

ŠTĚDROŇ, Miloš. Profesor Jiří Vysloužil zemřel. *Universitas*, 2015, roč. 48, č. 4, s. 45–47. ISSN 1211-3387.
ŠTĚDROŇ, Miloš. Racek, Jan. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 11. 6. 2013 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5111
ŠTĚDROŇ, Miloš. Sedmdesátiny Zdeňka Blažka. *Universitas*, 1975, roč. 8, č. 3, s. 94–95.
ŠTĚDROŇ, Miloš. Všestranný hudebník a precizní historik: (Poznámky k dílu). In: STŘELCOVÁ, Stanislava, ed. *Bohumír Štědroň – hudební historik, kritik, umělec, učitel: eseje, vzpomínky, dokumenty.* Veverská Bítýška: Editio Moravia, 2005, s. 129–133. ISBN 80-86565-05-X.
ŠTĚDROŇ, Miloš. Zdeněk Blažek – teoretik. *Opus musicum*, 1985, roč. 17, č. 6, s. 176–177.
Šustek, Arnošt. In: *Hrdinové války* [online]. [Praha]: Skautský institut, [cit. 8. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.hrdinovevalky.cz/person/sustek-arnost/
ŠVECOVÁ, Natália. *Vývojové premeny dramaturgie Mezinárodního hudebního festivalu Brno s prihliadnutím na Moravský podzim* [magisterská diplomová práce]. Brno: Masarykova univerzita, 2013.
TALBOT, Michael. *Antonio Vivaldi.* Praha: Vyšehrad, 2014. ISBN 978-80-7429-389-4.
TELEC, Vladimír, ed. *20 let Kruhu přátel hudby v Brně.* II, Soupis koncertů. Brno: Koncertní oddělení Parku kultury a oddechu, 1978.
–vtc- [TELEC, Vladimír]. Festivalové glosy. *Práce*, 13. 10. 1967, roč. 23, č. 268, s. 7.
TEUBER, Oscar. *Geschichte des Prager Theaters: von den Anfängen des Schauspielwesens bis auf die neueste Zeit.* Erster Theil, Von den Keimen des Theaterwesens in Prag bis zur gräfl. Nostitz'schen Theaters, des späteren deutschen Landestheaters. Prag: A. Haase, 1883
TROJAN, Jan. Česká hudební emigrace 18. století. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Česká hudba = Musica bohemica: 9. Mezinárodní hudební festival v Brně.* Brno: Mezinárodní hudební festival, 1974, s. 37–41.
TROJAN, Jan. Jak to dopadlo v Jaroměřicích. *Opus musicum*, 1974, roč. 6, č. 3, s. 82–85.
TROJAN, Jan. Libreto pana Sartoria. *Opus musicum*, 1979, roč. 11, č. 3, s. 76–78.
TROJAN, Jan. Libuše poprvé na operní scéně 19. století. *Hudební věda*, 2007, roč. 44, č. 1, s. 35–50. ISSN 0018-7003.

TROJAN, Jan. Přemyslovská pověst na benátské operní scéně (1697). *Hudební věda*, 1976, roč. 13, č. 4, s. 350–361.
TYRRELL, John. *Janáček: Years of a life.* Volume 1 (1854–1914), The lonely blackbird. London: Faber and Faber, 2006. ISBN 978-0-571-17538-3.
TYRRELL, John. *Janáček: Years of a life.* Volume 2 (1914–1928), Tsar of the forests. London: Faber and Faber, 2007. ISBN 978-0-571-23667-1.
VALENTIN, Hans E., VALENTIN, Erich, NÖLLE, Ekkehardt. *Die Wittelsbacher und ihre Künstler in acht Jahrhunderten.* München: Süddeutscher Verlag, 1983. ISBN 978-3-799-16085-8.
VALOCH, Jiří. *Partitury: Dům umění města Brna, říjen 1969: Galerie hlavního města Prahy, prosinec 1969*. Brno: Dům umění města Brna, 1969. Katalogy Domu umění města Brna.
Večer gramofonové hudby. *Práce*, 25. 5. 1955, roč. 11, č. 126, s. 6.
Večer ruské a české hudby. *Práce*, 2. 12. 1955, roč. 11, č. 290, s. 3.
Večer Walt. Whitmana. *Práce*, 25. 5. 1955, roč. 11, č. 126, s. 6.
Vítězové celostátní soutěže LUT se vrátili z Prahy. *Práce*, 5. 7. 1955, roč. 11, č. 161, s. 5.
Vítězové celostátní soutěže LUT z Brněnska. *Práce,* 8. 7. 1955, roč. 11, č. 164, s. 4.
VOLEK, Jaroslav. Týden B. Martinů. *Kulturní tvorba*, 1966, roč. 4, č. 42, s. 14.
VOLEK, Tomislav. L'opera veneziana a Praga nel settecento. In: MURARO, Maria Teresa, ed. *L'opera italiana a Vienna prima di Metastasio*. Firenze: Leo S. Olschki, 1990, s. 193–206. Studi di musica veneta, 16. ISBN 88-222-3705-6
VÝBOR MEZINÁRODNÍHO HUDEBNÍHO FESTIVALU V BRNĚ. Prohlášení. *Rovnost*, 7. 10. 1970, roč. 85, č. 237, s. 5.
VYSLOUŽIL, Jiří. Hudební věda na brněnské univerzitě před a po roku 1945. In: MACEK, Petr, PEČMAN, Rudolf, eds. *Musicologia Brunensis: Ad honorem Jan Racek, Bohumír Štědroň et Zdeněk Blažek 1905–2005: Sborník příspěvků z mezinárodní hudebněvědné konference, Brno 28.–29. ledna 2005.* Praha: KLP, 2005, s. 44–51.
VYSLOUŽIL, Jiří. *Muzikologické rozpravy*. Praha: Panton, 1986.
VYSLOUŽIL, Jiří, ed. *Leoš Janáček a soudobá hudba: Mezinárodní hudebně vědecký kongres: Brno 1958*. Praha: Panton, 1963. Knižnice Hudebních rozhledů.
WALTHER, Johann Gottfried. *Musicalisches Lexicon Oder Musicalische Bibliothec*. Leipzig: Wolfgang Deer, 1732.
WEISS, Eduard. *Andrea Bernasconi als Opernkomponist* [disertační práce]. München: Universität, 1923.

ZAHRÁDKA, Jiří. Přibáňová, Svatava. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 5. 10. 2014 [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=24

Zajímavý objev pracovníka brněnské univerzity. *Práce*, 31. 12. 1955, roč. 11, č. 315, s. 8.

ZAPLETAL, Petar. Popelka, František (Iša). In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 20. 10. 2020 [cit. 29. 3. 2022]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovnik.cz/slovnik/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=24

ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Brno – město festivalů: (Vzpomínky a glosy). In: *Hudební festival jako fenomén hudební kultury 20. století: Sborník z 24. ročníku muzikologické konference Janáčkiana: (Ostrava 14. a 15. června 2000).* Ostrava: Ostravská univerzita, 2002, s. 36–41. ISBN 80-7042-215-7.

ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Ohlédnutí za některými koncerty v době protektorátního temna. In: ŠTĚDROŇ, Miloš, FRIMLOVÁ, Lea, GEIST, Zdeněk, eds. *Besední dům: Architektura, společnost, kultura.* Brno: Státní filharmonie Brno, 1995, s. 153–157. ISBN 80-7028-071-9.

ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Tradice zavazuje: (Zamyšlení nad Festivalem Bohuslava Martinů 1966 a cyklem koncertů k poctě skladatele v sezóně 1979/80). In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Almanach Společnosti Bohuslava Martinů 1979*. Praha – Brno: Česká hudební společnost, 1979, s. 125–129.

ZAPLETALOVÁ, Jaroslava. Vzpomínky na koncertní Brno. In: PEČMAN, Rudolf, ed. *Morava v české hudbě: Hudebněvědná konference: Brno 28.–29. listopadu 1984.* Brno: Svaz českých skladatelů a koncertních umělců, 1985, s. 122–128.

ZOUHAR, Zdeněk, ed. *Bohuslav Martinů: Sborník vzpomínek a studií*. Brno: Krajské nakladatelství, 1957.

ZUR NIEDEN, Gesa. Die Ludwigsburger Festins unter Herzog Carl Eugen von Württemberg um das Jahr 1760. In: JONÁŠOVÁ, Milada, ed. *L'opera italiana come un evento festivo.* Praga: Academia, [v tisku]. L'opera italiana nei territori Boemi durante il Settecento, 6.

Rejstřík osob[840]

A

ABEL, Jenny **285**
ADORNO, Theodor **276, 322, 372**
AETHIUS, Flavius (Ezio) **361, 402–409, 411–412, 414–420, 528, 542, 545, 548**
AMIS, Kingsley **479**
ANTON ULRICH, vévoda **440**
ANTONICEK, Theophil **34, 38**
ARANOVIČ, Jurij **319**
ARBES, Jakub **357–358**
ARCOLEO, Antonio **427**
ARIOSTO, Ludovico **348**
ARISTOTELÉS **87, 407**
ATTILA, král **402**
AULETTA, Pietro **403–404**
AXMAN, Emil **153, 549**

B

BACH, Johann Christian **354, 404–405, 436**
BACH, Johann Sebastian **34, 40, 89, 126, 138, 143–144, 154, 160, 175–176, 179, 207, 282, 309, 315, 331, 343–345, 380, 383, 451, 460, 474**
BADURA-SKODA, Eva **354, 559**
BAIRD, Tadeusz **293**
BAJGAROVÁ, Jitka → viz též BRABCOVÁ, Jitka **453–454**
BALÁČOVÁ, Jana **277, 295, 297, 551**
BALCÁREK, Tomáš **158**
BANÁRY, Boris **462**
BÄRBEL, Pelker **406, 549**
BARBIZET, Pierre **327**
BARŠA, Emanuel **121, 537**
BARTHA, Dénes **250**
BARTÓK, Béla **199, 280, 282, 313, 331**
BARTOŇ, Pepa **119**
BARTONĚK, Antonín **507**
BARTOŇKOVÁ (provd. Janáčková), Olga **231, 258**
BARTOŠ, František **254**
BARTOŠ, Jan Zdeněk **132, 138–139, 156–157, 177, 179, 514–515**
BARTOŠ, Milan **256**
BÁRTOVÁ, Jindřiška (Jindra) **271, 276, 381**
BÁRTOVÁ, Monika → HOLÁ, Monika

840 V rejstříku není odkazováno na Rudolfa (Rudiho, Rudka) Pečmana.

BASELT, Bernd **348–349, 544**
BASLER, Jan **119**
BASLER, Ladislav **119**
BAUMANN, Carl-Friedrich **411, 544**
BÄZ, Herbert **519**
BÉBIN → VYSLOUŽIL, Jiří
BEETHOVEN, Ludwig (Ludvík) van **30, 34, 39–40, 49, 52, 88–90, 95, 98, 100–101, 124, 131, 137, 145, 154, 156–157, 167, 173, 176–179, 192, 197, 199, 230, 236, 242, 250, 254, 266, 270, 300, 304–307, 309, 326, 331, 336–343, 360–361, 386–388, 391, 426, 451–453, 473–475, 537**
BEK, Mikuláš **84, 345, 544, 553**
BENDA, František **285, 292**
BENDA, Jan Jiří **136, 140, 143, 175, 179**
BENDA, Jiří Antonín **143–144, 167, 175–176, 178–179, 266, 311, 338–339, 354, 360, 387**
BENDOVÉ, rod **28, 40–41**
BENEŠ, Edvard **188**
BENEŠ, Jiří **267**
BEŇUŠKA, Ján **17**
BEŇUŠKOVÁ, Jana **17**
BERG, Alban **287, 315**
BERG, Josef **282, 285–286, 292, 315, 481, 484**
BERGMANN, Maria **285**
BERKOVEC, Jiří **112**
BERNARDI, Bartolomeo **426–427, 430**
BERNASCONI, Andrea **406**
BERTONI, Ferdinando **404**
BIBER, Heinrich Ignaz Franz **143, 175, 179, 279**
BILLING, Christian **423, 564**
BIZET, George **104**
BLATNÝ, Pavel **124, 285**
BLAŽA, teta **199**
BLAŽEK, Zdeněk **22, 37, 116, 219, 254, 307, 367, 370, 372**
BLINONI, Nicodemo (Domenico) → BONLINI, Giovanni Domenico
BLODEK, Vilém **104**
BLOCH, Augustyn **293**
BLUM, Robert **408, 546**
BOEHN, Max von **413**
BOHADLO, Stanislav **17, 40, 351–352, 354, 406–408, 517, 544**
BÖHMER, Karl **406**
BONECCHI, Giuseppe **357**
BONLINI, Giovanni Domenico (Blinoni, Nicodemo) **438–439, 441**
BORGIA, rod **473**
BORKOVÁ, Alena **17, 446–447, 517**
BORŮVKA, Otakar **247**
BOULEZ, Pierre **124**
BRABCOVÁ, Jitka – viz též BAJGAROVÁ, Jitka **381, 395**
BRAHMS, Johannes **326, 331**
BRITTEN, Benjamin **40, 287, 315, 350**
BROCK, Hella Maria **203–206, 226, 245–246**
BRŮŽOVÁ, Milena → VÁCLAVÍKOVÁ, Milena
BUCCIARELLI, Melania **427, 430, 563**
BUCHNER, Alexander **242, 276**
BUREJSA, Emil **119**
BURIAN, Emil František **124**
BURJANEK, Josef **219, 276, 307, 370, 469**
BURLAS, Ladislav **456, 458, 460, 462**
BURNEY, Charles **344, 347**
BUŠ, Marek **345, 553**
BUŽGA, Jaroslav **242, 254, 464**

C

CALANDRO, Jacob **404**
CALDARA, Antonio **373, 438, 521**
CARISSIMI, Giacomo **279, 312**
CARUSO, Enrico **100**
CIKKER, Ján **462**
CIKRLE, Karel **471**
COCTEAU, Jean **320**
COLLALTO, Anton Vinciguera von, hrabě **34**
CONSOLI, Tommaso **406, 408–409, 414, 528**
CONSTANT, Jean Pierre **409, 411, 542**
CONTI, Ignazio Maria **439**
CORASIO, Artino → METASTASIO, Pietro
CORELLI, Arcangelo **29, 139, 144, 154, 173, 176, 180**
COSCIA, Niccolò, kardinál **403**
COSMA, Viorel **271**
CROCE, Benedetto **60, 350, 356**
CUPÁK, Zdeněk **172, 271, 291, 310**
CVETKO, Dragotin **38**
CZAPKA, Hannelore **233, 260**
CZAPKA, Leopoldine (Poldi) **66, 233, 258, 260**
CZAPKA, Wolfgang (Kuki) **233, 260**
CZERNY, Carl **330**
CZUBERKA, Branko → ČUBERKA, Branko

Č

ČAJKOVSKIJ, Petr Iljič **104, 131, 158–159, 177**
ČECH, Svatopluk **60, 73, 188, 385**
ČECH, Vladimír **131, 136, 140, 179, 181–182, 316, 544**
ČELEDA, Jaroslav **30, 354**
ČERNÁ, Slávka **471**
ČERNOHORSKÁ, Milena (Milenka) **84, 86, 117, 147–148, 156, 236, 238, 240, 544**
ČERNUŠÁK, Gracian **23, 30, 42–43, 46–47, 49, 58–60, 79, 109, 119, 307, 336, 367, 374–375, 378–385, 435, 454, 544, 565**
ČERNÝ, Ladislav **81, 97, 126–128**
ČERNÝ, Václav **29**
ČERNÝ, Váša **94**
ČUBERKA (CZUBERKA), Branko **85, 123, 173–174, 195, 395**

D

DA PONTE, Lorenzo **475**
DAHLHAUS, Carl **35, 38**
DAUBNER, Viliam **150**
DEBUSSY, Claude **160, 173, 280, 313, 331**
DEGRADA, Francesco **34**
DEJMKOVÁ, Běla **94**
DEKKER, Nico **312**
DELLER, Alfred **279, 312**
DENZIO, Antonio **432**
DESCARTES, René **387–388**
DESMARÉES, Georges **405, 528**
DEYM, Jan Josef **339**
DILLIKOVÁ, Květa **132–134, 137–139, 146, 180–183**
DIVÍŠKOVÁ, Nina **150**
DLABAČZ, Gottfried Johann **427, 545**
DOBIÁŠ, Václav **241**
DOKOUPIL, Antonín **422, 546**
DONUTIL, Miroslav **469**
DRÁBEK, Pavel **564**
DRUSKIN, Michail Semjonovič **39**
DUBOWY, Norbert **427, 430, 563**

DUSÍK, Jan Ladislav **28, 143, 175, 180, 285, 351**
DVOŘÁK, Antonín **41, 94, 98–99, 104, 126, 128–130, 132–133, 135–138, 140, 142, 145, 158, 159, 173, 176–177, 180, 236, 253, 266, 285, 292, 301, 307, 324, 376–377, 448, 450, 526, 535**
DVOŘÁK, Jaromír **436**
DVOŘÁK, Max **56**
DYKAST, Roman **375**
DYMON, Mirosław **459**

E
EGGEBRECHT, Hans Heinrich **36, 38**
EMANUEL II., král → VIKTOR EMANUEL II., král
ENGELS, Friedrich **319, 548**
ENNIUS, Quintus **409**
ERHART, Adolf **59**
ERHARTOVÁ, Dagmar **395**
EZIO → AETHIUS, Flavius

F
FALKENSTEIN, hrabě → JOSEF II., císař
FALLA, Manuel de **166, 178, 180**
FALTUS, Leoš **124**
FANTASIA, Filippo Neri del **439**
FELSENSTEIN, Walter **307**
FESCHOTTE, Jacques **307**
FIALOVÁ, Kateřina **142, 545**
FIKÁČEK, Jaroslav **247**
FINSCHER, Ludwig **38**
FIRKUŠNÝ, Leoš **116, 370**
FISCHER, Kurt von **480**
Flavius Aethius → AETHIUS, Flavius
FLEISCHHAUER, Günter **351, 560**
FLOTHUIS, Hendricus Marius **307**
FOERSTER, Josef Bohuslav **73, 131, 133–134, 138–139, 156–157, 177, 180**
FOLTÝNOVÁ, B. **244**
FORKEL, Johann Nikolaus **344, 380, 383**
FRANCK, César **173**
FRANKOVÁ, Jana **100, 132, 146, 160, 165, 271, 277, 295, 297, 332, 336, 364–366, 397, 545**
FREEMAN, Daniel E. **406–407, 409, 432, 545**
FRIEDL, Antonín **255**
FRIGERIDUS, Renatus Profuturus **402**
FRIMLOVÁ, Lea **276, 298, 321, 544, 559, 568**
FRIŠTENSKÝ, Gustav **476**
FRITZSCH, Thomas **519**
FUČÍK, Julius **142**
FUKAČ, Jiří **37, 85, 231, 233, 258, 271, 276, 291, 311–312, 316, 373, 421, 433, 436–437, 449, 457, 464–465, 471, 477–479, 485, 511, 529, 540, 545, 549**
FUX, Johann Joseph **29, 343, 373**

G
GABRIEL, Jiří **344**
GABRIELLI, Caterina **358**
GABRIELOVÁ, Bronislava **121, 537**
GALLIANI, Angela **418, 528**
GALUPPI, Baldassare **404–405**
GAMERRA, Giovanni da **353, 362**
GASSMANN, Leopold (Floriano Leopoldo) **404**
GAZZANIGA, Giuseppe **404**
GEERDTS, Hans Jürgen **204, 245**
GEIST, Zdeněk **276, 298, 321, 544, 559, 568**
GELNAR, Jaromír (Jaroušek) **84, 107, 109, 143–144, 176, 210, 212, 231, 258, 394, 468**

GELNAROVÁ, Marta **210, 212**
GIER, Albert **421, 546**
GIGLI, Beniamino **100**
GINSBURG, Lev Solomonovič **201**
GIRÒ, Anna **32**
GLUCK, Christoph (Cristoforo) Willibald **29, 171, 178, 357, 359, 361, 404, 451**
GOEBBELS, Joseph **302**
GOETHE, Johann Wolfgang **13, 87, 303, 343, 350, 362, 394, 546**
GOLA, Zdeněk **134**
GOLL, Jaroslav **46**
GÖLLNER, Theodor **407, 549**
GÓRECKI, Henryk **288**
GORKIJ, Maxim **473**
GOTTWALD, Klement **188, 464**
GREINECKEROVÁ, Pomněnka **145, 159, 176–177, 179–181**
GRIMMOVÁ, Dagmar **233, 237, 243, 255**
GRULICHOVÁ, Alena → NĚMCOVÁ, Alena
GUGLIELMI, Pietro **404**
GUNTER, Kurt **292**

H

HADLAČ, Jiří **275, 309, 313, 527**
HAJDUŠEK, Boris **125–128, 130, 132–133, 136, 138, 179–180, 182**
HÁJEK z Libočan, Václav **341**
HÁJKOVÁ, Hana **453**
HALBREICH, Harry **271, 585**
HALÍŘ, Jiří **59, 373, 559**
HALÍŘ, Václav **103–105**
HÁNA, Joel **319, 546**
HÄNDEL, Georg Friedrich **34, 39–40, 44, 89, 124, 135, 140, 180, 205–208, 210–211, 226, 231, 249, 257, 279, 282, 309, 331, 336, 343–349, 354–356, 359, 362, 387, 434, 466, 474**
HANOUSEK, Jiří **282**
HANUSOVÁ, Věra **134**
HANZALOVÁ, Zuzana **142, 546**
HANZLÍK, František **310**
HARANT z Polžic a Bezdružic, Kryštof **389**
HARNONCOURT, Nikolaus von **30, 352**
HARRACH, hrabě **404**
HASSE, Johann Adolf (Giovanni Adolfo) **404, 407**
HAUGWITZ, Heinrich Wilhelm (Jindřich Vilém) **345, 387**
HAUPTMANN, Gerhart Johann Robert **213**
HAUSER, Pravoslav **250**
HAVLÍK, Jaromír **143, 546**
HAYDN, Joseph **89, 110, 137–138, 180, 217, 331, 352, 354**
HEERENOVÁ, Petra **231, 258**
HEJZLAR, Zdeněk **314**
HELFERT, Vladimír **15, 28, 30, 40, 42, 45–49, 51, 58–60, 79, 93, 113, 118, 219, 237, 253, 261, 302, 331, 336, 351, 354, 358, 367, 370–379, 382–383, 385, 389–390, 392, 422, 426, 437–438, 440, 443, 448–449, 470–471, 546**
HERAN, Bohuš **271**
HERLOSSSOHN, Karl **408, 546**
HERRMANNOVÁ, Eva **312, 546**
HEŘMANOVÁ, Věra **395**
HEYDRICH, Reinhard **301–302**
HEYTER-RAULAND, Christine **354, 552**
HILDENBRANDT, Zacharias **207**
HILLEMANN, Gudrun **233, 258**

HILSCHER, Elisabeth **34**
HINDEMITH, Paul **124, 126, 366**
HITLER, Adolf **44**
HLAVÁČEK, Petr **17, 448–450, 518**
HLOSKOVÁ, Karla **468**
HLOSKOVI, rodina **468–469**
HOFFMANN, Georg Adam **440**
HOFFMANN, Leopold **440**
HOGWOOD, Christopher **279, 311, 345, 348, 546**
HOKANSON, Leonard **280, 292**
HOLÁ, Monika **100, 132, 146, 160, 165, 271, 276–277, 295, 297, 332, 336, 364–366, 397, 544–545**
HOLLANDER, Hans **307**
HOMOLKA, Miroslav **133, 532**
HONEGGER, Arthur **280, 313, 318, 319**
HORÁK, Josef **123**
HORKÝ, Karel **285**
HÖRNER, Stephan **407, 549**
HOSTINSKÝ, Otakar **56, 373, 382–383, 387–389, 454**
HOUFOVÁ, Sylva **313, 546**
HRABAL, František **306**
HRUDA, Vladimír **105**
HURLEY MADNANSKA, Ľudmila → MEDŇANSKÁ, Ľudmila
HUGO, Victor **43**
HUMPERDINCK, Engelbert **131**
HUSÁK, Gustáv **475**
HYKSA, Antonín **172**

CH
CHABIČOVSKÝ, František **275**
CHAČATURJAN, Aram Iljič **95, 240, 137, 139, 181, 199**
CHARPENTIER, Marc-Antoine **281**
CHEW, Geoffrey **345, 553**
CHLUBNA, Osvald **84, 113, 115–117, 241, 254, 285, 532**
CHMELAŘ, Vilém **141–142**
CHOPIN, Fryderyk **344**
CHUCHRO, Josef **151, 285, 546**
CHURCHILL, Winston **394**

I
IFFLAND, August Wilhelm **412**
ISHIKAWA, Shizuka **292**
IŠTVAN, Miloslav **96, 282, 285, 322, 381, 522**
IVANSCHITZ (Ivanschicz, Ivančić), Amandus **109, 113**

J
JAGLING, Viktoria **292**
JAKOBSON, Roman Osipovič **250, 389, 471, 479**
JAKUBCOVÁ, Alena **427, 430, 563**
JANÁČEK, Leoš **34, 41, 59, 60–61, 73, 77, 79–81, 84–85, 88, 94, 96, 100, 109, 115, 118, 133, 136, 138, 141–142, 171, 175, 181, 226, 228, 242, 245, 249, 253–255, 257, 262, 265–266, 268, 270, 278–280, 292, 302, 304–305, 307, 311, 313–314, 331, 365, 372–376, 379, 381–382, 385, 388, 475, 484–485, 522–524**
JANÁČKOVÁ, Olga → BARTOŇKOVÁ, Olga
JANÁČKOVÁ, Zdenka **374**
JAROŠOVÁ, Otilie → PEČMANOVÁ, Otilie
JEDLIČKA, Josef **94, 141, 143, 145**
JELEN, Alois **285**
JELÍNEK, Josef **28**
JELÍNKOVÁ, Zdena **107**
JENNENS, Charles **44**
JÍLEK, František **319**
JÍROVEC, Vojtěch **28, 351**

JOMMELLI, Niccolò **404, 412**
JONÁŠOVÁ, Milada **412, 547, 549**
JORDÁNKOVI, rodina **199**
JOSEF II., císař (hrabě Falkenstein) **357, 408**
JOYCE, James **394**
JUREČKA, Antonín **104–105**
JUŘENOVÁ, Marie **142**
JÜRGENS, Jürgen **29**

K
KAČIC, Ladislav **34**
KAFKA, Franz **31**
KALAŠ, Julius **116, 532**
KALENDOVSKÁ, Jiřina **314, 548**
KALISTA, Zdeněk **28, 41**
KAPLAN, Erich **119**
KAPR, Jan **285, 522**
KAPRÁLOVÁ, Vítězslava **166, 178**
KARAFIÁT, Jan **231, 547**
KARBUSICKÝ, Vladimír **39**
KAREL SASKÝ, kníže **408**
KAREL VI., císař **438**
KAUL, Oskar **406, 547**
KAUT, Josef **273, 300**
KEATS, John **383**
KELEMEN, Milko **289**
KLEEMANN, Alfred **519**
KLICPERA, Václav Kliment **73**
KMENT, Jan **109**
KMENT, Vít **109**
KMOŠŤÁK, Zdeněk **134, 139, 182**
KNÍŽE, František Max **285**
KOBAYASHI, Takeshi **124**
KOCMANOVÁ, Jessie **249**
KÖHLER, Johannes Ernst **207**
KOHOUTEK, Ctirad **285, 522**
KOLÁŘ, Antonín **267–268, 305**
KOLAŘÍK, František **135–136, 526, 536**
KOLNEDER, Walter **32**
KOMPRDA (LYSICKÝ), František **474**
KOPECKÁ (provd. Mátlová), Jiřina **231, 258**
KOPECKÝ, Milan **205**
KOPEČNÝ, František **37–38, 547**
KOS, Karel **105**
KOTOŃSKI, Włodzimierz **288**
KOTT, František Bedřich **88**
KOTULA, Bohuslav **257**
KOZDERKA, Richard **123, 158**
KOŽELUH, Leopold **30, 35, 402**
KOŽELUHA, Lubomír **293, 319**
KOŽENÁ, Magdalena **326**
KRATOCHVÍL, Josef → KRATOCHWILA, Libor
KRATOCHWILA, Libor (KRATOCHVÍL, Josef) **110, 239**
KREJČÍ, Karel **249**
KREJČÍ, Miroslav **142, 182**
KRETZSCHMAR, Hermann **372–373**
KRCHÁKOVÁ, Jana **17, 448–450, 518**
KRJUKOV, Vladimir Nikolajevič **134, 139, 181**
KRKOŠKOVÁ, Ivana **148**
KROLL, Erwin **259**
KRÖPER, Andreas **436**
KRSEK, Ivo **229, 256, 562**
KRUMPHOLZ, Jan Křtitel **339**
KRUMPHOLZ, Václav **338–339, 387, 552**
KRUTOVÁ (provd. Parthonnaud), Alena (Alenka) **289–290, 292, 294, 550**

KŘENEK, Ernst **124**
KŘIČKA, Jaroslav **153–154, 292, 532**
KUBALÁK, Lubomír **125–126, 128, 130–133, 136, 138, 179–180, 182**
KUBEC, Jaroslav **327**
KUBÍČEK, Jan **168, 178**
KUBÍN, Rudolf **472**
KUČERA, Tomáš (Tomášek) **17, 50, 55, 265, 296, 299, 394–395, 451–452, 519, 529, 541**
KUDĚLKA, Viktor **134, 142**
KUDĚLKA, Zdeněk **168**
KUDEŘÍKOVÁ, Marie (Maruška) **284, 318**
KUDLÁČEK, František **141**
KUCHAŘ, Pavel **104–105**
KULKA, Konstanty **292**
KULT, Luděk **142**
KUNC, Jan **94, 116, 143**
KUNDERA, Ludvík **94, 109, 116, 307, 370, 547**
KUNDERA, Milan **40**
KUSÁK, Jiří **459**
KUTAL, Albert **237**
KUTALOVÁ, Jarmila **237, 253**
KVAPIL, Jaroslav **116**
KVAPIL, Radoslav **326–327, 527**
KVAPILOVÁ, Eva → MAŠLAŇOVÁ, Eva
KYAS, Vojtěch **17, 53, 276, 291, 330, 395, 453–455, 496–497, 519, 529, 542, 547**

L

LACINOVÁ (roz. Schellongová), Lenka **435–436**
LANG, Paul Henry **348**
LANGE, Carsten **458**
LANGER, L. **128, 136, 180**
LARSEN, Jens Peter **38, 352, 549**
LEJSEK, Vlastimil **158, 160, 165, 178, 306**
LEJSKOVÁ, Věra **178, 306**
LEOPOLD I., císař **108**
LIBUŠE, kněžna **422, 426, 430–431**
LIDMILOVÁ, Zdena **141, 175**
LIPIŃSKI, Karol Józef **132, 137, 181**
LISZT, Ferenc (Franz) **145, 176, 181, 350**
LOCATELLI, Giovanni Battistav **404, 407**
LOEWENBACH, Josef **152**
LORCA, Federico García **95, 166**
LORIOD, Jeannev **287, 315**
LORIOD, Yvonne **287, 315**
LÖW, rabbi **31**
LUDIKAR, Pavel **314**
LUDVÍK XIV., král **407**
LUDVÍKOVSKÝ, Jaroslav **30**
LUTOSŁAWSKI, Witold **287–288, 315**
LÝSEK, František **291**
LYSICKÝ, František → KOMPRDA, František

M

MACEK, Ondřej **29, 33, 437**
MACEK, Petr **17, 37, 59, 84–85, 231, 345, 369–370, 421, 436, 529, 544, 547, 549, 553, 557, 565, 567**
MACKERRAS, Charles **292**
MACOUREK, Jiří **88**
MACŮREK, Josef **247**
MAHLER, Gustav **282**
MAHLING, Christoph-Hellmutv **354, 552**
MAJER, Jiří **381**
MAJO, Gian Francesco dev **404**
MAKARIUSOVÁ, Jarmila **158**

MALÁT, Jan **127**
MALURA, Miroslav **230, 256, 471, 527**
MANGO, Hyeronimus **404**
MANSERVISI, Rosa **408–409, 419, 528**
MANZONI, Alessandro **293, 320**
MARCANÍKOVÁ, Barbora **171, 548**
MARCELLINUS Comes **402**
MARCELLO, Benedetto **347**
MARGGRAFF, Hermann **408, 546**
MARCHESI, Luigi **406, 408, 415, 528**
MARIA ANTONIA WALPURGIS (Marie Antonie Bavorská), saská kurfiřtka **409**
MARIE KRISTÝNA, princezna **408**
MARIE TEREZIE, císařovna **357**
MARŠÁL, Stanislav **286**
MARTINEC, Theodor **123**
MARTINI, Giovanni Battista P. **359**
MARTINŮ, Bohuslav **20–21, 34, 41, 58, 68, 84, 100, 117–118, 123–124, 132, 135, 137, 139–140, 145–148, 151–153, 156–160, 164–165, 168, 173, 176–178, 181, 226, 228, 233, 245, 257–271, 276–278, 285, 288, 292, 295, 297, 303, 311, 313–314, 325, 331, 336, 364–366, 381, 387, 522, 527, 541**
MARTINŮ, Charlotte **277–278, 288, 311, 314, 527, 540–541**
MARX, Karl **319–320, 548**
MAŘÁK, Jan **126**
MASARYK, Tomáš Garrigue **394**
MASUR, Kurt **279**
MAŠLAŇOVÁ (Kvapilová), Eva **471**
MATAL, Bohumír **168, 178**
MATĚJČEK, Antonín **28**
MÁTLOVÁ, Jiřina → KOPECKÁ, Jiřina
MATÚŠ, František **456, 458–459, 462**
MATYÁŠ, Miroslav **172**
MAXMILIÁN III. Josef Karel, kurfiřt **405–406, 409, 413, 528**
MAY, Angelica **292**
MEDŇANSKÁ, Irena **351, 459, 462, 558**
MEDŇANSKÁ, Ľudmila (provd. Hurley Madnanska) **462**
MEDŇANSKÝ, Karol **17, 456–463, 519, 548**
MELKUS, Eduard **279**
MENDELSSOHN-BARTHOLDY, Felix **141, 474**
MENŠÍKOVÁ, Miroslava **314, 548**
MERENI, Anthoni **477–478**
MĚRKA, Ivan **107**
MESSIAEN, Olivier **286–287, 297, 315, 527**
METASTASIO, Pietro (CORASIO, Artino) **30, 341, 351, 353, 358–361, 373, 403–404, 407, 409, 412, 454, 475, 548**
METTERNICH, Klemens Wenzel von, kníže **201**
MEYLAN, Jean **292**
MÍČA, František Antonín **372, 376, 438, 441–442**
MÍČKOVÁ, Jarmila **166, 178**
MIES, Paul **307**
MIHULE, Jaroslav **271, 512**
MICHL, Joseph Willibald **406**
MICHNA Z OTRADOVIC, Adam Václav **278–279, 312**
MIKOTA, Václav **301, 548**
MILÉN, Eduard **313, 388, 528, 535**
MILTON, John **43–44, 54**
MISLIWECEK, Giuseppe → MYSLIVEČEK, Josef
MISLOWIEK → MYSLIVEČEK, Josef
MITSCHA, Francesco → MÍČA, František Antonín
MONARI, Clemente **431**
MONTEVERDI, Claudio **29, 170, 178, 279, 372, 522**

MORTELLARI, Michele **404**
MORZIN, Václav, hrabě **33**
MOYZES, Alexander **462**
MOYZES, Mikuláš **462**
MOZART, Leopold **361–362**
MOZART, Wolfgang Amadeus **31–32, 73, 89, 104, 110, 137, 160, 165, 171, 173, 178, 181, 266, 304–305, 309, 331, 345, 351, 354, 359, 362, 475**
MOZARTOVÁ, Marie Anna (Nannerl) **305**
MRÁČKOVÁ, Jarmila **325, 548, 553**
MRKOS, Zbyněk **266–267, 296, 304, 307–308, 382, 548**
MÜNSTER, Robert **406–407, 409, 548–549**
MUNTHE, Axel **473**
MURADELI, Vano Iljič **175**
MURARO, Maria Teresa **427, 567**
MUSILOVÁ, Jarmila **421, 559**
MUSORGSKIJ, Modest Petrovič **104, 158**
MYSLIVEČEK, Josef (Giuseppe Misliwecek, Mislowiek, Wickelseck) **16, 28, 30, 34, 39–40, 42, 88, 124, 143, 175, 181, 216, 246, 257, 279, 311–312, 336, 350–351, 353–362, 402, 404–409, 411, 413, 420, 457–458, 466, 528, 542**

N

NAHODILOVÁ, Helena **231, 258**
NAVRÁTIL, František **89–90, 110, 112, 114, 239, 244, 525–526, 137, 538**
NAWRATIL → NAVRÁTIL, František
NEJEDLÁ, Jitka **414–419**
NEJEDLÝ, Zdeněk **28, 58, 61, 135, 187, 301, 340–342, 347, 374–376, 382, 474**
NĚMCOVÁ (roz. Grulichová), Alena **17, 144, 176, 229, 231, 256, 258, 276, 381**
NĚMCOVÁ, Ludmila (Lidka) **434**
NEPTUN, bůh **213**
NERUDA, Jan **133**
NEUMANN, František **60**
NEUMANN, Václav **284, 288, 305, 318–319, 527, 541**
NEURATH, Konstantin Hermann Karl von, svobodný pán **301**
NIEDEN, Gesa zur → ZUR NIEDEN, Gesa
NIETZSCHE, Friedrich **125**
NOHA, Jan **104**
NÖLLE, Ekkehardt **411, 567**
NOPP, Viktor **126**
NOREN, Heinrich Gottlieb **154**
NORMAN (NORMANOVÁ), Jessye **280–281, 315**
NOSEK, Václav **270, 286, 288, 344**
NOVÁČEK, Otakar **249, 370, 381**
NOVÁČEK, Zdenko **119, 231, 257–258, 384, 544, 565**
NOVÁK, Arne **383**
NOVÁK, Bohumil **134, 139, 180, 182–183**
NOVÁK, Jan **124, 278, 527**
NOVÁK, Josef **89, 134, 139, 180, 182–183**
NOVÁK, Mirko **20, 26, 34, 38, 41, 219, 303**
NOVÁK, Přemysl **85–86, 96, 120, 141, 143–144, 175, 178–183, 236, 238, 243, 472**
NOVÁK, Richard **292**
NOVÁK, Vítězslav **95, 133–134, 139, 141–142, 173, 175, 181, 292**
NOVÁKOVÁ, Svatava → PŘIBÁŇOVÁ, Svatava
NOVERRE, Jean Georges **30**
NOVOTNÝ, Antonín **192**
NOVOTNÝ, Josef **285**
NÝPLOVÁ, Božena **130, 131**

O
OBENRAUCHOVÁ, Silvie (Sylva) **108, 148, 165, 176–177, 229, 254**
OBERTHÜRER, Franz **406**
OESER, Fritz Wilhelm Paul **254**
OCHS, Ekkehard **233, 258**
OISTRACH, David **197**
OLBRACHT, Ivan **360**
OLŠANSKÁ, Jaroslava → ZAPLETALOVÁ, Jaroslava
ONDŘÍČEK, František **160**
OPAVSKÝ, Jindřich **121, 533**
OSOLSOBĚ, Klára **33**
OSOLSOBĚ, Petr **33**
OVER, Berthold **425, 549**
OVIDIUS, Publius Ovidius Naso **57–58, 170, 348, 380**

P
PAISIELLO, Giovanni **357**
PANOFSKY, Erwin **43–44, 46, 54, 549**
PANZACCHI, Domenico de' **408, 416, 528**
PARISETTI, Flaminio **426**
PARSCH, Arnošt **172, 282, 285, 294, 481**
PARTHONNAUD, Alena → KRUTOVÁ, Alena
PASS, Walter **437**
PAŠEK, Martin **117, 549**
PAŠKEVIČ, Vasilij Alexejevičv **293**
PAVLÍČKOVÁ, Jana **421, 549**
PAZDÍREK, Oldřich **79, 302**
PAZÚR, František **313–314**
PEČMAN, Jože **476, 529, 539**
PEČMAN, Vladimír **20, 70, 82, 184–185, 195, 218, 396, 537**
PEČMANOVÁ, Otilie (JAROŠOVÁ, Otilie) **20, 67, 70, 108, 174, 184–187, 195, 202, 206, 210, 216–218, 226, 228, 233, 235, 246, 248, 396, 533–535, 537, 586**
PEKAŘ, Josef **331**
PELÍŠKOVÁ, Lucie **59, 373, 459, 559**
PELC, Jaroslav **150**
PENDERECKI, Krzysztof **281–282, 293, 315, 527**
PEREZ, Davide **404**
PERGOLESI, Giovanni Battista **29**
PERNERSTORFER, Matthias **430, 563**
PERTI, Giacomo Antonio **427, 429, 542–543**
PERUTKOVÁ, Jana **17, 395, 433–443, 458, 520, 540, 545, 547, 561**
PESCETTI, Giovanni Battista (Giambattista) **356, 404–405**
PEŠKOVÁ, Danuše **104**
PETERSHAGEN, Rudolf **245**
PETRÁŇOVÁ, Olga **103**
PETRONIUS, Flavius Petronius Maximus **402**
PETRUŠKA, František **76**
PETRŽELKA, Vilém **116, 254**
PETŘÍKOVÁ, Lucie **314, 561–562**
PICCINI, Niccolò **357**
PICHL, Václav **28, 34**
PIŇOS, Alois **96, 124, 255, 282, 285, 522**
PIOVENE, Agostino **360**
PITZL, Pierre **519**
PIUS XII., papež **390, 473**
PIVODA. Ondřej **17**
PLANETOVÁ, Zdena **231, 258**
PLATÓN **87, 369, 395**
PLOŠILOVÁ-ČAPKOVÁ, Eliška **158**
PODHAJSKÁ, Zdena (Zdenka) **314**

POGLIETTI, Alessandro **108**, **464**
POKORNÝ, Miroslav **150**, **256**
POKOROVÁ, Anna **244**
POLEDŇÁK, Ivan **84–85**, **144**, **146**, **162**, **231**, **374**, **382**, **395**, **547**, **562**
POLOLÁNÍK, Zdeněk **124**
POPELÁŘ, Bohumír Justyn **136**, **140**
POPELKA, František (Iša) **84**
PORPORA, Nicola **404**
POSPÍŠIL, Vilém **312**
POSPÍŠILOVÁ, Klára **265–266**, **280**, **562**
POŠTOLKA, Milan **381**
PRÁČ, Antonín **338**
PREISS, Josef **109–111**, **113**, **244**
PREVIN, André **285**
PROCHÁZKA, Jaroslav Karel **79–80**, **88**
PROKOFJEV, Sergej Sergejevič **58**, **142**, **209**, **382**
PROKOPIOS z Kaisareie **402**
PROKSCH, Josef **340**
PŘIBÁŇ, Josef **139**, **146–147**, **151–152**, **156–162**, **166**, **168**, **171–172**, **176–179**, **181–182**, **303**, **306**
PŘIBÁŇ, Michal **17**, **166**, **171–172**
PŘIBÁŇOVÁ, Svatava **85**, **154**, **156–159**, **161–162**, **166**, **168–172**, **177–178**, **365**, **381**, **485**, **526**, **528**, **539**, **541**
PŘIBÁŇOVI, rodina **147**, **155**, **161–162**, **166**, **541**
PŘIDAL, Antonín **95**, **166**
PUCCINI, Giacomo **104**
PUKL, Oldřich **142**, **144**, **154**, **168–169**, **175**, **178**, **181–183**, **526**, **539**
PULKERT, Oldřich **381**
PUNTO, Giovanni (Johann) → STICH-PUNTO, Jan Václav

Q
QUESTENBERG, Johann Adam von **437–440**, **520**

R
RACEK, Jan **20**, **26**, **37–39**, **42**, **47–49**, **51–52**, **60**, **67–68**, **79**, **81**, **85–88**, **90–91**, **93–94**, **100**, **103**, **105–106**, **108–109**, **115–117**, **120**, **123**, **143**, **152**, **154**, **156**, **158**, **176**, **184–186**, **195**, **202**, **205–206**, **210**, **216**, **218–262**, **265**, **270–271**, **275–276**, **279**, **302–303**, **305–307**, **310**, **313–314**, **326**, **336–337**, **351**, **354**, **367**, **370**, **372**, **374**, **378**, **386–390**, **392**, **433**, **446**, **454**, **464**, **467–468**, **470–473**, **475**, **527**, **532**, **535**, **537**, **540**, **562–563**
RACEK, Josef Jan Ctibor **225**
RACKOVÁ, Jana **224**, **370**, **454**
RACKOVÁ, Jarmila **224**
RACKOVÁ, Pavla **205–206**, **224**
RAVANNI, Gaetano **417**, **528**
REGER, Max **140**, **331**
RIEMANN, Hugo **389**
RICHTER, Franz Xaver (František Xaver) **34**, **40**, **285**
RICHTER, Lukas **259**
RIMSKIJ-KORSAKOV, Nikolaj Andrejevič **435**
RILLING, Helmuth **315**
ROLLAND, Romain **35**, **56**, **343**, **347**, **373**
ROMAGNOLI, Angela **427**, **430**, **563**
ROSSINI, Gioacchino **104**
ROSTAND, Edmond **104**
RUBINŠTEJN, Anton Grigorijevič **134**, **137**, **139**, **142**, **182**
RUŠČIN, Peter **459**
RUTINI, Giovanni Marco **404**
RŮŽIČKA, Augustin **285**

RŮŽIČKA, Herbert **134, 139, 182**
RŮŽIČKA, Rudolf **282**
RYBA, Jakub Jan **285**
RYOM, Peter **34, 587**

Ř
ŘEHOŘ Tourský **402**

S
SÁDLO, Miloš **89**
SAINT-SAËNS, Charles Camille **104**
SAINTE-BEUVE, Charles Augustin **43–44**
SALÁK, František **158**
SARTORI, Claudio **429, 563**
SARTORIO, Giovanni Federico (Sartorius, Johann Friedrich) **427, 431–432**
SARTORIO, Girolamo **427**
SARTORIUS, Johann Friedrich → SARTORIO, Giovanni Federico
SCARLATTI, Alessandro **343**
SCARLATTI, Giuseppe **404**
SECKÁ, Stanislava **104–105, 124**
SEEAU, Joseph Anton Graf von **412**
SEHNAL, Jiří **17, 42, 53, 231, 276, 330, 374–375, 395, 455, 464–467, 495, 520, 529, 540**
SEHNALOVÁ, Helena **464**
SEIFERT, Herbert **440**
SEINSHEIM, Adam Friedrich von, biskup **406–408**
SEINSHEIM, Joseph Franz von, hrabě **406–408**
SERAUKY, Walter **307**
SEROCKI, Kazimierz **293**
SERVANDONI, Giovanni Niccolò (Jean-Nicolas Servan) **408**
SETÍNSKÝ, Jiří **446**
SETTARI, Olga **372**
SCHAEFER, Theodor **274, 310**
SCHEIDT, Samuel **207**
SCHELLONGOVÁ, Lenka → LACINOVÁ, Lenka
SCHENK, Erich **38, 248, 250**
SCHERL, Adolf **427, 430, 563**
SCHEUCH, Leonhard **271**
SCHILLER, Friedrich **30**
SCHLAGER, Karl-Heinz **351, 556**
SCHNIERER, Miloš **381**
SCHÖNBERG, Arnold **282**
SCHORM, Evald **286, 288**
SCHRÖDER, Peter **233, 258**
SCHUBERT, Franz **95, 154, 173, 182, 326, 330–331, 344, 453–454**
SCHUBERT, Manfred **315, 563**
SCHUMANN, Robert **100–103**
SCHÜTZ (Saggitarius), Heinrich **309**
SCHWANENBERG, Giovanni (Johann Gottfried) **404**
SIBELIUS, Jean **309**
SIBLÍK, Jiří **109–112, 564**
SIEBENSCHUH, Erich **292**
SIEGMUND-SCHULTZE, Walther **226, 351, 560**
SILKE, Leopold **406, 549**
SINDING, Christian August **153–154, 564**
SKÁCEL, Jan **310, 381**
SKÁCELOVÁ, Božena (Boženka) **310, 319**
SKÁLA, Jan z Doubravky → DUBRAVIUS, Jan
SKRJABIN, Alexandr Nikolajevič **280**
SLÁDEČKOVÁ, Marie **480**
SLAVKO, Pavel **351, 422, 551, 558**

SMETANA, Bedřich **45, 62, 94, 99, 104, 128, 130, 133, 136, 138, 173, 182, 291–292, 338, 340, 353, 356, 374, 376–377, 388**
SMETANA, Robert **370, 372, 374**
SMOLKA, Jaroslav **374**
SOLDÁN, Ladislav **85, 564**
SOFOKLÉS **319–320**
SOMMER-MATHIS, Andrea **440**
SOVÍČEK, Karel **148**
SPÁČILOVÁ, Helena **449**
SPÁČILOVÁ, Jana **17, 423, 425–426, 437–438, 458–459, 521, 545, 564**
SPĚŠNÁ, Jiřina **381**
SPĚVÁK, Vladimír **126–128**
SPIES, Leo **307**
SPURNÝ, Lubomír (Luboš) **436, 529**
SRBOVÁ, Hana **351, 422, 551, 558**
STAMIC, Jan Václav **130**
STANOVSKÝ, Jan **20, 139, 144, 146–147, 151–152, 156–162, 165, 172, 176–182, 303, 306, 526, 541**
STAVINOHOVÁ, Zdeňka **372**
STEINMETZ, Jiří **469**
STEINMETZ, Karel **17, 84, 86, 230–231, 258, 468–469, 521, 544, 564–565**
STEJSKAL, Antonín **283–284, 318**
STENDHAL (Henri Marie Beyle) **350**
STERNEFELD, Daniel **287, 315**
STIEBITZ, Ferdinand **94–95, 170, 348**
STICH-PUNTO, Jan Václav (Johann Wenzel) **338–339, 387, 406**
STOCKHAUSEN, Karlheinz
STÖCKL, Leonard **459**
STOLAŘÍK, Ivo
STONAVSKÁ (provd. Vláčilová), Heda (Hedvika) **105, 139, 146, 148, 151–152, 156–162, 166, 168, 171–172, 176–183, 303, 306**
STRAKA, Vincenc **472**
STRAKOVÁ, Theodora **219, 242, 254, 302, 307, 370, 372, 374, 381, 455, 464**
STRÁNSKÝ, Zbyněk Zbyslav **254**
STRAVINSKIJ, Igor Fjodorovič **124, 276, 280, 282, 293, 311, 313, 319, 320, 332, 365–366, 475, 522**
STROHM, Reinhard **423–424, 427,430, 441, 563, 565**
STŘELCOVÁ, Stanislava **37, 79, 221, 367, 370, 390, 392, 555, 566**
STŘÍTECKÝ, Jaroslav **17, 244, 255, 276, 470–476, 521–522, 529, 539**
SUCHOŇ, Eugen **316, 462**
SUK, Josef **133, 139, 142, 165, 182, 285, 288, 292, 326, 331**
SUPOVÁ, Helena **105**
SUS, Oleg **20, 26, 34, 37–38, 41, 85, 249, 303, 306, 394, 446, 475**
SVATOŠ, Vladimír **135, 140, 180, 181**
SVOBODA, František **105, 236**
SVOBODOVÁ, Marcela **144, 176, 179–180, 182**
SVOLINSKÝ, Karel **292**
SYCHRA, Antonín **241, 382, 464**
SÝKORA, Pavel **30, 100, 132, 146, 160, 165, 271, 277, 295, 297, 332, 336, 364–366, 373, 386, 395, 397, 399, 435–436, 458–459, 462, 498–500, 522, 541, 545, 559, 565**
SÝKORA, Václav Jan **464**

Š

ŠAFAŘÍK, Jiří **471**
ŠAFRÁNEK, Miloš **271**

ŠAGIŇANOVÁ, Marietta Sergejevna **30, 354, 402**
ŠALDA, František Xaver **56, 61, 87, 249, 347, 379, 385, 474**
ŠALJAPIN, Fjodor Ivanovič **100**
ŠEFL, Petr **459**
ŠEFL, Vladimír **266, 304, 565**
ŠENKÝŘ, Miloš **271, 565**
ŠESTÁK, Antonín **422, 546**
ŠINDELÁŘ, Lumír **528, 539, 346, 395**
ŠIMŮNKOVÁ, Věra → ZOUHAROVÁ, Věra
ŠKERL, Dane **289**
ŠKROUP, František **285**
ŠLAIS, Jan **165**
ŠLOSAR, Dušan **246, 257**
ŠMARDA, Jan **202**
ŠMÍD, Josef **471**
ŠOLÍN, Vladimír **286, 527**
ŠOSTAKOVIČ, Dmitrij Dmitrijevič **158–159, 166, 177–178, 287, 289, 293, 315, 475**
ŠOUPAL, Jan **468–469, 556**
ŠPÁLOVÁ, Sonja **355, 565**
ŠRÁMEK, Fráňa **104**
ŠROM, Karel **116, 532**
ŠTĚDROŇ, Bohumír **20, 26, 37–38, 47–49, 51, 53, 67–68, 78–81, 87–91, 93, 100, 109, 112, 115–116, 118–119, 133, 138, 141–142, 157, 179–182, 219, 221, 240, 243, 266, 303, 305, 307, 337, 367, 370, 372, 374, 384–385, 389–392, 396, 446, 464, 471–474, 522, 525, 532, 539, 544, 565**
ŠTĚDROŇ, Jan **88**
ŠTĚDROŇ, Miloš (Milošek) **17, 29, 37, 123–124, 231, 233, 256, 258, 276, 282, 298, 321, 372, 381–382, 395, 449, 457, 477–481, 483, 522, 559, 565–566, 568**
ŠTEFÁNEK, Gabriel **77, 98–99, 119, 125, 128**
ŠTĚPÁN, Pavel **292**
ŠTĚPANÍK, Karel **95, 145, 176**
ŠTRONER, Vladimír **275**
ŠTUDENT, Miloslav (Míla) **436**
ŠUSTA, Josef **331**
ŠUSTEK, Arnošt **125–127**

T
TALBOT, Michael **32, 345, 348, 566**
TALICH, Václav **266, 301–302**
TÁLSKÁ, Eva **282**
TÁLSKÝ, Rostislav **284, 294, 318, 320**
TANĚJEV, Sergej Ivanovič **126, 132, 138, 158–159, 177, 182**
TASSO, Torquato **348**
TAUSINGER, Jan **285**
TELEMANN, Georg Philipp **40, 124, 216, 259, 343**
TELEC, Vladimír **304, 308, 312, 566**
TESAŘ, Stanislav **395**
TEUBER, Oscar **427, 432, 566**
THEER, Otakar **73**
THOM, Eitelfriedrich **355, 552, 554**
TICHÝ, Vlastimil **100, 132, 146, 160, 165, 271, 277, 295, 297, 332, 336, 364–366, 397, 523, 545**
TILL, Franz Joseph **406**
TOMÁŠEK, Stanislav **310**
TOMÁŠEK, Václav Jan **292**
TONCROVÁ, Marta **367, 555**
TORELLI, Giuseppe **139, 156–157, 176–177, 182**
TRAËTTA (Trajetta), Tommaso **404**
TROJAN, Jan **112, 249, 276, 291, 374, 381–382, 426, 431, 440, 566–567**

TROJANOVÁ, Jaromíra **381**
TRUNEČKOVÁ, Božena **395**
TUCZEK, František Vincenc **28**
TŮMA, František Ignác Antonín **28, 523**
TŮMA, stolař v důchodu **479**
TYRRELL, John **39, 373, 524, 567**

U
UBERMAN, Marta **459**
UHER, Jindřich **382**
UHLÍKOVÁ, Lucie (Lucka) **435**
UHROVIČOVÁ, Daniela **133, 138**
URBANEC, Jiří **133, 175**
URBÁNEK, Karel **372**
UŠÁK, Jaroslav **219**

V
VÁCLAV II., král **29**
VÁCLAVÍKOVÁ (provd. Brůžová), Milena **231, 258**
VACULKA, Vladislav **168, 178**
VAILLANT, George Clapp **360**
VALENTIN, Erich **411, 567**
VALENTIN, Hans E. **411, 567**
VALENTINIANUS III., císař **402**
VÁLKA, Josef **478**
VALOCH, Jiří **282, 567**
VALOVÝ, Evžen **368**
VALTER, Milan **154, 306**
VANCEA, Zeno **307**
VAŇÁK, Vladislav **323**
VAŇHAL, Jan Křtitel **28, 175, 182**
VAŇHAROVÁ, Oldřiška **123**
VAŇOUČEK, Josef **131**
VAŠICA, Josef **28**
VAŠÍČEK, Vladimír **168, 178**
VAVERKA, Oldřich **275, 278, 527**
VEIT, Václav Jindřich **285**
VEJVANOVSKÝ, Pavel Josef **278, 343**
VENHODA, Miroslav **30, 331**
VENTO, Mattia **404**
VERACINI, Francesco Maria **170–171, 178**
VERDI, Giuseppe **293, 319–320**
VESELÁ, Alena **304, 344**
VESELÁ, Irena **100, 132, 146, 160, 165, 271, 277, 295, 297, 332, 336, 364–366, 397, 458, 523, 545**
VESELKA, Josef **240**
VETTER, Manfred **205, 246**
VETTERL, Karel **107–108, 219, 302, 307, 354, 367, 370, 372**
VICTOR, Walther **204**
VIECKOVÁ, Viera **231, 258**
VIGNY, Alfred de **43**
VIKTOR EMANUEL II., král **320**
VILÍMOVÁ (provd. Vodičková), Naděžda **150**
VÍT, Petr **276, 294, 372, 550**
VIVALDI, Antonio **27, 29, 31–34, 58, 89, 136–137, 139–140, 144, 151, 154, 170, 176–178, 182, 336, 343, 345, 348, 352–353, 355, 362, 369, 387, 454, 521**
VLÁČILOVÁ, Heda → STONAVSKÁ, Heda
VODIČKA, Branislav **245**
VODIČKOVÁ, Naděžda → VILÍMOVÁ Naděžda
VOLEK, Jaroslav **311, 567**
VOLEK, Tomislav **381, 427, 464, 567**
VOREL, Josef **285**
VOŘÍŠEK, Jan Václav Hugo **143, 175, 183, 285**
VRAŠTILOVÁ, Tamara **381, 294, 555**

VRCHLICKÝ, Jaroslav **348**
VYCPÁLEK, Ladislav **95, 134, 137, 139, 158–159, 166, 168–169, 177–178, 183, 526, 539**
VYSKOČIL, Jaroslav **104–105, 196, 229, 256**
VYSLOUŽIL, Jiří (Bébin) **37, 45, 82, 118, 221, 234, 237, 250, 258, 266, 270, 275–276, 290, 294, 307, 310, 316–317, 337, 370, 372–374, 393, 446, 464, 467, 469, 478, 480, 550, 554, 561, 567**

W
WAGNER, Richard **446, 469, 475**
WALDHANS, Jiří **319**
WALTHER, Johann Gottfried **26, 568**
WEBER, Bedřich Dionýz **285**
WEHRLI, Hans **204, 245, 257**
WEISS, Eduard **409, 567**
WHITMAN, Walt **95, 145, 176, 179–181**
WICKELSECK → MYSLIVEČEK, Josef
WIEDERMANN, Jiří **134**
WIENIAWSKI, Henryk **141**
WINCKELMANN, Johann Joachim **57, 350**
WOLFF, Hellmuth Christian **307**
WOLKER, Jiří **104**
WOLKEROVÁ, S. **171, 178**
WÖRNER, Karl Heinrich **307**
WOYTOWICZ, Stefania **292**
WOŹNA-STANKIEWICZ, Małgorzata **458**
WÜRTTEMBERG, Karl (Carl) Eugen von, vévoda **412**

Z
ZAHRÁDKA, Jiří **17, 85, 465, 482–485, 523–524, 540, 568**
ZACHOW, Friedrich Wilhelm **207**
ZAPLETAL, Antonín **267**
ZAPLETAL, Jiří **17, 54, 172, 288, 541**
ZAPLETAL, Petar **85, 568**
ZAPLETALOVÁ (roz. Olšanská), Jaroslava (Jarka, Jaruška) **17, 21, 172, 260, 262, 264, 266–269, 272–278, 281– 284, 289–296, 298, 301, 304–305, 307–310, 313–314, 318, 320–323, 325–326, 330, 344, 364, 397–398, 465, 481, 527–528, 535, 540, 552–554, 556, 561, 568**
ZÁPOTOCKÝ, Antonín **192**
ZAVARSKÝ, Ernest **344**
ZÁVODSKÝ, Artur **142, 355, 473, 556**
ZEILER, Johann Kaspar **411, 413**
ZELENKA, Jan Dismas **29, 34, 285, 292, 343**
ZELENKOVÁ, Hana **229, 255, 470**
ZELINKOVÁ, Dagmar **459**
ZEMÁNEK, Štěpán **104–105, 256**
ZENO, Apostolo **29, 359, 426**
ZICH, Otakar **382**
ZOUHAR, Vít (Vítek) **17, 100, 132, 146, 160, 165, 271, 277, 295, 297, 332, 336, 364–366, 397, 545**
ZOUHAR, Zdeněk **20, 21, 68, 109, 110, 116–117, 124, 146–148, 151–153, 156, 158, 160, 164, 176, 277, 303, 490–494, 542, 568**
ZOUHAROVÁ (roz. Šimůnková), Věra **176**
ZUR NIEDEN, Gesa **412, 425, 568**

Ž
ŽIŽKA z Trocnova, Jan **207**
ŽŮREK, Pavel **100, 132, 146, 160, 165, 271, 277, 295, 297, 332, 336, 364–366, 397, 545**

Seznam zkratek

AMU	Akademie múzických umění v Praze
AV ČR	Akademie věd České republiky
BM	brigáda mládeže
č.	číslo
ČHF	Český hudební fond
ČSAV	Československá akademie věd
ČSAZV	Československá akademie zemědělských věd
ČSM	Československý svaz mládeže
ČSSZ	Československé stavební závody
D-rkp.	dopis – rukopis
D-stroj.	dopis – strojopis
ed.	editor
eds.	editoři
FF MU	Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
FHPV PU	Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove
H.	Halbreich
HAMU	Hudební fakulta Akademie múzických umění v Praze
HHO MM	Hudebněhistorické oddělení Moravského muzea
HP	hlavičkový papír
HR	*Hudební rozhledy*
HV	hudební věda

HWV	Händel-Werke-Verzeichnis
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění
JKNV	Jihomoravský krajský národní výbor
JR	Jan Racek
KPH	Kruh přátel hudby
KSČ	Komunistická strana Československa
KV KSČ	Krajský výbor Komunistické strany Československa
LUT	Lidová umělecká tvořivost
M7	Martínkova 7, Brno
MAB	*Musica antiqua bohemica*
MČ106	Čejkova 106, Místek
MČ436	Čejkova 436, Místek
MěNV	Městský národní výbor
MGG	*Die Musik in Geschichte und Gegenwart*
MHF	Mezinárodní hudební festival
MHÚ	Městský hudební ústav
MRO	Místní rada osvětová
MU	Masarykova univerzita
MZM	Moravské zemské muzeum
MZN436	Zdeňka Nejedlého 436, Místek
NDR	Německá demokratická republika
NVmB	Národní výbor města Brna
obr.	obrázek
ODH MZM	Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea
OK NVmB	Odbor kultury Národního výboru města Brna
op.	opus
OP	Otilie Pečmanová
OPUS	Obec přátel umění sborového
OV SČM	Okresní výbor Svazu české mládeže
PdF	Pedagogická fakulta
Pk21	Pod kaštany 21, Brno
PKO	Park kultury a oddechu v Brně
PKO JF	Park kultury a oddechu Julia Fučíka

Pohl.	pohlednice
poř. č.	pořadové číslo
pozn.	poznámka
RaJ	Restaurace a jídelny
RILM	Répertoire International de Littérature Musicale
RISM	Répertoire International des Sources Musicales
roč.	ročník
ROH	Revoluční odborové hnutí
RP	Rudolf Pečman
RV	Ryom-Verzeichnis
Ř	Řícmanice
s.	strana, strany
SČHK	Slovník české hudební kultury
SČM	Svaz české mládeže
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
SD	Státní divadlo
SHV	Seminář hudební vědy FF MU
sign.	signatura
SPH	Spolek přátel hudby
srov.	srovnej
STM	Soutěž tvořivosti mládeže
TKBHV	*Tajná kniha brněnské hudební vědy*
UJEP	Univerzita Jana Evangelisty Purkyně
UPJŠ	Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
VTA	Vojenská technická akademie
VUT	Vysoké učení technické
ZUŠ	Základní umělecká škola

Summary

The monograph *Rudold Pečman: the Entranced Wanderer* is a collective work that was published by the Moravian Library on the occasion of what would have been the 90th birthday of Rudolf Pečman (1931–2008), a prominent Czech musicologist, who organised countless musical events and did a great deal of work in popularising classical music. The book is a follow-up to the exhibition under the same title, which was mounted in the Moravian library last year as part of the Eyes of Brno series. Rather than a classical exhibition catalogue, the publication is a collection of studies, divided into several basic sections.

The first of them, entitled *Rudolf Pečman – Vir Doctus et Probus*, presents Pečman as he is seen by four different musicologists: Stanislav Bohadlo, Miloš Štědroň, Irena Veselá, and Pavel Sýkora.

The following extensive section written by Irena Veselá is entitled Počátky putování okouzleného poutníka světem hudby [The Beginnings of the Entranced Wanderer's Journey through the World of Music]. It deals with a hitherto lesser-known phase of Pečman's life, covering the period from his early childhood to the end of the 1950s. Based on source research, the section reflects on his childhood, adolescence, studies, and his early years at the Faculty of Arts of Masaryk University. Besides the activities to which Pečman devoted himself throughout his life, such as organising musical events, lecturing and research, this section also describes his concert violin career, which he pursued only in his younger years. Selected correspondence from this period is included in the section.

The section Spoluorganizátor brněnského hudebního života [Promoting Brno's Musical Life] (by Vlastimil Tichý and Pavel Sýkora) deals with two cultural phenomena to which Pečman was instrumental: the International Music Festival Brno and the Circle of Friends of Music. Pečman shaped both institutions, committing a large portion of his life to them. This section includes Pečman's previously unpublished essay written in 2008, Vzpomínky zavrženého aneb První léta Mezinárodního hudebního festivalu v Brně [Memories of the Outcast or the First Years of the International Music Festival in Brno].

The following section explores Pečman's career as a musicologist. Written by Pavel Sýkora, Loci communes Pečmanovy muzikologie [The Common Points of Pečman's Musicology] examines his monographs on important European composers as well as renowned Czech musicologists.

The section Tři sondy do italské opery 18. století [Three Probes into 18th-century Italian Opera] is the result of collaboration of three musicologists and pedagogues who used to be Pečman's pupils in the past: Stanislav Bohadlo, Jana Spáčilová, and Jana Perutková. They address topics that were in the centre of Pečman's interest and to which he himself contributed several monographs and numerous studies, i.e. Josef Mysliveček, opera, and the 18th century opera librettos of the Italian style.

A different genre follows in the section Rudolf Pečman ve vzpomínkách přátel a kolegů [Rudolf Pečman Remembered by Friends and Colleagues]. Memoirs written by his friends and colleagues draw a more personal picture of the man behind the musicologist.

Pečman's correspondence style can be seen in the final part, entitled Hrst z Pečmanovy korespondence [A Handful of Pečman's Correspondence], which comprises several letters of his. A few letters of his followers and friends are also included.

Rudolf Pečman
Okouzlený poutník

Irena Veselá, Pavel Sýkora, Vlastimil Tichý, Stanislav Bohadlo, Alena Borková, Petr Hlaváček, Jana Krcháková, Tomáš Kučera, Vojtěch Kyas, Karol Medňanský, Jana Perutková, Jiří Sehnal, Jana Spáčilová, Karel Steinmetz, Jaroslav Střítecký, Miloš Štědroň, Jiří Zahrádka

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně,
Kounicova 65a, 601 87 Brno, v roce 2022

Technická redakce Eva Čechová
Jazyková korektura Otakar Loutocký
Grafické zpracování a sazba Karol Lament, Alena Gratiasová
Překlad *Summary* Lenka Pokorná
Tisk ZEMAN ART s.r.o.

Vydání první
www.mzk.cz

ISBN 978-80-7051-326-2

ISBN 978-80-7051-326-2

